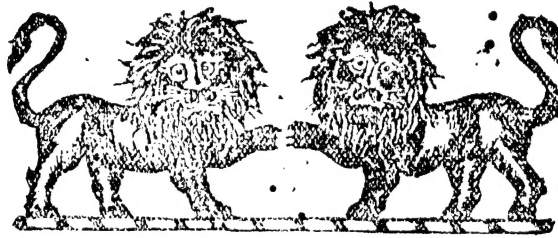

ડાઇજેસ્ટ પુરાવાનું. સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ લાનું ફોજ- દારી તથા દીવાની.

પ્રીવીકૌંસીલના તથા હિંદુસ્તાન માંદેની ઇંગ્લેજ સરકારની તમામ
હાઇકોર્ટના અને ૧૬૬૨ કે સને ૧૮૯૦ સુધીના
આખતવાર ફેસલાઓનું ડાઇજેસ્ટ ઇન્ડેક્ષ સાથે.

તૈયાર કરનાર

રા. ગોવીંદલાલ બાલાજી અમદાવાદ સમાલકાજકોર્ટના તથા
ડીસ્ટ્રીક્ટકોર્ટના વકીલ.

પ્રિન્ટર

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
શા. મલીયંદ-છોટાલાલ.

અમદાવાદ—આર્યોદય પ્રેસ.

સંવત્ ૧૯૪૭

સને ૧૮૯૧

આ ડાઇજેસ્ટનું પુસ્તક વલંનદાની હવેલી સામે શા. કચ્છર વીરચંદ ગુરુસેવરની
દુકાનેથી તથા કોલકાટની ખેખમાં બર આગળથી મળશે.

આ ડાહજેરની ચોપડી સંજો ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા તથા સંજો ૧૮૪૭ ના ૨૦ મા
એક પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી છે. માટે પ્રસિદ્ધ કર્તાની રજા શિવાય બે કેઈ
છાપશે અમર હાવાશે તે કાયદા પ્રમાણે ગુનેગાર થશે.

સુચના પત્ર.

સરવે સદગ્રહસ્થાને ખખર આપવાની કે દીવાની વીધયના ડાઇજેસ્ટોના ભાગ અમારા તરફથી દરેક કાયદાવાર છપાઇ બાહાર પડશે તે મહેથી હાલમાં સીવીલ અને પુરાવાના આક્ટ ઉપરના બે ડાઇજેસ્ટો બાહાર પડેલાં છે અને બાકીના ડાઇજેસ્ટો નીચે પ્રમાણે બાહાર પડશે તે જોએ. સાહેબોને રાખવાની ખુશી હોય તે સાહેબોએ અમારી પાસેથી મંગાવી લેવાની તસ્દી લેશો.

સદગ્રહ ડાઇજેસ્ટોની અંદર, સને ૧૮૬૨ થી સને ૧૮૯૦ લગીના તમામ કોર્ટોના ટ્રેસલાઓ આવી જશે.

૧ કરાર આક્ટ સને ૧૮૭૨ નો ૯ મો તા. વીશેશ ન્યાયનો આક્ટ.

૨ મુદતનો આક્ટ સને ૧૮૭૭નો ૧૫મો કલમવાર ટ્રેસલાઓ સાથે.

૩ પરચુરણ ડાઇજેસ્ટ તેની અંદર સ્ટાંપ, કોર્ટ ફી, રજીસ્ટર વીગરે દીવાની વીધયના જે આક્ટો હશે તેના ઉપર થયેલા ટ્રેસલાઓના ડાઇજેસ્ટો.

૪ હીંદુશાસ્ત્ર મુસલમાની સરેહુ ટાઈશાસ્ત્ર અને ગોરા બાબતના.

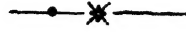
ઉપર લખેલા ચાર ભાગ હવે છપાઇ પ્રસીદ્ધ થશે. અને તેઓની કીમત વ્યાજબી હશે તે લેવામાં આવશે.

ઉપર લખેલા ડાઇજેસ્ટોના ભાગ જે સાહેબુ ખરીદ કરશે તે સાહેબોને દીવાની વીધયના ટ્રેસલાઓનાં પુસ્તકો શોધવાની જરૂર પડશે નહીં માટે જોએ. સાહેબોને ખરીદ કરવાની મરજી હોય તે સાહેબોએ અમેને તાબડોતોબ પત્ર લખી જણાવવો એજ વીનંતી. તા. ૧૨ જાનેવારી સને ૧૮૯૧.

(સહી.) શા. મલીચંદ છોટાલાલ.

અમદાવાદ.

આ ડાઇજેસ્ટમાં આધાર ખતાવવાને વંપરાએલા ટુંકા શબ્દોનો ખુલાસો નિચે પ્રમાણે.

આગ્રા.	નાથ વેસ્ટ પ્રાવીન્સની આગ્રા હાયકોર્ટમાં ચુકેલા ફેસલા.
અલ્હા.	„ „ અલ્હાબાદ „ „
મું. હા. રી.	મુંબાઇ હાયકોર્ટ રીપોર્ટ.
બોલન. લા. રી.	બોલનાઇસ લા. રીપોર્ટ.
કાર. અગર કોરીટ.	કોરીટન્સ રીપોર્ટ.
ઇ. જ્યુ.	ઇંડીયન જ્યુરીસ્ટ.
ઇ. જ્યુ. (એન, એસ)	ઇંડીયન જ્યુરીસ્ટ નવી સીરીઝ.
ઇ. લા. રી. ક.	ઇંડીયન લા. રીપોર્ટ કલકતા.
ઈ. લા. રી. મુ.	„ „ મુંબાઈ
ઇ. લા. રી. મ.	„ „ મદ્રાસ
ઇ. લા. રી. અ.	„ „ અલ્હાબાદ.
માર્સ.	માર્સેસ રીપોર્ટ.
મુર. ઇ. અ.	મુર્સ. ઇંડીયન અપીલ્સ.
સેલ. રી.	સીલેક્ટ રીપોર્ટ.
સ. દી. અ.	સદર દીવાની અદાલત
સ. દી. અ. ના. વે.	„ „ „ નાર્થ વેસ્ટ પ્રોવીન્સ (વાર્બપ્રાંત)
ડી. અને બી.	ટેલર અને બેલ્સ રીપોર્ટ.
સ. વો. રી.	સધરમેન્ટ વીકલી રીપોર્ટ.
સ. વી. રી. કુ. બે.	„ „ કુલબેચ.
ક. વી. રી. વા.	કલકતા વીકલી રીપોર્ટ વાલ્યુમ.
વા.	વલ્યુમ.
લા. રી. ઇ. અપીલ્સ.	લા. રીપોર્ટ ઇંડીયન અપીલ્સ.
લા. જ. ઈ. અ.	લા. જર્નલ ઇંડીયન અપીલ્સ.
મ. જ્યુ. વા.	મદ્રાસ જ્યુરીસ્ટ વાલ્યુમ.
સી. અને પી.	ક્યારીંગટન અને પેનીસ રીપોર્ટ.
કાર અને એમ.	ક્યારીંગટન અને માર્સમેન રીપોર્ટ.
બી. અને સી.	બાર્નવાલ અને કેસવેલ રીપોર્ટ.
એમ અને આર	મુડી અને રાબીનસન રીપોર્ટ.
રેટાર્ક	રેટાર્કીસ રીપોર્ટ.
એમ અને ડબલ્યુ	મીશન અને વેલ્સખો.

કયામ્પ

એ. અને ઈ.

ટાન્ટ.

લા. જ. એક્સ

લા. જ. સી. પી.

ચે. ડી.

ઇકવી. ચે. ડી.

એક્સ ચે. ડી.

વી. રી.

મ. હા. રી.

રપે. અ.

લા. રી. ઇ. અ.

અ. હા. રી.

બં. લા. રી.

બં. લા. રી. એમ.બી.

ક. લા. રી.

ઇ. જ્યુ. (ઓ. એસ)

એમ અને એસ.

એમ અને એમ.

લા. જ. પી.

બી. અને એ.

એમ. અને જી.

એમ અને સી.

ઇ. કો. ડા.

આર્ય.

કયામ્પ બેલ્સ. રીપોર્ટ.

આડોલફસ એલીસ રીપોર્ટ.

ટાન્ટ રીપોર્ટ.

લા. જર્નલ એક્સચેન્જર.

લા. જર્નલ કામનાલી.

ચેન્જર ડીવીઝન.

ઇકવીટી ચેન્જર ડીવીઝન.

એક્સ ચેન્જર ચેન્જર ડીવીઝન.

વીકલી રીપોર્ટ.

મદ્રાસ હાયકોર્ટ.

રપેરીયલ અપીલ.

લા. રીપોર્ટ ઇંડિયન અપીલ્સ.

અલ્હાબાદ હાયકોર્ટ રીપોર્ટ.

બંગાળા. લા રીપોર્ટ.

,, ,, રીપોર્ટસ.

કલકત્તા લા. રીપોર્ટ.

ઇ. જ્યુરીફ્ટ જુની સીરીઝ.

માલ અને સેલવીન.

મુડી અને માલકીન્સ રીપોર્ટ.

લા. જર્નલ પ્રોપર્ટ કેસીસ.

બારનાલ અને આલડરસ રીપોર્ટ.

મેનીંગ અને બ્રેનર્સ રીપોર્ટ.

હર્લરટાન અને કોર્ટ મ્યાન.

કોચેલ ઇંડિયન હાયબ્રેસ્ટ.

આર્ય ગ્રાંડનું પુસ્તક.

પુરાવાના એક્ટના ડાઇજેસ્ટનું ઇન્ડેક્ષ.

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.
અ.			
અનુમાન મરણ વિશે.			
૧ ઇ. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ ૬૧૪	૧	૮ હેડ. ૨	૫૨૮ ૩
ક.		૯ કલકત્તા લો. રી. ૯	૬૪ ૪
કબજાનો પુરાવ.		૧૦ ઇ. લો. રી. ૬ મુંબાઈ. ૭૦૩	”
૧ બં. લો. રી. ૪	૬૭	૧૧ ” ૧૫ કલકત્તા. ૨૦	”
” વી. રી. ૧૩	૪૨	કોર્ટ.	
” ” ૯	૭૯	૧ બં. લો. રી. ૧૩	૪૦ ”
૨ ” ૧૧	૧૩૬	૨ ઇ. લો. રી. ૧૪ ક. ૧૭૬	”
૩ બં. લો. રી. ૨	૩૦	૩ ઇ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ. ૨૨૮	”
૪ ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ. ૨૮૫	”	ખ.	
૫ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૧ ૨૦૬	”	ખબરનો કાગળ.	
૬ કલકત્તા લો. રી. ૭	૨૬૯	૧ બંગાળા લો. રી. ૯	૪૨ ”
૭ બી. રી. ૧૭	૧૯૫	જ.	
૮ વી. રી. ૨૫	૨૩	જમાબંદી અને જમાવસુલ ક્ષાત્રીતા	
૯ વી. રી. ૨૦	૧૮૩	કાગળો.	
૧૦ વી. રી. ૨૧	૪૨૯	૧ વી. રી. ૮	૪૬૪ ”
૧૧ વી. રી. ૧૭	૪૬૦	૨ વાવ્યપ્રાંત ૧૪	”
૧૨ ઇ. લો. રી. ૫ મુંબાઈ. ૩૮૭	૯	૩ ” ૨	૨ ૫
૧૩ વી. રી. ૧૮	૧	૪ આગ્રા લો. રી. ૨	૨૧૦ ૫
૧૪ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકત્તા. ૧૬૯	”	૫ આગ્રા લો. રી. ૧	૬૫ ૫
કપટ.		૬ વાવ્યપ્રાંત. ૨	૨૧૭ ૫
૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧	૩	૭ વી. રી. ૨૨	૨૫૬ ૧
૨ બં. લો. રી. ૩	૧૦૮	૮ વી. રી. ૨૦	૧૭૧ ”
૩ વી. રી. ૨૫	૧૩૩	૯ ઇ. લો. રી. ૮ કલકત્તા. ૯૨૬	”
૪ કલકત્તા લો. રી. ૨	૨૬	૧૦ વી. રી. ૧	૪૯ ”
૫ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૩૭	૧૧ વી. રી. ૮	૨૮૦ ”
૬ મુંબાઈ લો. રી. ૧૨	૨૩	૧૨ વી. રી. ૧૦	૨૯૧ ”
૭ વી. રી. ૫	૧૭૭	૧૩ વી. રી. ૮	૩૨૮ ૬
		૧૪ કલકત્તા. લો. રી. ૧૦	૫૪૫ ૬
		૧૫ વી. રી. ૧૧	૧૬૫ ૬
		૧૬ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા	૨૪૮ ૬

ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર. પૃષ્ઠ.	ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર. પૃષ્ઠ.
૧૭ વી. રી. ૭	૫૩૩ ૬	૧૫ વી. રી. ૧૪	૧૭ ૯
૧૮ વી. રી. ૧૦	૧૯૩ ૬	૧૬ કોરીટના.	૧૪૮ ૧૦
૧૯ વી. રી. ૨૨	૫૪૯ ૬	૧૭ ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા.	૨૬૩ „
દ.		૧૮ વી. રી. ૮	૨૭૬ „
દસ્તાવેજમાં લખેલો મજકુર.		૧૯ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૫૦ „
૧ બં. લો. રી. ૧	૯૨ ૬	૨૦ બં. લો. રી. ૮	૪૯૦ ૧,
૨ વી. રી. ૧	૧૪૪ ૭	૨૧ વી. રી. ૧૧	૧૬૫ „
૩ વી. રી. ૧૨	૪૭૮ ૭	૨૨ કલકતા. લો. રી. ૧	૨૧-૨૩૯ „
૪ વી. રી. ૯	૨૮૫ ૭	૨૩ વી. રી. ૧૯	૩૫૬ „
૫ વી. રી. ૧૧	૨૯૮ ૭	૨૪ ઇ. લો. રી. ૧૦ ક.	૫૬૫ ૧૧
૬ આગ્રા લો. રી. ૩	૧૫૦ ૭	૨૫ ઇ. લો. રી. ૧૦ ક.	૬૦૭ „
૭ મુંબઈ લો. રી. ૧	૩૧ ૭	૨૬ મુંબઈ લો. રી. ૪	૧૬૯ „
૮ ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા.	૭૯૪ ૭	૨૭ વી. રી. ૧૪	૨૬૯ „
૯ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૩	૩૪૭ ૭	૨૮ વી. રી. ૧૦	૧૯૭ „
૧૦ હેડ. ૨	૪૪૬ ૮	૨૯ „ ૨૧	૧૨૯ „
૧૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧	૪૯૪ ૮	૩૦ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૩૮ „
૧૨ વી. રી. ૮	૩૭૧ ૮	૩૧ ઇંડીયન જુરીસ્ટ ૧	૯૭ ૧૨
૧૩ ઇ. લો. રી. ૧ મુંબઈ.	૫૬૧ ૮	૩૨ વી. રી. ૭	૪૯૩ „
૧૪ „ ૧૦ મદ્રાસ.	૩૩૪ ૮	૩૩ મુંબઈ લો. રી. ૨	૩૬૧ „
દસ્તાવેજો પરચુરણ.		૩૪ વી. રી. ૧૨	૩૯ „
૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧	૪૬૧ ૮	૩૫ વી. રી. ૯	૭૯ „
૨ વી. રી. ૪	૪૩ ૮	૩૬ કલકતા લો. રી. ૧૨	૮૯ „
૩ વી. રી. ૨	૧૩ ૮	૩૭ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૫૮ „
૪ વી. રી. ૭	૫૩૩ ૮	૩૮ વી. રી. ૫	૧૪ „
૫ વી. રી. ૮	૧૫૭ ૮	૩૯ આગ્રા લો. રી. ૨	૨૫૩ „
૬ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકતા	૪૦૭ ૯	૪૦ વી. રી. ૨૩	૨૯૩ „
૭ વી. રી. ૧૨	૪૭૭ ૯	૪૧ વી. રી. ૨૨	૧૯૨ „
૮ વી. રી. ૧૦	૫૬ ૯	૪૨ વી. રી. ૯	૨૩૯ „
૯ વી. રી. ૯	૭૭ ૯	૪૩ આગ્રા લો. રી. ૩	૩૧૬ ૧૩
૧૦ વી. રી. ૯	૨૪૬ ૯	૪૪ વાવ્યપ્રાંત. ૨	૩૯૪ ૧૩
૧૧ બં. લો. રી. ૩	૨ ૯	૪૫ વી. રી. ૨૪	૨૭૯ ૧૩
૧૨ વી. રી. ૧૪	૪૯૩ ૯	૪૬ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૧૬૪ ૧૩
૧૩ „ ૧૧	૧૭૧ ૯	૪૭ બં. લો. રી. ૭	૬૧ ૧૩
૧૪ આગ્રા લો. રી. ૩	૩૧૧ ૯	૪૮ બં. લો. રી. ૬	૭૨૯ ૧૩

સલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.

૪૯ બંગાળા. લો. રી. ૬	૭૩૦	૧૩
૫૦ વી. રી. ૧૯	૨૦૯	૧૩
૫૧ " ૧૨	૩૯	૧૩
૫૨ " ૧૦	૩૪૦	૧૩
૫૩ " ૧૧	૩૫૦	૧૩
૫૪ " ૧૫	૪૪૪	૧૩
૫૫ " ૧૯	૩૦૯	૧૩
૫૬ " ૯	૧૬૭	૧૩
૫૭ વી. રી. ૧૦	૪૪૩	૧૩
૫૮ વી. રી. ૪	૨૬	૧૪
૫૯ વી. રી. ૧૬	૪	"
૬૦ વી. રી. ૨૪	૪૧૦	"
૬૧ માસ પાટ તથા હેડ ૨	૬૬૪	"
૬૨ વી. રી. ૧૦	૩૪૩	"
૬૩ વી. રી. ૧૨	૯૦	"
૬૪ બક ૮ તથા કોરીટન ૮	૯૪	"
૬૫ વી. રી. ૫	૮૩	"
૬૬ ઇ. લો. રી. ૨ અદલાવાદ	૮૭૬	"

દસતાવેજો જુના.

૧ વી. રી. ૧૦	૧	૧૫
૨ બંગાળા લો. રી. ૩	૨૫૮	"
૩ કલકતા લો. રી. ૬	૧૩૫	"
૪ વી. રી. ૨૪	૪૨૮	"
૫ વી. રી. ૨૧	૨૭૯	"
૬ મુંબઈ લો. રી. ૫	૧૩૫	"
૭ કલકતા લો. રી. ૯	૪૧૫	"
૮ મુંબઈ લો. રી. ૪	૬૦	"
૯ વી. રી. ૧૮	૩૧૫	"
૧૦ વી. રી. ૧૮	૪૮૫	૧૬
" ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા	૨૦૬	"
૧૧ ઇ. લો. રી. ૩ કલકતા	૫૫૭	"
૧૨ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા	૯૧૮	"
૧૩ મુર ઇંડીયન અપીલસ	૩૨૭	૧૭

સલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.

૧૪ વી. રી. ૨૧	૨૨	"
૧૫ વી. રી. ૨૩	૪૫	"
૧૬ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા	૮૮૬	"
દસતાવેજ લખી આપ્યાનો ચુરાય.		
૧ વી. રી. ૨૧	૪૨૯	૧૭
૨ વી. રી. ૨૧	૬	"
૩ ઇ. લો. રી. ૧૧ મુંબઈ	૬૯૦	૧૮
૪ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકતા	૪૪૯	"

પ.

પાહોચો સાંધની.

૧ વી. રી. ૪૦	૪૨	૧૮
૨ વી. રી. ૯	૨૪૧-૧૪૭	"
૩ વી. રી. ૧૨	૨૬૭	"
૪ વી. રી. ૭	૧૫	"
૫ વી. રી. ૧૨	૩૦	"
૬ ઇંડીયન જુરીટ ૨	૧૯૭	"
૭ વી. રી. ૮	૪૮૮	"
૮ વી. રી. ૧૦	૪૯૦	"
૯ વી. રી. ૧૧	૧૭૦	૧૯
૧૦ વી. રી. ૧૨	૩૪	"
૧૧ વી. રી. ૧૨	૩૫૦	"
૧૨ વી. રી. ૧૪	૨૧૧	"
૧૩ વી. રી. ૨૦	૨૬૪	"
૧૪ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૯૭	"
૧૫ વી. રી. ૨૨	૪૮૯	"
૧૬ વી. રી. ૨૪	૪	"

પુરાય કરણો પકરણી.

૧ હેડ ૧	૫૨૮	૨૦
૨ વી. રી. ૧૦	૮૯	"
૩ વી. રી. ૧૦	૪૪૩	"
૪ ઇંડીયન લો. રી. ૫ મું. ૨૩૯		"
૫ મુર ઇંડીયન અપીલસ ૨	૫૧૯	"

પુરાય દત્તવિધાનનો.

૧ વી. રી. ૧૮	૨૨૧-૨૨૬	"
--------------	---------	---

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ પૃષ્ઠ.
૨ વી. રી.	૧૦૬ ૨૧	૧૨ વી. રી. ૧૨	૮૫ "
૩ વી. રી. ૧	૧૪૪ "	૧૩ વી. રી. ૭	૩૬૮ "
૪ વી. રી. ૫	૧૦૨ "	૧૪ વી. રી. ૬	૬૮ "
૫ વી. રી. ૫	૧૦૯ "	૧૫ વી. રી. ૪	૨ ૨૫
૬ વી. રી. ૨૫	૧૯૨ "	૧૬ મદ્રાસ લો. રી. ૪	૩૭૪ "
૭ કલકત્તા લો. રી. ૬	૭૬ ૨૨	૧૭ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૮૨ "
પ્રોબેટ.		૧૮ વી. રી. ૬	૨૮૮ "
૧ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકત્તા ૮૬૧	"	૧૯ વી. રી. ૮	૯૫ "
પ્રેમીસ્વરી નોટ વગર સ્ટાંપની.		૨૦ વી. રી. ૭	૩૬૮ "
૧ ઇ. લો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૪૪૩	"	૨૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૯૮ ૨૬
૨ ઇ. લો. રી. ૧૦ મદ્રાસ. ૯૪	૨૨	૨૨ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૪૫ "
૩ ઇ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૩૫૧	"	૨૩ " ૨	૧૭૧ "
પુરાવ ગુમ થર્જેસા સખસ વિશે.		૨૪ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૭૨ "
૧ ઇ. લો. રી. ૧૧ મુંબાઈ. ૪૩૩	૨૩	૨૫ વાવ્યપ્રાંત ૧	૫ "
પ્રતિનિધિ હુકવાળો.		૨૬ વી. રી. ૨૫	૧૨૫ "
૧ વી. રી. ૨૧	૧૪૮ "	૨૭ વી. રી. ૭	૩૬૦ "
૨ ઇ. લો. રી. ૧૨ કલકત્તા ૬૨૭	"	૨૮ ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ	૩૦૭ "
પુરાવ અધીત રીતે દાખલ કરેલો.		૨૯ મુંબાઈ લો. રી. ૧૧	૧૮૬ "
૧ વી. રી. ૨૦	૩૮૫ "	૩૦ મુંબાઈ લો. રી. ૧૨	૯૭ ૨૭
પ્રતીબંધ.		૩૧ કલકત્તા લો. રી. ૬	૩૭૫ "
હકીકત તથા તકરારો.		૩૨ વી. રી. ૬	૩૮ "
૧ વી. રી. ૮	૧૨૫ "	૩૩ મુર ઇંડીયન આર્પીલ્સ ૧૩-૫૫૧	"
૨ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૩૧ "	૩૪ કલકત્તા લો. રી. ૯	૬૪ "
૩ વી. રી. ૨૫	૬૯ "	૩૫ આગ્રા લો. રી. ૩	૧૧-૨૪૯ "
૪ વી. રી. ૧૭	૪૨૨ "	૩૬ વી. રી. ૬	૨૫૨ "
૫ વી. રી. ૫	૫૦ "	૩૭ વી. રી. ૨૪	૧૭૩ ૨૮
૬ વી. રી. ૫	૨૦૯ ૨૪	જમીનના માલિક તથા સાંથે રાખનાર	
૭ આગ્રા લો. રી. ૧	૧૯ "	અને તેમનો હક ઇનકાર કરવો તે.	
૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪ ૪ ૧૧૫	"	૩૮ બંગાળા લો. રી. ૭	૩૨૩ "
૯ કલકત્તા લો. રી. ૨	૪૭૧ "	૩૯ ઈ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ	૨૨૬ "
૧૦ ઇંડીયન બ્યુરીસ્ટ ૧	૧૦૪ "	૪૦ માર્સ ૩૭૭ હેડ ૨	૪૭૩ "
૧૧ વી. રી. ૬	૨૮૯ "	૪૧ મુંબાઈ લો. રી. ૮	૧૭૫ "
		૪૨ વાવ્યપ્રાંત ૩	૧૫૩ "
		૪૩ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા ૫૧૯	"

ફેસલાનો નંબર.	ઈમેલ પાનુ પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઈમેલ પાનુ પૃષ્ઠ.
૪૪ કલકતા લો. રી. ૧૧	૯ ૨૯	૭૭ ગાર્સ ૪૭૬ હેડ ૨	૫૯૩ "
૪૫ વી. રી. ૨૪	૧૦૧ "	૭૮ વી. રી. ૫	૧૬ "
૪૬ વી. રી. ૧૪	૩૬૧ "	૭૯ વી. રી. ૧૨.	૫૨૫ "
૪૭ કલકતા લો. રી. ૨	૨૦૮ "	૮૦ ઈ. લો. રી. ૭ મુંબાઈ.	૩૧૬ "
૪૮ ઈ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ	૭૯ "	૮૧ ઇ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ	૩૦૨ "
૪૯ વાવ્યપ્રાંત	૩૩૩ "	૮૨ ઇ. લો. રી. ૮ મદ્રાસ.	૫૦૬ ૩૫
ડીડ તથા બીજા દસ્તાવેજોથી પ્રતિબંધ.		૮૩ ઈ. લો. રી. ૧૧ કલકતા	૬૭૩ "
૫૦ ઇંડીયન અપીલ્સ	૧૫૭ ૩૦	૮૪ ઇંડીયન અપીલ્સ ૧૧	૩૭ "
૫૧ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૧૦૪ "	" ઈ. લો. રી. ૬ અહલાયાદ.	૨૬૯ "
૫૨ ઇ. લો. રી. ૧ મુંબાઈ	૪૫ ૧	૮૫ ઇ. લો. રી. ૭ અહલાયાદ.	૧૦૨ "
૫૩ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા	૨૭ "	૮૬ ઇ. લો. રી. ૧ કલકતા	૨૮૯ "
૫૪ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૩	૩૮૩ ૧	૮૭ ઇ. લો. રી. ૬ મદ્રાસ.	૪૩ "
૫૫ ઇંડીયન અપીલ્સ ૧૨	૬૭ ૩૦	૮૮ વી. રી. ૭	૧૦૩ ૩૬
૫૬ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા.	૮૦૯ "	૮૯ આગ્રા લો. રી. ૨	૩૦૧ "
૫૭ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૨૭ ૩૧	૯૦ વી. રી. ૭	૧ "
૫૮ વી. રી. ૨૦	૩૧૨ "	૯૧ ઈ. લો. રી. ૪ કલકતા	૬૯૨ "
૫૯ માર્સ.	૪૫૫ "	૯૨ વી. રી. ૮	૪૨૯ "
૬૦ વી. રી. ૧૯	૧૧૮ ૧	૯૩ મુંબાઈ લો. રી.	૨૨૦ "
૬૧ ઇ. લો. રી. ૧ અહલાયાદ.	૪૦૩ ૩૧	૯૪ માર્સ ૧૦૫ હેડ. ૧	૧૮૧ "
૬૨ કલકતા. લો. રી. ૧૦	૧૯૯ "	૯૫ વી. રી. ૨૫	૩૨૧ ૩૭
૬૩ ઇ. લો. રી. ૭ મુંબાઈ.	૭૮ "	૯૬ વી. રી. ૨૫	૧૨૮ "
૬૪ ઇ. લો. રી. ૩ અહલાયાદ.	૮૦૫ ૩૨	૯૭ કલકતા લો. રી. ૧	૫૨૮ "
૬૫ ઈ. લો. રી. ૪ કલકતા	૩૯૭ ૧	૯૮ કલકતા લો. રી. ૨	૪૦૬ "
૬૬ ઇ. લો. રી. ૭ મુંબાઈ	૧૭૦ ૩૨	વર્તણૂકથી પ્રતિબંધ.	
૬૭ મદ્રાસ લો. રી. ૪	૩૪૪ ૩૩	૯૯ વી. રી. ૮	૬૭ "
૬૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૮૨ ૧	૧૦૦ ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા.	૫૯૪ "
૭૦ વી. રી. ૧૪	૩૭૦ "	૧૦૧ બંગાલા લો. રી. ૪	૧૬ ૧
૭૧ ઇ. લો. રી. ૪ અહલાયાદ.	૩૭ "	૧૦૨ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૧ "
૭૨ વાવ્ય પ્રાંત ૭	૩૮ ૧	૧૦૩ વી. રી. ૧૬	૧૨૩ ૩૮
૭૩ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૩૯ ૧	૧૦૪ વી. રી. ૧૯	૨૩૩ ૧
૭૪ મુંબાઈ લો. રી. ૩	૧૧૬ ૧	૧૦૫ વી. રી. ૫	૮૩ "
ફેસલાથી પ્રતિબંધ.		૧૦૬ ઇ. લો. રી. ૫ અહલાયાદ.	૩૦૨ "
૭૫ વી. રી. ૧૫	૩૦ ૩૪	૧૦૭ ઇંડીયન બ્યુરીસ્ટ ૧	૨૬૬ ૧
૭૬ મુંબાઈ લો. રી. ૮	૨૪૧ ૧	૧૦૮ ઈ. લો. રી. ૭ અહલાયાદ	૫૧૧ ૧

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનું. ૫૭૮.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનું ૫૭૮.
૧૦૯ આગ્રા લો. રી. ૨	૪૯	૧૪૨ ઇંડીયન અપીલ્સ ૯	૧૪૭
૧૧૦ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૩૯	૧૪૩ વાવ્ય પ્રાંત ૭	૧૪૫
૧૧૧ ઈ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ	૧૦૪	૧૪૪ વી. રી. ૩	૮૮ ૪૪
૧૧૨ વી. રી. ૨૪	૩૯૦	૧૪૫ વી. રી. ૧૮	૫૨૬
૧૧૩ મુંબઈ લો. રી. ૫	૧૨૮	૧૪૬ વી. રી. ૧૫	૩૩
૧૧૪ વી. રી. ૧૧	૩૭૯	૧૪૭ વી. રી. ૧૭	૧૯૨
૧૧૫ વી. રી. ૧૫	૨૫૧	૧૪૮ ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા	૭૯૪
૧૧૬ મુર ઇંડીયન ૧૧	૫૦	૧૪૯ ગર્ક. લો. રી.	૩૧૯
૧૧૭ વી. રી. ૨૩	૧૭૪	૧૫૦ આગ્રા લો. રી. ૩	૪૨૮
૧૧૮ વી. રી. ૩	૧૯૧	૧૫૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૪૮
૧૧૯ વી. રી. ૬	૬૬	૧૫૨ વાવ્ય પ્રાંત ૩	૬૬ ૪૫
૧૨૦ માસ	૫૧૯	૧૫૩ ઇ લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ	૩૬૨ ૪૫
૧૨૧ ઇ. લો. રી. ૧૩ અપીલ્સ	૮૪	૧૫૪ કલકત્તા લો. રી. ૧૩	૯૬
૧૨૨ વી. રી. ૭	૧૪૦	૧૫૫ આગ્રા લો. રી. ૩	૧૦૩
૧૨૩ બંગાળા લો. રી. ૩	૫૫	૧૫૬ ઈ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ	૩
૧૨૪ વી. રી. ૨	૨૬૪	૧૫૭ વી. રી. ૨૬	૧૯૨
૧૨૫ મદ્રાસ લો. રી. ૮	૧૪	૧૫૮ વી. રી. ૨૫	૩૩૫
૧૨૬ મદ્રાસ લો. રી. ૭	૨૬૩	૧૫૯ મુંબઈ લો. રી. ૧૧	૧૯૨
૧૨૭ વાવ્ય પ્રાંત ૭	૩૬૭	૧૬૦ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૫૮
૧૨૮ ઈ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ	૩૧૧	૧૬૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૬૫ ૪૬
૧૨૯ કલકત્તા લો. રી. ૨	૩૨૨	૧૬૨ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ	૨૪
૧૩૦ વી. રી. ૫ પરમુરણુ	૩૦	૧૬૩ વી. રી. ૧૯	૨૯૨
૧૩૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૮	૪૪૭	૧૬૪ ઇ. લો. રી. ૭ અલ્હાબાદ	
૧૩૨ ઇંડીયન બ્યુરીસ્ટ ૨	૧૨૨	૧૬૫ વી. રી. ૭	૩૩૫
૧૩૩ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ	૬૨૩	૧૬૬ ઇંડીયન અપીલ્સ	૧૫૪
૧૩૪ ઇ. લો. રી. ૧ મદ્રાસ	૩૮૭	૧૬૭ ઇંડીયન લો. રી. ૫ ક.	૬૬૯
„ ઇ. લો. રી. ૪ અલ્હાબાદ	૨૪૦	૧૬૮ આગ્રા લો. રી. ૩	૪૦૨
૧૩૫ કલકત્તા લો. રી. ૭	૪૮૧	૧૬૯ ઇંડીયન લો. રી. ૬ મદ્રાસ	૧૮૫ ૪૭
૧૩૬ ઇંડીયન અપીલ્સ ૧૦	૧૧૯	૧૭૦ ઇ. લો. રી. ૬ મુંબઈ	૪૬૫
૧૩૭ વી. રી. ૧૪	૨૦૪	૧૭૧ વી. રી. ૯	૩૩૮
૧૩૮ વી. રી. ૨	૩૦૩	૧૭૨ ઇ. લો. રી. ૪ કલકત્તા	૭૮૩
૧૩૯ ઇંડીયન અપીલ્સ ૧	૧૪૪	૧૭૩ આગ્રા લો. રી. ૩	૨૩૫
૧૪૦ ઈ. લો. રી. ૯ મુંબઈ	૮૬	૧૭૪ આગ્રા લો. રી. ૩	૨૬૩
૧૪૧ ઇ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ	૧૦૭	૧૭૫ આગ્રા લો. રી. ૧	૬૨
		૧૭૬ વાવ્ય પ્રાંત ૧	૧૯૧

જેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.	જેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.
૧૭૭ વી. રી. ૧૫	૩૯૪ ૪૮	૮ વી. રી. ૨૦	૨૪ ,,
૧૭૮ કલકતા લો. રી. ૨	૨૧૬ ૪૮	૯ વી. રી. ૨૨	૨૯૬ ,,
૧૭૯ કલકતા લો. રી. ૮	૩૪૬ ,,	૧૦ વી. રી. ૧૦	૩૪૩ ,,
૧૮૦ ઈ. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ. ૩૨૮	,,	૧૧ વી. રી. ૧૦	૩૦૧ ,,
૧૮૧ વી. રી. ૨૧	૩૭૪ ,,	૧૨ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૨૦ ,,
૧૮૨ મદ્રાસ લો. રી. ૫	૪૬૬ ,,	૧૩ વી. રી. ૨	૨૧૦ ,,
૧૮૩ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા	૪૫૫ ,,	૧૪ વી. રી. ૧૩	૫૦ ,,
૧૮૪ ઇ. લો. રી. ૮ મદ્રાસ	૧૪૯ ,,	૧૫ વી. રી. ૧૫	૪૪૪ ,,
૧૮૫ વી. રી. ૧૬	૨૨૩ ,,	૧૬ કલકતા. લો. રી. ૯	૩૦૫ ,,
પરચુરણ ઠરાવો.		૧૭ વી. રી. ૧૫	૩ ,,
૧ ઇ. લો. રી. ૩ મુંબાઈ.	૪૨ ૪૯	૧૮ વી. રી. ૨૦	૨૪૩ ,,
૨ ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઈ.	૬૦૨ ,,	૧૯ વી. રી. ૨૫	૪૫૩ ૫૩
૩ વી. રી. ૨૧	૨૦૪ ,,	૨૦ વી. રી. ૨૫	૨૭૭ ,,
૪ આગ્રા લો. રી. ૧	૭૧ ,,	૨૧ મન્ડીયન જ્યુરીંગ. ૨	૨૪૫ ,,
૫ વી. રી. ૭	૭૩ ,,	૨૨ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા.	૯૭૫ ,,
૬ વી. રી. ૨	૭૭-૧૩૯ ,,	૨૩ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૨૧૨ ,,
૭ ઇ. લો. રી. ૫ મુંબાઈ.	૨ ૫૦	૨૪ વી. રી. ૨૫	૩૬-૪૪ ,,
૮ ,,	૫ મુંબાઈ. ૫ ,,	૨૫ ઈ. લો. રી. ૧૬ કલકતા.	૧૮૬ ,,
૯ ,,	૧૪ કલકતા. ૪૦૧ ,,	બી.	
૧૦ ,,	૯ અ. ૪૧૩ ,,	બીજા દરજ્જાનો પુરાવો.	
૧૧ ,,	૧ મદ્રાસ. ૧૨ ,,	૧ મન્ડીયન અપીલસ.	૮ ૫૪
૧૨ ઇ. લો. રી. ૧૧ અલ્હાબાદ. ૩૮૬	૫૧	૨ ઈ. લો. રી. ૬ કલકતા.	૭૨૦ ,,
૧૩ ઇ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ. ૪૨૨	,,	૩ વી. રી. ૨૪	૪૨૫ ,,
૧૪ ઇ. લો. રી. ૧૨ ,,	૩૨૦ ,,	૪ વી. રી. ૧૧	૨૨૭ ,,
ન.		૫ વી. રી. ૧૨	૯૦ ,,
નકશો.		૬ વી. રી. ૧૫	૪૯૩ ,,
૧ વી. રી. ૧૦	૩૩૮ ,,	૭ મદ્રાસ. લો. રી. ૪	૩૧૨ ,,
૨ વી. રી. ૨	૨૯ ,,	૮ ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ.	૨૦૮ ,,
૩ વી. રી. ૧૬	૪ ,,	૯ વી. રી. ૨૪	૮૮ ,,
૪ વી. રી. ૧૪	૩૯૧ ,,	૧૦ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા.	૨૮૨ ,,
૫ વી. રી. ૧૮	૩૪૮ ,,	૧૧ ઇ. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ. ૫૮૧-૭૧૭	,,
૬ વી. રી. ૮	૧૬૭ ,,	૧૨ ઇ. લો. રી. ૪ અલ્હાબાદ. ૧૩૫	૫૫
૭ વી. રી. ૫	૩૪ ૫૨	૧૩ ઇ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ.	૧૧૨ ,,

ફેસલાનો નંબર.	ઇમેજ પાનુ.	પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇમેજ પાનુ	પૃષ્ઠ.
૧૪ ઇ.સો. રી. ૩ અલ્હાબાદ. ૭૧૭	"		૯ વી. રી. ૫	૭૬	૬૧
૧૫ ઇ. સો. રી ૭ કલકતા. ૨૫૬	"		દસ્તાવેજોની નકલો અને નકલોની નકલો.		
૧૬ ઇ. સો. રી. ૪ અલ્હાબાદ. ૩૩૦	૫૬		૧ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૧૪ ૪૫૩		૬૧
૧૭ ઇ. સો. રી. ૫ મદ્રાસ. ૧૬૬	"		૨ વી. રી. ૨૨	૩૫૫	૬૨
૧૮ કલકતા. સો. રી ૨	૪૦૯	"	૩ વી. રી. ૯	૨૪૮	૬૨
૧૯ ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૧૧૭	"		૪ કલકતા. સો. રી. ૧	૩૫૫	૬૨
૨૦ ઇ. સો. રી. ૨ મુંબાઇ. ૬૩૫	"		૫ વી. રી ૧૯	૮૫	૬૨
૨૧ બં. સો. રી. ૩	૧૨૫	૫૭	૬ વી. રી ૫	૨૧	૬૨
૨૨ બં. સો. રી. ૫	૧	"	૭ વી. રી. ૨	૮૦	૬૨
૨૩ ઇ. સો. રી. ૬ મદ્રાસ. ૧૧૭	"		૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૮૬	૬૨
૨૪ મુંબાઇ. સો. રી. ૮	૧૬૩	"	૯ કલકતા સો. રી. ૩	૫૦૯	૬૨
૨૫ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૩	૧૫૬	"	૧૦ વી. રી ૧૩	૪૨૯	૬૨
૨૬ વી. રી. ૯	૫૨૮	૫૮	૧૧ વી. રી. ૧૦	૨૬૭	૬૩
૨૭ વી. રી. ૨૧	૩૦૭	"	૧૨ ઇ. સો. રી. ૭ અલ્હાબાદ ૭૩૮	"	
ગુપ્ત થયેલા અથવા નાશ થયેલા			૧૩ ઇ. સો. રી. ૬ મદ્રાસ	૮૦	"
દસ્તાવેજો.			૧૪ " ૭ મુંબાઈ	૧૩૯	"
૧ વી. રી. ૧૦	૨૪	"	૧૫ વાવ્યપ્રાંત. ૨	૩૧૪	"
૨ આમ્રા. સો. રી. ૧	૧૩૯	૫૮	૧૬ વી. રી. ૭	૧૪૧	"
૩ વી. રી. ૭	૧૧૮	૫૮	૧૭ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૦૫	"
૪ ઇ. સો. રી. ૭ કલકતા.	૯૮	૫૮	૧૮ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ ૭	૧૨૮	"
૫ ઇ. સો. રી. ૭ અલ્હાબાદ ૭૩૮	૫૮		૧૯ વી. રી. ૧૧	૩૫	"
૬ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૬૪	૫૯	૨૦ વી. રી. ૧	૩૩૯	૬૪
૭ મુંબાઇ. સો. રી. ૧	૧૭૦	૫૯	૨૧ વી. રી. ૨૧	૨૬૫	"
૮ ઇ. સો. રી. ૫ કલકતા. ૫૬૮	૫૯		૨૨ માસ. ૨૧૩ હેડ. ૧	૫૮૪	"
ખીજા કારણેથી દસ્તાવેજો રજુ નહી કરવા તે.			૨૩ વાવ્યપ્રાંત. ૨	૩૯૫	"
૧ વી. રી. ૨૧	૩૩૩	૫૯	૨૪ વી. રી. ૨૨	૩૦૩	"
૨ ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૯	૬૪	૬૦	૨૫ વી. રી. ૧૫	૨૨૮	"
૩ વી. રી. ૨૫	૪૫૯	૬૦	૨૬ વી. રી. ૧૧	૩૯૬	"
૪ ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૨૯૫	૬૦		૨૭ વી. રી. ૧૫	૧૦૨	"
૫ ઇ. સો. રી. ૯ કલકતા. ૬૩૯	૬૦		૨૮ મુંબાઇ સો. રી. ૫	૪૮	"
૬ વી. રી. ૨	૪૪	૬૦	૨૯ વી. રી. ૬	૮૦	"
૭ આમ્રા સો. રી.	૨૩૩	૬૦	૩૦ ઇ. સો. રી. ૧૪ કલકતા. ૪૮૬	૬૫	
૮ કલકતા. સો. રી. ૧	૫૪૭	૬૧	૩૧ ઇ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ. ૩૬૬	૬૫	
			૩૨ ઇ. સો. રી. ૧૬ ક.	૭૫૩	૬૫

ફેસલાનો નંબર. ઇંગ્લેશ પાનુ. ૫૯.
બોન્ને પુરાવાનો.

૧ કલકતા લો. રી. ૩	૧૨૨	૬૫
૨ વી. રી. ૧૨	૫૨૯	૬૫
૩ વી. રી. ૨૪	૨૦૨	૬૫

હીસાબના આપડા તથા તેમાં લખેલી રકમો.

૪ ઇ. લો. રી. ૭ મુંબાઈ.	૭૩	૬૬
------------------------	----	----

• એજંટ.

૫ વી. રી. ૧૦	૪૨૧	૬૬
૬ વાવ્યપ્રાંત ૨	૧૦૪	૬૬
૭ આગ્રા લો. રી. ૧૩	૧૩૧	૬૯

લવાદ

૮ મુર ઇંગ્લીયન આપીલસ.	૪૪૧	૬૬
-----------------------	-----	----

બંજવણીમાં જતી

૯ વી. રી. ૧૭	૧૬૫	૬૬
--------------	-----	----

સીમાડા.

૧૦ વી. રી. ૨૫	૫૨૪	૬૬
૧૧ કલકતા લો. રી. ૧૦	૧૬૯	૬૭
૧૨ વી. રી. ૭	૨૦૭	„
૧૩ વી. રી. ૧૧	૨૭૨	„
૧૪ વી. રી. ૧૨	૧૭૯	„
૧૫ વી. રી. ૭	૩૬૬	„

જપતી થએલી મીલકત ઉપરના દાવા.

૧૬ વી. રી. ૯	૩૩૨	„
૧૭ વી. રી. ૧૭	૨૩	„
૧૮ વી. રી. ૧૫	૨૦૨	૬૮
૧૯ બંગાળા લો. રી. ૨	૬૧	„
૨૦ વી. રી. ૮	૨૦૯	„
૨૧ મુર ઇંગ્લીયન આપીલસ	૧૬૫	„
૨૨ કલકતા લો. રી. ૧૨	૪૫૭	„
૨૩ મુર ઇંગ્લીયન આપીલ	૫૭	„
૨૪ વી. રી. ૧૦	૪૧૩	„
૨૫ વી. રી. ૨૫	૭૯	૬૯
૨૬ બંગાળા લો. રી. ૩	૭૧	„

ફેસલાનો નંબર. ઇંગ્લેશ પાનુ. ૫૯.

૨૭ બંગાળા લો. રી. ૩	૭૩	૬૯
૨૮ વી. રી. ૧૦૦	૧૯૯	„
૨૯ વી. રી. ૧૫૦	૧૫૫	„
૩૦ મુંબાઈ લો. રી. ૫	૭૬	„
૩૧ વી. રી. ૧૧	૪૫૪	„
૩૨ વાવ્યપ્રાંત ૭	૮૫	૭૦

કરાર.

૩૩ મુર ઇંગ્લીયન આપીલસ ૩	૨૬૧	„
-------------------------	-----	---

ફાળા પડતો ભાગ.

૩૪ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૦૯	„
૩૫ વી. રી. ૨૪	૨૫૦	„

રીવાજ.

૩૬ ઇંગ્લીયન લો. રી. ૩ મુંબાઈ ૩૪	„	„
૩૭ ઇંગ્લીયન લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૪૯૪	„	„
૩૮ ઇંગ્લીયન લો. રી. ૩ મુંબાઈ ૨૭૩	„	„
૩૯ ઇંગ્લીયન લો. રી. ૫ મુંબાઈ ૬૮૨	„	„
૪૦ વી. રી. ૬	૯૧	„
૪૧ ઇ. લો. રી. ૩ મુંબાઈ ૨૩૨	„	„

• તુકશાન.

૪૨ વી. રી. ૫	૧૮	„
૪૩ વી. રી. ૧૫	૧૪૪	„

ફેલુદાર તથા લેલુદાર.

૪૪ વાવ્યપ્રાંત ૩	૧૨૯	„
૪૫ મદ્રાસ લો. રી. ૩	૨૬૦	„

હુક કરાવો.

૪૬ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૧૭૧	„
૪૭ બંગાળા લો. રી. ૬	૧૪૪	„
૪૮ વી. રી. ૧૫	૯૬	૭૨
૪૯ વી. રી. ૫	૨૩૩	„

હુકમનામાં તથા દસ્તાવેજો રદ કરવાના દાવા.

૫૦ વી. રી. ૨૩	૩૨૯	„
૫૧ વી. રી. ૧૧	૨૮૦	„
૫૨ વી. રી. ૧૦	૪૪૫	„

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.
૫૩ બંગાળા લો. રી. ૩	૧૨૫ ૭૨	૮૪ ઇ. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ ૮૨૪	,,
૫૪ ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૭૩૬	,,	૮૫ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ ૭૩	,,
૫૫ મુર ઇંગ્લીયન આપીલિસ ૧	૧	૮૬ વી. રી. ૧૭	૫૦૯
૫૬ વી. રી. ૧૦	૪૧૨	૮૭ મુન્નાઈ લો. રી. ૫	૮૧
૫૭ વી. રી. ૧૪	૨૮૯ ૭૩	૮૮ વાવ્યપ્રાંત ૨	૨૬૪
૫૮ વી. રી. ૨૪	૨૯૨	૮૯ ઇ. લો. રી. ૧ મુન્નાઈ	૨૯૫
૫૯ હેડ ૨	૫૫૭	૯૦ વી. રી. ૧૧	૧૫૧ ૭૭
૬૦ વી. રી. ૬	૨	૯૧ ઇ. લો. રી. ૪ મુન્નાઈ	૨૯૫
૬૧ વી. રી. ૮	૩૪૬	૯૨ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા	૫૨
૬૨ વી. રી. ૧૭	૩૯૩	૯૩ કલકત્તા લો. રી. ૨	૫૫૫
૬૩ વી. રી. ૧૫	૫૦૭ ૭૪	૯૪ વી. રી. ૨૧	૧૪૦
૬૪ વી. રી. ૧૨	૧૫૫	૯૫ વી. રી. ૧૫	૮૩
૬૫ ઇ. લો. રી. ૬ મદ્રાસ	૨૫૪	કમ્પ્લે ટોમ્પ્સોન.	
૬૬ વી. રી. ૧૦	૧૭૩	૯૬ મુન્નાઈ લો. રી. ૭	૮૨
૬૭ વી. રી. ૧૭	૪૯૯	૯૭ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા	૩૭૪
૬૮ વી. રી. ૧૨	૧૪૭	૯૮ મુન્નાઈ લો. રી. ૨	૧૮૯ ૭૮
૬૯ વી. રી. ૧૫	૧૧૭	૯૯ ઇ. લો. રી. ૮ કલકત્તા	૯૭૫
૭૦ વી. રી. ૯	૧૪૨	૧૦૦ વી. રી. ૫	૧૮૦
નાણાં ધીરવાના ફરતાવેળે લખી આપવા તથા તે બાબતનો અવેજ તથા નાણાં ધીરવાં તે.		સાંચ વધારવી તે.	
૭૧ મુન્નાઈ લો. રી. ૧ ૧૫-૮૫	૭૪	૧૦૧ વી. રી. ૧ ૩-૫૬ અને ૫૮	૭૮
૭૨ આગ્રા. લો. રી. ૨૦	૨૦૨	૧૦૨ વી. રી. ૧૦	૩૩
૭૩ વી. રી. ૮	૨૧૫ ૭૫	૧૦૩ વી. રી. ૧૫	૧૦૯-૨
૭૪ વી. રી. ૭	૪૪૧	૧૦૪ વી. રી. ૧	૨૪
૭૫ વી. રી. ૧૯	૧૪૯	૧૦૫ વી. રી. ૧૯	૪૨
૭૬ ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા	૨૬૮	૧૦૬ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૧૮
૭૭ ઇંગ્લીયન જ્યુરીસ્ટ ૧	૧૭	૧૦૭ વી. રી. ૬	૩૯
૭૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૯૭	૧૦૮ વી. રી. ૬	૪૬ ૭૯
૭૯ વી. રી. ૫	૨૦	૧૦૯ વી. રી. ૧૫	૯૧
૮૦ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૪૪૭	૧૧૦ વી. રી. ૧૨	૩૨૦
૮૧ વી. રી. ૧૦	૪૦૭	૧૧૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૨૫
૮૨ વી. રી. ૧૦	૧૩૨	૧૧૨ વી. રી. ૨૩	૧૨૨
૮૩ હેડ ૨	૩૮૧ ૭૬	૧૧૩ વી. રી. ૧	૨૮૦
		૧૧૪ વી. રી. ૬	૮૭
		૧૧૫ વી. રી. ૧૪	૨૮૬ ૮૦

ફેસલાનો નંબર.	ઈંગ્લેશ પાત્ર.	પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઈંગ્લેશ પાત્ર.	પૃષ્ઠ.
૧૧૬ વી. રી. ૮	૧૮૩	૮૦	૧૪૭ વી. રી. ૨૨	૧૭૧	૮૪
૧૧૭ ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા	૫૪૩	„	૧૪૮ ઇ. લો. રી. ૫ મદ્રાસ.	૩૩૭	„
૧૧૮ વી. રી. ૧૪	૨૮૫	„	૧૪૯ વી. રી. ૭	૨૭૫	„
૧૧૯ વી. રી. ૧૦	૨૦૫	„	૧૫૦ ઇન્ડિયન અપીલ્સ.	૬	„
૧૨૦ બંગાળા લો. રી. ૩	૩૦૪	„	૧૫૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૭	„
૧૨૧ વી. રી. ૮	૮	„	૧૫૨ વી. રી. ૯	૨૯૭	„
પેટ્ટેડી પ્રમાણે વંશજો.			૧૫૩ કલકતા. લો. રી. ૫	૩૭૪	„
૧૨૨ મુંબઈ લો. રી. ૮	૨૦૫	૮૧	૧૫૪ ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ.	૨૮૮	„
૧૨૩ ઇન્ડિયન લો. રી. ૬ કલકતા ૬૨૬		„	૧૫૫ વી. રી. ૧૪	૨૭૫	૮૫
હીન્ડુશાસ્ત્ર દર્શાવવાન.			૧૫૬ વાવ્યપ્રાંત. ૩	૧૦૮	„
૧૨૪ વી. રી. ૯	૪૫૩	„	ઓરાકી યોશાકી.		
૧૨૫ વી. રી. ૨૧	૮૪	„	૧૫૭ વાવ્યપ્રાંત. ૩	૧૨	૮૫
૧૨૬ વી. રી. ૨૪	૧૦૭	„	સ્ત્રી ધન.		
૧૨૭ વી. રી. ૧૧	૪૬૮	„	૧૫૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૬૦	„
મીસકંત બીજને આપવી.			૧૫૯ વી. રી. ૨	૩૨૬	„
૧૨૮ ઇન્ડિયન ન્યુરીસ્ટ	૯૯	„	ધણીધણીઆણી.		
૧૨૯ વી. રી. ૨	૯૨	„	૧૬૦ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ.	૪૫૧	„
૧૩૦ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ	૩૦૩	„	૧૬૧ વી. રી. ૯	૧૫૩	„
૧૩૧ કોરીટન	૧૧૯	„	૧૬૨ વી. રી. ૧૧	૫૧૩	„
૧૩૨ વી. રી.	૧૨૩	૮૨	વચમાં આવનારાઓ.		
૧૩૩ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ.	૫૨૮	„	૧૬૩ વી. રી. ૧૧	૩૧૯ ત. ૩૬૬	૮૬
૧૩૪ મદ્રાસ. લો. રી. ૨	૪૦૭	„	૧૬૪ વી. રી. ૭	૧૪૬	„
૧૩૫ કોરીટન.	૭૦	„	૧૬૫ વી. રી. ૧૧	૫૭૩	„
૧૩૬ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ.	૧૭૬	„	૧૬૬ વી. રી. ૧૧	૨૭૭	„
૧૩૭ વી. રી. ૨૧	૧૬૬	„	૧૬૭ વી. રી. ૧૨	૧૯૭	„
૧૩૮ વી. રી. ૧૪	૭૨	„	૧૬૮ વી. રી. ૧૦	૫૨	„
૧૩૯ મુંબઈ લો. રી. ૨	૨૯	„	૧૬૯ કલકતા. લો. રી. ૭	૫૬૦	„
૧૪૦ વાવ્યપ્રાંત. ૩	૪-૮	„	૧૭૦ વી. રી. ૮	૨૫૮	„
૧૪૧ ઇન્ડિયન લો. રી. ૫ મદ્રાસ	૨૦૧	„	૧૭૧ બંગાળા. લો. રી. ૩	૬૧	૮૭
૧૪૨ વી. રી. ૯	૫૦૧	૮૩	૧૭૨ વી. રી. ૧૨	૧૯	„
૧૪૩ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૮૫	„	જમીનના માલિક અને સાંથે રાખનાર.		
૧૪૪ ઇન્ડિયન અપીલ્સ. ૮	૮	„	૧૭૩ વી. રી. ૭	૫૩૫	૮૭
૧૪૫ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ.	૬૧૯	„	૧૭૪ વી. રી. ૧૪	૨૨૬	„
૧૪૬ વી. રી. ૨૪	૨૮૧	„	૧૭૫ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૪૭	„
			૧૭૬ વી. રી. ૯	૧૫૪	„

ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર.	પૃષ્ઠ.	ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર.	પૃષ્ઠ.
૧૭૭ વી. રી. ૧૦	૯	૮૮	૨૧૧ વી. રી. ૧૯	૨૧૫	૯૧
૧૭૮ વી. રી. ૬	૮૯	,,	૨૧૨ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ.	૨૮૬	,,
૧૭૯ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્ફાબેટિ.	૨૮૬	૮૮	૨૧૩ વી. રી. ૮	૩૮૩	,,
૧૮૦ ઇંગ્લીયન ન્યુરીસ્ટ. ૧	૫૦	,,	૨૧૪ વી. રી. ૨૪	૧૦૮	,,
૧૮૧ કલકતા. લો. રી. ૪	૨૯૮	,,	ઔરસ પાત્ર.		
૧૮૨ મુંબાઇ. લો. રી. ૯	૨૭૮	,,	૨૧૫ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૪૯૨૧. ૫૦૪	૯૨	
૧૮૩ વી. રી. ૨	૧૨	,,	મુદત અને વીરૂધ્ધ કમિટી.		
૧૮૪ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૬૧	,,	૨૧૬ વી. રી. ૨૪	૩૮૯	,,
૧૮૫ વી. રી. ૮	૧૯૧	,,	૨૧૭ વી. રી. ૨૧	૭૯	,,
૧૮૬ વી. રી. ૧૪	૧૯૦	,,	૨૧૮ કલકતા. લો. રી. ૭	૩૬૪	,,
૧૮૭ વી. રી. ૨૫	૩૯૮	,,	૨૧૯ આગ્રા લો. રી. ૧	૨૮૫	,,
૧૮૮ વી. રી. ૧૫	૩૨	,,	૨૨૦ વી. રી. ૧	૬૭	,,
૧૮૯ માર્સ ૨૨ ૨૮ હેડ. ૧	૬૫	,,	૨૨૧ વી. રી. ૧૨	૨૫૦	,,
૧૯૦ ઇ. લો. રી. ૫ માર્ગસ.	૩૪૫	૮૯	૨૨૨ વી. રી. ૧૩	૨૩	,,
૧૯૧ ઇ. લો. રી. ૮	૬૯	૮૯	૨૨૩ વી. રી. ૧૦	૨૩૯	૯૩
૧૯૨ આગ્રા લો. રી. ૩	૩૬૯	,,	૨૨૪ વી. રી. ૧૧	૨૮૩	,,
૧૯૩ માર્સ ૫૪ હેડ ૧	૨૨૮	,,	૨૨૫ મુંબાઇ. લો. રી. ૩	૪૯	,,
૧૯૪ વી. રી. ૧૫	૪૨૦	,,	૨૨૬ મુંબાઇ. લો. રી. ૯	૬૨	,,
૧૯૫ વી. રી. ૭	૪૪	,,	૨૨૭ વી. રી. ૨૪	૩૧૫	,,
૧૯૬ વી. રી. ૧	૧૫૫	,,	૨૨૮ વી. રી. ૨૪	૨૭૩	,,
૧૯૭ વી. રી. ૧૩	૨૫૯	,,	૨૨૯ કલકતા. લો. રી. ૪	૪૦	૯૪
૧૯૮ વી. રી. ૧૨	૧૦૯	,,	૨૩૦ કલકતા. લો. રી. ૧૨	૨૫૭	,,
૧૯૯ વી. રી. ૮	૫૦૯	,,	૨૩૧ ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા.	૧૨૫	,,
૨૦૦ વી. રી. ૨૦	૭૬	૯૦	૨૩૨ " ૯ " ૧૩૦	,,	
૨૦૧ ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા.	૫૮૨	,,	૨૩૩ " ૬ મુંબાઇ.	૧૨૫	,,
૨૦૨ વી. રી. ૧૫	૪૬૪	,,	૨૩૪ " ૯ કલકતા.	૩૯	,,
૨૦૩ કલકતા. લો. રી. ૮	૪૨૬	,,	૨૩૫ " ૬ મુંબાઇ.	૫૦૮	,,
૨૦૪ કલકતા. લો. રી. ૧૦	૫૫૫	,,	૨૩૬ " ૯ માર્ગસ.	૧૭૫	,,
૨૦૫ વી. રી. ૨૩	૨૮૯	,,	૨૩૭ કલકતા. લો. રી. ૯	૧૬૪	૯૫
૨૦૬ વી. રી. ૨૩	૨૩૮	,,	૨૩૮ કલકતા. લો. રી. ૧૧	૧૩૩	૯૫
૨૦૭ કલકતા. લો. રી. ૭	૩૬૯	,,	૨૩૯ વી. રી. ૫	૧૩૬	,,
૨૦૮ કલકતા. લો. રી. ૩	૨૦૯	,,	૨૪૦ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૭૭	,,
૨૦૯ વી. રી. ૨	૫૪	૯૧	૨૪૧ વી. રી. ૧૧	૧૬૩	,,
૨૧૦ વી. રી. ૭	૨૮૩	,,	૨૪૨ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૩૬	૯૬

ફ્રેસલાનો નંબર. ઇંગ્લેશ ખાનુ. પૃષ્ઠ.

૨૪૩ વી. રી. ૨૫	૧૨૯	,,
૨૪૪ વી. રી. ૧૯	૧૧૪	,,
૨૪૫ વી. રી. ૨૦	૪૨૭	,,
૨૪૬ કલકતા. લો. રી. ૪	૩૯૦	,,
૨૪૭ ,,	૧૨ ૩૩૭	,,
૨૪૮ ઈ. લો. રી. ૭ કલકતા.	૨૨૫	,,
૨૪૯ વી. રી. ૧૧	૫૬૬	૯૭
૨૫૦ વી. રી. ૧૪	૩૫૭	૯૭
૨૫૧ વી. રી. ૭	૩૪	,,
૨૫૨ વી. રી. ૧૦	૧૯૨	,,
૨૫૩ ઇ. લો. રી. ૭ અલ્હાબાદ. ૬૭૭		,,

દરમ્યાન ઉપજ.

૨૫૪ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા.	૩૪૩	,,
-------------------------	-----	----

સગીર.

૨૫૫ વી. રી. ૨૩	૩૯૫	,,
----------------	-----	----

ગીરો.

૨૫૬ મુંબાઈ. લો. રી. ૫	૧૫૯	૯૮
૨૫૭ ઇ. લો. રી. ૯ મુંબાઈ	૧૩૭	,,
૨૫૮ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૩	૮૫	,,
૨૫૯ ઇ. લો. રી. ૬ મુંબાઈ	૬૬૯	,,
૨૬૦ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૧૨	૧૫૭	,,
૨૬૧ ઇ. લો. રી. ૧ અલ્હાબાદ	૧૯૪	,,
૨૬૨ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૯૫	,,
૨૬૩ ઇ. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ	૨૪૫	,,
૨૬૪ ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ.	૪૬૦	,,
૨૬૫ વી. રી. ૧	૨૮	૯૯
૨૬૬ વી. રી. ૧૯	૪૨૯	,,
૨૬૭ વી. રી. ૨૩	૧૧૧	,,
૨૬૮ વી. રી. ૨૦	૧૭૮	,,
૨૬૯ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૭	૧૫૭	,,

નોટીસ.

૨૭૦ ઇ. લો. રી. ૧૩ કલકતા	૧૯૭	,,
૨૭૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૧૪	,,

ફ્રેસલાનો નંબર. ઇંગ્લેશ ખાનુ. પૃષ્ઠ.

વહેચણી.

૨૭૨ વી. રી. ૫	૧૨૧	,,
૨૭૩ ઈ. લો. રી. ૧૮ કલકતા.	૭૨ ૧૦૦	,,
૨૭૪ વી. રી. ૧૧	૩૩૭	,,

કમળો તથા હુકની સામેલી.

૨૭૫ વી. રી. ૧૪	૪૭૮	,,
૨૭૬ ઈ. લો. રી. ૪ અલ્હાબાદ ૨૦૬		,,
૨૭૭ વી. રી. ૨૦	૪૫૮	,,
૨૭૮ કલકતા લો. રી. ૧૧	૪૭૬	,,
૨૭૯ વી. રી. ૧૨	૧૬૪	,,
૨૮૦ વી. રી. ૨૩	૨૬૩	,,
૨૮૧ વી. રી. ૯	૭૧ ૧૦૧	,,
૨૮૨ વી. રી. ૭	૧૭૪	,,
૨૮૩ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૧૦	૧૫૧	,,
૨૮૪ ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઈ	૩૭૧	,,
૨૮૫ ઈ. લો. રી. ૭	૨૩૦	,,
૨૮૬ વી. રી. ૨૩	૩૮૩	,,
૨૮૭ કલકતા લો. રી. ૩	૧૭૦	,,
૨૮૮ વી. રી. ૧૦	૧૯૦ ૧૦૧	,,
૨૮૯ વાગ્ય પ્રાંત ૬	૩૬	,,
૨૯૦ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા	૭૫૯	૧૦૨
૨૯૧ બંગાળા લો. રી. ૨	૨૭૪	,,
૨૯૨ ઇ. લો. રી. ૩૦ કલકતા	૫૦	,,
૨૯૩ ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ	૮૯	,,
૨૯૪ વી. રી. ૧૦	૮૨૩	,,
૨૯૫ વી. રી. ૨૧	૨૪૧	,,
૨૯૬ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ	૩૪૫	,,
૨૯૭ મુંબાઈ લો. રી. ૧૨	૧૪૪ ૧૦૩	,,
૨૯૮ વી. રી. ૧૧	૫૦૧	,,
૨૯૯ ઈ. લો. રી. ૮ કલકતા	૩૭૫	,,
૩૦૦ વી. રી. ૧૯	૧૪૦	,,
૩૦૧ વી. રી. ૧૯	૧૪૦	,,
૩૦૨ વી. રી. ૮		,,
૩૦૩ મુંબાઈ લો. રી. ૪	૭૦૦	,,
૩૦૪ ઇન્ડિયન મુરીસ્ટ ૧	૩૫	,,

ફ્રેસલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનું. પૃષ્ઠ.

૩૦૫ વી. રી. ૧	૨૧૧	„
૩૦૬ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૪	૨૩૩	૧૦૪
૩૦૭ વી. રી. ૧૭	૧૮૧	„
૩૦૮ વી. રી. ૨૫	૨૦-૪૬૪	„
૩૦૯ મુંગાઇ. લો. રી. ૪	૬૦	„
૩૧૦ વી. રી. ૮	૮	„
૩૧૧ વી. રી. ૧૨	૧૬	„
૩૧૨ ઈ. લો. રી. ૬ મુંગાઇ	૨૧૫	„
૩૧૩ વી. રી. ૭	૧૪૮	„
૩૧૪ વી. રી. ૧૪	૬૫	„

અગ્રક્રીયાધિકાર.

૩૧૫ વી. રી. ૮	૩૮૩	„
૩૧૬ વી. રી. ૯	૪૫૫	„
૩૧૭ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૦૪	„
૩૧૮ ઇ. લો. રી. ૫ અલ્લાબાદ	૧૮૪	„
૩૧૯ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્લાબાદ	૩૪૪	„

દાવાનો ભાગ છોડી દેવો.

૩૨૦ વી. રી. ૧૯	૪૨૯	૧૦૫
----------------	-----	-----

મીલકત પાછી લેવી તથા આકાર.

૩૨૧ વી. રી. ૨૦	૪૬૫	„
૩૨૨ વી. રી. ૧	૧૬૪	„
૩૨૩ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૮	૧૦૬
૩૨૪ ઈ. લો. રી. ૧ કલકતા.	૩૭૮	„
૩૨૫ કલકતા લો. રી. ૧	૫૯૬	„
૩૨૬ વી. રી. ૨૪	૪૪૭	„
૩૨૭ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા	૯૪૯	„
૩૨૮ વી. રી. ૮	૪૫૪	„
૩૨૯ વી. રી. ૭	૨૬૨	૧૦૭
૩૩૦ વી. રી. ૨	૨૭૯	„
૩૩૧ વી. રી. ૮	૪૫૧	„
૩૩૨ વી. રી. ૫	૧૯૧	„
૩૩૩ આગ્રા લો. રી. ૩	૩૬૪	„
૩૩૪ ઇ. લો. રી. ૬	૬૬૬	„
૩૩૫ હેડ ર.	૩૬૨	„

ફ્રેસલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનું. પૃષ્ઠ.

૩૩૬ વી. રી. ૧૫	૨૯૯	„
૩૩૭ વી. રી. ૨	૨૩૯	„
૩૩૮ વી. રી. ૧૫	૧૮૩	„
૩૩૯ વી. રી. ૨૩	૩૮૮	૧૦૮
૩૪૦ વી. રી. ૭	૪૫૮	„
૩૪૧ હેડ ર. ૯૦ માર્સ	૨૧૫	„

માલનું વેચાણ.

૩૪૨ બર્ફ	૨૭૬	„
----------	-----	---

મેલેસુલ બાકી સાંચી લીલામ.

૩૪૩ વી. રી. ૨૦	૪૪	„
૩૪૪ વી. રી. ૫	૮૦	„
૩૪૫ વી. રી. ૫	૧	„
૩૪૬ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૨૯	„

અડેલી સાંથ બાબત લીલામ.

૩૪૭ ઇ. લો. રી. ૧૩ કલકતા.	૧	„
૩૪૮ વી. રી. ૨૧	૪૯૭	„

હુકમનામાની બજાવણીમાં લાલામ.

૩૪૯ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૯	૩૨૪	૧૦૯
૩૫૦ વી. રી. ૨૪	૩૮૮	„
૩૫૧ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૯	૩૦૯	„
૩૫૨ ઇંગ્લીયન લો. રી. ૬ અલ્લાબાદ	૪૦૬	„
૩૫૩ બંગાળા લો. રી. ૨	૩૨૬	„
૩૫૪ વી. રી.	૭૭	„
૩૫૫ વી. રી. ૨૪	૨૦૯	૧૧૦
૩૫૬ વી. રી. ૨૨	૪૨૩	„
૩૫૭ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૧૪-૨૮૯		„

દાવાનો આંક.

૩૫૮ વી. રી. ૧૩	૩૨૭	„
----------------	-----	---

બોટી રીતે મીલકત વાપરવી.

૩૫૯ વી. રી. ૭	૨૮૬	„
---------------	-----	---

પરચુરણ ફ્રેસલાઓ.

૩૬૦ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૮	૧	૧૧૧
૩૬૧ વી. રી. ૧૨	૨૭૫	„
૩૬૨ વી. રી. ૨	૪૧	„

ફ્રેસલાનો નંબર.	ઈંગ્લેશ પાત્ર.	પૃષ્ઠ.	ફ્રેસલાનો નંબર.	ઈંગ્લેશ પાત્ર.	પૃષ્ઠ.
૩૬૩ વી. રી. ૫	૧૬૮	૧૧૧	૧૭ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૨૬	૧૧૫
૩૬૪ મુંગાઈ લો. રી. ૧	૧૦	"	૧૮ વી. રી. ૬	૧૯૧	"
૩૬૫ વી. રી. ૧૦	૧૯૪	"	૧૯ વી. રી. ૯	૫૬૬	"
૩૬૬ વી. રી. ૧૯	૨૮૫	"	૨૦ મુંગાઈ લો. રી. ૫	૮૭	"
૩૬૭ ઇ. લો. રી. ૧૧ મુંગાઈ ૬૦૯	"	"	૨૧ વી. રી. ૭	૧૪૪	"
૩૬૮ ઇ. લો. રી. ૧૨ મુંગાઈ ૨૮૦	૧૧૨	"	૨૨ વી. રી. ૮	૧૫૨	"
૩૬૯ ઇ. લો. રી. ૧૨ મુંગાઈ ૨૭૦	"	"	૨૩ મદ્રાસ લો. રી. ૫	૩૨૦	"
૩૭૦ ઇ. લો. રી. ૧૨ મુંગાઈ ૧૨૨	"	"	૨૪ ઇ. લો. રી. ૨ અલ્હાબાદ ૮૩૨	"	"
૩૭૧ ઇ. લો. રી. ૧૩ મુંગાઈ ૫૩૪	"	"	૨૫ કલકત્તા લો. રી. ૭	૧૨૮	"
૩૭૨ ઇ. લો. રી. ૧૩ મુંગાઈ ૬૧	"	"	૨૬ વી. રી. ૧૨	૨	૧૧૬
૩૭૩ ઇ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૭૧૩	૧૧૩	"	૨૭ માર્સ.	૬૨૦	"
૩૭૪ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા	૮૯	"	૨૮ મુંગાઈ લો. રી. ૪	૧૩૯	"
૩૭૫ ઇ. લો. રી. ૧૧ અલ્હાબાદ.	૪૩૮	"	૨૯ વી. રી. ૮	૫૧૫	"
મ.			૩૦ આગ્રા સને ૧૮૭૪	૩૯	"
મુખ્યમુખ્યાનીનો પુરાવ.			૩૧ વી. રી. ૧૪	૩૧૯	"
જુદા જુદા કામોમાં તેના પુરાવની બુજ.			૩૨ મુંગાઈ લો. રી. ૧	૨૬૨	"
૧ વી. રી. ૧૮	૩૨૩-૩૨૮	"	૩૩ વી. રી. ૭	૩૩૪	૧૧૭
૨ વી. રી. ૯	૧૫૨	૧૧૩	૩૪ વી. રી. ૫	૭૬	"
૩ ઇંડીયન અપીલ્સ	૧૬૨	"	૩૫ વી. રી. ૭	૩૫૩	"
૪ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૩૫	૧૧૪	લખેસા દસતાવેજેથી જુદા બતાવણુ અ.		
૫ વી. રી. ૭	૪૬૨	"	અથવા તેથી ઉલટું બતાવણું		
૬ વી. રી. ૭	૪૦૮	"	૩૬ કલકત્તા. લો. રી. ૪	૪૧૯	"
૭ વાવ્યપ્રાંત ૨	૨૧૪	"	૩૭ વી. રી. ૮	૩૩૯	"
૮ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૯૩	"	૩૮ વી. રી. ૧	૭૬	"
૯ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૧૮૩	"	૩૯ વી. રી. ૧૧	૪૫૦	"
૧૦ મુંગાઈ લો. રી. ૧	૧૧	"	૪૦ મુંગાઈ. લો. રી. ૨	૩૮	"
૧૧ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૪૧૨	"	૪૧ વી. રી. ૧૨	૫૩૨	"
૧૨ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૬૩	"	૪૨ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા. ૭૬૪	૧૧૮	"
૧૩ વાવ્યપ્રાંત ૧	૧૪૬	"	૪૩ મુંગાઈ. લો. રી. ૫	૩૭	"
૧૪ કલકત્તા લો. રી. ૪	૨૭૪	"	૪૪ મદ્રાસ. લો. રી. ૫	૧૩૫	"
લખેસા દસતાવેજે વીશે ખુલાસો તથા			૪૫ મદ્રાસ. લો. રી. ૧	૪૫૭	"
પક્ષકારોનો ઇરાદો.			૪૬	૬	૩૯૩
૧૫ ઇ. લો. રી. ૧૨ કલકત્તા	૫૨	૧૧૫	૪૭ ઇ. લો. રી. ૨ કલકત્તા.	૫૮	"
૧૬ માર્સ ૩ હેડ ૧	૨૪	"	૪૮ કલકત્તા. લો. રી. ૪	૧૦૦	"

ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનું. ૫૨.	
૪૯ કલકતા. લો. રી. ૭	૫૭૭	૧૧૮
૫૦ કલકતા. લો. રી. ૭	૩૪૭	૧૧૯
૫૧ ઈ. લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૬૪૯		"
૫૨ " ૯ " ૭૯૧		"
૫૩ " ૨ અલ્હાબાદ. ૫૯૮		"
૫૪ " ૨ મુંબાઈ. ૫૪૭		"
૫૫ બંગાળા. લો. રી. ૧	૩૧	"
૫૬ વી. રી. ૨૩	૧૬૭	"
૫૭ વી. રી. ૧૮	૨૫૬	"
૫૮ બંગાળા. લો. રી. ૧	૨૮	"
૫૯ બંગાળા. લો. રી. ૮	૮૯	૧૨૦
૬૦ ઈ. લો. રી. ૧ મુંબાઈ. ૩૩૩		"
૬૧ " ૪ મુંબાઈ ૫૯૪		"
૬૨ કલકતા. લો. રી. ૩	૩૮૬	"
૬૩ " ૧૩	૧૧	"
૬૪ " ૧૨	૨૮૭	"
૬૫ " ૯	૩૦૧	"
૬૬ કલકતા લો. રી. ૧૨	૧૬૩	"
૬૭ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૩૭૯	"
૬૮ મદ્રાસ લો. રી. ૭	૧૮૯	૧૨૧
૬૯ વી. રી. ૭	૪૨૮	"
૭૦ વી. રી. ૬	૨૬૭	"
૭૧ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૧૭૪	"
૭૨ ઈ. લો. રી. ૫ મદ્રાસ.	૬	"
૭૩ ઈ. લો. રી. ૧૧ કલકતા	૪૮૬	"
૭૪ વી. રી. ૧૬	૪૧૪	"
૭૫ ઈ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ	૧૯	૧૨૨
૭૬ ઇ. લો. રી. ૧૧ મુંબાઈ ૬૪૪		"
૭૭ ઈ. લો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૫૮૫		"
૭૮ ઇ. લો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૩૩૫		"
૭૯ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકતા	૪૨૦	"
૮૦ ઇ લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૩૫૨-૨૪૯		"
૮૧ ઈ. લો. રી. ૧૫ કલકતા	૮૩	૧૨૩
૮૨ ઇ. લો. રી ૧૧ મદ્રાસ	૨૧૩	"

ફ્રેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનું. ૫૨.	
૮૩ ઈ. લો. રી ૧૦ અલ્હાબાદ ૪૨૧		૧૨૩
૨.		

રીતી પુરાવાની વ્યવસ્થા કરવાની.

૧ બંગાળા. લો. રી. ૩	૩૩૨	"
૨ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૧૪	૧૯	"
૩ " ૧૪	૩૪૬	"
૪ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ ૭-૧૪૮		"
૫ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૧૪	૩૪૬	"
૬ વી. રી. ૧૧	૩૪૫	૧૨૪
૭ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૯	૫૦૬	"
૮ વી. રી. ૧૯	૨૪૮	"
૯ બંગાળા. લો. રી. ૯	૨૭૪	"
૧૦ વી. રી. ૯	૪૯૦	"
૧૧ વી. રી. ૯	૩૮૦	"
૧૨ વી. રી. ૩	૧૪૯	"
૧૩ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ. ૧	૪૨૦	"
૧૪ વી. રી. ૨	૧	"
૧૫ વી. રી. ૧૦	૨૫૬	૧૨૫
૧૬ બંગાળા લો. રી. ૩	૪૬	"

રીપોર્ટો અમીનના તથા બીજા

અમલદારોના.

૧૭ વી. રી. ૧૯	૨૧૩	"
૧૮ વી. રી. ૧૭	૨૮૫	"
૧૯ વી. રી. ૨૪	૩૪૨	"
૨૦ વી. રી. ૨૪	૨૦૮	"
૨૧ વી. રી. ૧૫	૨૯૧	૧૨૬
૨૨ બાવ્યપ્રાંત	૧૬૫	"
૨૩ વી. રી. ૬	૫૧	"
૨૪ વી. રી. ૨	૨૭૮	"
૨૫ વી. રી. ૭	૪૩	"
૨૬ વી. રી. ૯	૬૦૧	"
૨૭ વી. રી. ૯	૫૯૬	"
૨૮ વી. રી. ૧૩	૪૧૨	"
૨૯ વી. રી. ૧૦	૩૧૨	"

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.
૩૦ બંગાળા લો. રી. ૨	૩ ૧૨૬	૭ વી. રી. ૬	૩૨૪ ૧૩૦
૩૧ વી. રી. ૨૪	૩૩૮ "	૮ વી. રી. ૧૧	૨૪૮-૨૮૯ "
૩૨ વી. રી. ૧૨	૧૩૮ ૧૨૭	૯ વી. રી. ૧૨	૪૫૫ "
૩૩ વી. રી. ૧૭	૫૨૨ "	૧૦ વી. રી. ૧૪	૧૯ "
૩૪ વી. રી.	૩૯ "	૧૧ વી. રી. ૬	૪૬ "
૩૫ વી. રી. ૮	૨૮૭ "	૧૨ વી. રી. ૧૨	૨૯૯ "
૩૬ વી. રી. ૮	૪૬૪ "	૧૩ વી. રી. ૧૫	૩૪૮ "
૩૭ કલકત્તા લો. રી. ૧૨	૫૦ "	૧૪ વી. રી. ૧૩	૭૬ "
૩૮ વી. રી. ૧૭	૨૭૦ "	૧૫ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૨	૧૬૦ ૧૩૧
૩૯ વી. રી. ૧૦	૧૫૩ "	૧૬ વી. રી. ૧૦	૨૮૦ "
૪૦ વી. રી. ૯	૮૬ "	૧૭ ઇ. લો. રી. ૪ અલ્હાબાદ.	૨૪૯ "
૪૧ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૧	૨૦૯ ૧૨૮	૧૮ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૬	૨૩૨ "
૪૨ વી. રી. ૨૨	૨૩૧ "	૧૯ વી. રી. ૯	૫૮૭ "
૪૩ વી. રી. ૧૩	૧૧૩ "	૨૦ મુગામ લો. રી. ૬	૯૩ "
૪૪ વી. રી. ૭	૨૧૯ "	૨૧ વી. રી. ૧૦	૨૮૪ "
૪૫ કલકત્તા લો. રી. ૧૨	૪૯૦ "	૨૨ વી. રી. ૧૧	૧૧૦ "
૪૬ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૭૧ "	૨૩ વી. રી. ૧૩	૧૦૮ "
૪૭ વી. રી. ૮	૩૩૧ ૧૨૮	ડિસ્ટ તપાસ.	
૪૮ વી. રી. ૧૨	૨૦૯ "		
રીવાજ કુટુંબનો.		૨૪ વી. રી. ૧૬	૨૫૭ ૧૩૨
૪૯ બંગાળા લો. રી. ૧૦	૨૬૩ "	૨૫ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૪૫૬ "
રી.		૨૬ વી. રી. ૧૨	૧૩૦ "
સાક્ષી.		૨૭ બંગાળા લો. રી. ૨	૧૨ "
૧ વી. રી. ૮	૪૫૩ ૧૨૯	૨૮ વાવ્ય પ્રાંત. ૧	૧૬૨ "
સાક્ષી દીવાની કામમાં.		પુરાવાનો વીચાર તથા વજન.	
સાક્ષીઓને સોગન અગર પ્રતીજ્ઞા આપવી તે.		૨૯ વી. રી. ૧૦	૩૬૫ "
૧ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૨૪૬ "	૩૦ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૯	૯૬ "
૨ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૯૯ "	૩૧ વી. રી. ૧૦	૪૬૯ "
૩ ઇ. લો. રી. ૧૦ અલ્હાબાદ ૨૦૭	"	૩૨ વી. રી. ૧૮	૫૨૩ ૧૩૩
૪ ઇ. લો. રી. ૧૧ અલ્હાબાદ ૧૮૩	"	૩૩ વી. રી. ૧૪	૪૮૨ "
સાક્ષી તપાસવા.		૩૪ વાવ્યપ્રાંત ૩	૩૦૩ "
૫ વી. રી. ૧૩	૧૮૫ "	૩૫ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૩	૩૪૭ "
૬ વી. રી. ૧૭	૧૭૨ "	૩૬ વી. રી. ૧૪	૨૩ "
		૩૭ વી. રી. ૧૩	૨૨૬ "
		૩૮ વાવ્ય પ્રાંત ૨	૯૭ "
		૩૯ બંગાળા લો. રી. ૩	૩૩૨ "

ફેસલાનો નંબર.	ઈંગ્રેજી પાનુ.	પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઈંગ્રેજી પાનુ.	પૃષ્ઠ.
૪૦ વી. રી. ૧૭	૫૫૦	૧૩૩	૨ વી. રી. ૯	૧૨૦	૧૩૯
૪૧ વી. રી. ૧૮	૪૫	"	૩ વી. રી. ૧૨	૧૪૬	"
૪૨ વી. રી. ૧૭	૨૮૩	૧૩૪	૪ ઈ. લો. રી. ૮ મુંબાઈ.	૩૭૧	"
૪૩ વી. રી. ૨૧	૪૧૪	"	૫ આગ્રા લો. રી. ૨	૩૦૯	"
૪૪ વી. રી. ૨૩	૪૨	"	૬ વાવ્ય પ્રાંત ૨.	૧૦૮	"
૪૫ ઈ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ	૪૮	"	૭ કલકત્તા લો. રી. ૨	૩૬૪	"
૪૬ ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા	૪૨	૧૩૫	૮ ઈ. લો. રી. ૧૨ કલકત્તા.	૩૮	"
૪૭ ઈ. લો. રી. ૩ મુંબાઈ	૩૩૪	"	૯ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૯૫	"
૪૮ વી. રી. ૨૩	૩૪૩	"	૧૦ બંગાળા લો. રી. ૨	૮	"
૪૯ વી. રી. ૨૧	૧૨	"	૧૧ વી. રી. ૧૨	૩૭૮	૧૪૦
૫૦ વી. રી. ૨૦	૬૯	"	૧૨ વી. ૧૧	૪૪૭	"
૫૧ વી. રી. ૨૧	૫૬	"	૧૩ વી. રી. ૧૦	૬૧	"
૫૨ ઈ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ	૨૨૪	૧૩૬	૧૪ વી. રી. ૧૨	૩૧૫	"
સાક્ષીઓની જુખાનીઓ.			૧૫ વી. રી. ૮	૩૮૬	"
૫૩ ઈ. લો. રી. ૧૨ મુંબાઈ	૪૪૦	"	૧૬ બંગાળા લો. રી. ૪	૨૧	"
સાક્ષીઓનું કહેવું.			૧૭ વી. રી. ૧૧	૩૫	"
૫૪ મુંબાઈ લો. રી. ૧૧	૧૬૬	"	૧૮ બંગાળા લો. રી. ૩	૧૦૯	૧૪૦
સાક્ષી આપવાને નાલાયકાઈ.			૧૯ ઈ. લો. રી. ૧ મુંબાઈ	૫૯૨	૧૪૧
૫૫ કલકત્તા લો. રી. ૮	૧૨૪	૧૩૬	૨૦ વી. રી. ૧૪	૧૦૮	"
૫૬ કલકત્તા લો. રી. ૪	૫૦૪	"	૨૧ વાવ્ય પ્રાંત ૭	૨૧૮	"
સમપણુ બાબતનો પુરાવ.			૨૨ વી. રી. ૧૦	૨૧૭	"
૫૭ કલકત્તા લો. રી. ૪	૧૭૩	૧૩૭	૨૩ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ	૧૦ ૩૦૫	"
૫૮ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ.	૧૮૩	"	૨૪ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ	૧ ૩૦૫	"
૫૯ ઈ. લો. રી. ૧૩ કલકત્તા.	૪૨	"	૨૫ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ	૧૦ ૧૫૧	"
૬૦ ઈ. લો. રી. ૬ કલકત્તા	૬૧૩	"	૨૬ વી. રી. ૧૫	૪૫	૧૪૨
૬૧ ઈ. લો. રી. ૧૦ મદ્રાસ	૩૬૨	"	૨૭ વી. રી. ૨૦	૨૫	"
૬૨ ઈ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ	૪૬૭	"	૨૮ કલકત્તા લો. રી ૫	૪૮૧	"
સાર્વજનિક હક.			૨૯ વી. રી. ૧૯	૧૬૨	"
૬૩ વી. રી. ૨૩	૩૧૧	૧૩૮	૩૦ બંગાળા લો. રી. ૬	૧૪૪	"
શાક્ષીનો હક.			૩૧ વી. રી. ૬	૬૯	"
૬૪ ઈ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ	૨૭૧	"	૩૨ બંગાળા લો. રી. ૭	૨૧૧	"
૬૫ ઈ. લો. રી. ૧૦ મુંબાઈ	૧૮૫	"	૩૩ વાવ્ય પ્રાંત ૨	૪૫૯	"
હ.			૩૪ ઈ. લો. રી. ૧૩	૭૫	"
હકનો પુરાવ.			૩૫ ઈ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા	૩૫૩	૧૪૩
૧ વી. રી. ૧૭	૮	"			

ફેસલાનો નંબર.	ફેચલ પાનુ. પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ફેચલ પાનુ. પૃષ્ઠ.
હુકમનામાં ફેસલાઓ અને પ્રોસીડીંગો		૩૩ વી. રી. ૧૭	૧૯૪ ૧૪૬
પ્રથમના હાવામાં થયેલા તે.		૩૪ વી. રી. ૧૭	૫૫૮ "
૧ વી. રી. ૬	૨૧૫ ૧૪૩	૩૫ વી. રી. ૧૨	૨૧ "
૨ વી. રી. ૧૨	૮૭ "	૩૬ ઇ. લો. રી. ૧૩ કલકતા	૩૫૨ ૧૪૭
૩ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા	૮૯ "	૩૭ કલકતા લો. રી. ૧૧	૫૨૮ "
૪ વી. રી. ૯	૩૦૯ "	૩૮ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકતા	૫૬૨ "
૫ વી. રી. ૫	૨૮૨ "	૩૯ વી. રી. ૨	૧૬૭ "
૬ વી. રી. ૧૧	૮૩ "	૪૦ હેડ ૨	૪૭૨ "
૭ માર્સ ૫૫૮ હેડ ૨	૬૬૪ "	૪૧ મદ્રાસ લો. રી. ૭	૩૦૬ "
૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૯૫ "	૪૨ વી. રી. ૨૪	૪૭૦ "
૯ વી. રી. ૨૪	૨૬૫ ૧૪૪	૪૩ વી. રી. ૨૩	૧૬૨ "
૧૦ વી. રી. ૨૨	૪૫૭ "	૪૪ વી. રી. ૨૫	૧૮૦ ૧૪૮
૧૧ વી. રી. ૨૫	૧૧૧ "	૪૫ વી. રી. ૨૩	૨૯૩ "
૧૨ વી. રી. ૨૧	૧૪૫ "	૪૬ વી. રી. ૨૦	૩૪૫ "
૧૩ વી. રી. ૨૩	૪૨૬ "	૪૭ વી. રી. ૧૧	૧૧૮ "
૧૪ વી. રી. ૮	૫૦૯ "	૪૮ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકતા	૭૪૫ "
૧૫ વી. રી. ૨૧	૩૩ "	૪૯ ઇ. લો. રી. ૧૨ કલકતા	૨૦૭ "
૧૬ વી. રી. ૮	૨૮૮ "	૫૦ ઇ. લો. રી. ૧૦ મુંબઈ	૪૩૯ "
૧૭ વી. રી. ૨૩	૧૨૮ "	૫૧ આગ્રા લો. રી. ૨	૧૨૦ ૧૪૯
૧૮ વી. રી. ૧૦	૨૧૫ ૧૪૫	૫૨ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૧ "
૧૯ આગ્રા સને ૧૮૭૪	૭૮ "	૫૩ વી. રી. ૧૫	૨૬૧ "
૨૦ કલકતા લો. રી. ૧	૫૮૫ "	૫૪ ઇ. લો. રી. ૧૨ કલકતા	૮૨ "
૨૧ વી. રી. ૧૯	૨૧૩ "	૫૫ વી. રી. ૨૪	૨૮૪ "
૨૨ વી. રી. ૨૪	૪૩૧ "	૫૬ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકતા	૨૩૩ "
૨૩ વી. રી. ૧૨	૪૭૩ "	૫૭ ઇ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ	૯ "
૨૪ વી. રી. ૨૩	૧૪૯ "	હીમાળ તથા હીસાબના ચોપડા.	
૨૫ વી. રી. ૨૪	૨૫૪ "	૧ આગ્રા લો. રી. ૨	૩૦૮ ૧૫૦
૨૬ વી. રી. ૭	૧૬૪ "	૨ માર્સ ૨૧૯ હેડ ૧	૫૬૯ "
૨૭ ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા	૨૩ "	૩ ઇ. લો. રી. ૪ મુંબઈ	૫૭૬ "
૨૮ વી. રી. ૨૫	૫૭ ૧૪૬	૪ ઇ. લો. રી. ૧ મુંબઈ	૬૧૦ "
૨૯ વી. રી. ૧	૨૭૦ "	૫ ઇ. લો. રી. ૪ મુંબઈ	૫૭૬ "
૩૦ વી. રી. ૬	૨૩૨ "	૬ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા	૧૦૨૪ "
૩૧ વી. રી. ૧૪	૨૦૧ "	૭ વી. રી. ૧૧	૫૨૫ "
૩૨ વી. રી. ૧૬	૧૧૨ "	૮ ઇન્ડિયન જ્યુરીસ્ટ ૨	૫૪ ૧૫૧

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.
૯ ઇન્ડીયન બ્યુરીસ્ટ ૧	૩૫૮ ૧૫૧	૧૭ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ ૫	૪૩૨ „
૧૦ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ	૮૮ „	૧૮ વી. રી. ૧૪	૨૪ „
૧૧ વી. રી. ૨	૭૫ „	૧૯ ઇ. લો. રી. ૬ મુંબાઈ	૭૨૯ „
૧૨ વી. રી. ૨૩	૨૭ „	હિસાબ વેચાણનો	
૧૩ ઇ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ	૨૯૭ „	૧ ઇન્ડીયન બ્યુરીસ્ટ ૨	૫ „
૧૪ ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ	૨૮૫ „	૨ મુંબાઈ લો. રી. ૬	૩૯ „
૧૫ મુર ઇન્ડીયન અપીલ્સ ૧૩-૩૬૫	૧ „	૩ બંગાળા લો. રી. ૫	૬૧૯ „
૧૬ વી. રી. ૨૩	૩૯૦ ૧૫૨		

પુરાવાના ફેજદારી ડાઇજેસ્ટનું ઇન્ડેક્ષ.

એક ગુન્હો થયો છે તે સાબિત કરવાને
બીજા ગુન્હાનો પુરાવ દાખલ કરવો.

૧ ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા. ૨૬૭ ૧૫૩

માણરદ્વેર.

૧ ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૫ ૧૫૩

કબુલત ફેજદારી કામમાં.

૧ બંગાળા. લો. રી. ૧૦ ૨ ૧૫૩

૨ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા. ૩૦૨ „

પોલીસ અમલદારે કહેલી હકીકત.

૧ વી. રી. ૨૩ ૩૫ ૧૫૪

૨ વી. રી. ૮ ૧૩ „

૩ વી. રી. ૯ ૨૬ „

૪ બંગાળા. લો. રી. ૧ ૧૫ ૧૫૫

૫ વી. રી. ૨૪ ૩૩ „

૬ વી. રી. ૧૯ ૫૧ „

૭ કલકત્તા. લો. રી. ૬ ૪૭ „

૮ મુંબાઈ. લો. રી. ૧૧ ૧૨૦ „

૯ મુંબાઈ લો. રી. ૧૧ ૨૪૨ „

૧૦ ઇ. લો. રી. ૯ મુંબાઈ. ૧૩૧ ૧૫૬

૧૧ વી. રી. ૧૭ ૫૦ „

૧૨ વી. રી. ૭ ૫૬ „

૧૩ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા. ૫૮૩ „

૧૪ „ ૧૪ મદ્રાસ. ૧૫૩ „

સાક્ષી ફેજદારી કામમાં.

જે સખસ સાક્ષી આપવા લાયક છે તે.

૧ વી. રી. ૭ ૧૯૦ „

૨ ઇ. લો. રી. ૨ કલકત્તા. ૭૮૧ „

૩ „ ૩ અલ્હાબાદ. ૫૭૩ ૧૫૭

૪ વી. રી. ૨૦ ૭૬ „

૫ ઇ. લો. રી. ૨ કલકત્તા. ૪૦૫ „

૬ મુંબાઈ. લો. રી. ૮ ૧૨૬ „

૭ વી. રી. ૧૬ ૪૯ „

૮ વી. રી. ૬ ૯૧ „

૯ કલકત્તા લો. રી. ૫ ૫૭૪ ૧૫૮

૧૦ મુંબાઈ. લો. રી. ૫ ૧ ૧૫૮

૧૧ વી. રી. ૬ ૯૨ „

ફેસલાનો નંબર.	ઇમ્પ્રોવમેન્ટ પાનુ. ૫૪.	ફેસલાનો નંબર.	ઇમ્પ્રોવમેન્ટ પાનુ. ૫૪.
સાક્ષીને સોગન અથવા પ્રતીજ્ઞા આપવી		કોર્ટે સાક્ષીને તપાસવો તે.	
૧૨ વી. રી. ૧૩	૧૭ ૧૫૮	૪૪ ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા.	૨૭૯ ૧૬૨
સાક્ષી તપાસ.		ઉલટ તપાસ.	
૧૩ ઈ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ.	૩૨૯ ,,	૪૫ મુંબાઈ. લો. રી. ૫	૮૫ ૧૬૨
૧૪ વી. રી. ૭	૪૫-૪૭ ,,	૪૬ વી. રી. ૧૨	૭૫ ૧૬૨
૧૫ વી. રી. ૧૨	૭૨ ,,	૪૭ ઈ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૬૧૪ ૧૬૨
૧૬ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા.	૧૪૦ " ,,	૪૮ ઇ. લો. રી. ૧૩ કલકતા.	૫૩ ૧૬૨
૧૭ ,,	૧૨૧ ૧૫૯	૪૯ વી. રી. ૧૫	૩૪ ૧૬૨
૧૮ ,,	૧૦ કલકતા. ૧૦૫૦ ,,	૫૦ વી. રી. ૧૫	૨૩ ૧૬૨
૧૯ ઇ. લો. રી. ૭ અલ્હાબાદ.	૯૦૪ ૧૫૯	૫૧ વી. રી. ૧૩	૧૮ ૧૬૩
૨૦ ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા.	૧૨૧ ૧૫૯	૫૨ વી. રી. ૧૮	૫૭ ૧૬૩
૨૧ વી. રી. ૧૩	૩૬ ૧૫૯	૫૩ ઇ. લો. રી. ૨ અલ્હાબાદ	૨૫૩ ૧૬૩
૨૨ વી. રી. ૧૩	૩૬ ૧૫૯	૫૪ મુંબાઈ. લો. રી. ૧૧	૧૬૬ ૧૬૩
૨૩ વી. રી. ૧૩	૧૫ ૧૬૦	૫૫ વી. રી. ૧૯	૫૩ ૧૬૩
૨૪ વી. રી. ૧૨	૨૨ ૧૬૦	૫૬ વી. રી. ૨૫	૩૨ ૧૬૩
૨૫ વી. રી. ૧૦	૭ ૧૬૦	૫૭ ઈ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ.	૧૩૦ ૧૬૪
૨૬ બંગાળા. લો. રી. ૭	૫૬૮ ૧૬૦	૫૮ વાંચપ્રાંત. ૬	૨૮૪ ૧૬૪
૨૭ વી. રી. ૮	૧૧ ૧૬૦	૫૯ વી. રી. ૧૦	૩૫ ૧૬૪
૨૮ વી. રી. ૭	૪૫ ૧૬૦	૬૦ ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા.	૨૮ ૧૬૪
૨૯ વી. રી. ૨૫	૧૪ ૧૬૦	૬૧ વી. રી. ૨૨	૪૪ ૧૬૪
૩૦ વી. રી. ૮	૭૪ ૧૬૦	૬૨ વી. રી. ૨૫	૪૮ ૧૬૪
૩૧ વી. રી. ૨૨	૩૩ ૧૬૦	૬૩ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકતા.	૨૪૫ ૧૬૪
૩૨ વી. રી. ૨૧	૬૧ ૧૬૦	પુરાવાનો વીચાર તથા વજન.	
૩૩ વી. રી. ૨૧	૧૨ ૧૬૦	૬૪ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકતા.	૧૬૪ ૧૬૫
૩૪ ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા.	૭૭૪ ૧૬૦	૬૫ વી. રી. ૧૦	૨૩૬ ,,
૩૫ કલકતા. લો. રી. ૧૨	૧૨૦ ૧૬૧	૬૬ મુંબાઈ. લો. રી. ૧૧	૧૪૬ ,,
૩૬ વી. રી. ૧૩	૪૦ ૧૬૧	૬૭ વી. રી. ૭	૧૦૩ ,,
૩૭ ઈ. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ	૮૬૨ ૧૬૧	૬૮ વી. રી. ૧૧	૨૫ ,,
૩૮ વી. રી. ૭	૨૫-૨ ૧૬૧	૬૯ ઈ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ.	૬૦૨ ,,
૩૯ કલકતા. લો. રી. ૧૨	૨૩૩ ૧૬૧	વમદકી પુરાવ.	
૪૦ ઈ. લો. રી. ૯ કલકતા.	૪૫૫ ૧૬૧	૧ ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા.	૭૩૯ ,,
૪૧ ઇ. લો. રી. કલકતા.	૧૫૪ ૧૬૧	૨ ઇ. લો. રી. ૯ કલકતા.	૪૫૫ ૧૬૬
૪૨ ઈ. લો. રી. ૯ કલકતા.	૪૫૫ ૧૬૧	૩ વી. રી. ૧૧	૨ ,,
૪૩ વી. રી. ૧૧	૯ ૧૬૧	૪ વી. રી. ૧૨	૨૫ ,,

ફેસલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.

૫ ઇ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ. ૭૨૦ ૧૬૬

૬ „ ૧૫ કલકત્તા. ૫૮૯ „

૭ ઇ. લો. રી. ૧૦ અલ્હાબાદ. ૧૭૪ „

તોહોમતવાળાની તપાસ અને તેમની
કહેલી હકીકત.

૧ વાવ્યપ્રાંત. ૨ ૩૩૬ „

૨ વી. રી. ૭ ૧૦૮ „

૩ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા. ૫૮૯ „

૪ વી. રી. ૮ ૨૯ ૧૬૭

૫ વી. રી. ૮ ૫૩ „

૬ વાવ્યપ્રાંત. ૫ ૨૧૭ „

૮ ઇ. લો. રી. ૨ અલ્હા. ૨૬૦ „

૯ ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા. ૫૮૦ „

૧૦ વી. રી. ૧૪ ૧૦ „

૧૧ ઇ. લો. રી. ૧૦ મુંબાઇ. ૧૯૦ „

૧૨ કલકત્તા. લો. રી. ૧૦ ૫૫૩ ૧૬૮

૧૩ વી. રી. ૨૪. ૫૪ „

૧૪ વી. રી. ૨૨ ૨ „

૧૫ વી. રી. ૯ ૬૪ „

૧૬ વી. રી. ૨૩ ૨૮ „

૧૭ કલકત્તા લો. રી. ૮ ૨૯૨ „

૧૮ વી. રી. ૧૫ ૮૩ ૧૬૯

૧૯ મુંબાઇ. લો. રી. ૨ ૪૧૯ „

૨૦ વી. રી. ૧૪ ૧૦ „

૨૧ વી. રી. ૧૨ ૪૪ „

૨૨ વી. રી. ૧૫ ૬૩ „

૨૩ મુંબાઇ. લો. રી. ૨ ૧૩૧ „

૨૪ વી. રી. ૧૨ ૫૧ „

૨૫ ગદાસ. ૫ ૪ „

૨૬ વી. રી. ૧૪ ૯ ૧૭૦

૨૭ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકત્તા. ૫૩૯ „

૨૮ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા ૫૮૫ ૧૭૦

સોબતી.

૨૯ ઇ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૫૨૩ „

ફેસલાનો નંબર. ઇંગ્રેજી પાનુ. પૃષ્ઠ.

ચુન્હાની સાબેતીના ઠરાવો પ્રથમ
થયેલા તે.

૩૦ વી. રી. ૧૫ ૫૩-૫૨ „

૩૧ ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકત્તા ૭૨૧ ૧૭૧

મરણ વખતે કહેલી હકીકતો.

૩૨ વાવ્યપ્રાંત ૩ ૨૧૨ „

૩૩ વી. રી. ૧૦ ૧૧ „

૩૪ વી. રી. ૧૫ ૧૧ „

૩૫ વી. રી. ૧૯ ૪૪ „

૩૬ વી. રી. ૧૧ મુંબાઇ ૨૪૭ „

૩૭ ઇ. લો. રી. ૮ કલકત્તા ૨૧૧ ૧૭૨

૩૮ કલકત્તા લો. રી. ૬ ૨૭૮ „

૩૯ ઇ. લો. રી. ૭ અલ્હાબાદ ૩૮૫ „

૪૦ વી. રી. ૬ ૭૫ „

૪૧ વી. રી. ૧૧ ૨ „

ચોરાચોરી મીલકત.

૪૨ વી. રી. ૮ ૧૬ „

૪૩ ઇ. લો. રી. ૧૫ કલકત્તા ૫૧૧ „

ફરી તપાસ.

પુરાવ તથા સાક્ષીઓ.

૧ મુંબાઇ લો. રી. ૪ ૨૫ „

૨ ગદાસ લો. રી. ૫ ૧૦ ૧૭૩

૩ ઇ. લો. રી. ૫ અલ્હાબાદ ૧૬૧ „

૪ કલકત્તા લો. રી. ૧ ૪૮૬ „

૫ વી. રી. ૧૫ ૮૬ „

૬ વી. રી. ૧૮ ૩ „

૭ વી. રી. ૨૪ ૬૦ „

૮ ઇ. લો. રી. ૨ ગદાસ ૩૮ „

૯ મુંબાઇ લો. રી. ૧૧ ૧૬૬ „

૧૦ વી. રી. ૭ ૭ „

૧૧ મુંબાઇ લો. રી. ૬ ૪૭ „

૧૨ મુંબાઇ લો. રી. ૧૧ ૨૮૧ ૧૭૪

૧૩ મુંબાઇ લો. રી. ૨ ૪૧૯ „

૧૪ વી. રી. ૮ ૬૩ „

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ	પૃષ્ઠ.
૧૫ વી. રી. ૨૦	૧૪	૧૭૪
૧૬ મદ્રાસ લો. રી. ૬	૪૫	૬
૧૭ વી. રી. ૧૩	૩૬	,,
૧૮ વી. રી. ૧૭	૩૭	,,
૧૯ વી. રી. ૧૩	૩૫	,,
૨૦ વી. રી. ૧૧	૧૫	,,
૨૧ વી. રી. ૧૨	૪૪	૧૭૫
૨૨ વી. રી. ૧૩	૪૦	,,
૨૩ મુંબાઇ લો. રી. ૫	૮૫	,,
૨૪ વી. રી. ૧૯	૫૩	,,
૨૫ વી. રી. ૨૦	૫૫	,,

પુરાવાનો બેલો.

સુલેહ રાખવાના મુચરકા.

૧ વી. રી. ૧૨	૬૦	,,
--------------	----	----

બુડો પુરાવ.

૧ વી. રી. ૨૩	૨૮	,,
૨ વી. રી. ૧૧	૨૫	,,
૩ મદ્રાસ લો. રી. ૩	૨૯	,,
૪ કલકત્તા લો. રી. ૨	૧૮૧	૧૭૬
૫ વાવ્યપ્રાંત	૧૩૩	,,
૬ વી. રી. ૧૬	૪૭	,,
૭ વી. રી. ૭	૧૩	,,
૮ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૫	,,
૯ મદ્રાસ લો. રી. ૨	૪૩	,,
૧૦ મદ્રાસ લો. રી. ૪	૧૮૫	,,
૧૧ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૩૮	૧૭૭
૧૨ વી. રી. ૧૯	૬૯	,,
૧૩ વી. રી. ૧૦	૩૭	,,
૧૪ ઇ. લો. રી. ૧૦ મુંબાઈ	૧૯૦	,,
૧૫ વાવ્ય પ્રાંત ૪	૬૬	,,
૧૬ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૫	,,
૧૭ ઇ. લો. રી. ૬ મદ્રાસ	૨૫૨	,,
૧૮ ઇ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ	૪૯	૧૭૮
૧૯ કલકત્તા લો. રી. ૮	૨૩૬	,,

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાનુ	પૃષ્ઠ.
૨૦ ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઈ	૨૧૬	૧૭૮
૨૧ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા	૪૦૫	,,
૨૨ વી. રી. ૧૧	૨૪	,,
૨૩ વી. રી. ૧૪	૨૪	,,
૨૪ ઇ. લો. રી. ૫ અલ્હાબાદ	૧૭	૧૭૯
૨૫ વી. રી. ૬	૮૧	,,
૨૬ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા	૬૦૪	,,
૨૭ કલકત્તા લો. રી. ૭	૫૩૬	,,
૨૮ મદ્રાસ લો. રી. ૫	૩૭૩	,,
૨૯ વી. રી. ૯	૫૮	,,
૩૦ વી. રી. ૧૦	૩૧	,,
૩૧ ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ	૬૨૬	,,
૩૨ મુંબાઈ લો. રી. ૨	૮૯	,,

તપાસ તોહોમતવાળાની.

૧ બંગાળા લો. રી. ૨	૧૬	૧૮૦
૨ વી. રી. ૧૬	૨૧	,,
૩ કલકત્તા લો. રી. ૧૦	૫૪	,,
૪ વી. રી. ૨	૫૦	,,
૫ વી. રી. ૧૬	૬૩	,,
૬ ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા	૯૭૦	,,
૭ મદ્રાસ લો. રી. ૧	૧૯૯	,,
૮ કલકત્તા લો. રી. ૧	૪૩૬	,,
૯ ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા	૯૬	૧૮૧
૧૦ કલકત્તા લો. રી. ૬	૪૩૧	,,
૧૧ વી. રી. ૨૦	૫૦	,,
૧૨ વી. રી. ૧૫	૬૮	,,
૧૩ વાવ્યપ્રાંત ૪	૧૬	,,
૧૪ વી. રી. ૮	૫૫	,,

આધારના ગ્રંથો.

૧ કલકત્તા લો. રી. ૧૨	૮૬	,,
----------------------	----	----

ફોજદારી કોર્ટના પ્રોસીડીંગો.

૧ મુંબાઈ લો. રી. ૮	૩૭	૧૮૧
--------------------	----	-----

સીક્રા દેશી.

૧ વી. રી. ૬	૫	,,
-------------	---	----

ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર.	પૃષ્ઠ.	ફેસલાનો નંબર.	ઇંગ્રેજી પાત્ર.	પૃષ્ઠ.
તપાસની નોંધ.			૩ વી. રી. ૧૦		
૧ વી. રી. ૧૧	૧૩	"	૪ વી. રી. ૧૦	૩૯	"
પોલીસનો પુરાવ.			૫ ઈ. લો રી. ૫ કલકતા.	૭૬૮	"
કાગળો અને રીપોર્ટો.			જુખાનીયો.		
૧ વી. રી. ૧૧	૨૫	૧૮૨	૧ વી. રી. સને ૧૮૬૪	૧૮	"
૨ મુન્નાઈ લો. રી. ૮	૧૬૪	"	૨ વી. રી. ૧૨	૩૧	૧૮૫
૩ વી. રી. ૧૩	૨૨	"	૩ " ૧૪	૧૩	૧૮૫
૪ વી. રી. ૮	૬૮	"	૪ " ૭	૮	"
૫ વી. રી. ૮	૮૭	"	૫ વી. રી. ૮	૮૭	"
૬ વી. રી. ૮	૩૫	"	૬ વી. રી. ૧૬	૩૬	"
૭ વી. રી. ૬	૫૨	"	૭ " ૧૫	૪	"
૮ વી. રી. ૭	૩૧	"	૮ અંગાળા. લો. રી. ૧	૩૬	"
૯ વી. રી. ૧૮	૬૪	"	૯ વી. રી. ૨૪	૪	"
ફસલત કાદરા વીરૂં.			૧૦ વી. રી. ૧૨	૩	"
૧ વી. રી. ૩	૧૯	"	૧૧ ઈ. લો. રી. ૧૩ કલકતા. ૧૨૧	૧૮૬	"
૨ કલકતા લો. રી. ૮	૧૯૭	"	૧૨ વી. રી. ૧૦	૨૩	"
વણી કણીઆણી.			૧૩ મદ્રાસ. લો. રી. ૪	૧૫	"
૧ મુન્નાઈ લો. રી. ૭	૫૦	૧૮૩	૧૪ કલકતા. લો. રી. ૬	૩૯૦	"
કરણીપકરણી પુરાવ.			૧૫ વી. રી. ૭	૧૧૪	"
૧ વી. રી. ૭	૨ તથા ૨૫	"	૧૬ વી. રી. ૬	૪૧	"
દસકત			૧૭ ઈ. લો. રી. ૬ કલકતા. ૫૩૨	"	"
૧ અંગાળા લો. રી. ૧	૧૩	"	૧૮ ઈ. લો. રી. ૧૦	૧૦૯૭	૧૮૭
૨ ઈ. લો. રી. ૧૦ કલકતા ૧૦૪૭	"	"	૧૯ હાઇડ. ૧	૧૯૮	"
સરકારી ગેજેટ.			૨૦ વી. રી. ૧૨	૮૦	"
૧ વી. રી. ૧૫	૨૫	"	૨૧ વી. રી. ૬	૯૨	"
કેમીકલ એકઝામીનર.			૨૨ વી. રી. ૯	૫૮	"
૧ વી. રી. ૧૫	૪૯	૧૮૪	૨૩ અંગાળા. લો. રી. ૧૦	૩૩૨	"
૨ મદ્રાસ લો. રી. ૬	૧૧	"	૨૪ વી. રી.	૭૩	"
૩ ઈ. લો. રી. ૧૦ કલકતા ૧૦૨૬	"	"	૨૫ ઈ. લો. રી. ૮ અલ્હા. ૬૭૨	"	"
૪ મુન્નાઈ. લો. રી. ૬	૭૫	૧૮૪	કાગળો.		
વર્તણૂક.			૧ વી. રી. ૧૭	૧૫	"
૧ વી. રી. ૭	૭	"	ફેસલો દીવાની દાવામાં.		
૨ મુન્નાઈ. લો. રી. ૨	૧૩૧	"	૧ કલકતા. લો. રી ૭	૭૪	"

પુરાવાના એક્ટનું ડાઈજેસ્ટ.

સને ૧૮૬૨ થી તે સને ૧૮૯૦ સુધી.

અ.

અનુમાન મરણ વીશે.

૧—પુરાવ આક્ટની કલમ ૧૦૭ અને ૧૧૮ એક્ટી વાંચતાં મુમયએલા સખસના મરણ વીશે કાંઈ ખરોખર મુદત ઠરાવવા વીશે નીચમ ઠરાવેલો નથી. માટે મરણની તારીખ વીશે સ્વાલ ઉત્તપન થાય ત્યારે દરેક કામની હકીકત પ્રમાણે તે સ્વાલની વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ અને સાત વરસ બાબત કાયદાનું જે અનુમાન છે તેથી તેને હરકત થતી નથી. ઇ. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ. ૬૧૪.

ક.

કબજાનો પુરાવ.

૧—સાક્ષી એમ કહે કે અમુક પક્ષકારનો કબજો હતો તે તે પક્ષકારનો કબજો હતો એ બાબતમાં સાક્ષીનું તે કહેવું કાયદા પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૪ બં. લો. રી. ૯૭-૧૩ વી. રી. ૪૨.

સાક્ષીનું એમ કહેવું હોય કે એક પક્ષકારનો કબજો છે તે તે હકીકતનો પુરાવ નથી. કબજાને સ્વાલ તે કાયદા અને હકીકતનો એકઠો સ્વાલ છે માટે જે પુરાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય તે ઉપરથી માલેકપણાનાં જુદાં જુદાં કૃત્યો એવી રીતના બતાવવા જોઈએ કે તેથી કબજો ગણાય અને કોર્ટ તે ઉપરથી નીચે કરી શકે. ૯. વી. રી. ૭૯.

૨—વખતે વખતે એકાદ મકાનમાં જવામાં આવતું હોય અને તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો હોય તે બંધાં સુધી તે એક જનાર તરીકે જતો હતો અને પોતાના હક્કથી જ તો નહીં હતો એમ બતાવવામાં આવે નહીં

ત્યાં સુધી તે કબજાનો પુરુષ પુરાવ છે. ૧૧ વી. રી. ૧૩૬.

૩—સ્પેશીયલ અપીલમાં હાઇકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે જે પુરાવ ઉપરથી માલેકપણાનાં કાંઈ ખાસ કૃત્યો બતાવેલાં ના હોય તે તે પુરાવ કબજો સાબિત કરવાને બસ નથી. આવા પુરાવ ઉપરથી નીચેની અપીલકોર્ટે કબજો ઠરાવેલો તે ઠરાવ સ્પેશીયલ અપીલમાં ફેરવવામાં આવ્યો છે. ૨. બં. લો. રી. ૩૦

૪—નકી કરેલી હદ સાથેની જમીનના ટુકડા ઉપર દાવેદારે અવલથી કે આખર સુધી દાવો રાખેલો અને તે જમીનના જુદા જુદા ભાગ ઉપર માલેકપણાના કૃત્યો કરવામાં આવેલાં તે તેથી તમામ જમીનના કબજાનો પુરાવ તરીકે તે કૃત્યો કબજા કરી શકાય છે. ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ ૨૮૫.

૫—સીમાડા વીશે ઠાકજરત ફેંસલો હર કોઈ કામમાં કબજા વીશે અગત્યનો પુરાવ થાય છે. ૨. બં. લો. રી. ૧૧૧, ૧૨ વી. ૬ —૧૧ મુર ઇંડિયન અપીલસ. ૨૦૬.

૬—ઠરાવેલું છે કે રેવન્યુ અધીકારીએ અમુક જમીન અમુક તાલુકાની છે એમ ગણીને માપેલી હોય તે તે માપણી વખત તે જમીનનો કબજો હતો એ વીશે પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થાય છે. પણ તે માપણીના પ્રોસીડિંગ ઉપરથી વાદીના લાભમાં કાંઈ અનુમાન થઈ શકતું નથી. ૭ કલકત્તા લો. રી. ૨૬૯.

૭—સરકારે જમીન માપવાને તથા તેની આસપાસ પીલશે નાંખવાને પોતાના અમલદારોને મોકલેલા તે બાબત સરકારનો પુ-

રાવ તે થોડી મુદત ઉપર ચએલી ચરની જ મીનના કબજા વીશે ધણો સરસમાં સરસ પુરાવ છે. ૧૭ વી. રી. ૧૯૫.

૮—એક રજીસ્ટર ચએલા સાંચે રાખનાર ઉપર તથા ખીજા સખસ ઉપર સાંચ ઉપરના દાવામાં હુકમનામું તે સાંચે રાખનાર અને સદરજ ખીજા સખસની વચમાં પાછળથી દીવાની “દાવો ચાલે તેમાં નીચેકારક પુરાવ નથી. ૨૫ વી. રી. ૨૩.

૯—સાંચની પોહોંચ તે કબજનો સાશે પુરાવ છે પરંતુ જે પક્ષકારનો કબજો હોય તે પક્ષકારે મીલકતના અમુક ભાગની સાંચ વસુલ કરેલી છે એમ તે સાબેત કરી શકે નહીં તો તેથી તેના કબજાને હરકત થઇ છે એમ સદરજ પોહોંચના પુરાવ ઉપરથી અવરજે કરીને નીકળતું નથી. ૨૦ વી. રી. ૧૮૩.

૧૦—સાંચની પોહોંચતે ફક્ત કબજનો પુરાવ છે. ૨૧ વી. રી. ૪૨૫.

૧૧—સરકાર મેહેસુલ આપતની પ્રોહોંચોનો કબજો હોય તે જો કે કબજનો પુરાવ છે તોપણ તેથી કબજો સાબેત થતો નથી. ૧૭ વી. રી. ૪૯૦.

૧૨—ખરા કબજાની આપતમાં મામલતદારનો ઠરાવ હોય તે નીચેકારક નથી પરંતુ સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૫૩૦ પ્રમાણે માહિરજેટનો ઠરાવ નીચેકારક છે. ઇ. સો. રી. ૫. મું. ૩૮૭.

૧૩—પ્રથમના માલેકના વારસ પાસેથી ખરીદ કરનાર પાસેથી તે માલેકની છેલ્લી હયાત વીધવા મરણ પામી ત્યારે તે વીધવા પાસેથી જમીન લેનાર વીરૂદ્ધ મુકરરી હક સાબેત કરવાને પ્રથમના દાવામાં અપીલવાળીએ માગેલું હતું. તેમાં તેણીનું હુકમનામું થયું હતું. અને તે બાબતમાં અપીલના પ્રતીવાદીઓએ સામી એવી તકરાર કરી કે પ્રથમના પટનીદાર

બ સ પાસે ચડેલી સાંચ બાબત તે પટની હક લીલામથી વેચાએલો હતો અને તે ક સ તથા હ બ એ ખરીદ કરેલો હતો અને તે-ઓએ સને ૧૮૪૯ માં તે જમીન દર પટની તરીકે અમને આપેલી છે. માટે અમો અપીલના પ્રતીવાદીનો દર પટની તરીકે હક છે. સને ૧૮૪૧ માં માહિરજેટની રજૂ તે વીધવા અને બ સ પાસેથી દર મુકરરી હક લેનારની વચમાં કામ ચાલેલું તેમાં માહિરજેટ તપાસ કરતાં દર મુકરરીદાર તરીકે તેઓને સાંત કરેલા હતા અને પટનીદારને પોતાના દાવાનો અમલ કરવાને દીવાની કોર્ટમાં દાવો કરવાને ફરમાવ્યું હતું. અપીલના પ્રતીવાદીનો દાવો તેમની તરફથી વાદી તરીકે અને હુકમનામાવાળા તરફથી પ્રતીવાદી તરીકે ગણીને તપાસ કરવામાં આવી હતી. અને તેનો નીચું નીચેની કોર્ટોએ અપીલના પ્રતીવાદીના લાભમાં ક્યો હતો. અપીલમાં પ્રીવીફેંસીસે ઠરાવ્યું છે કે સને ૧૮૪૧ માં જે કામ ચાલેલું તેથી તે વીધવા પાસેથી લેનારનો ખરી રીતે કબજો હતો એમ માલમ પડે છે માટે તે આ કામમાં નિષ્કારક છે. ૧૮ વી. રી. ૧.

૧૪—કબજા આપતનો ખીજો કાંઈ પણ પુરાવ ના હોય પણ જો એમ બતાવવામાં આવે કે એક હુકમનામાની બબલણીમાં નીશાંન તરીકેનો કબજો મળેલો છે તો તેવો કબજો જે સખસને મળેલા હોય તે સખસનો કબજો છે એમ માહિરજેટ બ્યાબળી રાહો ઠરાવી શકે છે. પછી તે પુરાવ જુદાજ પુરાવથી રદ થઇ શકે તેવું હોય તેની ચીંતા નહીં. ઇ. સો. રી. ૧૪ કલકતા. ૧૬૯.

કપટ.

૧—કલપના ઉપરથી કપટ અને અપ્રમાણીકપણું ગમે તેટલું સંભવીત હોય તો પણ તે અનુમાન થઇ શકતું નથી. ૬ વી-રી. ૨૪, ૩

મુર હંડીયન અપીલ્સ ૧.

૨—વારંવાર એમ હકીકત બને છે કે નીચેના પુરાવ ઉપરથી પણ કપટ સાબેત થઈ શકતું નથી. અને ફક્ત અંદેશા ભરેલી હકીકત ઉપરથી પણ કપટનું અનુમાન થતું નથી. સાધારણ રીતે હકીકતથી પુરાવ ઉપરથી પ્રમાણીકપણાનું અને વ્યાજબી વ્યવહારનું અનુમાન રદ થાય છે એમ બતાવવામાં આવે તો તેનું અનુમાન રહેતું નથી એમ વ્યાજબી વીચારના સખસની ખાતરી થાય છે. ૩ બં. લો. રી. ૧૦૮-૧૧ વી. રી. ૪૮૨.

૩—ફક્ત કલ્પના અને સંભવીતપણું હોય તે ઉપરથી કાયદા પ્રમાણે કપટનો દરાવ કરવાને પુટી થતી નથી. ૨૨ વી. રી. ૧૨૪-૨૫ વી. રી. ૧૩૩.

૪—જે કામમાં એકાદો પક્ષકાર દાદ મળવાના કારણ તરીકે સામા પક્ષકારનું કપટ અગર સાબસ કહેતો હોય તો તે સાધારણ રીતે કહેવાથી બસ નથી. પરંતુ જે દાખલાઓ ઉપર તે કહેવાનો આધાર હોય તે દાખલાઓ બતાવવા બેઈએ. કારણ કે સામા પક્ષકારને જે હકીકત ઉપરથી તેનું અનુમાન થાય તે હકીકતનો ઈસારો આપ્યા સીવાય તેવા પ્રકારનું સ્વભાવીક રીતે કહેવામાં આવે તેનો જવાબ દેવાની ફરજ પડે એ ગેર વ્યાજબી છે. ૨ કલકતા. લો. રી. ૨૬.

૫—પ્રથમના પટનીદારે એકસો વીધા કરતાં વધારે માલની જગીન નક્કી કરેલી છે તેમાં તે પટનીદારનું કપટ છે તેથી હાલના પટનીદારનો તે જગીન લાખીરાજ તરીકે પાછી લેવાને હક થાય તે પ્રમાણે તે કપટ સાબેત કરવાને સાધારણ રીતે સાક્ષીઓ જુબાની આપે તો તે સાક્ષીઓની જુબાની બસ નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૧૩૭.

૬—નીમકતા માલિકે સરકારને નીમક આપેલું તે બાબત બત લખી આપેલાં

નથી તેને જે કાંઈ નુકશાન થઈ શકે તેનું હોય તે ઉપર નીમકની કીમતનો આધાર હોય અને તે પછી ખરી કીમત જરતાં ઘણી વધારે હોય તો તેથી તે એવી વધારે કીમત થતી નથી કે જેથી કપટની સાબેતી થાય. ૧૨ મુંબાઈ. ૨૩.

૭—એકાદો પક્ષકાર અગર તેના વારસ વકીલ પોતાનું કપટ કહી શકતો નથી અગર તકરાર કરી શકતો નથી તેમ તેની પાસેથી ખરીદ કરનાર પણ તે કહી શકતો નથી અગર તકરાર કરી શકતો નથી પરંતુ જો તે એકાદો હોય અને કપટમાંથી બચાવ કરવાને માગતા હોય તો તે બતાવી શકે છે અગર તે વીશે તકરાર કરી શકે છે. ૩ વી. રી. ૯૨ તથા ૨૨૧-૪ વી. રી. ૧૨, ૫ વી. રી. ૧૭૭.

૮—વાદી તે જ ના વારસની તરફથી દાવો રાખનાર છે તો જે પ્રતીવાદીનો કબજો હોય તે પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ જ ના કપટ વીશે તે તકરાર કરી શકતો નથી. પછી તે કપટ બરેલા વેમાંથી ખતની રકમ દાવો રાખતા હોય તેની ચીંતા નહીં આ પ્રમાણે તેને કરવાને પરવાનગી આપવામાં આવે તો જે ધરડાંની માન્ય રકમે તે દાવો રાખે તો હોય તે ધરડાંનું કપટ બતાવવાને પક્ષકારને પરવાનગી આપવી નહીં જોઈએ એવો કાયદાનો સારો બાણીતો નીચમ છે તે તુટે છે. ૨ હે. ૫૨૮.

૯—એક પક્ષકારના ઉપર દાવો કરવામાં આવેલો હોય તે દાવો નીષ્ફળ કરવાના હેતુથી પક્ષકારે કાંઈ કૃત્ય કરેલું હોય તો તે કૃત્ય બજવાન છે એમ પાછળથી તકરાર કરવાને તેને પ્રતીબંધ થતો નથી. તેમ એકાદ દાવામાં કાંઈ હકીકત કહેવામાં આવેલી હોય અને તે જીજ્ઞ પક્ષકારને કપટ કરવાના ધરાદાથી કહેલી હોય તો તેથી તેઓની વચ્ચમાં પ્રતીવાદી બંધ થતો નથી અગર તે વ્યવહારનું ખરે સાચું પણ બ-

તાવવાને બેમાંથી એકે પક્ષકારને અટકાવ થતો નથી. ૯ કલકતા. લો. રી. ૬૪.

૧૦—એક પક્ષકારે બીજા પક્ષકારના ઉપર એક દાવામાં કપટથી હુકમનામું મેળવેલું હોય તો તે બ્યાં સુધી અમલમાં રહે ત્યાં સુધી તે પક્ષકારને તથા તેની તરફથી દાવો રાખનારાઓને બંધનકારક છે પણ તે હુકમનામું કપટને લીધે ચાલી શકે તેવું નથી એવી હરકત લેઈ શકાય છે. અને જો કપટ શાંત થાય તો તેમ ધક શકે છે. જે હુકમનામું બેઉ પક્ષકારોના કપટ અને સાબસથી મેળવવામાં આવેલું હોય તો તે બેઉ પક્ષકારોને બંધન છે. ઈ. લો. રી. ૬ મુબાઇ. ૭૦૩.

કપટ.

૧—એક દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરી આપીને લખી આપેલો કમુલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી મીલકત આપવામાં આવી છે પરંતુ એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે તે બેનામી અને ફક્ત નામનો છે તોપણ વીરૂદ્ધ માલમ પડે તેવો કાંઈ પુરાવ નહીં હોવાથી જે પુરાવ છે તે ઉપરથી કરાવવામાં આવ્યું છે કે તે દસ્તાવેજ બળવાન અને અસરકારક છે. ઈ. લો. રી. ૧૫ કલકતા. ૨૦.

કોર્ટ.

૧—રજીસ્ટર આકટની કલમ ૮૨ પ્રમાણે સબ રજીસ્ટ્રાર એ સરકારી અમલદાર છે સબ તેમની રખર ચાલેલું કામ પીનલકોડની કલમ ૨૮૮ ના હેતુ પ્રમાણે ન્યાયની રૂઢનું કામ છે અને તેમને પુરાવ લેવાને કાયદેસર અખત્યાર આપેલો છે માટે પુરાવ આકટની કલમ ૩ ની વાખ્યા પ્રમાણે કોર્ટ છે. ૧૩ બંગાળા લો. રી. ૪૦-૨૨ વી. રી. ૧૦.

૨—પુરાવ આકટની કલમ ૫૭ પ્રમાણે રજીસ્ટર યએલું મુખત્યારનામું દાખલ કરવામાં

આવેલું છે કારણ કે તે આકટની કલમ ૩ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરનાર અમલદાર તે એક કોર્ટ છે. ઈ. લો. રી. ૧૪ કલકતા ૧૭૬.

૩—પુરાવ આકટની કા. ૪૪ પ્રમાણે હકુમત વીના જે કોર્ટ કામ કરે તે કોર્ટને તે કલમમાં યોગ્ય કોર્ટ નથી એવા શબ્દો છે તે લાગુ થાય છે. ઈ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ ૨૨૮.

ખ.

ખખરનો કાગળ,

૧—અમુક માલ દીલ્લીથી કલકતે મોકલવામાં આવેલો તે માલનો કબજો લેવાના કારણસર રેલવેની પહોંચ અથવા બીલ ઓફ લેડિંગ જુદું બતાવેલું છે એવા આરોપની એક સખસની તપાસ ચાલતી હતી તેમાં દીલ્લીથી માલ મોકલનારે કલકતામાં પેતાના ભાગીયાને કાગળ લખી આપીને તે માલ રવાને કરેલો છે તેથી તે કાગળ સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૩૨ નીરકમ ૨ પ્રમાણે પુરાવમાં રજી કરવામાં આવ્યો. પરંતુ કોર્ટે તે પુરાવમાં દાખલ કરવાની ના કહી અને એવો શક રાખેલો છે કે સદરહુ કલમમાં બતાવેલા દાખલાઓમાં તેનો સમાવેશ થાય છે કે નહીં ૯ બંગાળા લો. રી. ૪૨.

જ.

જમાંબંદી અને જમાં વસુલ બાકીના કાગળો.

૧—જમાંબંદીના કાગળો ફક્ત પ્રત્યંતરી પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં લેઈ શકાય છે. ૬ બ. લો. રી. ૬૨-૧૪ વી. રી. ૪૭૪-૮ વી. રી. ૪૬૪.

૨—હરકોષ તકરારી હકીકત વીશે સ્વતંત્ર પુરાવ તરીકે જમાંબંદીના કાગળો ગણી શકાતા નથી. ૯ વી. રી. ૪૫૧-૧ વાવ્ય પ્રાંત. ૧૪.

૩—જમાંબંદી પ્રમાણે ચાલવામાં આવેલું નથી એમ બતાવવામાં આવેલું હોય તો

જમાંબંદીના કાગળોમાં સાંધતો જે દર બતાવેલો હોય તે દરથી સાંધ લેવાના દાવામાં ખીજા પુરાવ સીવાય પુછી કરવાને જમાંબંદીના કાગળો તે બસ પુરાવ નથી. ૨ વાવ્યપ્રાંતર.

૪—જમાંબંદીના કાગળો બરસો રાખવા લાયક નથી. એમ બતાવવાને પુરાવ રજુ કરવામાં ના આવે તો તેમાં બતાવેલી રકમો આપવાને કબજાવાળા ગીરોદારને ફરજ પાડી શકાય છે તે વીશે તો કાગળો પુરાવ તરીકે ગણી શકાય છે. ૨ આગ્રા ૨૧૦.

૫—જો એમ બતાવવામાં આવે કે જમીનના માલિકે અથવા તેના એજન્ટે જમાંબંદીના કાગળોમાં બતાવેલી સાંધ કરતાં ખરી રીતે ઓછી સાંધ લીધી છે તો જમાંબંદીના ફક્ત જે દાખલ કરવામાં આવેલું હોય તે જો કે અગત્યનો પુરાવ છે તોપણ વધારે દરનું સાંધનું હુકમનામું બ્યાજખી રાહે કરવાને તે બસ નથી. ૧ આગ્રા ૬૫.

૬—જમીનદારની નીચેખાની નીચે પટ ચારીએ જમાંબંદીના જે કાગળો દર્શાવ કરેલા હોય તે કાગળો મીલકતના નશાના પ્રયગ દર્શનીક પુરાવ તરીકે કબુલ કરવાને કોર્ટનો રીવાજ છે તોપણ કબજાવાળો ગીરો રાખનાર એમ બતાવી શકે છે કે તેમાં દાખલ કરેલી રકમ યોગ્ય તત્પરતાથી વસુલ થઈ શકતી નથી. ૨ વાવ્યપ્રાંત. ૨૧૭.

૭—સાંધ લેવાને જે સખસ દાવો રાખતો હોય તે સખસના અમલદારોએ જે વરસની સાંધ માગેલી હોય તે વરસના જમાંબંદીના કાગળો તૈયાર કરેલા હોય તો તે કાગળો તેઓએ જે સાંધ બતાવી હોય તે વીશેના હકકનો પુરાવ નથી. તોપણ પટવારીએ પ્રથમના વારસોમાં જે રકમો વસુલ કરેલી તે વીશેની સાહેદી આપેલી હોય અને તેને પ્રથમના વરસોમાં વસુલ થએલી રકમોથી

પુછી થએલી હોય તો તે સાહેદી તે દાવા સંબંધી નીચેકારક પુરાવ છે. ૨૦ વી. રી. ૧૪૨-૨૨ વી. રી. ૨૫૬.

૮—બટલ્સ પ્રોસીડીંગમાં જે સાંધે રાખનાર અવસ્થે કરીને પ્રોસીડીંગ ના બ્યેમ તો તેના વીરુદ્ધ ચડેલી સાંધના દાવામાં તે પ્રોસીડીંગમાં માલિકે દાખલ કરેલા જમાંબંદીના કાગળો પુરાવમાં ઉપયોગમાં લેઈ શકતા નથી. ૧૦ વી. રી. ૧૭૧.

૯—જમાં વસુલ ખાકીના કાગળોનો પુરાવ તરીકે ઉપયોગ કરવા વીશે વીચાર કરવામાં આવેલો છે. ઇ. સો. રી. ૮ કલકતા. ૯૨૬-૫વી. રી. ૨૪૨.

૧૦—જમાં વસુલ ખાકીના કાગળો જ્યાં સુધી તેના સાચાપણા બાબત ફક્ત કલ્પના કરતાં વધારે પુરાવ આપવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧ વી. રી. ૪૯.

૧૧—રીતસર ચોપડા રાખવામાં આવેલાં છે એમ સાબેત કરવામાં આવે તે કરતાં વધારે કાંઈ જમાં વસુલ ખાકીના કાગળો ગણવા નહીં જોઈએ. અને સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કલમ ૪૩ પ્રમાણે તે ફક્ત પત્તંતરી પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે અને તેમાં કહેલી બાબત વીશે સ્વતંત્ર પુરાવ નથી. ૮ વી. રી. ૨૮૦.

૧૨—જમાં વસુલ ખાકીના કાગળો વધારેમાં વધારે પત્તંતરી પુરાવ છે અને સ્વતંત્ર પુરાવ નથી. તે કાગળો સને ૧૮૫૫ના આક્ટ ૨ ની કા. ૪૩ના હેતુ પ્રમાણે બુક તરીકે અથવા કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં રીતસર રાખેલા તરીકે ગણી શકાય છે કે નહીં તે એક સવાલ છે. ૧૦ વી. રી. ૨૯૧.

૧૩—જમાં વસુલ ખાકીના કાગળો પત્તંતરી પુરાવ તરીકે સને ૧૮૫૫ના આક્ટ ૨ની

કા. ૪૩ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે કે નહીં તે શક બરેલુ છે. ૮ વી. રી. ૩૨૮.

૧૪—પુરાવ અપકટની કા. ૩૪ પ્રમાણે જમાં વસુલ બાકીના કાગળોનું પત્યંતરી પુરાવ તરીકે વજન થાય છે અને તે શીવાય કાંઈ થતુ નથી. ૧૦ કલકતા લો. રી. ૫૪૫.

૧૫—ઠરાવેલુ છે કે જમાં વસુલ બાકી અને પેસગી કાગળો જો કે સાંધે રાખનારાઓના વીરુદ્ધ પત્યંતરી પુરાવ તરીકે ગણી શકાય છે તોપણ વીરુદ્ધ હક્કવાળા પક્ષકારની વીરુદ્ધ તેમ ગણી શકાતા નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૬૫.

૧૬—જમાંવસુલ બાકીના કાગળોમાં સાંધની જે વસુલ બાકી બતાવેલી હોય તે બાબત સ્વતંત્ર પુરાવ નથી. પરંતુ જે સખસે સાંધ લેધને તે કાગળો તૈયાર કરેલા હોય તે સખસ સાંધ કેટલી લેવા લાયક છે તે વીશે સાહેદી આપે તે બખતે તે કાગળો ઉપરથી પોતાની યાદદાસ્ત તાલુ કરી શકે છે. ૬ લો. રી. ૧૦ ક. લો. રી. ૨૪૮.

૧૭—સાંધ વધારે લેવાના દાવામાં વસુલ કરવાને હીસાબ અથવા જમાં વસુલ બાકીના કાગળો આમળ જે દાવામાં પ્રતીવાદીએ પક્ષકાર નહીં હતા તે દાવામાં વાદીની જગોએ પુર્વે થઈ ગએલા સખસે ધણુ વરસો ઉપર ફાઇલ કરેલા તો તે કાંઈતેમાં બતાવેલા દરથી સાંધ આપવાની શરતથી પ્રા. ની જગોએ પુર્વે થઈ ગએલા સખસે જમીન રાખી હતી એવો કાંઈ વાદી તરફનો પુરાવ થતો નથી. ૭ વી. રી. ૫૩૩.

૧૮—વધારે સાંધ લેવાના દાવામાં ઠરાવેલુ છે કે પ્રતીવાદીએ રજુ કરાવવાથી જમીનદારે જમાં વસુલ બાકીના કાગળો રજુ કરેલા હોય તો તે ફક્ત પત્યંતરી પુરાવ નથી. પરંતુ સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ની કા. ૪ પ્રમાણે પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ તે કક્ષમમાં બતાવેલુ અનુમાન રદ કરવાને

પાકો અને પુકત પુરાવ છે. ૧૦ વી. રી. ૧૮૩.

૧૯—ઠરાવેલુ છે કે સને ૧૮૭૨ના આક્ટ ૧ ની કા. ૩૪ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક દસ્તાવેજને કોઈ સખસના ઉપર જવાબદારી ઠરાવવાને ફક્ત બસનથી તો પણ સાથે રાખનારની સાંધ વધારે લેવાના દાવામાં વીસ વરસ સુધી એક સરખી રીતે સાંધ આપેલી હોય તે ઉપરથી થતુ અનુમાન રદ થાય તેવી સાંધે આપવાની સાધારણ જવાબદારીની મુદ્દી છે એવા દાવા વીશે તે બસ જવાબ છે એમ ઠરાવેલુ છે. ૨૨ વી. રી. ૫૪૯.

૬.

દસ્તાવેજમાં લખેલો મજકુર.

૧—એકાદા “દીડ” માં અથવા બીજા દસ્તાવેજમાં જે મજકુર લખવામાં આવેલો હોય તે લખનાર વીરુદ્ધ કેટલાક કામોમાં નીશ્ચય કારક પુરાવ છે અને તમામ કામોમાં ફક્ત પુરાવ છે અને હકીકત પ્રમાણે તે ઉપર થોડું અથવા ઘણું વજન રહે છે અથવા થોડો અગર ઘણો નીશ્ચયકારક છે. જે પક્ષકારો જેમ વીચારીને બીજી હકીકત કહે અને હમેશાં તે તેમના વીરુદ્ધ થાય છે તેમજ દસ્તાવેજનો મજકુર વીચારીને લખેલો હોય તો, તેમના વીરુદ્ધ થાય છે. પરંતુ જેમ બીજી કાંઈ હકીકત ત્રાહીતના વીરુદ્ધ થાય છે તે કરતાં તે મજકુર ત્રાહીત વીરુદ્ધ થતો નથી. ૬ લો. રી. ૬ કા. ૨૧૮, ૭ કા. લા. રી. ૬, ૪ બં. લા. રી. ૫૪, ૧ બં. લા. રી. ૯૨.

૨—એક દસ્તાવેજમાં કરજ કાઢાડવાની જરૂર છે એવુ લખેલુ હોય તો તે કરજ સગીરને અથવા ગણ્યારા કુટુંબના અંગભુતને બંધનકારક થવાને તે મજકુર એવો કાંઈક પુરાવ થાય છે કે તે લખેલા મજકુરની હકીકત તે વ્યવહાર કરનાર પક્ષકારોના મનમાં હતી. માટે તેવો કાંઈ મજકુર લખેલો ના હોય તો તેવી કાયદેસર જરૂરી હતી તે સખસ

કરવાનો ખોળે કયા પક્ષકારને સીર નાંખવો તે વીશે વધારે મુશ્કેલ થાય છે. પરંતુ આવો મજકુર તે મજકુરવાળી હકીકત સાબેત કરવાને બસ નથી. ઈ. લા. રી. ૫ કા. ૩૬૩, ૫ કા. લા. રી. ૩૭૪, ૫ વી. રી. ૨૪૪, ૧ વી. રી. ૧૪૪.

૩—મરનાર ધણીની મીલકત એક હીંદુ વીધવાએ વેચેલી તેથી વેચાણખતમાં એવો મજકુર લખવામાં આવેલો કે ધણીનું કરજ વાળવાને તે મીલકત વેચવાની જરૂર છે તો તેથી તેની જરૂર હતી એવો કાંઈ પુરાવ થતો નથી. ૩ બં. લા. રી. ૫૭, ૧૨ વી. રી. ૪૭, ૧૩ મુસે ઇ. અપીલ્સ. ૨૦૯, ૪ બં. લા. રી. ૧૮૮, ૧૨ વી. રી. ૪૭૮.

૪—એક હીંદુ વીધવાએ નાણું કરને લીધેલાં તે બાબતના ખતમાં એવો મજકુર લખવામાં આવેલો કે આ ખત મારા ધણીનું શ્રાદ્ધ કરવાને સારૂ લખી આપવામાં આવેલું છે તો તે મજકુર તેણીના વારસો વીરૂધ્ધ અથવા તે મીલકત ઉપર જવાબદારી ઠરાવવાના દાવામાં કાંઈ પુરાવ નથી. ૯ વી. રી. ૨૮૫.

૫—એક દસ્તાવેજમાં એવો મજકુર લખ્યો હોય કે અમુક પક્ષકારનો કબજો છે તો તે પક્ષકારના કબજાના પુરાવાના આધારથી જે હકીકત સાબેત કરવાની હોય તે હકીકત સાબેત કરવાને તે મજકુર બસ નથી. ૧૧ વી. રી. ૨૯૮.

૬—સને ૧૮૬૨ માં વાઞ્ચુલઅર્જ તૈયાર કરવામાં આવેલું તેમાં સને ૧૮૪૪ ના જુના ગીરોખતના ઠરાવનો મજકુર લખેલો હતો. તો તે વાઞ્ચુલ અર્જના શબ્દો ઉપરથી કાંઈ નવો કરાર તરીકે થતો નથી. પરંતુ ફક્ત જે હક્ક હોય તે લખી ખતાવવામાં આવેલો હોય છે અને તેથી ગીરો આપનારનો જે ગીરો છોડાવવાનો દાવો છે તેને પ્રતીબંધ થતો નથી.

૩ આશ્રા. ૧૫૦.

૭—જે અતીબક્ત બાઈઓમાંના એક બાઈએ એક ત્રીજા પક્ષકારને એક ગીરો ખત લખી આપેલું તેમાં એવો મજકુર લખેલો છે કે માલારી તથા મારા બાઈઓની વચ્ચેમાં વહેંચણુ થયેલી છે તો તે મજકુર તેના બાઈ તથા તેના વારસો વીરૂધ્ધ પુરાવ થતો નથી. ૧ મુંબાઈ ૩૧.

૮—કલકત્તા ગઘેની એક જમીનના વેચાણ ખતમાં એવો મજકુર લખેલો છે કે તે વેચનારનો વારસાની મીલકત તરીકે સારો હક્ક છે તે હક્ક વેચવામાં આવેલો છે. પછી તે વેચનારી વીધવાએ ખરીદ કરનારના વારસો ઉપર મેહેરનો દાવો કર્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીઓએ ફક્ત સ્પષ્ટો હક્ક વેચેલો છે એમ સાબેત કરવાને અટકાવ થાય એવો વાદી તથા પ્રતીવાદી વચ્ચે જો કે કાંઈ પ્રતીબંધ થતો નથી તો પણ ખરીદ કરનારે તે મીલકત વારસાની છે એમ ગણીને ખરીદ કરી છે અને તે પ્રમાણે તેની કીમત આપેલી છે તો સદરહુ મજકુર તે ખરીદદાર અને તેની તરફથી દાવો રાખનાર વીરૂધ્ધ પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થાય છે. કારણ કે તે પક્ષકારોની વર્તણૂકથી એક કયુલત છે તેથી તેમના વીરૂધ્ધ પુરાવ થાય છે. ઈ. લો. રી. ૬ કલકત્તા ૭૯૪-૮ કલકત્તા લો. રી. ૭૬.

૯ હીંદુસ્તાનમાં ચાલુ રીવાજ છે તે પ્રમાણે સમાધાનના દસ્તાવેજમાં અવેજના નાણાં આપ્યાની હકીકત લખેલી હોય તો તે આપ્યાનો તે મજકુર નીચેકારક પુરાવ નથી. ૬ વી. રી. ૫૫-૩ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૩૪૭.

૧૦—ધણીએ પોતાની ઓરતની મીલકત પટે આપી હતી અને તે પટામાં એવો મજકુર લખ્યો હતો કે તેણીનું સાધારણ કામ કરવાને મુખત્યારના માથી અને અખત્યાર છે તો તે મજકુર

કુર તેવુ અપત્તારનામું છે એ બાબતમાં તે અરત-
ના વીરુદ્ધ પુરાવ થતો નથી. માસં ૩૭૩, ૨ હે.
૪૪૬.

૧૧—એક વીલમાં એવો મયકુર લખે-
લો કે અપત્તારનામું છે તો અપત્તાર છે તે
બાબતમાં તે મયકુર બસ પુરાવ નથી કારણ
કે તેવો અપત્તાર છે તે બાબતનો કાંઈ પુ-
રાવ નથી. અગર એવી કાંઈ હકીકત નથી કે
જે ઉપરથી તેવો અપત્તાર છે એમ કોઈ
અનુમાન કરી શકે. ૫ વી. રી. ૬૧-૧ મું ૨
ઈંડીયન અપીલ્સ. ૪૯૪.

૧૨—એક વીલમાં આધારણુ રીતે નાની
વયના છોકરાની ઉમર લખેલી હોય તો તે છોકરાંની
બરોબર ઉમર વીશે તે બીલનો મયકુર કાંઈ
પુરાવ નથી. ૮ વી. રી. ૩૭૧.

૧૩—એક વીલમાં વસીયત કરનારની
મીલકતની કીમત બતાવેલી હતી તો તે કાંઈ
કીમત બાબતનો પુરાવ નથી. એક બાઈએ સને
૧૮૬૮ માં પોતાના હીસ્સાના અવેજમાં અમુક
નાણાની રકમ કબુલ કરી હોય તો, જ્યો જો
કે તે વરસમાં વડીલોપાઠંત મીલકતની કેટલીક
કીમત હતી. તે વીશેનો તે પુરાવ થઈ શકે છે.
તો પણ સને ૧૮૭૬ માં તે મીલકતની કીમત
કેટલી હતી તે બતાવવાનો તે કાંઈ પુરાવ નથી.
છ. લો. રી. ૧ મુ. ૫૬૧.

૧૪—મરનાર જમીનદારના દીકરા અ
એ પોતાના બાઈ વ તથા ક જે તેની વીધ-
વા હતી તેના ઉપર જે જમીનદારી વહેંચણુ
કરવા લાયક નહીં હતી તે જમીનદારીનો કબજો
લેવાને હાલો ક્યો. અ અનોરસ છે એવું સાબેત
કરવાને સારૂ સને ૧૮૭૧ માં ક એ જાણના
કલેક્ટરને જે અરજીઓ ઉપર સહીઓ કરી તેમાં
એવું બતાવેલું કે અની મા રાખેલી અરત છે તે
મોકલવામાં આવેલી. તે ક એ પ્રાપ્ત કરી. ક
ને સાક્ષી તરીકે તપાસવામાં આવી નથી. તેમાં

હરાબ્યું છે કે તે અરજીઓનો મયકુર તે કાંઈ
પુરાવ નથી. પરંતુ તે અરજીઓમાં જે ફરીયાદ
હરેલી છે તે ફરીયાદ કરવામાં આવી હતી એમ
બતાવવાને તે અરજીઓના પુરાવ છે. છ. લો.
રી. ૧૦ મદ્રાસ ૩૩૪.

દસ્તાવેજો પરચુરણ.

૧—એક સહી વગરના કાગળનો મ-
યકુર એક સખસે કબુલ કરેલો તેમાં તે કાગ-
ળમાં બતાવેલી રકમ તેને દેવી છે એમ કબુલ
કરવામાં આવેલું તો તે કબુલ તથા કબુલ
કરેલું લેહેણું વસુલ કરવાના હાવામાં તે કાગળ
કબુલ તરીકે પુરાવમાં દાખલ કરવામાં આ-
વ્યો છે. ૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૪૬૧.
૫ વી. રી. ૫૮.

૨—બતાવેલા વરસોમાં અમુક જમીન
બિપરના હકકો વીશેનો દફતરમાં દાખલો હોય
છે તે કરતાં બંદોબસ્તના કાગળો કાંઈ વધારે
નથી અને તેથી તે હકક શરૂ થવાનો અથવા
અમુક વખતે સાંચ દરાબ્યાનો તેનો કોઈ અર્થ
થતો નથી. ૪ વી. રી. ૪૩.

૩—કાનુગોના કાગળો તથા સેટલમેંટ
ઓફીસરનું પ્રેસીડીંગ તે પરગણાના દર,
માપણીનું ધોરણ અને તેવીજ બાબતોના
સ્વાલમાં સારો પુરાવ છે. ૨ વી. રી. ૧૩.

૪—કાનુગોના કાગળો રૂયતે સાંચ શા દરથી
અપેલી તે બાબતમાં જમીનદાર તરફથી ક્યારે
અને કેટલે દરજ્જે પુરાવમાં દાખલ કરવા
લાયક છે તે બતાવેલું છે. ૭ વી. રી. ૫૩૩.

૫—જુના કાનુગોના કાગળો તે શા છે
અને યોગ્ય કબજામાંથી આવેલા છે તેવું બ-
તાવવાને કાંઈ પુરાવ ના હોય તો તે પુરાવમાં
લેઈ શકાતા નથી, કોઈ પક્ષકારના વીરુદ્ધ તે
પુરાવમાં દાખલ કરતાં પહેલાં એમ બતાવવું
જોઈએ કે તેના વીરુદ્ધ તેનો કેવી રીતે ઉપયોગ
કરવામાં આવ્યો. ૮ વી. રી. ૫૭.

૬—વસુલના કાગળો તે કાંઈ પુરાવ નથી. પણ બ્યારે તે કાગળો પ્રમાણે વસુલ કરનાર સખસે તે રજુ કરેલા હોય અને તે ફક્ત પોતાની યાદ દાસ્ત તાજી કરવાને તેનો ઉપયોગ કરતો હોય તોજ ફક્ત તે કાગળો ઉપયોગમાં આવવી શકે છે. ઇ. સો. રી. ૧૧ કલકતા ૪૦૭.

૭—હુમ્દસ્તો કરવાથી નુકશાની લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીને ફ્રેન્ડરી કોર્ટમાં પ્રથમ ગુનહેગાર ઠરાવેલો હોય તો તે હુમ્દસ્તોના કાંઈ પુરાવ નથી. હુમ્દસ્તો કયાં વીશે દીવાનીકોર્ટ તપાસ કરવી જોઈએ. ૨૫. સો. રી. ૩૧-૧૨ વી. રી. ૪૭૭.

૮—ફ્રેન્ડરી કોર્ટમાં ગુનહો કમુલ કયો હોય તો તે દીવાની કામમાં પુરાવ ગણી શકાય છે. પણ ગુનહાની સામેતીનો ઠરાવ દીવાની કામમાં પુરાવ ગણી શકાતો નથી. ૧૦ વી. રી. ૫૬.

૯—ફ્રેન્ડરી કોર્ટનું પ્રોસીડીંગ તે પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી માટે દીવાની કોર્ટ હકીકત વીશે તપાસ કરી ઠરાવ કરવાને પોતે બંધાએલી છે. ૯ વી રી. ૭૭.

૧૦—એક પટનીદાર પાસેથી ચડેલી સાંથ લેવાના દાવામાં વાદીએ કહેલું કે પ્રતીવાદીએ પોતાના ઘરમાં ડાકાઘટી થઈ એવું કહ્યું તે ઉપરથી વાદીએ કહ્યું છે કે મેં તેણીને તે કામબંધ પાડવા દીધું હતું. પરંતુ હાઈકોર્ટના ફેસલા ઉપરથી એમ માલમ પડે છે કે ડાકાઘટી થએલી નથી. માટે તેણે તમામ સાંથ લેવાને દાવો કરેલો છે, તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીની હકીકતનું સાચાપણું નક્કી કરવાના હેતુથી હાઈકોર્ટનો ફેસલો દાખલ કરવા લાયક છે. ૯ વી. રી. ૨૪૬.

૧૧—નોટોની ચોરી ને કહેવામાં આવી છે તે સંબંધી ફ્રેન્ડરી કોર્ટનો ઠરાવ તે નો-

ટોના માલેકપણા વીશે પુરાવ નથી. ૩ બં. સો. રી. ૨.

૧૨—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૪૦ના આ. ૪ પ્રમાણેનું પ્રોસીડીંગ પુરાવ તરીકે જ. ૭૪૨૬ કરે તે વ્યાજબી છે. ૧૪ વી. રી. ૪૯૩.

૧૩—ફ્રેન્ડરી કામ ચલાવવાની રીતીના કાયદાની કા. ૩૧૮ પ્રમાણે જે હસ્તાવેજો શાહલ કરેલા હોય તેડીપોટી કલેક્ટરની રજીસ્ટ્રના દાવામાં પુરાવ તરીકે કમુલ થઈ શકતા નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૭૧.

૧૪—મરનાર સખસે કહેલી હકીકત લખેલી હોય તો તે લખી હકીકત જે નીચમથી દાખલ કરવામાં આવે છે તે નીચમ એવો છે કે તે શુદ્ધ બુદ્ધીથી કહેલી હતી એમ ધારવાને કાંઈ હકીકત છે કે નહીં અને તેમાં કહેલી હકીકત સાચી છે કે નહીં અને જે તમામ હકીકત તે લખનારના હીત વીરુદ્ધ અગર માલકીના હક્ક વીરુદ્ધ હોય તો તેના જે ભાગ તેના કાયદાના હોય તે રદ થઈ શકતા નથી. પ્રથમના દાવામાં લીધેલા સાક્ષીઓની જુગ્યાનીયો અને તે સાક્ષીઓ હયાત હોય અને તેઓની સુખજુગ્યાનીયો સાહેદી લેઈ શકાતી હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૨૫. સો. રી. ૪-૩ આગ્રા. ૩૧૧.

૧૫—કમીશન પાછું મોકલવાને આપેલી મુદત જે દીવસે પુરી થતી હોય તે દીવસે કમીશનરે સાક્ષીઓની સાહેદી લીધી હોય તો તે સાક્ષીઓની જુગ્યાની પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી એમ ઠરાવેલું છે. ૧૪ વી. રી. ૧૭.

૧૬—અમુક હસ્તાવેજ અમુક પ્રકારનો અને અમુક તારીખનો અમુક દીવસે પોતાના કબજામાં હતો તે કહી શકવાને સાક્ષી પોતાની પોહાંચની ચોપડીયો જોઈ શકતો નથી. પ્રતીવાદીએ પોતાના દાવાવાળા હક્ક સંબંધીના દ-

સ્તાવેળેની પોહોત આપેલી હોય તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે, કારણ કે તે તેની સંહીવાળી કચ્છલત જેવી છે. કોરીટન ૧૪૮.

૧૭—સાંથ વર્ધારે લેવાના દાવામાં વાદીએ બીજા કારણની સાથે એવી તકરાર કરી છે કે જમીનની નીપજની કીમત વધેલી હતી અને ખેડુત વર્ગના સાક્ષીઓને તેણે બોલાવેલા છે અને તે સાક્ષીઓએ પોતાના યાદદાસ્ત ઉપરથી તે જગ્યાએ કેટલાંક વરસો-થી કેટલીક કીમત ચાલે છે તે વીશે કહેલું છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે પુરાવ લગતો છે અને તે વીચારમાં લેવા લાયક છે. ઇ. સો. રી. ૭ કલકતા ૨૬૩-૮ ક. સો. રી. ૪૪૯.

૧૮—સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કા. ૪ પ્રમાણે કોર્ટને પોતાનો અમલદાર નાજરે લખેલી દફતર જોઈને દાખલ કરેલી દરખાસ્ત પ્રમાણે વારંટ કઢાડવામાં આવેલું છે એવો ઠરાવ કરવાનો હક્ક છે. ૮ વી. રી. ૨૭૬.

૧૯—સરકારી ગેઝીટમાં વેચાણની એક જાહેરખબર છે અને તે વેચાણની સરતોની મતલબ માસ્તરના નામથી માસ્તરની ઓ-શીર્સમાંથી તે એક છાપેલો કાગળ કાઢાડવામાં આવેલો છે તે વેચાણ ખતની સરતો ખરી રીતે કેવી છે તે શીખેત કરવાને પુરાવમાં દાખલ કરવામાં આવેલો છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૫૦.

૨૦—અમુક દસ્કત જુઠા બનાવટના છે એ વીશે પુરાવ ગુજરી શકતો હોય તેમ છતાં તે ગુજરવામાં આવેલો ના હોય અને જડજ બીજા દસ્કતની સાથે મુકાયલો કરી એમ ઠરાવે કે તે જુઠા બનાવટના છે તો તે ઠરાવ મંજુર રાખી શકતો નથી. ૮ બં. સો. રી. ૪૯૦-૧૬ વી. રી. ૧૬.

૨૧—એક હક્ક ઠરાવવાના તથા કબજે કાયમ રાખવાના દાવામાં વાદીએ પ્રથમના

જમીનદારનો પોતાના હુકમનામાની બબ્બ-ણીમાં હક્ક છે એવો દાવો રાખ્યો એવું બ-તાવીને કે તે મીલકતની ખાસ જમીનના ભાગ તરીકે તે જમીન છે અને પ્રતીવાદીએ એવો દાવો રાખેલો છે કે તે જમીનદાર પાસેથી લીધેલા મોરારી હક્કના ભાગ તરીકે તે જમીન છે, તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદીએ કાર્પલ કરેલી સંહીવાળી કચ્છલતો જો કે તે વાદી તથા જમીનના વસાંચે રાખનારાઓની વચ્ચે સારો પુરાવ છે તો પણ તે ત્રીજા પ-ક્ષદારની બાબતમાં જ્યાં સુધી સાંચે રાખના-રાઓ ગેરહાજર હોય અને તેમને તપાસી શકાતા ના હોય ત્યાં સુધી સારો પુરાવ ગણી શકાતો નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૬૫.

૨૨—સાક્ષીઓ લેવાના કમીશન ઉપર રીતસર કરેલું રીટર્ણ બરોબર નથી એમ બ-તાવવાને જડજ તરફનો કાગળ પુરાવમાં આ-પી શકાતો નથી. ૧ કલકતા સો. રી. ૨૧-૨૩૯.

૨૩—એક મજ્યારા હીંદુ કુટુંબના અંગ-ગભૂત ર ઉપર થયેલા હુકમનામાની બબ્બ-ણીમાં થયેલા લીલામમાંથી પ્રતીવાદીએ અ-મુક મજ્યારી મીલકત ખરીદ કરેલી છે તે હુ-કમનામું તે અંગભુતના અલાયદા દેવા બાબત-નું છે. પછી તે મજ્યારી મીલકતનો કબજો લે-વાને તે કુટુંબના એક અંગભુતે દાવો કર્યો. તેમાં તે કુટુંબના કર્તા જ તથા તકરારી મી-લકત પોતાની જુદી છે તે પ્રમાણે રજો ખરીદ કરે-લી તે રની વચ્ચમાંના કાગળો પ્રતીવાદી વિરુદ્ધ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૨ કલકતા. સો. રી. ૩૧૭-૧૯ વી. રી. ૩૫૬.

૨૪—ચંચળ અનુભવવાળા દલાલે અ-મુક તારીખે બજાર ભાવ શો હતો તે બાબત-નો દાખલો બતાવેલો હોય અને તે પુરાવમાં કોર્ટની રજૂ હોય તો તે તારીખે બજારની સ્થિતિ કેવી હતી તે વીશે પુરાવમાં દાખલ

કરવા લાયક છે. ઇ. સો. રી. ૧૦ કલકતા. ૫૬૫.

૨૫—મુસલમાન ધણી ધણીયાણીએ અંગાળાના સને ૧૮૭૬ ના આક્ટ ૧ લા સાથે જોડેલા એ પ્રસીદ્ધમાં ઠરાવેલા નમુના પ્રમાણે પોતાનું લગન એક ખાસ સરત તરીકે રજીસ્ટર કરાવેલું હતું તે સરત એવી હતી કે તેમાં ખતાવેલી હકીકત હોય તો જોરત ધણી સાથે છેડો છુટકો કરે તે હકીકત બની અને જોર. તે છેડો છુટકો કર્યો. તેમાં લગનનો દક્ક પાછો લેવાના દાવામાં ઠરાવવામાં આવેલું છે કે તે આક્ટના ઠરાવ પ્રમાણે તે ખાસ સરત રજીસ્ટરમાં દાખલ કરવાને મુસલમાન રજીસ્ટ્રારની ફરજ હતી માટે તે રજીસ્ટરમાં ખતાવેલી હકીકત વીશે તે રજીસ્ટરની નકલ કાયદેસર પુરાવ છે. ઇ. સો. રી. ૧૦ કલકતા. ૬૦૭.

૨૬—પ્રતીવાદીઓ હોંગકોંગ તથા મુંબાઈની વચ્ચેમાં માલ લઈ જનાર તથા લાવનાર તરીકેનું કામ કરનાર છે અને તેમણે પોતાના ખીલ જોડેલીંગની સાથે એક એવી સરત જોડી છે કે તે માલ જોડતી રીતે બંધ કરવામાં આવે નહીં તે ઉપરથી ગાલને જે નુકશાન થાય તે નુકશાન બાબત અમે જવાબદાર નથી. વાદીઓ કેટલાક માલનાં પડીકાં વાળી પ્રતીવાદીની એક આગમોટમાં હોંગકોંગથી મુંબાઈ લેઈ જવાને ચડાવ્યો અને તે મુંબાઈ લેઈ જવાને જેવી રીતનાં પડીકાં વાળવામાં આવે છે તેવી સાધારણ રીતનાં પડીકાં વાળી તે ચડાવેલો હતો પછી તે પડીકાંને થએલું નુકશાન લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે પડીકાં જોડતી રીતે બંધ કરવામાં આવેલા નહીં એવા જે શબ્દો છે તેનો અર્થ સાધારણ રીતે કરવો જોઈએ નહીં એવું ખતાવવાને વેપારનો રીવાજ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે પણ તેનો એવો અર્થ કરવો જોઈએ કે ચીનના વેપારના

ખાસ રીવાજ પ્રમાણે તે જોડતી રીતે બંધ કરેલો નથી. ૪ મુંબાઈ. ૧૬૯.

૨૭—હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે મોંબલો કરવાના પ્રોસીડીંગમાં કલેક્ટરની ફરજ જે હકીકત કહેલી હોય તે હકીકત પુરાવ આક્ટની કા. ૮૦ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૨૫ વી. રી. ૧૩૪. જે સાક્ષીઓની સાહેલીઓ લખી લેવામાં આવેલી ના હોય પણ તે બાબત આસીસ્ટન્ટ કલેક્ટરે સાફ નહીં તેવું ટીપણ કરેલું હોય તો તે કાયદા પ્રમાણે જોઈએ તેવો પુરાવ નથી. અને આવા પુરાવ ઉપરથી જે અભીપ્રાય થએલો હોય તે કાયદેસર રીતે બળવાન નથી. ૧૪ વી. રી. ૨૬૯.

૨૮—વેલેચણ થયા પછી માલેકે ફાળા પડતો સરકાર આકાર આપના બાબતનો ફક્ત પુરાવ બટવારા કાગળો છે પણ તે કાગળો ખેડુતોનો કબજો કેટલો છે અથવા કેટલી ચડેલી બાકી છે અથવા શે દર છે અથવા કેટલી મુદતનો કબજો છે તે ખતાવવાને તે કાંઈ પુરાવ નથી. ૧૦ વી. રી. ૧૯૭.

૨૯—જમીનદારોની વચ્ચે બટવારા હોય તે કાંઈ રીતે રૈયતને બંધનકારક નથી અને જોડના કબજાના તથા સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે સંક્ષેપ ફેસલો ૨૬ કરવાના દાવામાં બટવારા ચીફો કાંઈ પુરાવ નથી. ૨૧ વી. રી. ૧૨૯.

૩૦—બટવારા વખતે મીલકતમાં કંઈ જમીન આવી ગએલી છે તે ખતાવવાને સાફ બટવારા કાગળો સારો પુરાવ છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૨૩૮.

૩૧—જમીનનો કબજો લેવાના દાવામાં જે માલિકોની મારફતે વાદી હકનો દાવો રાખતો હોય તે માલિકોની અરજીઓ કલેક્ટર તથા પ્રીન્સીપાલ સદર અમીનને આપવામાં આવી હતી અને તેમાં મીલકત એક બીજા

આપેલી છે અને છેવટનો જે માલેક ધારવામાં છે તે માલેકે વાદીને મીલકત આપેલી છે એવું બતાવેલું છે તે અરજીઓ દસ્તાવેજ રજુ કર્યા સીવાય અર્ગર જે માલેકો કહેવામાં આવેલા હોય તે માલેકોનો મીલકતનો કબજો હતો એવો પુરાવ બતાવ્યા સીવાય પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવી હતી. તેમાં ઠરાવું છે કે તે અરજીઓ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. માસ ૭૫, ૧ હે. ૧૩૭, ૧ ઇંડિયન બ્યુ. રી. ૯૭.

૩૨—એક પક્ષકારે પ્રતીજ્ઞાવાળી લખેલી હકીકત આપેલી હોય તો તેમાં કહેલી હકીકત પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૭ વી. રી. ૪૬૩.

૩૩—દીવાની કાયદો અમલમાં આવતા પહેલાં દાખલ થયેલા દાવાઓમાં તકરારમાં જે હકીકત કહેવામાં આવેલી હોય તો તે હકીકતના પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૨ મું. ૩૬૧.

૩૪—જુડી જુગાનીથી જેવો પરીણામ થાય છે તેવોજ પરીણામ જુડી લખેલી હકીકત ઉપરથી થાય છે પણ લખેલી હકીકત કાયદેસર પુરાવ નથી. ૧૨ વી. રી. ૩૯.

૩૫—એકાદા સાક્ષીએ અમુક પક્ષકારનો કબજો કહેલો હોય તો તે કહેવું તે પક્ષકારના કબજાની બાબતમાં કાયદા પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૪ બં. લો. રી. ૯૭-૧૩ વી. રી. ૪૨-૬ વી. રી. ૭૯.

૩૬—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૧ ની કા. ૧૯ પ્રમાણે જમીન ઉપરનો હક્ક રજીસ્ટર કરવામાં આવેલો હોય તો તેવો હક્ક છે એ વીશે તે કાંઈ પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ નથી. ૬. લો. રી. ૯ કલકતા. ૧૧૬-૧૨ ક. લો. રી. ૮૯.

૩૭—ચકરાંન જમીનના રજીસ્ટરો સરકારી દફતરના કાગળો છે અને તેમાં અમુક

સેટલમેંટ કરતી વખતે જે ચકરાંન જમીન હતી તેની ખરી ઇચ્છા છે. એમ ધારવામાં આવે છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૩૫૮.

૩૮—યોગ્ય રીતે રજીસ્ટર થયેલું ખત દાવો કર્યા સીવાય અમલમાં લાવતાં પહેલાં રજીસ્ટ્રારની સહી અથવા દસ્કત સામેત કરવાની જરૂર નથી. જે ખતમાં રજીસ્ટર કરતી વખત વધારાના કરારનો સેરો કરવામાં આવેલો હોય તો તે એક દાખલો થાય છે અને રજીસ્ટરનો તે પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે અને તે વધારાના કરાર સંબંધી અને તેમજ તે દસ્તાવેજ સંબંધી તે તેવો પુરાવ છે. ૫ વી. રી. ૧૪.

૩૯—ચડેલી સાંધ લેવાના દાવામાં સાંધનું પત્રક નીચ્ચેકારક પુરાવ તરીકે કબુલ કરવાનો નથી. ૨ આગ્રા ૨૫૩.

૪૦—પુરાવ આક્ટની ક. ૧૩ પ્રમાણે રસ્તાના જકાતના કાગળો પુરાવ છે. ૨૩ વી. રી. ૨૯૩.

૪૧—સને ૧૮૭૧ ના બંગાળના આ. ૧૦ ના પ્રશીષ્ટ પ્રમાણે એક ભાગીયાએ રસ્તાના જકાતનું પત્રક કરેલું હોય તે બીજા ભાગીયા વીરુદ્ધ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧૨ વી. રી. ૧૯૨.

૪૨—ચડેલી સાંધના દાવામાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સેટલમેંટના કાગળો ફક્ત પત્યતરી પુરાવ છે અને હકીકત પ્રમાણે દર વરસની સાંધ સામેત કરવાને બસ નથી. ૯ વી. રી. ૨૩૯.

૪૩—એક સહીરસેદારના રીપોર્ટ ઉપરથી તથા પટવારીના તથા કાતુગોના રીપોર્ટના આધારથી સેટલમેંટ ઓફીસરે જે હકીકત લખેલી હોય તે સરકારી અમલદારે તૈયાર કરેલા દાખલા માફક છે અને તેમાં લખેલી હકીકત બાબત તે દાખલ કરવા લાયક પુરાવ

છે. ૩ આગ્રા ૩૧૬.

૪૪—સેટલમેંટના પ્રેસીડીંગમાં યોગ્ય રીતે લખેલી હકીકત બાબત જે લખાણ કરવામાં આવેલું હોય તે જો કે વધારે બીજા બરસો રાખવા લાયક પુરાવ મળી આવે તો તેથી ૨૬ થઈ શકે છે તોપણ તે બાબત વીશે તે ખેડુતો વીરૂદ્ધ પુરાવ છે ૨ વાલ્યપ્રાંત ૩૯૪.

૪૫—કલેક્ટરને જે હુકમ કરેલો હોય અને તે લખી લેવામાં આવેલો હોય અને તે ખુલાસાવીના કોર્ટમાં રજુ કરવામાં આવે અને જડજ કબુલતાના પુરાવ તરીકે તેનો ઉપયોગ કરે તો તે બરોબર નથી. તેમ તે કલેક્ટરને અંધનકાર્ડ નથી. ૨૪ વી. રી. ૨૭૯.

૪૬—અમુક સહી સાચી છે કે નહીં તેનો વીચાર કરવામાં જે દસ્તાવેજ કોર્ટની રૂબરૂ ના હોય અગર જે દસ્તાવેજના સાચા-પણા વીશે શક હોય તે દસ્તાવેજની સાથે તે સહી સુકાબલ કરવી નહીં જોઈએ. ૧ મદ્રાસ ૧૬૪.

૪૭—કલકત્તાની રમાલકાજ કોર્ટના હુકમનામાની રૂબરૂ કરેલા દાવામાં કોર્ટના કલાકુંની સહીવાળી નકલ ઉપરથી એમ જણાવ્યું હોય કે અસલ હુકમનામા ઉપર જડજે સહી કરેલી છે તો તે હુકમનામા સામેત કરવાને તે નકલ બસ છે. ૭ બં. ભો. રી. ૬૧.

૪૮—કલકત્તાની રમાલકાજ કોર્ટના સમન્સની બુક ઉપર કોર્ટમાં બીરાજનાર જડજે સહી કરેલી ના હોય તોપણ તે પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૬ બં. ભો. રી. ૭૨૯.

૪૯—રમાલકાજ કોર્ટના પ્રેસીડીંગના કાગળોના સત્યપણા વીશે કોર્ટમાં બીરાજનાર જડજે સહી કરેલી ના હોય તો તે પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬ બં. ભો. રી. ૭૩૦.

૫૦—સરવૈનું પ્રેસીડીંગ તે વખતે ચાલતાં કળ્યા વીશે કરેલું ના હોય તો તે ફક્ત

પુરાવ છે એટલું જ નહીં પણ તે સાચું છે એમ અનુમાન કરવાનું છે. અને આવા કાગળોના પત્ર પુરાવ તરીકે કોઈ નીચમ સ્પેસીયલ અપીલમાં હાઇકોર્ટ ઠરાવે તો તે હાઇકોર્ટના અખત્યાર ઉપરાંતનું છે. ૧૯ વી. રી. ૨૦૯.

૫૧—એકાદ પક્ષકારે ચીફાઓ રજુ કરીને તે ઉપર સાક્ષી કરવાને સાક્ષીને બોલાવ્યો. પરંતુ તે સાક્ષીએ સાક્ષી કરી નહીં અને પક્ષકારે તે પ્રમાણે ફરજ પાડવાને કોર્ટને અરજ કરી નહીં તો પછી તે ચીફાઓ સામા પક્ષકારની હરકત વીના નીની કોર્ટમાં દાખલ કર્યા હોય તો પણ તે કાંઈ કાયદેસર પુરાવ નથી. ૧૨ વી. રી. ૭૯.

૫૨—સને ૧૮૫૩ ના આક્ટ ૩ ની ક. ૫૮ પ્રમાણે સરકારી ચીફાઓ ચીતાગાંગમાં બનેલા કામોમાં પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૦ વી. રી. ૦.

૫૩—જે ચીફાઓ વીશે ખુલાસો આપવામાં આવે અને તે યોગ્ય રીતે રજુ કરી પ્રતીષ્ઠા કરેલા હોય તો સીમાડાની તકરારોમાં હક બાબત તે પુરાવ છે. ૧૨ વી. રી. ૩૫૦.

૫૪—જીજ દાવામાં સીમાડા વખતે જે ચીફા કરવામાં આવેલા હોય તે સીમાડાની તકરારના સવાલમાં હકનો પુરાવ છે. ૧૫ વી. રી. ૪૪૪.

૫૫—એક પક્ષકારની રૂબરૂ પાછું લેવાના પ્રેસીડીંગમાં ચીફા તથા નુકશાન કરવામાં આવેલ હોય અને તે ઉપર પક્ષકારે સહીઓ કરી હોય તો તે કાયદેસર પુરાવ છે. ૧૯ વી. રી. ૩૦૯.

૫૬—સરવૈની માપણીના ચીફા તથા ખેતરની ખુકાની દાખલાવાળી નકલો દાખલ કરવા લાયક પુરાવ છે. ૮ વી. રી. ૧૬૭.

૫૭—વાદીએ અમુક જમીન માલ છે તેના પુરાવ તરીકે ચીફા રજુ કરેલા હતા. તેમાં

કરાવેલું છે કે ગામના ગુમાસ્તાની જુઝાની નથી એવું સાબેત થયેલું છે કે જે વખતે તે ગુમાસ્તા હતો તે વખતે તે ગામના ચીફાઓ તેની રૂબરૂ થયેલા છે અને તે ચીફાઓની ગદદથી ગામમાં માપણી ચાલેલી હતી એમ સાબેત કરવાને તે બસ છે. ૧૦ વી. રી. ૪૪૩.

૫૮—જમીનદારીની માપણીના કાગળો વહેંચણુને સાર તૈયાર કરવામાં આવેલા હોય તો પછી તે વહેંચણુનો અમલ કરેલો ના હોય તોપણ તે જમીનદારીમાં શું આવી જાય છે તે બતાવવાને તે કાગળો હક તરીકે પુરાવ છે. ૪ વી. રી. ૨૬.

૫૯—માપણીના કાગળો કેવી હકીકતથી કોના અખત્યારથી અને શા કારણસર તૈયાર કરવામાં આવેલા એ વીશે કાંઈ પુરાવ આપવામાં આવેલો ના હોય તો તે દાખલ કરવા લાયક પુરાવ નથી એમ ગણી શકાતું નથી. ૧૬ વી. રી. ૪.

૬૦—સરકારી માપણીની દરમીઆનમ રેવન્યુ અધીકારીએ જે ચીફા કરેલા હોય તે જેમ મેહેસુલ સમંધીની તજવીજમાં કરેલા હોય તેવા છે અને તે એક સરખા પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે અને અમુક પ્રોસીડીંગ ખાસ મીત્રકત સમંધી હોય તેથી સાર્વજનીક હીતની બાબતમાં સરકારી કાગળ તરીકેનું તેવું રૂપ છે, તે જમીન શકતું નથી. ૧૩ વી. રી. ૫૬-૨૪ વી. રી. ૪૧૦.

૬૧—એક તાલુકાનો ભાગ નદીથી ઘોવાઈ ગયેલા કારણથી સાંચ બંધ પાડવાના દાવામાં સરકાર તથા તાલુકદારની વચ્ચેમાં જમીનદારની જમીનદારીમાં સરકારના હીરસા સમંધી રેવન્યુ અધીકારીએ માપણીના કાગળો તઈયાર કર્યા હોય તે જમીનદાર વીરૂદ્ધ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. માર્સ. ૫૫૮. ૨ હે. ૬૬૪.

૬૨—લાજમાં અને ઠાકાના કાગળો કાયદેસર પુરાવ છે. ૧૦ વી. રી. ૩૪૩.

૬૩—મીલકતના માલિકે વીરૂદ્ધ ઠાકાનસ્ત કાગળો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે. ૧૨ વી. રી. ૯૦.

૬૪—કોર્ટના ઇન્ટરપ્રીટરે એક દસ્તાવેજ તરજુમો કરેલો તે પ્રથમ દર્શનીક સાચો છે અને દસ્તાવેજમાં લખેલા મયકુરના પુરાવ તરીકે તે કબુલ કરવો જોઈએ. બર્ક. ૮. કો. રીટન. ૯૪.

૬૫—જમીનદારના કાગળો દાખલ કરેલા હોય અગર ગુમાસ્તાએ તે ઉપર સહી કરેલી હોય તો તે જ્યાં સુધી જમા વસુલ બાકી અને તેવાજ કાગળો ઉપરથી જુદો જુદો દરમાલમ પડે છે એમ બતાવવામાં આવે નહીં એટલુંજ નહીં પણ રૈયતે જુદો જુદો દર આપેલો છે એવું બતાવવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી તે નીચેકારક પુરાવ જુદા જુદા દર બાબતનો નથી. ૫ વી. રી. ૮૩.

૬૬—વાજ્યુલઅર્બ કાયદા પ્રમાણે તૈયાર કરે તે ઉપર સાક્ષીઓ થયેલી હોય તો તેમાં જે અગ્રકીયાધીકાર લખેલો હોય તે તે બાબતનો કાંઈ રીવાજ છે એ વીશેનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થાય છે. પરંતુ તે પુરાવ તે રીવાજ બાબત તકરાર કરનાર સખસ રદ કરી શકે છે. જ્યારે આવા વાજ્યુલઅર્બમાં ભાગીદારોની વચ્ચેમાં કરારથી અગ્રકીયાધીકારનો હક લખવામાં આવેલો હોય તો તે કરારના પુરાવ તરીકે તમામ પક્ષકારોને તથા તેમના વારસ વકીલોને બંધનકારક છે અને તેથી અનુમાન થાય છે કે તે લખવામાં તમામ ભાગીદારોએ કબુલત આપેલી છે અને જે કરાર બાબત તે પુરાવ થાય છે તે કરાર કબુલ કરનાર પક્ષકારો તે છે માટે જે ભાગીદારો તે કરાર ના કબુલ કરેલો હોય

તેમને તે અનુમાન ૨૬ કરવાનું છે ઇ. સો. રી.
૨ અદલાખાદ ૮૭૬.

દસ્તાવેજો જુના.

૧—જ્યારે દસ્તાવેજ એટલો બધો જુનો હોય કે જેથી તેના પક્ષકારો અને સાક્ષીઓ ઘણું કરીને મરણ પામેલા હોય અને તે લખી આપ્યા બાબતનો પુરાવ રજુ થઈ શકે તેવું ના હોય તો ઇંગ્લાંડમાં તેમજ આ દેશમાં એવો નીયમ છે કે જે તે ખરેખરો દસ્તાવેજ હોય તો સ્વભાવીક રીતે જેના કબજામાં રહેવો જોઈએ તેના કબજામાંથી તે આવેછે એવું બતાવવાની ફરજ તે દસ્તાવેજ ઉપર આધાર રાખનાર પક્ષકાર ઉપર પાડવી. ૧૦ વી. રી. ૧

૨—ત્રીસ વરસનો જુનો દસ્તાવેજ હોય અને તે વીશે કાંઈ પુરાવ ના હોય તો તે યોગ્ય કબજામાંથી આવેલો એમ સાબિત થતું નથી. ૩ બંગાળા સો. રી. ૨૫૮.

૩—પુરાવ આકટની કલમ ૯૪ પ્રમાણે જે અનુમાન લાયક કરવાનું છે તેમાં ત્રીસ વરસની મુદત ગણવાની છે તે દસ્તાવેજ કોર્ટમાં દાખલ કર્યાની તારીખથી નહીં પણ તે પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવે તે તારીખથી ગણવી જોઈએ. પરંતુ તેનું સાચાપણું છે કે નહીં એ વીશે પુરાવ લેવો પડે છે. ૬ કલકતા સો. રી. ૧૩૫.

૪—ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે જુનો દસ્તાવેજ જે વખતે લખવામાં આવ્યો તે વખતે જે સાક્ષીઓ હાજર હોય તેમણે તે ઉપર રીતસર સાક્ષીઓ કરેલી જોઈએ એવી જરૂર નથી, તોપણ જે સખસ પોતાના કબજામાં તે દસ્તાવેજ યોગ્ય રીતે રાખે તે સખસના કબજામાંથી તે આવેલો છે એમ બતાવવું જોઈએ. ૨૪ વી. રી. ૪૨૮.

૫—આવા જુના દસ્તાવેજો જે પક્ષ-

કાર રજુ કરે કે જે પ્રતક્ષ પુરાવથી સાબિત કરવા લાયક હોય નહીં તો તે પક્ષકાર તે કોના કબજામાં હતો તે સાબિત કરવાને બંધાયેલો છે. ૧૨ વી. રી. ૪૭૨-૨૧ વી. રી. ૧૯. અને જે બની શકે તો તે દસ્તાવેજ પ્રમાણે કૃત્યો કરવામાં આવેલાં છે તે સાબિત કરવું જોઈએ. ૨૧ વી. રી. ૨૭૯.

૬—ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે જુના દસ્તાવેજો સંબંધી જે એવો નીયમ છે તે સાબિત કરવાની જરૂર નથી. પણ તે એવી સરતની સાથે છે કે તે પ્રમાણે ચાલવામાં આવ્યું છે અગર તે એવી જગ્યાએથી રજુ કરવામાં આવે છે કે તે પ્રમાણીક રીતે અને બ્યાબાબી રાહે મેળવેલ છે. અને ઉપયોગને સારૂ સાચવો રાખેલા છે ને અપ્રમાણીક પણાનો કાંઈ અંદેશો રહેતો નથી. ૫ મું. ૧૩૫-૬ મું. ૯૦.

૭—જે જે જુના દસ્તાવેજો યોગ્ય કબજામાંથી રજુ કરવામાં આવેલા છે એવી સાબિતી સાથે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે તોપણ દરેક કામમાં બાહારની હકીકત ઉપરથી જે પ્રત્યંતરી પુરાવ મળી આવે ત્યારે તે દાખલ કરતી વખતે તેના ઉપર આધાર રાખવો જોઈએ. ૯ કલકતા ૪૨૫.

૮—જડજની જ્યારે એવી ખાતરી થાય કે અમુક દસ્તાવેજ ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે મુદતનો જુનો છે અને તે યોગ્ય કબજામાંથી રજુ થયેલો છે તો એક નીયમ તરીકે તે જડજ તે લખી આપ્યા બાબતનો પુરાવ છોડી દેઈ શકે છે. ૪ મું. ૬૦.

૯—સ્વતંત્ર પુરાવ ઉપરથી એમ માલમ પડતું હોય કે કોવો દાખલ કરતા પહેલાં લાંબી મુદતથી અમુક દસ્તાવેજો અને વળી તે સાચો પણ છે તો તે ઉપર સાહેદીઓ કરનાર સાક્ષીઓની સાહેદી લેવાનો આગ્રહ

કરવાની જરૂર નથી. ૧૦ વી. રી. ૩૪૦-૧૮ વી. રી. ૩૧૫.

૧૦—ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે જુનો દસ્તાવેજ હોય અને તે વીશે અપ્રમાણીકપણાનો કાંઈ અદિશો ના હોય તો તે લખી આપ્યાનો અથવા તે ઉપર સહી કર્યાનો પુરાવ ના હોય તો પણ તે પુરાવમાં દાખલ થઈ શકે છે એવો જે ઇંગ્લેન્ડ નીયમ છે તેનો આધાર જે કારણ ઉપર છે તે કારણ આ દેશમાં કમી જનન રાખવા લાયક છે કારણ કે તે જુદો છે અમર જનાવટનો છે એવા કાંઈ પણ અદિશો વીનાના કાંઈ પુરાવથી સામેત થયા વીના આ દેશમાં જુના દસ્તાવેજો ઉપર થોડો ભરૂંસો રાખવો જોઈએ. ૧૮ વી. રી. ૪૮૫.

ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે જુના દસ્તાવેજ ઉપરની સહી સાચી છે એમ કબુલ કરવાને જો કે તે ચોગ્ય કળામાંથી રજુ થએલો હોય તો પણ કોર્ટ બંધાએલી નથી. હક્કના પુરાવ તરીકે તેવો દસ્તાવેજ કબુલ કરતા પહેલાં કોર્ટની એવી ખાતરી થવી જોઈએ કે જે સખસે તે દસ્તાવેજ ઉપર સહી કર્યાનો મતલબ છે. તે દસ્તાવેજ કરી આપવાને તે સખસનો હક્ક હતો. ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા ૨૦૯.

૧૧—વાદીએ પ્રતીવાદી ઉપર સાંચ વધારવાને દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીએ તે વીશે તકરાર કરીને તા. ૯ અક્ટોબર સને ૧૮૭૨ના રોજ મુકરરી પટો લખી આપવામાં આવેલો તે ઉપર આધાર રાખેલો છે. આ પટો ઉપર તે જમીનના તે વખતે જે માલિકો હતા તેમાંના એક માલિકનો સીકકા કરેલો છે અને વળી તમામ માલિકો તરફથી એ એ સહી કરેલી છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જો કે તે પટો દાખલાવાળો દસ્તાવેજ છે તો પણ જે માલિકો-

એ તે પટો ઉપર પોતાના સીકકા કરેલા નથી તે માલિકોનો અથવા તેમની તરફથી દાવો રાખનારાઓને બંધનકારક નથી. પણ જે એમ ખતાવી આપવામાં આવે કે આ પટો જેવા દસ્તાવેજો ઉપર તમામ માલિકો તરફથી સહી કરવાને એ ને ખાસ અખત્યાર હતો અથવા સામાન્ય રીતનો અખત્યાર હતો તો તે તેને બંધનકારક છે. વળી ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે પટો ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે મુદતનો છે માટે એવું અતુમાન થાય છે કે તે ઉપર એ ના હાથ દસ્કતની સહી છે અને તેણે તે પટો લખી આપેલો છે. પરંતુ જે માલિકોએ તે ઉપર સહી કરી નથી તેમના વારસ વધીલો વીરુદ્ધ તે પટો પુરાવ કરવાને પ્રતીવાદીઓએ એમ ખતાવવું જોઈએ કે તેઓના નામની સહી કરવાને એ ને અખત્યાર હતો. ઇ. લો. રી. ૩ કલકતા. ૫૫૭.

૧૨—આગળ કોઈક વખતે એક કોર્ટના દફતરમાં દસ્તાવેજ રજુ કરવામાં આવેલો હતો એવો ફક્ત પુરાવ હોય તો તેથી ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે મુદતનો દસ્તાવેજ સાચો છે એવું અતુમાન થઈ શકતું નથી. એમ ખતાવવું જોઈએ કે તે દસ્તાવેજ તે કોર્ટમાં તપાસવા લાયક સ્વાલનો નીર્ણય કરવાને તે દસ્તાવેજ પ્રાઇલ કરવામાં આવ્યો હતો. ઇ. લો. રી. ૫ કલકતા. ૯૧૮.

૧૩—એકાદો દસ્તાવેજ એટલો બધો જુનો હોય તેનું ખરાપણું સામેત કરવાને સા- ૩ તે લખી આપ્યાના સાક્ષીઓ હયાત છે. એવી વ્યાજબી રાહ ઉમેદ રાખી શકાતી ના હોય તો હાલના માલિકના કળાજની આગળ જવાની કાંઈ જરૂર નથી. માટે જે સખસના કળાજમાંથી દસ્તાવેજ રજુ થતો હોય તે સખસ પાસે દસ્તાવેજનો મચકુર સમજતાં તથા કામની ખીજ હકીકત જોતાં હોવો જોઈએ

એવી સ્વભાવીક રીતે ઉમેદ રહેતી હોય તો તે પક્ષકારોની વચ્ચે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક થાય તેટલે દરજ્જે તે સાચો ગણવો. નોંધજો. ૧૭ વી. રી. ૩૪-૧૩ વી. રી. ૧૦૯ ૧૧ વી. રી. ૩૫-૪ વી. રી. ૭૩-૮ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૩૨૭.

૧૪—દસ્તાવેજ એટલો ગધો જુનો હોય કે તે સાબેત કરવાને તેના સાક્ષીઓ હોય નહીં અને તેથી તે સાબેત થએલો ના હોય પરંતુ મોરાસી હક્ક તરીકે અમલ કરવાના ઈરાદાથી તે દસ્તાવેજ રજુ કરવામાં આવે તો તેનું સાચાપણું સાબેત કરવાને તેની સાથે કબજો છે એમ ખતાવવાની જરૂર છે. ૨૧ વી. રી. ૨૨.

૧૫—એક દસ્તાવેજ ૪૫ વરસનો હતો. અને એક મોરીયરે સોગન ઉપર કહેલું છે કે વાદીની નોકરીમાં હું હતો અને વાદીના દફતરો હું રાખતો હતો ત્યારે તે મહારા કબજામાં હતો માટે જો આ પુરાવમાં માનવા લાયક હોય તો યોગ્ય કબજામાંથી તે દસ્તાવેજ આવેલો છે એવો પુરાવ થાય છે. અને તેના સાચાપણા વીશે પ્રતક્ષ પુરાવની જરૂર નથી. ૨૧ વી. રી. ૪૫.

૧૬—બાપની તરફથી દીકરીના કબજામાં ૩૦ વરસ કરતાં વધારે મુદતથી એક પટાની ર્થએ અમુક જમીન હતી. અને બાપના મરણ પછી બાપના વારસોની હરકત વીના ૪૦ વરસથી તેણીના કબજામાં તે તે મીલકત હતી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે દીકરીના કબજામાં તે પટો હતો તે પુરાવ આકટની કલમ ૯૦ પ્રમાણે સ્વભાવીક અને યોગ્ય રીતનો કબજો છે. કલમ ૯૦ માં ત્રીસ વરસના જુના દસ્તાવેજો લખી આપ્યાના પુરાવ બાબત જે નીયમ છે તે આ દેશમાં

બાસ સંભાળ અને સ્વવધ ગીરી સાથે લાગુ કરવો નોંધજો. ઈ. બો. રી. ૫ કલકતા ૮૮૬ ૬ કલકતા ૧૮૮.

દસ્તાવેજ લખી આપ્યાનો પુરાવ.

૧—વાદીના બાપે પ્રતીવાદીઓને વેચાણ ખત લખી આપેલું તે સાબેત કરવાને પ્રતીવાદીઓએ કાળને બોલાવ્યો તેથી કાળએ પોતાની જુબાનીમાં કહ્યું છે કે તે વેચાણ આપનાર મારી રૂબરૂ સાક્ષીઓની સાથે આવ્યો હતો. અને તે દસ્તાવેજ લખી આપ્યાની વાત કબુલ કરી હતી તેથી તે દસ્તાવેજ નોંધવામાં આવ્યો હતો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે લખી આપ્યાની સાબેતી બસ છે અને તે લખી આપનારના દસકતનો પુરાવ પુરાવ આ. કા. ૬૭ પ્રમાણે હેરિયાની જરૂર નથી. અને જે ચીજ જોઈ શકાય, સાંભળી શકાય અથવા લાગી શકે તે વીશેનો હકીકતી પુરાવ ખાતલ કરવાને કલમ ૬૦ નો ધરાદો નથી. ૨૧ વી. રી. ૪૨૯.

૨—અમુક રેયતે સોગન ઉપર કહેલું છે કે જે સખસે પટા ઉપર સહી કરેલી છે તે સખસની તરફથી અમને તે પટો મળ્યો છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૭૩ પ્રમાણે તે પટો કરી બાપનારની સહી કોઈને ખાત્રી થાય તેવી રીતે સાબેત કરવાનો છે. ૨૧ વી. રી. ૬.

૩—એક વેચાણ ખત ગ એ કરી આપેલું છે એવી મતલબનું હતું અને તે ઉપર ગ નું નીશાંન છે અને યોગ્ય રીતે ચાર સાક્ષીઓ કરેલી છે પણ ગ એ તે દસ્તાવેજ લખી આપ્યાની વાત તથા તે ઉપર નીશાંન કર્યાની વાત ઇનકાર કરી. તે દસ્તાવેજ ઉપરના તમામ સાક્ષીઓ મરણ પામેલા છે તેથી તે સાક્ષીઓમાંના એક સાક્ષીના હરફ જે

સાક્ષી જાણતો હતો તેને બોલાવવામાં આવ્યો અને તેણે સોગત ઉપર કહ્યું છે કે તે દસ્તાવેજમાં તે સાક્ષીની સહી ખરી છે. તેમાં વાઈટલોક વિરૂદ્ધ મસજીદના કામના આધારથી કરાવેલું છે કે તે દસ્તાવેજ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે કારણ કે ગ એ તે લખી આપેલો છે એમ પુક્ત રીતે સાબેત થયેલું છે. ઇ. સો. રી. ૧૧ મું. ૬૯૦.

૪—કોર્ટ દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કર્યાના સર્ટીફિકેટની પેહેલી બાબત જોઈ શકે છે. માટે જે કામમાં એમ માલમ પડે કે જે અમલદારને અમુક દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરવાની હકુમત નહીં હતી તે અમલદારે તે દસ્તાવેજ નોંધેલો છે તો કોર્ટ તે દસ્તાવેજ પુરાવમાં લેવાની ના કહી શકે છે એવા કારણથી કે તે યોગ્ય રીતે રજીસ્ટર કરેલો નથી. ઇ. સો. રી. ૧૪ કલકતા ૪૪૯.

૫.

પોહોચો સાંથની.

૧—જેમ ખીજ દસ્તાવેજો ઉપર સાક્ષીઓ થવી જોઈએ છીએ અથવા કેટલાક મુખ જુજાનીના પુરાવથી જેવી રીતે તે સાબેત કરવામાં આવે છે તેવી રીતે દાખલા ઉપર સાક્ષીઓ થવી જોઈએ, અથવા મુખ જુજાનીના પુરાવથી સાબેત થવી જોઈએ. જે સાંથે રાખનાર તે ઉપર સાક્ષી કરી શકતો હોય તો તેની તે ઉપર સાક્ષી કરાવવી જોઈએ. પછી તેનું સાંચાપણું જમીનદારને ઇનકાર કરવાનું છે અને તે બાબત તેને તપાસવો પણું જોઈએ. ૪ વી. રી. ૪૨.

૨—સાક્ષી કરાવ્યા વીનાના દાખલા પત્યંતરી પુરાવ વીનાના હોય તો સાંથ આપ્યા બાબત કાયદા પ્રમાણે તે પુક્ત પુરાવ નથી. ૬ વી. રી. ૨૪૧ તથા ૧૪૭.

૩—સાક્ષી કરાવ્યા વીનાના દાખલા

અથવા વહીવટદાર અને મુખત્યારની સાહેદીથી પુરાવ થએલા દાખલા તે એક સરખી રીતે સાંથ વસુલ આપ્યાનો કાંઈ કાયદેસર પુરાવ નથી. ૧૨ વી. રી. ૨૬૭.

૪—એક જોટના પ્રથમના માલેકોએ સાંથની પોહોચો આપી હોય તેવી પહોચો તે આપનાર પક્ષકારના દસ્તતાના પુરાવ વીના અથવા જે કમળમાંથી તે આવેલી હોય તે કમળની સંતોષકારક હકીકત વીના પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૭ વી. રી. ૧૫.

૫—પોહોચો સાબેત કરવાને તે લખનારને રજુ કરવાની જરૂર નથી. રૈયત પોતાની પહોચો પોતે સાબેત કરી શકે છે—૩ બંગાળા સો. રી. ૨૩૦, ૧૨ વી. રી. ૩૦.

૬—ચડેલી સાંથના અથવા વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં સાંથની પહોચો રૈયતે ફાઈલ કરી હોય તે જમીનદારે ઇનકાર કરી હોય કીંવા નહીં તોપણ તે સાબેત થવી જોઈએ. રૂઝ્દીયન બ્યુરીન્ટ ૧૯૭—૭ વી. રી. ૫૨૬.

૭—ચડતા દરની સાંથ ચડેલી લેવાના દાવામાં સને ૧૮૫૯ ના આ. ૧૦ ની કા. ૪ પ્રમાણે અનુમાનનો ફાયદો મળવાને પ્રતીવાદીએ જે દાખલા ઉપર આધાર રાખ્યો હોય તે દાખલાની ઈનકાર કરવામાં ના આવ્યા હોય તોપણ સાબેત થવા જોઈએ. ૮ વી. રી. ૪૮૮.

૮—વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ સાંથ વસુલ આપ્યાની સાબેતી તરીકે પ્રતીયા કરી લખેલી હકીકત આપી તે સાથે પોહોચો રજુ કરી પણું તે પોહોચોના સાચાપણા વીશે તેને તપાસવામાં આવ્યો નહીં હતો તેમાં તે પોહોચો સાબેત થએલી નથી. એવું જરૂરીસ લોચસાહેબના અભીપ્રાયમાં

આવ્યું છે અને જરૂરી સગવોર સાહેબના અ-
ભીપ્રાયમાં આવ્યું છે કે એક સરખી રીતે
વસુધ આખાનો કાયદેસર પુરાવ છે. અને તે
ગમે તેટલો નળજો છે તોપણ નીચેની કાઠે
તે ઉપર બરસો રાખ્યો છે તો તે નીચેની
કાઠના ફેસલામાં હાથ ધાલી શકતો નથી.
૧૦ વી. રી. ૪૯૦.

૯—એકાદો પક્ષકાર દાખલા શર્હક
કરે અને એવી જુગાની આપે કે તેમાં બ-
તાવેલી સાંચની રકમ તેમાં બતાવ્યા પ્રમાણે
એ આપેલી છે તો તે કહેવું દાખલા સામેત
કરવાને પુરાવ થતુ નથી. કારણ કે તેથી સાંચ
આખાની હકીકત બાબતની તે ફક્ત જુગાની
છે અને રજુ કરેલા દસ્તાવેજોના ખરાપણા
બાબત તે કાંઈ નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૭૦.

૧૦—અમુક દેવું અગર સાંચ વસુધ
આપેલી છે એમ પોહોચ રજુ કરીને તથા
તે નાણાં આપીને તે દસ્તાવેજ કરાવી લીધો
છે એવો પુરાવ આપીને પક્ષકાર સામેત કર-
વાને સંપૂર્ણ રીતે સુખત્યાર છે. જે સખસોએ
તે પોહોચો આપી હોય તે સખસોની સહી-
ઓ સામેત કરવાને તેમના ઉપર સમન્સ ક-
રાવવાને તે બંધાએલા નથી તેમ તેની પો-
તાની સાહેદી કાંઈ બીજા દરજ્જાને પુરાવ
નથી. ૧૨ વી. રી. ૩૪.

૧૧—જે કામમાં સામો પક્ષકાર બીના
તકરારી દસ્તાવેજો રજુ કરેલા તેવું સાચાપણું
ઈનકાર કરવાને હું તૈયાર નથી એમ કહેતો
હોય તો તે દસ્તાવેજ કબુલ કરવાનો દીવાની
કાઠનો તમામ હક્ક છે. ૧૨ વી. રી. ૩૫૦.

૧૨—દાખલા રજુ કરનાર પક્ષકાર જો
કે સામો પક્ષકાર પોતાની સહી ઈનકાર કરતો
ના હોય તોપણ તેણે તે ઉપર સહી કરેલી
છે એવો કાંઈક પુરાવ આપવાને બંધાએલો

છે. ૧૪ વી. રી. ૨૧૧.

૧૩—સાંચ રાખનાર પોતાના રજુ
કરેલા દાખલાના સાચાપણા બાબત જુગાની
આપેલી હોય અને તે પુરાવ રદ કરવામાં
આવેલો ના હોય તો તે દાખલા સામેત કર-
વાને કાયદેસર રીતે તે બસ છે. ૨૦ વી.
રી. ૨૬૪.

૧૪—પ્રથમના કામમાં વાદીએ એવી
કબુલત કરેલી કે ત્રણ વરસની સાંચની ર-
કમના હીસાએ અમુક રકમ વસુધ થએલી
છે તે તે ઉપરથી કાંઈક એવું અનુમાન થાય
છે કે તે હીસાએ વધારે જુગાની રકમ વસુધ
થઈ ગએલી છે અને જો તે અનુમાન રદ
થઈ શકતુ ના હોય તો જુગાની રકમના દાવામાં
તે એક જવાબ થઈ શકે છે. વી. રી. સને
૧૮૬૪ પાનું ૯૭.

૧૫—જમીનના માલિકના એજેન્ટ સહી
કરેલી પોહોચો સાચો છે. એમ બતાવવામાં
આવેલું હોય તો સાંચ વસુધ આખાનો તે
પ્રથમ દર્શનીક પુરુષ છે. પરંતુ તે નીચેકારક
પુરાવ નથી. ૨૨ વી. રી. ૪૮૯.

૧૬—ચટેલી સાંચના દાવામાં બાદીએ
જે દરનો દાવો કરેલો તે દર સામેત કરવાને
હીસાબના ચોપડા રજુ કર્યા હતા તે બરસા
લાયક નથી એમ નીચેની કાઠે ઠરાવ્યું. પરંતુ
નીચેની અપીલકાઠે પોતાની માહિતી પ્રમાણે
જે દર કબુલ થએલો અને બીજા કામોમાં
અપાવેલો તે પ્રમાણે કબુલ કરેલો છે તે
વ્યાજબી છે એમ ગણવામાં આવેલું છે. ૨૪
વી. રી. ૪.

પુરાવ કરણોપકરણી.

૧—કરણોપકરણી પુરાવ જો કે સાવ
ધર્મીરથી લેવાનો છે તોપણ વંશાવળીના
સ્વાલોની બાબતમાં તે નહીં દાખલ કરવા

લાયક નથી. અને મેલ, વંશ, અને લગ્ન સંબંધી મુસલમાની શરેહ પ્રમાણે તે પુરાવ ગરબર છે. હીંદુસ્તાનમાં આવા કામોમાં કુટુંબના અનૈરસ સખસોએ અને તેમજ કુટુંબ સાથે જે સખસો રકતથી અથવા લગ્નથી સંબંધવાળા ના હોય પરંતુ કુટુંબના અંગભૂતો અને કુટુંબની રથીતી વીશે સારી પેઠે માહિતગાર હોય તેઓનું કહેવું તે કુટુંબના મરનાર અંગભૂતોનું કહેવું જેવી રીતે અને જેટલે દરજ્જે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે તેવી રીતે અને તેટલે દરજ્જે તેઓના મરણ પછી તેઓનું કહેવું પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧ હે. ૫૨૮.

૨—સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કા. ૪૭ હયાત સાક્ષીઓની સાહેદી સંબંધી નથી. પરંતુ વંશાવળીની બાબતમાં જે સખસોનો રકત અથવા લગ્નથી કુટુંબ સાથે સંબંધ ના હોય પરંતુ કુટુંબની રથીતીથી સારી પેઠે માહિતગાર હોય તેવા સખસોનું કહેવું તેમના મરણ પછી દાખલ કરવા સંબંધીનું છે. તે કહેનારના મરણ પછી તેમનું કહેવું જેમ કુટુંબના મરનાર સખસનું કહેવું જે રીતે અને જે દરજ્જે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. તે રીતે અને તે દરજ્જે તે દાખલ કરવા લાયક છે. વાદીએ જે મીલકત ઉપર સીઆઈ તરીકે પોતાનો થોડી મુદત ઉપર કબજો છતાં ખોટી રીતે તે કબજો ભેઈ લેવામાં આવેલો તે લેવાને દાવો કરેલો તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદી તથા પ્રતીવાદીના વડીલોએ કહેલી હકીકત પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૦ વી રી. ૮૯.

૩—અમુક સખસો જુવાનીમાં એમ કહેતા હોય કે અમુક જમીન માલની છે અને તેની સાંચ પ્રતીવાદી આપે છે એમ અમે ધણી વરસથી જાણીએ છીએ એવો મુખ જુ-

વાનીનો પુરાવ તે જમીન બાબત જે સખસો આપવાને લાયક હોય તો તે કરણોપકરણી પુરાવ છે એમ ઠરાવી રદ કરી શકાતો નથી. ૧૦ વી. રી. ૪૪૩.

૪—એકાદ સખસની એકાદ દાવાવાળી મીલકત સંબંધીની રથીતી અસલ પુરાવ તરીકેની હોય અને કરણોપકરણી પુરાવની ન હોય તો પછી તે સખસ હયાત હોય અને તેને સાક્ષી તરીકે બોલાવેલો ના હોય તો તેની કમુલત એક પક્ષકાર બીરફ છે એમ બીજા પક્ષકારને સાબેત કરવાની જરૂર છે. ૪, લો. રી. ૫ મુંબાઈ. ૨૩૯.

૫—દીવાનાપણાની હકીકત કમુલ કરવામાં આવેલી પરંતુ તે કદ તારીખે શરૂ થયું એ વીશેનો સ્વાલ હતો. તેથી નજીકમાં રહેનાર એક સખસ બાગવાનનું કામ કરતો હતો તેની સાહેદી તે દીવાનાપણા બાબતમાં ગામમાં કેટલાંક વરસોથી અફવાઈ ચાલતી હતી તે વીશેની કોર્ટ દાખલ કરી તો તે સાહેદીના મંજૂર કરવાને જ્યુડીસીયલ કમીટીએ ના કહેલી છે. પુરાવ દાખલ કરવા બાબત ૭ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૩૭ ના ફેસલામાં જે નીચમ ઠરાવેલો છે તે પ્રમાણે ચાલવામાં આવેલું છે. ૬ બંગાળા લો. રી. ૫૦૯-૧૫ વી રી. ૧-૧૩ મુ. ૨ ઇંડીયન અપીલ્સ. ૫૧૯.

પુરાવ દત્તવિધાનનો.

૧—નાતોરરાજ ઉપર દાવેદાર તરીકે હક્ક રાખનારનું દત્તવિધાન બળવાન છે એ વીશે દાવો રાખવામાં આવેલો તેમાં ઠરાવેલું છે કે અસલ કોર્ટ જે કે દત્તવિધાન સાબેતી ગણેલું નથી તો પણ પુરાવ ઉપરથી દત્તવિધાનને સંપૂર્ણ રીતે પુષ્ટી મળે છે. ૧૧. બં. લા. રી. ૮૬-૧૮ વી. રી. ૨૨૧ તથા ૨૨૬.

૨—ભાંખી મુદત ઉપર દત્તવિધાનના દસ્તાવેજો લખી આપવામાં આવેલા પરંતુ

તે લખી આપ્યા બાબતના કેટલાક સાક્ષીઓ મરણ પામેલા છે માટે તે દસ્તાવેજ ઉપરના સાહેદીઓની સાહેદી અગર જે વખતે તે હા-જર હોય તેમની સાહેદી કરતાં આડી રીતના પુરાવા ઉપર જે અંદરનું "સંભવીતપણું" ની-કળતુ હોય તે ઉપરથી તે દસ્તાવેજનો ન્યાય કરવો જોઈએ. વી. રી. પાનુ ૧૦૬.

૩—દત્તવીધાનના કામોમાં સંભાળથી તપાસ કરવાને જરૂર છે. માટે જે પક્ષકાર દત્ત વીધાન સામેત કરવાને માગતો હોય તે પક્ષ-કાર સરસમાં સરસ જે પુરાવ મળી શકે તે રજુ કરવાને બંધાએ છે. દત્ત વીધાનના બળવાનપણાનો તપાસ કરવાનો નીયમ તે કરવાની રજા આપવાનો દસ્તાવેજ લખી આ-પ્યાની તથા પ્રસીદ્ધ કરવાની બાબત સાથે રહેલો છે. અસલ દસ્તાવેજ ના હોય તો જે દસ્તાવેજ કહેવામાં આવ્યો છે તે દસ્તાવેજને લગતી હકીકત અને તેના સાચાપણાનું તથા તે વીરક્તુ તમામ સંભવીતપણું વીચારમાં લેવું જોઈએ. ૧ વી. રી. ૧૪૪.

૪—એક પારસી મહરજે પોતાના મરણ પહેલાં દત્તવીધાન કરેલું હોય તો મરત્ત પ-હેલાં ધણી થોડી મુદત ઉપર તેણે વીલ લખેલું છે એ વાત ધણીજ અસંભવીત થાય છે. માટે તે સામેત કરવાને ધણીજ સ્પષ્ટ પુરાવ હોવો જોઈએ. ધર્મપત્રથી દત્ત વીધાન કરેલું હોય એવા કામોમાં મરણ થયા પછી ત્રીજે દીવસે તે કહી આવવાની જો કે જરૂર નથી તો પણ તે કહેવાનો તથા ધર્મપત્ર ઉપરથી લખત લેવાનો હમેશાં રીવાજ છે. આનું કાંઈ લખત નથી અને જે પુરાવ છે તે તમામ પુરાવ ઉ-પરથી આ કામમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે દત્તવીધાન તે પાળકપત્ર છે અને ફક્ત ધર્મપત્ર તરીકે નથી. ૫ વી. રી. ૧૦૨.

૫—હીંદુ શાસ્ત્ર પ્રમાણે દત્તવીધાન ક-રવાનું કૃત્ય બળવાન થવાને સાફ તે ૨૭૨૮૨ કરાવવાની આવસ્ય છે એમ નથી. તેમ તે કૃ-ત્ય પુરૂં કરવામાં અભિનુ છે એવો લખત પુરાવ હોવાની જરૂર નથી. જ્યાં સુધી કપટ રહીત પુરાવથી અને સાચાપણા વીસે કાંઈ શક પડે નહી તેવા સંભવીત પુરાવથી દત્ત-વીધાન કરીને મીલકત આપવામાં આવી છે એમ સામેત થાય નહીં ત્યાં સુધી વહુઓ અ-ને દીકરીઓના હક્ક ત્રાદીતને અગર દુરના સગાઓને આપવા નહીં જોઈએ. હીંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે દત્તવીધાન લખત કરીને કબુલ કરવું જોઈએ એવી જરૂર નથી. તો પણ જમીનદાર-ની સ્થિતિના સમસો જમતરે દીકરા દત્ત લે છે ત્યારે લખત કરીને તે દત્તવીધાન કબુલ ક-રવાનો તથા સરકારના અધિકારીને તે વીસેની ખચર આપવાનો તથા નજીકના જમીનદારો વીગરેને દત્તવીધાન કરતી વખતે ખોલાવવાનો હમેશાં રીવાજ છે. ૫ વી. રી. ૧૦૬.

૬—હાંપકોર્ટ ઠરાવેલું છે કે જો કે મ-રનારનો ધરાદો સગીરને દત્ત લેવાનો ખુલ્લો હતો અને તે ધરાદો દસ્તાવેજમાં જતીવેલો છે પણ તે દસ્તાવેજ વસંધિતના રૂપનો નથી. અને જરૂરીઆત જે રીત સર કરવું જોઈએ તે તે કરેલું નથી માટે તે દત્ત વીધાન થતું નથી માટે મરનારના પોતરાઇ બાઈ અને વા-રસના ઉપર જે હુકમનામું થયેલું છે તે હુકમનામાથી મરનારનો મીલકત જવાબદાર છે. ૨૫ વી. રી. ૧૬૨.

૭—એક દત્ત વીધાન કહેવામાં આવેલું તેની રીતએ મરનાર હીંદુની મીલકત ઉપર દાવો કરવામાં આવેલો તેથી વીધવાએ તે દાવેદાર સાથે લખત કર્યા વીના દત્તવીધાન કબુલ કરીને સગાધાન કરવું પરંતુ એવું કહેલું છે કે તે વીધવા મીલકત ખીજ કાઢને આપે નહી

અને પોતાની હયાતી સુધી તમામ મીલકત ભોગવે અને તેણીના મરણ પછી તેણીની સ-મીર દીકરીઓએ મરનારની જાતીકી મેળવેલી મીલકત લેવી અને *દાવેદારે વડીલોપાણ્ત મીલકત લેવી એવી સરત રાખવામાં આવી છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે મુખ્ય જુગ્યાનીના વીત્રમાં જવો ધણો મજબુત પુરાવ જોઈએ છીએ તે-વો ધણો મજબુત પુરાવ આવુ દત્તવિધાન સામેત કરવાને હોવાની જરૂર છે. ૬ કલકતા સો. રી. ૭૬.

પ્રોબેટ.

૧—પુરાવ આક્ટની કલમ ૪૧ તે હાંકુધમ આક્ટ મંજુર થતા પહેલાં જે પ્રોબેટ આપેલા છે તેને લાગુ થાય છે ઇ. સો. ૧૪ કલકતા ૮૬૧.

પ્રામેસરી નોટ વગર સ્ટાંપની.

૧—વાદીએ સ્ટાંપ વગરની પ્રામેસરી નોટની રૂઠ્ઠાએ જે બાકી લેહેલું રહેલું તે લેવાને દાવો કરેલો છે. તે નોટમાં એવો મચકુર લખ્યો છે કે તેના અવેજના ૩. ૩૮) પ્ર-તીવાદીને મળ્યા છે અને તે લખી આપ્યા તારીખથી ત્રણ માસ પછી પાછા વસુલ આપવામાં આવશે. પ્રતીવાદીએ તે નોટ લખી આપ્યાની વાત કબુલ કરીને ૩ ૩૭ નો અવેજ પોહાંચ્યો છે એમ કબુલ કર્યું છે અને તકરાર કરી છે કે તે તેવું આપેલું છે અને નોટ સ્ટાંપ ઉપર નથી માટે તે પુ-રાવમાં લેઈ શકાતી નથી, વાદીએ એવી ત-કરાર કરી છે કે તે નોટ ખત છે તેથી સને ૧૮૭૯ ના સ્ટાંપ આક્ટ ૧ લાની કા. ૩૪ પ્રમાણે તે ઉપર સ્ટાંપ તથા પેનલથી આપ-વામાં આવે એટલે તે દાખલ થઈ શકે છે. અને તે આપવાને હું તૈયાર છું. સમોડીનેટ જડજના અભીપ્રાયમાં આવ્યું છે કે દાવા-

વાળી નોટ પ્રામેસરી નોટ છે પણ પ્રતીવાદીએ અવેજ કબુલ કર્યો છે માટે વાદી દાવો કરી *કરી શકે છે. હાઇકોર્ટમાં રેફરંસ કરતાં જરૂરીસ જર્ડીન સાહેબના અભીપ્રાયમાં આવ્યું છે કે આ દાવો પ્રામેસરી નોટની રૂઠ્ઠાએ કરવામાં આવેલો છે અને તેનો મચકુર પ્રતીવાદીએ કબુલ કર્યો છે તેથી તેનો ઉપયોગ વાદી કરી શકતો નથી કારણ કે તે નોટ સ્ટાંપની ખા-મીના કારણથી પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. જરૂરીસજર્ડીન સાહેબનો અભીપ્રાય પરીણામે પણ તેવો જ થયેલો છે. ઇ. સો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૪૪૩.

૨--જે નાણાં ધીરવાનાં તે નાણાં પા-છાં વસુલ આપવાનો કરાર નક્કી કરીને નાણાં આપવામાં આવ્યાં. પછી તે કરારના ઠરાવ પ્રમાણે પ્રતીવાદીએ તે દીવસ મોડેથી વાદીને પ્રામેસરીનોટ લખી આપી પરંતુ તે નોટ ઉપર સ્ટાંપ લગાડવામાં આવ્યો નહી હોતો. પછી તે ધીરેલાં નાણાંનું જે બાકી લેહેલું ર-હેલું તે મુખજુગ્યાનીના કરારની રૂઠ્ઠાએ લે-વાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદી તે વસુલ કરી શકતો નથી. ઇ. સો. રી. ૧૦ મદ્રાસ ૯૪.

૩--એક પ્રામેસરીનોટની રૂઠ્ઠાએ કરેલા દાવામાં ઠરાવેલું છે કે તે પ્રામેસરીનોટના ક-રારમાંથી પ્રતીવાદીની જવાબદારી ઉત્પન્ન થઈ નથી અને તે પ્રામેસરીનોટ તે દેવું આ-પવાને પ્રતીવાદી બંધાએલો છે તે બાબતની એક સમાંતર જામીની છે. માટે કામની હકીકત પ્રમાણે તે પ્રામેસરીનોટ ઉપર સ્ટાંપ નથી. તેથી નાણાં ધીર્યા બાબતનો દાવો ચ-લાવવાને અવેજનો પુરાવ આપવાને નોટ કો-રાણે રાખ્યાથી વાદીને હરકન થતી નથી. ઇ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ પાનું ૩૫૧.

પુરાવ ગુમ થએલા સખસ વીશે.

૧—અમુક ખોટી ગામેના હ, ગ અને બ સહ માલિકો છે તેમાં બ ગુમ થયો અને તેના વીશે સાત વરસ કરતાં વધારે મુક્ત સુધી કાંઈ ખચર મળી નહીં તેથી તેની ગેરહાજરીમાં હ એ તે બ ના હીરસાનું બાકુ થતાં નફા લીધો. આ ઉપરથી ગ એ બ ના હીરસાનો નીમે ભાગ લેવાને હ ઉપર દાવો કર્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે મ નો તે નીમે ભાગ લેવાનો હક્ક છે કારણ કે સાત વરસ કરતાં વધારે મુક્તથી બ ની કાંઈ ખચર મળી નથી, તેથી સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧ લા ની કલમ ૧૦૮ પ્રમાણે બ મરણ પામેલો છે એમ અનુમાન થઈ શકે છે. સગળ પાછળથી રહેલા એ હયાત સખસોમાંનો એક ગ છે માટે બ ની નીમે મીલકત લેવાનો તેનો હક્ક છે. ઈ. સો. રી. ૧૧ મુંબાઈ. ૪૩૩.

પ્રતિનીધી હક્કવાળો.

૧—એક હુકમનામાની બળવણીમાં થ. એક્ષા લીલામમાંથી ખરીદ કરનાર તે સને ૧૮૭૨ના પુરાવ આક્ટ ૧ લા ની કલમ ૨૧ ના હેતુ પ્રમાણે હુકમનામાના દેણદારનો હક્કવાળો પ્રતિનીધી છે એવું ઠરાવેલું છે. ૨૧ વી. રી. ૧૪૮.

૨—પુરાવ આક્ટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે ચાલવા સાથે એક દાવામાં તેના તેજ પક્ષકારો અગર તેઓના હક્કવાળા પ્રતિનીધીઓએ કરવા જોઈએ અગર તેમના ઉપર કરવા જોઈએ. ઈ. સો. રી. ૧૨ કલકત્તા ૬૨૭.

પુરાવ અધટીત રીતે દાખલ કરેલો.

૧—જે કામમાં જુગાનીની નકલ અધટીત રીતે દાખલ કરવામાં આવેલી હોય પણ જો તે પુરાવ શીવાય ફેસલો કરવાને જીજ્ઞે પુરત પુરાવ હોય તો તે અધટીત દાખલ કર-

વાથી તે કામની નવી તપાસ કરવાને કારણ થતું નથી. ૨૦ વી. રી. ૩૮૫.

પ્રતિબંધ

હકીકત તથા. તકરારો.

૧—પ્રતિબંધ સ્પષ્ટ રીતે સાબિત કરવો જોઈએ. ૮ વી. રી. ૧૨૫.

૨—પ્રથમના દાવામાં જે હકીકત ખતાવેલી હોય તેથી પાછળના દાવામાં પ્રતિબંધ થાય છે. ૨ મદ્રાસ ૩૧.

૩—પ્રથમના દાવામાં વાદીની જે હકીકત હતી તે તેને નીચેકારક રીતે બંધનકારક નથી. એમ ઠરાવેલું છે. માટે તે કબુલત તરીકે સમજવી જોઈએ. ૧ વી. રી. ૩૧૦-૨૫ વી. રી. ૬૯.

૪—ઠરાવેલું છે કે પ્રતિવાદીઓએ પ્રથમના દાવામાં એવો જવાબ આપ્યો હતો કે ક દીવાનાપણાના કારણથી નાલાયક છે અને તે કારણથી કાર્ટનેજ ફેસલો મેમણે લીધો હતો, માટે બેવો તે નાલાયક નથી. અને તેને જીતવાનો હક્ક છે એવો જવાબ આપવાને હાલ તેઓને પ્રતિબંધ છે. ૧૫ બં. સો. રી. ૧૪૫-૧૭ વી. રી. ૪૨૨.

૫—વાદીએ પ્રતિવાદી ઉપર ૧૨૫૮ ના શ્રાવણ મહીનાની છઠી તારીખના રોજની કબુલતની રકમ સાથે આવત દાવો કર્યો તે કાહાડી નાંખવામાં આવ્યો અને કબુલત બનાવટની છે એમ ઠરાવવામાં આવ્યું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ૧૨૪૪ ના અગષ્ટ માસની તા. ૨૭ મીના રોજની પટાની રકમ પ્રતિવાદી દાવો રાખે છે તે પટો ૨૬ કરાવવાને તેજ પ્રતિવાદી ઉપર પાછળથી દાવો કરવાને વાદીને પ્રતિબંધ નથી કારણ કે પ્રથમના દાવામાં તે પટાના બળવાનપણા વીશે કાંઈ ધર્યું નહીં હતો. માસ. ૪૩-૧ હે ૭૫-૫ વી. રી. ૫૦.

૬—ખીજ કામોમાં પક્ષકારે કબુલત ક-

રેલી હોય તે તેના વીરૂદ્ધ પૂરાવ તરીકે લેખ શકાય છે. પરંતુ જે કામમાં તેના સામાવાળા-ઓને તે કબુલત આપવામાં આવેલી ના હોય અને જેઓએ કોઈ દીવસ સાંભળેલી છે એમ સાબેત થયેલું ના હોય અથવા તેથી આડા દોરવાએલા ના હોય અથવા તેના ઉપર ભરસો રાખી તે વતેલા ના હોય હો તે કબુલતથી તે કામમાં તેને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૫ વી. રી. ૨૦૯.

૭—પ્રથમના દાવામાં હાલના દાવાવાળી જમીન માલિકાના તરીકે છે એવું કહીને વાદીએ દાવો રાખેલો છે તેથી તે જ જમીન ઉપર તેને પોતાનો મોરારી હક્ક બતાવવાને હરકત થતી નથી. અને કોર્ટે સાચા હક્ક બાબત ઠરાવ કરવાને હરકત થતી નથી. ૧ આર્ચા ૧૯.

૮—એક એકુતને કબુલતના દાવામાં જે પટો પ્રથમના સાંચના દાવામાં ઈનકાર કરેલો તે પટાની તકરાર કરવાને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૪ વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૧૫.

૯—જે એ અમુક બળવણીનું કામ ચલાવેલું તે ફરવવાને જ એ હુકમ કરાવ્યો. એવા કારણથી કે તે કામને મુદતની હરકત છે. અને તેની માફતી વીના કષ્ટથી તે ચલાવેલું છે. જે એ અપીલમાં તે હુકમ રદ કરાવ્યો એવા કારણથી કે કોર્ટની રૂબરૂ બળવણીનું કાંઈ કામ નથી કે જેમાં તેવો હુકમ થઈ શકે પછી જ એ તે બળવણીનું કામ રદ કરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં જે સને ૧૮૬૧ ના આક્ટ ૨૩ ની કા. ૧૧ ના ઠરાવ પ્રમાણે તે દાવો ચાલી શકતો નથી એવી હરકત લીધી, તેમાં ઠરાવું છે કે આ દાવાને તેવી હરકત લેવાને જે ને પ્રતીબંધ છે. ૨ કલકતા લો. રી. ૪૭૧.

૧૦—વાદીઓએ પ્રતીવાદીએ કરેલા દાવાની અરજના જવાબમાં એવી કબુલત

આપેલી છે કે અમોને પ્રતીવાદી તરફથી અમુક રકમ મળેલી છે અને અમુક રીતે તે અમે વાપરી છે. જડને આ કહેવું માન્યું નહીં અને હુકમનામું કર્યું તે ઉપરથી વાદીઓએ કબુલ કરેલી રકમ બાબત દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવું છે કે સદરહુ કબુલત તેમના વીરૂદ્ધ પુરાવ છે. માર્સ ૪૮—૧ હે ૧૧૪—૧ ઇંડી-યન જમુરી ૧૦૪.

૧૧—આપી હોય તેથી તે બંધાએલો નથી. ૬ વી. રી. ૨૮૮.

૧૨—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૨૬૯ પ્રમાણે હુકમનામાની બળવણીમાં વેચાએલી જમીન ખરીદદારના કબજામાં સોંપવાને હુકમ થયેલો તે જમીન ઉપર દાવો રાખનાર સખસે અરજી કરેલી તેમાં કબજો ગયાતી હકીકત કહેલી હતી તો તેથી તે દાવેદારને તે જમીન માહારા કબજામાં છે એમ કહીને પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કરે તેમાં પ્રતીબંધ થતો નથી. ૮ વી. રી. ૯૫.

૧૩—એક સખસે એક દાવામાં અરજી ફાઇલ કરેલી એવું કહીને કે હુકમનામાના ફેણદારનો તમામ હક્ક મને આપવામાં આવેલો છે અને હુકમનામાવાળાએ હુકમનામું બળવવાને જે કોશીસો કરેલી તે તમામ કોશીસ વીરૂદ્ધ કેટલાંક વરસો સુધી તે સખસે સામી હરકતો લીધેલી છે. તેમાં ઠરાવું છે કે તે પ્રમાણે હરકત લેનાર સખસ પ્રતીવાદી તરીકે જવાબદાર છે અને તેના ઉપર બળવણી થઈ શકે છે. ૭ વી. રી. ૩૬૮.

૧૪—સને ૧૮૬૦ ના આક્ટ ૨૭ પ્રમાણે ચાલેલા કામમાં એક બીધવા વાદીઓએ હુમારા દત્ત લીધેલા સગીર દીકરાની વાલી અને દૂરરી છું એમ કહેલું પરંતુ તે સર્ટિફિકેટ પ્રતીવાદીને આપવામાં આવ્યું હતું. કારણ કે પ્રતીવાદી તેણીના પ્રણીના વુઇલની રૂબરૂ

એમ ઠરાવેલું હતું માટે લવાદોના ઠરાવની રૂ-
પએ બીજો દાવો કરવાને પોતાના પ્રથમના
કહેવાથી પ્રતીબંધ થતો નથી. ૬ વી. રી. ૬૮.૦

૧૫—વાદીઓએ પોતાના કુટુંબની મી-
લકતમાંથી હીસો લેવાને દાવો કર્યો, જડને
તે રદ કર્યો. એવા કારણથી કે પ્રથમના દાવા-
માં તેઓ જ્યારે પક્ષકાર હતા ત્યારે તેજ
મીલકત સંબંધીમાં તેમણે વહેંચણીની તકરુર
કરી હતી. અને કેટલે ઠરાવેલું હતું કે તે કુટુંબ
અવીભક્ત છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે પ્રથમના દા-
વામાં વહેંચણીની તકરાર કરવામાં આવેલી તે
વાદીની કસુર છે એવું જડને ઠરાવેલું છે તે
બરોબર નથી અને આવી તકરાર કરવામાં
આવેલી હોય તો પણ તે દાવામાં તે કુટુંબ
અવીભક્ત છે એવું ઠરાવેલું છે માટે તે બાળ-
તમાં તે નીચેકારક છે. માટે વહેંચણી કરવાનો
જે પોતાનો હક્ક છે તે અમલમાં લાવવાને
વાદી પોતે દાવો કરી શકે છે. ૧ ઇંડિયન જુડ-
સીસ્ટ. ૧૧૬-૪ વી. રી. ૨.

૧૬—વાદીએ પોતાના બાઇ ઉપર તેના
કુળમાં કુટુંબની મીલકતની જમીન હતી તે
બાળત દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીએ પ્રથમના દાવા-
માં કહેલું છે કે દાવાવાળી જમીન કુટુંબની
નથી પણ ગાહારી બેહેનની છે અને આ દા-
વામાં તેણીના પુર્ણિની રૂપએ પ્રતીવાદીએ તે
મીલકત ઉપર દાવો રાખ્યો છે. તેમાં ઠરાવ્યું
છે કે પ્રતીવાદીની વર્તણૂકથી કાંઈ પ્રતીબંધ
થતો નથી. અને વાદીનો તે મીલકતમાંથી ફ-
ક્ત નીચે ભાગ લેવાનો હક્ક છે. ૪ મદ્રાસ ૩૭૪.

૧૭—કુળ બાળત વાદીએ દાવાની
અરજીમાં દેખાતી જુડી હકીકત કહેલી છે તે-
થી તેને પ્રતીબંધ થતો નથી. પરંતુ કોર્ટ તે
પેહેલાની હકીકત બેધ શકે છે અને તે સાચી
છે કે નહીં તેનો નીર્ણય કરી શકે છે અને તે
મંજુર રાખતી કે નહીં એ વીશે પોતાની ન-

જરમાં યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે કરી શકે છે.
વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૨૮૨.

૧૮—એક પક્ષકારે એક અરજીમાં સુલ-
ભરેલી કબુલત આપી હોય તેથી તે બંધાએલો
નથી. ૬ વી. રી. ૨૮૮.

૧૯—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા.
૨૬૯ પ્રમાણે હુકમનામાની બળવણીમાં વેચા-
એલી જમીન ખરીદદારના કુળમાં સોંપવાને
હુકમ થએલો તે જમીન ઉપર દાવો રાખનાર
સખસે અરજી કરેલી તેમાં કુળને ગયાની હ-
કીકત કહેલી હતી તો તેથી તે દાવેદારને તે
જમીન માદારા કુળમાં છે એમ કહીને પો-
તાનો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કરે તેમાં પ્રતીબંધ
થતો નથી ૮ વી. રી. ૮૫.

૨૦—એક સખસે એક દાવામાં અરજી
ફાઇલ કરેલી એવું કહીને કે હુકમનામાના દેણ-
દારનો તમામ હક્ક મને આપવામાં આવેલો
છે અને હુકમનામાવાળાએ હુકમનામું બળ-
વવાને જે કોસીસો કરેલી તે તમામ કોસીસો
વીરુદ્ધ કેટલાંક વરસો સુધી તે સખસે સામી
હરકતો લીધેલી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે પ્ર-
માણે હરકત લેનાર સખસ પ્રતીવાદી તરીકે
જવાબદાર છે અને તેના ઉપર બળવણી થઇ
શકે છે. ૭ વી. રી. ૩૬૬.

૨૧—સને ૧૮૬૦ ના આક્ટ ૨૭ પ્ર-
માણે આલેસા કામમાં એક વીધવા વાદીઓ
હું મારા દત્ત લીધેલા સગીર દીકરાની વાલી
અને ટ્રસ્ટી છું એમ કહેલું પરંતુ તે સર્ટીફી-
કટ પ્રતીવાદીને આપવામાં આવ્યું હતું. કારણ
કે પ્રતીવાદી તેણીના ધણીના પુર્ણિની રૂપએ
દાવો રાખતો હતો. પછી વાદીઓ ધણીની
વીધવા તરીકે તે દત્તક દીકરા વીના પ્રતીવાદી-
એ બતાવેલા પુર્ણિની વીશેવાંધો લેવાને દાવો કર્યો
અને તેમાં તે દત્તક મદદ કરી. તેમાં ઠરાવ્યું
છે કે સદરહુ કામમાં વાદીએ જે પ્રથમ હકીકત
કહેલી છે તેથી આ દાવો આલવાને હરકત નથી.

વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૮૮.

૨૨—વડીલોપાઠત મીલકલના કામમાં આપે કરેલી કબુલત દીકરા વીરદ ઉપયોગમાં લેઈ શકાય છે પણ તેનીશ્ચયકારક નથી અને તે કબુલત સાબસથી અથવા ભુલ ભરેલી રીતે કરેલી છે એવી તકરાર કરવાને દીકરાને અટકાવ થતો નથી. ૨ આઆ. ૧૪૫.

૨૩—હરાવેલુ છે કે વાદીઓ જે સખસની મારફતે દાવો કરે છે તે સખસોએ એક વુઝલ ઇનકાર કરેલુ તેથી તે વુઝલની રીઠએ વસીયત લેવાને દાવો કરવાને પ્રતિબંધ થતો નથી. ૨ આઆ. ૧૭૧.

૨૪—જમીન બાબતના દાવામાં પ્રતિવાદીએ એવી તકરાર કરેલી કે તે વડીલોપાઠત છે. પછી તેણે એવો પૂરાવ યુજરેલો છે કે સને ૧૮૧૪ માં તે જમીન માહારા બાપને ગીરો આપવામાં આવી હતી, અને માહારા બાપે સને ૧૮૩૧ માં ખરીદ કરેલી છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે ઉપર પ્રમાણે ભુલ ભરેલી તકરાર કરેલી છે તોપણ સદરહુ પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૧ મદ્રાસ. ૭૨.

૨૫—પ્રથમ એક સખસે એમ કબુલ કરેલુ કે અમુક મીલકત ઉપર દાલ મારો હક નથી. તેથી તેનો તે મીલકતમાં પાછળથી વારસ થવાનો હક હોય તે કારણથી તે મીલકતનું વેચાણ અટકાવવાને દાવો કરવાને પ્રતિબંધ થતો નથી, ૧ વાવ્યપ્રાંત. ૫.

૨૬—એકાદા સખસની જગોએ યદ્દ ગગએલા સખસે આપેલી કબુલત તે સખસના વીરદ બતાવવામાં આવે તો તે એમ બતાવી શકે છે કે જે સખસની કબુલત મને બંધનકારક કહેવામાં આવે છે તે સખસનો તે વખતે મીલકત ઉપર કાંઈ હક નહીં હતો. ૨૫ વી. રી. ૧૨૫.

૨૭—અ એ એક હુકમનામાની રીઠએ

પોતાનો હક સંબંધ બ ને વેચાણ આપ્યો. પછી અ ના ઉપર યએલા હુકમનામામાં અ નો તે હક સંબંધ વેચાયો અને કએ ખરીદ ક્યો. બ એ ક ઉપર દાવો ક્યો પરંતુ તેણે પોતાનો હક સંબંધ અથવા ક ને આપેલુ વેચાણ રદ કરાવવાનો હક સાબેત ક્યો નહીં. અ તે દાવામાં હાજર થયો અને કબુલ કર્યું કે મેં બ ને તે હક આપેલો છે. તેમાં હરાવેલુ છે કે બ તે ક ની વીરદ પોતાનો હક સાબેત કરી શક્યો નથી તેટલા કારણથી તેને તે હક પાછો લેવાને પરવાનગી આપી શકાતી નથી. ૭ વી. રી. ૩૧૦.

૨૮—સને ૧૮૪૨ થી અમુક મીલકત ગીરો હતી તેથી ગીરો હકનો અમલ કરવાને ગીરો રાખનારાઓએ ઈનામદાર ઉપર દાવો ક્યો. તેમાં એવો જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો કે સને ૧૮૪૫ માં તે ઇનામી જમીનનો કબજો કલેક્ટરે લેઈ લીધો છે અને તેથી તે ઇનામ હક રહ્યો નથી અને ગીરોનો હક પણ રહ્યો નથી. હાલના જમીનદાર કે જે સને ૧૮૬૩ માં ઈનામ આપનારનો દીકરો અને વારસ છે તેણે એવો દાવો ક્યો કે કબજો હોડવાની નોટીસ આપીને પટો મેં બંધ કરેલો છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે ઉપરની હકીકતથી વાદી અને ઇનામદારોની વચ્ચેમાં કાંઈ પ્રતિબંધ થતો નથી. કારણ કે તે જમીનદાર તે દાવામાં પક્ષકાર નહીં હતો. માટે તે હકીકત ફક્ત કબુલત છે અને નીશ્ચયકારક નથી. ઈ. લો. રી. ૬ મદ્રાસ ૩૦૭.

૨૯—આસીરટ જડજની રીઠ વાદીએ એવી તકરાર કરેલી કે દાવાની અરજમાં છેવટની દાલ માગ્યા સીવાય ફક્ત હક ઠરાવવાને માગેલું છે અને તેથી તે ઉપર ચોગ્ય રટાંપ છે અને તે તકરાર મંજૂર રાખવામાં આવેલી છે તો પછી સને ૧૮૬૬ ના મુંબા-

છતી કોર્ટના આકટ ૧૪ ની કા. ૧૬ પ્રમાણે અમુક મકાન દાવાવાળું છે એમ અપીલમાં વાદી કહી શકે છે કે નહીં તે એક સ્થાલ છે. ૧૧ મુંબાઈ. ૧૮૬.

૩૦—પ્રતીવાદીએ પોતાની લખેલી હકીકતમાં એવી તકરાર કરી છે કે ભાગીદારીનો તમામ હાસિય લેવામાં આવે તો જે શેનો આપવાને દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે ફાળો આપવાને હું વાદીને દેવાદાર નથી. તો પછી તે હાસિય લેવાને મુદતની હરકત છે એમ પ્રતીવાદી તકરાર કરી શકતો નથી. ૧૨ મુંબાઈ. ૯૭.

૩૧—છેવટની પહે પ્રતીવાદી પોતાના જવાબનુ સ્વરૂપ તમામ ફેરવીને અપીલમાં જે તકરાર પ્રતક્ષ રીતે અને કપટથી નીચેની કોર્ટમાં નાકમુલ કર્યું હોય તે કરી શકતો નથી. ૬. સો. રી. ૬ કલકત્તા ૫૫-૬ કલકત્તા સો. રી. ૩૭૫.

૩૨—સીરસ્ટદારે પોતાની તોફારી જાણ નહીં તેથી જુદી કમુલન કરેલી હોય તો તેથી તેના વારસોને સાચી હકીકત જતાવવાને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૬ વી. રી. ૩૮.

૩૩—એક દાવાના જવાબમાં ત્રીજા પક્ષકારને નીજ્જળ કરવાને સાર એ પક્ષકારોએ એકઠા થઈ અમુક હકીકત કહી હોય તો પણ જ્યારે એકાદ દાવામાં તે પક્ષકારો એક બીજા વીરૂદ્ધ થાય ત્યારે તેમાંનો એક પક્ષકાર એમ કહી શકે છે કે તે કહેલી હકીકત જુદી હતી અને ત્રીજા પક્ષકારના વીરૂદ્ધ કપટ કરવાના ધરાદાથી કહેલી હતી માટે પ્રથમના કામમાં જે કમુલત આપેલી હોય તે પાછળના દાવામાં જેમાંથી એકે પક્ષકારના વીરૂદ્ધ પ્રતીબંધ થતો નથી. પરંતુ કોર્ટ તે વ્યવહાર કેવી રીતનો છે તે વીશેનો તપાસ કરી શકે છે અને જે પોતાની એવી ખાતરી થાય કે તે વ્યવહાર

શુદ્ધ અંતઃકરણનો નથી તો તે રદ કરાવી શકે છે. ૧ વી. રી. ૧૫૬-૧૫ વી. રી. ૧૪-૧૩ મુર ઇંગ્લિયન અપીલ્સ. ૫૫૧.

૩૪—પ્રથમના કામમાં પ્રતીવાદીએ કમુલતો આપેલી તેનું સાચાપણું ઈનકાર કરવાને અપીલકોર્ટે પરવાનગી આપેલી નહીં અગર પ્રતીવાદીની જુદ અને દગો તેને જતાવવા દીધેલો નહીં. તેમાં એક કામમાં પ્રીવી-કૉંસીસે એવો દાવ કરેલો છે કે ન્યાયની કોર્ટમાં પ્રથમ જે હકીકત કહેવામાં આવેલી હોય તેથી તે વહેવારનું ખરાપણું જતાવવાને પક્ષકારને પ્રતીબંધ થતો નથી. એ વીરૂદ્ધ અપીલકોર્ટ વર્તેલી છે એમ ગણવામાં આવેલું છે. ૨૧ વી. રી. ૪૨૨-૨૩ વી. રી. ૪૨-૧૫ વી. રી. ૧૪-૬ બં. સો. રી. ૨૮૩-૧૫ વી. રી. ૧૬-૧૩ મુર ઇંગ્લિયન અપીલ્સ ૫૮૮-૨૪ વી. રી. ૩૬૧-૨૫ વી. રી. ૪૦-૫ કલકત્તા સો. રી. ૯૪.

૩૫—ગામના વહીવટના કામગીરીમાં એકાદો એકુત પક્ષકાર ના હોય અને તે કામગીરીમાં જે સરત દાખલ કરેલી હોય તે સરતથી તે એકુત બંધાએલો નથી. ૧ આસા ૩૩-૩ આસા ૧૧ તથા ૨૪૯.

૩૬—સને ૧૮૬૦. ના ઇનકમટાક્સ આકટ ૩૨ ની કા. ૬૭ ના રૂલ ૪ પ્રમાણે ઇનકમટાક્સ આલભદારની તરફથી જે પત્રક મોકલવામાં આવેલું હોય તે જમીન હપરના કાયમ હકની ખાખતમાં પક્ષકારના વીરૂદ્ધ ની એકાદ પુરાવ થતો નથી. ૬ વી. રી. ૨૫૨.

૩૭—ઇનકમટાક્સ એક્સીસમાં એક અરજદારે અરજ કરી પોતાનો પેદાશનું શેડ્યુલ આપેલું તો તે અરજ આપનાર અને તે ઉપર સહી કરનાર સખસ વીરૂદ્ધ તે પુરાવ છે પરંતુ તે નીએકારક નથી. પરંતુ જે તેમાં જુદી હકીકત જતાવેલી હોય તો તેથી સને ૧૮૬૯

ના આકટ ૯ ની ક્ર. ૧૯ પ્રમાણે તે અર-
જદાર ફાજદારી ફરીઆદનો જવાબદાર થાય
છે તો પણ ઇનકમટક્સ આપવો પડે નહીં
તેવા હેતુથી તે હકીકત તેણે બતાવી હતી
અને તેથી જુદી હકીકત છે એવું સાબિત
કરવાને તે અરજી ઉપર પ્રતીજ્ઞા કરનાર સ-
ખસને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૨૪ વી. રી. ૧૭૩.
જમીનના માલિક તથા સાંથે રાખનાર
અને તેમનો હક્ક ઇનકાર કરવો તે.

૩૮—અ એ બ ને જમીનદાર ગણી
કેટલાંક વરસો સુધીની કચુલત લખી આપેલી
હતી, તે જમીનદારીનું પટની બ એ કા ને
આપ્યું. તેથી ક એ તે પટાની ચડેલી સાંથ
લેવાને પટે રાખનાર અ ઉપર દાવો કર્યો. અ
એ પેતાના જવાબમાં બ ને પટે લખી આ-
પ્યાની વાત કચુલ કરી પરંતુ ખરી રીતે બ
પટે આપનારો છે અને તેનો સાંથ લેવાનો
હક્ક છે તે વાત ઇનકાર કરી. એવું કહીને કે
બ ત્રીજા પક્ષકાર તરફથી ફક્ત એનામીદાર છે.
તેમાં ઠરાવું છે કે પ્રતીબંધ લીધેલો ફરિયાદ
નીમમ છે તે હાઈકોર્ટનામાં વાગ્યું થતો નથી
અને સાંથના લવામાં તે પટામાં પટે આપ-
નારનો જે હક્ક બતાવેલો છે તે ઇનકાર કર-
વાને અ મુખત્યાર છે અને મુખજુઆનીથી
પટામાં બતાવેલા હક્ક સીવાય જુદો હક્ક છે
એમ તે સાબિત કરી શકે છે ૭ બંગાળા લો.
રી. ૭૨૦-૧૬ વી. રી. ૧૮૬-૭ બ. લો.
રી. ૭૨૩.

૩૯—પુરાવ આકટની કા. ૧૧૬ પ્ર-
માણે એક સાંથે રાખનાર એવી તકરાર કરે
કે અને સાંથે આપનાર જમીનના માલિકનો
હક્ક ગએલો છે અમર માહારી સાંથની મુદત
પુરી થએલી છે તો તેવી તકરાર કરવાને
તેને અટકાવ થતો નથી. સાંથનો પટો બ્યારી
હોય તે ફરમીઆનમાં ફક્ત તે પટો સર થતી,

વખતે જમીનના માલિકનો હક્ક નહીં હોય
એવી તકરાર તે કરી શકતો નથી. ઇ. લો.
રી. ૨ મદ્રાસ ૨૨૬.

૪૦—એકાદો સાંથે રાખનાર પટાની મુ-
દત પુરી થયા પછી કચળે છોડે નહીં તેથી
તે કચળે છોડાવવાના દાવામાં તે એવી તકરાર
કરી શકતો નથી કે વાદી જમીનનો માલિક છે
તેના કચળમાં લાખીરાજ હક્ક બળવાન નહીં
તેવા હક્કથી જમીન છે ભાટે જમીનદારનો તે
જમીન ઉપર હક્ક છે અને વાદીનો નથી. માસ
૩૭૭-૨ હે ૪૭૩.

૪૧—જમીનના માલિકને સાંથ આપીને
અથવા બીજી રીતે સાંથનો પટો છે એવું સા-
બિત કરવામાં આવે તો સાંથે રાખનાર ઉપર
કચળે લેવાના દાવામાં સાંથે રાખનાર જમીનના
માલિકનો હક્ક સાધારણ રીતે ઇનકાર કરી શકા-
તો નથી તેણે પ્રથમ કચળે આપવો જોઈએ
અને પછી જો તેનો કાંઈ હક્ક હોયતો જમીનના
માલિક ઉપર કચળે લેવાને દાવો કરવામાં આવે
તેમાં તેની તપાસ થઈ શકે છે. ૮ મુંબઈ ૧૭૫

૪૨—એક સાંથે રાખનારે વારંવાર એમ
કચુલ કરેલું કે અમુક કચળવાળા સખસનો
માલકી હક્ક છે અને તેનો સાંથ લેવાનો હક્ક
છે તો પછી તે માલકી હક્કનો કચળે જે
દસ્તાવેજથી મેળવેલો હોય તે દસ્તાવેજ રજી-
સ્ટર ફરીવેલો નથી તેટલા કારણથી તે હક્કના
બળવાનપણા બાબત પાછળથી વાંધા ઉઠાવવાને
સાંથે રાખનારને પરવાનગી આપી શકાતી નથી.
૩ વાળ્યપ્રાંત ૧૫૩.

૪૩—જે સખસની પાસેથી સાંથે રાખ-
નાર જમીન રાખી હોય તે સખસોના કામમાં
ફક્ત સને ૧૮૭૨ના પુરાવ આકટ ૧ લાની કા.
૧૧૬માં પટાની શરૂઆત વખતે એવા સખસો
છે તે લાગુ થાય છે અને જે સાંથે રાખનાર
એનો કચળે પ્રથમથીજ હોયતો તેના કામને

તે લાગુ થતા નથી. ઇ. સો. રી. ૧૧ કલકતા ૫૧૯

૪૪—વાહાણુ દરવા લાયક નદીમાં જળ-
કરની બાજુમાં કબજે છોડાવવાને દાવો કરેલો
હોય તો તેમાં જે પ્રતીવાદીએ વાદીને અગર
તેમની જગેએ આગળ થઈ ગએલા સખસોને
જે સાંથ આપેલી હોય તો વાદીનો તે નદીમાં
માછલાં પડવાનો હક હોઈ શકતો નથી એ.
વો જવાબ આપવાને તેને અટકાવ થાય છે.
૧૧ કલકતા. સો. રી. ૯.

૪૫—એક દીંદુ સખસે વુછલ કરેલુ
પરંતુ તેથી પોતાની વીધવાને મીલકત બીજાને
આપવાનો કાંઈ અખત્યાર આપવામાં આવેલો
નહી હતો અને તે વીધવાએ આપેલા પટાની
રૂબરૂ એક પટનીદારે સાંથ લેવાને દાવો કર્યો.
તેમાં ઠરાવેલુ છે કે જે કે તે વીધવાને સાંથ
મળતી હતી તો પણ તે દાવો કાઢાડી નાંખ-
વામાં આવ્યો છે તે બરોબર છે. એકાદો સખસ
બીજાને એમ માને કે તે જમીનના માલિકનો
પ્રતીનિધી છે અને તેથી તે તેને સાંથ આપે
તો પાછળથી તે બીજા સખસનો હક નથી એ-
મ બતાવવાને તેને પ્રતીબંધ થતો નથી માટે
આ કાગમાં પણ મરનાર ધણીના વુછલ પ્રમા-
ણે વાદીનો કાંઈ હક નથી એમ પ્રતીવાદીને
બતાવવાને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૬ વી. રી. ૭૧
—૨૪ વી. રી. ૧૦૧.

૪૬—અરજદારે અમુક જમીન પડતર
છે એમ બતાવેલું તેનું મેહુરુજ આપવાને જ-
વાબદારી છે એવી કલેક્ટરને અરજ દરવામાં
આવી. તેમાં એમ માલમ પડ્યું છે કે આવે
હક ઉત્પન્ન કરવાને સરકારનો હક નથી માટે
હુલ બરેલી સમજથી અરજદારે જે તૈયારી
બતાવેલી તેથી તે બંધાએલો નથી. તેમ
જમીનદારના વીરુદ્ધ હું કાંઈ સાંથ આપવાને
જવાબદાર નથી એવી તકરાર કરવાને તેને
પ્રતીબંધ થતો નથી. ૧૪ વી. રી. ૩૯૧.

૪૭—પ્રતીવાદીએ વાદીની પાસેથી હું
સાંથે રાખનાર નથી એવી ઇનકારીઆત કર-
વાથી સાંથનો દાવો કલ્કાડી નાંખવામાં આ-
વ્યો તેથી વાદીએ પ્રતીવાદીકપર આસ કબજે
લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવેલુ છે કે પ્રથમની
ઇનકારીયાત કર્યા પછી પ્રતીવાદી હાલ સેટલ-
મેંટ માગી શકતો નથી અને માગેલો કબજે
આપવાને ના કહી શકતો નથી. ૨૪ વી. રી.
૨૭૩—૨ કલકતા સો. રી. ૨૦૮.

૪૮—સને ૧૮૬૩ ના મુંબાઇ આક્ટ
૭ પ્રમાણે અમદાવાદ જિલ્લામાં મુખેલી આમના
રજીસ્ટર કરેલા કબજેદારો વાદીઓએ તેઓએ
સને ૧૮૬૪માં સહુદ મેંજવેલી છે. પ્રતીવાદીઓ
તે ગામના અસલ માલિકના વંશજો છે પણ
સને ૧૮૬૮ ના અરસામાં તે ગામને લગતુ
ખર્ચ અમે આપી શકીએ તેવુ નથી તે કારણ
થી તે માલિકોએ તે ગામ ઉપરનો પોતાનો
હક છોડી દેખે વાદીના વલીલોને આપ્યુ એવી
સરતથી કે તેઓ તે ગામની ત્રીજા હીરસાની
જમીન વાંટા તરીકે નકરી ભોગવે અને ઘર
વેરા સીવાય બીજા કાંઈ તેઓની જવાબદારી
નથી. તેમાં ઠરાવેલુ છે કે આ હકીકત ઉપરથી
પક્ષકારોની વચ્ચે જમીનના માલિક અને સાંથે
રાખનારનો હક થતો નથી. પ્રતીવાદીઓએ
ફેટલાંક વરસો પુરૂ સરકારે વાદીઓ પાસેથી
જે સલામી લીધેલી તે વાદીની તરફથી આપે
લી છે તેથી પ્રતીવાદીઓને પોતાના વધારે
સારા હકની ખતર થઈ ત્યારે વાદીઓનો
વધારે કાંઈ વસુલ લેવાનો હક નથી એવી
તકરાર કરવાને તેમને પ્રતીબંધ થતો નથી.
ઇ. લા. રી. ૪ મુંબાઇ ૭૯.

૪૯—એક સખસે પટો જબરાઈથી કબુલ
કરેલો અને તે આપનારને સાંથ આપેલી પણ
તેથી જ્યાં સુધી તે લેનારે તે સખસને કબજે
આપ્યો ત્યાં હોય ત્યાં સુધી તે લેનારના હક

વીશે તકરાર કરવાને તે સખસને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૬ વાચ્યપ્રાંત ૩૩૩.

ડી૩ તથા બીજા દસ્તાવેજોથી પ્રતીબંધ.

૫૦—જે સખસો પ્રતીબંધ હરાવવાને એકાદ દસ્તાવેજ ઉપર આધાર રાખતા હોય તે સખસોએ તે દસ્તાવેજનો અર્થ ખુલ્લી રીતે સામેત કરવો જોઈએ. જો કાંઈ અદેશો હોય તો આસપાસની હકીકત જોઈ તેનો અર્થ કરી શકાય છે. ૧૩ બં. લો. રી. ૩૧૨. ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૧૫૭.

૫૧—જે દેશી ખતો પ્રતીવાદીએ મુદલ તથા વ્યાજનાં લખી આપેલાં તેની રીઠએ દાવો કરવામાં આવ્યો. અને તે ખતમાં એવો મયકુર લખ્યો છે કે મુદલ નાણાં રોકડાં કરજે લીધાં છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે તે મુદલ રકમનો કાંઈ ભાગ ફક્ત મને રોકડો મળેલો છે એમ પ્રતીવાદી ખતાવી શકે છે. સીકકાવાળા દસ્તાવેજોની બાબતમાં પ્રતીબંધ વીશે ઇંગ્લીશ લોનો સખત શાંકીત નીયમ છે તે હીંદુસ્તાનના દેશીઓમાં સાધારણ વપરાતા લખેલા દસ્તાવેજોને લાગુ થતો નથી. ગે દિ. વ. ૨ મદ્રાસ ૧૭૪.

૫૨—એક ખતમાં એવો હરાવ લખેલો છે કે તમામ વસુલ ખતની પીઠે લખવો અને તેમ લખવામાં નહીં આવે તો વસુલની તમામ તકરાર રદ છે તો તે દેવું અગર તેનો ભાગ વસુલ આપવામાં આવેલો છે એમ ખીજી રીતે સામેત કરવાને પ્રતીવાદીને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૮ વી. રી. ૩૧૬, ૩ વી. રી. પરચુરજ ૨૩, ઈ. લો. રી. ૧ મુંબાઈ ૪૫.

૫૩—દાવાવાળી બાબતની એકાદી કાંઈને સામાન્ય હકુમત હોય તો પક્ષકારો વચ્ચેના સવાસો તે સામાન્ય હકુમત વીરૂધ્ધ કામ ચલાવી નીચું કરવો એવો તેમની વચ્ચે

કરાર કરી શકે છે. ૧૫ બં. લો. રી. ૩૮૩, ૨૪ વી. રી. ૧૬૩, ૨ ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૧૧૯, ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૨૭, ૪ કલકત્તા લો. રી. ૨૭.

૫૪—ખુટની હદ હરાવવાને સાર પંચોએ જે નીકાલ કરેલો હોય તે પ્રમાણે ચાલવું એવો પક્ષકારોએ કરાર કરેલો હોય તો તે પંચોનો હરાવ એવો નીચ્ચેકારક પુરાવ નથી કે જેથી પંચોએ ગેરવ્યભાષી હરાવ કરેલો છે એવું બતાવવાને કાંઈ પ્રતીબંધ થાય. ૭ વી. રી. ૮, ૩ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૩૮૩.

૫૫—હરાવેલું છે કે પંચો તરફથી કાંઈ ભુલ અગર ખોટી વર્તણૂક ના હોય તો પક્ષકારોને પંચનો હરાવ બંધનકારક છે. ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા ૩૮૬, ૧૨ ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૬૭.

૫૬—વાદીએ એક લવાદના હરાવની રીઠએ લેહેણી રકમ અથવા માલ નહીં કરવાથી થએલા નુકશાનના રૂ ૮૫૦) લેવાને દાવો કર્યો. તે નુકશાન કરાર વખતે માલની જે કીમત હરાવેલી તે અને બજાર કીમતની વચ્ચેનો ગાજો છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે તા. ૧ ડીસેમ્બર સને ૧૮૮૧ ના પહેલાં બીજે તેવો જ માલ વેચવો નહીં એવી સરત તોડયાનો જવાબ છે તે તોડયાનો જવાબ આપવાને પ્રતીબંધ થતો નથી. ઈ. લો. રી. ૮ કા. ૮૦૯.

૫૭—એક દાવાના પક્ષકારોએ સ્વભાવીક રીતના કરારથી કેટલાક હરાવો કરી તે બાબત કોર્ટને ખબર આપેલી છે, અને કોર્ટે તે મંજુર કરી તે પ્રમાણે હુકમ કરેલો છે, અને તે કરાર પ્રમાણે ચાલવામાં આવેલું માટે એમાંથી એક પક્ષકાર તેમાંથી છુટો થઈ શકતો નથી. કોર્ટ પોતાના હુકમનામાં કાંઈ વધારો કરી શકતી નથી એવો જે નીયમ છે તે આવા કરારથી તુટે છે કે નહીં.

એ સવાલમાં કોઈ પેસતી નથી, માટે જે પક્ષકાર આવે સવાલ ઉત્પન્ન કરવાને માગતો હોય તો તેને પોતાની વર્તણૂકથી અને કોર્ટને તે ઉપરથી કરેલા ધ્યાન ઉપરથી પ્રતિબંધ થાય છે. ઈ. લો. રી. ૫ કા. ૨૭, ૪ કા. લા. રી. ૨૯.

૫૮—દસ્તાવેજથી પ્રતિબંધ થાય તેવો જે જુનો ઈંગ્લેન્ડ નીયમ છે એવું આ દેશમાં કાંઈ થાય નો તે ઘણું ગેરવ્યાજબી છે. એક પક્ષકારે આ ના લાભમાં નામની કમુલત આપેલી હોય તો, તેથી આ ની સાથે તેણે બીજાકુલ કરાર કર્યો નથી એવી તકરાર કરવાને પ્રતિબંધ છે. ૨૦વી. રી. ૩૫૨.

૫૯—દત્તવિધાન રદ કરવાને સામુએ દાવો કર્યો તેમાં દત્ત લેનારે કમુલત આપેલી કે અમુક દસ્તાવેજની રૂઢિએ સામુએ પોતાના ખરનાર ધણીના દત્તક તરીકે એક સખસને દત્ત લીધેલો તે જળવાન છે તો તેનું જળવાનપણું ધનકાર કરવાને તે દત્ત લેનાર માને પ્રતિબંધ થતો નથી. માસ. ૪૫૫.

૬૦—પ્રથમના દાવામાં એક દસ્તાવેજ લખી આપેલો છે એવી એક સખસે ફક્ત કે જુલત આપેલો હોય તો તેથી તે દસ્તાવેજના જળજનપણા વીશે વાંધો લેવાને અને તે નામનો છે અને ખર વેચાણ ખત નથી એવી તકરાર કરવાને હરકત નથી. ૧૯વી. રી. ૧૧૮.

૬૧—વાદીએ સને ૧૮૭૫ ની સ્પષ્ટતામાં અમુક સ્થાવર મીલકતનો કબજો પ્રતીવાદી પાસેથી લેવાને દાવો કર્યો. તે મીલકત પ્રતીવાદીએ તા. ૮ જુન સને ૧૮૬૧ ના રોજના એક તરફી હુકમનામાની જળવણીમાં સને ૧૮૭૩ માં મેળવી હતી. તે હુકમનામું તા. ૨૪ ડીસેમ્બર સન ૧૮૫૩ ના રોજનું વાદીએ પ્રતીવાદીને સરતી વેચાણ લખી આપેલું તેની રૂઢિએ મે-

ળવવામાં આવ્યું હતું. વાદીએ કહ્યું છે કે તે ખત મારા દીકરાના દાવામાંથી તે મીલકત જાવવાને સાર લખી આપવામાં આવ્યું હતું. અને તા. ૧૬ જાન્યુઆરી સને ૧૮૫૬ ના રોજ એક કરાર લખી આપેલો છે તેમાં એવો ઠરાવ કરેલો છે કે વાદીના કબજામાં હરકત થવી નહીં જોઈએ તેમ છતાં તે ઠરાવ તોડેલો છે માટે તે વેચાણ ખતનો કરાર રદ કરવાને વાદીએ માગેલું છે. પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી કે વાદીને પ્રતિબંધ છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદી પ્રતીવાદીની વચ્ચમાં ખરો વહેવાર કેવો થયેલો છે તે જતાવવાને તથા માગેલી દાદ મેળવવાને વાદીને પ્રતિબંધ થતો નથી. ઈ. લો. રી. ૧ અદલાયાદ. ૪૦૩.

૬૨—પ્રતીવાદીના કબજામાં સાંધે રાખનાર તરીકે અમુક જમીન હતી અને તે સાંધી તેણે કેટલાંક વરસ સાંધ આપેલી હતી તે જમીનનો કબજો લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો તેમાં પ્રતીવાદીએ કહ્યું છે કે મેં તે જમીન સાંધે રાખી તે પહેલાં વાદીએ બીજી મીલકતની સાથે તે જમીન પાકો અવેજ લેઈ વેચાણ આપેલી છે. આ વેચાણ ખત ફક્ત બેનામી માલમ પડેલું છે, તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સાંધે રાખ્યાની વાત કહેવાને તથા હકીકત પ્રમાણે કબજો લેવાને વાદીને પ્રતિબંધ થતો નથી. ૧૦ કલકતા. લો. રી. ૧૯૯.

૬૩—ઠરાવેલું છે કે ગીરો રાખનાર તરીકે પ્રતીવાદીએ ૩ ૭૫૦) વસુલ લીધા છે પરંતુ કાંઈ હરકત તેમને થયા સીવાય જમીનનો કબજો તેમની પાસે રહેવાદીધો છે માટે ખરીદદાર અગર માલિકની તકરાર હુકમનામાની જળવણીની સફળ કરવાના હેતુથી કરેલી છે તે કરવાને તેમને પ્રતિબંધ છે. ઈ. લો. રી. ૭ મુ. ૭૮.

૬૪—સને ૧૮૭૧ માં અમુક મીલક-

તેના ગીરો સખનાર તરીકે મ હતાં તેમ છતાં તેણે હું માલેક હું એમ જતાવીને સ ને તે મીલકત ઓરો આપી. ત્યારે ૧૮૭૫ માં મ એ તે મીલકતનું વેચાણ કરાવી લીધું અને માલેક થયો. ૧૯૧૧ સને ૧૮૭૭ માં મ ના ઉપરના હુકમનામાની બજાવણીમાં તે મીલકત વેચાઈ અને અ એ તે ખરીદ કરી, ત્યારપછી સ એ મ તથા અ ઉપર મ ના આપેલા ગીરોનો અમલ કરવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે મ એ તે મીલકત ખરીદ કરી અને માલેક થયો તે પછી અને અ એ ખરીદ કરી તે પહેલાં સ એ તે ગીરોનો અમલ કરવાને દાવો કર્યો હોય તે તો તે ગીરોનું બજાવણપણું ધનકાર કરવાને મ ને પ્રતીબંધ થાય અને તે ગીરોમાં કંઈ કષ્ટ નથી અને તે હકીકત બાબતે છતાં અને મ માલેક થયો ત્યારપછી અ એ તે ખરીદ કરી છે માટે તે ગીરોનું બજાવણપણું ધનકાર કરવાને અ ને પ્રતીબંધ છે અને તેના કબજામાં મીલકત તે મ ના દાવા વીશે જવાબદાર છે. ઇ. સો. રી. ૩ અ. ૮૦૫.

૬૫—એક જમીનનો નીચે ભાગ વેચાણુ આપનાર જોસ્તે વેચાણુ ખતમાં એમ કહેલું કે હું હકત તે તીમે ભાગની માલેક છું અને બીજો નીચે ભાગ મારી મરનાર બેનના દીકરાનો છે તો તે કહેવું તે બીજા નીચે ભાગની માલેક નથી એ વીરહ નીચ્છિકારક પુરાવ થતો નથી. તેમ તે બીજો નીચે ભાગ તેણીની પાસેથી ખરીદ કરનારે ખરીદ કરેલી હોય તેના હક્કને હરકત થતી નથી. અ એ ક ની દીકરી જ પાસેથી અમુક મીલકત લેવાને દાવો કર્યો એવા કારણથી કે ક મરણ પામ્યો એટલે તેના વારસ તરીકે હ ને તે મીલકત મળેલી છે અને એક એવો કબાલો રજુ કરવામાં આવેલો છે કે ક બીન

કરજંદે મરણ પામેલો છે તેથી તે મીલકત હ ને મળેલી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ક એ એક દીકરા હ ને મુકેલો છે અને તે હ ના વારસ તરીકે તે મીલકત હ ને લેવાનો હક્ક છે. અને હ નો વારસ તે મીલકત ઉપરનો હક્ક આપી શકે છે. એવું સાબેત કરવાને અ ને પ્રતીબંધ થતો નથી. ઇ. સો. રી. ૪ કલકતા ૩૬૭.

૬૬—પ્રતીવાદીના કાયદેસર કબજામાં અમુક મીલકત હતી તે જમ કરી વેચાવી. અમુક મીલકત વસુલ કરવા વાદીએ પ્રતીવાદી ઉપર દાવો કર્યો. વાદી અને પ્રતીવાદી એક દસ્તાવેજની રૂઢીએ અમને હક્ક મળેલો છે એમ જતાવે છે અને તે દસ્તાવેજ કોર્ટના અભીપ્રાયમાં મુસલમાની સરેહ પ્રમાણે નાબુદ માલમ પડેલો છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે દસ્તાવેજનું બજાવણપણું ધનકાર કરવાને પ્રતીવાદીને પ્રતીબંધ નથી. અને પક્ષકારોની વચ્ચે તે દસ્તાવેજ બજાવણ છે એવું ઠરાવવાને કોર્ટ બંધાએલી નથી. પ્રતીવાદીના કબજામાં તે જમીન છે માટે તેનો ગમે તેવો હક્ક હોય પરંતુ તે જમ કરી વેચાવવાનો હક્ક છે એવો ચડતા દરજ્જાનો હક્ક વાદીએ સાબેત કરવાનો છે. ઇ. સો. રી. ૭ મુંબાઈ ૧૭૦.

૬૭—એક ગામના સરકારી ધનરદારે પોતાનો હયાતી સુધીનો પટો હતો. તે પટો પટે લેનારને લખી આપ્યો અને તેના અવેજમાં અમુક રકમ લીધી અને તે પટો પટો સખનારે અમુક વારસી સલામી લેવાના ઠરાવથી પ્રતીવાદીને હમેશનો પટો લખી આપ્યો. પછી તે ગામના માલેકપણાનો ઠરાવ પટો પટે રાખનાર સાથે કરવામાં આવ્યો અને તેનો માલકી હક્ક એક લીલામમાં વેચાયો તે વાદીએ ખરીદ કર્યો અને વાદીએ તે પટો રદ કરવાને દાવો કર્યો તેથી તે પટોનો અર્થ

તે મીલકત ઉપર દાવો રાખ્યો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતિવાદીની વત્તણકથી કાંઈ પ્રતિબંધ થતો નથી. અને વાદીનો તે મીલકતમાંથી ફક્ત નીચે આગ લેવાનો હક્ક છે. ૪ મ. ક્રાસ. ૩૪૪.

૬૯—કળ્મળ બાળત વાદીએ દાવાની અરજીમાં દેખીતી જુઠી હકીકત કહેલી છે તેથી તેને પ્રતિબંધ થતો નથી. પરંતુ કોર્ટ તે પેહેલાની હકીકત જોઈ શકે છે અને તે સાચી છે કે નહીં તેનો નીર્ણય કરી શકે છે. અને તે મંજુર રાખવી કે નહીં એ વીશે પોતાની નજરમાં યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે કરી શકે છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૨૮૨.

૭૦—એક પક્ષકારે એક અરજીમાં ભુલ ભરેલી કમુલત આપેલી કે તે દાવાને મુદતની હરકત નથી. પરંતુ જુઠાના આડીસનર જડજનો અભીપ્રાય પ્રથમ મુદત ગયા બાળતનો હતો તે અભીપ્રાય તેમણે કાયમ રાખ્યો. પરંતુ તેમણે એવું ઠરાવેલું છે કે એક સુલેનામામાં તથા ખીન્ન કૃત્યોમાં વાદી પક્ષકાર છે માટે તેને આ દાવો કરવાને પ્રતિબંધ છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આડીસનર જડજને મુદતના સ્વાલ વીશે ફરી તપાસ કરેલો છે તે ખરોખર નથી. પરંતુ હકીકત વીશે તેમણે જે ઠરાવ કયો છે તેમાં સ્પેરલીયલ અપીલમાં હાથ ધાલી શકાતો નથી. અને વાદીને તે સુલેનામાથી આ દાવો ચલાવવાને હરકત છે. ૧૪ વી. રી. ૩૭૦.

૭૧—એક અમલીયાધીકારને હક્ક અમલમાં લાવવાના દાવામાં ખરીદદારોએ એવો જવાબ આપ્યો કે તે વેચાણ નામુદ છે એવા કારણથી કે અમે સગીર હતા અને કરાર કરવાને નાલાયક હતા. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તેઓએ વેચનારને નાણાં આપેલાં છે અને વેચાણ ખત પુરેપુરું કરવામાં આવ્યું છે અને તે મીલકત તેમના કબજામાં છે માટે આવું

કારણ બતાવવાને તેઓને પ્રતિબંધ છે. ઇ. લો. રી. ૪ અલ્ફાબાદ ૩૭.

૭૨—એક અમલીયાધીકારના દાવાની રકમ મીલકત મેળવવામાં આવી હોય તો તે મેળવનાર સખસને તે મીલકત ઉપર તે હક્ક લાગુ નથી એવી તકરાર કરવાને પ્રતિબંધ થતો નથી. ૭ વાલ્યપ્રાંત ૩૮.

૭૩—એક સખસ પોતાના માણસને યોગ્ય રટાંપનો કોરો કાગળ પોતાની સહી તથા સીકકો કરીને એવા કારણથી સોંપે કે તે ઉપર ખત લખી આપીને પોતાના કાયદા સારું નાણાં કરજે લેવા અને પછી તે દસ્તાવેજ યોગ્ય રીતે લખી આપવામાં આવે અને તે બહવારના ખરા પણા વીશે શક રાખવાને જે સખસોને કારણ ના હોય તે સખસો પાસેથી નાણાં લે અને કાંઈ વીશ્વ પુરાવ ના હોય તો લખી આપનારની મરજી અને કહેવા પ્રમાણે તે ખત લખી આપેલું થાય છે. ઈ. લો. રી. ૫ કલકંતા ૩૯.

૭૪—અમુક જમીન ઉપર હુકમનામું બળવતાં વાદીને અટકાવ કરવામાં આવે નહીં એવી કલેક્ટરને ફરજ પાડવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ફક્ત એવો ધર્યુ હતો કે તે જમીન હુકમનામાના દેણદારોની ખાનગી મીલકત છે કે સરકારી ચાકરીઆત જમીન છે તેથી વાદીએ કહેલું હતું કે તે જમીન અમને ઇનામમાં આપવામાં આવી છે અને તેની સનંદ સોધીને કલેક્ટર તરફ મોકલવાને પરગણાના મામલતદારને મેં અરજ કરેલી છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે કલેક્ટરે તે સનંદની નકલનો નાશ કરેલો છે માટે તે એમ કહી શકતા નથી કે તે દસ્તાવેજ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૩ મુખર્ષ ૧૧૬.

ફેસલાથી પ્રતિબંધ.

૭૫—કામરોનના હમેસના કામમાં ફે-

સલાથી જે પ્રતીબંધ થાય છે તે બાબતનો નીચમ ઠરાવવામાં આવેલો છે તેને અનુસરતો દીવાની કાયદાની કા. રૂનો નીચમ છે અને તે નીચમ સદરહુ કાયદા પ્રમાણે જે કામોની તપાસ થાય છે તેને લાયુ થાય છે. ૭ બં. કા. રી. ૩૬૭, ૧૫ વી. રી. ૩૦.

૭૬—જ્યાંહાં સુધી હુકમનામું ફેરાવેલું ના હોય અને તેમાં ફેરફાર કરેલો ના હોય ત્યાંહાં સુધી તે હુકમનામાના પક્ષકારો તથા તેમની તરફથી દાવો રાખનાર બંધાએલા છે, અને પ્રથમ કરાર કરવામાં આવેલો તે પ્રમાણે કોર્ટને તે હુકમનામું લખવાને પક્ષકારોએ અરજ કરેલી તેમ છતાં તે કરારથી તે હુકમનામું જુદું હોય તે કારણથી તે કરારનો અમલ થઈ શકતો નથી. જ વી. અ ૮ મું. ૨૪૧.

૭૭—એક સગીરના વાલી ઉપર સાંધ બાબત દાવો કરવામાં આવેલો તેથી કોર્ટ સગીરના વડીલે કબુલત આપેલી તેની રૂબરૂ હુકમનામું કર્યું. તે સગીર પાકી વયનો થયો ત્યાર પછી કબુલતની રૂબરૂ પાછળથી ચડેલી બાકી બાબત તેના ઉપર દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રથમના દાવામાં જે હુકમનામું થયેલું છે તેથી તે કબુલતનું બળવાનપણું ધનકાર કરવાને તેને પ્રતીબંધ છે. માર્સ ૪૭૬-૨ હે. ૫૮૩.

૭૮—સને ૧૮૬૪ ની એક કબુલતની રૂબરૂ વાદીએ પ્રથમ એક દાવો કર્યો હતો. અને તેમાં પ્રથમની સને ૧૮૬૨ ની કબુલત તેણે રદ કરેલી છે એવું દાવાની અરજીમાં બતાવેલું નહીં હતું. પરંતુ ફક્ત તેણે એટલું કહ્યું હતું કે પ્રતીવાદીએ સને ૧૮૬૪ ની કબુલત લખી આપેલી છે અને તેમાં એવો મત્તકર લખેલો છે કે સને ૧૮૬૨ ની કબુ-

લત પ્રતીવાદીએ ખુશીથી રદ કરેલી હતી. પ્રતીવાદીએ સને ૧૮૬૪ ની કબુલત ધનકાર કરી અને વાદી તે સાબેત કરી શક્યો નથી. ગાટે સને ૧૮૬૨ ની કબુલતની રૂબરૂ હાલ દાવો કરવાને તથા તે કબુલત કાયદેસરની તે મેં રદ કરી નથી એમ તેને કહેવાને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૫ વી. રી. ૧૬.

૭૯—અમુક દસ્તાવેજોની રૂબરૂ એક દાવો કોર્ટને દરજ્જે કરવામાં આવેલો તેમાં વાદીનો હક્ક મોઘમ શબ્દોમાં બતાવવામાં આવેલો હોય તો તેથી પક્ષકારોની વચ્ચે એવો ફેસલો થતો નથી કે જેથી તેના તેજ પક્ષકારોની વચ્ચેના પાછળના દાવામાં સદરહુ દસ્તાવેજોના સાચાપણા વીશે તકરાર કરવાનો પ્રતીવાદીનો હક્ક થાય. ૧૨ વી. રી. ૫૨૫.

૮૦—એક હુકમનામાના દેણદારની ગેરહાજરીમાં તેના ઉપર હુકમનામું બળવાનો હુકમ મેળવેલો હોય તેથી હુકમનામું બજા શકે એવું કાંઈ છે નહીં એવી પાછળથી તકરાર કરવાને તેને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૪. સો. રી. ૭ મુંબઈ ૩૧૬.

૮૧—એક અપીલકત હીંદુકુટબનો અંગબુત સ હતો, તેનું પોતાનું દેવું હતું તે બાબતનું હુકમનામું લ એ બળવ્યું અને તે સ ના કુટુંબની અમુક મજૂરી જમીનમાં સ નો હક્ક હતા તે જખત કરાવ્યો. ક એ વચ્ચમાં આવીને એવી હરકત લીધી કે તે જમીન કુટુંબી મીલકતની નથી અથવા વેહેં ચણ કરવા લાયક નથી. દીવાની કાયદાની કા. ૨૪૬ પ્રમાણે તે હરકત નામંજૂર કરવામાં આવી. પણ તે હુકમની તારીખથી એક વરસની અંદર ક એ કાંઈ દાવો કર્યો નહીં. પણ લ કે જેણે સ નો હક્ક ખરીદ કર્યો હતો, અને તેથી તે જમીન જમ કરી વેચાવી હતી. તેણે તે હુકમની તારીખથી એક વરસ-

ની અંદર જે ખરીદ કરેલુ તે પ વીગેરે પાસેથી લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે ભીલકત કુટુંબી નથી અથવા વેહેંચણી કરવા લાયક નથી એવી ફરીથી તકરાર કરવાને ક ને પ્રતીબંધ છે. ઇ. સો. રી. ૪ મદ્રાસ ૩૦૨.

૮૨—સને ૧૮૫૯ ના દીવાની કાયદાની કલમ ૨૪૬ પ્રમાણે એક દાવાની તપાસ કરીએ તે રદ કરવામાં આવેલી પરંતુ દાવેદારે દાવો ફરી તે વીશે તકરાર કરેલી નહી માટે તેથી હુકમનામાવાળાએ તે દાવેદાર પાસેથી કબજે છોડાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં સદરહુ હુકમની તારીખે વીરૂદ્ધ કબજે હતો એવી પાછળથી તકરાર કરવાને તે દાવેદારને પ્રતીબંધ થાય છે. ઇ. સો. રી. ૮ મદ્રાસ ૫૦૬,

૮૩—હાયકોર્ટમાં અપીલમાં અપીલવાળા વાદીઓએ એવી તકરાર કરી છે કે હુકમનામાની બબલવણીમાં પ્રતીવાદીને દાવો રદ કરવામાં આવ્યો છે અને તે રદ કર્યાના હુકમનામાની તારીખથી એક વરસની અંદર કબજે લેવાનો પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને તેમણે રેગ્યુલર દાવો કર્યો નથી. માટે તે હુકમ કરતી વખતે પ્રતીવાદીઓને કબજે નહી હતો એવી તકરાર કરવાને પ્રતીવાદીને તે હુકમથી અટકાવ થાય છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હુકમથી પ્રતીવાદીઓ વીરૂદ્ધ પ્રતીબંધ થતો નથી. અને જો તે થઇ શકતો હોય તોપણ તેઓને કબજા બાબત હક્ક ઠરાવવાને દાવો કરવાની જે મુદત છે તે પુરી થઈ ના હોય ત્યાં સુધી તે પ્રતીબંધ થતો નથી અને તે મુદત પુરી થઈ નથી. ઇ. સો. રી. ૧૧ કલકતા. ૬૭૩.

૮૪—એક બબલવણીનું કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં હુકમનામાની એક કોર્ટ એવો ઠરાવ કર્યો કે હુકમનામાના ખરા અર્થ પ્રમાણે તે હુકમનામાથી દરમીઆન ઉપજ અપાવેલી

છે તેમાં ઠરાવેલુ છે કે આ ઠરાવ પક્ષકારોની વચ્ચે આખરનો છે તે સને ૧૮૭૭ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૧૩ પ્રમાણે નહી. પરંતુ દાવામાં દરમીઆન હુકમ તરીકે કાયદાના સામાન્ય નીયમ પ્રમાણે છે. જે દાવામાં અરજ કરવામાં આવેલી છે તેજ દાવામાં હુકમનામાનો અર્થ કરવાને હુકમ ચએલો છે માટે એક વખત નીર્ણય થઇ ગયાનો નીયમ લાગુ થઇ શકે છે કે નહીં એ સ્વાલ લગતો નથી અને તે નીયમ એક બીજા દાવામાં ફેસલો ચએલો હોય તેને લાગુ થાય છે. ઇ. સો. રી. ૬ અલ્હાબાદ. ૨૬૯-૧૧ ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૩૭

૮૫—એક હુકમનામા બબલવવાની દરખાસ્ત સળંધીમાં કોર્ટ પક્ષકારોની વચ્ચેમાં હુકમનામાનો અર્થ કરી વસુલ થતાં સુધી અમુક દરતું વ્યાજ આપતું એવો હુકમ કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે બબલવણીની પાછળની દરખાસ્તમાં તે હુકમનામાનો કાંઇ વીરૂદ્ધ અર્થ થઈ શકતો નથી. ઇ. સો. રી. ૬ અલ્હાબાદ. ૨૬૯નો ઠરાવ જોવામાં આવ્યો છે અને તે પ્રમાણે ચાલવામાં આવ્યું છે. ઇ. સો. રી. ૭ અલ્હાબાદ. ૧૦૨-૧૧ ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૧૮૧.

૮૬—દત્તવીધાનના કાયદામાં હુકમનામા ચએલુ અને તે દત્તવીધાન રદ કરાવવાને પાછળથી થનાર વારસે દાવો કરેલો હોય તો તે હુકમનામા વાદી સીવાયના પાછળથી થનાર કાંઇ વારસને બંધનકારક છે કે નહી તે એક સ્વાલ છે અને આવા દાવામાં દત્તવીધાન વીરૂદ્ધ જે ઠરાવ ચએલો હોય તે દત્ત અને વાદી સીવાયના બીજા કાંઇ સખસની વચ્ચેમાં બંધનકારક છે કે નહી તે પણ એક સ્વાલ છે. ઇ. સો. રી. ૧ કલકતા. ૨૮૯-૨૫ વી. રી. ૨૩૫-૩ ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૭૨.

૮૭—સમોર્ડાનેટ કોર્ટના ફેસલા ઉપર ચએલી અપીલમાં હાયકોર્ટ એક દત્તવીધાન

બળવાન ઠરાવ્યું તેથી પ્રીવીકોંસીલમાં અપીલ કરવામાં આવી અને પછી પક્ષકારોથી સમાધાન કરવામાં આવ્યું તેથી તે અપીલ પાછી ખેંચી લેવાને પરવાનગી આપવામાં આવી તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે દત્તવીધાનના બળવાનપણાનું હાઇકોર્ટનું હુકમનામું આખરનું છે, અને તેને તે સમાધાનથી એવો અસર થતો નથી કે જેથી પક્ષકારોની વચ્ચેમાં ફરીથી કળાયે ચાલી શકે છે. ઇ.સ. રી. ૬ મદ્રાસ ૪૩.

૮૮—એક દાવો ચાલતાની દરમીયાનમાં એકાદો સખસ પોતાની ખુલ્લી આંખો રાખીને અમુક મીલકત ખરીદ કરે, તો વેચનારના દાવામાં જે સ્વાલનો નીર્ણય થઈ ગયેલો હોય તે સ્વાલ તાજે થઈને ફરી તપાસ કરવી પડે એવો તે સખસનો દાવો ચાલી શકતો નથી. ૭ વી. રી. ૧૦૩.

૮૯—સરતી વેચાણુ આપનારનો હક્ક સરતી વેચાણુ ખોટું છે એવું ઠરાવવાનો દાવો ચાલતાની દરમીયાનમાં કોઈ સખસ ખરીદ કરે તો તે દાવામાં જે હુકમનામું થાય તેથી તે સખસ બંધનમાં આવવો જોઈએ. ૨ આર્ચ ૩૦૧.

૯૦—કેટલીક હોંદુ બેહેનોની હયાતીમાં હુકમનામાં થયેલાં હોય અને તે બેહેનોનો આપની મીલકત ઉપર ફક્ત હયાતી સુધીનો હક્ક હોય અને મરણ પામે તો જે બેહેન હયાત હોય તે આપની વારસતરીકે તે મીલકત લેઈ શકતી હોય તો તે હયાત બેહેન તે બેહેનો ઉપરના હુકમનામાંથી બંધનમાં આવતી નથી. ૭ વી. રી. ૧.

૯૧—અ એ બ ઉપર એવો દાવો કર્યો કે માહારી જમીન ઉપર થઇને બ ને જવા આવવાનો હક્ક નથી એવું ઠરાવી આપે. આ દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો અને બ એ પોતાનો હક્ક ઠરાવ્યાનું હુકમનામું મે-

ળવ્યું. આ દાવો દાખલ કરતાં પહેલાં અ એ તે જમીન ક ને ગીરો આપી હતી અને તે દાવા પછી ક એ તે જમીન પોતાના ગીરોની રૂબરૂ વેચાવીને લીલામમાંથી પોતે ખરીદદાર થયો હતો. પછી ક એ બ ઉપર તે જમીન ઉપર થઈને તેને જવા આવવાનો હક્ક નથી એવો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ક ને ગીરો આપનાર અ વિરૂદ્ધ પ્રથમ ફેંસલો થયેલો છે તેથી તે જમીન ઉપર થઇને જવા આવવાના હક્કના બળવાન પણા વીશે ફરીથી વાંધો ઉઠાવવાને ક ને પ્રતીબંધ થતો નથી. ઇ. સ. રી. ૪ કલકત્તા ૬૯૨.

૯૨—નીચેની બેઉ કોર્ટોમાં વાદીએ એવી અપીલ કરેલી કે પ્રથમના દાવામાં અમારા લાભમાં ફેંસલો થયેલો છે તે પુરાવ ગણવો જોઈએ અને તેવી હકીકત ઉપરથી દાવાની અરજીમાં દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયેલું છે એમ બતાવવામાં આવેલું હતું તો પછી હાઇકોર્ટમાં અપીલ કરવામાં આવે તેમાં નીચેની અપીલકોર્ટ તે ફેંસલો પુરાવમાં દાખલ કર્યા વીશે વાંધો લેઈ શકતો નથી. ૮ વી. રી. ૪૨૯.

૯૩—એક કામમાં એક સખસ વાદી હતો તેમાં તે બોગવટાનો હક્ક સાબેત કરી શક્યો નહતો હતો તેથી બોજે વાદી તે સખસ ઉપર દાવો કરે તો તેમાં કબજા બાબતનો પોતાનો હક્ક બચાવવાને તેને હરકત થતી નથી. ૬ મુંબઈ ૨૨૦.

૯૪—વાદીને કબજે આવવાનું હુકમનામું કરવામાં આવ્યું ત્યાર પછી વસીલાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો તો તેમાં પ્રતીવાદી ત્રીજા સખસનો હક્ક બતાવી શકતો નથી. ગાર્સ ૧૦૫-૧ હે. ૧૮૧.

૯૫—ઠરાવ્યું છે કે અમુક સખસોનો

જમીનદારીનો હક સામેત થએલો હોય તો પણ નવા રૂપમાં પટનીદારના ઉપર જુનો દાવો ફરીથી ચલાવી શકાતો નથી તો પછી પટની તાલુકા ઈનકાર કરી હાલ અપીલમાં અમે માલેકો છીએ એમ થોડુંક બતાવી શકે છે. ૨૫ વી. રી. ૩૨૧.

૯૬—એક કબજાના દાવામાં પ્રતીવાદીઓમાંના એક પ્રતીવાદીએ લખેલી હકીકત રજુ કરી અને તે દાવાવાળી ગીલકત ઉપર કાંઈ હક નથી એવું કબુલ કર્યું અને તેના આધારથી હુકમનામું કરવામાં આવ્યું તો તે હુકમનામું તેને બંધનકારક છે અને જ્યાં સુધી કપટ સામેત થાય નહીં ત્યાં સુધી તે વીરૂદ્ધ તે ખીલકલ બોલી શકતો નથી. ૨૫ વી. રી. ૧૨૮.

૯૭—વાદીએ આ અને બં પાસેથી અમુક જમીન ખરીદ કરેલી છે તે પછી મેં તેમને પટે આપેલી છે અને તેમના કબજામાં રહેવા દીધી છે. અને કબુલતથી ચડેલી બાકીનું હુકમનામું બં ઉપર થએલું તે તેણે પુરાવામાં રજુ કરેલું છે. પછી તે પટે પુરા થયાના કારણથી કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૧૧૫ ને લીધે બં વીરૂદ્ધ તે હુકમનામું અમલમાં આવી શકતું નથી. અને વાદીને પોતાનો દાવો સંપૂર્ણ રીતે સામેત કરવાની જરૂર છે. તેમાંથી તેનો બચાવ થતો નથી. ૧ કલકતા લો. રી. ૫૨૮.

૯૮—કેટલાક પ્રતીવાદીઓ ઉપર એક મળ્યાં હુકમનામું થએલું તે એક પ્રતીવાદીની ગીલકતથી વસુલ કરવામાં આવ્યું તેથી તે પ્રતીવાદીએ પોતાના સહપ્રતીવાદીઓ ઉપર ભાગ લેવાને દાવો કર્યો. તો તે દાવામાં તે પ્રતીવાદીઓ અને વાદીની વચ્ચે પ્રથમના દાવામાં તે હુકમનામું પુર કરવાને તે વાદી એકલો જવાબદાર હતો અને તે ભાગ આપવાને જ-

વાબદાર નથી એમ બતાવવાને તેમને હરકત થતી નથી. ૨ કલકતા લો. રી. ૪૦૬.

વર્તેલું કથી પ્રતિબંધ.

૯૯—એકાદે સખસ જાણી બુજીને અમુક હકીકત છે એવું માનવાને તથા તે છે એમ સમજી તેની સાથે વ્યવહાર કરવાને લલચાવે તો તે લલચાવવાને જે હકીકત કહેલી હોય તેથી તે સખસ તથા તેની તરફથી દાવો રાખનાર નીશ્ચયકારક રીતે બંધાએલા છે. ૫ વી. રી. ૨૮૯-૮ વી. રી. ૬૭.

૧૦૦—પુરાવ આકટની કા. ૧૧૫ નો હેતુ કાંઈ સખસ કાંઈ હકીકત કહીને અગર કરીને અથવા ઇરાદા પૂર્વક નહીં કરીને અથવા અમુક હકીકત સાચી છે એમ ખીજ સખસને માનવા દે અને તે માનીને વર્તવા દે તો તે સખસ તે હકીકતના સામાન્ય વીશે ઈનકાર કરી શકતો નથી તે હકીકતના માનવા સબંધી છે અને કાયદાના નીયમ અસબંધી નથી. ૬. લો. રી. ૭ કલકતા ૫૯૪-૧૦ ક. લો. રી. ૫૬૧.

૧૦૧—શરગતીનો દસ્તાવેજ લખી આવવામાં મળ્યારા હોંદુ કુટુંબના કેટલાંક અંગ-જુતોનો માંહોમાંહે ઈરાદો એમ તેવો હોય તો પણ તેમની પાસેથી ખરીદ કરનારાઓને તે દસ્તાવેજ લખી આપ્યાથી તથા તે સબંધી જાહેરાત કૃત્યો કર્યાથી તેઓને બંધનમાં લાવવાને બેશક હક છે. ૪ બંગાળા લો. રી. ૧૬-૧૩ વી. રી. ૧૪.

૧૦૨—જુદી હકીકત કહી જે પક્ષકારો ખીજાઓને કારર કરવાને લલચાવે તો પછી તે હકીકત જુદી છે એમ બતાવવાને તેઓને પ્રતિબંધ થાય છે. અને જે જરૂર પડે તો તે સાચી છે એમ તેમને ફરજ પાડી શકાય છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૧.

૧૦૩—એકાદા સખસે અમુક કૃત્યો થવા

દીધાં હોય અને પછી તે કૃત્યો બાળત દાદ મળવાને તે ફરીઆદ કરે તો કાંઈ પણ દાદ અગર મદદ આપવાની તા કહેવાને કાર્ટ બંધાએલી છે. ૧૬ વી. રી. ૧૨૩.

૧૦૪—નાની ઉમરના વાલીએ તે નાની ઉમરનાની મીલકત પટે આપી હોય તો પછી તે આપતું નાની ઉમરના હક્ક વીરૂદ્ધ છે તે કારણથી તે પટે ૨૬ કરાવવાને તે વાલીને પરવાનગી આપી શકાતી નથી માટે આની હકીકતથી એક દાવો કરવામાં આવેલો તે અર્થ સાથે કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો છે. અને તે સગીર છાંટીત તરીકે બીજો કાર્ટ સખસ હોય તેની મારફતે તે પટે ૨૬ કરાવવાને દાવો કરી શકે છે. ૧૯ વી. રી. ૨૩૩.

૧૦૫—કપટ ભરેલી રીતે ગીરોવાળી મીલકતની ખોટી વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલી હોય તો તે કપટ કરનાર પક્ષકારોને ત્રીજા પક્ષકારના વીરૂદ્ધ અમુક કરાર ગેરકાયદે છે એવું બતાવવાને પ્રતિબંધ છે અને તે કરાર સાચો છે એમ કહેવાને ગીરો આપનારનો હક્ક થાય છે. ૧૦ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ ૫૪૦-૫ વી. રી. ૮૩.

૧૦૬—અર્વેજ આપીને એક જુદી બનાવેલી હુંડી શુદ્ધ બુદ્ધીથી એક સખસના કબજામાં આવેલી પરંતુ તે નહીં સીકારવાથી નાણાં લેનારે સેરો કરી તે સખસને પાછી આપી અને તે નાણાં લેનાર સેરો કરતી વખતે એમ જાણતો હતો કે તે જુદી બનાવેલી છે તેથી તે નાણાં લેનાર ઉપર તે હુંડીનાં નાણાં લેવાને તે સખસે દાવો કર્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ દાવો તે હુંડી જુદી બનાવટની છે તે કારણથી ચાલી શકતો નથી. એવી તકરાર કરવાને તે નાણાં લેનારને પ્રતિબંધ છે. ઇ. સો. રી. ૫ અ. ૩૦૨.

૧૦૭—એક જમીનનો ખરીદકરનાર બી.

જા સખસને તે જમીન કબજે કરવા દેવા અંતે પાંચ વરસ સુધી કાંઈ છલાજ નહીં કરતાં તે બીજો સખસ તે જમીન વેચે તો વેચવા દે તો નોટીસ વીના શુદ્ધ બુદ્ધીથી ખરીદકરનાર પાસેથી પાછળથી તે જમીન લેવાને તેને પોતાની વર્તણૂકને લીધે પ્રતિબંધ થાય છે ૧ ઇંગ્લીયન જ્યુરીસ્ટ. ૨૬૯.

૧૦૮—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૭૩ ના આક્ટ ૧૮ ની કા. ૯ પ્રમાણે કબજાના હક્કનું વેચાણ જમીનના માલકની કબુલતથી કરવામાં આવ્યું હોય તો તે ૨૬ બાતલ નથી. અને જમીનદારે જે વેચાણ કબુલ કરેલું હોય તે બળવાન છે અને ગમે તે હકીકત હોય પણ તે વેચાણ ૨૬ કરવાને જમીનદારો પોતાની વર્તણૂકને લીધે દાવો કરી શકતા નથી. ઇ. સો. રી. ૭ અલ્ફાબાદ. ૫૧૧.

૧૦૯—ઠરાવ્યું છે કે વાદીઓ જમીનદાર છે તેમણે ગીરો રાખનાર પાસેથી સાંચ લીધી હોય તો પછી તે ગીરો રાખનારનો હક્ક બળવાન નથી એવી તકરાર કરવાને તેમને પ્રતિબંધ છે. ૨ આગ્રા. ૪૯.

૧૧૦—એક સખસે એક સટે તેની તરફથી ત્રીજા પક્ષકારે કરેલો તે પ્રમાણે ગળો આપી તો તેણે તે તકરાર કબુલ કરેલી છે એમ ગણવું જોઈએ. માટે તે પાછળથી ના કબુલ કરવાને મુખત્યાર નથી. ૨ આગ્રા. ૧૩૯.

૧૧૧—ઠરાવ્યું છે કે એકદો કરાર રીતસર કંખી આપવામાં આવ્યો નથી તો પણ વાદીએ પોતાની તરફથી જે કરવું જોઈતું હતું તે તમામ કરેલું છે અને એક પક્ષકારો તે પ્રમાણે વર્તેલા છે અને પ્રતિવાદીને તે કરારનો સંપૂર્ણ ફાયદો થએલો છે તો પછી કાયદા પ્રમાણે તે કરાર નથી એવો જવાબ પ્રતિવાદી આપી શકે તે ઈકવીટી અને શુદ્ધ અંતઃકરણ વીરૂદ્ધ છે. ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૧૦૪.

૧૧૨—ધંધો કરવાની રીતી પ્રમાણે હી-
સાળ કરવામાં આવેલો અને તે પક્ષકારોએ
મળ્યા વરસો સુધી કચુલ કરેલો તેમાં ઠરાવેલું
છે કે પ્રતિવાદી તેમને બંધનકારક નથી. એમના
કહી શકતો નથી. ૨૪ વી. રી. ૩૯૦.

૧૧૩—એક વુછલની રૂઈએ વસીઅત
બેનાર પાકી વયનો થયો ત્યારે તેણે તે વુછ-
લ બાબત કાંઈ હરકત લીધી નહીં પરંતુ તે વી-
રૂઈ તેણે પોતાની મા અને વાકીના કૃત્ય ગં-
રબીત રીતે પસંદ કર્યો અને પોતાની વતંચુ-
કથી તથા કૃત્યથી તે વીલ બળવાન છે. એમ
ગણવાને કચુલ કર્યું તોપણ તે વુછલના ઠરાવ
વીશે વાંધો ઉઠાવવાને તેમને પ્રતિબંધ છે. ૫
મુ.બાઈ. ૧૨૮.

૧૧૪—એક વારસે દાવાવાળી મીલકત
ઉપર રાખેલા દાવાતું કામ ચાલતા વારસોના
કચુલ કરવાથી અથવા વારસામાં લીધેલી
મીલકત બનકાર કરવાથી તેને વારસ તરીકે
જે મળવાનો હક્ક છે તેમાંથી તે બાતલ થતો
નથી. ૧૧ વી. રી. ૩૭૯.

૧૧૫—તેમ જે વુછલથી વધારે હી-
રસા બાબત તેણે દાવો કર્યો હોય અને તે
સાબેત કરી શક્યો ના હોય તો તે વુછલ બ-
તાવવાને તેને હરકત થતી નથી. ૧૫ વી. રી.
૨૫૧.

૧૧૬—એક દાવામાં એ એક દસ્તા-
વેજનો ઉપયોગ કરીને વુછલ તરીકે તેની
રૂઈએ તમામ હક્ક નાકચુલ કર્યો તેવા કુરણ-
થી કે તે વસીયતના પ્રકારનો નથી પછી તેણે
મીલકત લેવાને દાવો કર્યો અને તેમાં તે દસ્તા-
વેજ વુછલ તરીકે બળવાન છે એમ બતાવ્યું.
તેમાં પ્રીવીકોનશસે ઠરાવ્યું છે કે તે દાવો ચાલી
શકતો નથી. કારણ કે તે દસ્તાવેજને તે ફરી-
થી વુછલ તરીકે ગણી શકતો નથી. ૧૦ વી.
રી. ૧-૧૧ મુર. ઇંડીયન અપીલ્સ ૫૦.

૧૧૭—અમુક હકીકત બાજે કચુલ હોય
તે પ્રમાણે પક્ષકારોએ એક દાવો ચલાવવા
દીધો તો પછી રેપેસીયલ અપીલમાં તે વીશે
તેઓ વાંધો ઉઠાવી શકતા નથી. અને તેઓ
કચુલાતમાંથી છુટા થઈ શકતા નથી. ૧૫ મુ. લો.
રી. ૧૪૨-૨૩ વી. રી. ૧૭૪.

૧૧૮—એકાદો પક્ષકાર કામ પાછું મો-
કલવાને કાંઈ પણ તકરાર વીના કચુલ કરે તો
પાછળથી તે પ્રેસીડીંગ કાયદેસર નથી એવી
અરજ કરવાને તેને પરવાનગી આપી શકાતી
નથી. ૩ વી. રી. ૧૯૧.

૧૧૯—એકાદો સખસ એકાદો દાવા
વીશે નીચેની બેઠ કોર્ટમાં તકરાર કરે અને
પછી રેપેસીયલ અપીલમાં એમ કહી શકતો
નથી કે માહરે તે દાવા સૌથે કાંઈ સબંધ
નથી અને મને જરૂર વીના પક્ષકાર કરવામાં
આવેલો છે. ૬ વી. રી. ૬૬.

૧૨૦—એક કામમાં ઈશ્યુ કાઢાડવામાં
આવેલા તે લખતા પહેલાં પ્રથમ એવું લખેલું
હતું કે “પક્ષકારોના વકીલો નીચેના ઈશ્યુઓ ક-
ચુલ કરે છે.” તેમાં ઠરાવેલું છે કે આ પ્રમાણે
કચુલત આપ્યા પછી રેપેસીયલ અપીલમાં
અગત્યનો ઈશ્યુ કાઢાડવામાં આવ્યો નથી એવી
તકરાર થઈ શકતી નથી. માર્સ ૫૧૯.

૧૨૧—એક દાવામાં પ્રતિવાદીએ દાવા-
નો આંક કચુલ કર્યો હોય તો તેજ કામમાં
તે આંક બાબત તે હરકત લેઈ શકતો નથી.
લા. રી. ૧૧ અપીલ્સ ૮૪.

૧૨૨—દરમીયાન ઉપજ બાબત સ્થા-
નીક તજવીજ કરવાને અમીન નીમવામાં
આવેલો હોય તેની રૂઈ હુકમનાગાનો દેણકાર
હાજર થવાને કસુર કરે તો તેથી તે અમીને
કરેલી તપાસ જુલ બરેલી છે એવી તકરાર
કરવાને તેને અટકાવ થતો નથી. ૭ વી.
રી. ૧૪૦.

૧૨૩—વાદીના હક બાબત પ્રતીવાદીએ સામી હરકત લીધી હોય તો વાદીનો હક ઠરાવવાનો દાવો ચાલી શકતો નથી એવી તે પ્રતીવાદી તકરાર કરી શકતો નથી. ૩ ખં. ભા. રી. ૪૫, ૧૧ વી. રી. ૪૯૭.

૧૨૪—મજબૂરી વડીલોપાણંત મીલકતનો હીરસો સેવાને દાવો કરવામાં આવેલો હતો. સને ૧૮૧૨ માં પ્રતીવાદીનો બાપ સગીર હતો તેની તરફથી દૂરરી તરીકે આ હતો તેની તરફથી વાદીએ તે સહહીરસેદાર છે એવી તકરાર કરી નહી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે મીલકત મજબૂરી છે એવી તકરાર કરવાને તેને પ્રતીબંધ ના હોય તો પણ તે મીલકત મજબૂરી છે એવું સાબેત કરવાનો બોબો તમામ તેને સીર છે. ૨ વી. રી. ૨૬૪.

૧૨૫—માહીમાં ફૂંચ કોર્ટમાં પ્રતીવાદીએ હાજર થયા અને એક દાવામાં જવાબ આપ્યો પણ હકુમતની ખામીની તકરાર કરી નહીં. મહી તે કોર્ટમાં થએલા હકુમનામાની રૂબરૂ દાવો કરવામાં આવ્યો, તેમાં પ્રતીવાદીએ હકુમતની ખામીની તકરાર કરી તેમાં ઠરાવ્યું છે કે એકાદો સખસ પોતાના લાભમાં હકુમનામું થવાનો સંભવ પવા દેતો પાછળથી હકુમતની ખામી વીશે તકરાર કરવાને બાબતી રાહ તેને પ્રતીબંધ છે. ૮ મદ્રાસ. ૧૪.

૧૨૬—પ્રથમના દાવામાં હાલના પ્રતીવાદીએ વારસાના હકથી માલેક તરીકે પોતાના મરનાર ધણીની મીલકત સેવાને દાવો કર્યો હતો. અને તે દાવામાં હાલના વાદીએ સામી એવી તકરાર કરી હતી કે તેના કરતાં તે મીલકત વારસામાં સેવાનો પ્રથમ માહારો હક છે. તે દાવામાં વાદી નીબૂળ જવાથી તેણે પોતાની તથા પ્રતીવાદીના મરનાર ધણીની બચ્ચમાં કુટુંબની બાબતમાં કરાર થએલો તેની રૂબરૂ નીમે મીલકત સેવાને આ દાવો કરેલો

છે. આ કરાર પ્રથમના દાવામાં જણી બુબને દબારી રાખેલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ દાવો કાહાડી નાંખવો જોઈએ. ૭ મદ્રાસ ૨૬૩.

૧૨૭—એક સામસામી હીસાબ થએલો તેની રૂબરૂ દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં તે હીસાબ સાચો છે કે નહીં એ વીશેનો સ્વાલ લવાદ તરફ મોકલવાને વાદીએ કરાર કર્યો હતો. પણ તે હીસાબ સાબેત થએલો છે કે નહી તેનો નીર્ણય કરવાને લવાદોને જર નહી હતી. જે તારીખે લવાદનો ઠરાવ ફાઈલ કરવામાં આવ્યો તે તારીખે હકુમનામું કરવામાં આવ્યું તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હકુમનામું કરતી વખતે વાદી ચુપ રહ્યો હતો તે કારણથી લવાદના ફેસલા બાબત હરકત સેવાને વાદીને પ્રતીબંધ થતો નથી. ૭ વાવ્ય-પ્રાંત ૩૬૭.

૧૨૮—એક કામમાં પક્ષકારોએ કોર્ટને એવી અરજ કરી કે બે લવાદ તથા એક સરપંચ નીમવો જોઈએ અને કામનો ફેસલો કરવાને તેમની તરફ કામ મોકલવું જોઈએ અને તેઓ એક મત થઈ અથવા ધણી મતથી જે ફેસલો કરશે તે અમે કબુલ કરીશું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદી સરપંચની રૂબરૂ હાજર થયો હતો અને માર્ચથી તે અગસ્ટ માસ સુધી સરપંચે જે રીતે કામ ચલાવેલું તે રીત બાબત કાંઈ હરકત લીધી નહી હતી, માટે તે સરપંચ એકલાએ કરેલો ઠરાવ નાબુદ છે એવી હરકત સેવાને તેને પ્રતીબંધ છે. ૬. લો. રી. ૪ મદ્રાસ ૩૧૧.

૧૨૯—અ એ જ ઉપર ૨૧૩ પાઉંડ અને ૧૦ સીલિંગનું પ્રીવીફેંસીલમાં હકુમનામું મેળવ્યું. પછી તે વખતે વટાવના દર પ્રમાણે તેના રૂ ૨૫૦૦ ને એક આનો થતો હતો તે રકમ બાબત આ હકુમનામું બબલવાનો હકુમ કરવાને અ એ હાઈકોર્ટમાં અરજ કરી.

આ અરજી પ્રીવીફોર્સીશના હુકમનામાની સાથે નીચેની કોર્ટમાં મોકલવામાં આવી અને તે કોર્ટે બે સીટીંગનો એક રૂબેઆ ગણીને ૨૧૩૦ પાઉન્ડ દશ સીટીંગના નેટલા રૂબેઆ થાય તેટલા રૂબેઆ બાબત હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કર્યો. આ રકમ હુકમનામાવાળાને આપવામાં આવી અને તમામ રકમની પોહાંચ ઉપર તેણે સહી કરી આપી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ હકીકત છે તે પ્રમાણે તમામ પોહાંચ આપવાથી હુકમનામાવાળો બંધાએલો નથી. અને બીજી ૩. ૩૬૫—૧—૦ ની રકમ હુકમનામાના હેજુદારે કોર્ટમાં ભરેલી છે તે લેવાનો હુકમનામાવાળાનો હક્ક છે. ૨ કલકતા લો. રી. ૩૨૨.

૧૩૦—પ્રતીવાદીએ કામના ગુણુદોષ વીશે તકરાર કરીને વાદીનો તમામ દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવે એવી તકરાર લીધી હોય તો પછી વાદીને સમાધાન કરી દાવાનો એક ભાગ આપવો કબુલ કરેલો છે એવા સમાધાનના દસ્તાવેજ ઉપર તે પ્રતીવાદી પાછો જઈ શકતો નથી. વીકલી રીપોર્ટ ૨ સને ૧૮૬૪ પાર્ટ ૨૧૧-૫ વી. રી. પરચુરણ ૩૦.

૧૩૧—ઠરાવેલું છે કે અપીલના પ્રતીવાદીઓ પોતાના વાલીના મરણ પછી જે દેવું આપવાને સમજીને માથે રાખેલું હોય તે દેવાની જવાબદારી વીશે હાલ તકરાર કરી શકતા નથી. ૨વી. રી. ૪૭-૮ મુર-ઇંડીયન અપીલ્સ ૪૪૭.

૧૩૨—અ ને વ ક અને ડ સાથે ભાગીદારી હતી અને તે અ એ ભાગીદારીની મીલકત વહેંચવાને તથા હીસાબ લેવાને વ ક અને ડ ઉપર દાવો કર્યો. પછી તે પક્ષ કારોની વચ્ચે ગોઠવણ થઇ તે ઉપર ભરસો રાખી અ એ રાજીનામું આપ્યું એવી મતલબનું કે માહારો દાવો વસુલ થએલો છે અને

તે રાજીનામાના ઠરાવ પ્રમાણે પોતાના ઉપર હુકમનામું તેણે થવા દીધું. પરંતુ પ્રતીવાદીઓએ સદરહુ ગોઠવણ પ્રમાણે પોતાની તરફથી જે કરવું જોઇતું હતું તે કર્યું નહીં તેથી. અ એ સદરહુ સમાધાનની અરજી ખેંચી લેવાની પરવાનગી મળવાને તથા જણે હુકમનામું કરવામાં આવેલું ના હોય તે પ્રમાણે તે દાવો ચલાવવાને જીલ્લા કોર્ટમાં અરજ કરી. પરંતુ તે કોર્ટે તે અરજ નામંજુર કરી. પ્રતીવાદીને રોજગાર કરવાની મુખ્ય જગો કલકતામાં છે. નીચેની કોર્ટમાં ફાઇનલ ઉપરથી દાવાની અરજ કાઢાડી નાંખવાને અરજ કરવામાં આવી હતી એવા કારણથી કે તે અરજ ઉપરથી દાવાનું કારણ માત્રમ પડતું નથી. પણ એવું બતાવવામાં આવ્યું કે વાદીને દાવો કરવાને પ્રતીબંધ છે તોપણ તે અરજ નામંજુર કરવામાં આવી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે કરારની રૂબેઆ જીલ્લાકોર્ટમાં હુકમનામું કરવામાં આવેલું છે તે કરારનો અમલ કરવાને પ્રતીવાદીને ફરજ પાડવાનો દાવો હાઇકોર્ટમાં કરવાને અ તે હરકત થતી નથી. ૨ ઇંડીયન જ્યુરીટ ૧૨૨.

૧૩૩—એક હુકમનામાના પક્ષકારોએ તે હુકમનામાનાં નાણાં વસુલ કરવાને તથા તે ઉપર વ્યાજ લેવાને કરાર કરી તે હુકમનામામાં ફેરફાર કર્યો કેટલાંક વરસો સુધી હુકમનામાના હેજુદારની કાંઈપણ હરકત વીના હુકમનામા તરીકે તે કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો. તા ૧ લી માર્ચ સને ૧૮૭૮ ના રોજ તે કરાર બજાવવાને હુકમનામાવાળાએ દરખાસ્ત કરી, તેમાં તે હેજુદારે તે કરાર વીશે એવી હરકત લીધી કે તે હુકમનામા તરીકે બજાવી શકતો નથી માટે તે દરખાસ્ત નામંજુર કરવી જોઇએ. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે હુકમનામા તરીકે તે કરાર બજાવી શકતો નથી અને

આવી દરખાસ્ત આલી શકતી નથી. અને હુકમનામાના દેણદારને હુકમનામા તરીકે તે કરાર બળવવા દીધેલો તેથી તે બળવવામાં હરકત લેવાને હાથ કાંઈ પ્રતીબંધ નથી. ઇ. સો. રી. ૩ અલ્ફાબાદ. ૫૮૫. ઇ. સો. રી. ૧ અલ્ફાબાદ. ૩૫૦. ઇ. સો. રી. ૬ અ. ૬૨૩.

૧૩૪—એક હુકમનામાના દેણદાર ઉપર હુકમનામાની બળવણી આપતાની દરમીયાનમાં તે લેણદારે હુકમનામુબળવનારી કોર્ટને એક અરજી આપી તેમાં એવો મત્તકુરલખેલો છે કે તે હુકમનામાની રૂઠએ જેનાણું લેહેણું થાય છે તેમાંનો એક ભાગ વસુલ આપવામાં આવેલો છે અને તે દેણદારનું લેહેણું હુકમનામાવાળો વસુલ કરવાનો છે તે લેહેણામાં તે હુકમનામાની બાકીની રકમ સેટાઆઈ તરીકે ગણવાની છે અને તે કરતાં પણ જે બાકી રહે તે દેણદાર અમુક હકતાથી આપે અને કાઢી લેતો પડે તો તમામ રકમ બાબત તે હુકમનામુ બળવવાને હુકમનામાવાળો મુખત્તમાર છે એવી જોડવણી કરવામાં આવેલી છે તે કોર્ટ મંજૂર કરવી જોઈએ હુકમનામાવાળાએ તે જોડવણી કબુલ કરી અને કોર્ટે તે પ્રમાણે બાબતે દેણદારની મીલકત ઉપરથી જમી ઉઠાવી. પછી કસુર કરવામાં આવી તેથી હુકમનામાવાળાએ તે હુકમનામુ બળવવાને કસુર કરી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે દેણદારની સદર હુ અરજીથી તે હુકમનામુ રદ થાય તેવો કાંઈ નવો કરાર થતો નથી, અગર કરાર વીશે કાંઈ પુરાવ થતો નથી. અને તે હુકમનામુ બળવવાને હુકમનામાવાળાને કાંઈ પ્રતીબંધ થતો નથી. ઇ. સો. રી. ૪ અલ્ફાબાદ ૨૪૦, ૧ ઇ. સો. રી. ૧ મદ્રાસ ૩૮૭.

૧૩૫—ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૧૧૫ પ્રમાણે હકીકત થવાનેની એવી બાબતો હોવી જોઈએ જેટલે (૧) હુક-

મનામાના દેણદારનો હક સબંધ વેચાવવામાં આવેલો છે અને તે તમામ હકનો માલેક છે. એવું વાદી માનતો હતો. (૨) તે માનીને લીલામમાંથી તેણે મીલકત ખરીદ કરી છે. (૩) તેમ નવું અને તે ઉપરથી વાદીનું જે ચાલતું તે પ્રતીવાદીએ કાંઈક હકીકત કહેલી અગર કાંઈ કૃત્ય કરેલું અથવા નહીં કરેલું અને તે પરીણામ થવાના હેતુથી ઇરાદાપૂર્વક તેણે તે કરેલું છે એવું થતું જોઈએ. માટે જો એવું ના હોય તો કાંઈ પ્રતીબંધ થતો નથી. ૭ હલકતા સો. રી. ૪૮૧.

૧૩૬—એક હુકમનામાની બળવણીમાં લીલામ બંધ રાખવાને અરજી કરવામાં આવેલી તેથી તે હુકમનામુ કાયદેસર રીતે બજા શકે છે એમ હુકમનામાના દેણદારે કબુલ કર્યું છે એવું હુકમનામાવાળાને ઇરાદા પૂર્વક મનાવેલું છે અથવા માનવા દીધું છે એમ થતું નથી. અને તેથી સને ૧૮૭૨ના પુરાવ આકટની કા. ૧૧૫ પ્રમાણે કાંઈ પ્રતીબંધ થતો નથી. અને જો કે તે હુકમનામાના દેણદારે આવી અરજી આપી હોય તો પણ મુદત ગયાના કારણથી બળવણી થઈ શકતી નથી એવી હરકત તે લેઈ શકે છે. ઇ. સો. રી. ૧૦ હલકતા ૧૯૬, ૧૩ હલકતા સો. રી. ૩૮૫, ૧૦ ઇંડીયન આપીલ્સ ૧૧૯.

૧૩૭—ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીએ માલિકાના ઉપરનો હક વેચાવેલો છે માટે ઇકવીટી પ્રમાણે મુદતની તકરાર તે કરી શકતો નથી અને એમ તે કહી શકતો નથી કે જે હક ખરીદ કરવામાં આવેલો છે તે તે બખતે નહીં હતો. ૧૪ વી. રી. ૨૦૪.

૧૩૮—એકાદો હુકમનામાવાળો પોતાનું હુકમનામું બળવી ગીરવાળી મીલકત વેચાવે અને તે બાબતની તે મીલકત ઉપર જોનો હક હોય તેને બગર ના આપે અને વેચાણ

વખને માગણી કરવાને જે સખસો ઇરાદો રાખતા હોય તે એમ પુછે કે તે મીલકત ઉપર કાંઈ બેઠા છે કે નહીં તેને તે હુકમનામાવાળો એવો બનાવટનો જવાબ આપે કે જેથી તે મીલકત બેઠા વીનાની છે એમ મણીને માગણી કરનાર તે ખરીદ કરવાને લલચાય તો પછી તે માગણી કરનાર વીરૂદ્ધ પોતાના ગીરોનો અમલ કરવાને તે માગી શકતો નથી ૨ વાક્યપ્રાંત ૩૧૫-૩ બં. સો. રી. ૪૦૭-૨ વી. રી. ૩૦૩.

૧૩૬—એકાદા સખસે ખરીદ કરવાને ઇરાદો રાખનાર સખસને એવું કહેવું હોય કે જે મીલકત વેચવાની છે તે કાંઈ જામીની તરીકે નથી. અને એવું બનાવીને તે મીલકત ખરીદ કરવાને તેને લલચાવ્યો હોય તો તે ખરીદ કરનાર વીરૂદ્ધ પાછળથી પોતાની જામીની અમલમાં તે સખસ ભાવી શકતો નથી. ૨૧ વી. રી. ૨૧-૧ ઇંડીયન આપીલસ ૧૪૪.

૧૪૦—હરાવેલું છે કે વાદીનો વેચાણ રદ કરાવવાનો તથા તે મકાનનો કબજો ભેગાનો હક છે. કારણ કે તેને પોતાના મરનાર ધણીના કાયદેસર વારસ તરીકે તે મીલકત મળેલી છે માટે તેના કાયદેસર વારસ તરીકે તે જ ને જાણીપુછીને એવી રીતે તે જાણતાવ્યો હોય કે જેથી મ. છેતરાય અને આડો દોરવાય તો પછી બેશક તે ના વીરૂદ્ધ ને હુકમનામું મ એ મેળવેલું હોય તેથી તે તે બંધાએ છે. વળી હરાવેલું છે કે જ્યારે મ ના હુકમનામાથી તે મીલકત જમ કરી વેચાવવામાં આવે તે વખતે તે ને પોતાનો માલેકપણાનો હક જતાવવાને હક તત્તી નથી. જે એવો નીયમ છે કે એકાદો સખસ પોતાનો હક જાણતો હોય તેમ જતાં તે પાસે બેઠો રહીને બીજાની મીલકત તરીકે ખરીદ કરવાને ઉત્તેજના આપે તો તે

વેચાણના બજવાનપણા વીશે વાંધો ભેગાને તેને પરવાનગી આપી શકતો નથી. તેથી મરજીત રીતે એમ થાય છે કે માલેકના તરફથી કાંઈ ફરજ આવડ કરવામાં આવી ના હોય તો ખરીદદારને જાણી પુછીને આડો દોરવો થાય છે પણ આ કાગમાં તો તે તરફથી ફક્ત કાંઈ વાંધો ભેગામાં આવ્યો નથી. ઇ. સો. રી. ૯ મુખ્ય ૮૬.

૧૪૧—મ એક હુકમનામાનો બેચુદાર છે તેણે દેણદારની અમુક જમીન જપ્ત કરાવી લીધામના જાહેરનામામાં તે જમીનનો એક ભાગ તે જુદા જુદા બે નંબરોએ એ પ્રમાણે જુલથી દાખલ કરાવ્યા અને તે વેચાવી હુકમનામાવાળાએ પોને ખરીદ કર્યા અને તે ફરીથી વેચવામાં આવ્યા. તે જ એ ખરીદ કર્યા. તેથી તે એ ઉપર તે જમીનનો કબજો ભેગાં અટકાવ કરવાને દાવો કર્યો. તેમાં હરાવું છે કે મ પોતાની વતણકથી તે વિરૂદ્ધ પોતાને હક જતાવી શકતો નથી. ઇ. સો. રી. ૭ મદ્રાસ ૧૦૭.

૧૪૨—હરાવેલું છે કે ગીરો આપનારે દાવામાં હક નાકબુલ કરેલો છે તેથી જે પ્રતિબંધ થાય છે તે પ્રતિબંધથી વચ્ચમાં આવનાર ગીરો રાખનાર બંધાએલો છે. ઇ. સો. રી. ૯ કલકતા. ૨૬૫, ૯ ઇંડીયન અપીલસ. ૧૪૭.

૧૪૩—એક હુકમનામાની બજાવણીમાં જે સખસ મીલકત વેચતાં પહેલાં ગીરો રાખનાર હતો તેના દાવા વીરૂદ્ધ લીધામમાંથી ખરીદ કરનારને પોતાનો હક જતાવવાને પ્રતિબંધ નથી. અને તે મીલકત લીધામ સ્થિતિ વાય પણ તેઓની છે એમ હરાવેલું છે. તે વધારામાં વધારે તેઓની વતણક જે ખરીદ કરવામાં હુકમનામાના દેણદારના હકનો વહીવટ કર્યા તરીકે કાંઈ પુરાવ મણી શકાય છે. ૭ વાક્યપ્રાંત ૧૪૫.

૧૪૪—અ એ એક મકાનનું વેચાણ-ખત જે ને લખી આપ્યું અને તે થોડા રીતે ૨૭૫૨ કરાવવામાં આવ્યું. પછી જે એ તે મકાન જે ને ગીરો આપ્યું તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અ તથા તેઓની તરફથી દાવો રાખનારને જે વિરૂદ્ધ જે ને આપેલું વેચાણ ખેનામી છે અને અ માલેક તરીકે જમારી છે. એવું ખતાવવાને પ્રતીબંધ છે. માર્સ ૨૯૩—૨ જે ૧૫૭, ૩ વી. રી. ૮૮.

૧૪૫—જે ના નામથી અ એ રચાવર મીલકત ખરીદ કરી અને જે ને તે મીલકતનો કબજો લેવા દીધો અને તે કબજો રાખવા દીધો. જે એ તે મીલકત કીમતી અવેજ લેધ જે ને ગીરો આપી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અ તથા તેની તરફથી દાવો કરનારને તે મીલકત ઉપર ખતાવના હક ખતાવવાને જે વિરૂદ્ધ પ્રતીબંધ છે અને તે ગીરો જળવાન છે. માર્સ ૫૬૯—૩ વી. રી. ૮૮—૧૮ વી. રી. ૫૨૬.

૧૪૬—મરનાર જો હયાત હોય અને તે માલેકના એ નામીદારે જે કૃત્ય કરેલું હોય તે વીશે વાંધો લેવાને જેવો તેને પ્રતીબંધ છે તેવો તે મરનારના લેણદારને પ્રતીબંધ નથી. ૧૫ વી. રી. ૩૩૩.

૧૪૭—અ એ નાણા ધીરેલાં તેથી પ્રતીવાદીએ જે ને ગીરોના કરાર કરી આપ્યો. અને તે ગીરો છોડાવવાનો હક બંધ થયા પછી કબજો લેવાને જે એ હાલ દાવો કરેલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે ના નામથી અ દાવો કરે તે વીશે વાંધો લેવાને પ્રતીવાદીનો હક નથી. ૧૭ વી. રી. ૧૯૨.

૧૪૮—કલકતા મધેની અમુક જમીનનું વેચાણ ખત લખી આપવામાં આવેલું તેમાં એવો મચકુર લખેલો છે કે જે મીલકત વેચવાને ધરાદો રાખેલો છે તે મીલકત ઉપર તે વેચનારનો પાંદો હક છે. તે પછી તે ખરીદ

કરનારના વારસો ઉપર તે વેચનારની વીધવા-એ મેહેર આપત દાવો કર્યો. તેમાં કરાવેલું છે કે તે મીલકત અમુક પ્રકારની નથી એમ સાબેત કરવાને વાદી તથા પ્રતીવાદીઓની વચ્ચમાં કાંઈ પ્રતીબંધ નથી. તોપણ ખરીદદારે અમુક પ્રકારની મીલકત ખરીદ કરે છે એવો મચકુર તે વેચાણ ખતમાં લખેલો છે તે પ્રથમ દર્શનીક ખરીદદાર અને તેની તરફથી દાવો રાખનાર વીરૂદ્ધ પુરાવ થાય છે. ઈ. લો. રી. ૬ કલકતા ૭૯૪—૮ કા. લો. રી. ૭૬.

૧૪૯—સ જ પાસેથી એક જમીનનો નીમે ભાગ પ્રતીવાદીએ વેચાણ લીધો. જે વખતે સ જ એ તે વેચાણ ખત લખી આપ્યું તે વખતે તેની મેહેનનો અમુક હીસ્સો છતાં તે મેહેનને તે ખત ઉપર સેરા કરી આપ્યો છે માટે તે મીલકત ઉપર સ જ નો સંપુર્ણ હક નથી એવી તકરાર કરવાને તે મેહેનને અથવા તેણીની તરફથી દાવો રાખનારને પ્રતીબંધ થાય છે. બર્ક. ૩૧૯.

૧૫૦—પક્ષકારોના પાછળના કૃત્ય અને વર્તણુંક ઉપરથી ખુદી રીતે એવું અનુમાન થવા લાયક હોય કે અમુક ગોઠવણનું લખત કરેલું છે તે દુરસ્ત કરવામાં આવી છે અને કાંઈપણ વાંધા વીના રદ કરવામાં આવી છે તો પછી તે ગોઠવણ કાયમ રાખવાને કાંઈપણ સમગ્રત યુએલી ના હોય તો તે અસલ ગોઠવણનો અમલ કરવાને દરેક પક્ષકારને પ્રતીબંધ છે. ૩ આથા. ૪૨૮.

૧૫૧—પ્રથમના દાવામાં એક પક્ષકારે જવાબ આપવાને કશુર કરેલી તેથી હીંદુ વીધવાએ મીલકત ખીજને આપેલી તે તેણે કબજા કરી છે એવું યતુ નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૪૮.

૧૫૨—એક મજબૂરી મીલકત અમુક રીતે વાપરવાને તેના કેટલાક માલેકોએ કબજા

હત આપેલી હોય અને તે કયુક્ત પ્રમાણે આલવામાં આવેલુ હોય તો તેમાંનો એક મા-
નક અગર તેની પાસેથી ખરીદ કરનાર તેની
કયુક્ત પાછી જેવી સેધ શકતો નથી. ૩ વા-
વ્યપ્રાંત. ૧૬.

૧૫૩—ઠરાવેલુ છે કે જે સખસોએ વ-
હ્યજીમાં ભાગ લીધેલા તે સખસોએ અસા-
ધમેટ કરી આપેલું હોય તો તે વે હેચળી અને
અસાઈનમેટના સાચાપણા અથવા બળવાનપણા
વીશે વાંધો લેવાને દુરના પાછળથી થનાર વા-
રસને પ્રતીબંધ છે. ઈ. સો. રી. ૩ અદલા-
આદ. ૩૬૨.

૧૫૪—ઠરાવેલું છે કે જે લેહેણાનું હુ-
કમનામું મેળવેલું છે તે બાબત ગણ્યારી મી-
લકત જવાબદાર છે અને શુદ્ધ અંતઃકરણથી
તે મીલકત ખરીદ કરનારે ખરીદ કરી છે માટે
તેમાં હાથ ધાલવાનો વાદીનો હક્ક નથી. અને
હકીકત પ્રમાણે તેને પોતાના હીરસા બાબત
દાવો કરવાને પ્રતીબંધ છે. ૧૩ હલકતા સો.
રી. ૯૬.

૧૫૫—એક વીધવાએ પોતાના દત્તક
પોતાની મીલકતનો વહીવટ તથા ભોગવટો પો-
તાની કયુક્ત વીના કરે એવો ઇરાદો રાખ્યો
ના હોય તોપણી તેણીની પાસેથી કયુક્ત છા-
ડાવવાને દત્તક દાવો કરે તો તે વીધવા તેમાં
એવી હરકત સેધ શકે છે કે હીંદુ શાસ્ત્ર પ્રમા-
ણે દત્તવીધાન નાબુદ છે. ૩ આગ્રા. ૧૦૩.

૧૫૬—વર્તણૂક ઉપરથી પ્રતીબંધ થવા-
નો નીયમ છે તે જે સખસે એમ સમજીને
દત્તવીધાન કર્યું હોય કે કાયદા પ્રમાણે દત્તવી-
ધાન બળવાન છે તેને તે લાયક થતો નથી. ઇ. સો.
રી. ૭ મદ્રાસ. ૩.

૧૫૭—ઠરાવેલુ છે કે આપનું કૃત્ય તે વાદી-
ને એવી રીતે બંધનકારક થતુ નથી કે જેથી
તેનો દાવો સ જ ઉપર ચાલી શકે નહી. ૨૧

વી, રી. ૧૯૨.

૧૫૮—વાદી અસલ અમુક મીલકત કે-
વી રીતે આપવામાં આવેલી તે બાબતી હતી
અને તેણીએ પટે રાખનારનાં કૃત્યો કયુક્ત ક-
રેલાં છે. તેમાં ઠરાવેલુ છે કે તે પોતાની માના
કૃત્યથી બંધાએલી છે અને તે કૃત્ય તમામ મીલકત-
ના કાયદા સાર પરીણામે કરેલુ છે, અને ગમે
તેમ હોય તો પણ હાલ મુદતના કાયદા પ્રમાણે
તેં વીશે તે વાંધો સેઈ શકતો નથી, કારણ કે
આ દાવો માનામરણ પછી બાર વરસ કરતાં
વધારે મુદતે કરેલો છે. ૨૫ વી. રી. ૩૩૧

૧૫૯—પ્રતીવાદીએ ખરી રીતે વાદીનું
દત્તવિધાન કરવામાં ભાગ લીધો હતો. વાદી
તે પ્રતીવાદીનો ભાષ થાય છે અને ધણાંક કૃત્યો
વાદીને તથા તેને દત્ત લેનારને બતાવવામાં આ-
વેલાં છે માટે તે દત્તવીધાનમાં પ્રતીવાદીની
સંપૂર્ણ કયુક્ત થાય છે અને દત્ત લેનાર આપે
એમ માનવા દીધેલુ કે તે દત્ત વીધાન બલ-
વાન છે અને તે મરણ પામેલો છે અને વાદીએ
તેનો અમલ કરવામાં આખરે મળતા આવેલા
છે. તેમાં ઠરાવેલુ છે કે તે દત્તવીધાન વીશે
તફરાર કરવાને પ્રતીવાદીને પ્રતીબંધ છે. ૧૧
મુ. ૧૯૨.

૧૬૦—પ્રથમના દાવામાં વાદીઓએ તેમની
મીલકત તેમના લેણદારોએ જમ કરેલી તે ઉપર
પ્રતીવાદીએ દાવો કરેલો અને તે પ્રતીવાદીને લેવા
દીધી છે તો પાછળના દાવામાં તે વાદીઓ તે
વીરૂદ્ધ કહેતો તે કહેવાની પરવાનગી આપી શ-
કતી નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪, ૫૮.

૧૬૧—લેણદારોને છેતરવાના હેતુથી આપે
મીલકત દીકરાઓને ચડાવી આપેલી હતી અને
પોતાના હક્ક વીરૂદ્ધ દીકરાઓને તે જીલકત ઉપર
દાવા કરવા દીધેલા હતા, તેથી એવી હકીકત થાય છે
કે દીકરા પાસેથી તે મીલકત લેવાને આપ દાવો
કરી શકતો નથી એમ કહેવાનો તે દીકરાઓનો

હક થાય છે. વી. રી. સને ૧૯૧૪ પાનું ૨૬૫.

૧૬૨—એક ટ્રસ્ટીએ ટ્રસ્ટવાળી જમીન મા-
રો પોતાની છે એમ કહી તે ગીરો આપી. ગીરો
રાખનારે હીમતી અને જી આપી શુદ્ધ ખુદીથી
તે મીલકત લીધી અને તેને ટ્રસ્ટ આપતની અખ-
ર નહીં હતી. ગીરો રાખનારે તે જમીન વેચાવવાનું
તે ટ્રસ્ટી ઉપર હુકમનામું કરાવ્યું. અને તે હુકમ-
નામાની બબ્બે પાંચીમાં તે મીલકત વેચાવવામાં
આવી. પછી તે જમીન ખરીદદાર પાસેથી લેવાને
તે ટ્રસ્ટીએ દાવો કર્યો એવા કારણથી કે ટ્રસ્ટની
મીલકત છે, અને તે આપવાને મને અખત્યાર
નહીં હતો. આ દાવામાં મીલકત ઉપર હક રા-
ખનાર કોઈ પણ પક્ષકાર નહીં હતો. તેમાં
દરાવેલું છે વાદીને જોતાની વતંચુંક ઉપરથી તે
જમીનનો કબજો લેતાં પ્રતિબંધ થાય છે. ઇ.
લા. રી. ૬ અદલાખાદ. ૨૪.

૧૬૩—એક ધણીને પોતાની દયાતીમાં
જ્યારે જ્યારે જરૂર પડેલી ત્યારે ત્યારે તેણે
અમુક રૂપાવર મીલકત મારી ઓરતની છે
એમ ખાનગી રીતે અને જાહેરાત રીતે કહે
શુ હતું માટે ઓરત પાસેથી તે મીલકત
ખરીદ કરનારાઓની પાસેથી ધણીના વારસો
તે મીલકત ભેઈ શકતા નથી. જાપની દયાતી
તેમના કહેવાથી જમ વારસો બંધનમાં આવે
તે પ્રમાણે તેના મરણ પછી તેઓ બંધન-
માં છે. ૧૯ વી. રી. ૨૯૨.

૧૬૪—દરાવેલું છે કે અમુક જવાબ-
દારી સમાધ ગઈ છે અને તે બંધ પડેલી
છે અને ગીરો રાખનારાઓ બોબ વીનાના
છે તેઓને તે આપનારાઓએ આપેલી છે,
માટે તે જવાબદારી વીના તેમને તે આપ
વાને બંધાએલા છે, માટે તે અગર તેના
વારસ તે જવાબદારી ગીરો રાખનાર અથવા
તેમની પાસેથી ખરીદ કરનાર વીરધ બતાવી
શકતા નથી. ઇ. લા. રી. ૭ અદલાખાદ.

૧૬૫—એક ભાઈએ કાંઈ કૃત્ય કરેલું
હોય અને તેથી તમામ મીલકતનો કબજો
ગએલો હોય તો તે કબજાવાળા પક્ષકારો
ઉપર બીજા ભાઈને તે મીલકતના હિસ્સાનો
દાવો કરી તે લેવાને પ્રતિબંધ થતો નથી. ૭
વી. રી. ૩૩૫.

૧૬૬—એક લીલાગમાં એકાદો સખસ
આવે અને મુખ્ય એજન્ટ તરીકે છું એમ
બતાવે અને ખરી રીતે તે એજન્ટનું કામ
કરતો હોય તેને ખસેડીને તે મીલકત
ખરીદ કરે તો પછી તે એમ ફરીને
કહી શકતો નથી કે મેં તે મીલકત
મુખ્યને માટે ખરીદ કરી નથી પણ મારે
પોતાને માટે ખરીદ કરેલી છે. ૨૩ વી. રી.
૩૫૮, ૨ ઇ. અપીલ્સ ૧૫૪.

૧૬૭—અમુક સાહેદી આપવાથી જ દુ-
કત એકાદ સખસને પ્રતિબંધ થાય છે એ-
ટલુંજ નહીં પણ કાંઈ કૃત્ય કરવાથી અથવા
અમુક તકરાર ઉપર આધાર રાખવાથી પણ
તેને પ્રતિબંધ થાય છે. પરંતુ તે કૃત્ય અથ-
વા તકરાર ઈકવીટી અને શુદ્ધ અતઃકલ્પના
નીયમ પ્રમાણે હોવી જોઈએ કે તે તેના
સામાજિકના વીરધમાં ઉપયોગમાં લેઈ શકાય
નહીં. ઇ. લા. રી. ૫ ક. ૬૬૯, ૫ કા. લા.
રી. ૫૩૩.

૧૬૮—પ્રથમનો એક સખસનો હક
હોય અને તે સંપૂર્ણ રીતે જાણતો હોય તે
પાસે હજો રહે અને ગીરો આપનાર જાણે
તે મીલકત ઉપર કોઈનો હક નથી તે પ્રમા-
ણે વ્યવસ્થા કરે તે કશા દે તો તેથી તે પ્રથમ
હકવાળો પોતાનો પ્રથમ હક ખુલે છે. ૩.
આથા ૪૦૨.

૧૬૯—જ ને ગીરો આપેલી જમીન
ગીરોથી છોડાવવાને સ એ દાવો કર્યો અને
તેમાં ૫ ને પ્રતિવાદી કર્યો એવા કારણથી કે

તેનો પોતાના બાક ન ની તરફથી કળને છે. પ એ પોતાનો તમામ હક ના કળુસ કરે-
લો છે અને હહેલુ છે કે મારી પાસે તે ન
ની તરફથી કળનમાં છે અને ગીરો જુહુ
ખનાવટનું છે. ન હાનર થયો નહીં મુનસીફ
વાદીના લાભમાં હુકમનામું કર્યું. પ એ આપીલ
કરી. સમોર્ડીનેટ જજને તે દાવો કાલકી
નાંખ્યો. એવ કારણથી કે તે ગીરો સામેત
થએલું નથી. ખીજી આપીલમાં ઠરાવ્યું છે કે
પ નો તે હુકમનામું ઉપર આપીલ કરવાનો
હક નથી. ઇ. લા. રી. ૧ મદ્રાસ ૧૮૫.

૧૭૦—પ્રતીવાદીને એવી ખચર હતી
કે વાદી મીરોના દસ્તાવેજનો અમલ કરે છે.
અને તે વાદીને તેણે કરવા હીંતુ તેથી પાછ-
ળથી તે વીશે તકરાર કરવાને પ્રતીવાદીને
પ્રતીબંધ થતો નથી. કારણ કે વાદી તે મી-
લકતની અખત્યાર વીના વ્યવસ્થા કરે તે
વીરૂધ્ધ વાદીનું રક્ષણ કરવાને તેને અંદર આવતું
એ કાંઈ તેની ફરજ નથી. ઇ. લા. રી. ૧
મુ. ૪૬૩.

૧૭૧—વાદીની અરજ ઉપરથી વચમાં
આવનારને દાવામાં પક્ષકાર કરવામાં આવેલો
હોય તો તે કૃત્યથી જે અસર થાય તેનો
વાદી સ્પેશીયલ અપીલ કરી નાશ કરી શકતો
નથી. ઇ. લા. રી. ૩૩૮.

૧૭૨—ઠરાવેલું છે કે વચમાં આવનાર
પ્રતીવાદીને આ ના કરતાં કાંઈ વધારે સારો
હક મળતો નથી, અને આ એ વાદીને પ્ર-
ત્યક્ષ રીતે એવું માનવાને લલચાવેલો છે કે
તેણે તે મીલકત તથા ક ને તદન વેચાણ
આપેલી છે અને તેમના ઉપર સાંચનો દાવો
કરવાને તેને દોરેલો છે, અને તે દાવામાં જે
હુકમનામું થએલું તેથી તેઓનો તે મીલકત
ઉપરનો હક તેણે ખરીદ કરેલો છે, માટે
વાદી વીરૂધ્ધ સાંચ લેવાનો દાવો તે વચમાં

આવનાર પ્રતીવાદી કરી શકતો નથી. ઇ. લા.
રી. ૪ કા. ૭૮૩.

૧૭૩—એક ત્રીજ પક્ષકારના વીરૂધ્ધ
અગ્રહીયાધીકારના હકથી એ સખસોએ એકઠો
દાવો કરી હુકમનામું મેળવ્યું છે તો તેમાંના
એકને એવી તકરાર કરવાને અટકાવ થતો
થતો નથી, કે કરાર થએલો છે તે પ્રમાણે
અમારે તે વેચાણમાં સરખે હીરસે મીલકત
લેવાની નથી. ૩ આગ્રા ૨૩૫.

૧૭૪—એક હુકમનામામાં સાંચનો અ-
મુક દર ઠરાવેલો હતો તો પછી તે દરથી
સાંચ આપવાને મેં આગ્રહ કરેલો નથી, પણ
ઉતરતો દર કળુસ કરેલો છે તેથી હુકમના-
મામાં ઠરાવેલો દરથી તે સાંચ લેવાને જમી-
નના માલેકને અટકાવ થતો નથી. ૩ આ-
ગ્રા ૨૬૩.

૧૭૫—એક વાહુખુલઅનંમાં એવી
સરત છે કે જમીનના માલેકને સાંચ વધાર-
વાના હકની મર્યાદા રાખેલી છે. તેમાં ઠરાવેલું
છે કે તે સરત ૨૬ કરાવવાનો તેનો હક છે
એવું હીવાની દાવો કરી ઠરાવે નહીં ત્યાં સુધી
તેણે તે ઉપર સહી કરી છે માટે તેથી તે
બંધાએલો છે ૧ આગ્રા ૬૨-૩ આગ્રા ૯૦.

૧૭૬—ખાસ હકીકત પ્રમાણે જોરાહી
પોશાકીનો કાંઈ પણ દાવો ખતાવ્યા સીતાય અમુક
મીલકત ઉપર એક વીધવાએ માલકીનો હક
ખતાવેલો હતો તો પછી ખરીદદારના કળનમાં
તે મીલકત હોય તો તે મીલકત ઉપર પાછ-
ળથી તેણીની જોરાહી પોશાકીના દાવાનો
પાછળથી અમલ થઈ શકતો નથી. ૧ વાવ્ય
પ્રાંત ૧૯૧.

૧૭૭—સરકાર પાસેથી કાયમ ઠરાવ ક-
રાતી જમીન કળને રાખનાર પક્ષકારો જે વ-
ખતે થોડી મુદતના ઠરાવથી તે પક્ષકારોનો ક-
ળને હતો તે વખતે તેમણે મુકરરી પટ્ટા પ્ર-
થમ કરી આપેલો તેના અળવાનપણા વીશે તે

વાંધે બેઠ શકતા નથી. ૧૫ વી. રી. ૩૯૪.

૧૭૮—સરકાર મેહેસુલ ચોક્કી બાકી સાર લીધામ કરવામાં આવેલું તેમાંથી આ ના માલેકપણાનો અમુક તાલુકો સરકારે ખરીદ કર્યો. તે તાલુકો ૨૬ કરવામાં આવ્યો નહીં હતો અને પાછી સરકારે આ ની સાથે થોડી મુદત સાર ઠરાવ કર્યો. અને તેમાં તેનો તાલુકદારી હક્ક કમી કરવામાં આવ્યો. તે પરમણામાં સરકારનો જે હક્ક સમ્બંધ હતો તે પાછળથી તેને વેચવામાં આવ્યો તેથી તેણે આ પાસેથી કમી લીધો. પછી તે જમીનનો પટની પટો લેવામાં આ સાથે આ સામેલ થયો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે તાલુકાનો આ એ કમીને હોડાવેલો છે તે તાલુકાનો કમીને પાછો લેવાને આ ને પ્રતિબંધ છે. ૨ કલકતા. ભો. રી. ૨૧૬.

૧૭૯—ઠરાવેલું છે કે વાદીની વર્તણૂક ઉપરથી જો કે કાયદા પ્રમાણે પ્રતિબંધ થતો નથી તોપણ જે કહેવા ઉપર પોતાના દાવાનો આધાર રાખે છે તે કહેવું સાબિત કરવાની જોઈ તેમને સીર છે. ૮ કલકતા. ભો. રી. ૩૪૬.

૧૮૦—વાદીએ પ્રતીવાદીએ સરાફિ છે તેમને ત્યાં તા. ૩૦. અગસ્ટ ૧૮૬૩ ના રોજ નાણાં અનામત મુક્યા. તા. ૨ જાનેવારી સને ૧૮૬૭ના રોજ વાદીની અસલ અનામત રકમ તથા દર વરસે દર સેંકડે છ ટકા પ્રમાણે વ્યાજની હીસાબ કરી બાકી મેહેસુલી કાઢાડી આપવામાં આવી. તા. ૧૧ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૭૬ ના રોજ પ્રતીવાદીએ વાદીને કહ્યું કે અમે જાનેવારી સને ૧૮૬૭ થી તે ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૭૬ સુધી દર વરસે ચાર ટકાના વ્યાજ સાથે મુદત રકમ તથા વ્યાજ અમે આપીએ છીએ તેથી વાદીએ ચાર ટકા તથા છ ટકા વચ્ચેનો ગાળો લેવાને હાલદાવો કરેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદીની પાછલા દરના વ્યાજની જે માગણી છે તે વીશે તકરાર કરવાને

પ્રતીવાદીએ પ્રતિબંધ છે. ઇ. ભો. રી. ૩ અલ્હાબાદ. ૩૨૮.

૧૮૧—એક ગીરો પ્રતીવાદીએ ૨૭૭૨ કરાવવાને કહેલું તે ગીરોની રીઠએ ધીરેમાં નાણાં લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં અમુક ગોઠવણનો અર્થ પ્રતીવાદીએ કર્યો તે કોર્ટે કમી કર્યો. અને દાવો કરવાનું કારણ ઉત્પત્તિ યુગની એમ ઠરાવી દાવો કાઢાડી નાંખ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદી યોગ્ય વખતે ફરીથી દાવો કરે તેમાં પક્ષકારો અથવા કોર્ટ તે પ્રથમ કરેલો અર્થ ખોટો છે એમ કહી શકતી નથી. ૨૧ વી. રી. ૩૭૪.

૧૮૨—વાદી એક પોલીસનો કોન્સ્ટેબલ છે તેણે પ્રતીવાદી કે જે પોલીસનો અમલદાર છે તેના ઉપર પોતાના ઉપયોગ સાર નાણાં લીધલાં તે લેવાને દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીએ વાદીનો પગાર લીધો હતો પણ તે વાદીને તેણે આપ્યો નહીં હતો. સને ૧૮૫૪ ના મદ્રાસ પોલીસ આક્ટ ૨૪ની કા. ૫૩ પ્રમાણે વાદીએ દાવા વીશે નોટીસ આપેલી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીએ તે નોટીસ આપી હતી તેથી કલમ ૫૩ તે કામને લાયક નથી એવી તકરાર કરવાને વાદીને પ્રતિબંધ થતો નથી. ૫ મદ્રાસ. ૪૬૬.

૧૮૩—ઠરાવેલું છે કે હુકમનામાના દેણદારે હુકમનામાવાળાને એમ માનવાને લલચાવેલો છે કે હું અપીલ કરીશ નહીં અને તે તેણે સ્પષ્ટ રીતે માથે રાખેલું છે અને તેમ શમળવીને તથા તે માથે રાખીને તેને પકડેલો તેમાંથી છુટો થયેલો છે. તો આ પ્રમાણે સમજીને કહ્યા છતાં તથા તે માથે રાખ્યા છતાં વીરહ ચાલવાને તેને પ્રતિબંધ છે. ઇ. ભો. રી. ૮ કલકતા. ૪૫૫-૧૦ કલકતા. ભો. રી. ૪૪૩.

૧૮૪—વાદીએ પોતાની વર્તણૂકથી પ્રતીવાદીને એમ મનાવેલું છે કે અમુક વેહેપા-

ના નીશાન ઉપર તેઓ કાંઈ હકક રાખતા નથી. અને પ્રતીવાદી તે નીશાન પોતાનું હોય તે પ્રમાણે વાપરી શકે છે અને તે પ્રમાણે પ્રતીવાદીએ તે વાપર્યું અને તેના ઉદ્યોગથી હીન્દુસ્તાનના બજારમાં તે વીશે બોહોળુ પ્રખ્યાતપણુ મેળવ્યું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનો હીન્દુસ્તાનના બજારમાં તે વેહેવારનું નીશાન વાપરવાનો હકક છે તે ઈનકાર કરવાને વાદીઓને પ્રતીબંધ છે. ઈ. લો. રી. ૮ મદ્રાસ. ૧૪૯.

૧૮૫—ટપાલ મારફતે રજીસ્ટર કરાવેલો કાગળ મોકલેલો હોય તે લેવાને એકાદો સખસ ના કહે તો પછી તે કાગળના મચકુરની મને માહતી નથી એવી તકરાર કરી શકતો નથી. ૧૬ વી. રી. ૨૨૩.

પરચુરણ ઠરાવો.

૧—એક હુકમનામાવાળાની દરખાસ્ત ઉપરથી કોર્ટે બજાવવાનો હુકમ કરેલો, અપીલમાં તે હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો. એવા કારણથી કે તે દરખાસ્ત સાંભળવાને હકુમત નહી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હુકમનામાવાળાએ કોર્ટની હકુમતની મદદ માગી હતી માટે તે કોર્ટે પાછળથી જે હુકમ કરેલો તે બજાવણીના હુકમ પ્રમાણે જે નાણાં વસુલ થએલાં છે તે પાછાં ભરવાં તો તે હુકમ વીશે વાંધો લેવાને હુકમનામાવાળાને પ્રતીબંધ છે. ઈ. લો. રી. ૩ મુંબાઇ ૪૨.

૨—એક સખસને સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં આવેલો હતો અને તેણે બજાવણીના કામમાં અસુક દાવો બતાવ્યો પણ તેમાં તેને પક્ષકાર કરવામાં આવ્યો નહીં હતો. તેથી તે પ્રેસીડીંગથી બંધાએલો નથી. પછી તેના ઉપર કબજા બાબત દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં તેણે એવી તકરાર કરી છે કે વાદીની બજાવણીના કામમાં દરખાસ્ત કાઢાડી નાંખવામાં

આવી ત્યાર પછી એજ મુદતમાં તે દાવો કરેલો નથી માટે તે આલી શકતો નથી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તેના ઉપર જે દાવો બીજી રીતથી આલી શકતો હોય તે દાવાના સામી હરકત લેવામાં તે બજાવણીના પ્રેસીડીંગનો તે શાયદો લેઇ શકતા નથી. ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઇ ૬૦૨.

૩—ચારટરની કલમ ૧૨ પ્રમાણે દાવો દાખલ કરવાની પરવાનગી મળવાને અરજ કરવામાં આવેલી પરંતુ તે પરવાનગીના હુકમમાં પ્રતીવાદી અરજ કરે તો તે રદ કરવી એવો ઠરાવ કરેલો હતો, પણ વાદી તે પ્રમાણે ચાલેલો હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે સદરજુ ઠરાવ છે તેના બજાવણીના વીશે પાછળથી તે હરકત લેઈ શકતો નથી. ૨૧ વી. રી. ૨૦૪.

૪—ઠરાવેલું છે કે સામાન્ય નીયમ પ્રમાણે કાયદાના ઠરાવો નીજ્જળ થાય તે સાફ જે પક્ષકારોએ એક મસલત કરી હોય તે પક્ષકારોને અસલ સ્થિતિમાં પાછાં લાવીને કાયદો મદદ કરતો નથી તોપણ જે તેમ કરવાથી જે સુનીતીમાં વધારો થતો હોય તો દાદા અપાવી શકાય છે. ૧ આઆ. ૭૭.

૫—અસુક સખસ બીજા સખસને વાલી તરીકે કામ કરવાનો અખત્યાર નથી એવી તકરાર કરે અને તે વાલીએ વાલીપણથી જે કૃત્યો કર્યાં હોય તે નાકબુલ કરે તો તે કૃત્યો જેટલાં તેને શાયદા ભરેલાં હોય તેટલાનો ફકત તે શાયદો લેઈ શકતો નથી. ૭ વી. રી. ૭૩.

૬—સરકારે વાદીને તાલુક સાંચની ચડેલી બાકી બાબત વાદી જે પક્ષકારોની મારફતે દાવો રાખે છે તે પક્ષકારોને વેચાણ આપ્યો. તે વાદીનો છે એમ સરકારે એક વખત કબુલ કર્યું હતું અને તેનો તાલુકદારી હક તેણે કોઇ વખતે પણ ઇનકાર કર્યો નથી.

તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સરકારે જમીન ઉપરનો હક્ક વેચાને ખરીદદારે એક વખત ખાતરી કરેલી હોય તો સરકાર તે હક્ક ધનકાર કરી શકતા નથી. ૨ વી. રી. ૭૭ તથા ૧૩૯.

૭—ગીરોની રૂઢિએ કરેલા દાવામાં હુકમનામું થએલું તેમાં બન્નવણીમાં ગીરોવાલી મીલકત વેચવામાં આવી છે તો જે ગીરો રાખનારની ખાએસથી તે વેચાણ કરાવવામાં આવ્યું છે તે ગીરોવાળાનો હક્ક ખરીદદારને મળેલો છે એમ ઠરાવેલું છે અને તે વેચાણનો તેવો અસર છે એ વીશે તકરાર કરવાને તે ગીરો રાખનારને પ્રતીબંધ છે. ઇ. લો. રી. ૫ મુંબઈ. ૨.

૮—એક ગીરોની રૂઢિએ ગીરો રાખનારે હુકમનામું મેળવેલું અને તે ગીરોનાં નાણા વસુલ થવાને ગીરોવાળી મીલકત વેચવામાં આવી હતી. તેથી ગીરો આપનાર અને ગીરો રાખનારનો હક્ક ખરીદદારને મળ્યો હતો. તેથી તે રેચાણનો તેવો અસર છે તે વીશે તકરાર કરવાને ગીરો રાખનારને પ્રતીબંધ છે. ઇ. લો. રી. ૫ મુંબઈ. ૫.

૯—હુકમનામાની બન્નવણીમાં થએલા લીલામમાંથી ખરીદ કરનાર તે પુરાવ આ. કા. ૧૧૫ ના હેતુ પ્રમાણે હુકમનામાના દેખુદારનો પ્રતીનીધી નથી. ઇ. લો. રી. ૧૪ કલકતા. ૪૦૧.

૧૦—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ જે લીલામમાંથી મીલકત ખરીદ કરી છે તે લીલામમાં વાદીએ માગણી કરી તેથી વાદીના મીલકત ઉપર હક્ક ઠરાવવાના દાવાને પ્રતીબંધ થતો નથી કારણ કે તેણે તે માગણી કરી તેથી તેનો તે મીલકત ઉપર હક્ક નથી. અગર તેણે પોતાનો હક્ક છોડી દીધો છે અગર પ્રતીવાદીને ખરીદ કરવાને તેણે ઊત્તેજન આપ્યું છે અગર તે લીલામ રોકવાને તેને અ-

પત્યાર હતો એમ કહી શકાતું નથી. ઇ. લો. રી. ૯ અલ્હાબાદ. ૪૧૩.

૧૧—એક ઇઓમીલાદાર એક ભાઈ કે જે હાંદુસ્તાન બાહાર હતો તેને સુકી મરણ પામ્યો. તેના મરતા પહેલાં થોડી મુદત ઉપર જે સખસે તેની ચાકરી કરેલી તેને એક જમીનનું નામુદ અસાઈનમેંટ કરી આપ્યું—અને તે જમીનનો પટો આપ્યો. નોકરી કરવામાં ના આવે તો તે જમીન પછી લેઈ શકાય તેવી હતી. સદરહુ મરનારનો ભાઈ ત્રણ વરસ પછી પાછો આવ્યો અને તેણે પોતાનો હક્ક રજુખટર કરાવ્યો. તેને જે રૈયતને જે પટા કરી આપેલા તે કયુલ કરવાનો અમલ કરવાને આ દાવો ક્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ દાવો ચાલી શકતો નથી. કારણ કે હકીકત પ્રમાણે વાદીની વરતણુંક ઉપરથી પટે રાખનાર વ્યાજબી રાહે એમ માનતો હતો કે જ્યાં સુધી સદરહુ અસાઈનમેંટ વીશે વાદીએ વાંધો લીધો નથી અને પોતાના હક્કની નોટીસ આપી નથી ત્યાં સુધી અસાઈનનીનો અમારી પાસેથી સાંચે લેવાનો હક્ક છે. ઇ. લો. રી. ૧૧ મદ્રાસ. ૧૨.

૧૨—ઠરાવેલું છે કે વાપર સાથેના ગીરોમાં અને સખ ગીરોમાં જે ભેદ છે તે લક્ષમાં રાખતા પ્રથમના દાવામાં જે હુકમનામું થએલું છે તેથી એવો નીર્ણય કરવામાં આવ્યો છે કે ગીરોવાળી મીલકત ગીરોથી છોડાવીને કયળે લેવાને ‘સાર’ ગીરો રાખનારની જે રકમ લેહેણી નીકળતી હોય તે ગીરો આપનારે તેને આપવી જોઈએ. તેથી ગીરો રાખનાર તે મીલકતના નફાનો વધારે ભોગવટો કરે અને પછી ગીરોવાળી મીલકત ગીરોથી છોડાવવાને બીજે દાવો કરે અને તેમાં ગીરો આપનાર એમ કહે કે તે ભોગવટામાંથી તે દેવું પતી ગયેલું છે તો આ બીજે દાવો ચાલવાને પ્રથમના

હુકમનાગથી હરકત થતી નથી. વળી કરાવેલું છે કે ગીરો રાખનાર પ્રતીવાદીને પોતાની સ્થિતી અદલવાને અગર અસાધનીની વર્તણૂકથી જે કામ તે કરત નહી તે કરવાને તે લક્ષ્યાયો હોય એવું કાંઈ ના હોય તો પછી અસાધનીને પુરાવ આકટની કલમ ૧૧૫ પ્રમાણે પોતાને હીસાએ ગીરોથી છોડાવવાનો દાવો પ્રતીબંધ થતો નથી. ઇ. લો. રી. ૧૧ અલ્હાબાદ. ૩૮૬.

૧૩—વાદી કુતેરામાં એક વર્ગનો કળજેદાર છે તેણે નજીકની પડતર જમીન એક ખીજ સખસને આપી અને તેણે વાવેતર કરીને બે વરસ રાખી. આ બેમાંથી એક સખસના નામ ઉપર તે જમીનનો આકાર કરાવવામાં આવ્યો નહી હતો. બે વરસ પુરાં થયે તે સાંધે રાખનારે એક ખીજ સખસને કળજેદાર આપ્યો અને તેણે પાછળથી નજીકના વર્ગના કળજેદાર પ્રતીવાદીને પોતાનો હક્ક આપ્યો. પ્રતીવાદીએ રેવન્યુ અધીકારી પાસેથી તે જમીનનનો પટો લીધો વાદીએ પ્રતીવાદી ઉપર તે જમીન લેવાને દાવો કર્યો તેમાં કરાવ્યું છે કે વાદી વીરૂદ્ધ પ્રતીવાદીનો કળજેદાર એમ બતાવવાને તથા તે પટો તેને મળ્યો ત્યારથી તે વીરૂદ્ધ કળજેદાર થએલો છે એમ બતાવવાને પ્રતીવાદીને પ્રતીબંધ નથી. અને વાદીનો પ્રતીવાદી પાસેથી કળજેદાર છોડાવવાનો હક્ક નથી. ઇ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ. ૪૨૨.

૧૪—એમાસામાં વાવેતર કરવાને જમીન આપવામાં આવેલી પણ તે પટનુ ૩૫ જે હેતુથી પટો આપવામાં આવેલો તે હેતુ વીરૂદ્ધ જુદો જુદો સુધારો કરી પટો રાખનારે કર્યું પણ એમ માલુમ પડેલું છે કે તે ફેરફાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે જમીનનો માલિક પાસે હતો અને તેથી તેની મંજુરી છે એમ તેણે મનાવેલું હતું. તેમાં ખીજ અખીલમાં કરાવવામાં આવેલું છે કે તે પટો રાખનારનો સુધારો

બાબત કંપનસેશન લેવાનો હક્ક છે. ઇ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ. ૩૨૦.

નકશો.

૧—નકશો એ હક્કનો પુરાવ નથી પણ બે તે વાદી અને પ્રતીવાદી બેકના ગુમાસ્તાએ તૈયાર કરેલો હોય તો તે શકત કબજાનો પુરાવ છે. ૧૦ વી. રી. ૩૩૮.

૨—એક કારણસર નકશા તૈયાર કરવામાં આવેલા હોય તો તે તદ્દન જુદા કારણસર કરેલા દાવામાં પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૨ વી. રી. ૨૯.

૩—નાજરનો રીપોર્ટ અને નકશો બે નાજરને કામમાં તપાસવામાં આવેલો ના હોય તો તે કાંઈ પણ પુરાવ નથી. ૧૬ વી. રી. ૪.

૪—જમીન ઉપર હક્ક કરાવવાના દાવામાં અમીને કરેલા નુકશાન ઉપરથી એમ જણાય છે કે બેમાંથી એકે પક્ષકારે હસ્તપ્રદ ચીત્તાના ડાંચ વીશે કાંઈ વાંધો લીધો નથી. તેમાં એવું કરાવેલું છે કે તેના સાચાપણા વીશે કાંઈ વાંધો ઉઠાવી તે ચીત્તા ઉપરથી કાંઈ પણ નુકશાનો અર્થ કરી શકાય છે કે નહીં એવી કાંઈ તપાસ કરી શકતા નથી. ૧૪ વી. રી. ૩૯૧.

૫—જુદામાં થએલો નુકશો વાદીએ રજુ કરેલો તે પ્રમાણે અમુક જમીન ક્યાંદાં છે તે બાબત સ્થાનિક તપાસ સીવીલ અમીન કરે અને તે નુકશો બાબત હાજર પ્રતીવાદીઓએ હરકત લીધી ના હોય અને બતાવેલા ખુટ તેઓ કબુલ કરતા હોય તેની રૂઈએ તે તપાસ હોય તો પછી તે નકશો સરકારના અખત્યારથી કરવામાં આવ્યો છે કે નહી તે સવાલ વીના પણ તે સાચો અને ભરસો રાખવા લાયક છે એમ માનવું જોઈએ. ૧૮ વી. રી. ૩૪૮.

૬—સરવૈનો નકશો તેમજ “હક” ન

કશો પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૮ વી. રી. ૧૬૭.

૭—સરવૈનો જે નકશો રદ કરવાને માગવામાં આવેલું હોય તે અમીનના રીપોર્ટનું સાચાપણું તપાસવાને ઉપયોગમાં લેઈ શકાય છે. ૫ વી. રી. ૩૪.

૮—જમીનના માપ તથા ખુટ બાબત “હક” નકશાનો પુરાવ વીચારમાં લેવાને સરવૈના નકશાની મદદ લેઈ શકાય છે. ૨૦ વી. રી. ૨૪.

૯—પરંતુ કામમાં જેમ બીજો પુરાવ હોય તેવો તે પણ એક પુરાવ છે અને પુરાવના બોળનો નીર્ણય કરવાને તેનો કાંઈ અસર થતો નથી. ૨૨ વી. રી. ૨૯૬.

૧૦—સરવૈના નકશા ઉપર પેનસીલથી ચાકગીરી તરીકે લખેલું હોય તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. સરકારના અખત્યારથી સરવૈના નકશા કરવામાં આવેલા હોય તે કબજા બાબતનો પુરાવ છે, અને તેથી તે હક બાબતનો પણ પુરાવ છે. ૧૦ વી. રી. ૩૪૩.

૧૧—સરકારી સરવૈના નકશા તે તેમાં જે દેહ કાઢાડેલા હોય તે બાબત સને ૧૮૫૫ ના આ. ૨ ની કા. ૧૩ પ્રમાણે પુરાવ છે. એટલુંજ નહીં પણ જે અધિકારીઓને તે નકશા કરવાને નીમેલા હોય તેમને બીજી જે હકીકત લખી લેવાને શરમાવેલું હોય તે બાબત પણ તે પુરાવ છે. આ શીવાય તે માલિક પાના હકકનો તે કાંઈ પુરાવ નથી. ૧૦ વી. રી. ૩૦૧.

૧૨—માહલાં પકડવાના હક બાબત જે તકરાર હોય તે વીશે સરવૈના નકશા કાંઈ પુરાવ નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૨૦.

૧૩—હકનો અથવા આગળના લાંબા કબજાનો બીજો કાંઈ સંતોષકારક પુરાવ ના

હોય તો વાદીનો જમીન ઉપર હક ઠરાવવાને અને પ્રતીવાદીના હાલના કબજામાં હાથ ધાલવાને સરવૈનો નકશો બસ નથી. ૨ વી. રી. ૨૧૦.

૧૪—સરવૈનો નકશો તથા પ્રોસીડીંગ અમુક કામોમાં હક સામેત કરવાને બસ પુરાવ થઈ શકે છે, માટે તે પુરાવ ઉપર કેટલું વજન રાખવું તે વીશેનો એક નીયમ સ્પેશીયલ અપીલમાં કરવાને હાથકાટનો અખત્યાર નથી. ૧૩ વી. રી. ૫૦.

૧૫—સીમાડાની તકરાર વખતે જે નકશા કરવામાં આવેલા હોય તે પાછળથી સીમાડાનો સવાલ એકાદ દાવામાં ઉત્પન્ન થાય તો તેમાં હકનો પુરાવ થાય છે. ૧૫ વી. રી. ૪૪૪.

૧૬—હકના સવાલ બાબત તપાસ કરવાને સરવૈના અમલદારોની હકુમત નથી, માટે એક તકરારી કામમાં થયેલું હુકમનામું જેવી રીતે હકનો પુરાવ થાય છે તેવી રીતે સરવૈનો નકશો કાંઈ પ્રતક્ષ પુરાવ થતો નથી, પરંતુ સરવૈ કરતી વખતના કબજા બાબતનો તે પ્રતક્ષ પુરાવ છે. ૯ કા. લા રી. ૩૦૫.

૧૭—એક સીમાડાની તકરારના કામમાં જરીકનો નકશો જે નીચેકારક પુરાવ ના થતો હોય તેપણુ તે અગત્યના પ્રકારનો પુરાવ છે માટે તેને જોઈએ અને તેનો વીચાર કરવો જોઈએ. ૧૫ વી. રી. ૩.

૧૮—એક સીમાડાના કામમાં “પીલર” ક્યાંહાં છે તે બાબતનો સવાલ હોય અને જે અમલદારે પીલર ઘાટ્યા હોય તે અમલદારે કરી મુકેલા નકશા ઉપરથી તકરારી લાઇન વીશે અદેશો રાખવાને કારણુ થતું હોય તો, પીલરવાળી લાઇન તે સીમાડો સમજવો એવું હુકમનામું થયા પછી પક્ષકારોની વર્તણૂક કેવી છે તે જોવાની અગત્ય છે, માટે

તે વીશે ખુલાસો કરવામાં ના આવે તો, તે હકીકત લક્ષમાં લેવી જોઈએ. ૨૦ વી. રી. ૨૪૩.

૧૯—એ “પરીઓ” ની રૂઢિએ અમુક જમીનના કમળ ઉપર વાદીએ દાવો રાખેલો છે, અને પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી છે કે વાદીનો કમળો ખેડાણુ જમીનનો છે અને પડતર જમીનનો નથી, પરંતુ સરવૈના નકશા ઉપરથી દાવાવાળી જમીન વાદીની જમીનમાં આવી જાય છે અને તેજ હદની અંદર તાલુકદારે ખીજી જમીન ખાસ અલાયદી રાખેલી છે તેથી તે જુદી માણુમ પડે તેવી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સરવૈનો નકશો લે જો કે નીશ્ચયકારક પુરાવ નથી તોપણુ વીરધ ખુલ્લો અને પ્રતક્ષ પુરાવ ના હોય તો, તેમાં નવો જોઈએ નહીં એમ થવું નહીં જોઈએ. ૨૫ વી. રી. ૪૫૩.

૨૦—“હકઅસ્ત” નકશાનો ધરાદો સરકાર મેહેસુલ આપનારી જમીનનો પેટા હક્ક ખતાવવાનો નથી, અને તેવા હક્ક આપતો તે નકશો કોઈ રીતે લખેલા દફતર તરીકે નથી. અને જે દાવામાં શીકમી તાલુકદારના હક્ક તરીકે નીર્ણય કરવાની બાબત હોય તો, તેમાં કોઈ તેની પુરાવ તરીકે કીમત નથી. ૨૫ વી. રી. ૨૭૭.

૨૧—“હકઅસ્ત” નકશા હદનાં નીશાન ખોટાં કરવામાં આવેલાં છે એવું વાદીએ કહીને હદ નક્કી કરી કમળો કાયમ ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં વાદીનું હુકમનામું કરવાની ના કહેવામાં આવી. તેમાં એવો સવાલ ઉત્પન્ન થયો છે કે હદના સ્વાલની બાબતમાં હવે પછી કામ ચાલે અને તેમાં વાદી પક્ષકાર હોય તો તે નકશો પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે કે નહીં. ૨ ઈંડીયન જ્યુરીસ્ટ ૨૪૫, ૮ વી. રી. ૬૪.

૨૨—“હક” નકશાની કમળના પુરાવ

તરીકેની કેવી કીમત છે તે વીશે વીચાર કરવામાં આવ્યો છે. ઇ. લા રી. ૮ કા. ૯૭૫, ૧૧ કા. લા. રી. ૩૯૫.

૨૩—કમળના દુવામાં વાદીનો પુરાવ ફક્ત “હકઅસ્ત” નકશો છે અને તે નકશો સાચો છે એમ ગણીને વાદી તથા પ્રતીવાદીની જગોએ પુર્વે થઈ ગયેલા સખસોએ સહીએ કરેલી છે અને તેમાં તકરારી જમીન તે વાદીની જગોએ પુર્વે થઈ ગયેલા સખસની બતાવી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીનું હુકમનામું વ્યાજખી રાહે કરવાને તે પુરાવ બસ નથી. ઈ. લા. રી. ૫ કા. ૨૧૨.

૨૪—“હકઅસ્ત” નકશો જો કે નીશ્ચયકારક પુરાવ નથી તોપણુ જે કામમાં તે કમળનો પુરાવ છે તે કામમાં તે હકકનો પણુ પુરાવ થાય છે. ૨૫ વી. રી. ૩૬ અને ૫૪.

૨૫—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૫૯ માં થાક નકશો કરવામાં આવેલો છે તે કાયમ ઠરાવ કરતી વખતે મીલકતની હદ કમ હતી. અને સને ૧૮૫૯ માં કઈ હદ કમુલ કરેલી હતી એ વીશેનો સ્પષ્ટ પુરાવ છે. ઇ. લા. રી. ૧૬. કલકત્તા ૧૮૬.

• બી.

ખીજ દરખાસો પુરાવ.

૧—પ્રમાણુશાસ્ત્રનો એક મુખ્ય નીયમ છે પણુ તે શાંકીત નથી પણુ તે વાસ્તવીક નીયમ છે કે જે કામમાં લખેલા દસ્તાવેજો હોય તે કામમાં તે દસ્તાવેજોના મચકુર વીશે સરસમાં સરસ પુરાવ તરીકે તે દસ્તાવેજો રજુ કરવા જોઈએ, માટે તે નીયમથી વીરધ ચાલવું બંધકર છે. સખખ સને ૧૮૭૧ ના આકટ ૯ ની ક. ૨૦ પ્રમાણુ દેવાની કમુલત ઉપર સહી કરવાને એન્ટને ખાસ અખત્યાર આપવામાં આવ્યો હતો તે બાબત અમુક કાગળ શા કારણથી રજુ કરવામાં આવતો નથી તેને

સંતોષકારક ખુલાસો કર્યા વીના તે કાગળના મચકુરનો ખીજ દરખાસ્તો પુરાવ હોય તેથી તે સાબેત થઈ શકતો નથી. ઇંગ્લીયન આપીલ્સ ૮, ૧૯ વી. રી. ૨૧૦ •

૨—ઇંગ્લાંડમાં પ્રમાણશાસ્ત્ર ચાલુ છે તે પ્રમાણે ધર્મે દરખાસ્તો દસ્તાવેજોની આગત માં હીદુસ્તાનમાં કાયદો કરેલો છે અને તેમાં કોર્ટમાં રજુ કરેલો જે દસ્તાવેજ ના હોય તે ના મચકુર વીશે ખીજ દરખાસ્તો પુરાવ આપવાનો હક છે તે અસલ શા કારણથી રજુ કરવામાં આવતો નથી તેનો ખુલાસો કરીને પછી તે હક થાય છે. ઈ. લો. રી. ૬ કલકતા ૭૨૦, ૮:૬. લો. રી. ૩૩૭.

૩—એકાદા પટાના મચકુર વીશે કાંઈ સવાલ હોય તો તે દસ્તાવેજ રજુ કરીને સાબેત કરવો જરૂર છે અને જ્યાં તેમ ના હોય તો બાર વરસનો કબજો ફક્ત સાબેત કરવાની જરૂર છે. ૨૪ વી. રી. ૪૨૫.

૪—અમુક દસ્તાવેજ એક સાક્ષી પાસે છે એમ જાણવામાં હોય અને તે રજુ કરાવી શકતો હોય તો તે રજુ કરવાની અને સાક્ષીની ફરજ પાડવાને કાયદામાં ઠરાવેલા તમામ ઇલાજો પક્ષકાર કરે, નહીં અથવા તે ગુમ થયો છે એમ સંતોષકારક રીતે બતાવે નહીં ત્યાં સુધી તે વીશે ખીજ દરખાસ્તો પુરાવ દાખલ થઈ શકતો નથી. ૧ વી. રી. ૧૪૫, ૩ ઇંગ્લાંડ ૧૬૦, ૧૧ વી. રી. ૨૨૭.

૫—પ્રથમ નીચેના ઠરાવવામાં આવેલા છે તે પ્રમાણે એવું ઠરાવવામાં આવેલું છે કે એકાદો દસ્તાવેજ ગમે તેટલી મુદતનો હોય તે કાયદેસર પુરાવ તરીકે રજુ થઈ શકે તે બેદેશમાં તે કેના કબજામાંથી આવ્યો એ વીશે સોગન ઉપરનો પુરાવ જોઈએ. ૧૨ વી. રી. ૯૦.

૬—એક પટા ઉપર સાક્ષીઓ કરવામાં આવેલી નહીં હતી તેથી તે વીશે પ્રતક્ષ

પુરાવ થવા લાયક નહીં હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે પટા ૧૫ કબજામાંથી આવેલો છે અને તે પટા કરી આપનારની કબજા કરેલી સદી ખીજ દસ્તાવેજો ઉપર છે તે સાથે તેની સદી બરોબર મળતી આવે છે માટે તે સાબેત થયેલો છે. ૧૫ વી. રી. ૪૯૩.

૭—ગુમ થયેલા દસ્તાવેજ ઉપર સ્ટાંપની જરૂર હોય અને તે ઉપર સ્ટાંપ ના હોય તો તે વીશે ખીજ દરખાસ્તો પુરાવ આપી શકતો નથી. ૪ મદ્રાસ ૩૧૨.

૮—એકાદો દસ્તાવેજ રજુ કરવાને નોટીસ આપ્યા પછી જો તે છેવટ જોવામાં આવેલો તે વખતે તે ઉપર સ્ટાંપ નહીં હતો એવો કાંઈ પુરાવ ના હોય તો તે દસ્તાવેજનો મચકુર સાબેત કરવાને ખીજ દરખાસ્તો પુરાવ આપી શકાય છે. ૬. લો. રી. ૨ મદ્રાસ ૨૦૮.

૯—એકાદો કરાર લખેલો હોય અને તે દસ્તાવેજ ઉપરથી પક્ષકારોની વચ્ચે ફક્ત દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થતું હોય તો તે કરારની સરતો સાબેત કરવાને કાંઈ મુખજુઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ૨૪ વી. રી. ૮૮.

૧૦—અમુક માલ વેચાણ આપવામાં આવેલો તેની કીમત લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો હતો વાદીએ તે વેચાણની આગત સોગન ઉપર કહી અને માલ પ્રતીવાદીને આપવામાં આવેલો છે એવી પ્રતીવાદીની લખેલી કબજત વાદીએ પુરાવગ્રં રજુ કરી, તે લખત ઉપર સ્ટાંપ નથી માટે તે રદ કરવામાં આવી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે માલ વેચાણ આપવામાં આવેલો છે તે તથા તેની કીમત મુખજુઆનીના પુરાવથી સાબેત કરવાને વાદીને જડજો લાગ આપવો જોઈતો હતો. ૬. લો. રી. ૮ કલકતા. ૨૮૨.

૧૧—સ્ટાંપ વીનાના કાગળ ઉપર પ્રેમેન સરી નોટ લખવામાં આવેલી હોય અને તે

નોટની રૂઠ્ઠી દાવો કરવામાં આવે તો વાદીને અવેજ બાબત સ્વતંત્ર પુરાવ બાબત અટકાવ થતો નથી. ઈ. લો. રી. ૩ કલકતા ૩૧૪-૨ કલકતા લો. રી. ૪૧૨. ઇ. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ ૫૮૧ તથા ૭૧૭.

૧૨—હ એ હ ને નંગમ મીલકત સાં- નમાં રાખી ૩૮૫) ધીર્યા. હ એ ૩૪૦) વ- સુલ આપ્યા અને મુખજુબાનીથી તે વસુલ આપતી વખતે બાકીના ૩૪૫) દેવાએ એમ કમુલ કર્યું તેજ વખતે પક્ષકારોની વચ્ચે એવો કરાર થયો હતો કે તે બાકીની રકમ બાબત હ એ હ ને પ્રામેસરીનોટ લખી આપવી અને સદરહુ મીલકત તેને પાછી આપવી તેથી હ એ હ ને ૩૪૫) ની પ્રામેસરીનોટ લખી આપીને તે મીલકત તેને પાછી આપી. પછી હ એ ૩૪૫) બાબતની મુખ જુબાની કરેલી કમુલતની રૂઠ્ઠી દાવો કર્યો અને સદરહુ પ્રા- મેસરીનોટ ઉપર નોંધતો સ્ટાંપ નહી હતો તેથી તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નહી હતી માટે તે કોરાણે રાખવામાં આવી હતી. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રામેસરીનોટ લખી આપવામાં આવી છે તેથી અસલ અ- વેજ બતાવવાને હને હરકત થતી નથી તેમને દેવાની મુખ જુબાનીથી કરેલી કમુલત બાબત- નો પુરાવ પણ બાતલ થતો નથી. ઇ. લો. રી. ૪ અ. ૧૩૫.

૧૩—એક પ્રામેસરીનોટ ઉપર ચોખ્ખ સ્ટાંપ નહી હતો માટે તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નહી હતી અને તે અવીભક્ત હોંદુ કુટુંબના અંગભુત ક તથા ન એ અવે- જ લેઈ ર ને લખી આપેલી હતી. આ નાણું કુટુંબના કારણસર વાપરવામાં આવ્યાં હતાં. ર એ ક તથા ન ઉપર તથા તેમના બાપ પ ઉપર અને કુટુંબના બીજા અંગભુતો ઉપર તે ધીરેલાં નાણું લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં

ઠરાવ્યું છે કે પ્રામેસરીનોટ લખી આપવામાં આવેલી છે તેથી સદરહુ દાવો ચાલવાને હર- કત થતી નથી અને ર નો ક તથા ન ઉપર તથા પ ઉપર કુટુંબની મીલકત જેટલે દરજ્જે તેના લાગણાં આવી હોય તેટલે દરજ્જે હુકમ- નામુ મેળવવાનો તેનો હક છે. ઇ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ ૧૧૨.

• ૧૪—રાને ૧૮૭૬ માં વ તથા હ વ- ચ્ચે હીસાબ થયો અને હ પાસે વ ના ૩ ૮૦૦) લેહેણા બાકી કાઢાડ્યા. હ એ વ ને એક દસ્તાવેજ લખી આપ્યો અને તે બાકીના દેવાની રકમ દર વરસે ૩૨૦૦) પ્રમાણે ચાર હફનેથી આપવાને કમુલ કર્યું. તેજ વખતે વ એ પોતાના હીસાબના ચેપડામાં દર વરસે ૩૨૦૦) ના હફતા પ્રમાણે ચાર હફનેથી તે બાકી વસુલ કરવાની છે એમ લખ્યું પછી રાને ૧૮૭૬ માં વ એ તે દસ્તાવેજની રૂઠ્ઠી ચે- હેલો હફતા લેવાને દાવો કર્યો પણ એ ઠરા- વ્યું છે કે તે પ્રામેસરીનોટ છે અને તે ઉપર સ્ટાંપ નથી માટે તે પુરાવમાં લેઈ શકાતી નથી. તે ઉપરથી વ એ ફરીથી દાવો કરવા- ની પરવાનગી સાથે તે દાવો ખેંચી લીધો. પછી વ એ પોતાના હીસાબના ચેપડામાં સદરહુ લખાણ કરેલું હતું તેની રૂઠ્ઠી દાવો કર્યો. તેમાં કોર્ટ ઠરાવ્યું છે કે દર વરસે ૩ ૨૦૦) ના હફતાથી તે રકમ વસુલ કરવાની છે એવું લખણ સામગ્રી હીસાબ કરીને લખેલું છે તેથી તે બાકીની રકમ હ એ આ- પવાનો કરાર કરેલો છે તે સાબેત થઈ શ- કતો નથી. પણ તે ફક્ત પ્રામેસરીનોટ ઉપ- રથી સાબેત થઈ શકે છે. ઇ. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ ૭૧૭.

૧૫—પક્ષકારોની વચ્ચે કરાર બાબ- તની ફક્ત નોટ છે અને તે ઉપર ચોખ્ખ

રટાંપ ના હોય અમર કાંધ ખીજી કારણ હોય તેથી તે પુરાવમાં દાખલ થઈ શકે તેવું ના હોય તો લેણુદારે પોતાનાં નાણાં ખોવાં જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૭ કલકતા ૨૫૬—૮ કલકતા સો. રી. ૫૩૩.

૧૬—લેણુદાર તથા દેણુદારની વચ્ચે સામસામી હીસાખ થએલો હતો તેથી દેણુદારને જે બાકી રહેવું નીકળતુ હતુ તે બાબત ખત લખી આપ્યું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે લેણુદાર સામસામી હીસાખની રૂઠાં પોતાની બાકી લેહેણુથી લેવાને દાવો કરી શકતો નથી. ઇ. સો. રી. ૪ અરદાબાદ ૩૩૦.

૧૭—ઠરાવ્યું છે કે એક હુંડીની રૂઠાં દાવો કરવામાં આવેલો છે પણ તે ઉપર જોઈતો રટાંપ નથી તેથી તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. સખખ તે દાવો કાઢાડી નાંખવો જોઈએ. ઈ. સો. રી. ૫ મદ્રાસ ૧૬૬.

૧૮—૩. ૧૦૦૦) ની હુંડી લખી આવવામાં આવેલી તે કબુલ કરવામાં આવેલી અને તે ઉપર શેરો કરી આવવામાં આવેલો પણ તે ઉપર જોઈતો રટાંપ નહીં હતો માટે જો નોટની રૂઠાં કરેલા દાવામાં પેનલટી આપીને પણ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. સખખ શેરો કરાવી લેનારે શેરો કરી આપનાર ઉપર દાવો કરેલો હોય અને યોગ્ય મુદતમાં પ્રતિવાદીને નાણાં ધીરેલાં છે એમ કહી દાવો માગવાને દાવાની અરજી દુરસ્ત કરવાને જો અરજી કરવામાં આવેલી ના હોય તો કોર્ટ તે પરવાનગી નહીં આપવાને મુખત્યાર છે. પછી વાદીને નવો દાવો કરવાની પરવાનગી આપી શકાય તેની ચીંતા નહીં. ૨ ક. સો. રી. ૪૦૯—૨૧ વી. રી. ૧.

૧૯—સોડી રાજનામા કરીને જે દસ્તાવેજ કહેવાય છે એટલે જે દસ્તાવેજથી

જમીન કબજે રાખવાનો હક્ક છોડી દેઈ જમીનના માલિકને આપે છે અને જમીનના માલિકને વીનંતી કરે છે કે ખીજ પક્ષકારને તે હક્ક વેચવામાં આવેલો છે તેના નામ ઉપર તે જમીન રજીસ્ટર કરવી જોઈએ. તે દસ્તાવેજ પુરાવ આકટની કલમ ૯૧ માં કહેલા પ્રકારનો દસ્તાવેજ નથી. માટે જો કાંધ ખીજે પુરાવ હોય તો તે ખીજ પુરાવની રૂઠાં કોર્ટને ઠરાવ કરવાને કીંઈ હરકત થતી નથી. ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ ૧૧૭.

૨૦—તા. ૧૯ માર્ચ સને ૧૮૬૭ ના રોજ ક ન અને બ એ ત્રણ ભાઈઓની વચ્ચે એક ફારકતી લખી આપવામાં આવી. પણ તે રજીસ્ટર કરવામાં આવેલી નથી. તેમાં એવો મચકુર લખ્યો હતો કે તે ફારકતીની તારીખ પહેલાં કેટલાંક વરસો ઉપર ત્રણ મકાનો સીવાય કુટુંબી મીલકતની વહેંચણુ થએલી છે માટે તે મકાનોની વહેંચણુ ભાઈઓની વચ્ચે કરવામાં આવે છે. પછી ક ના હીસામાં જે મકાન આવેલુ તે લેવાને તેની વીધવાએ દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે કુટુંબી મીલકતની પ્રથમ વહેંચણુ થએલી તે બાબત તો ખીજ દરજ્જાનો પુરાવ જો કે આ દસ્તાવેજથી ખાતલ થતો નથી. પણ તે દસ્તાવેજ લખી આપ્યાની તારીખે વહેંચણુ તરીકે ત્રણ મકાનોની વ્યવસ્થા કરેલી છે માટે પુરાવ આકટની કા. ૯૧ પ્રમાણે તે દસ્તાવેજના મચકુર વીશે ખીજ દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. સો. રી. ૨ મુંબાઈ ૬૩૫.

૨૧—એક નીમે ભાગનું વેચાણ ખત તથા ખીજે નીમે ભાગનો પટો વાદીએ બ ને લખી આપ્યો તેથી સને ૧૮૫૯ ના આ. ૧૪ પ્રમાણે બ એ દાવો કર્યો તે કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો. પછી બ એ તે વેચાણ દ-

સ્તાવેજ તથા પટો પાછા આપવામાં આવ્યો છે અને કાંઈ દાવો નથી એવો શેરો કરીને સહી કરી અને પાછો આપ્યો. આ એ તે મીલ-કતનો કળજો લેવાને આ દાવો કરેલો છે તેમાં પ્રતીવાદીએ એવો જવાબ આપ્યો કે તે મીલકતના નીચે ભાગ બાજત દાવો કરવાને આનો ભાગ નથી. કારણ કે તે જેને વેચાણ આપવામાં આવેલો છે અને સદરહુ શેરો પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી કારણ કે તે રજીસ્ટર કરાવેલો નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે લખાણથી ફરીથી વેચાણખત કરાવવાનું છે અને તે વ્યહેવાર આખરનો થયેલો નથી એવો પુરાવ થાય છે. ૩ બંગાળા લો. રી. ૧૨૫.

૨૨—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીને પટા અને કબુલતનો મચકુર સાથેત કરવાને મુખજીયાની નો પુરાવ દાખલ નહી કરવાથી સને ૧૮૫૯ના આક્ટ ૧૦ પ્રમાણેના દાવામાં ફાયદો થયેલો છે માટે તે પુરાવ તેના સામા દાવાની પુછીમાં દાખલ કરવામાં આવે તે નીચમ વીરૂદ્ધ છે અને ગેરવ્યાજબી છે. ૫ બંગ. લો. રી. ૧-૧૩ વી. રી. ૩૦૭.

૨૩—એક કળજો લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ ગીરોનો દસ્તાવેજ બતાવી કળજો લેવાને દાવો રાખ્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પુરાવ આક્ટની કા. ૬૫ પ્રમાણે તે વીશે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ આપી શકાતો નથી. ૬ લો. રી. ૬ મદ્રાસ ૧૧૭.

૨૪—લખેલો કરાર તે રજુ કરીને સાબેત થઈ શકે છે માટે તે રજીસ્ટર કરાવેલો ના હોય તેથી દાખલ કરવા લાયક ના હોય તો તે કરાર વીશે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ લેઈ શકાતો નથી. પક્ષકારે તકરારની અંદર નહી એવી રીતે તે દસ્તાવેજનો મચકુર એક જીયાનીમાં કબુલ કર્યો હોય તો તે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ છે માટે તે દસ્તાવેજનું કામ

પુર પાડી શકતો નથી. ૮ મુંબઈ ૧૬૩.

૨૫—એક ખતની રૂઠ્ઠા દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ ખત લખી આપ્યાની વાત ધનકાર કરી વાદીએ જવાબમાં કહ્યું છે કે તે ખત અકસ્માત રીતે નાશ થયેલું છે માટે તેની રજીસ્ટર થયેલી નકલ પુરાવામાં રજુ કરવાને પરવાનગી મળવાની તેણે અરજ કરી તે કોર્ટ મંજુર કરી અને તેની સાથે કોર્ટ એવો હુકમ કર્યો કે અસલ ખતના જે કડકા રહેલા છે તે રજુ કરવા. તપાસ વખતે વાદીએ તે કડકા રજુ કર્યા. અને સને ૧૮૦૨ના મદ્રાસના કાયદા ૧૭ ની કા. ૧૧ પ્રમાણે તે રજીસ્ટર થયેલી નકલ પુરાવામાં રજુ કરવામાં આવી, સદરહુ કડકા અસલ ખતના છે એવું સાબેત કરવાને તેણે કાંઈ સાહેદી બોલાવ્યા નથી. કોર્ટે રજીસ્ટર થયેલી નકલ પુરાવ તરીકે દાખલ કરી અને વાદીના લાભમાં ઠરાવ કર્યો. આ ઠરાવ અપીલમાં જુડીસીયલ કમિટીએ ફેરવ્યો એવા કારણથી કે અસલ ખત નાશ થયેલું છે એવો સંતોશકારક પુરાવ નથી. માટે રજીસ્ટર થયેલી નકલ બીજા દરજ્જાનો પુરાવ તરીકે દાખલ કરવામાં આવી છે તે બરોગર નથી. ૩ મુરુંડીયન અપીલ્સ. ૧૫૬.

૨૬—જે દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવવો જોઈતો હતો તે દસ્તાવેજ રજીસ્ટર થયેલો નથી માટે હું રજુ કરી શકતો નથી એવું બતાવવામાં આવે તે દસ્તાવેજના મચકુરનો બીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવાને સાહેદના રાખતો હોય તે બાબતમાં બસ નથી. તેણે તો માહારી કાંઈ કસુરથી તે રજીસ્ટર કરાવવામાં આવેલું નથી એવું બન્યું નથી એમ બતાવવું જોઈએ. અથવા તેણે એમ બતાવવું જોઈએ કે જે પક્ષકારના વીરૂદ્ધ તે દસ્તાવેજનો ઉપયોગ કરવાને તે માગતો હોય તે પક્ષકારે તે નહી રજીસ્ટર કરાવવાની બાબતમાં કપટ કરેલું છે,

એવી રીતે કે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ રજુ કરવાને વાંધો લેવાને તે કારણથી તેને પરવાનગી આપી શકાતી નથી. ૯ વી. રી. ૫૨૮.

૨૭—એકાદા પંટા ઉપર વાદી પોતાના હક્કનો આધાર રાખતો હોય પણ તે રજીસ્ટર કરાવવામાં આવેલો ના હોય માટે તે રજીસ્ટરના કાયદા પ્રમાણે તેનો ઉપયોગ થઈ શકતો ના હોય તો તે કારણથી તે રજુ કરવામાં ના આવે તો બીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવાને અસલ દસ્તાવેજ વીશે સંતોષકારક પુરાવ ના હોય તો કોર્ટ વ્યાજબી રાહે હુકમ કરી શકતા નથી. ૨૧ વી. રી. ૩૦૭.

ગુમ થએલા અથવા નાશ થ- એલા દસ્તાવેજો.

૧—જે કામમાં કોર્ટને એવી ખાતરી થાય કે એકાદો દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવેલો છે પણ તે ગુમ થએલો છે અગર નાશ થએલો છે તો તેના મચકુર વીશે દસ્તાવેજ અથવા મુખજુબાનીનો બીજો દરજ્જાનો પુરાવ કોર્ટ લેવો જોઈએ અને તે દસ્તાવેજ ઉપરના સાક્ષીઓ હોવાની જરૂર છે એમ નથી. ૧૦ વી. રી. ૨૪.

૨—એક બગીચાનાં ઝાડ વેચવામાં આવેલાં તે સખંધી જમીનદારી લેહેણું લેવાનો દાવો ફક્ત રીવાજ ઉપરથી અપાવવો નહીં જોઈએ. પરંતુ સને ૧૮૨૨ ના કાયદા ૭ ની કા. ૯ અને સને ૧૮૨૫ ના કાયદાની કા. ૯ પ્રમાણે સેટલમેંટના કાગળોમાં તે લેહેણું કચ્છલ કરવામાં આવ્યું છે કે નહીં એ વીશે કોર્ટ તપાસ કરવી જોઈએ. જે સેટલમેંટના કાગળો નાશ કરવામાં આવેલા હોય તો તે લેહેણું બાબતનો મચકુર બીજો સરસમાં સરસ જે પુરાવ મળી શકે તેવો હોય તેથી નમ્મી કરવો જોઈએ. ૧ આગ્રા. ૧૩૯.

૩—એક પક્ષકારે હુકમનામું મેળવેલું તે

ઉપર અપીલ થએલી હતી અને તે એક કોર્ટ માંથી બીજી કોર્ટમાં જતાં તે કામના કાગળો ફરીથી મળી શકે નહીં તે પ્રમાણે ગુમ થયા તેથી હાયકોર્ટ નીચેની અપીલકોર્ટને એવો હુકમ કર્યો કે તે તમામ કાગળો તૈયાર થાય તે પ્રમાણે બેઠ પક્ષકારો તરફથી બીજા દરજ્જાનો પુરાવ લેવો જોઈએ અગર જે તેમ ના થાય તો સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૩૫૫ પ્રમાણે વધારાનો પુરાવ લેવો જોઈએ. ૭ વી. રી. ૧૧૮.

૪—એક લેહેણું ખરીદદારે કરેલા દાવામાં વાદીએ કહેલું છે કે સને ૧૮૭૩ માં અ એ બ ને રૂ ૧૦૦૦ નું ખત લખી આપેલું છે તે ખત ઉપરનો હક્ક બ ઉપરના હુકમનામાની બબલથીમાં થએલા લીલાગમાંથી મેં ખરીદ કરેલો છે તેથી વાદીએ તે ખતની રૂ. ૪૦૦ ને પક્ષકાર કરીને અ ઉપર દાવો કર્યો. તપાસ વખતે અ એ તે ખત લખી આપ્યાની વાત ઈનકાર કરી અને તે વખત વાદીએ રજુ કરેલું નહીં હતું પણ તે રજુ કરવાને બ ઉપર નોટીસ બબલની તે ખતના મચકુર વીશે વાદીએ બીજા દરજ્જાનો પુરાવ રજુ કર્યો. પણ બ ને સાક્ષી તરીકે તપાસવામાં આવ્યો નહીં હતો. અને તે ગુમ થયા બાબત અથવા નાશ થયા બાબત કાંઈ પુરાવ આપવામાં આવ્યો નહીં હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ૪. લો. રી. ૭ કલકતા. ૯૮-૮ કલકતા લો. રી. ૪૮૯.

૫—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ જે ત્રણ દસ્તાવેજો નાશ થએલા અગર ગુમ થએલા કહેલા છે તે નાશ અગર ગુમ થયા છે એવું સાબત થએલું નથી માટે પુરાવમાં કાયદા પ્રમાણે જે મનાઈ કચ્છલ કરવામાં આવેલી છે તે તેમાં રજુ નહીં કરવાનો સમાસ થાય

છે અને પુરાવ આકટની કા. ૧૧૪ ના પ્રકા-
ત (ગ) માં જે એનું કમુલ કરેલું છે કે જે પુરાવ
રજુ થઈ શકે તેવો હોય પણ તે રજુ કરવામાં
આવ્યો ના હોય અને જો તે રજુ કરવામાં
આવે તો જે સખસ તે દયાવી રાખતો હોય
તેના વીરુદ્ધ થાય તે અનુમાનને તે પાત્ર થાય
છે. ઈ. સો. રી. ૭ અદલાયાદ. ૭૩૮.

૬—ખળવામાં એક ગીરોનો દસ્તાવેજ
નાશ થએલો છે એમ કહેવામાં આવેલું અને
તે દસ્તાવેજની રૂપરેખા દાવો કરવામાં આવ્યો
છે તેમાં ઠરાવું છે કે જો એમ સામેત થાય
કે તે અસલ દસ્તાવેજ નાશ થએલો છે
અને તેની નકલ છે નહીં તો કોર્ટ તેના મ-
ચકુર વીશે મુખજુગાનીનો પુરાવ લેખને
ફક્ત તે પુરાવ ઉપરથી તે સાચો છે કે નહીં
એ વીશેનો નીર્ણય કરી શકે છે. વી. રી.
સને ૧૮૬૪ પાનું ૨૬૪.

૭—એક ગીરો છોડાવવાના દાવામાં
એનું સામેત થએલું છે કે ગીરો રાખનારા-
ઓએ અને તેઓના અસાધનીએ જે દસ્તા-
વેજથી મીલકત ગીરો મુકવામાં આવેલી તે
દસ્તાવેજ કપટથી નાશ થએલો છે. તેમાં
ઠરાવેલું છે કે ગીરો રાખનારાઓને તે દસ્તા-
વેજનો મચકુર અથવા ગીરોની રૂપરેખા
લેખેલો રકમ ખીજ દરજ્જાના પુરાવથી
સામેત કરવાને પરવાનગી આપી શકાતી
નથી અને ગીરો આપનારના વારસને
કાંઈ પણ રકમ આપ્યા શીવાય જમીન દાવાની
પરવાનગી આપી શકાય છે. ૧ મુખાષ ૧૭૭.

૮—પુરાવ આકટની કલમ ૬૫ ની
રકમ (ક) અને વળી તેજ કલમની રકમ
(અ) અથવા (ક) પ્રમાણેના કાગમાં કાંઈ
પણ ખીજ દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવા
લાયક છે. ઈ. સો. રી. ૫ કલકતા ૫૬૮, ૫
કલકતા સો. રી. ૩૩૧.

ખીજ કારણોથી દસ્તાવેજ રજુ ન-
હીં કરવો તે.

૧—વેચાણનું સર્ટીફિકેટ નહીં હોવા
ખાખત ખુલાસો આપવામાં ના આવે અને
લોટબંદી કરતાં વધારે પુરાવ રજુ થઈ શકે
તેવું ના હોય તો તે સર્ટીફિકેટને બદલે ખીજ
દરજ્જાનો પુરાવ તરીકે લોટબંદી કમુલ કરી
શકાતું નથી. ૨૧ વી. રી. ૩૩૩.

૨—એક તાલુકાનો હક્ક તેમાંનો એક
ભાગ કારણે રાખીને વેચવામાં આવ્યો. એવા
કારણથી કે તે ખરીદદારે તે કારણે રાખેલા
ભાગનું મેહેસુલ આપીને વેચનારને જવાબ-
દારીમાં રાખવો નહીં. જો એ ઉ તરફથી
અસાધનમંદો કરવામાં આવ્યા અને વાદીએ
વેચનારની તરફથી પ્રતિવાદીઓ કે જે મને
ખરીદદાર તરફથી આ જવાબદારીઓનો
અમલ કરવાનો હક્ક મળેલો હતો તેમના ઉ-
પર દાવો કર્યો. વાદીએ કહેલું છે કે તે વે-
ચાણના અસલ પક્ષકારોની વચ્ચે આ કારણ
થયાનું કમુલ કર્યાનું ઈકરારનામું છે. પરંતુ
તે તેણે રજુ કર્યું નથી. જે ફક્ત પુરાવ રજુ
કરવામાં આવ્યો છે તે જ કામમાં આ કારણ
સામેત થએલો ઠરાવેલો છે તે કામનો ફેસ-
લો છે. વાદીનો દાવો નીષ્ફળ ગયો. કારણ
કે આ જવાબદારી ઉપરનો હક્ક હવે પછીના
રેવન્યુસેટલમેન્ટ સમ્બંધી છે એમ ઠરાવેલું નથી.
તેમ એમ પણ ઠરાવેલું નથી કે ખીજઓ-
નો ગમે તે હકથી કબજો હોય તોપણ ખી-
જઓને બંધનકારક થાય તે પ્રમાણે તે જ-
મીનતી સાથે તે કારણ રહે છે. જે દાવામાં
ફેસલો આપવામાં આવેલો છે તે દાવામાં
ઇકરારનામું રજુ કરવામાં આવ્યું નથી માટે
અસલકોર્ટ તેના મચકુર વીશે ખીજ દર-
જ્જાનો પુરાવ દાખલ કરતી નથી. અખીલમાં

તે દસ્તાવેજ તપાસવાને કહેવામાં આવ્યું હતું. પણ અપીલકોર્ટે તે વીશે ના કહી તેથી ખીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવામાં આવેલો છે. આ અપીલમાં વાદીના કબજામાં અસલ દસ્તાવેજ છે તે કોર્ટે જોયા સીવાય તે દસ્તાવેજના મત્રકુર વિશે ખીજા દરજ્જાનો પુરાવ આપવાને વાદીને પરવાનગી આપેલી છે તે જુલ છે એમ બતાવેલું છે. ઇ. લો. રી. ૪ અલ્ફાબા ૬૪૦૬, ૧૧ કલકતા લો. રી. ૧૦૯-૯ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૬૪.

૩—જે પક્ષકારોએ અમુક મીલકત ઉપરના એક ઓરતના દાવા વીશે તકરાર કરેલી છે તે પક્ષકારોના બાદમાં તે ઓરતને લખી આપેલા હુકમની રીતે અમુક મીલકત ઉપર એક સખસે દાવો રાખેલો છે પણ તે હીયા તે ઓરતને આપવામાં આવેલું નથી કારણ કે તે જુદી જુદી મીલકત સમંધી છે અને તેમાંની તેણીના આ દાવાવાળી મીલકત છે અને પ્રતીવાદીઓમાંના એક પ્રતીવાદી પાસેથી તેણીએ તે હીયા મંગાવેલું તેમ છતાં તેણે તે રજુ કર્યું નથી. તેમાં કરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૬૫ વીશે તેના મત્રકુર વીશે ખીજા દરજ્જાનો પુરાવ મેળવવાને વાદીનો હક્ક છે માટે અસલ કોર્ટે તેણીના લાભમાં જે હુકમનામું કરેલું છે અને જે ફેરવવાને હાયકોર્ટ હાલ ના કહે છે તે હુકમનામું વાદીએ તે પુરાવ મેળવવાથી કરાવવાનો તેનો હક્ક છે. ૨૫ વી. રી. ૪૫૯.

૪—કોર્ટની હકુમતની બાહારના એક પ્રતીવાદી ઉપર એક કાગળ રજુ કરવાને સમન્સ કરવામાં આવેલો પણ તે સમન્સ પ્રમાણે ચાલ્યો નહીં અને દાવાની સુનાવણીની છેવટ વખતે તે વકીલની મારફતે હાજર થયો તો પુરાવ આકટની કા. ૬૬ ના વીશે કરાવેલું છે પ્રમાણે તે કાગળના મત્રકુરનો ખીજા

દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવામાં આવેલો છે. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ ૨૯૫.

૫—કમીશનરની રૂબરૂ બ્યારે પુરાવ લેવામાં આવેલો હોય ત્યારે રજુ કરેલા દસ્તાવેજ બાબતે જે કોઈ કારણથી હરકત લેવામાં આવી હોય તો ખીજા કોઈ કારણથી તપાસ વખતે તે દસ્તાવેજ વીશે હરકત લેવાને સામા પક્ષકારને અટકાવ થતો નથી. પ્રથમ તે રજુ કરવામાં આવ્યો તે વખતે દાખલ કરવા સંબંધી તમામ હરકતો બતાવવાની જરૂર નથી. પરંતુ તે રજુ કરનાર પક્ષકાર બ્યારે તે પુરાવમાં રજુ કરે ત્યારે તે હરકત લેનાર પક્ષકાર હરકોઈ નવી હરકત લેઈ શકે છે. કમીશન કાહાડનારી કોર્ટની હકુમતની બાહારની જગ્યાએ પુરાવ લેવામાં કમીશન કાહાડવામાં આવ્યું હોય તો રજુ કરનાર પક્ષકારે અસલ દસ્તાવેજ રજુ કરવાને સાફ તે દસ્તાવેજના મત્રકુરનો ખીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ થઈ શકે તે કારણસર નોટીસ આપવાની જરૂર નથી તેમ તે અસલ દસ્તાવેજ રજુ કરવાને ના કહેવામાં આવી છે એમ સાબેત કરવાની પણ જરૂર નથી. ઈ. લો. ૯ કલકતા. ૯૩૯.

૬—એક ગીરો દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરવાને આપેલા અખત્યારના મુખત્યારનામાં તે ગીરોનો દસ્તાવેજ લખી આપવાનો પ્રથમ અખત્યાર આપવામાં આવેલો તે કચુલ કરવામાં આવેલું હતું તો તે મુખત્યારનામું પ્રથમ નો દસ્તાવેજ કચુલ કર્યા તરીકે અસલ પુરાવની માફક દાખલ કરવા લાયક છે. ૨ વી. રી. ૪૪

૭—એક પટો રજીસ્ટર થયેલો હોય તો તેનો સામો દસ્તાવેજ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે માટે અસલ રજીસ્ટર થયેલો પટો ફક્ત કોર્ટની રૂબરૂ નથી તેટલા કારણથી તે સામો દસ્તાવેજ નામંજુર થઈ શકતો નથી. ૩ આર્મા ૨૩૩.

૮—અ એ બ ને જમીન સાંધે આપી અને બ એ ક કે ને રૈયત છે તેને સાંધે આપી. પછી જે કબજો ગયો કહેવામાં આવ્યો છે તે ગયા પછી અ ને પ્રતીવાદીમાં દાખલ કરીને ક એ તેના ભાગનો કબજો લેવાને દાવો કર્યો. સુનાવણી, વખતે તકરારી જમીન બ એ ગને સાંધે આપેલી જમીન પેકીની છે એવું સાબેત કરવાને ક એ પોતે આપેલી બ ને કબુલત પુરાવામાં રજુ કરી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે ક એ પોતે બ ને ને પટા કરી આપેલો તે પટા અને અ એ બ ને કરી આપેલો તે પટા રજુ કરવો જોઈતો હતો. આગર તે નહીં કરવા બાબત જોઈતી રીતે ખુલાસો આપવો જોઈતો હતો. પણ તે બેમાંથી એકે તે કરેલું નથી માટે તે કબુલત કે જે ક ના પટાની બીજા દરજ્જાના ફક્ત પુરાવ તરીકેની છે તે દાખલ કરવા હાથક નથી. પછી તે જમીનના માલિક અ ના કબજામાંથી રજુ કરવામાં આવેલી હોય તેની ચીંતા નહીં. ૧ કમકતા લો. રી. ૫૪૭.

૯—ભાગીદારીના હિસાબની બાકીની રકમ જે રકમ લેહેણી કહેવામાં આવી છે તે સેવાના દાવામાં સને ૧૭૯૩ ના કાયદા ૬ ની કમગ ૧૬ પ્રમાણે સદર કોર્ટ અસલ હિસાબના ચોપડા પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં લેવા જોઈતા હતા. આગર જે રકમ લેહેણી કહેવામાં આવી છે તે બીન હરકતે બાકી લેહેણી છે એમ નક્કી કરવું જોઈતું હતું. ૫ વી. રી. ૭૬.

દસ્તાવેજોની નકલો અને નકલોની નકલો.

૧—છંદાંડમાં પુરાવમાં નકલો રજુ કરવા વીશે અમુક તપાસ વખતે જે સખત નીયમો ચાલુ છે તે પ્રમાણે હિંદુસ્તાનમાં પુરાવમાં નકલો દાખલ કરવાની વ્યવસ્થા

કરવી નહીં જોઈએ. તોપણ નામદાર સાહેબોના અભીપ્રાયમાં આવ્યું છે કે બ્યારે એકાદી નકલ કોઈ રીતે લેવામાં આવી હોય અને તે નકલ ઉપર કેટલું વજન રાખવું જોઈએ અને તેની કેટલી ખુબ કરવી જોઈએ એવું જાણને વીચારવાનું હોય તો તેના સાચાપણા વીશે તપાસ કરવાને તે નકલવાળા અસલ દસ્તાવેજને બદલે તે નકલ રજુ કરવાને કાંઈ કારણ છે એવી જાણ ખાતરી કરવી જોઈએ અને અસલ દસ્તાવેજોની સાધારણ બાબતમાં કેટલોક ખુલાસો હોવો જોઈએ અને અસલ શાવાસ્તે રજુ કરવામાં આવ્યો નથી તેનું પુક્ત કારણ કાંઈક હોવું જોઈએ અને પક્ષકારોએ તે નકલ ઉપર આધાર રાખેલો જોઈએ. તમામ કામોમાં તકરારી દસ્તાવેજના સાચાપણા વીશે જાણ નક્કી કરાવ કરી શકે અને તે ઉપર કેટલું વજન રાખવું અને તે ઉપર કેટલી ખુબ કરવી તે વીશે આ તમામ હકીકત જોવી જોઈએ. જે કામોમાં અમુક દસ્તાવેજો ફક્ત બદલ તરીકે આગર પુરાવના ભાગ તરીકે હોય તે કામોમાં અને જે કામોમાં જે દસ્તાવેજની નકલ રજુ કરવામાં આવી હોય તે દસ્તાવેજ ઉપરથી જમીની રીતે દાવો કરવામાં આવ્યો હોય અને તમામ દાવાના કારણોનો આધાર અસલ દસ્તાવેજની સાબેતી ઉપર હોય તે કામો વચ્ચે ઘણો તફાવત છે. પાછલા પ્રકારના કામોમાં સખત પુરાવ યોગ્ય રીતે ભેદ શકાય છે. હાલનો દસ્તાવેજ સાચો છે એવું હાઇકોર્ટ ઠરાવેલું છે તે ખોટું છે એમ કહેવાને નામદાર સાહેબો તૈયાર થએલા નથી. પરંતુ હાઇકોર્ટ તદ્દન તે દસ્તાવેજ ઉપર આધાર રાખેલો છે એમ નથી પણ કામમાં જે પુરાવ છે તે ઉપર હાયકોર્ટ ગએલી છે અને તે પુરાવ હાઇકોર્ટનો ઠરાવ કરવાને બસ છે એમ નામદાર સાહેબોને જણાય છે. ૧૭ વી. રી. ૨૮૫.

૧૪ મુર ઇંદીયન અપીલ્સ. ૪૫૩.

૨—જે દસ્તાવેજો પુરાવ તરીકે રજુ કરવામાં આવેલા તે પુરાવાના કાયદા પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક નહીં તેવી નકલો છે તે કારણથી નામંજુર કરવામાં આવેલાં છે તે ખરોખર છે અને નકલ નામંજુર કરતાં અસત્ય કાર્થલ કરવાને પક્ષકારને પરવાનગી અપવી એ વીશેનો કોર્ટના કુલ અખત્યાર ઉપર તદ્દન આધાર છે. ૨૨ વી. રી. ૩૫૫.

૩—અસત્ય દસ્તાવેજ મેળવવાને કાયદેસર તમામ ઇલાજો કરવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી તે દસ્તાવેજની નકલ પુરાવમાં રજુ કરવી નહીં જોઈએ. એકાદો દસ્તાવેજ અમુક પક્ષકારના કબજા અગર અખત્યારમાં છે એમ કહેવામાં આવેલું હોય અને તે પક્ષકાર તેવા તકરારમાં ઈનકાર ગએલો હોય તો તે પક્ષકારની સાહેદી બેવાને અને તેની પાસેથી તે રજુ કરાવવાને કાયદા પ્રમાણે જે રીતી કરાવેલી છે તે છોડી દેવાને બાજબી કારણ થતું મળે. જે જડજની એવી ખાતરી થાય કે વાદી જે અસત્ય પટા ઉપર આધાર રાખે છે તે રજુ કરી શકે તેવું નથી તો તેના મચકુર વીશે થોડા દરજ્જાનો પુરાવ આપવાને જડજે તેને પરવાનગી આપવી જોઈએ. પરંતુ તે મચકુર વીશે તે પુરાવમાં જે કહેવામાં આવે તે સાચું છે એવી બાજબી કારણોથી તેમણે ખાતરી કરવી જોઈએ અને તે પટા લખી આપવામાં આવ્યો છે એ વીશે પુકત પુરાવ તેમણે માગવો જોઈએ. ૯ વી. રી. ૨૪૮.

૪—અસત્ય દસ્તાવેજ વીશે ચોગ્ય રીતે ખુલાસો આપવામાં ના આવે તો તેની નકલ પુરાવમાં દાખલ થઈ શકતી નથી. અસત્ય દસ્તાવેજ ખીજ કોર્ટમાં હોય તે કાંઈ પુકત કારણ નથી. ૧૦ વી. રી. ૩૩૮—૧ ક. કો. રી. ૩૫૫.

૫—એક અસત્ય અરજી એક જુદા કામના કાગળો સાથે હતી તેથી તે કાગળો મંજૂર આવવાને કોર્ટને દરખાસ્ત કરવામાં આવેલી તેથી તે અરજીની દાખલાવાળી નકલ પુરાવમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી ૧૯ વી. રી. ૮૫.

૬—અસત્ય દસ્તાવેજ વીશે પુકત રીતે ખુલાસો કરવામાં આવેલો નહીં તેથી તે દસ્તાવેજની નકલ પુરાવમાં નામંજુર કરવામાં આવી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૫-૧૦ વી. રી. ૭૩-૫ વી. રી. ૨૧.

૭—એક વાદીએ દસ્તાવેજની નકલો રજુ કરેલી હોય તો અસત્ય દસ્તાવેજો શાવાસ્તે રજુ કર્યા નથી તેનો ખુલાસો બતાવવાને તે બંધાએલા છે. ૨ વી. રી. ૮૦.

૮—તકરારી દસ્તાવેજની નકલ રજુ કરનારના અખત્યારમાં અસત્ય નથી એવી સાબેતી વીના પુરાવ તરીકે લેઈ શકાતી નથી. અસત્ય દસ્તાવેજ છે એવી કમુલત હોય તેવી નકલ સાચી છે એમ કમુલત થતી નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૮૬.

૯—અસત્ય જુબાની નહીં હોવાનો ખુલાસો સંતોષકારક રીતે આપ્યા વીના તે જુબાનીની નકલ જોઈ શકાતી નથી અને જો તેવો ખુલાસો આપવામાં આવે અને નકલ રજુ કરવામાં આવે તો તે ખરી છે એમ સાબેત કરવું જોઈએ ૨૧ વી. રી. ૨૫૭-૩ કલકતા કો. રી. ૫૦૯

૧૦—જે દસ્તાવેજની નકલ કામના કાગળમાં ફક્ત હોય તે દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવેલો તે કાયદેસર રીતે શાબેત કરવાને સાક્ષી ફક્ત એવી જુબાની આપે કે મેં તેવા પ્રકારનો દસ્તાવેજ લખેલો છે તો તે ખસ નથી. તે નકલની મતભવ તેમજ વાંચી બતાવવી જોઈએ અને તેને પુછવું જોઈએ કે તે નકલવાળો અસત્ય દસ્તાવેજ તમને

લખેલો છે તેજ છે કે કેમ. ૧૩ વી. રી. ૪૨૯.

૧૧—જ્યારે અસલ દસ્તાવેજમાં કપ-
યોગમાં આવે તેવું હોય ત્યારે તેની નકલ પુ-
રાવમાં રજુ કરવી નહીં જોઈએ તોપણ એક
કામમાં અસલકોર્ટમાં જીન હરકતે એક કા-
ગળની નકલ ફાઈલ કરવામાં આવી અને તે
કાગળનો લખનાર પ્રતીવાદીમાંનો એક પ્રતી-
વાદી હતો તેની તે વીશે ઉલટ તપાસ કરવા-
માં આવી હતી માટે તે નકલ તે કાગળનો
પુરાવ છે એમ ગણવાને નીચેની અપીલકો-
ર્ટ ના કહેલી છે તે વ્યાજબી નથી એમ ઠરા-
વેલું છે. ૧૦ વી. રી. ૨૬૭.

૧૨—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧
લા ની કા. ૬૩ ના ઠરાવ સમ્બંધી ઠરાવેલું છે
કે વાદીએ જે નકલ રજુ કરી છે તે નકલ
અસલ હુકમનામા સાથે મુકાબલ કરી છે એમ
સામેત કરવાને કાંઈ પુરાવ નથી માટે તે પુ-
રાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. કારણ કે તે
અસલ પુરાવ તરીકે અગર અસલ હુકમના-
માના મત્તકરના જીન દરજ્જાના પુરાવ ત-
રીકે ગણી શકાતી નથી. ઇ. સો. રી. ૭ અ-
લ્હાબાદ. ૭૩૮.

૧૩—પુરાવ આક્ટની કા. ૬૫ માં ઠરા-
વેલું છે કે જે અસલ દસ્તાવેજની દાખલા-
વાળી નકલ કાયદા પ્રમાણે પુરાવમાં રજુ
કરી શકાય છે તે ઠરાવ જે કામમાં અસલ
દસ્તાવેજ ગુમ થયેલો હોય અગર નાશ
થયેલો હોય તે કામને લાગુ થતો નથી. ઇ.
સો. રી. ૬ મદ્રાસ ૮૦.

૧૪—એકાદા દસ્તાવેજની નકલના
મત્તકર વીશે લખેલી હકીકત કહેનારે તે ન-
કલવાળો દસ્તાવેજ જોએલો ના હોય
તો તે લખેલી હકીકત પુરાવ આક્ટની
કા. ૬૩ પ્રમાણે મુખજુઆનીના પુરાવ સર-
ખી છે એમ કબુલ કરી શકાતી નથી. ઇ.

સો. રી. ૭ મુંબઈ ૧૩૯.

૧૫—કાજના રજીસ્ટરની નકલ પુરા-
વમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. તે રજીસ્ટર
રજુ કરવું જોઈએ અગર તે ગુમ થયાનો
પુરાવ આપવો જોઈએ. ૨ વાબ્યપ્રાંત ૩૧૪.

૧૬—સને ૧૮૪૦ ના આક્ટ ૪ પ્રમાણે
એકાદા પ્રેસીડીંગમાં એકાદા માજિસ્ટ્રેટ ઇન્-
જમાં કહેલું ધારવામાં હોય તેના તરજુમાની
નકલ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી.
૭ વી. રી. ૧૪૧.

૧૭—ઈનકમટાક્ષના પત્રકોની નકલો
જે સખસોએ તૈયાર કરેલી હોય તે સખસો
મરણ પામેલા છે એવી સામેતી વીના પુરા-
વમાં દાખલ કરવી નહીં જોઈએ. વી. રી.
સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૦૫. ૮

૧૮—હીંદુસ્તાનની દેશી કોર્ટો પુરાવ
લેતાં ઇંગ્લાંડમાં ચાલતા શાંકીત નીયમો
પ્રમાણે ચાલતી નથી. અને તેઓ પોતાના
હમેશીના રીવાજ પ્રમાણે સરકારી દસ્તાવેજની
નકલ ઉપર મોગ્ય અમલદારની સહી હોય
તો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ તરીકે દાખલ કરે
છે અને જે તકરાર પડે તો વધારે તપાસજરૂર છે
૧ વી. રી. ૩૦-૯ મુંદ્ર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૬૬.
૪ વી. રી. ૧૨૧-૭ મુર ઇન્ડિયન અપી-
લ્સ ૧૨૮.

૧૯—સરકારી એશીસમાંથી એક દ-
સ્તાવેજની નકલ આવેલી હોય અને તે
સાચી નકલ છે એવી તે આશીસવાળા ખા-
તાના ઈનચાર્જ અમલદારે દાખલો લખી સહી
કરી હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક
છે. ૪ વી. રી. ૧૨૧-૭ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ
૧૨૮-૧૧ વી. રી. ૩૫.

૨૦—દફતરી કારકુનના રીપોર્ટની નકલ
તે કાંઈ પુરાવ નથી. તેમ તકરારી દસ્તાવે-
જમાં આવી ગયેલી જીજી મીલકત સમ્બં-

ધીના દાવામાં આલેલા 'માજીસ્ટ્રેટના પ્રોસીડી-
ગની નકલ તે પણ પુરાવ નથી. ૧ વી.
રી. ૩૩૯.

૨૧—દસ્તાવેજોમાં રજીસ્ટ્રારની ઓફીસમાંથી એક દસ્તાવેજની નકલ મેળવેલી હોય તેથી તે રજીસ્ટર થએલો દસ્તાવેજ પુરાવ થતો નથી અમર તે દસ્તાવેજના ઠરાવથી જે સમસને અસર થએલો જણાતો હોય તેના વીરુદ્ધ તે અમલમાં આવી શકતી નથી. ૨૧ વી. રી. ૨૬૫.

૨૨—અપીલ ફાઇલ કર્યા પછી હુકમનામાનો નાશ થયો તેમાં ઠરાવું છે કે અપીલવાળા પાસે જે હુકમનામાની નકલ છે તેનું ખરાપણ સમૈત કરવાને તો તે પુરાવામાં દાખલ કરવાલાયક છે. માર્સે ૨૧૩-૧ હે. ૫૮૪.

૨૩—અળવામાં વાજબુલઅર્જ નાશ થએલું તેથી વાદીએ તે સીલ ઓફીસમાંથી એક બુક કે જેમાં વાજબુલઅર્જની નકલ હતી તે રજુ કરી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે નકલ તે વાજબુલઅર્જ લખી આપવામાં આવેલું અને પુરું થએલું છે તે વીરોનો પુરાવ છે. ૨ વાલ્યપ્રાંત ૪૯૫.

૨૪—જે દસ્તાવેજ ગુમ થએલો હોય તે ગુમ થયાની કોર્ટને ખાતરી થાય તો તેના મચકુર વીશે બીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે અને તેના કામમાં તે દસ્તાવેજવાળા બહાર જાખત કોર્ટ મુખજુગાનીનો પુરાવ લેઈ શકે છે અને દાખલાવાળી નકલ દાખલ કરવાનો આગ્રહ કરવાને કોર્ટને જરૂર નથી. વેચાણનો દસ્તાવેજ તે એવો દસ્તાવેજ નથી કે જે કાયદા પ્રમાણે તેની દાખલાવાળી નકલ પુરાવમાં રજુ થઈ શકે. ૨૨ વી. રી. ૩૦૩.

૨૫—એકાદા દસ્તાવેજની દાખલાવા-

ળી નકલ બીજા દરજ્જાના પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. પરંતુ તે નકલ દાખલ કરતા પહેલાં અસલ દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવ્યો હતો એવો પુરાવ આપવો જોઈએ. ૭ બં. લો. રી. ૬૨૧-૧૫ વી. રી. ૨૨૮.

૨૬—વાદીએ એક અસલ દસ્તાવેજની રૂઝા પોતાના દાવાનો આધાર રાખેલો અને તે દસ્તાવેજ પ્રતીવાદીના કબજામાં છે એમ સામેત થએલું પ્રથમના દાવામાં પ્રતીવાદીની માએ તે દસ્તાવેજ ફાઇલ કરેલો હતો અને રીવાજ પ્રમાણે નકલ રાખીને તે લેઈ લીધો હતો. પ્રતીવાદી ઉપર તે રજુ કરવાને સમન્સ કરવામાં આવ્યો પણ તેણે તે રજુ કર્યો નહી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે કોર્ટમાં ફાઇલ કરેલી સદરહુ નકલની નકલ પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. ૩ બં. લો. રી. ૫૪-૧૧ વી. રી. ૩૯૬.

૨૭—અસલ દસ્તાવેજ ગુમ થએલો છે એમ જ્યારે બતાવવામાં આવે ત્યારે તે દસ્તાવેજની નકલની નકલ સરકારી ઓફીસમાંથી મળેલી હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૫ વી. રી. ૧૦૨.

૨૮—સરકારી ઓફીસમાં મુકેલો દસ્તાવેજ જે નકલ હોય તો તેની દાખલાવાળી નકલ જે અસલ નહી હોવાનો ખુલાસો બતાવવામાં આવે તો બીજા દરજ્જાના પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. ૫ મું. ૪૮.

૨૯—સનદની નકલની નકલ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬ વી. રી. ૮૦.

૩૦—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આ. ૧ લાની કલમ ૬૫ માં ઠરાવ્યા પ્રમાણેની હરકોઈ રીતી મુજબ પ્રથમ અસલ દસ્તાવેજ વીશે ખુલાસો આપ્યા સીવાય તે દસ્તાવેજના મચકુર બાબત બીજા દરજ્જાનો પુરાવ દાખલ

થઈ શકતો નથી. અનુમતી પત્ર તે સદરહુ આકટની કલમ ૭૪ ના હેતુ પ્રમાણે સરકારી દસ્તાવેજ નથી. તેમ જો તે હોય તો પણ કલમ ૭૬ પ્રમાણે દફતરમાં હોવાથી દાખલાવાળી નકલ થતી નથી. ઈ. સો. રી. ૧૪ કલકતા ૪૮૬.

૩૧—ઠરાવેલું છે કે અસલ કાગળ યોગ્ય રીતે સરનામું કરેલો હતો અગર ટપાલમાં ખીરેલો હતો એવું કોઈ અનુમાન કરવું નહીં જોઈએ, અને છાપખાનાની નકલવાળો કાગળ તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. અને એલેટમેટ કર્યાની કાંઈ ખબર આપેલી એ વીશેનો કાંઈ પુરાવ નથી. ઇ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ. ૩૬૬.

૩૨—જુડીશીયલ કમીશનરને એક કુકમનામાં ઉપર આપાલ કરવામાં આવી તેમાં ફક્ત એવા સ્વાલો હતા કે ખીજ દરજ્જાનો પુરાવ યોગ્ય રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે કે નહીં અને જે પુરાવ આપવામાં આવ્યો છે તેથી તકરારી દસ્તાવેજ કરી આપ્યાનો ખીજ દરજ્જાનો પુરાવ થાય છે કે નહીં. આ બે સ્વાલોનો ઠરાવ તે સાહેબોએ હાકારમાં કર્યો. પેહેલા સ્વાલનો એવા કારણથી કે જે પુરાવ આપવામાં આવ્યો છે તેથી દસ્તાવેજ કરી આપ્યો સામેત થાય કે નહીં પણ ખીજ દરજ્જાના પુરાવથી સામેત થઈ શકે તેવો દસ્તાવેજ હતો એમ ઠરાવવાને સાર કારણ છે. માટે પુરાવ આકટ ની કલમ ૬૫ અને ૬૬ પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક છે. ખીજ સ્વાલનો એવા કારણથી કે પુરાવમાં તે દસ્તાવેજ ઉપરથી કરેલી નકલ છે અને તે ખીજ દાવામાં ફાઈલ કરેલી છે અને તે ઉપર અસલ પ્રમાણે નકલ છે તેવો શેરો કરીને તે ઉપર જડજની સહી છે માટે તે સાચી છે એમ માનવાને કારણ છે. ઇ. સો. રી. ૧૬ કલકતા. ૭૫૩.

બોળે પુરાવાનો.

૧—જલ્લાની અંદર તપાસ થતાં તમામ ફાજદારી કોર્ટોમાં સને ૧૮૭૨ નો પુરાવ આકટ ૧ લો મેજુર કરવામાં આવ્યો ત્યારથી તોહોમતવાળાને એટલું સામેત કરવાની ફરજ છે કે પીનલકોડના કોષક ભાગમાં સામાન્ય અગર ખાસ અપવાદો અગર વીશેષ ઠરાવો છે તે પ્રમાણે અગર કોઈક કાયદામાં તે હોય તે પ્રમાણે તોહોમતવાળો ગુન્હો છે ઇ. સો. રી. ૪ કલકતા. ૨૪, ૩ કલકતા સો. રી. ૧૨૨.

હીસાબ.

૨—હીસાબની બાંકીની ર્ઈએ અમુક રકમ લેવાને વાદી દાવો કરે તો તે હીસાબની ર્ઈએ કેટલી રકમ લેહેણી છે તે વીશે બતાવવાનો બોળે વાદીને સીર છે માટે બ્યાં સુધી તે બતાવે નહીં ત્યાં સુધી વાદીને ઉલટાવવાને પ્રતીવાદીને બોલાવવાની જરૂર નથી. ૧૨ વી. રી. ૫૨૯.

૩—પ્રતીવાદીની સહીવાળો સ્પષ્ટ રીતનો હીસાબ કરેલો હોય અને તેમાં પ્રતીવાદીએ વાદીની અમુક રકમ દેવી છે એમ કયુલ કરેલું હોય અને તેની ર્ઈએ દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તો તેથી પ્રથમ દર્શનીક પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ જે પુરાવ થાય છે તે રદ કરવાને પ્રતીવાદીને પુરાવ ગુજરવાનો છે ૨૪ વી. રી. ૨૦૨.

હીસાબના ચોપડા તથા તેમાં

લખેલી રકમો.

૪—વાદીએ અમુક જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કર્યો, એવું કહીને કે પ્રતીવાદીએ બે દસ્તાવેજોથી અમારા બાપને તે જમીન ગીરો આપેલી છે. પ્રતીવાદીએ તે દસ્તાવેજો રજુ કર્યા અને વેચાણ ખત તરીકે છે તેથી તેમાં બતાવેલી જમીન અમને કુલ વેચાણ આપવામાં આવી છે એવો તે દસ્તાવેજ

ઉપર તેણે આધાર રાખેલો. તે દસ્તાવેજોનું રૂપ નીચ્છિકારક નથી. પરંતુ પ્રતીવાદીની પોતાની વર્તણૂક ઉપરથી એમ જણાએકું છે કે તે દસ્તાવેજો ફક્ત નાણાની જમીની તરીકે ગણવાનો ધરાદો રાખેલો છે અને તેણે તે પ્રમાણે તે ગણેલો છે. પ્રતીવાદીના હીસાબમાં કેટલીક રકમો છે તેમાં દસ્તાવેજવાળો અવેજ વાદીના આપ પાસે પ્રતીવાદીના હેલેણાનો છે એમ પણ ગણવામાં આવેલું છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જ્યારે આ રકમો પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવે ત્યારે વાદીના શીર ઉપર જે પુરાવનો બોળે છે તે પ્રતીવાદીને શીર જાય છે અને તે રકમોનો અસર નહીં જેવો કરવાને અગર તેનો ખુલાસો કરવાને અથવા તે બે દસ્તાવેજોમાં જે બહુવાર ખતાવેલો છે તે સીવાયના બીજા બહુવાર સખંધી છે એમ ખતાવવાને તેણે મુખ્યગુણીનો અગર દસ્તાવેજ પુરાવ પ્રતીવાદીએ આપવાની જરૂર છે. ઈ. સો. રી. ૭ મું. ૭૩.

એન્ટે.

૫—કાહાડી મુકેલા ગુમાસ્તા પાસે ધીરેલાં પાણી હેલેણાં છે એમ કહી તે ભેવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં તે ગુમાસ્તાએ તેને કાહાડી મુકતી વખત શરગતી આપેલી છે એવી તકરાર કરી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે ગુમાસ્તાને નાણાં આપેલાં અને તેની પાસેથી મળેલાં તે સાબેત કરવાને તથા અસલ દસ્તાવેજો રજુ કરવાને વાદી બંધાએલો છે. ૧૦ વી. રી. ૪૨૧.

૬—એક નાદારના હીસાબે જે એન્ટે-એ નાણાં વસુલ કરેલાં તે અસાધની અથવા તેના પ્રતીનીધીની રૂબરૂ અમુક રકમો ખર્ચવામાં આવેલી છે તે ખરી અને યોગ્ય રીતે ખર્ચેલી છે એમ સાબેત કરવાને તે દરેક બંધાએલો છે અને તે વીશે પુરાવનો બોળે તે

એન્ટે ઉપર છે. માટે હીસાબ માંહેની જે જે રકમો ઉપર બાંધો લેવામાં આવે તે તમામ રકમોની પુષ્ટીમાં પુરાવ આપવાને તે એન્ટેની ફરજ છે અને તે ખર્ચ યોગ્ય અને ખરી રીતે કરવામાં આવેલું છે એ વીશે કામમાં ખરોખર ઈરુ નીકળવા જોઈએ. ૨ વાવ્યપ્રાંત. ૧૦૪.

૭—બંડેસો રાખેલા એન્ટેના કૃત્ય વીશે મુખ્યને જવાબદાર ગણવાના દાવામાં જે એન્ટે કહેવામાં આવેલો હોય તે દાવાવાળા બહુવાર સખંધી પ્રતીવાદીનો યોગ્ય રીતે બંડેસવાળો એન્ટે હતો તે સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર છે. ૧૩ આમ્રા. ૧૩૧.

લવાદ.

૮—જ્યારે એમ કહેવામાં આવે કે લવાદનામાના પક્ષકારોમાંના એક પક્ષકારની કબુલત અધીકારવાળા સખસોએ ધમકી આપીને અને અધીત સખતાઇ વાપરીને મેળવેલી છે તો પુરાવનો બોળે તેવું કહેનાર સખસ ઉપર છે. ૪ વી. રી. ૩૧. મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૪૪૧.

બજાવણીમાં જતી.

૯—એક હુકમનામાની બજાવણીમાં દેણુદારની જાત જત કરવાને દરખાસ્ત કરવામાં આવે તો હુકમનામાના દેણુદારને દેવું આપવાનું સાધન નથી અને તેણે કાંઈ ખોટી વર્તણૂક ચલાવેલી નથી એવું ખતાવવાનો બોળે તે દેણુદારને સીર છે અને તે દેણુદારને કેદમાં મોકલીને કાંઈક હેલેણું વસુલ થશે એવું ખતાવવાનો બોળે લેણુદારને સીર નથી. ૮ બંગાળા. સો. રી. ૨૫૫-૧૭ વી. રી. ૧૬૫.

સીમાડા.

૧૦—જે કામમાં સીમાડાની દીશા વીશે તકરાર ઉત્પન્ન થએલી હોય અને પક્ષકારોમાંના એક પક્ષકારે હદ તોડી નાંખી હોય અને સામો પક્ષકાર તેની સાધારણ દીશા સાબેત

કરે તો અમુક દીશા ખોટી બતાવવામાં આવી છે એવું બતાવવાના પુરાવો બોલે ને સ-ખસે હદ તોડેલી હોય તેને શીર છે. ૨૫વી. રી. ૫૨૪.

૧૧—ઠરાવેલું છે કે એકાદ સખસ ઉપર પુરાવો બોલે અડેલો હોય તેને પુખ્તી કરવાને ફક્ત કથુર કરવામાં આવે તે ઉપરથી દાવાનો નીર્ણય થવો નહીં બોધ્યો. કારણ કે તેમ કરવાથી કાચના ગુણદોશ વીશે પક્ષકારોની વચ્ચે ફેસલો આખરનો નીચેકારક થાય છે અને તેનો અસર પુરાવ ઉપરથી ને અપીલવાળાનો માહાલ હોય તે અપીલના પ્રતીવાદીનો થાય એવો થાય છે. ૩ વી. રી. ૧૯-૧૦ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૮૧-૧૦ કલકતા સો. રી. ૧૬૯.

૧૨—સાખીરાજ જમીન અને જમીનદારની માહાલની નાતાબાનુ તે છે એમ ખુદશી રીતે બોલે તે બતાવી શકે તો તે લીલામમાંથી ખરીદ કરનારને તે લેવાનો અટકાવ થતો નથી. ૭ વી. રી. ૨૦૭.

૧૩—એક નળાનો પ્રતીવાદીઓનો જળકર તરીકે કબજો હતો પરંતુ તે વાદીની કાયમ થએલી મીલકતની અંદર હતો તે નળાના તળીયામાં એક વખતે જમીન આવેલી તે જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીઓનો માહાલ પકડવાનો હક હતો તે કરતાં પણ વધારે હક તેમનો છે એમ પ્રતીવાદીઓ સાબેત કરી શક્યા નથી માટે વાદીઓને તેનો કબજો લેવાનો હક છે. ૧૧ વી. રી. ૨૭૨.

૧૪—ઠરાવેલું છે કે વાદી તથા પ્રતીવાદીનો અમુક જમીનના ભાગનો મળ્યારો કબજો છે એવું સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. ૧૨ વી. રી. ૧૭૯.

૧૫—સેટલમેંટના પ્રોસીડીંગ ઉપરથી

એમ જણાવું હોય કે કેટલાક સખસોના હીસ્સા કેટલા છે તે વીશે સેટલમેંટ વખતે તકરાર હતી અને હકને નુકશાન થાય નહીં તે પ્રમાણે એકલું સેટલમેંટ કરવામાં આવેલું છે તો તે હીસ્સામાંનો એક હીસ્સો ખરીદ કરનાર દાવો કરે તો તેને વેચાણ આપનારનો હીસ્સો કેટલો છે તે બતાવવાનો બોલે ને વાદીને શીર છે. ૭ વી. રી. ૩૬૬.

જપ્ત થએલી મીલકત ઉપરના દાવા.

૧૬—વાદીએ કહ્યું છે કે જપ્તી કાયમ હતી અને પ્રતીવાદીએ ને ગીરોની રૂઝમે દાવો રાખેલો છે તે નામુદ હતુ માટે તે પોતાનું કહેવું સાબેત કરવાને બંધાએલો હતો. માટે તે જપ્તી મીલકત ખીજને આપતા પહેલાં કેટલાંક વરસો ઉપર કરવામાં આવી હતી એમ બતાવવાથી તેના ઉપર ને પુરાવો બોલે છે તે જતો નથી. ૯ વી. રી. ૩૩૨.

૧૭—વાદીએ સને ૧૮૫૯ ના આ. ૮ ની ફ. ૨૭૦ પ્રમાણે પ્રથમ હક મળ્યાને દાવો રાખેલો છે. એવું કહીને કે પ્રતીવાદીએ ને મીલકત જપ્ત કરી વેચાવેલી છે તેજ મીલકત પ્રતીવાદીની જપ્તી પહેલી જ જપ્ત કરાવેલી છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે મીલકત વેચાણ આપીને બક્ષીસ વીગરે કરીને ખીજને આપવી નહીં એવો કલમ ૨૩૫ પ્રમાણે મનાઇ હુકમ કડાવવામાં આવેલો હતો અને કલમ ૨૩૯ પ્રમાણે તે હુકમ પ્રસીદ્ધ કરવામાં આવ્યો હતો. એ વીશેનો પુરાવ કરી યોગ્ય જપ્તી કરેલી હતી એમ સાબેત કરવાને વાદીબંધાએલો હતો. ૧૭ વી. રી. ૨૩.

૧૮—દિવાની કાયદાની કલમ ૨૪૬ પ્રમાણે દાવેદાર હારેલો હોય તે પોતાનો કહેવાએલો કબજો મંજુર રખાવવાને અને હકનો નીર્ણય કરાવવાને દાવો કરે તો પ્રથમ પુરાવો બોલે વાદીને શીર છે. અને તેમાં અ-

ગત્યનો સ્વાલ એ છે કે જપ્તી વખતે કોનો કબજો હતો. ૧૫ વી. રી. ૨૦૨.

૧૬—હરાવેલુ છે કે જાણે દાવેદારને પ્રથમથીજ પ્રતીવાદી કબ્જામાં આવેલો હોય તે પ્રમાણેવા અખત્યારથી તેની તપાસ કરવી એ શબ્દોનો યોગ્ય અર્થ કરતાં સામેતીનો બોબે જે દાવેદાર ઉપર છે તે હુકમનામાવાળા ઉપર છે. ૨ બં. લો. રી. ૯૧-૧૧ વી. રી. ૮.

૨૦—એક હુકમનામાવાળાએ અમુક જમીન ઉપરનો પોતાના હુકમનામાના દેણદારનો હક્ક સમઘ બજાવણીમાં જમ કરાવ્યો. તેમાં સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ની કા. ૨૪૬ પ્રમાણે પ્રથમના ખરીદદારે દાવો કર્યો તે રદ કરવામાં આવ્યો. તેથી તે હુકમદારવાવીને જમીન વચ્ચેની હક્કના સ્વાલમાં એક અગર ખીજ પક્ષકારની તરફમાં કાંઈ અનુમાન થતુ નથી. પરંતુ પુરાવો બોબે વાદીના ઉપર પોતાનો દાવો સામેત કરવાને રહેછે. ૮ વી. રી. ૨૦૬.

૨૧—વાદીએ અમુક સરવજના ફેસલા દુરસ્ત કરાવીને જમીન લેવાને દાવો કરેલો છે. વાદી કહેછે કે માહારી જમીનદારી અને પ્રતીવાદીની જમીનદારીની વચ્ચેમાં જે હદનુ નીસાન છે તે ભુલ બરેલુ છે. તેમાં પુરાવો વીચાર કરીને ઠરાવ્યું છે કે વાદીનો દાવો કાહાડી નાંખવામાં આવ્યો છે તે બરોબર છે. કારણ કે તે જમીનદારીઓની વચ્ચેમાં જે ખરી હદ વેહેળાની ખતાવી છે તે વેહેળાની સ્થિતી અગર તે વેહેળો હતો એમ તે સામેત કરી શક્યો નથી. ૧૩ વી. રી. ૭-૧૩ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૫૭.

૨૨—એક તાલુકદારે પોતાના તાલુકામાંની કેટલીક જમીન પ્રતીવાદીએ દબાવેલી છે અને તે તાલુકા માંહેનીજ પ્રતીવાદીના કબજામાં છે એમ કબુલ થએલુ છે તે જમી-

નનો ખાસ કબજો લેવાને દાવો કરેલો છે. તેમાં પ્રતીવાદીએ કહ્યું છે કે તકરારી જમીન તે તાલુકાના હવાલામાંનો નીમ હવાલો અમારા કબજામાં છે તેમાં તકરારી જમીન આવી ગએલી છે. તેમાં હરાવેલુ છે કે તે હવાલામાં તે જમીન નથી અને ખાસ કબજો લેવાનો હક્ક છે એમ ખતાવવાના પુરાવો બોબે વાદીને શીર છે. ૧૨ કલકતા. લો. રી. ૪૫૭.

૨૩—જમીનદારીની અંદર જે જમીન છે તે જમીનદારીના ભાગ તરીકે પ્રથમ દર્શનીક ગણવી જોઈએ. માટે જે સખસ તે જમીનદારીમાં તે જમીન જુદા કહેતો હોય તેના ઉપર પોતાનો હક્ક સામેત કરવાનો બોબે છે. ૩ વી. રી. ૫-૧૦ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૬૫.

૨૪—અમુક જમીન વાદીના કાયમ ઠરાવવાળા તાલુકાની અંદર છે તે પ્રતીવાદીએ પ્રથમના સાંચના દાવામાં ખીજ તાલુકાની છે એમ કહી દાવો રાખ્યો હતો પણ તે તાલુકો છેજ નહી માટે તે જમીન ઉપર પોતાનો હક્ક કાયમ ઠરાવીને કબજો લેવાને દાવો કરેલો છે. તેમાં હરાવેલુ છે કે દાવાવાળી જમીન વાદીના તાલુકાના અંદરની છે એમ વાદીએ સામેત કરવી જોઈએ એવો હમેશાં કબુલ કરેલો રીવાજ છે તે પ્રમાણે નહી ચાલતાં ખીજે તાલુક સામેત કરવાનો બોબે પ્રતીવાદીને શીર નીચેના અપીલકેટ નાંખેલો છે તે કાયદાની ચુક છે. ૧૦ વી. રી. ૪૧૩.

૨૫—અમુક ગામ ઘણા વરસોથી અમુક માહાલ અગર જમીનદારીનો હોય તો તે કબજા ઉપરથી તે માહાલ પેકીનું છે એવું મનજ્યુત અનુમાન ખીજ માહાલનું ચેડું મેહેસુલ વસુલ કરવાને ખરીદદાર ઠરેલો હોય અને જે પોતે ખરીદ કરેલા માહાલના ભાગ તરીકે દાવો રાખતો હોય તેના વીરુદ્ધ પણ થાય છે. આવા લીલામમાંથી ખરીદ કરનાર વીરુદ્ધ તે

નીશ્ચેકારક પુરાવ નથી. તેમ તેના ખરીદ કરતા પહેલાં ગમે તેટલી લાંબી મુદતનો વીરૂદ્ધ કબજો હોય તોપણ તેણે ખરીદ કરેલા માહાલનો કબજો કાયમ રાખવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં જવાબ એવો હતો કે તે વેચાણ બેનામી છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદીએ પોતાના દાવાની હકીકત સાબેત કરવાની છે. ૩ બં. લો. રી. ૭૦-૧૧ વી. રી. ૪૨૨-૨૫ વી. રી. ૭૯.

૨૬—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૨૪૬ પ્રમાણે વાદીએ પોતાના વીરૂદ્ધ હુકમ થયા પછી અમુક મીલકત ઉપર હક ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી કે તે મીલકત એ વેચાણ લીધી છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે વેચાણ ખત શુદ્ધ બુદ્ધિથી થયેલું નથી એ ખતાવવાનો પુરાવનો બોબે વાદીને શીર છે. અને તે ખત ખરી રીતે લખી આપવામાં આવ્યું છે એમ સાબેત કરવાનો પુરાવનો બોબે પ્રતીવાદીને શીર નથી. ૩ બં. લો. રી. ૭૧-૧૦ વી. રી. ૩૨૧.

૨૭—અમુક વ્યવહાર કપટ બારેલો છે એમ પ્રતીવાદી કહે છે માટે તે સાબેત કરવાનો બોબે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૩ બં. લો. રી. ૭૩.

૨૮—ઠરાવેલું છે કે અમુક હક્ક માહારો વાદી વીરૂદ્ધ વ્યાજબી છે પણ તે સાબેત કરવાનો બોબે તે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૧૨ બં. લો. રી. ૬૬-૧૦ વી. રી. ૧૯૯.

૨૯—બે પ્રતીવાદી એમ કહેતો હોય કે વેચાણ સાબેતનું અને જુદું છે તો તે સાબેત કરવાનો બોબે તે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૧૫ વી. રી. ૧૫૫.

૩૦—ઠરાવેલું છે કે વાદીએ પોતાનો હક્ક સાબેત કરવાનો છે અને હુકમનામાના દેણદારનો હક્ક છે એમ ખરીદદારે સાબેત

કરવાનું નથી ૫ મુંબાઈ ૭૬.

૩૧—વાદી પોતાનો પ્રથમ દર્શનીક હક્ક ખતાવે અને તે હક્કમાં કપટ છે એમ ખતાવવાને પ્રતીવાદીને માટે રાખે તો તે ખસ નથી. માટે તે હક્ક શુદ્ધ બુદ્ધિનો સાચો છે એમ કોર્ટની ખાતરી કરવાને વાદી બંધાએલો છે. ૧૧ વી. રી. ૪૫૪.

૩૨—એક સખસનું બીજા સખસ ઉપર હુકમનામું થયેલું પરંતુ તે બીજા સખસે તે હુકમનામાવાળાને કેટલોક માલ આપેલો હતો. તે માલ તે હુકમનામાવાળાએ પોતાના હુકમનામાની બલબણીમાં જપ્ત કરાવ્યો. તે જમી ખસેડવાને સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૨૪૬ પ્રમાણે દાવો કર્યો તે ઉપરથી જમી ખસેડવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો પણ તે મીલકત હુકમનામાવાળાના કબજામાં રહી હતી તેથી તે દાવેદારોએ તે હુકમનામાવાળા ઉપર તે માલની કીમત લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં નીચેની કોર્ટ ઠરાવ્યું કે તે હુકમનામાવાળો સદરહુ હુકમ ૨૬ ઠરાવવાને તથા તે મીલકત પોતાના હુકમનામાવાળાની છે માટે તે હુકમનામું વસુલ કરવાને તે લેવાને મારો હક્ક છે એવો એક વરસની અંદર દાવો કરવાને ચુક્યો છે માટે હાઈ પણ તબવીબ કર્યા વગર અગર પુરાવ લીધા વગર વાદીનો હક્ક કબુલ કરવો જોઈએ એમ ઠરાવ્યું. અને ફક્ત તે હુકમના આધારથી દાવાનું હુકમનામું કર્યું. સ્પેશીયલ અપીલમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હુકમથી અગર મુદતના કાયદાથી વાદીનો હક્ક તે માલ ઉપર છે એ વીશે તકરાર કરવાને પ્રતીવાદીને હરકત થતી નથી. અને વાદીએ પોતાનો હુકમનામું મળવાનો હક્ક છે એનું સાબેત કરવાને બંધાએલા છે અને તે પરચુરણ હુકમ પોતાના હક્કનો નીશ્ચેકારક પુરાવ નથી અને બે તેમ નથી તો તે

સવાલ વીશે નીર્ણય થવાથી તે વીશે ફરીથી નીર્ણય થવાને થોડોજ અટકાવ થાય છે. ૭ વાવ્યપ્રાંત ૮૫.

કરાર.

૩૩—જે પક્ષકાર એવી તકરાર કરતો હોય કે કાયદાના ખાસ નીયમો પ્રમાણે અમુક કરાર છે અને સામાન્ય નીયમો પ્રમાણે નથી તો તે વીશે પુરાવાનો બોન્ને તે પક્ષકારને સીર છે. ૬ વી. રી. ૪૮-૩ મુર્ ધ-ડીયન અપીલ્સ ૨૬૧.

ફાળા પડતો ભાગ.

૩૪—વાદીઓએ મીલકત વેચાણમાંથી મીલકત બચાવવાને સરકાર મેહેસુલ પોતાના સહહીરસેદારો તરફથી વધારે બરેલુ હતુ તે લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું કે વાદીઓના કેટલા હીરસા છે અને તે ઉપર મેહેસુલની રકમ કેટલી આપવાની હતી એ સાબેત કરવાનો બોન્ને વાદીઓને સીર છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૩૦૬.

૩૫—સરકાર મેહેસુલનો પ્રતીવાદીઓના હીરસા પેટે સરકાર ત્રીજેરીમાં વાદીએ રકમ આપેલી તે કબુલ થએલું છે તે લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી છે કે મે વાદીને પ્રથમ નાણું આપેલાં હતાં. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે પ્રમાણે પ્રથમ નાણું આપેલાં હતાં એ સાબેત કરવાનો બોન્ને પ્રતીવાદીને સીર છે. ૨૪ વી. ૨૫૦.

રીવાજ.

૩૬—બોન્ને લોકોમાં વારસા બાબત હીંદુસાસ્ત્ર છે તેથી જુદો ખાસ રીવાજ છે એવું પ્રતીવાદીએ કહેલું હતુ. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે ખાસ રીવાજ સાબેત કરવાનો બોન્ને પ્રતીવાદીને સીર છે. ઈ. લો. રી. ૩ મુ. ૩૪.

૩૭—ઠરાવેલું છે કે જે પક્ષકાર અમુક મીલકત વહેંચણું કરવા લાયક નથી એમ ક-

હેતો હોય તેને સીર જે એવું બતાવવાનો બોન્ને છે કે તે મીલકતવાળું વતન હીંદુસાસ્ત્રના સામાન્ય નીયમ વીરૂદ્ધ અને એકલાને વારસામાં મળેલું છે તો તે બતાવવાનો બોન્ને તેને સીરથી ખસે એ પ્રમાણે તે મીલકત વહેંચણું કરવા લાયક નથી. એ બાબતના લાભમાં કાંઈ સામાન્ય અનુમાન થતુ નથી. માટે જે દેશાધ એમ કહે છે કે તે વહેંચણું કરવા લાયક નથી તેણે તે વતન કેવા પ્રકારનું છે અને તે વહેંચણું કરવા લાયક નથી એવું કુટુંબના અગર સ્થાનીક જીજ્ઞાના રીવાજના પુરાવથી બતાવવું જોઈએ, એવી રીતે કે હીંદુસાસ્ત્રનો જે સાધારણ નીયમ ચાલુ છે તે વીશેનું અનુમાન રદ થવાને તે મન્યુત રીતે બસ થાય. ઈ. લો. રી. ૪ મુખર્ષ. ૪૬૪.

૩૮—બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી અને વૈસ અને સામાન્ય અને અસલનો એવો નીયમ છે કે તેઓ દીકરીનો અગર બેહેનનો દીકરો અગર જે સ્ત્રીને તેઓ સગપણના કારણથી પરણી શકતા ના હોય તે સ્ત્રીના દીકરાને દત્ત લેઈ શકતા નથી. માટે આ ત્રણે વર્ગોમાંના કોઈ વર્ગમાં તે વીરૂદ્ધ ખાસ રીવાજ છે. એ સાબેત કરવાનો બોન્ને જે સખસ વીરૂદ્ધ રીવાજ કહેતો હોય તેને સીર છે. ઈ. લો. રી. ૩ મુખર્ષ ૨૭૩.

૩૯—એક મઠનો માહંત મરણ પામે તો વારસ થવાને વાદીએ પોતાનો હક્ક સાબેત કરેલો છે પણ પ્રતીવાદી કહે છે કે વાદીએ લગ્ન કર્યું માટે તેનો તે હક્ક રહેતો નથી. તો તે વાત સાબેત કરવાનો બોન્ને પ્રતીવાદીને સીર છે. ઈ. લો. રી. ૫ મુખર્ષ ૬૮૨.

૪૦—મરનાર રાખના બાઇએ ખોરાકી પોશાકી લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં હાલના રાખએ એવી તકરાર કરી કે વાદી માહારો બાઇ નથી માટે તેની ખોરાકી પોશાકી કમી

થવી જોઈએ, તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીની તે કુટુંબમાં જે સ્થિતી છે તે સ્થિતીના હક્કથી આજ સુધી જે ખોરાકી પોશાકી ભોગવટો હતો તેમાં કમી કરવાનો હાલના રાખનો હક્ક થાય એવો રીવાજ સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૬ વી. રી. ૯૧.

૪૧—એક ગામના વતનદાર જોસીનો અમુક ન્યાતના એક કુટુંબ પાસેથી જોસી તરીકે કામ કરવાનો અલ્લે ફી લેવાનો હક્ક નથી એમ જે સખસ કહેતો હોય તેના ઉપર તે સામેત કરવાનો બોલે છે. ૬. સો. રી. ૩ સું. ૨૩૨.

નુકશાંન.

૪૨—એક સાક્ષી હાજર થયો નહી તેથી તેના ઉપર નુકશાંની લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. તો તેની ગેરહાજરીથી વાદીને નુકશાંન થએલું છે એમ સામેત કરવાનો બોલે વાદીને સીર છે માટે તે સાક્ષી ફક્ત ગેરહાજર રહેતો હોય તે હકીકત નુકશાંનીની તેની જવાબદારી ઠરાવવાને બસ પુરાવ થતો નથી. ૫ વી. રી. ૧૮.

૪૩—એક પક્ષકારનું એક ગામના હીરસા બાબત હુકમનામું થએલું તેથી તેણે કબજાને લેવા તથા નુકશાંન લેવાને દાવો કર્યો, એવું કહીને કે તે ગામની જમીનના એક ભાગ ઉપર ગળીના છોડ વાવેલા છે અને તે પ્રતિવાદીના કબજામાં છે એમ મને માલમ પડેલું છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીનો ખોટી રીતેના કબજાને છે એ બતાવવાનો બોલે વાદીને સીર છે. ૧૫ વી. રી. ૧૪૪.

લેણદાર તથા લેણદાર.

૪૪—એક એવી ગોઠવણ કરવામાં આવેલી તેથી એક પેહડી પાસે એક સખસનું લેણદાર હતું તેથી તેનું લેણદાર તથા બીજું કેટલુંક દેવું વસુલ આપવાને કેટલીક તે પેહડીની

મીલકત તે પેહડીના ભાગીયાઓમાંના બે ભાગીયાઓને વેચાણ આપેલી છે એમ તે લેણદારે કબુલ કરેલું છે તેથી તે પેહડીના બીજા ભાગીયાઓ છુટા થએલા છે તો તે સામેત કરવાનો બોલે જે પક્ષકારો તે લેણદારને અસલ જવાબદાર હતા તે પક્ષકારોને સીર છે. ૩ વાવ્યપ્રાંત ૧૨૯.

૪૫—ઠરાવેલું છે કે કાયદેસર માલેક અર્થે લેણદારની વચ્ચમાં તે લેણદાર એમ કહેતો હોય કે એક હક્ક વગરના સખસનો કબજા હોતો તેને મારા લાભમાં જવાબદારી ઠરાવેલી છે તો તે વીશે પુરાવનો બોલે તે લેણદારને સીર છે. ૩ મંદ્રાસ ૨૬૦.

હક્ક ઠરાવવો.

૪૬—વાદીએ માલેક તરીકે પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કર્યો હોય તો તે પોતાનો હક્ક હાકારમાં સામેત કરવાને બંધાએલો છે. ૨ મંદ્રાસ ૧૭૧.

૪૭—અમુક મીલકત પ્રા. ના કબજામાં હતી પણ તેના લેખી દસ્તાવેજને જે વાદીના લાભના હતા તે વાદીએ રચ્ચુ કર્યો. અને તે મીલકત ઉપર પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીનો હક્ક નાસામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૬ બં. સો. રી. ૧૪૪.

૪૮—વાદીએ પોતાના મરનાર કાકાની મીલકતના વારસ તરીકે પાછળથી વારસ થવાનો હક્ક છે એવું ઠરાવવાને તથા તે કાકાએ જે વેચાણ ખત કરી આપેલું અને જે પ્રતીવાદી બતાવેલું તે ૨૬ ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં વીધવાને પક્ષકાર કરવામાં આવી નહી હતી અને તે વેચાણ ખત કરી આપવામાં તેની કચુલત છે કે નહી એ વીશે નક્કી કરેલું નથી. પણ એવા ઈશ્યુનો તપાસ કરવામાં આવેલો છે કે તે દસ્તાવેજ સાચો છે કે નહી

અને પ્રતીવાદીનો કબજો હતો કે નહી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીને સીર પુરાવનો ખોજે નાંખેલો છે તે બરોબર છે. ૧૫ વી. રી. ૯૬.

૪૯—કબજો મંજૂર રાખવાને તથા હકક ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં મુખ્ય પ્રતીવાદીઓ વાદીનો કબજો તથા હકક કબુલ કરે છે પણ તે પ્રતીવાદીઓ પાસેથી ખરીદ કરનાર વચમાં આવી તે મીલકત ઉપર દાવો રાખે છે એવું કહીને કે મારો કબજો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીના હકક વીશે તે ખરીદનાર સ્વાલ ઉદાવી શકે તે પેહલાં તે ખરીદનારે કબજો સામેત કરવો જોઈએ. ૫ વી. રી. ૨૩૩. હુકમનામાં તથા દસ્તાવેજો રદ કરવાના દાવા.

૫૦—એક હુકમનામાંની બળવણીમાં રીતસર કબજો લેવામાં આવ્યો હતો પણ તે હુકમનામુ કપટ ભરેલુ અને સાજસતુ છે એવી હરકત ખરા કબજવાળા પક્ષકારે લીધી છે માદે તે હરકત સામેત કરવાનો ખોજે તે પક્ષકારને સીર છે. ૨૩ વી. રી. ૩૨૯.

૫૧—પ્રતીવાદી અમુક દસ્તાવેજ બતાવેછેલ્લે જુદો છે એવું ઠરાવવાને વાદી દાવો કરે તો તે સામેત કરવાનો ખોજે વાદીને સીર છે. ૧૧ વી. રી. ૨૮૦.

૫૨—જો વેચાણ સાચુ માલમ પડે તો તે વેચાણ બતના પક્ષકારો વચ્ચેનો સબંધ અગત્યનો નથી. પરંતુ તે કામમાં વેચાણ લેવામાં આવ્યું છે કે તે સાચુ છે કે કપટ ભરેલુ છે એ સવાલનો નીર્ણય કરવાનો હેય તેમાં તે સબંધ અગત્ય વગરનો નથી. ત્રાહીત સખસોની રૂબરૂ એક પક્ષકાર વેચાણની કીમત ખીજ પક્ષકારને આપે અને તે વેચાણ બત રજીસ્ટર કરાવવામાં આવે તેથી તે શુદ્ધ બુદ્ધીનુ છે એમ સામેત કરવાને ખસ પુરાવ નથી. ૧૦ વી. ૪૪૫.

૫૩—ઠરાવેલુ છે કે પ્રતીવાદી મીલકત વેચાણ લીધી કહે છે તો તે સામેત કરવાનો ખોજે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૩ બ. લો. રી. ૧૨૫.

૫૪—સને ૧૮૭૭ ના રજીસ્ટર આકટ ૩ માં ખાસ રીતી ઠરાવેલી છે તે પ્રમાણે પ્રતીવાદીના લાખમાં દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવેલો છે એમ કહેવામાં આવેલુ અને તેથી તે દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવવાનો હુકમ જુદા રજીસ્ટ્રાર પાસે કરાવેલો છે તો પણ તે દસ્તાવેજ વાદીએ લખી આપેલો એમ કહેવામાં આવેલુ છે અને વાદી સખરજીસ્ટ્રારની રૂબરૂ અને પાછળથી રજીસ્ટ્રારની રૂબરૂ હાજર થએલો છે અને લખી આપ્યાની વાત ધનકાર કરેલી છે. અને તે જુદો બનાવટનો છે એમ કહેલુ છે. આ હકીકતથી તે દસ્તાવેજ રદ બાતલ ઠરાવી રદ કરાવવાને દાવો કરવામાં આવેલો છે. તેમાં ઠરાવેલુ છે કે પ્રતીવાદીને સીર પુરાવનો ખોજે નાંખેલો છે તે બરોબર છે. ઈ. લો. રી. ૭ કલકતા ૭૩૬, ૯ કલકતા લો. રી. ૪૭૧.

૫૫—અખીલવાળાએ કહ્યું છે કે એક રાજનામુ કપટથી મેળવેલું છે તો તે કહેવું સામેત કરવાનો ખોજે તેને સીર છે. વળી અખીલવાળા એવી ફરીઆદ કરે છે કે નીચેની કોર્ટમાં માહારો પુરાવ આપવાને બને લાગ મળેલો નહી હતો તો અખીલવાળાએ પુરાવ ગુજારેલો હતો પણ તે કોર્ટ નામંજૂર કરેલો છે એવું બતાવવાનો ખોજે તે અખીલવાળાને સીર છે. ૫ વી. રી. ૨૫, ૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૧.

૫૬—સ્માલકાજ કોર્ટમાં અમુક દસ્તાવેજ શુદ્ધ બુદ્ધીનો નથી એમ ઠરાવવાનો હુકમ થએલો છે તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે બત શુદ્ધ બુદ્ધીથી થએલુ છે એમ બતાવવાનો ખોજે વાદીને સીર છે. ૨ બ. લો. રી. ૩૨૬, ૧૦ વી. રી. ૪૧૨.

૫૭—અમુક મીલકત વાદીએ પોતાના હુકમનામાના દેણદારની કહી વેચાવવાનો હક્ક છે એવું ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં સાગા પક્ષકારે જે હીળા કહેવામાં આવ્યું છે તેની રૂબરૂ માહારો કમળે છે એવો દાવો રાખ્યો. તેથી વાદીએ કપટ અને સાજસ આ કામમાં થયેલું છે એવું વ્યાજ્ઞી આ કામમાં થાય તેવો પુક્ત પુરાવ આપેલા છે તો બીજા પક્ષકારની તરફથી જે પુરાવ આપવામાં આવે તે જોઈને દાવાવાળો વ્યવહાર કપટ ભરેલો છે કે નહીં એ નક્કી કરવાનું કામ કોર્ટનું છે ૧૪ વી રી. ૨૮૯.

૫૮—અમુક હીળાના સાચાપણા વીશે તકરાર કરવામાં આવી એવા કારણથી કે જે વખતે તે દસ્તાવેજ લખી આપવામાં આવ્યો તે વખતે તે લખી આપનારાઓ દેવાદાર હતા અને તેમના ઉપર કેટલાંક હુકમનામાં થયાં ત્યાં સુધી તે રજીસ્ટર કરવામાં આવ્યો નહીં હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે પક્ષકારોના ધરાદા વીશે વાંધો લેવામાં આવ્યો છે તે પક્ષકારોને સીર તે અંદેશા ભરેલો વ્યવહાર સાચો છે એવો સંતોષકારક પુરાવ આપવાનો બોલે છે. ૨૪ વી. રી. ૨૯૨.

૫૯—એક દસ્તાવેજથી દૂર હોવાનું કરવામાં આવેલો તે બેતાં એક ગાલમ પડેલું છે કે તેમાં જે વ્યવહાર છે તે સાચો છે તો તેના સાચાપણા વીશે જે લેણદારો વાંધો લેતા હોય તે પક્ષકારોએ પોતાની તકરાર સાથેત કરવાની છે. ૨. હે. ૫૫૭.

૬૦—એક મુખત્યારનામાના આધારથી દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ તે જુદું છે અને જે પક્ષકારે જે આપેલું કહેવામાં આવ્યું છે તે પક્ષકારે તે લખી આપેલું નથી એવી પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી. તેમાં કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે તે મુખત્યારનામા ઉપર જે કે

મથુરાના મુનસફની યોગ્યરીતે સાક્ષી છે તોપણ જે પક્ષકારો ઉપર તે વીશે જવાબદારી રાખવામાં આવી છે તે પક્ષકારોને સીર તેનું સાચાપણું સાથેત જવાબો બોલે છે. ૬ વી. રી. ૨.

૬૧—એક ખરીદદાર કે જે એક પડદા નસીન મુસલમાન ઓરતના મુખત્યાર તરીકે વખતે વખતે કામ કરતો હતો. તેના ઘરમાં તે ઓરત પોતાના સગાથી જુદી રહેતી હતી તે દરમિયાનમાં તે ઓરતે વેચાણ ખત લખી આપ્યું તેથી તે વેચાણ ખત રદ કરવાને તે ઓરતના વારસે દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે ખરીદદારના ઉપર તે વેચાણ ખતને પુછી કરતાં પુરાવનો બોલે નાંખતા પહેલાં વાદીએ એમ બતાવવું જોઈએ કે તે દસ્તાવેજ વીશે વાંધો લેવાને કાંઈક પુરાવ છે. ૧૩ બં. લો. રી. ૪૨૭-૨૧ વી. રી. ૩૪૦-૧ ઇંડીયન અપીલેસ. ૧૯૨ અને ૮ વી. રી. ૩૪૧.

૬૨—જે પડદાનસીન ઓરતોનો એન્ટ તરીકે ત્રીજા સખસે એક દસ્તાવેજ લખી આપેલો છે તેની રૂબરૂ તે ઓરતોને જવાબદાર ઠરાવવાને વાદીએ માગેલું છે. તેમાં પ્રીવીફાંસીલે ઠરાવ્યું છે કે તે ત્રીજો સખસ એન્ટ હતો એ વીશે સખત પુરાવ આપવો જોઈએ. ૧૦ બં. લો. રી. ૨૦૫-૧૭ વી. રી. ૩૯૩.

૬૩—અમુક હુકમનામાની રકમ મીલકત જમ કરી વેચાવીને લેવાને તથા હુકમનામાના દેણદારની ઓરતે અમુક દસ્તાવેજ રજુ કરેલો છે તે લેણદારોને ઠગવાને કરેલો છે માટે તે રદ કરાવવાના દાવામાં વાદીએ એવું બતાવેલું છે કે હુકમનામાના દેણદારના મનમાં કપટનો પુક્ત હેતુ હતો અને વળી તે લેણદાર દાવાવાળી મીલકતનો વહીવટ કરતો હતો અને ભાડુ લેતો હતો. તેથી ઠરા-

વવામાં આવ્યું છે કે વાદીએ પોતાનો પ્રથમ દર્શનીક રીતે દાવો સાબેત કરેલો છે માટે તે દસ્તાવેજ સાચો છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૫ વી. રી. ૫૦૭.

૬૪—કળજે લેવાના દાવામાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીયણુનો ઘણી મરણ પામ્યો ત્યારથી સાત વરસનો વાદીયણુનો કળજે છે અને તે પે-હેલાંનો કપટ બારેલો એક દસ્તાવેજ કે જેમાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર છે અને વાદી પક્ષકાર નથી તે દસ્તાવેજના કારણથી વાદીયણુનો કળજે જ-વો નહીં જોઈએ. ૧૨ વી. રી. ૧૫૫.

૬૫—એક વેચાણ ખત રદ કરવાના દા-વામાં ઠરાવ્યું છે કે દત્ત-વીધાનના બળવાનપણુ વીશે પ્રતીવાદીની જે હરકત છે તે પાયા વગ-રની છે અને તેથી વેચાણ ખત અવેજ વીનાનું છે એવું સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે. ૬. લો. રી. ૬ મદ્રાસ. ૨૫૪.

૬૬—એક હુકમનામું કપટ બારેલું છે એવું ઠરાવવાને વાદીએ દાવો કરેલો હોય તો તે સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે. ૧૦ વી. રી. ૧૭૩.

૬૭—અવીભક્ત કુટુંબના ભાઈઓમાંના એક ભાઈ ઉપર હુકમનામું થયેલું પણ જપ્તી થતા પહેલાં તે ભાઈએ પોતાનો મજબૂરી મી-લકત ઉપરનો હક બીજા ભાઈઓને આપેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જ્યારે આવા કામમાં સ્વા-લ ઉત્પન થાય ત્યારે તે વ્યવહાર શુદ્ધ બુદ્ધી-નો છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે તે ભાઈ-ઓને શીર છે. ૧૭ વી. રી. ૪૯૫.

૬૮—ઠરાવેલું છે કે અમુક હુકમનામું ક-પટનું છે એમ વાદી કહે છે તે તેને સાબેત ક-રવાનું છે અને તે કપટનું નથી એમ પ્રતીવા-દીને સાબેત કરવાનું નથી. ૧૨ વી. રી. ૧૪૭.

૬૯—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીના ઉપર પુરાવનો બોળે નાંખતા પહેલાં વાદીએ પોતા-

ના પટાનું સાચાપણું સાબેત કરવું એવો વા-દીને શીર બોળે છે. ૧૫ વી. રી. ૧૧૭.

૭૦—એક મુસલમાન વીધવાએ પોતા-ના મરનાર ઘણીનો હીરસો લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી કે તે મ-રનારે એક તમસીકનામાથી તે મીલકત મારા-દીકરાને આપેલી છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે પુરા-વનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે અને વેચાણ ખતની ઘણી સખતમાં સખત સાબેતી ગુજ-રવાને તે બંધાએલો છે, કારણ સ્વભાવીક વા-રસ પાસેથી તે ઉપરથી મીલકત જાય છે. ૯ વી. રી. ૧૪૨.

નાણું ધીરવાના દસ્તાવેજે લખી આપવા તથા તે આખતનો અવેજ તથા નાણું ધીરવાં તે.

૭૧—જે દસ્તાવેજની રૂઘએ દાવો ક-રવામાં આવેલો હોય તે દસ્તાવેજ પ્રતીવાદી કમુલ કરે તો તે કમુલતનો અસર નહીં જોવો કરવાને પુરાવનો બોળે તે પ્રા. ને શીર છે. ૧ મુંબાઇ. ૧૫-૮૫ વી. રી. ૨૦૮.

૭૨—ગીરો દસ્તાવેજ લખી આપ્યો તે ક-મુલ કરવામાં આવ્યો છે તથા ગીરો રાખના-રનો હુકમનામાની રૂઘએ લાંબી મુદતનો કળ-જે છે એમ સાબેત થયેલું છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે વહેવાર વીશે જે પક્ષકાર વાંધો રા-ખ્યો હોય અને તે લખી આપ્યાની ખાખતના અવેજની ધનકારીયત કરતો હોય તે પક્ષકારે તે વહેવાર વાંધો કાઢાડવા લાયક છે એમ સાબેત કરવાનું છે. ૨ આથા. ૨૦૨.

૭૩—જ્યારે એમ માલમ પડે કે એક દસ્તાવેજ યોગ્ય રીતે લખી આપવામાં આ-વેલો છે અને તે દસ્તાવેજનો અવેજ આપેલો છે અને તે દસ્તાવેજમાં એવો મચકુર લખેલો હોય કે તે લખી આપતાં પહેલાં તે અવેજની યાદી આપેલી હતી તો તે દસ્તાવેજનો તમામ

અવેજ આપેલો છે એવા અનુમાન કરતાં કાંઈ વધારે અનુમાન થાય છે. ૮ વી. રી. ૨૧૫.

૭૪—જે કામમાં ગીરો સાચુ માલગ પડે અને અવેજ પોહોંચ્યો કયુલ કરવામાં આવે તે કામમાં જે વીરૂદ્ધ જતાવવામાં ના આવે તો તે લેણદેણ સાચી છે અને અવેજનાં નાણાં આપેલાં છે એમ ધારવાને કાર્ટ બંધાએલી છે. ૭ વી. રી. ૪૪૨.

૭૫—જે કામમાં વાદીની હકીકત એવી હોય કે અવેજ આપવામાં આવ્યો નથી પણ તે બદલે જ્યારે મો બદલો થાય ત્યારે નાંણા આપવામાં આવે એવો રૂકો આપવામાં આવે સો છે તે કામમાં હુકમનામાના વેચાણની રીઠ એ વેચાણની જે કીમત બાકી રહેલી હોય તે લેવાના દાવામાં વાદીએ તમામ વેચાણની કીમત મળી છે એવી કયુલતો કરવાથી તે નથી મળી એવુ સાબેત કરવાનો બોલો વાદીને શીર છે. ૧૯ વી. રી. ૧૪૯.

૭૬—એક ગીરો કહેવામાં આવેલુ તેની રૂઠએ કીમતી અવેજ આપી શુદ્ધ યુધ્ધીથી ખરીદ કરનાર ઉપર દાવો કરવામાં આવેલો તેથી પ્રતીવાદીએ તે વહેવારના સાચાપણનો ધરયુ કાઢાએલો છે માટે તે વહેવાર શુદ્ધયુધ્ધીનો છે અને તે ગીરો ખત ખરી રીતે લખી આપવામાં આવ્યુ છે એમ પ્રથમ દર્શનીક સાબેત કરવાનો બોલો વાદીને શીર છે માટે પ્રતીવાદી નો કપટ વીશેનો વારતવીક પુરાવ કાંઈ ના હોય અને તે વહેવારના સાચાપણુ વીશે વાદીના સાક્ષીઓ કાર્ટ માનતા ના હોય તો તે દાવો કાઢાડી નાંખવાને કાર્ટને છુટ છે. ૬ સો. રી. ૬ કલકતા. ૨૬૮-૭ કલકતા સો. રી. ૬.

૭૭—ખતની રૂઠએ દાવો કરવામાં આવે અને તે પ્રતીવાદીએ લખી આપ્યુ છે એમ જતાવવામાં આવે તો તે દાવો મળવાનો વાદીનો હક છે અને અવેજની ખાગી જતાવવાનો

બોલો પ્રતીવાદીને શીર છે. માસ ૨૭-૧ હે. ૫૭-૧ ઇંડીયન જ્યુરીસ. ૧૭-અને ૧૭ વી. રી. ૪૩૯

૭૮—જે કે ખત સાચુ હોય અને યોગ્ય રીતે લખી આપવામાં આવ્યુ હોય તો પણ અવેજ પોહોંચ્યાની વાત સાબેત થવી જોઈએ. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૧૯૭.

૭૯—જ્યારે પ્રતીવાદી ખત લખી આપ્યા ની વાત કયુલ કરે પણ અવેજ પોહોંચ્યાની વાત ઈનકાર કરે તો તે પોહોંચ્યો સાબેત કરવાનો બોલો વાદીને શીર છે. જ્યારે પ્રતીવાદી એમ કયુલ કરતો હોય કે મેં અસાધનમેંટનો કાગળ લખી વાદીને ફરમાવ્યુ હતુ કે માહારે જે દેવુ છે તે દેવાની રકમો તે કાગળમાં જતાવેલા ત્રીન્ન પક્ષકારોને આપવી તો બોલો આપ્યાની હકીકત સાબેત કરવાને વાદી બંધીએલો છે. ૩ વી. રી. ૧૧-૫ વી. રી. ૨૦.

૮૦—એક ખતની રૂઠના દાવામાં લેહેણની રકમ વાદીને સાબેત કરવાની છે અને તે પ્રથમ ખત લખી આપ્યુ સાબેત કરવાથી પુક્ત રીતે થાય છે. માટે જે દાવા વાળી રકમ કરતાં આવી રકમ કમી હોય તો જવાબમાં તે પ્રતીવાદીએ સાબેત કરવાની છે. ૧. મદ્રાસ ૪૪૭.

૮૧—એક ખતમાં એવો મચકુર લખેલો છે કે તે ખતમાં લખેલો અવેજ પ્રતીવાદીને મળેલો છે અને પછી તે ખતની રૂઠએ વાદીએ દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યુ છે કે તે ખતમાં લખેલો મચકુર સાચો નથી એમ જતાવવાનો બોલો પ્રતીવાદીને શીર છે. ૪ બં. સો. રી. ૫૪-૧૨ વી. રી. ૨૫-૧૦ વી. રી. ૪૦૭.

૮૨—એક ખતની રૂઠએ અ એ બ ઉપર દાવો કર્યો. અને તે ખતમાં એવું લખેલુ છે કે બ ને તે રકમ મળેલી છે. બ એ પોતાની લખેલી હકીકતમાં તે ખત લખી આપ્યુ કયુલ કર્યુ. પણ કહ્યુ છે કે તેમાં ખ

તાવેલી રકમ મને તે ખતની રકમ મળી નથી. પરંતુ અમુક દાગીના સાનમાં મુકવામાં આવેલા છે તે ઉપરથી મળી છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે ખત લખી આપ્યું કમુલ કરવામાં આવ્યું છે અને તે ખતમાં નાણાં આપ્યાનો મત્તુર લખેલો છે માટે તે ખતની રકમ તે નાણાં આપેલાં નથી એવું સામેત કરવાનો બોમ્બે ઉપર છે. ૧ બં. લો. રી. ૬૨, ૧૦ વી. રી. ૧૩૨.

૮૩—એક ખતની રકમ નાણાં લેણાં લેવાના દાવામાં ખત લખી આપ્યાની વાત ઇનકાર કરવામાં આવી માટે બે વાદી તે ખત સામેત કરે તો અવેજ નહીં પોહો ચ્યાની તકરાર. પ્રતીવાદીએ સામેત કરવી બોમ્બે. ૨ હે. ૩૮૧.

૮૪—ઠરાવેલું છે કે વાદીએ કામ સર કરવું બોમ્બે નહીં હતું તેમ છતાં તેણે શરૂ કરેલું છે અને તેના સાક્ષીઓએ ખતમાં કમુલ કર્યા પ્રમાણે ખતનો અવેજ આપેલો નથી એમ સામેત કરેલું છે તો જે વખતે નાણાં આપ્યાં ખતમાં ખતાવેલાં છે તે વખતે તે આપવામાં આવેલાં નથી પણ પાછળથી આપવામાં આવેલાં છે એમ સામેત કરવાનો બોમ્બે પોહો વાદીને શીર જાય છે. ૪. લો. રી. ૩ અલ્હાબાદ ૮૨૪.

૮૫—એક ખતની રકમ દાવો કરવામાં આવેલો તે પ્રતીવાદીએ લખી આપ્યાની વાત કમુલ કરી પણ વસુલની તકરાર કરી, પરંતુ તે ખત રજૂ કરવામાં આવેલું નહીં હતું. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે ખત રજૂ કરીને અગર બીજા પુરાવથી અગર બેઠ વાનાથી વસુલ સામેત કરવાને અને કામ શરૂ કરવાને પ્રતીવાદી બંધાએલો છે. ૪. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ ૭૩.

૮૬—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીઓએ ખત

કમુલ કરેલું છે અને વસુલની તકરાર કરેલી છે તો વસુલ સામેત કરવાનો બોમ્બે તે પ્રતીવાદીઓને શીર છે. ૮ મુંબાઇ ૧૩૯, ૧૭ વી. રી. ૫૦૯.

૮૭—સામા દરકત અથવા પ્રતીવાદીઓએ દેવાની કરેલી કમુલતની રકમ ધીરેલાં નાણાં લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સને ૧૮૨૭ ના મુંબાઇના કાયદા ૫ ની કલમ ૯ માં ખતાવેલો કાયદાનો નીચમ આ કામને લાયક છે અને દેવાની કમુલત ઉપર પ્રતીવાદીએ રાહી કરેલી છે માટે તેનો ભર અવેજ મળ્યો નથી એ વાત સામેત કરવાનો બોમ્બે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૫ મુંબાઇ ૮૧.

૮૮—ધીરેલાં નાણાં લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો તેમાં જગાની તરીકે સાનમાં મીલકત આપેલી કહેવામાં આવેલી તે કોર્ટની ખાતરી-પુર્વક વાદી સામેત કરી શક્યો નહીં તો પણ બંધાં સુધી કોર્ટ એમ ઠરાવે નહીં કે નાણાં ધીરવામાં આવ્યાં નથી ત્યાં સુધી વાદીનો હુકમનામું મળવાનો હક છે. ૩ ૧૦૦૦) બાબતની એક નોટ હતી તેના નાણાં પોહો ચ્યાની વાત પક્ષકારે કમુલ કરેલી છે તો તે પ્રથમ ધીરનારને જવાબદાર થાય છે. અને મને તે ધીરવામાં આવી તથા પણ કોષક બીજા સખસને ધીરવામાં આવી હતી એવું ખતાવવાનો બોમ્બે તે પક્ષકારને શીર છે. ૨ વાચપ્રાંત ૨૬૪.

૮૯—મ ર એ કીમતી અવેજ લેધને હુંડી લખી આપેલી છે એમ તેણે કમુલ કરેલું છે તો તે નાણાં આપ્યાં સામેત કરવાનો બોમ્બે તે મ ર ને શીર છે. અને બે કે મ ર ના કમ્પનમાં તે હુંડી છે એ હકીકત તેના લાગી છે તો પણ તેથી નાણાં આપેલાં એમ સામેત થતું નથી અને પુરાવને બોમ્બે વાદીને શીર જતો નથી. ૪. લો. ૧ મુંબાઇ. ૨૯૫.

૯૦—હરાવેલુ છે કે વાદીના કબજામાં ઈકરાર હતો તે યુમ થયાની વાત સાબેત કરવાનો બોલ પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૧ વી. રી. ૧૫૧.

૯૧—હરાવેલુ છે કે પોહોંચમાં એવી મતલબ લખેલી છે કે હુકમનામું વસુલ થઈ ગયેલું છે તો તે હકીકત ખોટી છે એવું બતાવવાનો બોલ પ્રતીવાદીને શીર નાંખવાને બસ છે. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઇ. ૨૯૫.

૯૨—એક સખસનો પોતાની જમીન ઉપર માલકીનો હક્ક સાધારણ રીતે ખીન્ન કોઇ વાપરે નહીં એવો અટકાવ કરવાનો હક્ક જમીનના માલિકના સાધારણ હક્ક કરતાં જુદો ઈજમંટ જેવો હોય તો તેવો હક્ક કહેનાર પક્ષકારના શીર ઉપર પુરાવાનો બોલ છે. ઇ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા. ૫૨.

૯૩—અમુક જમીન ઉપર જવા આવવાનો અથવા પાણીના રસ્તાનો હક્ક છે એ વીશે તે જમીનના માલિકે તકરાર કરી અને તે ઉપર દાવો રાખનાર સખસના લાભમાં ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૫૩૨ પ્રમાણે માછરૂટે હુકમ કરેલો તો તે હુકમ થવાથી તે દાવો સાબેત કરવાનો બોલ છે તે હક્ક રાખનાર સખસના ઉપર છે. તેમાંથી તેને બતાવવાને બસ નથી. ૨ ક. લો. રી. ૫૫૫.

૯૪—પ્રતીવાદીનો વાદીની જમીન ઉપર જવા આવવાનો હક્ક નથી એવું હરાવવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં એમ માલમ પડ્યું છે કે સને ૧૮૬૧ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદા ની કલમ ૩૨૦ પ્રમાણે પ્રતીવાદીએ માછરૂટે પાસે હુકમ કરાવેલો છે તેમાં હરાવેલું છે કે ઈજમંટ સાબેત કરવાનો બોલ પ્રતીવાદીને શીર નથી. પણ વાદીએ એમ સાબેત કરવાનું છે કે માહારો સ્વતંત્ર કબજામાં થવાનો હક્ક છે. ૨૧ વી. રી. ૧૪૦.

૯૫—અમુક પાણી વેહેતુ હતું તેમાં પ્રતીવાદીએ નળ મુક્યો. તે ખસેડવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. એવું કહીને કે તે પાણી સ્વતંત્ર રીતે ભોગવવાનો માહારો હક્ક છે તેમાં પ્રતીવાદીએ એવો જવાબ આપ્યો કે બાગમાં તે નળ મુકવામાં આવ્યો છે અને જે ભાગ ઉપર થઇને તે પાણી જાય છે તે ભાગની જમીન માહારી જમીનદારીની છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે વાદી જે હક્ક કહે છે તે વાદીએ સાબેત કરવાનો છે. ૧૫ વી. ૮૩.

કબજે છોડાવવો.

૯૬—કબજે છોડાવવાના દાવાઓમાં હીંદુસ્તાનમાં જે કાયદો ચાલુ છે તે પ્રમાણે કોર્ટોએ જે એવો નીવડે છે કે વાદીને પોતાના હક્કના આધારથી જ મળવું જોઈએ તે નીવડે નો એવો અમલ કરવો જોઈએ. માટે તે તેણે સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે કામ ચલાવેલું હોય અને પુરાવાનો બોલ એવો હોય તો હીંક છે. પણ તે તેણે તે લાગ જવા દીધો હોય તો તેને કબજે છોડાવવાના દાવામાં તેજ કાયદો મળી શકતો નથી. ૭ મુંબાઇ. ૮૨.

૯૭—દાવાવાળી ઈચ્છારોમાંથી અમુક સખસોનો કબજે છોડાવવાને વાદીએ માગેલું છે એવા કારણથી કે તેઓનો કબજે ખોટી રીતનો છે, તો તે અગર જે સખસોની તરફ તે દાવો રાખતો હોય તેઓનો કબજે દાવા પહેલાં બાર વરસની અંદર થએલો હતો. દાવાની અરજમાં એમ કહેવામાં આવેલું હોય કે જે સખસોની પાસેથી કબજે છોડાવવાને માગેલું છે તે સખસો વાદી જે સખસ તરફથી દાવો કરે છે તે સખસ પાસેથી બાકે રાખનારાઓ છે તો તેટલું કહેવાથી પુરાવાનો બોલ જતો નથી. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા ૩૭૪.

૯૮—સ્પેશીયલ અપીલવાળાએ એક

ધરના ભાગનો કળજો રાખવો નહીં એવો દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે નીચેની કોર્ટ જો એમ ઠરાવેલું છે કે સ્વતંત્ર હક સામેત કરવાનો બોજો વાદીને શીર છે માટે તે મકાનમાંથી હીસ્સો લેવાને પ્રતીવાદીનો હક છે કે નહીં તેનો નીર્ણય કરવાને જરૂર નથી એ બરોબર નથી. ૨ મુંબઈ ૧૮૯.

૯૯—પ્રથમ બીન હરકતે કળજો હતો એવી ફક્ત સામેતી ઉપરથી વાદીને કળજો છોડાવવાના દાવામાં જીતવાનો હક છે કે નહીં એ એક સવાલ છે. ઈ. લો. રી. ૮ ક. લો. રી. ૯૭૫-૧૧ ક. લો. રી. ૩૯૯.

૧૦૦—કોર્ટના પ્રતક્ષ કૃત્યથી કળજો છોડાવવામાં આવ્યો છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે અને તેને કોર્ટમાં ફાઇલ કરેલા દસ્તાવેજોથી પુષ્ટી થએલી છે તો જ્યાં સુધી જે સખસનો કળજો છોડાવવામાં આવે તે સખસ એમ સામેત કરે નહીં કે આ તમામ પ્રોસીડીંગ જુદું છે અને માદારી પાસેથી કોઈ દિવસ કળજો ગએલો નથી અને હજુ માદારો કળજો છે ત્યાં સુધી તે હકીકત ખરી અને શુદ્ધ ખુદીની છે એમ અનુમાન થવું જોઈએ. ૫ વી. રી. ૧૮૦.

સાંથ વધારવી તે.

૧૦૧—વાદી ચડતા દરની સાંથ લેવાને દાવો કરે તો હાલનો દર વ્યાજબી અને રીતસર નથી એમ સામેત કરવાને બંધાએલો છે. ૧ વી. રી. ૩ તથા ૫૬ અને ૫૮.

૧૦૨—જે રૈયતને કળજનો હક હોય તેને સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની ક. ૧૩ લાય છે એટલુંજ નહીં પણ તમામ પેટા સાંથે રાખનારાઓને અને રૈયતને તે લાય થાય છે. સાંથ વધારવાના કારણે છે તે સામેત કરવાનો બોજો જમીનના માલિકોની સીર છે. ૧ બં. લો. રી. ૨૫-૧૦ વી. રી. ૩૩.

૧૦૩—જમીનની નીપજ અને નીપજ થવાનો કસ રૈયતની મેહેનત અને તેના ખર્ચ સીવાય વધેલો છે એવા કારણથી વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં વાદી તે કારણ સામેત કરવાને બંધાએલો છે. ૬ બં. લો. રી. ૧૨૨-૧૫ વી. રી. ૧૦૯ તથા ૨.

૧૦૪—જમીનનો કસ રૈયતની મેહેનત અથવા ખર્ચ સીવાય વધેલો છે એવા કારણથી વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી કસ વધ્યાનું કમુલ કરતો હોય પણ તે કારણ ધનકાર કરતો હોય તો તે કસ બીજા સાધનોથી વધેલો છે એમ સામેત કરવાનો બોજો વાદીને શીર છે. ૯ વી. રી. ૧૯૦-૧ વી. રી. ૨૪.

૧૦૫—વાદીએ જમીન વધારાની છે અને રૈયતની મદદ સીવાય નીપજ વધેલી છે અને નીપજની કીમત વધેલી છે એવા કારણથી વધારે સાંથ લેવાનો દાવો કરવામાં આવે તો તે કારણો સામેત કરવાનો બોજો વાદીને શીર છે. ૯ વી. રી. ૬૫-૧૫ બં. લો. રી. ૧૨૫-૧૬ વી. રી. ૧૪૨.

૧૦૬—જગાબંદી પ્રમાણે કેટલાંક વરસો નક્કી થએલી મીલકતનો નીમે ભાગનો ખરીદદાર ઠરાવની જમાબંદી રદ કરવાને પ્રતક્ષ રીતે દાવો કરે નહીં પરંતુ ઠરાવ થયા પછી ધણા વર્સોએ ઠરાવમાં ઠરાવેલી સાંથ વધારવાને દાવો કરે તો તે દાવામાં તેને જીતવાનો હક થવાને તેણે એમ બતાવવું જોઈએ કે તે ઠરાવ થયા પછી એવી હકીકત બની છે કે જેથી રૈયતની જમીનની કીમત વધેલી છે અને તેથી તે જમીનમાંથી ઉત્પન્ન થતા નફામાંથી જે વધારો રહે તેમાંથી વધારે હીસ્સો લેવાને તેનો હક થાય છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પા. ૧૧૮.

૧૦૭—વધારે સાંથ લેવાને વાદી દાવો

ફરે એવા કારણથી કે તેવીજ જમીન નજીક માં છે તેની જેટલી સાંચ આપવામાં આવે છે તેટલી પ્રતીવાદી આપતો નથી અને પ્રતીવાદી પોતાની જવાબદારી ઇનકાર કરે એવા કારણથી કે મારી પાસે મુકરરી પટાઓ છે તો તે પટા સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૬ વી. રી. ૩૯.

૧૦૮—વધારે સાંચ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી એવી તકરાર ફરે કે જે જમીન વાડો અને ખાડાઓથી ઢંકાએલી છે અને ખેતરો વચ્ચેની હદમાં આવેલી છે એવી જમીન ઉપર સાંચ માગવામાં આવે છે અને રીવાજ પ્રમાણે તેવી જમીનની સાંચ આપવાને હું બીલકુલ જવાબદાર નથી. તો તે રીવાજ સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૬ વી. રી. ૪૬.

૧૦૯—પ્રતીવાદીના કબજામાં જે જમીન છે તે જેટલી જમીનની તે સાંચ આપે છે તે કરતાં વધારે છે એવા કારણથી વધારે સાંચ લેવાના દાવામાં વાદીની એમ જતાવવાની ફરજ છે કે તકરારી જમીન પ્રતીવાદીના પટામાં આવી ગએલી છે તેમ છતાં કમી જમીનની તે સાંચ આપે છે. ૧૫ વી. રી. ૯૧.

૧૧૦—વધારે સાંચ લેવાના દાવામાં સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની ક. ૧૬ પ્રમાણે જમીનના હક્કનું રક્ષણ થએલું છે તે સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે અને સદરહુ કલમ પ્રમાણે પ્રતીવાદી જે અનુમાન સામેત કરે તે વાદીએ ફક્ત ૨૬ કરવાનું છે. ૧૨ વી. રી. ૩૨૦.

૧૧૧—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની ક. ૧૬ પ્રમાણે વધારે સાંચ લેવાના દાવામાં એક સરખા વીસ વરસના કબજાથી અનુમાન સામેત થએલું છે તો તે અનુમાન એવી હકીકતથી ૨૬ થઇ શકતું નથી કે વાદીને ધણી

વરસથી તે મોકલતો પ્રતક્ષ રીતે કબજો મળ્યો નથી અને બીજા કારણથી દાવો કરવાને તેને અટકાવ થએલો છે પરંતુ હાલનો દર સેટલમેન્ટ થયા પછી જે દર ઠરાવવામાં આવેલો તે છે અગર તે સેટલમેન્ટથી બુંદો છે એમ જતાવવાનો બોલે વાદીને શીર છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૨૫.

૧૧૨—સાંચની રકમમાં ફક્ત એક બે વરસની વચ્ચમાં તફાવત પડે તો તેથી સાંચ વધારવાને અગર ઠરાવેલી સાંચથી પ્રતીવાદીને કબજો રાખવાનો હક્ક છે. તેને હરકત કરવાનો અવસર કરીને વાદીનો હક્ક સામેત થતો નથી. પણ તે તફાવતનો ખુલાસો પ્રતીવાદીએ કરવાનો છે. ૩ વી. રી. ૪૨૨.

૧૧૩—એક તાલુકાની વધારે સાંચ લેવાના દાવામાં તે તાલુકો જુનો છે એ વીશે અદેશો નથી મારે તેમાં સ્વાલ ફક્ત એટલો છે કે કાયમ સાંચ છે કે વખતે વખતે તેમાં ફેરફાર થાય એવું છે. સમગ્ર વીસ વરસથી એક સરખા જરથી પ્રતીવાદીનો કબજો છે એમ પ્રથમ સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. અને જે તેમ પ્રતીવાદી ફરે તો કાયમ દરાવ થયા પછી સાંચમાં ફેરફાર થએલો છે એમ વાદીએ સામેત કરવાનું છે. ૧ વી. રી. ૨૮૦.

૧૧૪—જમીનનો માલિક ચરતા દરની સાંચ લેવાને દાવો કરે અને તેમાં પ્રતીવાદીની તરફથી એવો જવાબ આપવામાં આવે કે કેટલીક જમીનની કાંઇ પણ સાંચ કોઈ પણ દીવસ આપવામાં આવી નથી તો આગળ કોઈ વખતે તે જમીનની સાંચ આપવામાં આવી છે એમ સામેત કરવાનો બોલે તે જમીનના માલિકને શીર છે. ૫ વી. રી. ૩૭-૬ વી. રી. ૪૫ તથા ૧૦૦-૧૧ વી. રી. ૩૫-૧૫ વી. રી. ૧૧૫-૬ વી. રી. ૮૭.

૧૧૫—પ્રતીવાદીની એવી તકરાર હોમ

કે જમીનની વધારે સાંથ લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે જમીન લાખીરાજ છે ગાટે હું સાંથ આપવાને જવાબદાર નથી તો તે લાખીરાજ છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર નથી પણ તે જમીન માલ અગર સાંથ આપનારી છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર છે. ૨ ખં. લો. રી. ૨૧૧-૧૪ વી. રી. ૨૮૬.

૧૧૬—વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં જમીનનો મુખ્ય ભાગ માદાલનો છે એમ પ્રતીવાદીએ કમુલ કરેલું છે પરંતુ માફી જમીન જુદી કાઢાડવામાં આવી નથી. એવી તેણે તકરાર કરી છે તો જ્યાં સુધી પ્રતીવાદી એમ પતાવે નહી કે તે જમીન અમુક જગ્યાએ છે ત્યાં સુધી તે જમીન ગોઠાવની છે એમ સાબેત કરવાને વાદી બંધાએલો નથી. ૩ વી. રી. ૧૭૮-૫ વી. રી. ૪૮૮ વી. રી. ૧૮૩.

૧૧૭—વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી કે જમીનમાં એક ભાગ માફી જમીન છે તો તેવી માફી જમીન છે એમ પ્રથમ દર્શનીક સાબેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે અને તે તેમ સાબેત કરે તો તે પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ ૨૬ કરવાને જમીનના માલિકને શીર. પુરાવનો બોળે પડે છે. ૬ લો. રી. ૬ ક. ૫૪૩-૮ ક. લો. રી. ૬.

૧૧૮—અમુક જમીનની વધારે સાંથ લેવાના દાવામાં વાદીએ કહ્યું છે કે તે જમીન માલિકની છે અને પ્રતીવાદી કહે છે કે તેમાં ની કેટલીક જમીન લાખીરાજ છે અને તે વાદીની જમીનદારીની નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આવા ભાગ બાળત સાંપનું હુકમનામું વાદી મેળવી શકે તે પહેલાં વાદી એમ સાબેત કરવાને બંધાએલો છે કે પ્રથમ સાંથ મને મળી હતી પ્રતીવાદી ફક્ત એવી તકરાર કરે તે લાખીરાજ છે તો તે બસ છે. કે તેની પુટ્ટીમાં

પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ હોવો જોઈએ તે એક સ્વાલ છે. ૧૪ વી. રી. ૨૮૫.

૧૧૯—સાંથ વધારે લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી એવી તકરાર કરે કે તેમાંની કેટલીક જમીન ખીજની છે તો વાદીએ એમ સાબેત કરવું જોઈએ કે તે જમીન માલિકની છે. ૧૦ વી. રી. ૨૦૫.

૧૨૦—વધારે દરની સાંથ ચડેલી ને લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી કે તમામ માલિકની જમીન તેના કબજામાં તેણે છોડી દીધી છે અને બાકીની જમીન લાખીરાજ છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ચડતા દરની સાંથ જે જમીનની લેવાને દાવો કરેલો છે તે જમીન સાંથ આપનારી છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે અને પ્રતીવાદીને પોતાનો બચાવ સાબેત કરવાનો નથી. ૩ ખં. લો. રી. ૩૦૪.

૧૨૧—વધારે દરની નોટીસ વીશે તકરાર કરવાને સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૧૪ પ્રમાણે દાવો કરવામાં આવેલો છે તો તેમાં પુરાવનો બોળે રૈયતને શીર છે. ૮ વી. રી. ૮.

પેહેડી પ્રમાણે વંશજો.

૧૨૨—વંશપરંપરાની મીલકતની વેહું ચણ કરાવાના દાવામાં અસલ પેહેડીમાં કોને ઇનામ મળેલું અને તે ઇનામદારના વંશમાં માલિકા અને પ્રતીવાદી સીવાય બીજો કોઈ હયાત નથી. એમ સાબેત કરવાને વાદીને જરૂર નથી. જે સખસના કબજામાં છેવટે તે મીલકત હતી તે સખસનો હું તથા પ્રતીવાદીઓ વંશજો છીએ એમ વાદી બતાવે તો તે બસ છે. જે બીજાઓ હીરસો લેવાને દાવો કરતા હોય તો વાદીનો પોતાનો અને પ્રતીવાદીઓનો સ્વતંત્ર માલકી હક છે તે પ્રથમ દર્શનીક હકની મર્યાદા થાય એવો તે બીજા સખસોએ

પોતાનો કાંઈ જતાવવાનો છે. ૮ મુઆઈ. ૨૦૫.

૧૨૩—વાદીએ કાકાના દીકરાના દીકરા અને ન ના ફક્ત વારસ તરીકે દાવો કરેલો છે. અને પુરાવ ઉપરથી એમ માલમ પડે છે કે ન નો બાપ ત્રણ બાઈઓમાંનો એક બાઈ હતો. પરંતુ તે ત્રણ બાઈઓમાંનો કોણ બાપ થાય તે દાવાની અરજીમાં જતાવેલું નથી તેમ પુરાવ ઉપરથી જણાતું નથી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે દાવો કાઢાડી નાંખવો જોઈએ કારણ કે વાદી સરખી પેહેડીના વારસ તરીકે દાવો રાખે છે માટે મુળ એક વડીલ તરફથી હક ગળેલો છે એમ જતાવવાની તેની ફરજ છે. ઇ. સો. રી. ૬ કલકતા. ૬૨૬-૮ કલકતા. સો. રી. ૨૩૮.

હીંદુશાસ્ત્ર.

દત્તવિધાન.

૧૨૪—એક દત્તવીધાન નાણુદ છે એમ ઠરાવવાને વાદી દાવો કરે તો તે સાબેત કરવાને વાદી બંધાએલો છે. ૯ વી. રી. ૪૫૩.

૧૨૫—દત્તવીધાન લાંગી મુદત ઉપર થએલું અને તેનો અગલ કરવામાં આવેલો છે પણ તે દત્તવીધાનની રૂઢીએ વાદીઓનો કબજો થએલો છે તે બરાબર નથી. કારણ કે તે દત્તવીધાન કપટ ભરેલું અને જુદું છે એમ ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં ઠરાવેલું છે કે કેટલેક દરજ્જે ને કપટ અને જુદાં કહેવામાં આવી છે તે હતી એમ સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે ૨૧. વી. રી. ૮૪.

૧૨૬—મરનાર હીંદુના વારસ તરીકે વાદી-ઓએ વગર અખત્યાર અને બીજી રીતે અધરી-ત રીતે વીધવાએ કરેલું દત્તવીધાન રદ કરાવવાને દાવો કરેલો છે તેમાં નીચેની અપીલકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે તે દત્તવીધાન સંબંધી વાદીઓનું કહેવું છે તે સાબેત કરવાનો બોળે વાદીઓને શીર છે. ૨૪ વી. રી. ૧૦૭.

૧૨૭—જો કે વાદીએ દત્તવીધાન નાણુદ છે એવું સાબેત કરવાને વારસ તરીકે દાવો કરીને કપટ કહેલું છે અને તેની પુષ્ટીમાં પુરાવ ગુ-જારેલો છે તો પણ દત્તવીધાનનું જળવાનપણું સાબેત કરવાનો બોળે દત્તકને શીર છે. ૩ બં. સો. રી. ૧૪૫-૧૧ વી. રી. ૪૬૮.

મીલકત બીજાને આપવી.

૧૨૮—હીંદુ વીધવા મીલકત બીજાને આપી તો તે આપવાને સાર જરૂર હતી એમ સાબેત કરવાનો બોળે મીલકત લેનારને શીર છે. ૧ ઇંડીયન જ્યુરીસ્ટ ૯૯-૧૦ વી. રી. ૯૪.

૧૨૯—આપ વડીલોપાણીત મીલકત બીજાને આપે તો તે વેચવાની જરૂરી સાબેત કરવાનો બોળે મીલકત લેનારને શીર છે. ૨ વી. રી. ૨૯૨.

૧૩૦—કબજો લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી એમ તકરાર કરતો હોય કે વાદીના હક્કની ખચર શીવાય મુધ્ધ બુદ્ધીથી કીમતી અવેજ આપીને હું ખરીદદાર થએલો છું. તો તે તકરાર સાબેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૮ વી. રી. ૧૫૧-૯ મુર ઇંડીયન અપીલસ. ૩૦૩.

૧૩૧—હીંદુ વીધવા પાસેથી સ્થાવર મીલકત ખરીદ કરવામાં આવે તો તે વીધવાને તે મીલકત વેચવાનો અખત્યાર મળે તેથી હકીકત છે કે નહીં એવી તજવીજ કરવાને ખરીદદારની ફરજ છે. કોરીટન ૧૧૯.

૧૩૨—બીન ફરજંદી હીંદુ વીધવા પાસેથી કોઈ સખસ મીલકત ખરીદ કરે તો તે વીધવાને તે મીલકત વેચવાના અખત્યાર વીશે તે ખરીદદારે ખાતરી કરી લેવી જોઈએ એમ તે બંધાએલો છે માટે જો તે યોગ સંભાળથી વર્તે નહીં તો પછી તેણે બંધી હકીકત બરાબર છે એમ સંપૂર્ણ રીતે માનેલું હોય અગર ધારેલું તો પણ તે કાયદેસર રીતે

શુધ્ધ બુદ્ધીથી ચાલેલે છે એમ કહી શકાતુ નથી ૨ વી. રી. ૧૨૩.

૧૩૩—હીંદુ વીધવા પાસેથી મીલકત લીધેલી હોય તેની રૂઢ઼ે દાવો રાખનાર અપસોના ઉપર તે વ્યહવાર તે વીધવાના અપત્યાર પૈકીનો હતો એમ બતાવવાનો બોબે છે. ૨ વી. રી. ૬૧-૮ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૫૨૮.

૧૩૪—તેમજ સરતી અપત્યારવાળા સાથે કોઇ અપસ વ્યહવાર કરીને સ્થાવર મીલકત ખરીદ કરે તો તે ખરીદ કરનારની બાબતમાં છે. ૨ મદ્રાસ ૪૦૭.

૧૩૫—હીંદુ વીધવાએ વેચાણ કરેલું તે કરવાને જરૂરી હતી અને વેચાણની કીમત વ્યાજબી છે એવું સાબેત કરવાનો બોબે ખરીદદારને શીર છે. કોરીટન ૭૦-૧ વી. રી. ૨૪૭ તથા ૩૪૭.

૧૩૬—હીંદુ વીધવાએ મીલકત ગીરો આપેલી હોય અને બીજા થનાર વારસે તે ગીરો આપવાની જરૂરી બાબત તકદાર કરી હોય તો તે જરૂરી સાબેત કરવાનો બોબે ગીરો રાખવારને શીર છે. ૧૦ બં. સો. રી. ૧-૧૪ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૭૬.

૧૩૭—વડીલોપાર્જીત મીલકત ખરીદ કરેલી છે તે ખરીદ કરવું વ્યાજબી છે એમ બતાવવાને કુટુંબની ખરી જરૂરી હતી એમ સાબેત કરવાને ખરીદદાર બંધાએલો નથી. પણ તેણે તે બાબત શુધ્ધ બુદ્ધીથી તપાસ કરી હતી અને તે તપાસમાં જરૂરી હતી એમ વ્યાજબી રાહે તેના ધારવામાં આવ્યું હતું એવું તે સાબેત કરે તો તે બસ છે. ૨૧ વી. રી. ૧૯૬.

૧૩૮—વડીલોપાર્જીત મીલકત વેચાણ અગર ગીરો આપવામાં આવે તો બધામાં ખરીદદારને એટલું બેવાનું છે કે તે મીલકત

આપવાને જરૂર થાય તેટલો તે મીલકત ઉપર તમાબે છે. હુકમનામું થએલું હોય, જમીન એલી હોય, અને લીલાગનાં જાહેરનામાં થએલાં હોય તો તે પુક્ત રીતનો તમાબે છે. ૧૪ વી. રી. ૭૨.

૧૩૯—એક હીંદુ દીકરાએ પોતાની તરફથી તથા પોતાની નાહાની વચના ત્રણ ભાઈઓ તરફથી તેની કમ્પલત વીના કેટલીક વડીલોપારજીત મીલકત આપે વેચાણ આપેલી તે વેચાણ રદ કરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જે દેવું આપવાને તે મીલકત વેચવામાં આવી છે. તે આપવાની કુટુંબની એક સરખી જરૂરી નહીં હતી એવું સાબેત કરવાનો બોબે જલ્લા જડને વાદીને શીર નાંખેલો છે તે બરોબર છે ૨ મુખાઇ. ૨૩.

૧૪૦—સામાન્ય નીયમ તરીકે જે કે વડીલોપારજીત મીલકત આપવામાં આવેલી હોય તે જરૂરના કારણસર આપવામાં આવી હતી એવો દાવો રાખનારના ઉપર તે આપનારના અપત્યાર પૈકીનો તે વ્યહવાર છે એમ બતાવવાનો બોબે રહેલો તોપણ અમુક હકીકત હોય તો તે બોબે ખસી શકે છે. આવા કામોમાં કેટલો પુરાવ જોઇએ એ વીશે કાંઈ નક્કી નીયમ ઠરાવી શકાતો નથી. ૩ વાવ્યપ્રાંત. ૪ તથા ૮.

૧૪૧—કારનાવાનને નાણાં ધીર્યાની જરૂરી બાબત પુરાવનો બોબે કોને શીર રહેલો એ વીશે કાંઈ હમેશાં એક અનુમાન થઈ શકતું નથી. ૬. સો. રી. ૫ મદ્રાસ ૨૦૧.

૧૪૨—હીંદુ વીધવા પોતાના નાહાની વચના દીકરાના વાલી તરીકે અને તે દીકરાની ખોરાકી પોશાકી સાથે મીલકત વેચાણ આપે તો ખરીદદારે તે વેચાણ આપવાની જરૂરી હતી એમ બતાવવું જોઈએ. પણ તે

નાણાં તેમાં વાપરવામાં આવ્યાં છે એમ જોવાની તેને જરૂર નથી. ૭ વી. રી. ૨૩-૧૦ વી. રી. ૮-૯ વી. રી. ૫૦૧.

૧૪૩—એક હીંદુ વીધવાએ પોતાના ધણીની મીલકતનો એક ભાગ ખીન્નને આપ્યો. તો તે વીધવાની પ્રથમની નીતી અગર સારી ચાલ સાથેત કરવાને કીમતી અવેજ આપી ખરીદ કરનાર હોય તે બંધાએલો નથી તેમ વેચાણની કીમતનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવામાં આવેલો છે તે વીશે જવાબ દેવાને બંધાએલો નથી. પણ નાણાં કરને લેવાને કાયદેસર જરૂરી કાંઈક હતી એમ નક્કી કરવાને તત્પરતા વાપરવાને તે બંધાએલો છે અને પોતે જે નાણાં ધીરેલાં તે આપતમાં જે હકીકત હોય તે તેણે વ્યાજબી રાહ સાથેત કરવી જોઈએ એમ આશા રાખી શકાય છે. જરૂરીના કારણથી હીંદુ વીધવાએ કરેલા વેચાણમાં ખરીદદાર વ્યાજબી કીમત આપે અને શુદ્ધ બુદ્ધીથી વર્તે તો વેચાણની કીમતના બે ત્રીઆઠસ લેણદારોને આપવામાં આવે એટલી ફક્ત હકીકતથી તેનું વેચાણ ખત નાબુદ થતું નથી. કારણ કે વેચાણની કીમત યોગ્ય રીતે વાપરવામાં આવી છે કે નહીં તે જોવાને ખરીદદાર બંધાએલો નથી. ૫૦ વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૩૮૫.

૧૪૪—ધણી તરફથી વારસામાં મળેલી મીલકત વીધવા ખીન્નને આપે અને તે મીલકત ઉપરની જવાબદારીનો અમલ કરવાને કાંઈ લેણદાર માગે તો તે મીલકત આપ્યાનો વ્યવહાર કેવી રીતેના છે એમ ઓછામાં ઓછું ખતવવાને અને નાણાં કચ્છ કરેલી જરૂરીઓમાંની એક જરૂરી સાડ જોઈતા હતા એવું કહેવામાં આવેલું હતું તે વ્યાજબી કારણથી નાણાં ધીરવામાં તેણે માન્યું હતું એમ ખતા-

વવાને તે લેણદાર બંધાએલો છે. ૪. સો. રી. ૬ કલકતા ૮૪૩—૮ ક. લા. રી. ૩૬૧-૮ ઇંડિયન અપીલ્સ ૮-૧૬ મું. ૨૧૧.

૧૪૫—ધણીની મીલકત વીધવાએ ખીન્નને આપેલી તે ઉપર વાંધો લેવાને હકદાર સખસે તે આપતું રદ કરવાને દાવો કર્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ વીધવાએ લખી આપેલાં ગીરો ખતની રીઈએ તે મીલકત ઉપર માહારો હક્ક છે એમ સાથેત કર્યું છે એટલુંજ નહીં પણ મેં જે કરજ ધીરેલું છે તે પાછળથી ચનાર વારસના વીરૂદ્ધ તે વીધવાનો જે કારણસર મીલકત ખીન્નને આપવાનો હક્ક થાય તે કારણસર ધીરેલું છે એમ પણ તેણે સાથેત કરેલું છે તે ઉપરથી એમ નીકળતું નથી કે વાદીનો આ સમાન્ય નીયમ પ્રમાણે ખાસ પુરાવ માગવાનો હક્ક છે તે બ્યાંસુધી લેણદાર વીરૂદ્ધ ખતાવે નહીં ત્યાં સુધી પણ તે હક્ક નથી. અને જે એમ કહેલો હોય કે ગીરો ખત શુદ્ધ બુદ્ધીનું નથી તો તે સાથેત કરવાનો બોને તેને શીર છે. ૧૦ વી. રી. ૪૭-૧૪ મુર ઇંડિયન અપીલ્સ ૬૧૯.

૧૪૬—કુટુંબના મુખ્ય સખસનું ઉપરના હુકમનામાની અજબબુદ્ધિમાં કુટુંબી મજબારી મીલકત વેચાણ અને શુદ્ધ બુદ્ધીથી કીમતી અવેજ આપીને ખરીદ કરવામાં આપી તો કુટુંબના જે અંગબુતો તે વેચાણ વીશે વાંધો લેતા હોય તે અંગબુતોને શીર તે હુકમનાનું બરોખર નથી એમ ખતાવવાનો બોને છે. ૨૪ વી. રી. ૨૮૧.

૧૪૭—એક વીધવાએ પોતાના ધણીને મીલકતનો હીરસો વારસામાં મળેલો અને જે તે ધણીના બાઇએ ગીરો આપેલો અને તે ગીરોની રીઈએ થએલા હુકમનામાની રીઈએ વેચવામાં આવ્યો તે લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં એવો સવાલ ઉત્પન્ન થયો કે જે નાણાં આપત

તે બાઇએ તે મીલકત ગીરો આપેલી તે ના-
ણાં તેના પોતાના ખાનગી ઉપયોગને સાર
હતાં કે કુટુંબના કાયદાને સાર હતાં. તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે તે નાણાંમાંથી વાદીને કાંઈ
કાયદો મળેલો છે એવું અતાવવાનો બોળે
પ્રતીવાદીને શીર છે ૨૨ વી. રી. ૧૭૧.

૧૪૮—મદ્રાસ ઈલાકામાં વીરૂદ્ધ અતા-
વવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી હીંદુ બાપે
કરેલું વેચાણ અળવાન છે એવું કાંઈ કાયદેસર
અનુમાન થતું નથી માટે તે વેચાણના કરા-
રનો વીરૂદ્ધ રીતે અમલ કરવાને બાપના
ઉપર દાવો કરવામાં આવે તો તે વેચાણ
બાબત દીકરો વાંધો લેઈ શકે છે. માટે તે
વેચાણ કરવાની જરૂરી હતી એવો પુરાવ
આપવાને વાદી બંધીએલો છે. ઇ. લો. રી. ૫
મદ્રાસ ૩૩૭.

૧૪૯—બાપે કસુર કરવાથી ચડેલી સાં-
થ બાબત મીલકત વેચવામાં આવી તે દી-
કરાએ ખરીદ કરી અને તે ખરીદ કરતી
વખતે તે બાપ તથા દીકરો ભેગા રહેતા
હતા. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે મીલકત શુદ્ધ
બુદ્ધિથી ખરીદ કરવામાં આવી છે એમ સાબેત
કરવાનો બોળે તે દીકરાને શીર છે ૭ વી.
રી. ૨૭૫.

૧૫૦—હીંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે વહીવટદાર
પાસેથી શુદ્ધ બુદ્ધિથી મીલકત અચાવવાના
કારણસર અગર મીલકતના કાયદા સાર
તે મીલકત ઉપર જવાબદારી ઉત્પન્ન કરાવી
લેવામાં આવે તો તેવા કામોમાં પુરાવાના
બોળ વીરૂદ્ધ ને સવાલ છે તેનો જવાબ
સામાન્ય રીતનો નથી. પણ હકીકત પ્રમાણે
યોગ્ય રીતનું જુદું જુદું અનુમાન કરવામાં
આવે છે. ૬ ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૩૯૩—૧૮
વી. રી. ૮૧.

૧૫૧—ત્રણ બાઈઓએ પોતાની નાની
વયમાં વાલી તરીકે બીજા બાઈઓએ મીલકત
જરૂર રીવાજ અને ખરીદદાર સાથે મળી જઈ-
ને વેચેલી તે લેવાને દાવો કરેલો છે. તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે તે વેચાણ કપટ ભરેલું અને
સાબસતું છે એ સાબેત કરવાનો બોળે વા-
દીને શીર છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાતુ ૩૭.

૧૫૨—એકાદા સખસતી નાની વયમાં
તેની મીલકત તેનો વાલી વેચે અને તે પાછી
વયનો થયા પછી તે વેચાણ વીરૂદ્ધ વાંધો
લેતો તેમાં જે સખસ તે વેચાણ મંજૂર
રખાવવાને માગતો હોય તેને શીર તે વેચાણ
ખરીદનાર છે એમ અતાવવાનો બોળે છે. ૯
વી. રી. ૨૯૭.

૧૫૩—સને ૧૮૫૮ ના આક્ટ ૪૦
ની ક. ૧૮ પ્રમાણે કરેલું વેચાણ કપટ અ-
ગર કાયદા વીરૂદ્ધ થયાનું કારણ અતાવીને રદ
કરાવવાને વાદી માગતો હોય તો તે હકીકત
સાબેત કરવાનો બોળે તથા વેચાણના અવે-
જવાળુ દેવું આપવાને સગીર જવાબદાર નહી
હતો તે અતાવવાનો બોળે વાદીને શીર છે.
ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૩૬૩, ૫ કલકત્તા
લો. રી. ૩૭૪.

૧૫૪—તારવાડની મીલકત ઉપર જવા-
બદારી થાય અને તારવાડના ઉપયોગને સાર
મલબાર તારવાડના કાર્નાવાને કરજ કાઢાડેલું
છે એમ કાંઈ કાયદા પ્રમાણે અનુમાન થતું
નથી. માટે લેણદારે પ્રથમ એમ ખતાવવું જો-
ઈએ કે તે કરજ કાઢાડનારને તે તારવાડ તરફ-
થી એન્ટ અગર વહીવટદાર તરીકે કરજ
કાડવાનો અખત્યાર હતો અને તેમ મેં અમુક
વખતે માનેલું હતું માટે જો લેણદાર આ
હકીકત સાબેત કરે તો કરજ કાઢાડનારે અ-
મુક કામમાં પોતાના અખત્યાર પછી કામ
કરેલું નથી એમ અતાવવાનો બોળે તારવાડ-

ને શીર છે. ઇ. સો. રી. ૩ મદ્રાસ ૨૮૮.

૧૫૫—મીલકત ઉપર વારસના હક્ક વીશે તકરાર ના હોય અને તેના કબજાને ફક્ત વડીલ તરફથી કરી આપેલા વેચાણ ખતથી હરકત થતી હોય તો જે પક્ષકારનો કબજો હોય અને જે હરકત કરતો હોય તેને શીર તે વેચાણ ખત સામેત કરવાનો બોળે છે. ૧૪ વી. રી. ૨૭૫.

૧૫૬—એક બીજા સખસનો સમ્બંધ હક્ક ખરીદ કરનાર તે ખરીદ કરવામાં યોગ્ય રીતે શું આવી શકે છે તે બતાવવાને બંધાએલો છે. ૩ વાલ્યપ્રાંત ૧૦૮.

ખોરાકી પોશાકી.

૧૫૭—એકાદી વીધવાને પોતાના ગરનાર ધણીની જમીન સમ્બંધી તે જમીનમાંથી પોતાનો ફક્ત ખોરાકી પોશાકનો હક્ક છે તે હક્કને મળતો આવે નહીં તે પ્રમાણે માત્રેક-પણાનાં ફૂલો કરવા દેવામાં આવેલાં હોય તો ફક્ત ખોરાકી પોશાકી સીવાય તે વીધવાનો કાંઈ બીજો વધારે હક્ક નથી એવું સામેત કરવાનો બોળે તે કહેનારને શીર છે. ૩ વાલ્યપ્રાંત ૧૨.

સ્ત્રીધન.

૧૫૮—હીંદુ ઝોરત ધણીના દેવાની જવાબદારીમાંથી મીલકત ખચાવવાને માગતી હોય તો તેણીએ ૨૫૬ બતાવવું બેઠએ કે માહારી સ્ત્રીધન હતું અને તે મીલકત, શુદ્ધ બુદ્ધિથી માહારી પોતાની પુણી ખરીદ કરેલી છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૬૦.

૧૫૯—અમુક મીલકત સ્ત્રીધન છે એવું સામેત કરવાનો બોળે જે ઝોરતનું તે સ્ત્રી ધન કહેવામાં આવતું હોય તે ઝોરત તરફથી દાવો રાખનારને શીર છે. ૧ વી. રી. ૧૦૭, ૨ વી. રી. ૩૨૬.

ધણીધણીઆણી.

૧૬૦—જે કાગમાં એમ માલગ પડતું હોય કે ધણીઆણી સ્થાવર મીલકતનો હક્ક તે ધણીઆણીએ લખી આપેલા વેચાણ ખતથી ધણીને આપેલો છે તે વીધી તે ધણીઆણી તે મીલકત લેવાને દાવો કરે તો તે દાવામાં પુરાવાનો બોળે તેણીને શીર છે. ૮ વી. રી. ૩-૧૧ મુર ઇંડિયન આપીલસ. ૪૫૧.

૧૬૧—એક મુસલમાન સ્ત્રીએ છેડા છુટકો કર્યો પછી તે કરતા પહેલાં જે પોતાની મીલકત ધણી પાસે હતી તે લેવાને દાવો કર્યો. ધણીનો કબજો તે ધણીઆણીનો કબજો છે માટે તે મીલકત ઉપર ધણીનો હક્ક છે એવું સામેત કરવાનો બોળે ધણીને શીર છે ૯ વી. રી. ૧૫૩.

૧૬૨—વાદીના આપેને પોતાની ઝોરત તરફથી બક્ષીસ મીલકત મળેલી અને તે ત્રીસ કરતાં વધારે વરસોથી આપેલી કરાના કબજામાં તે મીલકત હતી ને સેવાના દાવામાં કરાવેલું છે કે 'ધણીધણીઆણીનો એકઠો કબજો હતો માટે વાદીની' એમ સામેત કરવાની ફરજ છે કે તે માહારો કબજો તે માહારા પોતાના હીસાએ હતો. ૧૧ વી. રી. ૫૧૩.

વચમાં આવનારાઓ.

૧૬૩—કબુલતની રૂઢએ સાંધ સેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી હોય કે સાંધ વાદીને આપવામાં આવી નથી. પણ વચમાં આવનાર સખસને આપેલી છે અને પ્રતીવાદીની તે તકરારને વચમાં આવનાર પક્ષકાર પુછી કરતો હોય તો પ્રથમ તે પ્રમાણે આપવામાં આવેલી છે અને ભોગવટો થએલો છે તે સામેત કરવાનો તદ્દન બોળે તે વચમાં આવનાર પક્ષકારના ઉપર છે અને જ્યાં સુધી તેના વચમાં આવવાનો નીકાલ કરવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી વાદીએ પોતાનો હક્ક અગર કબુલત સામેત કરવાની જરૂર નથી.

૧૧ વી. રી. ૩૧૯ તથા ૩૬૬.

૧૬૪—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૭૭ પ્રમાણે એક હુકમનામાથી રીતસર એક સખસનો કબજો છોડીવવાને દાવો કરેલો તો તેમાં તેવો હક સાબેત કરવાનો બોબે વાદીને શીર છે. ૭ વી. રી. ૧૪૯.

૧૬૫—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૭૭ પ્રમાણે કસેટરના ઠરાવનો હેતુ રૂહે નહીં એ પ્રમાણે વચ્ચમાં આવનારના ભાગમાં ચાલુ તે સાર જે પક્ષકારનો હક હોય તેણે પોતાને હક ઠરાવવાનો દાવો કરવો જોઈએ અને તે ફક્ત મોક્ષમ. એમ કહે કે કબજો ગ- એલો છે અને તેથી હક સાબેત કરવાનો બોબે પ્રતીવાદીને શીર નહીં તે બસ નથી. ૧૧ વી. રી. ૫૭૩.

૧૬૬—વાદીનો દાવો સાંચ ભેવાનો છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદી પોતાના દાવાની હકીકત સાબેત કરવાને બંધાએલો છે પરંતુ અમ. કામમાં અમુક ગામ હયાતમાં છે કે નહીં એ સ્વાભ વીશે નીચું કરાવવાને એક પક્ષકારે કબુલ કરેલું છે. માટે પ્રતીવાદી રેપેરીયલ અપીલમાં નવી હકીકત જતાડી શકતો નથી. ૧૧ વી. રી. ૨૭૭.

૧૬૭—પેટા સાંચે રાખનાર પાસેથી ભાખીરાજ જમીનના ખરીદદારે સાંચ ભેવાને દાવો કરેલો હતો. તે સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૭૭ પ્રમાણે ચડતા કરજનો જમીનનો માલેક વચ્ચમાં આવવાથી તે દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે રે-ચુલર દાવામાં વાદીએ જે કરવાનું છે તે એટલું સાબેત કરવાનું છે કે તેનો પેટા સાંચે રાખનાર પાસેથી સાંચ ભેવાનો હક છે. તેની પોતાની જમીન બળવાન રીતે ભાખીરાજ એ એમ સાબેત કરવાને તેને જરૂર નથી. ૧૨ વી. રી. ૧૯૭.

૧૬૮—વાદીએ અમુક મીલકતનો કબજો

ભેવાને દાવો કરેલો છે એવું કહીને કે તે મીલકત મેં હ પાસેથી ખરીદ કરી છે અને તેણે પોતાનું લીધેલું વેચાણ સાબેત કર્યું છે પછી હની માં જ એ વચ્ચમાં આવી તકરાર કરી છે કે તે મીલકત માહારી છે અને તે માહારે પેતાના માટે ખરીદ કરવામાં આવી છે અને હ ની તરફથી ખરીદ કરવામાં આવી નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે હક સાબેત કરવાનો જ ને શીર બોબે છે. ૮૦ બં. ભો. રી. ૧૮૨-૧૦ વી. રી. ૫૨.

૧૬૯—અમુક મીલકતનો કબજો ભેવાને રજીસ્ટર થએલા કબજાની રૂબરૂ દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં અપીલવાળાએ વચ્ચમાં આવીને કહ્યું કે વાદીને વેચાણ આપનાર પાસેથી એ પ્રથમથી તે મીલકત ખરીદ કરેલી છે તેથી તેને પ્રતીવાદી કરવામાં આવ્યો. વાદીએ અસલ પ્રતીવાદી વીરૂદ્ધ પોતાનો હક સાબેત કર્યો તેથી નીચેની કોર્ટ ઠરાવ્યું છે કે જે અપીલવાળાનો કબજો ખરી રીતે છે એમ બતાવવામાં આવ્યું નથી. તે અપીલવાળાનું કહેવું સાબેત કરવાનો બોબે તેને શીર છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે નીચેની કોર્ટએ તે પ્રમાણે ઠરાવ કર્યો છે તે ખરોખર છે. ૭ કસકતા. ભો. રી. ૫૬૦.

૧૭૦—વાદીએ વારસાના હકથી પ્રતીવાદી પાસેથી કાયદા વીરૂદ્ધ નહીં અગર જખરાઈથી નહીં તેવો જમીનનો કબજો ભેવાને દાવો કરેલો છે તે જમીનની સાંચ ભેવાને પ્રથમ દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં વાદી વચ્ચમાં પડેલો હતો. અને તેમાં ઠરાવેલું છે કે તેનો ખરી રીતે ભોગવટો થએલો નથી. તો તે મીલકત અસલ મેળવનારના વારસામાં તે ભેવાનો તેનો હક છે એવું સાબેત કરવાને તથા તે મીલકત ઉપરનો પોતાનો હક સાબેત કરવાને તે બંધાએલો છે. ૮ વી. રી. ૨૫૮.

૧૭૧—કચ્છલત લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ વાદીનો હક્ક કચ્છલ ક્યો પછુ સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૭૭ પ્રમાણે ત્રીજા પક્ષકારે વચ્ચમાં આવી ક-હ્યું કે ખરી રીતે સાંધ મને મળે છે અને હું બોગવું છું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હકીકત સામેત કરવાનો બોલે તે વચ્ચમાં આવનાર પક્ષકાર ઉપર છે. અને વાદીના ઉપર તેને પોતાનો કળજો સામેત કરવાનો બોલે નથી. ૩ બં. લો. રી. ૬૧-૨ વી. રી. ૩૬.

૧૭૨—અમુક મીલકતનુ ગીરો સ એ ખરીદ કરેલું તે તેણે ગ ને વેચાણુ આપ્યું. અને ગ એ ગીરો છોડાવવાનો હક્ક બંધ કરાવી કળજનુ હુકમનામુ મેળવ્યું અને તે ક-બલ્યુને વેચાણુ આપ્યું. પછી એક પક્ષકારે તે કબલ્યુ અને રેયતની વચ્ચમાં આવીને ચડેલી સાંધ લેવાને દાવો ક્યો, તેમાં કબલ્યુ દાવો. એ-વા કારણથી કે તે ગીરો થયા પછી ગીરો આ-પનાર પાસેથી ખીરાસપટો કરાવી લીધો છે તે-થી રેયત પાસેથી સાંધ લેવાનો માહારો હક છે એવો કબલ્યુએ દાવો ક્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીને કળજો સામેત કરવાની જરૂર નથી. પછુ કળજની ખામી છે એવુંજ તેણે કારણ બતાવ્યું છે અને તે વાપરવાના બોગવટામાં તેને અટકાવ થએલો છે એવું તેનુ દાંવાનુ કારણ છે. વળી ઠરાવ્યું છે કે તે બોજથી તે મીલકતની ઉપજને હરકત થએલી નથી. એવું બતાવવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૨ વી. રી. ૧૯.

જમીનના માલેક અને સાંધે રાખનાર.

૧૭૩—એક જમીનદાર તરફથી એક રેયતનો દાણી જમીનનો કળજો હતો અને તે રેયતે કહ્યું છે કે તે જમીનના એક અગર બે કડકા મારા કળજમાં જુદા હકકથી છે. તો તેનુ તે કહેવું સામેત કરવાનો બોલે તેને શીર છે. ૭

વી. રી. ૫૩૫.

૧૭૪—ઠરાવેલુ છે કે પ્રતીવાદીએ જે સ્વતંત્ર હક્ક કહેલો છે તે સામેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીઓને શીર છે અને જો તે પ્ર-માણે તે સામેત કરી શકે નહી તો વાદીએ પ્રથમ દર્શનીક રીતે જે હક્ક સામેત કરેલો છે તે માલવો જોઈએ. ૧૪ વી. રી. ૨૨૬.

૧૭૫—જે સરખા સાંધે રાખનારાઓ એકજ જમીનના માલેક તરફથી હતા તેમની વચ્ચે કળજો રાખવાના દાવામાં તેમાંના એકે બીજાનો સાંધે રાખ્યાનો પટો કચ્છલ કરેલો છે અને એવી તકરાર કરી છે કે તે બીજાએ તે પટો છોડી દીધો છે. અને મને પટો કરી આ-પવામાં આવ્યો છે તો જે સખસે તે પ્રમાણે કહેવું તેને શીર પુરાવવો બોલે છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૪૭.

૧૭૬—વાદીએ પ્રતીવાદીનો સાંધે રા-ખવાનો હક્ક માહારી તરફથી મળેલો છે એવુ ઠરાવવાને દાવો ક્યો. તો તેમાં પુરાવનો બોલે વાદીને શીર છે કારણ કે જે હકથી તે ઠરાવ કરાવવાને માગે છે. તે હક્ક તેણે સખત રીતે સામેત કરવો જોઈએ. ૯ વી. રી. ૧૫૪.

૧૭૭—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ પો-તાનો પટો મુકરરી છે એવી તકરાર કરી છે તો તે સામેત કરવાનો બોલે તે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૦ વી. રી. ૯

૧૭૮—ચડતા દરજ્જાના કળજેદાર અ-ગર વહીવટદાર બક્ષીસ આપેલી મીલકતના છે તેમની તરફથી ખાદીમો તરીકે કેટલાક સખ-સોનો લાંબી મુદતનો કળજો હતો અને કાયમ ખાદીમી હકકનો કળજો રાખવાને દાવો કરવામાં આવેલો છે. એવું કહીને કે ખોટી વર્તણુક ચ-લાવ્યા શીવાય અગારી પાસેથી કળજો છોડાવી શકાતો નથી. તેમાં પુરાવનો બોલે તે સખસોને શીર છે. ૬ વી. રી. ૮૯.

૧૭૯—એક હુકમનામાની બળવણીમાં માહાલમાંનો માલકી હક વેચાવવામાં આવેલો તેમાં એક સખસે કહેલું છે કે તે વેચાણ વખતે તે જમીન સર તરીકે માહારા કળખમાં હતી માટે તેને સાર પુરાવેનો બોળે છે. ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ ૨૮૬.

૧૮૦—આપમાં જમીન ઉપર વડીલ તરફથી વાદી દાવો રાખે છે અને તે વડીલને તે જમીન રાખવાને કલેક્ટરે પરવાનગી આપી હતી. અને વાદીએ પોતાનો સદરહુ હક પ્રથમ દર્શનીક રીતે સાબેત કરેલો છે માટે તે જમીન પ્રતીવાદીની છે અગર વાદીના વડીલ પાસે એક વખતે આપમાં જમીન તરીકે હતો તેવી તે નથી. તે સાબેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧ ઇંગ્લિયન જ્યુરીજટ. ૧૦.

૧૮૧—અમુક જમીન ખીજને આપવા લાયક છે એવું વાદી કહેલું છે તે સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે. ૪ કલકતા લો. રી. ૨૪૮.

૧૮૨—ખોટી ગાયમાં ખેડુતોના કળખમાં જમીન છે તે ખેડુતો પાસેથી સાંચ લેવાને કમ્પલીયટદારે ખોટા દાવો કરેલો છે તેમાં તે જમીન ખોટી છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર નથી. પણ ખોટી મીલકતની જમીનના કળખદારે એમ સાબેત કરવું જોઈએ કે દેશના રીવાજ પ્રમાણે સાંચ આપવાને મને છુટી છે. ૯ મુંબાઇ ૨૭૮.

૧૮૩—કાપી નાખેલા આહાડોની કીમત લેવાને જમીનદારે દાવો કરેલો છે તે તે જમીન ઉપરનો હક ખાસ પ્રકારનો છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે તે જમીનદારને શીર છે. ૨ વી. રી. ૧૨

૧૮૪—જમીનદારે અમુક જમીન માહારી છે અને મેં આહાડ રોપવાને આપી હતી એમ સાબેત કરવાનું છે. અને તેવો પુરાવ ના

હોય તો કળખદાર પોતાના લાંબા કળખ ઉપર આધાર રાખી શકે છે ૨ આબ્રા. ૧૬૧

૧૮૫—જમીનદારે પોતાની મીલકત અંદરની જમીનનો કળખે લેવાને દાવો કરેલો છે તે તે કળખે લેવાનો તેનો પોતાનો હક છે એમ સાબેત કરવાનો બોળે તેને શીર છે. ૮ વી. રી. ૧૯૧.

૧૮૬—કરાવેલું છે કે અમીનને નીમવામાં આવેલો છે તે બરોબર નથી અને વાદીએ પોતાનો દાવો સાબેત કરવાનો છે કારણ કે તેણે કહેલું છે કે માહારો કળખે લેઈ લેવામાં આવ્યો છે. ૧૪ વી. રી. ૧૯૦.

૧૮૭—અમુક જમીનનો કળખે લેવાના દાવામાં જમીનદારે તે જમીનનો કીચો ભાગ નીચા તરીકે પટે આપ્યો છે તે સાબેત કરવાને પુરાવ આપવાનો છે અને તેવો પુરાવ ના હોય તો તમામ જમીન સાંચે રાખનારને પટે આપી છે એમ સમજવું જોઈએ. ૨૫ વી. રી. ૩૯૮.

૧૮૮—વાદીએ જમીનના એક ભાગનો કળખે લેવાને દાવો કર્યો એવું કહીને કે તે માહારી વડીલોપાછંત મીલકત છે. તેમાં પ્રતીવાદીએ તે કળખે કમ્પલ ક્યો. પણ તકરાર કરી છે કે તે માલેક નથી પણ સાંચે રાખનાર તરીકે તેનો કળખે છે. તેમાં કરાવું છે કે પુરાવનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૫ વી. રી. ૩૨.

૧૮૯—જમીનના હક સાથે સામાન્ય રીતે કાયદેસર હક એક સખસવાપરતો હોય તેમાં બીજો પક્ષકાર હરકત કરે તે પક્ષકારે તે હરકતના કારણોનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ આપવાનો છે. ૧ ઇંગ્લિયન જ્યુરીજટ. ૨૨ માર્ચ ૨૮—૧ હે. ૬૫.

૧૯૦—એક મંદીરના દ્રુટીએ કળખે છોડવાની નોટીસ આપીને પ્રતીવાદી પાસેથી

કળને છોડાવવાને દાવો કર્યો તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનો જમીન ઉપર હક્ક છે તે લગતો કળને રાખવાનો હક્ક સામેત કરવાનો બોલે વાદીના ઉપર છે. ઇ. લા. રી. ૫ મદ્રાસ ૩૪૫.

૧૯૧—એક જમીનદારે દાવો કરેલો છે એવું કહીને કે સાંધે રાખનાર માહારા પ્રતીવાદીએ ગહારી જમીન ઉપર તળાવ ખોદ્યું છે તો તે ખોદવાનો હક્ક છે એમ જતાવવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૮ બં.લા. રી. ૬૯.

૧૯૨—એક મીલકતમાંના એક બાગના માલેકનો કાંઈ જમીનદારી હક્કનો કળને નહી હોતો માટે જો સાધારણ રીતે સાંધે રાખનારનો જે હક્ક હોય છે તે કરતાં વધારે હક્ક રાખે તો તેને પોતાના દાવાની પુષ્ટીમાં પુરાવ રજૂ કરવો જોઈએ પરંતુ તે બાગ જમીનદારે વાવેલો છે એમ કબુલ કરવામાં આવ્યું છે. અને જમીનદારી હક્ક વેચવામાં આવ્યો ત્યારે પણ તેણે તે કારણે રાખેલો છે તો ને બાગમાં તે જમીનદારનો સાંધે રાખનાર વાવે અને તેનો જે ફક્ત હક્ક થાય તે કરતાં વધારે હક્ક નથી એવું સામેત કરવાનો બોલે ખરીદદારને શીર છે. ૩ આગ્રા ૩૬૯.

૧૯૩—ઠરાવેલું છે કે કબુલત આપવાથી પ્રતીવાદીએ વાદી જમીનનો માલેક છે એમ કબુલ કરેલું છે તો પ્રતીવાદીને સીર તેની તકરાર સામેત કરવાનો બોલે છે. માર્સ. ૫૪ ૧ હે. ૨૨૮.

૧૯૪—અમુક દર વીશે જે હું દાવો રાખું છું તે બરોબર અને વ્યાજબી છે એવું સામેત કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. ૧૫ વી. રી. ૪૨૦.

૧૯૫—સાંધ લેવાના દાવામાં રૂયતે એવી તકરાર કરી કે જે જમીનની સાંધ લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે જમી-

નનો ભાગ પડતર અને લાખી રાજ છે તો તે જમીનની સાંધ પ્રથમ આપવામાં આવી હતી એવું સામેત કરવાનો બોલે તે જમીનના માલેકને શીર છે. ૫ વી. રી. ૪૪-૧૫ વી. રી. ૧૧૫ માર્સ ૫૨૭-૬ વી. રી. ૧૮-૭ વી. રી. ૪૪.

૧૯૬—સાંધ લેવાના દાવામાં સાંધે રાખનાર વસુલ આપી છે એવી તકરાર કરે તો, તે સામેત કરવાનો બોલે તે સાંધે રાખનારને શીર છે. ૧ વી. રી. ૨૬૪-૧ વી. રી. ૧૫૫.

૧૯૭—સાંધ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી તે જમીનના માલેક અને સાંધે રાખનારના સબંધનો ઈનકાર કરતો હોય, અને એમ કહેતો હોય કે મેં તે સાંધ વચમાં આવનારને આપેલી છે તો, તે વચમાં આવનારનું વચમાં આવવું રદ કરવામાં આવેલું હોય તેથી બસ થતું નથી. પરંતુ પ્રતીવાદી તે વાદીનો ખેડુત છે કે નહી તે વીશેની તપાસ કરવાનું કોર્ટને રહે છે. ૧૩ વી. રી. ૨૫૯.

૧૯૮—સાંધે રાખનારાઓ ઉપર સાંધ લેવાને દાવો કરવામાં આવે અને તેમાં સાંધે રાખનાર એવી તકરાર કરે કે મને પટેા આપનાર કરતાં વધારે હક્કવાળાએ માહારી પાસેથી કળને છોડાવેલો છે માટે જો તેની પાસેથી કળને ગએલો હોય તો જેટલી જમીનનો કળને ગયો હોય તેટલી જમીનના પ્રમાણમાં તે સાંધની વહેંચણું કરવાની છે. સાંધ વ્યાજબી રાહે કેટલા દરની આપવી જોઈએ તે જતાવવાનો બોલે પટેા આપનારને શીર છે. ૧૨ વી. રી. ૧૦૯.

૧૯૯—અમુક ગોઠવણુ પ્રમાણે સાંધ લેહેણી થએલી તે લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ તે ગોઠવણુ ના કબુલ કરી છે તો વાદીએ તે ગોઠવણુ સામેત કરવાની છે. ૮ વી. રી. ૫૦૯

૨૦૦—એક ભાગીદારે સાંથ લેવાને દાવો કરેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી છે કે જે સમ્પત્તિના તમામ સાંથ લેવાનો હક છે તેને હું તમામ સાંથ આપવાને બંધાએલો છું અને બીજી રીતે મને કાંઈ બંધન નથી. માટે તે સાંથના ભાગ બાબત દાવો કરવાનો વાદીને હક છે એમ બતાવવાનો બોલો વાદીને શીર છે. ૨૦ વી. રી. ૭૬.

૨૦૧—હરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ વસુલ કરવામાં આવેલું છે તે ૧૨૮૩ ની સાલની ચૂકવી પાડી બાબત આપવામાં આવેલું છે એમ સાબિત કરવાનો બોલો તે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૬. સો. રી. ૭ કલકતા ૫૮૨.

૨૦૨—હરાવેલું છે કે પટાની મુદત પુરી થયા પછી પ્રતીવાદીએ કબજા રાખેલો છે એમ વાદીએ સાબિત કરવાનું છે. ૭ બં. સો. રી. ૧૧-૧૫ વી. રી. ૪૫૪.

૨૦૩—હકીકત પ્રમાણે હરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રતીવાદીએ આઠ આનાનો બ્યાનબી દર છે એમ કહેલું છે માટે તે સાબિત કરવાનો બોલો તે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૮ ક. સો. રી. ૪૨૬.

૨૦૪—ચૂકવી સાંથ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી છે કે જે જમીનની સાંથ ભાગવામાં આવી છે તે જમીનના ફક્ત ભાગનો કબજો મને મળેલો છે પણ પ્રતીવાદીએ ચાર અગર પાંચ વરસ સુધી સાંથ આપી હતી. માટે હરાવેલું છે કે પુરાવાનો બોલો પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૦ કલકતા સો. રી. ૫૫૫.

૨૦૫—ચૂકવી સાંથ લેવાને તથા તે નહીં આપવાથી કબજો છોડાવવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ દાવાવાળા

દરની તથા વાદીને એકલો દાવો કરવાના હકની તકરાર કરેલી છે તેમાં હરાવેલું છે કે તે દર તથા હું એકલો માલિક છું એ બતાવવાનો બોલો વાદીને શીર છે. ૨૩ વી. રી. ૨૮૯.

૨૦૬—ચોગ્ય રીતે નોટીસ બજાવવાનો પુરાવ કર્યા પછી સાંથે રાખનાર ઉપર કબજો છોડાવવાને જમીનના માલિકે દાવો કરેલો છે. તેમાં કબજો રાખવાનું કાંઈ કારણ છે એવું બતાવવાનો બોલો પ્રતીવાદીને શીર છે. ૨૩ વી. રી. ૨૩૮.

૨૦૭—એક સો રૂપિયા આંકની અંદરનો કબજો છોડાવવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદી વારસીક સાંથે રાખનારો છે તેમાં તેમણે જવાબ આપ્યો છે કે અમારો મીરાસી મુદરતા હક તે જમીન ઉપર છે અને તેની સામેતીમાં તેમણે પુરાવ ગુજરેલો છે અને તે પુરાવ વાદીએ રદ કર્યો નથી. તેમાં નીચેની કોર્ટના વીચારમાં આવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનું કહેવું સારા આધારવાળું છે તે બરાબર છે એમ હરાવેલું છે. ૭ કલકતા સો. રી. ૩૬૯.

૨૦૮—એક જમીનના માલિકે પટો પુરો થયેલો છે એવા કારણથી રાયત પાસેથી કબજો છોડાવવાને દાવો કર્યો. પણ તે પટો પુરો થાય તેવો હતો અને તે પુરો થયેલો છે એ વીશે વાદીએ પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ આપેલો ના હોય ત્યાં સુધી તે પટો કેવા પ્રકારનો છે એ વીશે સાંથે રાખનારને બોલવાની જરૂર નથી. ૩ કલકતા સો. રી. ૨૦૯.

૨૦૯—એક પટો ફક્ત કેટલાંક વરસને માટે હતો પણ તે મુદત પુરી થયા પછી સાંથે રાખનારે કબજો રાખેલો તે છોડાવવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તે દાવામાં સ્પષ્ટ રીતે વરસોની હદ બાંધેલી છે અને તે કબજાને લાગુ થાય છે અને તે પટાનો અર્થ કરતાં જ

મીનના માલેકનો ફરીથી કળજો લેવાનો હક થાય છે એવું યતાવવાનો બોળે તે જમીનના માલેકને શીર છે. ૪ વી. રી. ૧-૨ વી. રી. ૫૪.

૨૧૦—મુદત પુરી થાય તેવા પટાની રૂ. ૪૦ સાંધે રાખનારનો કળજો હતો અને તે પટામાં ફરીથી કળજો મળવાનો કાંઈ ઠરાવ નહીં હતો. અને તે સાંધે રાખનારે પ્રથમના કળજો વીશે કાંઈ કહ્યું નથી અને બીજી જાગ્યું તરફથી તે વીશે કાંઈ કયુક્ત આપેલી નથી. માટે તે પટાની મુદત પુરી થયે કળજો છોડાવાને સાંધે રાખનાર બંધાએસો છે અને જો તે વધારે મુદત કળજો રાખવાને દાવો રાખતો હોય તો તે હક્ક તેને સામેત કરવાનો છે. ૭ વી. રી. ૨૮૩.

૨૧૧—જમીનદારે રૈયત ઉપર જમીનનો કળજો લેવાને દાવો કર્યો તેમાં તે વાદીએ કહેલું છે કે મેં પ્રતીવાદીને પટા કરી આપેલો છે અને એક કયુક્ત લીધી છે અને તે પટા પુરો થઈ ગયેસો છે. તેમાં પ્રતીવાદીએ એવો જવાબ આપ્યો છે કે માહારો કળજો વાદી પાસેથી કોઈ પટાની રૂ. ૩૫ નથી. અને તે કયુક્ત સાચી નથી. અને મેં કળજો રાખવાનો હક્ક કળજો થયાથી જ મેળવ્યો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે કયુક્ત સામેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે અને પ્રતીવાદીએ કળજો રાખવાનો હક્ક મેળવ્યો છે એમ સામેત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર નથી. સળખ તે કયુક્ત સામેત કરવાને વાદી નીબૂજ થાય અને પ્રતીવાદી કળજો રાખવાનો કાંઈ પણ હક્ક યતાવે નહીં તોપણ આ દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવે તે બંધાય છે. ૧૦ બં. સો. રી. ૩૨, ૧૯ વી. રી. ૨૧૫.

૨૧૨—જમીનદારે પોતાની મીલકતની અદરની જમીનનો ખાસ કળજો લેવાને દાવો કરેલો છે તેમાં જો પ્રતીવાદી ગૃહસ્થ હોય અને જમીનદારને બંધાલ કરવાનો દાવો પ્રતીવાદી સામેત કરી શકે નહીં તો • અલગત વાદીનો હક્ક થાય છે. પરંતુ જો પ્રતીવાદી રૈયત હોય તો સને ૧૮૫૯ના આક્ટ ૧૦ પ્રમાણે નોટીસ કર્યા પછી પ્રતીવાદીએ કળજો છોડવાનો ના કહી હોય એટલી જ ફક્ત હકીકત ઉપરાંત વાદીએ દાવાનું કારણ યતાવવું બેધએ. ૧૬ વી. રી. ૧૫૮, બં. સો. રી. ૧૧૧, ૧૨ વી. રી. ૬, ૧૨ મુર ઇડીયન અપીલ્સ ૨૮૬.

૨૧૩—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની ક. ૨૩ ની રકમ ૫ પ્રમાણેના દાવામાં કાયદા વીરુધ્ધ કળજો છોડાવ્યાના ફક્ત સવાલનો નીર્ણય કરાવવાનો હતો તો તેવા કામમાં પુરાવાનો બોળે વાદીને શીર છે. ૮ વી. રી. ૩૮૩.

૨૧૪—વાદીએ પટાની મુદત પુરી થયા પછી જમીન ઉપર વાવેતર કરેલું જો નજીકના સાંધે રાખનાર પ્રતીવાદીએ ઉપયોગમાં લીધું એવા કારણથી કે તકરારી જમીન માહારી છે તેથી તે જમીનનો કળજો લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ કામમાં પુરાવાનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૨૪ વી. રી. ૧૦૮.

ઔરસપણું.

૨૧૫—પ્રતીવાદીનો એક જમીનનો ખરી રીતે કળજો હતો તે કળજો છોડાવવાના દાવામાં વાદીએને પોતાનું સગપણ સામેત કરવાનું હતું એટલું જ નહીં પણ પોતાના વારસાનો હક્ક પણ સામેત કરવાનો હતો અને તેનો આધાર પ્રતીવાદીના ઔરસપણા ઉપર હતો માટે વાદીએ તે પ્રતીવાદીને શીર તેનું ઔરસપણું સામેત કરવાનો બોળે નાંખી શકે તે કારણસર પોતાના દાવાની પુષ્ટીમાં

પુસ્તરીતનો સામાન્ય પુરાવ આપવાને અં-
ધાએલા છે ૨ વી. રી. ૧૩-૯ મુર ઇંડીયન
અપીલ્સ ૪૯૨ તથા. ૫૦૪.

મુદત અને વીરૂદ્ધ કળજો.

૨૧૬—જ્યારે પ્રતીવાદી મુદતની તક-
રાર કરે ત્યારે પુરાવનો બોલે વાદીને શીર
છે. ૧ વી. રી. ૨૩૫-૫ વી. રી. ૧૧૫-૬
મુબાર્ક ૧૨૫-૭ વી. રી. ૧૩-૬ વી. રી.
૧૩૧ તથા ૨૫૧-૧૨ અં. લો. રી. ૨૧૦-
૧૬ વી. રી. ૧૬૨ અને ૨૪ વી. રી. ૩૮૯.

૨૧૭—જે જમીનદારોની વચ્ચમાંના
દાવામાં અપીલવાળાએ પ્રતીવાદીનો સુમારે
અખીઆર વરસનો કબુલ થએલો કળજો
છોડાવવાને માગ્યું, પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર
કરી કે માહારો વધારે લાંબી મુદતનો કળજો
છે માટે દાવો કાયદા પ્રમાણે ચાલી શકતો
નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અપીલવાળાને દાવો
કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર કળજો
અથવા કમરણથી દાવાતુ કારણ ઉત્પત્ત થ-
એલું છે અને તેનો અગર ખીજ કોઈ જે
સખસોની મારફતે તે દાવો રાખતો હોય તેમનો
કેટલી મુદતની અંદર કળજો હતો એમ
સાબેત કરવાનો બોલે તે અપીલવાળાને
શીર છે. ૧ વી. રી. ૫૧-૮ મુર ઇંડીયન
અપીલ્સ ૧૬૯-૨ વી. રી. ૭૫, ૮૯-૧૫૩
તથા ૨૪૬-૬ વી. રી. ૩૨૭-૭ વી. રી.
૨૧૨-૮ વી. રી. ૪૨૬-૬ વી. રી. ૧૫૫-
૧૪ વી. રી. ૧૩૫-૧૫ વી. રી. ૪૩-૨૧
વી. રી. ૭૯.

૨૧૮—જે કામમાં વાદીએ જમીન
ઉપરનો હક સાબેત કરેલો હોય તે કામમાં
પ્રતીવાદીનો વીરૂદ્ધ કળજો થવાથી વાદીએ તે
હક ખોએલો છે એવું સાબેત કરવાનો બોલે
પ્રતીવાદીને શીર છે. એમ પ્રીવીઝંસીસે ઠરાવ્યું

છે. ૭ ક. લો. રી. ૩૬૪.

૨૧૯—ઠરાવવામાં આવેલું છે કે ગજ-
મારી વડીલોપાછત મીલકત છે એવી કબુ-
લત હોવાથી જે હીસ્સેદાર ખીજ વારસોને
કબુલ કરવાને ના કહેતો હોય તો સ્વતંત્ર
અને વીરૂદ્ધ કળજો મુદત ઉપરાંતનો છે એમ
સાબેત કરવાનો બોલે જે હીસ્સેદાર ઉપર છે.
૧ આમ્રા ૨૮૫.

૨૨૦—પ્રતીવાદી થોડીક એવી તકરાર
કરતો હોય કે માહારો હક છે અને ખીજ
એવી તકરાર કરતો હોય કે મેં વેચ્યાંણુ લી-
ધેલું છે અને ઘણી લાંબી મુદતથી તકરારી
જમીનનો કોઈક ભાગ વાદીના બાપ અગર
વડાઉઆના કળજમાં નથી અને અસલના
હકથી માહારો કળજો છે એમ કહેતો હોય
તો મુદતની અંદર કળજો હતો એમ સાબેત
કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. વી. રી. સને
૧૮૬૪ પાતુ ૧૦૭-૧ વી. રી. ૬૭.

૨૨૧—કળજો લેવાના દાવામાં પ્રતી-
વાદીએ મુદતની તકરાર કરી અને વાદીએ
એમ સાબેત કર્યું કે જે પક્ષકારની તરફથી
પ્રતીવાદી દાવો રાખે છે તેનો સાંચે રાખનાર
તરીકેનો કળજો શરૂ થએલો હતો માટે તે
કળજનું રૂપ ક્યારે કર્યું. અને તે વીરૂદ્ધ કેવી
રીતે થયો તે જે પક્ષકારો મુદતની તકરાર
કરતા હોય તેમને ખતાવવાની છે. ૧૨ વી.
રી. ૨૫૦.

૨૨૨—સને ૧૮૫૬ માં પ્રતીવાદીનો
સને ૧૮૪૫ થી એક જમીનનો કળજો હતો
તે જમીન લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. અને
તે દાવો દાખલ કરતી વખતે એવું ઠરાવવામાં
આવેલું હતું કે વાદીનો તે દાવો અપાવતા
પહેલાં વાદીએ એમ સાબેત કરી શકવું જોઈએ
કે દાવો કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર
તે કળજો હતો અને તે કળજો રાખવાનો

હક હોતો. ૧૩ વી. રી. ૨૩.

૨૨૩—બાર વરસ કરતાં વધારે જુના કબાલાની રૂઢિએ સ્થાવર મીલકત લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી છે કે વાદી ફક્ત બેનામીદાર હતો અને વાદીનો કોઈ વખત કબજો થયો નથી. માટે વાદીએ ફક્ત હક સાબેત કરવાનો છે એટલું જ નહીં પણ દાવો ફાઇલ કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર તેનો કબજો હતો એમ સાબેત કરવું જોઈએ. ૧૦ વી. રી. ૨૩૯.

૨૨૪—અમુક જમીન વાદીના તાલુકાની છે તેથી તે જમીનનો કબજો લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ મુદતની તકરાર કરી છે તો વાદીનો દાવા પહેલાં બાર વરસની અંદર કબજો હતો એમ સાબેત કરવાનો બોળે તે વાદીને સીર છે. ૧૧ વી. રી. ૨૮૩.

૨૨૫—સને ૧૭૨૨ માં પેશ્વા સરકારના હુકમનામાથી પાંડેરાયનું તમામ પટેલ કીવતન મળવાનો વાદીના વડીલોનો હક છે એમ ઠરાવવામાં આવેલું. અને સને ૧૭૪૨ માં સતારાના રાજ તરફથી પ્રતીવાદીઓને પોતાના અડધા ભાગની આખતમાં વતનપત્ર મળેલું છે પરંતુ ત્યાર પછી ૯૬ વરસ સુધી પ્રતીવાદીના વડીલોને તે વતન સાથે કાંઈપણ નીસબત હતી એમ તે જતાવી શક્યા નથી. એમ તે મુદતની અંદર વાદીના વડીલોને માલિક તરીકે કબુલ કરવામાં આવેલા છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનો તે મીલકત મળવાનો હક થાય તે વીશે દાવા પહેલાં પુકત રીતે વીરૂદ્ધ કબજો હતો એમ જતાવવાનો બોળે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૩ મુંબાઈ ૪૯.

૨૨૬—દાવાનું કારણ ઉત્પન થાય ત્યાંથી બાર વરસની અંદર હદ બાંધ્યા વગરની જમીનનો કબજો લેવાનો દાવો કરવો જોઈએ

અને તેનો નીર્ણય કરવામાં એવો ધર્યું નથી. કે દાવો શાખલ કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર તે જમીન ઉપર વાદીએ કાંઈ પણ માલકીનો હક બાજરેલો છે. પરંતુ એવો ધર્યું છે કે વાદીના કબજામાં પ્રતીવાદીએ હરકત કરી તે તારીખ અને વાદીએ જે તારીખે દાવો ફાઇલ કર્યો તે તારીખની વચ્ચેમાં બાર વરસ વીતી ગયેલાં નથી. ૯ મુંબાઈ ૬૨.

• ૨૨૭—કબજો લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ વાદીનો હક ઈનકાર કરી મુદતની તકરાર કરી તો મુદતના સ્વાલનો આધાર પ્રતીવાદીનો કબજો હતો કે નહીં તે ઉપર નથી પણ વાદીનો કબજો હતો કે નહીં તે ઉપર છે. જ્યારે પ્રતીવાદીએ એમ કબુલ કર્યું છે કે કબજાવાળા પક્ષકારની સાથે કાયમ ઠરાવ કરવાનો હુકમ થયેલો હતો અને દાવો કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર પક્ષકાર તરફથી વાદી દાવો રાખેલું તે પક્ષકાર સાથે તે ઠરાવ થયો હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જ્યાં સુધી વીરૂદ્ધ જતાવવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી તે પક્ષકારનો કબજો હતો એવું અનુમાન કરેલું છે તે બરાબર છે. અને વાદીના દાવાને મુદતની હરકત નથી. ૨૪ વી. રી. ૩૧૫.

૨૨૮—કબજો લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદી મુદતની તકરાર કરતો હોય તો વાદી પોતાનો હક સાબેત કરવાને બંધાએલો છે એટલું જ નહીં પણ તેણે તે દાવો શરૂ થતા પહેલાં બાર વરસની અંદર દાવાનું કારણ ઉત્પન થયું છે એમ જતાવવું જોઈએ અને તેણે પોતાના હકના આધાર ઉપરથી જીતવું જોઈએ અને સામાવાળાના નજાબા હક ઉપર આધાર રાખવાનો નથી. ૨૪ વી. રી. ૨૭૪.

૨૨૯—ઠરાવેલું છે કે વાદી જમીનનો માલિક છે એમ કબુલ થયેલું છે માટે પ્રતીવાદીઓનો બળવાન રીતનો ગીરાસક હતો

અથવા બાર વરસ કરતાં વધારે મુદતથી મી-
રાસીદાર તરીકે વાદી વીરૂદ્ધ તેઓનો કબજો
હતો અને તેની વાદીને ખર્ચ હતો એવું સા-
બેત કરવાનો બોમ્બે પ્રતિવાદીઓને સીર છે.
૪ કલકતા. લો. રી. ૪૦.

૨૩૦—પ્રથમના મુદતના આકટ પ્રમાણે
દાવાનું કારણ અને હાલના કાયદા પ્રમાણે જે
હકીકતથી મુદત શરૂ થઈ કહેવામાં આવી
હોય તે હકીકત ઠરાવેલી મુદતની અંદર જનિ-
લી છે એમ જતાવવાનો બોમ્બે વાદીને સીર છે.
૬. લો. રી. ૯ કલકતા. ૭૪૪-૧૨ ક. લો.
રી. ૨૫૭.

૨૩૧—જમીન લેવાના દરેક દાવામાં એ-
મ કહેવામાં આવે કે પ્રતિવાદીએ પ્રથમ કબજો
લેઈ લીધો છે તો વાદીએ પ્રથમ એમ જતાવવું
જોઈએ કે દાવો દાખલ કરતા પહેલાં બાર વર-
સની અંદર હરકાદ વખતે દાવાવાળી જમીનનો
માહિરો કબજો હતો. ૬. લો. રી. ૯ કલક-
તા. ૧૨૫.

૨૩૨—હકના આધારથી જમીન લે-
વાના દાવામાં વાદી એમ કહે કે તે જમીન
માહિરો કબજામાં હતી પણ આ દાવો દાખલ
કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર માહિરો
કબજો લેઈ લેવામાં આવ્યો છે તો તેવો કબજો
ફક્ત પુરાવ વાદીને હુકમનામું મળવાનો હક
થાય તેવો બસ થતો નથી. ૬. લો. રી. ૯
કલકતા. ૧૩૦-૧૧ ક. લો. રી. ૩૯૩.

૨૩૩—કબજો છોડાવવાના દાવામાં દા-
વાવાળી જમીનનો કબજો બાર વરસની અંદર
હતો એમ વાદી સાબેત કરી શકે નહીં તેટલાજ
કારણથી વાદી નીબૂદ્ધ જવો નહીં જોઈએ
પણ તેણે એમ જતાવવું જોઈએ કે તેટલી મુ-
દતની અંદર મને દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયેલું
છે એટલે જીજ સખસે તે જમીનનો કબજો
લીધો છે. ૬ મુખાધ ૧૨૫.

૨૩૪—જમીનનો કબજો લેવાના દાવા-
માં વાદી ફક્ત એમ સાબેત કરે કે દાવાની
અરજ ફાઈલ કરતા પહેલાં બાર વરસની અ-
ંદર કોઈક વખતે તકરારી જમીન માહિરો
કબજામાં હતો તો તેવો પુરાવ પ્રતિવાદીએ
તે જમીન ઉપર પોતાનો હક સાબેત કરવો
એમ પ્રતિવાદીના ઉપર બોમ્બે નાંખવાને બસ
નથી. ૬. લો. રી. ૯ કલકતા. ૩૯-૧૧ ક-
લકતા લો. રી. ૩૪૨.

૨૩૫—કબજો છોડાવવાના દાવામાં વા-
દી કહે છે કે માહિરો પાસેથી કબજો લેઈ
લેવામાં આવ્યો છે તો સામાન્ય નીયમ એવો
છે કે બાર વરસની અંદર કબજો હતો અને
તે ગએલો છે અગર ઓછામાં ઓછું તેટલી
મુદતની અંદર દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયેલું
છે એમ સાબેત કરવાનો બોમ્બે વાદીને સીર
છે. ૬. લો. રી. ૬ મુખાધ ૫૦૮.

૨૩૬—જે પડતર જમીન સાર્વજનિક
કારણસર વાપરવામાં આવેલી ના હોય તે પ-
ડતર જમીનનો કબજો મંજુરી વીના જે સ-
ખસ રાખે તે સખસ પાસેથી કબજો છોડા-
વવાનો હક સરકારનો છે એમ ધારીએ તો-
પણ સરકાર હક ઠરાવવાનો અગર કબજો
છોડાવવાનો દાવો કરીને પ્રતિવાદીને સાઠ વ-
રસનો કબજો સાબેત કરવાની ફરજ પાડી
શકતા નથી. કારણ કે જે તારીખે દાવાનું કા-
રણ ઉત્પન્ન થયું તે તારીખ દાવાની અરજી-
માં જણાવેલી નથી. સામાન્ય નીયમ તરીકે વા-
દીએ પોતાનો હક જતાવવો જોઈએ એટલુંજ
નહીં પણ પોતાનો હક કાયમ છે અને મુદ-
તના આકટની ભોગવડાની કલમોના ઠરાવથી
તે હક ખોએલો નથી એમ પણ જતાવવું જો-
ઈએ. ૭ કલકતા. લો. રી. ૩૬૪ નો રાધા
ગોવીંદરાયના કામનો ઠરાવ છે તેનો સંબંધીત
પુલાસો એવો છે કે જ્યારે વાદી ફક્ત એમ

કળને સામેત કરે ત્યારે તે કળજામાં હરકત થએલી છે એમ પ્રતીવાદી સામેત કરે નહી ત્યાં સુધી વાદીનો કળને છે એમ અનુમાન કરવું નેહએ. પરંતુ જ્યારે વાદી ફક્ત હક સામેત કરી શકે અને કળને સામેત કરી શકે નહીં તો તેણે પ્રતીવાદીને વીરૂદ્ધ કળને આગર જે કૃત્યથી પોતાના હકને હરકત થએલી હોય તે કૃત્ય મુદતના આકટમાં ઠરાવેલી મુદતની અંદર બનેલા જે એમ વાદીએ સામેત કરવું નેહએ. ઇ. સો. રી. ૯ મદ્રાસ ૧૭૫.

૨૩૭—સને ૧૮૭૮ ના જુન માસમાં વાદીએ અમુક જમીનનો કળને લેવાને પ્રતીવાદી ઉપર દાવો કર્યો. તપાસમાં એમ સામેત કરેલું છે કે સને ૧૮૭૮ ના મે માસ સુધી તે જમીનનો સાંચ રીતે તેનો કળને જ્યારી હતો પણ તે વખતે પ્રતીવાદીએ જગારણી અને કાયદા વીરૂદ્ધ તે કળને લેઈ લીધો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનો તે જમીન ઉપર કળને હતો એમ બતાવવાનો બોળે પ્રતીવાદી ઉપર નાંખવાને સદરહુ પુરાવ બસ છે. ઇ. સો. રી. ૭ કલકતા. ૫૯૧-૯ કલકતા. સો. રી. ૧૬૪.

૨૩૮—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ કળને લીધો છે તે ખોટી રીતનો હોય તો વાદીને સીર પુરાવનો બોળે જતો નથી. અને હકીકત પ્રમાણે પ્રતીવાદીએ પોતાનો હક સામેત કરવાને ખંધાએલા છે. ૧૧ ક. સો. રી. ૧૩૩.

૨૩૯—ધાટવાબાઓ ઉપર સરકારે કેરેલા દાવામાં ધણી લાંબી મુદતથી પ્રતીવાદીઓનો કળને હતો એમ માલમ પડેલું છે અને સાઠ વરસ કરતાં વધારે કળને હતો એમ તેઓ સામેત કરી શક્યા નથી તોપણ સાઠ વરસની અંદર કળને હતો એવું સામેત કરવાનો બોળે સરકાર ઉપર છે. ૫ વી. રી. ૧૩૬.

૨૪૦—હદના સ્વાલના ઠરાવમાં દાવેદારનો હક છે એવો પ્રથમ પુરાવ થએલો હોય તેથી દાવો કરતા પહેલાં બાર વરસની અંદર તેનો કળને હતો એવું સામેત કરવાનો બોળે જે તેના ઉપર છે તેમાંથી તે બંધી શકતો નથી અગર તેના સામાવાબાને એવી ફરજ પડે કે તેણે કદ વખતે અને કેવી રીતે કળને બોએલો છે એવું બતાવવાનો બોળે તેના ઉપર બંધ એમ થતું નથી. ૨ આગ્રા. ૧૭૭.

૨૪૧—વીધવાની મીલકત ઉપરનો પાછળથી થનાર વારસનો હક ખરીદ કરનારે કળને લેવાને દાવો કરેલો અને તે દાવો વીધવાના મરણની તારીખથી બાર વરસ પુર્વે થતા પહેલાં એક દીવસ પહેલાં કરવામાં આવેલો છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવેલું છે કે મુદતની તકરાર રદ કરવાને સાર જે તારીખે વીધવા મરણ પામેલી કહેલામાં આવી છે તેજ તારીખે તે મરણ પામેલી હતી એમ વાદીને ફક્ત સામેત કરવાની જરૂર છે એટલુંજ નહી પણ તે મરણ પામે ત્યાં સુધી ખરી રીતે તેણીનો કળને હતો એમ સામેત કરવાનું છે. ૧૧ વી. રી. ૧૭૩.

૨૪૨—વાવેતર જમીનનો કળને લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ વીરૂદ્ધ કળજાની તકરાર કરી હોય તો સાધારણ રીતે વાદીને પ્રથમ દર્શનીક એમ બતાવવાનું છે કે જે દાવાના કારણથી તે દાવો કરે છે તે દાવાના કારણને મુદતની હરકત નથી. અને પ્રથમ પ્રતીવાદીને વીરૂદ્ધ કળને સામેત કરવાનો નથી પરંતુ જ્યારે જંગલી અગર પડતર જમીનનો કળને લેવાને દાવો કરવામાં આવે તો જુદો નીયમ છે. અને તે દાવામાં પ્રતીવાદીએ બાર વરસ કરતાં વધારે મુદતનો વીરૂદ્ધ કળને સામેત

કરવો જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૫ કલકતા ૩૬.

૨૪૩—ઠરાવેલું છે કે દાવાવાળી જમીન વીશે વાદીનો હુકમનામું કરાવવાનો હક થાય તે પ્રમાણે જમીન વધ્યાના કાયદાના નીચમ પ્રમાણે વાદીએ એરી હકીકત સાબેત કરવી જોઈએ કે તે પ્રતીવાદીનો હક અંધ કરવાને બસ થાય એટલું નહીં પણ વાદીના લાભમાં હક ઉત્પન્ન થએલો છે એમ પણ માલમ પડી આવે માટે સને ૧૮૬૫ માં દાવાવાળી જમીન વાદીની મીલકતમાં સરવર્થ તરફથી ગણેલી છે તે જ હકીકત સાબેત કરવાની છે તે માટે બસ નથી. ૨૫ વી. રી. ૧૨૯.

૨૪૪—વાદીએ પોતાના ગામની ચર જમીન લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે છે કે હુકમનામાથી માસ્ટરેટના હુકમમાં જે જમીન ખતાવેલી છે તે જમીનનો વાદીનો કબજો હતો અને તે જમીન રહ્યો હતો, એમ સાબેત થએલું માનવું જોઈએ પરંતુ આ કામમાં સવાલ એ છે કે તે ખતાવેલી જમીન જ આ દાવાવાળી જમીન છે કે નહીં. વળી ઠરાવ્યું છે કે તે ઇસ્તુ સાબેત કરવાનો બોળો વાદીને શીર છે કારણ કે તેના દાવાનો આધાર એવો છે કે માહારો કબજો હતો પણ સરકારના અમલદારે માપણી કરવાથી તે ગએલો છે. ૧૯ વી. રી. ૧૧૪.

૨૪૫—ઠરાવેલું છે કે તપાસ કરવાનો યોગ્ય ઇસ્તુ એવો હતો કે સોગાપુરના માલેકાની મીલકતમાં જે જમીન ધીમે ધીમે વધી છે તે સાથે સને ૧૮૩૭ માં જે ઠરાવ કરવામાં આવેલો છે તે સાથે ઠરાવ કરવામાં આવી છે કે નહીં અને તે ધીમે ધીમે વધી છે એવું સાબેત કરવાનો બોળો વાદીને શીર છે અને બીજો ઇસ્તુ એવો છે કે કાયમ

ઠરાવ થયો છે કે નહીં અને તે થયો છે એ સાબેત કરવાનો બોળો પ્રતીવાદીને શીર છે. ૨૦ વી. રી. ૪૨૭.

૨૪૬—વાદીની અગર વાદીને વેચાણ આપનારની જમીનની અસલ બાબત ઉપર સુધારા તરીકેની ચર જમીન છે તેનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ વીરૂદ્ધ કબજાના કારણથી મુદતની તકરાર કરી તો તેમાં તકરારી જમીન વાદીને વેચાણ આપનારના કબજામાં હતી એવું સાબેત કરવાનો બોળો વાદીને શીર છે. ૨૩ વી. રી. ૪૪૩-૪ કલકતા સો. રી. ૩૯૦.

૨૪૭—દાવો દાખલ કરતા પહેલાં બાર વરસ કરતાં વધારે મુદત જે જમીન પાણીથી ઢંકાઈ ગએલી તે જમીનનો કબજો લેવાના દાવામાં જે વાદી એમ સાબેત કરે કે જળકર મેં બાડે રાખનારને આપેલી હતી. અને તે પ્રમાણે માલેકપણાના કૃત્યો કરેલાં છે તો તે કબજા અને માલેકપણાનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે અને પ્રતીવાદી જ્યાં સુધી બાર વરસનો વીરૂદ્ધ કબજો ખતાવે નહીં ત્યાં સુધી વાદીનો કબજો જ્યારી છે એમ અનુમાન થવું જોઈએ. માટે બાર વરસની અંદર માલેકપણાનાં કાંઈ કૃત્ય વાદીએ કરેલાં છે કે જ્યાં તેનો કબજો માલમ પડે એમ સાબેત કરવાની વાદીને જરૂર નથી. ઇ. સો. રી. ૧૯ કલકતા ૮૦૨-૧૨ કલકતા સો. રી. ૩૩૭.

૨૪૮—કેટલીક જમીન બાર વરસ કરતાં વધારે મુદતથી ઢંકાઈ ગએલી તે પાછી માલમ પડી ત્યારે તે ઉપર હક્ક ઠરાવી તેનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો અને તે ઢંકાઈ જતાં સુધી વાદીનો હક્ક અને કબજો હતો એમ વાદીએ સાબેત કરેલું છે અને કહ્યું છે કે બાર વરસની અંદર તે પાછી જણાવેલી છે પણ તે મુદતની અંદર કબજો ઇકાં

તેણે જતાવેલો નથી અગર સામેત ક્યો નથી. બીજી જાણુ તરફ પ્રતીવાદીઓએ કહ્યું છે કે દાવો કરતા પહેલાં બાર વરસ કરતાં વધારે મુદતથી તે જમીન પાછી જણાવેલી છે અને તેટલી મુદતના વીરૂદ્ધ કબજાથી તે જમીન ઉપર અમારો હક્ક થએલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આવા કામમાં જમીન હંકારી ગયા પછી વીરૂદ્ધ જતાવવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી તે હંકારી ગએલી હતી એમ અનુમાન કરવું જોઈએ. અને બાર વરસ પહેલાં તે પાછી જણાવેલી છે અને વીરૂદ્ધ કબજો થએલો છે એ સામેત કરવાનો બોબે પ્રતીવાદીઓને શીર જાય છે. ઈ. લો. રી. ૭ કલકતા ૨૨૫ ૮ ક. લો. રી. ૧૨૬.

૨૪૯—ઠરાવવામાં આવેલું છે કેવાદીના બ્યારી અને હરકત વીનાના કબજાથી જે અનુમાન થાય છે તે પ્રતીવાદીઓને જે એમ કહેલું છે કે માહારો નહીંના જળકરનો હક્ક છે તેથી રદ થતું નથી. ૧૧ વી. રી. ૫૬૬.

૨૫૦—બજવણીમાં એકાદ પક્ષકારનો હક્ક સંબંધ વેચવામાં આવેલો હોય પરંતુ વેચાણ થયા પછી પંદર વરસ કરતાં વધારે મુદતે ખરીદદારને કબજો આપવામાં આવેલો હોય તો તેથી રીતે ગેરસીરસ્તે થવાથી જે પક્ષકારનો હક્ક વેચવામાં આવેલો હોય તે જ્યાં સુધી એમ જતાવે નહીં કે માહારો કબજો ગયો ત્યાર પહેલાં બાર વરસ કરતાં વધારે મુદતનો કબજો છે ત્યાં સુધી તે પક્ષકારનો તે ગીલકત લેવાનું હુકમનામું મેળવવાનો હક્ક યથ શકતો નથી ૧૪ વી. રી. ૩૫૭.

૨૫૧—હીંદુ વીધવાએ પોતાના ધણીના હક્કથી અમુક જમીન ઉપર પોતાનો હક્ક સામેત કરવાને દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીના લાભમાં સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે મીલકતનો કબજો મળવાનું હુકમનામું

મેળવ્યું હતું અને તકરાર કરી છે કે વાદીનો કોઈ દીવસ કબજો થયો નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે મુદતની અંદર વાદીનો કબજો હતો એમ જતાવવાનો બોબે તેને શીર છે. ૭ વી. રી. ૩૪.

૨૫૨—મુકરરીદારના ઉપર માલકી હક્ક ઠરાવવાને વાદીએ દાવો કર્યો છે તો વાદીનો બાર વરસની અંદર ખરી રીતનો કબજો છે એમ સામેત કરવાને વાદીને જરૂર નથી. ૧૦ વી. રી. ૧૯૨.

૨૫૩—ઠરાવેલું છે કે પાછળના હક્કતા-ઓ ભરવામાં આવ્યા નથી તે જતાવવાને પ્રતીવાદીએ પુરાવ ગુજારેલો નથી અને વાદીએ જે પુરાવ ગુજારેલો છે તે ઉપરથી એમ જણાવ્યું નથી કે મુદત પેહેલાની તારીખે લેહેણું થએલું હતું માટે મુદતની તકરાર ચાલી શકતી નથી. ઈ. લા. રી. ૭ અલ્હાબાદ ૧૬૭૭.

દરમીયાન ઉપજ,

૨૫૪—પ્રતીવાદીઓનો અપકૃત્ય તરીકે મીલકતનો કબજો હતો તે વખતે દરમીયાન ઉપજ લેવાને દાવા કરવામાં આવ્યા હોય તો પ્રતીવાદીઓને પોતાના કબજાની દરમીયાનમાં કેટલી રકમ મળી છે તે જતાવવાનો બોબે તેમને શીર છે. ઈ. લા. રી. ૮ ક. ૩૪૩.

સગીર.

૨૫૫—બ્યારે પ્રતીવાદી નાની વયની તકરાર કરે ત્યારે તે તકરાર સામેત કરવાનો બોબે તેને શીર છે. ૮ વી. રી. ૩૭૧-૨૩ વી. રી. ૩૯૫.

ગીરો.

૨૫૬—જે મીલકત વાદી કહે છે કે ગીરો આપેલી છે અને પ્રતીવાદી કહે છે કે તદ્દન વેચાણ આપવામાં આવી છે તે મીલકત ગીરો થઈ છોડાવવાના દાવામાં ગીરો સામેત કરવાનો બોબે વાદીને શીર છે અને જે વેચાણ

કહેવામાં આવ્યું છે તે પ્રતીવાદી સામેત કરે નહીં તો ગીરો છે એમ અનુમાન થઈ શકતું નથી. પ મુખ્યાર્થ ૧૫૯.

૨૫૭—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીનો કબજો તે એક સંપૂર્ણ હકનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે અને વાદીએ કહ્યું છે કે પ્રતીવાદી ફક્ત ગીરો રાખનાર છે તો તે પોતાનો ગીરો આપનાર તરીકેનો હક સ્પષ્ટ રીતે સામેત કરવાને તે બંધાએલો છે. ફક્ત એમ કહેવામાં આવે કે તે મીલકત ગીરો આપેલી છે પરંતુ અમુક ગીરો છે એમ સામેત થઈ શકે નહીં તો તેથી તે ગીરોની કૃત્રી સરત છે તે ખતાવવાને અગર તે ગીરોની ર્થએ કબજો રાખવાનો ગીરો રાખનારનો હક છે તે ખતાવવાનો બોળે ખસત્ય નથી. ઇ. લા. રી. ૯ મુખ્યાર્થ ૧૩૭,

૨૫૮—તા. ૨૧ મી જુલાઈ સને ૧૮૪૦ ના રોજનુ ગીરો ખત ગુમ થયેલું અને ગીરો છોડાવવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં જુડીસીયલ કમીશનરે ઠરાવ્યું કે તે મુદત તા. ૧૩ ફેવરવારી સને ૧૮૫૬ પહેલાં પુરી થઈ નથી એવું સામેત કરવાનો બોળે ગીરો આપનાર ઉપર નથી પણ તે પુરી થઈ છે એવું સામેત કરવાનો બોળે ગીરો રાખનાર ઉપર છે. તેમાં પ્રીવીફોસીલે ઠરાવ્યું છે કે કેટલોક પુરાવ છે તથા દરેક પક્ષકારને પુરાવ આપવાને કેટલો લાગ સ્વભાવીક રીતે આપી શકાય એમ ધારવામાં છે એ વીશે લક્ષમાં રાખતા પ્રથમ દર્શનીક રીતે પુરાવનો બોળે ગીરો આપનાર ઉપર છે. ૩ ઇંડીયન અપીલ્સ ૮૫.

૨૫૯—ગીરો છોડાવવાના દાવામાં ગીરો રાખનારનો કબજો હતો અને તે ગીરોનો હીસાબ લેવામાં મુદત અને વ્યાજ સંબંધી ગીરો આપનાર પાસે કેટલું બેહેલું છે તે સામેત કરવાનો બોળે ગીરો રાખનાર ઉપર છે. ઇ.

લો. રી. ૬ મુખ્યાર્થ ૬૬૯.

૨૬૦—ગીરો છોડાવવાનો દાવો એવા કારણથી કરવામાં આવ્યો હોય કે જેવું વ્યાજ સાથે વસુલ થઈ ગયેલું છે તો પુરાવનો બોળે વાદીને સીર છે. ૨ બ. લા. રી. ૪૪-૧૧ વી. રી. ૧૯-૧૨ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૧૫૭.

૨૬૧—પ્રતીવાદી દરેક ગમના દશવસાનું વેચાણ થયું કહે છે તે બીરો છે એમ સામેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર છે. ઇ. લા. રી. ૧ અલ્હાબાદ ૧૯૪.

૨૬૨—ગીરો છોડાવવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી કે વેચાણની ર્થએ ગાહારો કબજો છે. તેમાં હકીકત પ્રમાણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે લાંબી મુદતનો ખીન તકરારી કબજો છે અને માલેક તરીકેના કબજા કરતાં તે ઓછો છે અને તે ગીરો સંબંધીનો છે એમ સામેત કરવાનો બોળે જે સખસ ગીરોથી છોડાવવાને દાવો કરે છે તેના ઉપર છે. ૨ આઆ. ૧૯૫.

૨૬૩—ઠરાવેલું છે કે જે કે અસલ ગીરો હોવાથી પ્રતીવાદીઓનો કબજો થયેલો એમ કબુલ કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી તેઓનો કબજો છે માટે દાવાની તારીખે તે ગીરો કાયમ છે એમ પ્રથમ દર્શનીક સામેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર છે. પરંતુ એમ ધારીએ કે ગીરો ખત રજુ કરવાને પ્રતિવાદીઓને નોટીસ આપી છે અને તે રજુ કરવાને તેઓ કસુર કરે તો વાદીના ઉપર જે બંધન છે તે પુર કરવાને જુજ પુરાવ પણ બસ થાય. ઈ. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ ૨૯૫.

૨૬૪—ઠરાવેલું છે કે જે સખસ એમ કહેતો હોય કે મને અમુક સખસ તરફથી કબજો મળ્યો નથી તો તે સામેત કરવાનો બોળે તેને સીર છે. ઈ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ ૪૬૦.

૨૬૫—વાપર સાથેના ગીરોની રૂઠાએ વાદીનો કબજો હોય અને લેણી બાકી બાળત વાદી દાવો કરે તો તે વાપરથી પટાની સરત પ્રમાણે તેને લેણી રકમ મળી નથી એમ સાબત કરવાને તે બંધાએલો છે. ૧ વી. રી. ૨૮.

૨૬૬—એ મીલકત એવા ઠરાવની સાથે ગીરો આપવામાં આવેલી કે ગીરો ઉપરના લેણીનું વ્યાજ વાપરવામાંથી કાપી લેવું અને ને નફો એવો થાય તો ગીરો આપનારે તે ખુટતુ વ્યાજ આપવું. કેટલીક મુદત પછી ગીરો આપનારે મુદત રકમ આપવા માંડી અને મીલકતનો જબરાઈથી કબજો લીધો. ગીરો રાખનારે કબજો લેવાને દાવો કરી વસીલાત સુધાંતનુ હુકમનામું મેળવ્યું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે વાદી દાવો કરી શકતો હતો પણ જેવો તેણે દાવો કર્યો છે તે મુજબ હીસાબ રજુ કરવાને તથા વ્યાજનુ તેનું કેટલુંક લેણું છે એમ બતાવવાનો બોળે વાદીને સીર છે. ૧૯ વી. રી. ૪૨૯.

૨૬૭—જરીપેસગી ગીરોની રૂઠાએ ગીરો રાખનારાઓએ શકત કબજા બાળત નહી પણ વળી ગીરો આપતા પહેલાં ગીરો આપનારે મુકરરી પટો કરી આપવામાં આવ્યો છે અને જેની રૂઠાએ પ્રતીવાદીનો માજરૂટના હુકમ પ્રમાણે કેટલીક મુદતનો કબજો છે તે પટો રદ કરાવવાના દાવામાં ઠરાવેલું છે કે તે મુકરરીના બળવાનપણા વીશે હરકત છે એવો કેટલોક પુરાવ આપવાનો બોળે વાદીઓને સીર છે. પરંતુ આ પ્રમાણે કરવામાં આવેલું છે અને તે હકીકત પ્રથમ દર્શનીક રીતે સાબત કરી છે માટે જરીપેસગી પહેલાં તે મુકરરી પટો લખી આપવામાં આવ્યો છે. અને તે ખરા અવેજ બદલ શુદ્ધ ખુદીથી આપેલો છે અને ગીરો આપનારા અને પટે રાખનારાઓની વચ્ચે

અચાંચ તેનો અમલ કરવાનો ધરાવો રાખેલો છે એવું સાબત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને સીર પડે છે. ૨૩ વી. રી. ૧૧૧.

૨૬૮—અમુક મીલકત વાદીને ગીરો આપવામાં આવેલી તે વેચાવવાના દાવામાં હવે કાંઈક લેણું રહેતું છે એમ સાબત કરવાના બોળે વાદીને સીર છે. ૨૦ વી. રી. ૧૭૮.

૨૬૯—જમીના બળવાનપણા વીશે જે હરકત લેવામાં આવી છે તે અપીલમાં પેહેલ લેણી લેઈ શકાતી નથી. પછી ગીરો રાખનાર જમી કરાવનાર લેણીદારનો કબજો ખાતલ કરાવવાને માગતો હોય તેને રીતસર ચાલવામાં આવ્યું નથી એમ સાબત કરવાનું નથી. ઇ. સો. રી. ૬ ક. ૧૨૯-૭ ઇંડીયા અ. પીલ્સ. ૧૫૭.

નોટીશ.

૨૭૦—ઠરાવેલું છે કે રસ્તાના જકાતના આક્ટની કા. ૫૨ પ્રમાણેની નોટીસનો સમાવેશ પુરાવ આક્ટની કા. ૧૧૪ ની રકમ (ઇ) પ્રમાણેના અનુમાનમાં થતો નથી. માટે તે સાબત થવી જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૧૩ કલકત્તા. ૧૯૭.

૨૭૧—ખારે વરસતુ હુકમનામું બળવાવાના કામમાં પ્રતીવાદી નોટીસની બળવણી સાબત કરવાને બંધાએલો નથી. પણ જ્યાં સુધી જે પક્ષદાર ગેરસીરસ્તે થયાનું કહેતો હોય તે વીરુદ્ધ પુરાવ આપી શકે નહી. ત્યાં સુધી તે નોટીસ રીતસર બજેલી છે એમ કોર્ટ અનુમાન કરી શકે છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૩૧૪.

વહેંચણું.

૨૭૨—મજબૂર કુટુંબની વહેંચણુના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી છે કે વહેંચણુ બજેલી છે તો તે કહેવું સાબત કરવાનો બોળે પ્રતીવાદીને સીર છે. ૫ વી. રી. ૧૨૧.

૨૭૩—અ એ ક ઉપર પ્રથમ વહે-
ચણમાં આપેલી જમીનનો કબજો સેવાને દાવો
કર્યો. તેમાં વાદીએ કહ્યું છે કે અ તથા ક વ-
ચે જમીનની પ્રથમ વહેચણી થયેલી છે તે બ-
ઠવારા પ્રોસીડીંગ શરૂ થયા પછી કરેલી છે અને
તે થોડી મુદતને સારૂ થયેલી છે. તેમાં ઠરા-
વ્યું છે કે તે ખાતગી વહેચણીને છેવટ આવી
ગયેલું છે એમ સાબત કરવાનો ખોજો વાદીને
શીર છે. ઈ. સો. રી. ૮ કલકતા. ૭૨-૧૦ ક-
લકતા. સો. રી. ૮૧.

૨૭૪—જે જમીનના કડકા વાદી કહે છે
કે બઠવારા ચીફમાં અમુક ડાગની અંદર આ-
વી ગયેલા છે અને તે વાત પ્રતીવાદી ઇનકાર
કરે છે તો વાદી જે કહે છે તે સાબત કરવાનો
ખોજો વાદીને શીર છે. ૧૧ વી. રી. ૩૩૭.

કબજો તથા હક્કની સાબેતી.

૨૭૫—જમીન કબજો સેવાના દાવામાં
વાદીનો હક્ક અને પ્રથમનો કબજો બેઉ ઇન-
કાર કરવામાં આવ્યા હતા. માટે પ્રતીવાદીએ
બતાવેલી હકીકત પ્રમાણે કામ કોર્ટે શરૂ ક-
રવું એ બરોબર નથી. કારણ કે પ્રથમ પુરાવો
ખોજો વાદીને શીર છે. ૧૪ વી. રી. ૪૭૮.

૨૭૬—અમુક મીલકત ડબલ્યુની છે એ-
ટસે તે માહારા હુકમનાના દેણદારની છે એમ
ઠરાવવાને હુકમનામાવાળાએ દાવો કર્યો. કારણ
કે અ તે મીલકત ઉપર દાવો રાખે છે. હુક-
મનાવાળાએ એમ સાબત કર્યું છે કે પાંચ વ-
રસ અને તેથી વધારે મુદત ડબલ્યુનો દેખીતા
આલેક તરીકે તે મીલકતનો કબજો હતો. તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે આ પ્રમાણે છે તો અ એ પોતાનો
હક્ક સાબત કરવો તે અ નુ કામ છે. ઈ. સો.
રી. ૪ અદલાખાદ. ૨૦૬.

૨૭૭—હક્કનો પુરાવ કબજો છે માટે
જો વાદી એમ સાબત કરે કે માહારા કબજો
હતો અને તે કબજોને જબરાઈથી હરકત ક-

રવામાં આવી છે તો તેથી વાદી તરફનો
પ્રથમ દર્શનીક હક્ક સાબત થાય છે અને તે પ્ર-
તીવાદીએ રદ કરવાનો છે. ૨૦ વી. રી. ૪૫૮.

૨૭૮—જમીનના માલિકે કબજો સેવાને
માગેલું છે એવું કહીને કે કબજાવાળા પક્ષકાર-
નો તે કબજો જ્યારી રાખવાનો હક્ક નથી. અ-
ને કબજો સેવાનો પ્રથમ દર્શનીક હક્ક બતાવીને
જ્યાં સુધી કબજાવાળો પક્ષકાર પોતાનો કબ-
જો રાખવાનો હક્ક છે એમ બતાવે નહી ત્યાં
સુધી તે હુકમનામું મળવાનો દાવો રાખી શકે
છે. ૨૦ વી. રી. ૩૭૪ તથા ૪૨૧-૧૨ વી.
રી. ૩૬૫-૧૯ વી. રી. ૧૮૮-૨૨ વી. રી.
૪૧૭-૨૪ વી. રી. ૨૬૬-૧૧ કલકતા. સો.
રી. ૪૭૬.

૨૭૯—જે સખસનો જબરાઈથી કબ-
જો સેધ સેવામાં આવ્યો હોય તે કબજો સેવા-
ને દાવો કરે તો જે પક્ષકારે જબરાઈથી કબજો
સેધ લીધો હોય હોય તેને સીર પુરાવો ખોજો
છે. ૧૨ વી. રી. ૧૬૪.

૨૮૦—કબજો સેવાને દાવો કરવામાં
આવ્યો એવું કહીને કે પ્રથમ કબજો હતો
અને તે જબરાઈથી સર્થ સેવામાં આવ્યો છે.
પ્રતીવાદીએ બેઉ બાબતો ઇનકાર કરી
અને પોતાનો હક્ક છે એવી તકરાર કરી
માટે કબજો સેધ સેવામાં આવ્યો છે. એ
હકીકત વાદીને સાબત કરવાની છે અને જે તે
કોર્ટની ખાતરી પુર્વક સાબત કરે તો જે હક્કથી
પ્રતીવાદીએ વાદીનો કબજો છોડાવેલો છે
તે હક્ક સાબત કરવાનો ખોજો પ્રતીવાદીએ-
ને શીર છે. જો પ્રતીવાદીએ પ્રથમ દર્શનીક
રીતે તે હક્ક સાબત કરે તો વાદીએ
પોતાનો હક્ક સાબત કરવો એમ જડજ તે-
મને ફરજ પાડે એવી જડજની ફરજ છે.
૧૨ વી. રી. ૪૭૨, ૨૩ વી. રી. ૨૯૩.

૨૮૧—કાયદા વીરુદ્ધ કબજો સેધ સે-

વામાં આવ્યો છે એમ કહીને અમુક જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવે અને તેમાં પ્રતીવાદીઓ વાદીની માફક માલેક તરીકે ચડતા દરજ્જાનો હક ખતાવે તો દીવાની કોર્ટમાં વાદી પેટા સાંચે રાખનાર તરીકે જીતી શકતો નથી. ૮ વી. રી. ૩૫૪, ૧૦ વી. રી. ૧૦૨, ૬ વી. રી. ૭૧.

૨૮૨—ઠરાવેલું છે કે કબજો લેખ લેવામાં આવ્યો છે એ વાત સાબિત થએલી છે માટે તે લેખ લેનાર ઉપર પ્રથમ હક સાબિત કરવાનો બોન્ને છે. ૭ વી. રી. ૧૭૪.

૨૮૩—ઠરાવેલું છે કે સામા પક્ષકારના હકના નબળાપણાથી કોષ પક્ષકાર જીતી શકતો નથી. પણ તે પોતાના હકના આધારથી જીતી શકે છે માટે તે હક સાબિત કરવાનો બોન્ને તે પક્ષકારને શીર છે. ૧૦ મુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ ૧૫૧.

૨૮૪—ઠરાવેલું છે કે જો કે વાદીએ કબજો ગયા તારીખથી છ માસ કરતાં વધારે મુદતે દાવો કરેલો છે અને સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની ક. ૧૫ અને સને ૧૮૭૭ ના આક્ટ ૧ ની ક. ૯ પ્રમાણે ઇલાજ કર્યો નથી. તોપણ જે સખસનો હક ના હોય તેના વીરુદ્ધ કબજો જતાં પહેલાં જે કબજો હોય તે કબજા ઉપર વાદી આધાર રાખી શકે છે. કારણ કે પ્રતીવાદીનો હક સાબિત કરવાનો બોન્ને પ્રતીવાદીને શીર છે. ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઇ ૩૭૧.

૨૮૫—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની ક. ૧૫ પ્રમાણે જે સખસે કબજો મેળવેલો હોય તે સખસ પાસેથી કબજો લેવાને તથા હક ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવે અને જો વાદી વધારે સારા હકનો પુરાવા આપે તો પ્રતીવાદીએ પોતાનો હક સાબિત

કરવાની જરૂર નથી અને તેના કબજાને હરકત થઈ શકતી નથી કારણ કે દરેક ખાખત સાબિત કરવાનો બોન્ને વાદીને શીર છે. ૭ વી. રી. ૨૩૦.

૨૮૬—કાયદા વીરુદ્ધ કબજો લેઈ લેવામાં આવ્યો છે એમ કહીને જમીનનો કબજો લેવાને તેના માલેકના ઉપર દાવો કર્યો. તેમાં દરજ્જું છે કે જો વાદી કાંઈ હકના સખસ સીવાય કબજો લેવા માગે ફક્ત એવા કારણથી કે માહારો કબજો કાયદા વીરુદ્ધ લેખ લેવામાં આવ્યો છે તો સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની ક. ૧૫ પ્રમાણે તેને ઇલાજ કરવાનો છે પરંતુ આ ઇલાજ તેણે કર્યો નથી માટે તેનો ફરીથી કબજો લેવાનો હક છે અને જમીનના માલેકે કાંઈ પણ હક સીવાય કબજો લેખ લીધો છે એમ સાબિત કરવાને વાદી બંધાયેલો છે. ૧૧ વી. રી. ૧૬૮-૧૪ વી. રી. ૪૧-૨૩ વી. રી. ૩૮૩.

૨૮૭—છેવટના સંપુર્ણ માલેકના નજીકના નજીક વારસો તરીકે અમુક પક્ષકારો છે એમ તેમણે સાબિત કરેલું છે અને તે પક્ષકારોએ કબજો લેવા દાવો કર્યો તેમાં દાવાવાળી મીલકતના કબજાવાળા પ્રતીવાદીએ સામી હરકત લીધી છે. તો પ્રતીવાદીનો હક સાબિત કરવાનો બોન્ને પ્રતીવાદીને શીર છે. ૩ ક. લા. રી. ૧૭૦.

૨૮૮—અ એ બ ઉપર વડીલોપાહંત જમીન લેવાને દાવો કર્યો એવું કહીને કે બ એ તે જમીનનો કબજો લેખ લીધો છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અ ના ધરડાનો હક બ એ કબજા કર્યો છે માટે બ નો હક સાબિત કરવાનો બોન્ને બ ને શીર છે. ૧ ખ. લો. રી. ૧૩૩-૧૦ વી. રી. ૧૬૦.

૨૮૯—એક સખસનો સંપુર્ણ માલકીના હકથી કબજો નહીં હતો પણ ગીરો

રાખનાર તરીકેનો હતો તો તેવા હકકથી તેનો કળજો છે તે સામેત કરવાનો બોળે તે કહેનારને શીર છે. આવા કામનો સમાસ સને ૧૮૭૨ ના ૧ લા આક્ટની કા. ૧૧૦ માં પાય છે. ૬ વાવ્યપ્રાંત ૩૬.

૨૬૦—અમુક જમીનનો કળજો લેધ લેવામાં આવ્યો છે એમ કહીને તે જમીનનો કળજો લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો છે. તેમાં પ્રતીવાદીઓનો કળજો છે અને તેમણે કહ્યું છે કે એક લીલામમાંથી અમારી તરફથી વાદીએ તે જમીન બેનામી ખરીદ કરી છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે જમીન વાદીની છે. એમ પ્રથમ દર્શનીક રીતે સામેત કરવાનો બોળે વાદીને શીર છે. ઇ. લો. રી. ૮ કલક-તા. ૭૫૯.

૨૬૧—ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રતી-વાદીનો તાળો અને ખુલાસા વગરનો કળજો તે વાદીના પ્રથમ જ્યારી અને સલાહ. શાંતી વાળા કળજોથી રદ પાય છે માટે પ્રતીવાદીએ માહારો હક બળવાન છે એમ બતાવવું જો-છએ અને વાદીને તે હક બળવાન નથી એમ બતાવવાને અટકાવ છે એવો જવાબ પ્રતીવાદી દેઈ શકતો નથી. ૨ બં. લો. રી. ૨૭૪.

૨૬૨—સને ૧૮૫૯ના આક્ટ ૮ની કા. ૨૨૯ પ્રમાણેના દાવામાં પ્રથમ દર્શનીક રીતે કળજો સામેત કરવાનો પુરાવનો બોળે વાદીને શીર છે અને પછી તે વીશે જવાબ આપવાની અને જો બનીશકે તે વધારે સારો હક બતાવવાની દાવેદારની ફરજ છે. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૫૦.

૨૬૩—એક દુકાનમાં ગ ન નો હકક સબધ હતો તે કોર્ટ કરેલા લીલામમાંથી વાદીએ ખરીદ કરેલો પણ પ્રતીવાદીએ તેનો કળજો લેતાં હરકત કરેલી તેથી પ્રતીવાદી

પાસેથી કળજો લેવાનું વાદીએ દાવો કરેલો છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ ગ ની પા-સેથી તે હક લીધેલો છે માટે પુરાવનો બોળે પ્રતીવાદીને શીર છે અને તે પોતાનું લીધેલું વેચાણ સામેત કરી શક્યો નથી કારણ કે તેનું રજીસ્ટર થયા થયા વીનાનું વેચાણ ખત પુ-રાવમાં લેઈ શકાતું નથી અને તે ખતની જગ્યાએ મુખ્ય જુગ્યાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઇ ૮૯.

૨૬૪—હુકમનામાના દેણદાર ઉપર હુક-નામુ થયેલું તે વસુલ આપવાને અમુક મી-લકત વેચાવવાના દાવામાં એમ માલમ પડેલું છે કે તે દેણદારે તે મીલકત પોતાની ઓર-તને મેહુર બદલ આપેલી છે તેમાં ઠરાવેલું છે કે પુરાવનો બોળે વાદીને શીર છે. ૧૦ વી. રી. ૪૨૩.

૨૬૫—જે કામમાં હુકમનામાનો લેણ-દાર એમ કયુલ કરતો હોય કે હુકમનામાના દેણદારની તરફથી સામી હરકત સીવાય જ-મીનના એક ભાગનો કળજો મેળવેલો છે તો પણ બાકીની જમીનનો કળજો તે મેળવી શકતો નથી એમ બતાવવાનો બોળે તે લેણ-દારને શીર છે. ૨૧ વી. રી. ૨૪૧.

૨૬૬—સરકાર જમીનનો કળજો લેવાને દાવો કરે તો આ કામમાં તે દાવો સામેત કરવાનો બોળે સરકારને શીર છે એમ ઠરાવેલું છે. ૧૭ વી. રી. ૨૧-૧૧ મુર ઇંડીયન અ-પીલ્સ ૩૪૫.

૨૬૭—સ્પેશીયલ અપીલમાં ઠરાવ્યું છે કે આ દાવો હકક ઠરાવવાને કળજો લેવાને કરેલો છે માટે જે હકીકત માલમ પડી છે તે પ્રમાણે તથા સને ૧૮૨૭ ના કાયદા ૧૭ ની કા. ૭ ની રકમ ૧ તથા ૨ અને મુંબાઇના સને ૧૮૬૫ ના આક્ટ ૧ ઉપર લક્ષ રાખતાં

વાદીનો કબજો રાખવાનો હક્ક છે તે વીરૂદ્ધ પ્રતીવાદીઓનો કબજો રાખવાનો દાવો પ્રતીવાદીઓએ સાબિત કરવો જોઈએ એવી જડજો તેમને ફરજ પાડવી જોઈએ. ૧૨ મું. ૧૪૪.

૨૯૮—જમીન કબજો લેવાના દાવામાં તે જમીન અસલ પ્રતીવાદીઓની હતી. તેમાં મુખ્ય સ્વાલ દસ કોઠાનો કબજો પ્રતીવાદીઓ પાસેથી સાંચ લેવામાં આવેલી તે ઉપરથી થયેલો છે એ વીશેનો છે. પ્રતીવાદીઓએ કહ્યું છે કે તે દસ કોઠા વાદીના હક્કમાં આવી જતા નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીના હક્કમાં તે દસ કોઠા આવી જાય છે એવું સાબિત કરવાનો બોબે વાદીઓને શીર છે ૩ બં. લો. રી. ૧૬૧-૧૧ વી. રી. ૫૦૧.

૨૯૯—માર્ચ સને ૧૮૫૪ ની એક સરતથી વાદીના વડીલે પ્રતીવાદીના વડીલ બને અમુક ગામની જગીર આપેલી હતી. વ સને ૧૮૭૨ માં યુજરી ગયો તેથી વાદીએ તે ગામનો કબજો લેવાનો દાવો કર્યો. એવું કહીને કે વ ને તે ગામ સાધારણ ચાકરીઆત જગીર તરીકે આપવામાં આવેલું છે. તેમાં વાદીએ વ ની લખી આપેલી કબજાત રજુ કરેલી છે અને તે કબજાતના શબ્દો તે ઇનામના પ્રકારની ખાતતમાં વાદીના કહેવાને પુષ્ટી કરે છે. પ્રતીવાદી કહે છે કે તે ઇનામ વંશપરંપરાનું છે પણ તેને સનદ રજુ કરી નથી અથવા તે નહી રજુ કરવાનો ખુલાસો ખતાવ્યો નથી તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીનો હક્કમનામુ મેળવવાનો હક છે. ઇ. લો. રી. ૮ કલકતા. ૩૭૫.

૩૦૦—અમુક જમીન કબજો લેવાના દાવામાં ઠરાવ્યું છે કે દાવાની અરજીમાં જે ઇનામ કહેવામાં આવ્યું છે તે સાબિત કરવાને વાદીને જરૂર છે કારણ કે તે સીવાય દાવાનું કારણ ગાલમ પડી શકતું નથી. ૧૯ વી. રી. ૧૪૦.

૩૦૧—વાદીએ કબજો લેવાનો દાવો કરેલો છે એવું કહીને કે પ્રતીવાદીના વહીવટમાં તે મીલકત હતી પણ તે પ્રતીવાદીએ તે વહીવટ ઇનકાર કર્યો અને મેં મીલકત વેચાણ લીધી છે એમ તકરાર કરી અને તેણે પોતાનો કબજો ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે મુદતનો છે એમ સાબિત થયેલું છે. ૧૯ વી. રી. ૧૪૦.

૩૦૨—તેમાં ઠરાવેલું છે કે વાદીના કાન્યાદા સાથે પ્રતીવાદીનો કબજો હતો એમ સાબિત કરવાનો બોબે વાદીને શીર છે. વી. રી. ૮

૩૦૩—બક્ષીસ પત્રની રૂઢિએ બક્ષીસ લેનારે એક જમીનનો કબજો લેવાનો દાવો કર્યો. એવું કહીને કે મને બક્ષીસ આપનારે તે જમીન પ્રતીવાદીને થોડી મુદતને સાથે વેચેલી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીએ ફક્ત તે જમીન પરવાનગીથી કબજો મેળવેલો છે કે નહીં એ વીશેની તકરાર કર્યા સીવાય વાદીને બક્ષીસ આપનારનો હક્ક સાબિત કરવાની જરૂર પાડી છે તે જડજની ચુક છે. ૪ મું. બા. ૭૦.

૩૦૪—સને ૧૮૪૦ ના આક્ટ ૪ ની ક. ૩ પ્રમાણે માલરૂટે જમીન જપ્ત કરેલી તેનો કબજો લેવાના દાવામાં પુરાવાનો બોબે વાદીને શીર છે ૧ ઇંગ્લીયન જ્યુરી. ૩૫.

૩૦૫—સને ૧૮૪૦ ના આક્ટ ૪ પ્રમાણે ફેસલો કરવામાં આવેલો હોય તો બ્યારે જમીનદારે દાવો કર્યો હોય ત્યારે પક્ષકારને પોતાનો હક્ક સાબિત કરવાનું જે બંધન છે તેમાંથી તે પક્ષકાર છુટતો નથી. ૧ વી. રી. ૨૧૧.

૩૦૬—વ પાસેથી વેચાણખતની રૂઢિએ ખરીદદાર તરીકે આ ના કબજામાં જમીન છે. જે સખસના કબજામાં છેવટ તે જમીન હતી તેની પાસેથી કાંઈ એ જળરાધથી કબજો લીધો અને તે જમીન ઉપર વ એ કરી આપેલા બક્ષીસ પત્રની રૂઢિએ અમારો હક્ક છે એવો તેમણે તકરાર કરી. તેથી આ એ ફાજલારી કોર્ટમાં ફરીઆદ કરી અને તે કોર્ટના ફા

કમ પ્રમાણે તેને ફરી કબજે અપાવ્યો અને ક તથા ઢ ને પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને દીવાની કોર્ટમાં દાવો કરવાને ફરમાવ્યું તેથી તેમણે પોતાના હક્ક ઉપર આધાર રાખીને તથા સદરહુ વેચાણ ખત ઉપર વાંધો ભેઠને દાવો કર્યો. તેમાં જુડીસીયલ કમેડીએ ઠરાવ્યું છે કે અ ને પોતાનો હક્ક સાબેત કરવાની જરૂર પડે તે પહેલાં તે જમીન ઉપર કાંધક હક્ક છે એમ સાબેત કરવાની ક તથા ઢ ની ફરજ છે. ૪ મુર ઇંડીયન અપોલ્સ ૨૩૩.

૩૦૭—કબજે ગયા તારીખથી છ માસ વીત્યા પછી કબજે લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદી પોતાનો હક્ક બતાવ્યા સીવાય કબજે લેઈ શકતા નથી કારણ કે તે હક્ક સાબેત કરવાનો બોળે તેને સીર છે. ૪ મદ્રાસ. ૪૭૮-૭ વી. રી. ૨૧૨-૧૭ ત્રી. રી. ૧૮૬.

૩૦૮—સને ૧૨૭૨ ના આકટ ૧૦ પ્રમાણે ફાજદારી અધીકારીએ કરેલા ફેસલા પ્રમાણેના કબજાવાળા પક્ષકાર ઉપર કબજે લેવાને તથા હક્ક ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવે તો પુરાવનો બોળે વાદીને સીર છે. ૨૫ વી. રી. ૨૦ તથા ૪૬૪.

૩૦૯—એક સખસે અમુક ઝાડ ઉપરનો હક્ક ખરીદ કરેલો તેના વારસ તરીકે પ્રતીવાદી ઉપર એવો દાવો કર્યો છે કે અમુક ઝાડાડનાં ફળ લેતાં અને હરકત કરે નહીં એવો પ્રતીવાદીને અટકાવ કરવો જોઈએ. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જલ્દા જરૂરના અભીપ્રાયમાં એવું આવેલું છે કે પ્રતીવાદીએનો કબજે ભોગવટો છે માટે તે ઝાડાડ અગર તેની ઉપજ ઉપર વાદીનો હક્ક છે તે સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર નાંખેલો છે તે જરાયર છે. ૪ મું. આર્થ ૬૦.

૩૧૦—સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ ની

કા. ૨૩૦ થી જુદો દાવો કર્યા સીવાય અરજદારની પાસેથી કબજે લેઈ લેવાને હુકમનામાવાળાનો હક્ક નથી એવી તકરાર કરવાનો હક્ક ફક્ત અરજદારને આપેલો છે પણ તેથી તેના ઉપર પોતાનો દાવો સાબેત કરવાનો જો બોળે છે તે કાંઈ જતો નથી. ૮ વી. રી. ૮.

૩૧૧—સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ ની કા. ૨૩૦ પ્રમાણેના દાવામાં પુરાવનો બોળે દાવેદાર ઉપર છે. ૩ બં. લો. રી. ૯૦-૧૨ વી. રી. ૧૬.

૩૧૨—ઠરાવેલું છે કે વાદીએ બળવણીમાં થએલા લીલામની તારીખે પોતાનો કબજે હતો એમ સાબેત થએલું છે માટે જે પ્રતીવાદી લીલામવાળી મીલકત ઉપર દાવો રાખે છે તેણે પોતાનો અગર હુકમનામાના દેણદારનો હક્ક સાબેત કરવાનો બોળે તે પ્રતીવાદીને સીર છે અને તેણે તે પ્રમાણે કર્યું નથી માટે વાદીનો પ્રતીવાદી વીરૂદ્ધ હક્ક ઠરાવવાના દાવાનું હુકમનામું મેળવવાનો હક્ક છે. ૬. લો. રી. ૬ મુંબાઇ. ૨૧૫.

૩૧૩—હુકમનામાની બળવણીમાં અમુક જમીન લાખીરાજ તરીકે વેચવામાં આવેલી તે જમીનનો કબજે કાયમ ઠરાવવાના દાવામાં જો કે પ્રતીવાદીએ એમ કબુલ કરેલું છે કે દાવાવાળી જમીન વાદીની જમીનદારીની હદમાં આવી ગયેલી છે તો પણ વાદીનો હક્ક સાબેત કરવાનો બોળે વાદીને સીર છે. ૭ વી. રી. ૧૪૮.

૩૧૪—કીમતી આવેજ આપીને શુદ્ધ ખુદ્દીથી જે ખરીદદાર થએલો હોય અને તેને જ સખસના નામ ઉપર ખરીદ કરેલી મીલકત હોય અને તે સખસ માલેકપણાના કૃત્યો કરતો હોય અને દુનીઆમાં ખરા માલેક તરીકે વર્તતો હોય તેની તરફની ખબર સીવાય તે ખરીદદાર થએલો હોય તેવા ખરીદ કરનાર-

ના ઉપર હક મંજૂર કરાવવાના દાવામાં હકની પુષ્ટીમાં કાંઈ પુરાવ આપ્યા સીવાય કબજામાં હારો છે એમ જે પક્ષકાર કહેતો હોય તે પક્ષકાર જ્યાં સુધી પોતાનો હક સાબત કરે નહીં ત્યાં સુધી પ્રતીવાદીને તેનો હક સાબત કરવાની ફરજ પાડી શકતો નથી. ૧૪ વી. રી. ૯૫.

અગ્રહીયાધીકાર.

૩૧૫—એક અગ્રહીયાધીકારના હકનો અમલ કરવાને એ દાવો કર્યો તેમાં જે ને આપેલું વેચાણ કબજા કરવામાં આવેલું છે પણ એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે જે નુ વેચાણ ખત જે તારીખે થયું તે પહેલાંની તારીખ તે ઉપર નાંખવામાં આવી છે માટે તે તારીખ પહેલાંની નાંખી છે એમ સાબત કરવાનો બોલો એ ને સીરછે. ૮ વી. રી. ૩૮૩.

૩૧૬—માલેકપણાના કારણથી અગ્રહીયાધીકારનો હક ઠરાવવાના દાવામાં માલેકપણા વીશે પ્રતીવાદીએ ગમે તેટલું જોડું કહ્યું હોય પણ તેથી વાદીના ઉપર પોતાનું માલેકપણું સાબત કરવાનો બોલો છે તે જતો નથી. ૯ વી. રી. ૪૫૫.

૩૧૭—અગ્રહીયાધીકારનો હક ઠરાવવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ કીમતની જે રકમ ખતાવેલી છે તે જોડી છે એમ કહેવામાં આવે તો તેની પુષ્ટીમાં વાદીએ કાંઈક પુરાવ ગુજારવાનો છે. ૧૩ વી. રી. ૪૩૫ વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૩૦૪.

૩૧૮—અગ્રહીયાધીકારનો હક ઠરાવવાના દાવામાં વેચાણ ખતમાં ખતાવેલી કીમત બરોબર નથી એમ વાદી વાંધો ભેતો હોય તો જોકે તે ખતાવેલી કીમત કરતાં ઓછી કીમતે તે મીલકત વેચવામાં આવી છે એવું પ્રથમ દર્શનીક પુરાવથી ખતાવવાનો બોલો વાદીને શીરછે તોપણ સાધારણ રીતે સેહેજ ૧૪

પુરાવ હોય તો તેને મોતાની હકીકત સાબત કરવાને બસ થાય છે અને તે પ્રમાણે સાબત કરવામાં આવે એટલે પ્રતીવાદીને વેચનારને અને ખરીદદારને મદદરૂખ ખતમાં ખતાવેલી કીમત બરોબર છે એમ મનજીવ પુરાવથી સાબત કરવાનું છે. ઈ. લો. રી. ૫ અલ્લાખાદ ૧૮૪.

૩૧૯—અગ્રહીયાધીકારના હકનો અમલ કરવાના દાવામાં વેચાણ ખતમાં ખતાવેલી કીમત બરોબર નથી તે વીશેનો નીજીય કરવામાં તે મીલકતની બ્યાજળી કીમત શું છે તેનો નીજીય કાર્ટને કરવાનો નથી પણ તે વેચાણના અવેજ તરીકે ખરી રીતે કેટલી રકમ આપવામાં આવી છે તે નક્કી કરવાનું છે. ઈ. લો. રી. ૬ અલ્લાખાદ ૩૪૪.

દાવાનો ભાગ છોડી દેવો.

૩૨૦—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૭ પ્રમાણે વાદી જે ભાગ ખાખત હાલ દાવો કરે છે તે ભાગનો દાવો પ્રથમના દાવામાં વાદીએ કરવો છોડી દીધો હતો અને તે વખતે તેને દાવાનું કારણ ઉત્પત્ત થયું હતું તો તે હરકત હકીકતની છે માટે પુરાવનો બોલો તે હરકત ભેનારને શીર છે. ૧૯ વી. રી. ૪૨૯.

મીલકત પાછી લેવી તથા આકાર.

૩૨૧—સને ૧૭૯૩ ના કાયદા ૧૯ ની કા. ૧૦ પ્રમાણે મીલકત પાછી લેવાને દીવાની કાર્ટમાં દાવો કરવામાં આવે તો તે પ્રથમ દર્શનીક રીતે સાબત કરવાનો બોલો વાદીને શીરછે. ૮ બં. લા. રી. ૫૧૬-૨૦ વી. રી. ૪૫૯-૧૪ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૧૫૨-૨૦ વી. રી. ૪૬૫.

૩૨૨—સને ૧૮૫૯ નો આક્ટ ૧૪ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં સને ૧૭૯૩ ના કાયદા ૧૯ ની કા. ૧૦ પ્રમાણે હકનો અમલ

કરવાને એટલે નાણુદલાખીરાજીનામની રૂ-
પિયે પ્રતિવાદીના કબજામાં જમીન છે તે જ-
મીન પાછી લેવાને દીવાની કોર્ટમાં દાવો ક-
રવામાં આવ્યો છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સદરહુ
કાયદા ૧૯ ની કા. ૧૦ પ્રમાણે તે કામ છે
એમ સાબેત કરવાનો બોમ્બે વાદીને શીર છે. ૨
વી. રી. ૧૦૫—૧ વી. રી. ૧૬૪.

૩૨૩—નાણુદ હાંકની રૂપિયે એકસોવીધાં
જમીન મારી વરીકેની છે તે પાછી લેધને આ-
કાર ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવે અને તે
એકસોવીધાં કરતાં વધારે જમીન છે એવું જા-
તાવવાને પ્રતિવાદી પોતાની સનદ પ્રાધિકાર કરે
તો વાદીએ પ્રતિવાદીને હાંક જમીન તથી
એમ પ્રથમ દર્શાવી પોતાના હાંક જતાવવાનો
છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૮.

૩૨૪—પ્રીવીકાઉસીમે ૮ બે. લા. રી. ૫૬૬
નો ઠરાવ કરેલો છે તેના આધારથી ઠરાવવામાં
આવે છે કે અમુક જમીન માલિકની છે એવું
જતાવવાનો બોમ્બે વાદીને શીર છે એ નીચમ
હાલના કામની ગરજ લીલામગાંથી ખરીદ
કરનારના પ્રતિનીધી તરીકે વાદી હોય તેને
લાગુ થાય છે. ઇ. લા. રી. ૧ કલકતા ૩૭૮
—૨૫ વી. રી. ૨૦૯.

૩૨૫—સને ૧૮૬૨ માં આ કામમાં
તકરારી જમીન છે તે વીશે અ ઉપર તે
પાછી લેવાને દાવો કરેલો હતો એવા કાર-
ણથી કે નાણુદ લાખીરાજ હાંકથી તેનો
કબજો છે તે અને તેમાં વાદીએ હુકમનામુ
મેળવ્યું હતું પછી કેટલાંક વરસોએ અ તર-
ફથી બંને હાંક મળ્યો છે અને તે બંને ઉપર
સાંચ ઠરાવવાને વાદીએ આ દાવો કર્યો છે.
બંને એ તકરાર કરી કે હુકમતની હરકત છે
અને જે લાખીરાજ હનામની રૂપિયે અ
દાવો રાખે છે તે સને ૧૭૯૦ પહેલાં આ-
વેલું હતું. તેમાં ઠરાવેલું છે કે બંને તકરાર

સાબેત કરવાનો બોમ્બે જે ઉપર છે. ઇ. લા.
રી. કલકતા ૫૦૧—૧ કલકતા લા. રી. ૫૯૬

૩૨૬—જે જમીન લાખીરાજ તરીકે
કબજો રાખેલી છે તે પાછી લેવાને જમીનદાર
કરેલા દાવામાં લાખીરાજદાર સને ૧૭૯૦
ના ડીસેમ્બર માસની તારીખ પહેલીના ૫-
હેલાંની તારીખના ઇનામની રૂપિયે દાવો
રાખતા હોય તો તે સાબેત કરવાનો બોમ્બે
તેને શીર છે. પણ જે પાછળની તારીખના
ઇનામની રૂપિયે તે દાવો રાખતો હોય તો
જમીનદાર જ્યાં સુધી પ્રથમ એમ જતાવે
નહી કે દાવાવાળી જમીન માહારી જમીન-
દારી પેકીની છે અને તે એક વખતે માલની
જમીન હતી એમ સાબેત કરે નહી ત્યાં
સુધી જમીનદારનો હુકમનામુ મેળવવાનો
હાંક થતો નથી. ૨૪ વી. રી. ૪૪૭.

૩૨૭—અમુક જમીન ઉપર લાખીરાજ
હાંક ઉપર દાવો કરવામાં આવ્યો છે તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે જે પુરાવો બોમ્બે વાદીને
શીર છે તોપણ દાવાવાળી જમીન લાખીરાજ
છે અને તે કાયમ ઠરાવ થતા પહેલાં ગામી
હતી એમ સાબેત કરવાની જરૂર નથી. ઇ.
લા. રી. ૫ કલકતા ૯૪૯—૬ કલકતા લા.
રી. ૨૬૦.

૩૨૮—જમીન પાછી લેવાના દાવામાં
પ્રતિવાદી એમ કહેતો હોય કે તે લાખી
રાજ છે તો તે માલની જમીન છે એમ
પ્રથમ જતાવવાનો બોમ્બે વાદીને શીર છે.
ઇ. લા. રી. ૯ કલકતા ૮૧૩—૧૨ ક. લા. રી.
૪૭૫ ઇ. લા. રી. ૧૨ કલકતા ૧૮૨—૧૮
વી. રી. ૧૯૧—૮ વી. રી. ૪૫૪.

૩૨૯—એક લાખીરાજદાર ખીજના
ઉપર જમીન પાછી લેવાને દાવો કરી શકતો
નથી અને પ્રતિવાદીને પોતાનો હાંક સાબેત
કરવાને ફરજ પાડી શકતો નથી. પુરાવો

બોલે વાદીને શીર છે. ૭ વી. રી. ૩૬૨.

૩૩૦—જમીનદારના એન્ટ તરીકે સરકાર કામ કરતા હોય તો સરકાર નાણુક લાખીરાજ જમીન પાછી લેવાને દાવો કરી શકે છે ગાટે તે માહાલની જમીન છે એમ જ્યારે દાવો રાખવામાં આવે તો તે સાબેત કરવાનો બોલે જમીનદારને શીર છે. ૨ વી. રી. ૨૭૯.

૩૩૧—સાધારણ જમીનદાર તરીકે વાદી જમીન ઉપર આકાર ઠરાવવાને દાવો કરતો હોય તો પુરાવાનો બોલે વાદીને શીર છે. ૮ વી. રી. ૪૫૧.

૩૩૨—લીલામમાંથી ખરીદ કરનારે ખજવાન લાખીરાજ તરીકેની દાવાવાળી જમીન ઉપર આકાર ઠરાવવાને દાવો કરે તો તે લાખીરાજ છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે રૈયત ઉપર છે. ૩ વી. રી. ૧૮૨ તથા ૬૯-૨ વી. રી. ૧૩૫-૫ વી. રી. ૧૯૧.

૩૩૩—ખતારસના પ્રાંતમાં માફી જમીન હતી તેની સાંધ લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં જમીનદારે એમ ખતાવવું જોઈએ કે ફસલી વરસ ૧૧૯૭ માં તે લાખીરાજ હોય તો કાયદેસર રીતે પાછી લીધેલી થાય છે અને આકાર ન્યાયની રૂઢના ઠરાવથી નક્કી કરવામાં આવેલો છે. અગર જો તે માલની ફસલી વરસ ૧૧૯૭ માં હોય તો કાયદેસર તે પાછી લેવાની હકીકત તથા સાંધ ખરી રીતે વસુલ કરવામાં આવેલી તે તેણે સાબેત કરવી જોઈએ. આ હકીકત પ્રતક્ષ અને ખાસ પુરાવથી સાબેત કરવાનો બોલે જમીનદારને શીર છે. ૩ આઆ. ૩૬૪.

૩૩૪—વાદીની જમીનદારીમાં પ્રતીવાદીના કબજામાં અમુક જમીન છે એમ કબુલ કરવા માં આવ્યું છે અને તેમાંની કેટલીક જમીન

મીન સાંધ આપનારી છે માટે તેમાંની કોઈ જમીન માફી છે એમ સાબેત કરવાને પ્રતીવાદીઓ મરજી રાખતા હોય તો વાદી જમીનદારને તમામ અગર જો તેમાંની કોઈ જમીન માલની છે એમ સાબેત કરવાની ફરજ પાડતા પેહેલાં તે હકીકતનો પ્રથમ ફર્શનીક પુરાવ આપવાને બંધાએલો છે. ૬. સો. રી. ૬૬૬.

૩૩૫—અમુક જમીન માહાલની કહેવામાં આવી છે તે પ્રથમના જમીનદારે લાખીરાજ તરીકે કપટ ભરેલી રીતે ખીજાને આપેલી છે માટે તેનો ખાસ કબજો લેવાના દાવામાં તે જમીન માહાલની છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. ૨ હે. ૩૬૨.

૩૩૬—વાદીની મુસક્કતમાંની જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરેલો છે તેમાં પ્રતીવાદીએ તે જમીન માફી છે એવી તકરાર ખતાવેલી છે માટે તે હક સાબેત કરવાનો બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૧૫ વી. રી. ૨૯૯.

૩૩૭—વાદીએ એમ સાબેત કરવું જોઈએ કે પ્રથમ તેણે જમીનનો ઠરાવ કરવાને મરજી કરી હતી અને તે વીશે તેને ના કહેવામાં આવી છે એમ પાછી લીધેલી જમીનનો કબજો લેવાના દાવામાં ઠરાવેલું છે. ૨ વી. રી. ૨૩૯.

૩૩૮—ઠરાવેલું છે કે હકીકત ઉપરથી પુરાવાના બોલ વીશે કાયદાનો જે નીયમ છે તેથી વ્યાજખી કારણ હોય તો નીચેની કોર્ટ જુદાં ચાલી શકે છે. પણ જે રીતે જે ચાલે તે રીત ઇનસાફને ધણું અનુસરતી હોવી જોઈએ. ૧૫ વી. રી. ૧૮૩.

૩૩૯—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદી પાસેથી કબજો હોડાવવાના દાવામાં જમીન માલની છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. અને વાદી અને તેની જગોએ આગળ થઈ

ગએલા હોય તે જમીનની સાંધ લીધી છે એમ પણ સાબેત કરવાતું છે. ૨૩ વી. રી. ૩૮૮.

૩૪૦—લાખીરાજ હક્ક સાબેત કરવાને વાદી કોર્ટમાં આવે તે કટલાક વરસ સુધી કબજાને પુરાવ દેખીતો લાખીરાજ તરીકેનો હોય તેથી તેને હક્ક સાબેત કરવાની માફી મળતી નથી. ૭ વી. રી. ૪૫૮.

૩૪૧—વાદી પાસેથી પ્રતીવાદીએ કબજાને લેઈ લીધેલો તે કબજાને લેવાના દાવામાં કરાવ્યું છે કે જમીનદારે અમુક તારીખ પછી લાખીરાજ હક્ક ઉત્પન્ન થએલો છે એમ સાબેત કરવાનું છે ૨ વી. રી. ૩૦૩-૨ હે. ૯૦ માસ ૨૧૫.

માલનું વેચાણ.

૩૪૨—નમુનાથી માલ વેચવામાં આવે તો જે સખસ એમ કહેતો હોય કે નમુના પ્રમાણે માલ નથી તે સખસને શીર પુરાવનો બોલે છે. બર્ક ૨૭૬.

મેહેસુલ બાકી સાફ લીલામ.

૩૪૩—અમુક જળ કર લેવાને કાયમ કરાવવાળી મીલકતના લીલામમાંથી ખરીદ કરનારે દાવો કરેલો છે તે જળકર પ્રતીવાદીઓના કબજામાં સુમારે પચાસ વરસથી છે અને જે ઉપર કાયમ થતા પહેલાંની તારીખથી અમુક જમીનના હક્કની સાથેના હક્ક તરીકે દાવો રાખેલો છે. તેમાં કરાવવામાં આવ્યું છે કે વાદીએ પોતાનો હક્ક છે એમ સાબેત કરવાનું છે માટે પુરાવનો બોલે તેને શીર છે. ૧૨ બ. લો. રી. ૨૧૦, ૨૦ વી. રી. ૪૪.

૩૪૪—અમુક જમીન બ્યારે પડતર હોય ત્યારે તે વખતનો જમીનદાર પ્રતીવાદીને આપતો હતો તે જમીનની ચડેલા મેહેસુલની બાકી સાફ એક મુઠો વેચાવવામાં આ-

વેલો તે બાબત ખરીદદારે દાવો કરેલો છે. વાદીએ કહ્યું છે કે આ જમીન જે મીલકતનો કાયમ કરાવ કરવામાં આવેલો છે તેમાં આવી ગએલી છે પણ વાદી તે સાબેત કરી શક્યો નહી તેથી દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો છે. ૫ વી. રી. ૮૦.

૩૪૫—અમુક મીલકત ઉપર માહારા હક્કનો બોલે છે એમ જે પક્ષકાર કહેતો હોય તે પક્ષકારને શીર તે શુદ્ધ બુધ્ધીનો હક્ક છે એમ સાબેત કરવાનું છે. ૫ વી. રી. ૧.

૩૪૬—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૧ ની ક. ૩૭ ના વીશેષ કરનાર માહારી પાસેથી કબજાને છોડાવી શકતો નથી એવો રૈયત દાવો રાખતી હોય તો તેનો કબજાને ફવારપનો છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે તે રૈયતને શીર છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૨૯.

ચડેલી સાંધ બાબત લીલામ.

૩૪૭—બંગાળના સને ૧૮૬૯ ના આક્ટ ૮ સાંધ બાબતનો છે તેની કલમ ૫૯ અને ૬૦ પ્રમાણે પેટા હક્કદાર પાસેથી ખરીદ કરનારે પ્રતીવાદીના કબજાની જમીનનો કબજાને લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં કરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીનો તે જમીન ઉપરનો હક્ક સદરહુ સાંધના આક્ટની ક. ૬૬ પ્રમાણે વાદીને દૂર કરવાનો હક્ક છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને શીર છે. ઈ. લો. રી. ૧૩ કલકતા. ૧.

૩૪૮—સને ૧૮૧૯ ના કાયદા ૮ પ્રમાણે એક પટની હક્કનું વેચાણ ૨૬ કરવાને જમીનદારે દાવો કર્યો. એવા કારણથી કે નોટીસ બજેલી નથી. તેમાં કરાવ્યું છે કે પુરાવ આક્ટની ક. ૧૦૬ ના હેતુ પ્રમાણે નોટીસ બજાવેલી છે. એમ સાબેત કરવાનો

બોલે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૨૧ વી. રી. ૩૮૭.

હુકમનામાની બળવણીમાં લીલામ.

૩૪૬—હુકમનામાનો દેણદાર ગેરસીર-
સ્તે થયાના કારણથી હુકમનામાની બળવણી-
માં થએલુ લીલામ રદ કરવાને દાવો કરે તો
ગેરસીરસ્તે થએલુ છે એમ સાબેત કરવાનો
બોલે તેને શીર છે. ૨ વી. રી. ૭૪ માર્સ
૫૯૨, ૨ ઇંડીયન બ્યુરીટ ૧, ૫ વી. રી. ૭,
૯ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૩૨૪.

૩૫૦—કપટના કારણથી બળવણીમાં
થએલુ લીલામ રદ કરવાને દાવો કરવામાં
આવે તો તે કપટ સાબેત કરવાનો બોલે
વાદીને શીર છે. ફક્ત પ્રોસેસ કાઢાડવામાં
ગેરસીરસ્તે થએલુ હોય તેથી કપટ સાબેત
થતુ નથી. પછી લીલામમાં થએલી માગણી-
ઓ એટલી બધી થોડી હોય કે જેથી અંદેશો
ઉત્પન્ન થાય તોપણ ચીંતા નહી. ૨૪ વી.
રી. ૩૮૮.

૩૫૧—ફટલાંક વરસો ઉપર હુકમના-
માની બળવણીમાં સ્થાવર મીલકત વેચવામાં
આવેલી તે પ્રતીવાદીએ ખરીદ કરેલી તેથી
તે ખરીદદાર ઉપર હુકમનામાના દેણદારે તે
જમીન બાબત દાવો કર્યો તેમાં ફટલાંક કાર-
ણો હતાં તેની સાથે એક એવું કારણ હતુ કે
સને ૧૭૯૫ ના બંગાળના કાયદુ ૨૦ ની
કા. ૧૨ પ્રમાણે જે નોટીસો કાઢાડવાની જ-
રૂર છે તે લીલામ કરતા પહેલાં ચોડવામાં આ-
વી નહી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે નોટી-
સો ચોડવાની કસુર કરવામાં આવી છે એમ
સાબેત કરવાનો બોલે તે વાદીને શીર છે મા-
ર્સ. ૫૯૨-૫ વી. રી. ૭-૯ મુર ઇંડીયન અ-
પીલ્સ. ૩૨૪-૧ ઇંડીયન બ્યુરીટ. ૧

૩૫૨—કપટના કારણથી હુકમનામાની
બળવણીમાં થએલું લીલામ રદ કરાવવાના

દાવામાં વાદીએ કહેલું છે કે તે કપટ માહારા
બળવણીમાં અમુક વખતેજ આવેલું છે. તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે વાદીઓએ તે કપટ બજાવો
જે વખત કલ્સા છે તે વખત પહેલાં તે બ-
ણતાં હતાં એમ સાબેત કરવાનો બોલે પ્ર-
તીવાદીઓને શીર છે. ઇ. સો. રી. ૬ અલ્ફા
બાદ. ૪૦૬.

૩૫૩—એક હુકમનામાની બળવણી-
માં અમુક મીલકત ઉપરનો તે હુકમનામાના
દેણદારનો હક સખંધ જપ્ત કરવામાં આવ્યો
તેથી તે દેણદાર પાસેથી કરાવી લીધેલા વે-
ચાંણુ ખતોની રકમ વાદીએ દાવો કર્યો. પણ
તે દાવો કાઢાડી નાંખવામાં આવ્યો અને તે
મીલકત વેચાવવામાં આવી. હુકમનામાના દે-
ણદારે લીલામમાંથી તે મીલકત ખરીદ કરી
અને પ્રતીવાદીને વેચાંણુ આપી અને પ્રતીવા-
દીએ વાદી પાસેથી કબજો લીધો. તે ઉપરથી
વાદીએ પોતાના વેચાંણુ ખતની રકમ કબજે
લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે વે-
ચાંણુ શુદ્ધ બુદ્ધીતુ છે એમ સાબેત કરવાનો
બોલે તદ્દન વાદીને શીર છે એમ નથી. પણ
વળી પ્રતીવાદીએ ગુનરેસો પુરખ નાપાસવો
નૅંદરે. ૨ બં. સો. રી. ૩૨૬.

૩૫૪—વડીઆઈ પાસેથી ખરીદ કર-
નાર દીકરી જેના હાત સખસે શુદ્ધ બુદ્ધીથી
અને નોટીસ વીના મીલકત ખરીદ કરી હોય
તેની પાસેથી કબજો છોડાવવાને કોર્સીસ કરે
તો પછી કપટનો હેતુ સાબેત થએલો ના હોય
તોપણ તે વ્યવહાર શુદ્ધ બુદ્ધીથી થએલો છે
એમ સંપુર્ણ અને સંતોષકારક પુરાવથી સા-
બેત કરવાની જરૂર છે. વી. રી. ૭૭.

૩૫૫—બળવણીમાં થએલુ લીલામ
શુદ્ધ બુદ્ધીથીનું નથી પણ સાજસનું છે એવા
કારણથી તે લીલામ રદ કરવાને દાવો કરવામાં
આવ્યો. તો તેમાં પુરાવનો બોલે વાદીને સી-

૨ છે અને એવી હકીકત બતાવવામાં આવે કે તે વહેવારની શુદ્ધ બુદ્ધિની બાબતમાં ક-
ઠતક અંદેશો ઉત્પન્ન થાય તો તેથી વાદીને
બસ નથી. પરંતુ કબજે લેવાને તથા વેચાંબુ-
ના આધારથી વાદીનો હકક ઠરાવવાને દાવો ક-
રવામાં આવે તો હુકમનામના દેણદારે લખી
આપેલા દસ્તાવેજ તે રજુ કરે તેથી બસ થ-
તુ નથી. વાદીએ વેચાંબુ આપનારની બાબ-
તમાં પોતાની જે સ્થિતિ હોય તે સ્થિતિ ઉ-
પરથી તથા એવી હકીકત હોય કે જેથી વે-
ચાંબુ લીધાનો સંગ્રહ ના હોય તે ઉપરથી જે
અંદેશો ઉત્પન્ન થાય તે અંદેશામાંથી વાદીએ
છુટા થવું જોઈએ. ૨૩ બી. રી. ૧૪૧-૨૪
વી. રી. ૨૦૯.

૩૫૬—હુકમનામો દેણદાર એક તર-
ફી ફેસલો ૨૬ કરવાને અરજ કરે એવા દાર-
જથી કે માહારા ઉપર સમન્સની બબલણી
અસરદારક રીતે થએલી નથી તો તેણે પોતાનો
પુરાવ આપવો જોઈએ અગર પ્રથમ દર્શનીક
રીતે તે હકીકત બતાવવી જોઈએ. ૨૧ વી.
રી. ૨૪૨-૨૨ વી. રી. ૪૨૩.

૩૫૭—સને ૧૮૧૩ માં એક દસ્તા-
વેજથી દેવની ધર્મ પ્રમાણે પુજા કરવાને જ-
મીન અર્પણ કરેલી હતી અને સને ૧૮૨૦ માં
એક વહંચણનો લેખ થયો તેમાં તે અર્પણ મં-
જુર રાખેલું હતું. વાદીએ તે મીલકત બીજાને
આપેલાં તે આપવું ૨૬ કરવાને તથા અર્પણના
દસ્તાવેજોનો દૂર દરાવવાને દાવો કર્યો. મીલ-
કતના કબજેદારોએ કહ્યું છે કે પાછળથી વહં-
ચણનો લેખ સને ૧૮૪૫ માં લખવામાં આવ્યો
હતો. અને કુટુંબનો જ્યહવાર છે તે ઉપરથી તે
દૂર ૨૬ કરવાનો ધરાદો જણાયો હતો. તેમાં
ઠરાવ્યું છે કે તે દૂર કર્યો છે એવું સાબેત કર-

વાનો બોલે તે કબજેદારોને શીર છે અને ને
તે સાબેત ન કરે તો વાદીના દાવાના જવાબમાં
તેઓ મુદતના કાયદાની તકરાર બતાવી શકતા
નથી. ૧૦ બી. લો. રી. ૧૯-૧૭ વી. રી. ૪૧-
૧૪ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૨૮૯.

દાવાનો આંક.

૩૫૮—જ્યારે પ્રતીવાદી એમ કહેવો
હોય કે દાવાનો આંક વધારે બાંધેલો છે તો
તે કહેવાનું સાચાપણું સાબેત કરવાનો બોલે
તે પ્રતીવાદીને શીર છે. ૫ બી. લો. રી. ૬-૧૩
વી. રી. ૩૨૭.

ખોટી રીતે મીલકત વાપરવી.

૩૫૯—દિવાની કામ ચલાવવાની રીતી-
ના કાયદા પ્રમાણેના દાવામાં વાદીઓએ કહ્યું
છે કે પ્રતીવાદીઓએ ખોટી રીતે અને જબ-
રાઈથી જે કાટનાં લાકડાં અર્થાત્ રીતે વાદીના
કબજામાં હતાં અને જે ઉપર તેનો હકક હ-
તો તે લાકડાં પ્રતીવાદીઓ લેઈ ગએલા છે
તેથી તે લાકડાં દાવાના ખર્ચ સાથે અપાવો
એવો દાવો કરેલો છે તેમાં જે એમ સાબેત
થાય કે વાદીના ખરી રીતના અગર અર્થાર્થ
રીતના કબજામાંથી જબરાઈથી અને ખોટી
રીતે તે મીલકત પ્રતીવાદીઓએ લીધી છે તો
પછી પ્રતીવાદીઓનો તે લાકડા ઉપર હકક છે
એમ પ્રતીવાદીઓને બતાવવાનું છે. આ કામમાં
વાદીએ પોતાનો કબજો અમર જબરાઈથી
કબજો ગએલો અથવા ખોટી રીતે તેનો ઉપ-
યોગ કરવામાં આવ્યો છે એમ સાબેત કરી
શક્યો નથી અને પ્રતીવાદી તે લાકડા ઉપ-
રનો પોતાનો હક સાબેત કરી શક્યો છે માટે
પ્રતીવાદીના લાભમાં ઠરાવ થવો જોઈએ. ૭
વી. રી. ૨૮૬.

પરચુરણ ફેસલાઓ.

૩૬૦—સરકારે વારસીક રકમ આપવા-
ની તે રકમ ખરીદ કરનારે તે એક હુકમના-

સાની બાજવણીમાં ખરીદ કરી હતી અને તે વારસીક રકમને તો રાગરાસ હક્ક કહેવામાં આવતી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ રકમ આપવાની બાબતમાં તે કાઠ બીજાને આપી શકાય નહીં એવું કાંઈક રહેલું છે એ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને સીર છે. ૫ વી. રી. ૫૫-૮ મુર ઇંગ્લીયન આર્ટિકલ ૧.'

૩૬૧—વાદીની જમીનમાં ધણે પ્રતી-વાદીઓએ નવો રસ્તો કરેલો તે બંધ કરાવવાને અને પ્રતીવાદીઓએ જુનો જે રસ્તો બંધ કરેલો તે ખુલ્લો કરાવવાને દાવો કરેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે આ દાવામાં ફક્ત તપાસ કરવાનો સવાલ એટલો છે કે વાદીની જમીનમાં રસ્તો કરીને પ્રતીવાદીએ પ્રવેશ કરેલો છે કે નહીં. તે જમીન વાદીની છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને સીર છે. ૩ બં. લો. રી. ૩૫૧-૧૨ વી. રી. ૨૭૫.

૩૬૨—મરનાર હુકમનામાના દેણદારનો વારસ તે દેણદારની કેટલીક મીલકતનો કબજો કબુલ કરતો હોય તો તે મીલકત કેટલી છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે તે વારસને સીર છે અને તે હુકમનામાવાળાને સીર નથી. ૨ વી. રી. ૪૧.

૩૬૩—ઈનકમટાક્સનો હિસ્સો લેવાને એક સહહિસ્સેદારે દાવો કરેલો તેમાં નીચેની કોર્ટ ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદી વહીવટદાર છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીએ પોતાના હિસ્સાની સાંચ વસુલ કરવાને બીજા સખસો નીમ્યા હતા એવું બતાવવાને દસ્તાવેજ ફક્ત રજૂ કરેલો છે તે કબજે બંધ થવાના પુરાવ વીના કરેલો છે માટે વાદીનો કબજે બંધ થ-એલો છે એમ સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને સીર છે તે જતો નથી. ૫ વી. રી. ૧૬૮.

૩૬૪—વીસ વરસ કરતાં વધારે મુદ-તથી મુંબાર્જના કાજ તરીકે વાદીએ કામ

કરેલું એમ બતાવવામાં આવેલું છે તેથી પ્ર-તીવાદીએ તે કામ કરતાં વાદીને હરકત કરી. અને તેને શી મળતી હતી તેમાંથી બાતમ ક્યો. તે બાબતના પ્રતીવાદી ઉપરના દાવામાં વાદીને ગેરકાયદે નીમેલો છે એમ બતાવવાનો બોલે પ્રતીવાદીને સીર છે અને તે બતાવ-વાને બે પ્રતીવાદી કસુર કરે તો વાદીને જી-તવાનો હક્ક છે. ૧ મુંબાઇ ૧૦.

• ૩૬૫—એક ઇસ્તારનામાનો દસ્તાવેજ કરીને કુટુંબની ગોઠવણ કરવામાં આવેલી તેની રકમ મજબૂરી મીલકતનો હિસ્સો લેવાને વાદીએ દાવો કરેલો છે તેમાં જરૂરીઆત સરતો બને ત્યારે તે મીલકત મળવાની હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે મજબૂર કુટુંબની મીલ-કતના હિસ્સાના દાવાની બાબતમાં જે પુરા-વના બોલનો નીયમ છે તે પ્રતક્ષ રીતે લાગુ થતો નથી અને વાદી પોતાના દાવાના કાર-ણનો કેટલો પ્રથમ દર્શાવીને પુરાવ આપવાને બંધાયેલી છે. ૧૦ વી. રી. ૧૮૪.

૩૬૬—પ્રતીવાદી પાસેથી સાંચનો હિ-સ્સો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વાદીનો કેટલો હિસ્સો છે તે સાબેત કરવાનો બોલે વાદીને સીર છે. ૧૯ વી. રી. ૨૮૫.

૩૬૭—વાદીએ પોતાના દત્ત લેનાર બાપની મીલકતનો કબજો લેવાને દાવો ક્યો. એવું કહીને કે વીધવા રાધાબાઇને તે મીલ-કત ગીરો આપવાનો હક્ક નહીં હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે ગીરો આપવાને ખરી જરૂર હતી એમ સાબેત કરવાનો બોલે નંબર. ૩ ના પ્રતીવાદી બેર ઉપર છે. ૬. લો. રી. ૧૧ મુંબાઇ ૬૦૯.

૩૬૮—હિંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે થતા અનુમા-નો બોલ મુસલમાનોને લાગુ થાય છે. માટે જે સખસ તે શાસ્ત્ર વીરુદ્ધ નીયમ કહેતો

હોય તે સખસને શીર* તે નીચમ સામેત કરવાનો બોબે છે. વળી ઠરાવેલું છે કે મીલકત વડીલોપાઈત છે એ સામેત કરવાનો બોબે વાદીને શીર છે. આમા કામોમાં પ્રતીવાદીને શીર પુરાવનો બોબે નાંખવાને કેટલોક પુરાવ જોઈએ તેનો આધાર દરેક કામની હકીકત ઉપર છે. ઇ. સો. રી. ૧૨ મુંબાઈ પાનું ૨૮૦.

૩૬૬—ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીએ પોતાની જમીનો હુકમ કાયમ રાખવાનો હુકમ મેળવ્યો છે. અને વાદી આ દાવો કરીને તે હુકમ વીશે વાંધો લે છે. માટે વાદીએ પોતાની હકીકત સામેત કરવાની છે અને તે વેચાણ હકથી દાવો રાખે છે માટે વેચાણની કીમત આપેલી છે એમ વાદીએ સામેત કરવાની જરૂર છે. ઇ. સો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૨૭૦.

૩૭૦—એક હાંદુએ વુધલ કરીને બીજાને માટે મીલકત મુકેલી હતી પછી તે મીલકત તે વસીયત કરનારના કુટુંબના જંગમુતોએ વડીલોપાઈત છે એમ કહ્યું માટે તે મીલકત વડીલોપાઈત છે એમ સામેત કરવાનો બોબે વાદીએ શીર છે. ઇ. સો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૧૨૨.

૩૭૧—બાપની હયાતીમાં વહેંચણું કરાવવાના હકક બાબત દાવો રાખતો હોય અને વીશેશે કરીને જંગમ મીલકત બાબત હોય તો હમેશાં ધણો શક પડે છે અને જુદા જુદા અબીપ્રાય થાય છે અને તેથી હાંદુશાસ્ત્રમાં તે આવી જાય છે એવું અનુમાન થતું નથી. કારણ કે વીરૂ રીવાજ ના હોય તો બોબ મુસલમાનોને હાંદુશાસ્ત્ર લાય છે માટે તેવા મુસલમાનોને પક્ષકારને તેવો હક્ક કહેતો હોય તે પક્ષકારને શીર તેવો હક સામેત કરવાનો બોબે છે. એકાદ સખસે પૈસો એકઠો કરેલો હોય અને તે પૈસો વડીલોપાઈત મીલકત છે એમ કહે-

વામાં આવતું હોય તો જે મીલકત વારસામાં લીધેલી છે તે મીલકતથી તે પૈસો એકઠો કરવામાં અગત્યની રીતે મદદ થએલી છે એમ બતાવવું જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૧૩ મુંબાઈ ૫૩૪.

૩૭૨—ઠરાવેલું છે કે લખા કલ્યાણજી ગુજરી ગયો તે વખતે તેણે મજબારી મીલકત મુકી હતી એવું સામેત કરવાને કાંઈ પુરાવ નથી. તે સખસ પોતાના બાહ જીવણ સાથે મજબારે હશે પરંતુ તેઓની પાસે મજબારી મીલકત હતી એમ તે ઉપરથી નીકળતું નથી. જે કે અનુમાન પ્રમાણે દરેક હાંદુ કુટુંબ જમવામાં પુજા કરવામાં અને મીલકતમાં મજબારી હોય છે પણ તેથી દરેક કુટુંબ પાસે મીલકત છે એમ અનુમાન થતું નથી. કુટુંબની અસલ મીલકત હતી એમ કયુલ થયેલું ના હોય તો મજબારી મીલકત હતી એમ સામેત કરવાનો બોબે દાવેદારને શીર છે. સખસ વાદી કહે છે કે મજબારી મીલકત હતી તો તે હકીકત પોતે સામેત કરવાને બંધાએલો છે પણ તે સામેત કરી શક્યો નથી. ઇ. સો. રી. ૧૩ મુંબાઈ ૬૧.

૩૭૩—એક ખતના અસલ પક્ષકારોના પ્રતીનીધીઓ વચ્ચે ખતની રીઠએ દાવો આલેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ દાવાની રકમ ઓછી કરવાને ઝાશીસ કરી એવા કારણથી કે તે ખતની તમામ રકમ મળેલી નથી. કારણ કે તે ખતનો કેટલોક અવેજ જુના દેવાનો છે અને કેટલીક રકમો હીસાબમાં જમે માંડેલી છે તે સેવામાં આવેલી નથી. તેમાં હાયકોર્ટ અસલ કોર્ટના હુકમનામાથી તે રકમો અપાએલી નહીં તેટલું હુકમનામું ફરાવેલું છે તે સાથે જુડીશીયલ કમીટી મળતી આવી છે. કારણ કે અસલ કોર્ટ પુરાવાના બોબની વ્યવસ્થા બરોબર કરેલી નથી. અને વાદી જણે લેહેણું સામેત કરવાને પોતાના ચોપડા ઉપર આધાર રાખ-

તો હોય એમ આલેલું છે અને વળી પુરાવનું વળન કરવામાં તેમણે ચુક કરેલી છે. ઇ. લો. રી. ૯ અદલાબાદ ૭૧૩.

૩૭૪—વાદીની પટની જગીર પૈકીની કેટલીક જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો છે અને તે જમીન તેના ખેડુતના ઉપરના યએલા હુકમનામાની બળવણીમાં વેચાવવામાં આવેલી તે પ્રતીવાદીએ ખરીદ કરેલી છે તેથી પ્રતીવાદીએ તે દાવામાં એવી તકરાર બતાવી કે તે ખેડુતનો કબજો રાખવાનો કાયમ હક્ક છે અને તે બીજાને આપવા લાયક છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે બીજાને આપવા લાયક છે એ સાબેત કરવાનો બોલો પ્રતીવાદીને સીર છે. ઇ. લા. રી. ૧૫ કલકતા ૮૯.

૩૭૫—જે કામમાં ગીરોછોડાવીને જમીનનો કબજો લેવાને વાદી દાવો કરે તે કામમાં અને જે કામમાં જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો હોય અને પ્રતીવાદીએ વીરદ બાર વરસના કબજાનો જવાબ આપેલો હોય તે કામોની વચ્ચે પુરાવના બોલ વીરો સ્પષ્ટ બેદર. દરેક કામમાં વાદીએ પોતાના હક્ક વીરો તકરાર કરવી જોઈએ અને જે હક્ક વીરો ઈચ્છુ હોય તો પ્રતીવાદીને પોતાનો જવાબ સાબેત કરવાની ફરજ પાડતાં વાદીએ એકામાં એકા પ્રથમ દર્શનીક પુરાવથી પોતાનો હક્ક સાબેત કરવો જોઈએ. જે કામમાં વીરદ બાર વરસના કબજાનો જવાબ હોય તે કામમાં પ્રતીવાદીએ હક્કની તકરાર કરીને તે સાબેત કરવો જોઈએ અને એમ બતાવવું જોઈએ કે વાદીએ પોતાનો જે હક્ક બીજા રીતે સાબેત કરેલો છે અગર તેના તે હક્ક કબુલ થએલો છે તે તેણે ખોએલો છે. ગીરોથી છોડાવીને કબજો લેવાના દાવામાં તે દાવાના પ્રકાર ઉપરથી પ્રતીવાદીનો અગર તેની જગાએ અગળ થઈ ગએલા સખસનો કબજો કાયદે-
૧૫

સર છે એમ પ્રથમથી ધારવામાં આવે છે માટે દાવાની અરજીમાં વાદીએ એમ બતાવવું જોઈએ કે અમુક હક્ક ઉપર હું આધાર રાખું અને તે હક્ક દાવાની ભારીએ કાયમ છે માટે પોતાનો તે હક્ક મુદતની અંદર છે એમ બતાવવાને પ્રથમ દર્શનીક પુરાવના આપે તો તે દાવાવાળી મીલકત ઉપર પોતાનો હક્ક સાબેત કરી શકતો નથી. ઇ. લા. રી. ૧૧ અદલાબાદ ૪૩૮.

મ.

મુખ્યજીજ્ઞાસીનો પુરાવ.

જીદાં જીદાં કામોમાં તેવા પુરાવની બુજ.

૧—હકીકત અગર હક્ક સાબેત કરવાને જે મુખ્ય જીજ્ઞાસીનો પુરાવ માનવા લાયક હોય તો તે દસ્તાવેજ પુરાવ સીવાય બસ છે. ૮ વી. રી. ૩૬૬, ૯ વી. રી. ૧૨૫, ૧૨ વી. રી. ૩૯૪, ૧૮ વી. રી. ૩૨૩ તથા ૩૪૮.

૨—જ્યારાધથી કબજો છોડાવવામાં આવેલો છે એમ કહીને દાવો કરવામાં આવેલો હોય અને તેમાં મુખ્યજીજ્ઞાસીનો પુરાવ માનવા લાયક અને લગતો હોય તો તે કબજો સાબેત કરવાને બસ છે. ૮ વી. રી. ૩૨૮, ૯ વી. રી. ૧૫૫.

૩—કાંઈ પણ દસ્તાવેજ પુરાવ આ દેશમાં ખરી રીતના કબજાની સાથે જોડાએલો હોય (જેમ કે પટા કરારો, ઉધરાતના કાગળો વીગરે) તો તે પુરાવ સીવાય જમીનનો કબજો સાબેત કરવાને અમુક હકીકતથી ફક્ત મુખ્યજીજ્ઞાસીનો પુરાવ બસ નથી એમ ઠરાવેલું છે. ૮ વી. રી. ૩૪૧, ૧૩ બ. લો. રી. ૪૨૭, ૨૧ વી. રી. ૩૪૦. ઇંગ્લેન્ડ અપીલ્સ ૧૬૨.

૪—સીમાડાની તકરારમાં કબજો અગર હક્ક સાબેત કરવાને મુખ્યજીજ્ઞાસીનો પુરાવ

ખીલકુલ યસ નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ ખાતું. ૧૩૫.

૫—જીખાનીનો પુરાવ જો માનવા લાયક હોય તો ભોગવટાનો હકક સાબેત કરવાને કાયદેસર રીતે યસ છે. ૭ વી. રી. ૪૬૨.

૬—વેચાણની કીમત લેવાના દાવામાં તે કીમત કેવી રીતે વહેંચી આપવામાં આવી છે તે ખતાવવાને મુખજીખાનીનો પુરાવ ઘખલ કરવા લાયક છે. ૭ વી. રી. ૪૦૮.

૭—એવાં કેટલાંક કામો હોય છે કે જેમાં ખોળાધરી અને તેની રકમ વીશે કોઈ મુખજીખાનીના પુરાવ ઉપરથી ચાલી શકે છે પણ તેવો મુખ જીખાનીનો પુરાવ અદેશ્વા વીનાનો હોવો જોઈએ. ૨ વાવ્યપ્રાંત ૨૧૦.

૮—દેશી વંશાવળી સાબેત કરવામાં જો કાંઈ જન્મનું તથા મરણનું રજીસ્ટર ના હોય તો મરનારના સગાઓનું મુખજીખાનીનું કહેવું પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧ ઇંગ્લીશ ન્યુરીઝ ૧૩૨-૧ મદ્રાસ ૯૨.

૯—હીસાબ થએલો હતો તે મુખજીખાનીના પુરાવથી સાબેત થઈ શકે છે. ૧ મદ્રાસ ૧૮૩.

૧૦—સામા દસ્કતની રૂઝમે જે દેવું હોય તે ફક્ત મુખજીખાનીના પુરાવથી વસુલ આપેલું છે એમ સાબેત થઈ શકે છે. ૧ મુંબાઈ ૧૧.

૧૧—લખેલો કરાર પુરો કરવામાં આવ્યો છે એ વીશે મુખજીખાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૨ મદ્રાસ ૪૧૨.

૧૨—ઠરાવેલું છે કે જો કે ગીરો ઉપરનું દેવું નાણાં આપી વસુલ આપવાની સરત હોય તોપણ ગીરો રાખનાર નાણાની કીમત જોટલી ચીજ લેઈ વસુલ લેવાને મુખજીખાનીથી પોતે ખંખાઈ શકે છે. ૫૪૧ તે ગીરો

ઉપરના દેવા વીશે લખેલો કરાર થએલો હોય તેની ચીંતા નહીં. તે કરાર પુરો કરવામાં આવે અને વસુલ આપી પતાવવામાં આવે એ હકીકત તે કરારથી તદન જીદી છે. ૨ આગ્રા. ૧૬૩.

૧૩—એકાદા દસ્તાવેજમાં એવો ઠરાવ હોય કે તે દસ્તાવેજ ઉપર વસુલ આપ્યાનો શેરો કર્યા સીવાયનું વસુલ કબુલ કરવામાં આવશે નહીં તો તેથી વસુલ આપ્યાનો ખીજો પુરાવ ખાતલ થતો નથી. ૫ મદ્રાસ ૪૫૧-૧ વાવ્યપ્રાંત ૧૪૬.

૧૪—એક કીસ્તખંદી ખતની રૂઝમે દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ એવી તકરાર કરી છે કે અમુક મીલકત વાપરવાને તે ખત લખી આપતી વખતે મુખજીખાનીથી કરાર કરેલો હતો અને તે પ્રમાણે તે મીલકત વાદીને અમે સોંપેલી છે અને તે મીલકત વાપરવાથી આ દેવું પતી ગયેલું છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે પ્રતીવાદીનું જે કહેવું છે તેથી ફક્ત વસુલ આપ્યાની તકરાર થાય છે માટે પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ પ્રમાણે આવી તકરારના આધાર વીશે તપાસ કરવાને કાંઈ હરકત થતી નથી. માટે સદરજી રીતે આપેલી જમીનમાંથી થએલા નફામાંથી તે કીસ્તખંદીનાં તમામ નાણાં અંગર તેનો કાંઈ ભાગ વસુલ થએલો છે કે નહીં તેની તપાસ કરવાને કામ પાછું મોકલવામાં આવેલું છે ૪ કલકતાલો. રી. ૨૭૪. લખેલાં દસ્તાવેજો વીશે ખુલાસો તથા પક્ષકારોનો ધરાદો.

૧૫—અમુક ગીરો ખત પ્રથમ થએલું છે કે નહીં એ વીશેનો સ્વાભ (ગીરો આપનાર અને ગીરો રાખનારની વચ્ચે નહીં) ઉપતન થયો હોય તો ગીરો રાખનારની મુખજીખાનીની સાહેદી એવી હોય કે તે થએલું છે તો તે ગીરોખત રજી કર્યા વીના તે હકીકત સા

ખેત કરવાને બસ છે. ઈ. સો. રી. ૧૨ કલ-
કતા. ૫૨.

૧૬—એક પક્ષકાર એમ બતાવે કે અ
ના લાભમાં એક ખત લખી આપવામાં આ-
વ્યું છે પણ તે ખરી રીતે બ ના લાભનું છે
અને અ તે ખતમાં ફક્ત બ ના ગુમાસ્તા
તરીકે પક્ષકાર છે તો તે બતાવવાને તે મુખ-
ત્યાર છે. માર્સ. ૩-૧ હે. ૨૪.

૧૭—હીંદુઓની વચ્ચમાં અ ને વાસ્તે
જમીનનામાની ખરીદ કરવામાં આવી છે અને
અ ને જે ખત લખી આપી વેચાણ આપ-
વામાં આવ્યું છે તે ખરી રીતે અ બ અનેક
એ ખરીદ કરેલી છે એવું બતાવવાને મુખજી-
વાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૨
મદ્રાસ. ૨૬.

૧૮—એક દસ્તાવેજમાં જે પક્ષકારનું
નામ વાપરેલું છે તે બીજા સખસ તરફથી
ફક્ત એનામી છે એવું બતાવવાને મુખજી-
વાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૬
વી. રી. ૧૯૧.

૧૯—દસ્તાવેજનો ખુલાસો કરવાને મુ-
ખજીવાનીનો પુરાવ દાખલ થઈ શકે છે પ-
રંતુ તેમાં તે ઠરાવો હોય તે ખુલા અને અં-
દેશા વીનાના હોય તો તેમાં ફેરફાર કરવાને
મુખજીવાનીનો પુરાવ દાખલ થઈ શકતો ન-
થી. વી. રી. સને ૧૯૬૪ પાનું ૨૨-૧ વી.
રી. ૯૪-૯ વી. રી. ૫૬૬.

૨૦—લખેલા કરારમાં બતાવેલી વસ્તુ-
ઓ લખવાને સાર તે કરાર બાહારનો પુરાવ
દાખલ થઈ શકે છે. અમુક વખતે અમુક દાણા
આપવા એવો લખેલો કરાર હોય તો કેટલીક
મર્યાદાની સાથે તે કરાર કરતી વખતે કેવી
ખતના દાણા આપવા તે વીશે પક્ષકારોનો જે
હેતુ હોય તે બતાવવાને મુખજીવાનીનો પુ-
રાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૫ મું. ૮૭.

૨૧—લખેલા કરારમાં ફેરફાર કરવાને
અગર તેના શબ્દો ઉપરથી જે અર્થ નીકળતો
હોય તેથી જુદો અર્થ બતાવવાને તે કરાર
બાહારનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી.
પણ તે શબ્દોમાં ક્યુપો અંદેશો હોય તો તેનો
ખુલાસો કરવાને મુખજીવાનીનો પુરાવ દાખલ
કરવા લાયક છે. ૭ વી. રી. ૧૪૪.

૨૨—દસ્તાવેજનો ખુલાસો કરવાને એ-
ટલે એક પટની પટ્ટામાં એક ગામ બતાવેલું
નથી તે બતાવવાનો પક્ષકારોનો ઈરાદો હતો
એવું સાબિત કરવાને મુખજીવાનીનો પુરાવ
દાખલ કરવા લાયક છે. ૮ વી. રી. ૧૫૨.

૨૩—પ્રતીવાદીને જમીન ગીરો આપ-
વામાં આવેલી તે છોડખતને દાવો કરવામાં
આવ્યો તેમાં વાદીઓએ એક દસ્તાવેજમાં સ-
ને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની કલમ ૧૫ પ્ર-
માણે હક્કની કબુલત હતી તે ઉપર આધાર
રાખેલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે દસ્તાવેજ
જે જમીનને લાગુ કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં
આવ્યો છે તે જમીનને તે લાગુ કરવાને મુખ-
જીવાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૫
મદ્રાસ. ૩૨૦.

૨૪—એક ખત લખી આપનારાઓએ
પોતાનું વર્ણન મોજ સના રહેવાશી જમીનદાર
તથા પાટીદાર ર ના અમે દીકરા છીએ એમ
બતાવીને ખતનાં નાણાંની સાનમાં પોતાનો
એક વસો અને પાંચ વીસવાસી હીસ્સો લખી
આપેલો છે. પછી તે ખતની રૂઈએ તે હી-
સ્સા ઉપર અમલ કરવાને દાવો કરવામાં આ-
વ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે સને ૧૮૭૨ ના આ-
ક્ટ ૧ લા ની કલમ ૯૨ નો વીશેષ ઠરાવ ૬
અને કલમ ૯૫ પ્રમાણે તે ખત લખી આપ-
નારાઓએ મોજ સ માં નો પોતાનો હી-
સ્સો સાનમાં લખી આપેલો છે તે બતાવવાને
પુરાવ આપી શકાય છે. ઈ. સો. રી. ૨ અ-

૧૯૫૬. ૮૭૨.

૨૫—અમુક લખેલો કરાર કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રથમ એવું કરાવ કરેલો છે કે અમુક સરતોની સાથે પ્રતીવાદીએ મીલકત વેચાણ આપવાને કમુલ કરેલું છે તેથી વાદીએ તે કરારનો વીશેષ રીતે અમલ કરવાને દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીએ કહ્યું છે કે અમે પક્ષકારોની વચ્ચે જે કરાર થયેલો છે તે તમામ કરાર તે લખેલા કરારમાં નથી. તેથી તેમણે પોતાની તકરારની પુષ્ટીમાં મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ આપ્યો. તેમાં કરાવ્યું છે કે તે લખેલા કરારમાં કેટલીક સરતો પ્રમાણે એવા શબ્દો છે તેનો શો હેતુ છે તે અતાવવાને મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૪. લો. રી. ૬ કલકતા. ૩૨૮-૭ કલકતા. લો. રી. ૧૨૮.

૨૬—પ્રતીવાદીએ એક પ્રેમીસરી નોટથી ૩૧૦૦૦) વ્યાજ સહયે વાદીને આપવાને વચન આપેલું તેથી તે પ્રેમીસરી નોટની રકમ એ દાવો કરેલો છે. પ્રતીવાદીએ પાછળથી ડબલ્યુ હંપર નીચે પ્રમાણે કાગળ લખેલો છે:—વળી હું તમને ૩૧૦૦૦) તથા ૩૬૦૦) એ પ્રમાણે બે રકમો આપવાને જવાબદાર થાઉં તેમાં પાછલી રકમ ઉપર દર વરસે દર સેક્ટે ૨૪ ટકા પ્રમાણે વ્યાજ છે તેમાં કરાવ્યું છે કે જે તે કાગળ ડબલ્યુના નામનો છે તોપણ તે વાદી ને લખેલો છે અને કાગળ તેને આપવામાં આવ્યો હતો એવું અતાવવાને તથા તે કમુલમાં તે દેવું અતાવેલું છે તથા તે પ્રેમીસરી નોટ સંબંધીત છે એવું અતાવવાને મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૫ બં. લો. રી. ૬૩૨-૧૨ વી. રી. ૨.

૨૭—એક જુના દસ્તાવેજનો ફેટલોફ લખેલો બામ ઉપાધ આઈ ગએલો હતો તેથી તે દસ્તાવેજના શબ્દો પુરા પાડવાને મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ દાખલ કરવામાં આવેલો છે તે

અરોબર છે માર્સ ૬૨૦.

૨૮—એકાદો દસ્તાવેજ જુનો હોય અને તેનો અર્થ શક બરેલો હોય તો તે કરી આપનારના કૃત્યો તે દસ્તાવેજના અર્થની પુષ્ટીમાં પુરાવમાં બતાવી શકાય છે. ૪ મુખ્યાઈ ૧૩૯.

૨૯—લખેલા કરારના પક્ષકારો વચ્ચેના વ્યવહાર સંબંધી પક્ષકારોની વર્તણૂક મીલકતની કીમત અને મીજ હકીકત સામેલ કરવાને મુખ્ય ગુણાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૮ વી. રી. ૫૧૫.

૩૦—પક્ષકારનો ઈરાદો નક્કી કરવાને સાર કોર્ટોએ ફક્ત લખત જોવું જોઈએ. અને પક્ષકારો અગર તેઓના સાક્ષીઓ કહે તે જોવાનું નથી. આત્રા સને ૧૮૭૪ પાનુ ૩૯.

૩૧—લખેલા કરારમાં ફેરફાર કરવાને તથા તેથી જુદું અતાવવાને મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી એવો જે નીયમ છે તે જે કામમાં પક્ષકારોનો ઈરાદો પોતાની વચ્ચેનો તમામ કરાર લખતમાં આવેલો જોઈએ એવો ના હોય તેને લાગુ થતો નથી. અને તે પ્રતક્ષ પુરાવો અથવા લખત રીતસર ના હોય તે ઉપરથી જણાઈ શકે છે. ૧૮ વી. રી. ૩૧૯.

૩૨—એક કરારનો ખાસ રીતે અમલ કરતાં સામી હરકત લેવામાં પક્ષકારોનો ઈરાદો ખરી રીતે તે લખેલા દસ્તાવેજમાં બતાવેલો નથી એમ પ્રતીવાદી મુખ્યગુણાનીનો પુરાવથી બતાવી શકે છે. ૧ મુખ્યાઈ ૨૬૨.

૩૩—એક લખેલા કરારમાં કપટ અગર જુલ ના હોય અને પક્ષકારોનો ઈરાદો પોતાનો હેતુ લખેલો અતાવવાનો હોય તો મુખ્યગુણાનીનો પુરાવ તે લખેલા કરારમાં ફેરફાર કરવાને અગર જુદું અતાવવાને આપી શકતો નથી. ખરી રીતે વેચાણ આપ્યાના શબ્દો પક્ષકારે લખેલા હો

તેમ જતાં ફક્ત તે ઝીરે આપવામાં આવ્યું છે એમ પક્ષકારો ફક્ત મુખજુખાનીનો પુરાવથી બતાવી શકતા નથી. તેપણ પક્ષકારોનાં કૃત્ય અને વર્તણુંક ઉપર તથા વેચાણની જે કીમત કહેવામાં આવી હોય તેની રકમ ઉપર તથા વેચેલા હકની ખૂરી કીમત ઉપર નજર રાખીને તે લખતનો અમલ વેચાણ તરીકે છે એ વીરો તપાસ કરવી એ અગત્યની છે. ૫ વી. રી. ૬૮, ૭ વી. રી. ૩૩૪.

૩૪—એક વેચાણ ખત લખી આપીને અ એ બ ને કટલીક મીલકત વેચાણ આપી તે ખત રજીસ્ટર થએલું હતું. ક એ અચ-ક્ષિપાધીકારના હક્કનો દાવો રાખ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અસલ પક્ષકારોના કૃત્ય અથવા તેઓની કહેલી હકીકત લખેલા દસ્તાવેજોમાં જે ધરાવો બતાવેલો છે તેથી જુદો હતો એવું ત્રીજા પક્ષકાર વીરૂદ્ધ સાબેત કરવાને દાખલ કરવા લાયક છે ૫ વી. રી. ૭૬.

૩૫—વાદી તથા પ્રતીવાદીએ મળ્યારા ખતથી અમુક મીલકત ખરીદ કરી તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તેઓએ ખેતાની વચ્ચમાં કેવો ઠરાવ કરેલો છે અને તે ખરીદ કરેલી જમીન કેવી રીતે વહેંચી લેવાની છે તે બતાવવાને મુખજુખાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૭ વી. રી. ૩૫૩.

લખેલા દસ્તાવેજોથી જુદું બ-
તાવવું અથવા તેથી ઉલટું •
બતાવવું.

૩૬—લખેલા કરારના ઠરાવમાં ફેરફાર થાય, વધારો થાય અથવા કમી થાય તેવો તે કરાર વખતનો મુખજુખાનીનો કરાર સાબેત કરવાને પુરાવ લેઈ શકાતો નથી. ૯. લો. રી. ૫ કલકતા ૩૦૦-૪ કલકતા લો. રી. ૪૧૯.

૩૭—લખેલા દસ્તાવેજોના શબ્દોમાં ફે-

રફાર થાય તેવો મુખજુખાનીનો પુરાવ જે ખાસ હકીકતનો ના હોય તો દાખલ કરવા લાયક નથી. ૮ વી. રી. ૩૩૯.

૩૮—જ્યારે 'કપટ' 'ભુલ' અથવા અગર તેવીજ હકીકત કહેવામાં આવી ના હોય તો દસ્તાવેજ ઉલટાવવાને મુખજુખાનીનો પુરાવ દાખલ થઈ શકતો નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું ૫૮-૧ વી. રી. ૭૬.

૩૯—જોધતો અવેજ ના હોય અને પ-ક્ષકારોની વર્તણુંક ઉપરથી એમ જણાતું હોય કે દસ્તાવેજમાં અગર લખતમાં જે બહાર છે તેથી જુદો બહાર છે તેપણ લખેલા દસ્તાવેજમાં ફેરફાર કરવાને અથવા તેથી જુદી હકીકત બતાવવાને મુખજુખાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ૩ બંગાળા લો. રી. ૮૩-૧૧ વી. રી. ૪૫૦.

૪૦—જ્યાં તરીકે જમીનના વેચાણનો લખેલો કરાર તે ખરી રીતે પક્ષકારોએ કરેલો નથી એવું બતાવીને નહીં જેવો કરવાનો હતો હોય તો ઇંગ્લીશ પ્રમાણે મુખજુખાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. પરંતુ જે શબ્દો બતાવેલા છે તે ખરેખરા નથી એવું માનવાને કોઈ લલચાય એવો પુરાવ લખેલો મળ્યુત જો-ઈએ. ૧૨૧થી વેચાણ કરવાનો કરાર લખી આપવામાં આવેલાં સુધી લખેલા કરારનો અમલ બંધ રાખવાને એક સાથેજ મુખજુખાનીનો કરાર થએલો છે એ વીરોનો પુરાવ કાયદાની કોર્ટમાં બચાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. ૨ મું-બાઈ. ૩૮.

૪૧—લખેલા કરારનો અમલ કરવાને સમાલકાજ કોર્ટમાં દાવો કરેલો હોય તો પક્ષકારોની વચ્ચેની ઝાઝવણીના ઠરાવો તે દસ્તાવેજમાં બતાવેલા નથી એવી હકીકત સાબેત કરવાને તથા તે બતાવવાને મુખજુખાનીનો પુરાવ આપવાને પ્રતીવાદીનો હક્ક છે. ૧૨ વી.

વી. રી. ૫૩૨.

૪૨—એક ખતની રૂઢના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એવું બતાવવાને પુરાવ રજુ કર્યો કે તે ખત લખી આપ્યા પછી વાદીએ કહ્યું હતું કે ભારે દરના વ્યાજ ખાખત ને અમુક ઠરાવ છે તે કસુર કરવામાં આવે તો તેનો ગુન્હેગારી તરીકે અમલ કરવાનો ઈરાદો રાખેલો છે અને તેમાં ને સરતો બતાવેલી છે તેનો અમલ કરવાનો નથી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૭૬૪.

૪૩—વારસીક રકમ આપવાના કરારમાં ને અવેજ બતાવેલો છે તેથી તે રકમ આપવાને જુદો અવેજ છે એવું બતાવવાને મુખજીઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ૫ મુંબાઇ. ૩૭.

૪૪—મળયારે પટે રાખવાને એક લખેલા દસ્તાવેજમાં ઠરાવ હતો અને તે લખી આપનાર તમામ પક્ષકારોએ એક ગામની તમામ સાંથ આપવાને મળયારો કરાર કરેલો હતો પરંતુ દરેકે પોતાના કબજામાં કેટલીક જમીન રાખવી એ વીશે બતાવેલું નહીં હતું. તેમાં ઠરાવેલું છે કે દરેક પક્ષકારે જુદા જુદા ખાસ કરાર કરેલા હતા એવું "બતાવવાને મુખજીઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી અને રીવાજના પુરાવ તરીકે તે પુરાવ ગુજરવામાં આવ્યો હોય તેથી કાંઈ તક્ષવત થતો નથી. ૫ મદ્રાસ ૧૩૫.

૪૫—એક નાણું ધીર્યાનો કરાર પ્રતીવાદીને બંધનકાર્ક હતો તે લખી આપ્યો એટલે તરત તેનો અમલ કરવાને વાદીએ કોસીશ કરી પણ તે દસ્તાવેજનો અમલ તે વખતે કરવો નહીં જોઈએ એ વીશે મુખજીઆનીથી તેણે કબુલ કર્યું હતું અને તે બાબત પ્રતિવાદીને કાંઈ આવેજ મળેલો નહીં હતો તો તે

મુખજીઆનીના કરાર બાબત પ્રતીવાદી પુરાવ આપી શકે છે. ૧ મદ્રાસ ૪૫૭.

૪૬—આ કામમાં અમુક રકમ ને છોડી દેવામાં આવી છે તે આપની જોઈએ એવો મુખજીઆનીનો કરાર બતાવેલો છે. તે લખેલા કરારમાં ને હેતુ બતાવેલો છે તેના વીરૂદ્ધ વ્યવસ્થા કરવાનો છે તેથી તે કરારના શબ્દોનો ને અર્થ થાય છે તેમાં ફેરફાર કરવાનું થાય છે એટલુંજ નહીં પણ તે શબ્દોનો અર્થ કરવાનો કેવો ઇરાદો છે તે બતાવવામાં આવે છે. પાછળથી નાણાંની પોલિસ આપવામાં આવી હોય તેથી હેતુ થતું નથી કારણ કે ફારકતી આપવાથી તે બંધ થઈ ગયેલું હતું. ૬ મદ્રાસ. ૩૯૩.

૪૭—અમુક ને મુખજીઆનીનો કરાર કહેવામાં આવ્યો છે તે ગીરિના કરાર વીરૂદ્ધ છે માટે પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૨ કલકતા. ૫૮.

૪૮—ચાર ગામેના એક હોરસા સમ્બંધી કબુલતની રૂઢએ ચડેલી સાંથ લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. તેમાં પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી કે મને ને ચાર ગામે પટે આપવામાં આવ્યાં છે તેમાંના એક ગામનો મને ફક્ત કબજો આપેલો છે માટે હું તમામ દાવાનો જવાબદાર નથી. એમ બતાવવાને મુખજીઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે કે વાદી તથા પ્રતીવાદીની વચ્ચમાં એવો કરાર થયેલો છે કે ને કબુલત પ્રમાણે તમામ સાંથ આપવાની છે તે પ્રતીવાદીના કબજામાં ખરી રીતે ને ગામે આવે તેજ ગામેની સાંથ આપવાની છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે મુખજીઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે તે બરોબર છે. ૪ કલકતા લો. રી. ૧૦૦.

૪૯—ઠરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની

કલમ ૯૨ (૪) પ્રમાણે કરારમાં મુખ્યજીયાનીથી ફેરફાર કરવામાં આવે તે વીશેનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી માટે વાદીને માગેલી દાદ મળવાનો હક્ક નથી. ૭ કલકતા લો. રી. ૫૭૭.

૫૦—સને ૧૮૭૨ ના આકટ ૧ લાની કલમ ૯૨ ના ત્રીજા વીશેના ઠરાવમાં કોઈ બંધન એવા શબ્દો છે એનો ખરો અર્થ ફરાર પ્રમાણે હરફાઈ બંધન હોય તે છે અને કરારમાં અમુક બંધનો હોય તે નથી. ૬. લો. રી. ૬ કલકતા ૪૩૩-૭ કલકતા લો. રી. ૩૪૭.

૫૧—ઠરાવેલું છે કે પક્ષકારોની વચ્ચે કપટ ભરેલા રૂપનો વ્યવહાર થએલો છે તે સાબેત કરવાને મુખ્યજીયાનીનો કરાર હોય તો તે વીશેનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૬. લો. રી. ૧૦ કલકતા ૬૪૯.

૫૨—સરકારી કાગળ ખરીદ કરવા અને વેચવા એ બાબતનો અંદેશા વીનાનો લખેલો કરાર તે કરાર છે કે શરતી કરાર છે એ સ્વાલનો નીર્ણય કરવામાં બતાવેલા શબ્દો ઉપરથી કરવો જોઈએ માટે તે શબ્દોથી જીદુ બતાવવાને અથવા ઉલટાવવાને મુખ્યજીયાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬. લો. રી. ૯ કલકતા. ૭૯૧.

૫૩—ઠરાવેલું છે કે અમુક મુખ્યજીયાનીની સમજીત વીશેનો પુરાવ સને ૧૮૭૨ ના ૧ લા આકટની કલમ ૯૨ ની રકમ ૩ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬. લો. રી. ૨ અલ્હાબાદ ૫૯૮.

૫૪—ઠરાવેલું છે કે અમુક વેચાણ ખત રજીસ્ટર થએલું છે માટે પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ ના વીશેના ઠરાવ પ્રમાણે તે રદ કરવાનો મુખ્યજીયાનીનો કરાર સાબેત થઈ શકતો નથી. ૬. લો. રી. ૨ મુંબઈ. ૫૪૭.

૫૫—હીંદુ પડદાનશીન ઝોરતના ઉપર ગીરોનો અમલ કરવાનો દાવો કરવામાં આવે-

લો તેમાં જે હકીકતથી ગીરો લખી આપવામાં આવેલું તે હકીકત સખતાર્થથી કોર્ટ જોવી જોઈએ માટે જો એમ જણાય કે પુકત સલાહ વીના તેણીએ નો કરેલું છે અને તેની અગ્નિતાનો ફાયદો લેવામાં આવ્યો છે. અથવા તે દસ્તાવેજ લખી આપવાને તે લલચાય એવી અધટીત સખતાઈ તેણીના ઉપર વાપરવામાં આવેલી છે તો કોર્ટ તે ગીરોનો અમલ કરવાને ના પાડે છે. ૧ બં. લો. રી. ૩૧.

૫૬—જે વેચાણ ખત ખુલ્લી રીતે થએલું માલમ પડતું હોય તે રદ કરવાને મુખ્યજીયાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. બી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૩૮૮, ૨૩ વી. રી. ૧૬૭.

૫૭—એકાદો દસ્તાવેજ વેચાણનો થએલો છે એમ માલમ પડતું હોય તોપણ તે ખરી રીતે ગીરોનો છે એમ બતાવવાને મુખ્યજીયાનીનો પુરાવ લેઈ શકાય છે. ૧ બી. રી. ૨૨-૧૨ વી. રી. ૨૬૪-૧૮ વી. રી. ૨૫૬-૧૯૦ વી. રી. ૩૩૩.

૫૮—એક પડદાનશીન ઝોરતે વેચાણ ખત રદ કરાવવાને દાવો કર્યો. કારણ કે તે ખત સાબસ તથા કપટથી તેણીની પાસેથી લખાવી લીધેલું હતું તેથી તેનો અમલ ફક્ત ગીરો તરીકે કરવાનો ઈરાદો છે એવું બતાવવાને તથા તેમાં ઠરાવેલા બ્યાજના દરના ફેરફાર કરવાને કોર્ટે મુખ્યજીયાનીનો પુરાવ દાખલ કરેલો છે. ૧ બં. લો. રી. ૨૮.

૫૯—એક વેચાણ કરારનો ખાસ રીતે અમલ કરવાને દાવો કરવામાં આવેલો હતો તે કરાર લખેલો હતો અને પક્ષકારોએ કબુલ કરેલો છે પરંતુ પ્રતીવાદીએ કહ્યું છે કે મુખ્યજીયાનીથી એવી સમજીત થએલી છે કે જે હું અવેજનાં નાણાં બ્યાજ સાથે વાદીને બે વરસમાં આપુ તો બાદી તે મીલકત પાછી

મને વેચાણ લખી આપે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદી તે લખેલા કરારમાં પુરવણી કરવાને તે ખીલકુલ વેચાણ મથી. પણ ગીરોનો ધરાદો રાખેલો છે એવું બતાવવાને મુખ્યબાનીનો પુરાવ આપી શકે છે. ૮ બં. લો. રી. ૮૯.

૬૦—ઠરાવેલું છે કે વેચાણ ખતના શબ્દોથી મુખ્યબાનીનો કરાર તદ્દન વીરૂદ્ધ છે માટે તેવો કરાર સાબેત કરવાને સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ લા ની કલમ ૯૨ પ્રમાણે પુરાવ બાતલ કરવામાં આવે છે ઈ. લો. રી. ૧ મુંબાઈ. ૩૩૩.

૬૧—એકાદો પક્ષકાર વાદી હોય કે પ્રતીવાદી હોય પણ જો તે દેખીતું વેચાણ તે ખરી રીતે ગીરો છે એમ બતાવવાને સાથે થએલો મુખ્યબાનીનો કરાર બતાવે તો તે પક્ષકારને તેવા કરાર વીશે પ્રતક્ષ મુખ્યબાનીનો પુરાવ આપવા દેધને. પોતાની તરફનું કામ શરૂ કરવા દેવું નહીં જોઈએ. પરંતુ ખુદી રીતે અને વગર ભૂલે પક્ષકારોની વર્તણૂક પરથી એમ જણાતું હોય કે તે વ્યહવાર તેમણે ગીરો તરીકે ગણેલું છે તો કોર્ટે તેનો ગીરો તરીકે અમલ કરવો અને જો જરૂર પડે તો ગીરોની શરતો નક્કી કરવાને અસલ મુખ્યબાનીના કરારનો મુખ્યબાનીનો પુરાવ આપવાને તેને પરવાનગી આપવી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૫૯૪.

૬૨—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ લાની કલમ ૯૨ પ્રમાણે વેચાણ ખત ઉલ્લંઘનવાને મુખ્યબાનીના કરારનો પુરાવ હાખલ થઈ શકતો નથી. ૩ કલકતા લો. રી. ૩૮૬.

૬૩—અમુક વેચાણ તે ખરી રીતે ગીરો છે એમ જોતાં માલમ પડતું હોય તો તે બતાવવાને પાછળની વર્તણૂક અને આસપા-

સની હકીકત તે પુરાવ આક્ટની કલમ ૯૨ પ્રમાણે પુરાવમાં લાવી શકાય નહીં એમ અવશ્યે કરીને નીકળતું નથી. ઈ. લો. રી. ૯ કલકતા ૮૯૮-૧૩ કલકતા લો. રી. ૧૧.

૬૪—એક કબાલાની રૂઢીએ અમુક જમીનનો કબજો લેવાને વાદીએ દાવો કર્યો. તે કબાલો વાદીને પરભાર વેચાણ આપ્યાનો હતો પણ તે વીશે પ્રતીવાદીએ જવાબ આપેલો છે કે તે કબાલાનો ગીરો તરીકે અમલ કરવાનો પક્ષકારોનો ધરાદો હતો તેથી તે સાબેત કરવાને જો હકીકતથી તે કબાલો લખી આપવામાં આવેલો તથા તે દસ્તાવેજ ગીરો તરીકે હમેશાં ગણવામાં આવેલો તથા ગીરો તરીકે અમલ કરવાનો તેનો ધરાદો રાખેલો તે વીશે સાબેત કરવાને પુરાવ રજૂ કરવામાં આવેલો છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ પુરાવ હાખલ કરવા લાયક છે. ઇ. લો. રી. ૯ કલકતા ૫૨૮-૧૨ કલકતા લો. રી. ૨૮૭.

૬૫—એક હાથચીટ્ટો રીતી પુર્વક લખવામાં આવેલો નહીં તેમાં કાંઈ વ્યાજ વીશે લખેલું નહીં હતું તોપણ તે દસ્તાવેજવાળી રકમ વ્યાજ સાથે વસુલ આપવાને મુખ્યબાનીથી કરાર કરવામાં આવેલો તે વીશેનો પુરાવ ગુજારવાને પરવાનગી આપવામાં આવેલી હતી. ૯ કલકતા લો. રી. ૩૦૧.

૬૬—એક પ્રેમીસરી નોટમાં વ્યાજ વીશે કાંઈ કરાર નહીં હતો પણ તે લખી આપ્યા પછી વ્યાજ આપવાને મુખ્યબાનીથી કરાર કરવામાં આવેલો તે પુરાવ આક્ટની કલમ ૯૨ ની રકમ ૨ પ્રમાણે સાબેત થઈ શકે છે. ૧૨ કલકતા લો. રી. ૧૬૩.

૬૭—એક નોટમાં ધીરેલાં નાણાં ૬૨ સેકડે પાંચ ટકાના વ્યાજ સાથે વસુલ આપવાને વચન આપેલું પરંતુ દરમહીને કે ૬૨ સેકડે તે બતાવેલું નહીં હતું. તેમાં ઠરાવ્યું છે

કે જે એવો અર્થ કરવામાં આવે કે મુદત વીશે હકીકત લક્ષમાં લીધાવીના વ્યાજ મળુ. તું તે તમામ રીવાજ વીરુદ્ધ છે અને આ બાબતમાં અંદેશો એવો છે કે તેનો ખુલાસો વ્યાજની સાહે પક્ષકારોની વચ્ચે પ્રથમ જે લેણુદેણુ થએલી હોય તેથી તથા રીવાજ ઉપરથી થઇ શકે છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પા. નુ ૩૭૯.

૬૮—હરાવેલું છે કે ટ્રોગીસરી નોટમાં જે વ્યાજનો દર બતાવેલો હોય તે દર થાય તે પ્રમાણે વ્યાજનો દર બતાવવાને મુખજુઝાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી અને પાછળથી વધારે દરનું વ્યાજ આપવાને જે કાગળો લખેલા છે તે અવેજ વીનાના છે. ૭ મદ્રાસ ૧૮૯૮.

૬૯—ખતમાં તમામ અવેજ આપેલો છે એવો મત્તકુર લખેલો હોય તોપણ થોડો અગર તમામ અવેજ આપેલો નથી એ સાબેત કરવાને મુખજુઝાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૭ વી. રી. ૪૨૮.

૭૦—દસ્તાવેજમાં જે અવેજ બતાવેલો હોય તે આપેલો નથી એમ સાબેત કરવાને મુખજુઝાનીનો પુરાવ લેખ શકાય છે પરંતુ થોડાક અવેજ તે દસ્તાવેજ લખી આપતી વખતે આપવાનો હતો તે મળેલો છે અને બાકીનો અમુક દાવાનો પરીણામ થાય જ્યાં સુધી આપવો બંધ રાખવાનો હતો અને તે દાવો જીતે તોજ આપવાનો હતો. તો તે સમ્મેત કરવાનો મુખજુઝાનીનો પુરાવ દાખલ થઈ શકે છે. ૬ વી. રી. ૨૬૭.

૭૧—જે દેશી ખતો પ્રતીવાદીએ મુદત તથા વ્યાજ બાબત લખી આપેલાં અને તે ખતમાં એવું લખેલું છે કે મુદત નાણાં કરજે રોકડાં લીધેલાં છે તેમાં હરાવેલું છે કે તે મુદત પૈકીનો એક ભાગ ફક્ત મને મળેલો છે

એમ પ્રતીવાદી સાબેત પુરાવથી કરી શકે છે. ૨ મદ્રાસ. ૧૭૪.

૭૨—કરારના હરાવ ઉલટાવવાને અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાને મુખજુઝાનીનો પુરાવ પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ પ્રમાણે આપી શકાતો નથી, પરંતુ અવેજ છે નહીં અથવા કરારમાં બતાવેલો છે તેથી જુદા છે એવું બતાવવાને પુરાવ જીતવાને સદરહુ કલમથી હરકત થતી નથી. ઈ. લો. રી. ૩ મુંબાઇ ૧૫૯ ઈ. લો. રી. ૫ મદ્રાસ. ૬

૭૩—તમામ અવેજનાં નાણાં મળેલાં નથી એમ મુખજુઝાનીનો પુરાવથી પુરાવ આકટની કા. ૯૨ ના વીશેશ હરાવ એક પ્રમાણે સાબેત થઇ શકે છે જાદે તજ પ્રમાણે પ્રતીવાદી કરારનો ખર્ચ પ્રકાર સાબેત કરવાને તથા કરારમાં જે અવેજ બતાવેલો છે તેથી જુદો છે એવું બતાવવાને પુરાવ જીતી શકે છે. ઇ. લો. રી. ૩૧ ક. ૪૮૬.

૭૪—એક પ્રતીવાદી હીંદુ છે તેણે દલાલની મારફતે વાદી સાથે વેચાણનો કરાર કર્યો તે દલાલે પોતાની ચોપડીમાં તે કરારની કાંઈ નોંધ કરી નહીં અને ખરીદ કરેલી તથા વેચેલી નોટમાં અંગત્યનો ફેરફાર હતો તે નોટો વાદી તથા પ્રતીવાદીએ કબુલ કરી રાખી હતી. તે કરાર પ્રમાણે નહીં આપવાથી દાવો કરવામાં આવ્યો છે. તેમાં હરાવ્યું છે કે તે નોટો લખતાં પેલેલાં તે કરાર થએલો હતો અને તે નોટો દલાલે ખાતની તરીકે પોતાના મુખ્ય તરફ મોકલી હતી. અને કપટ વીશેનો અમુક સ્ટાટ્યુટ છે તે લાગુ થતો નથી જાદે તે કરારના હરાવે સાબેત કરવાને વાદી મુખજુઝાનીનો પુરાવ આપી શકે છે. ૯ બ. લો. રી. ૨૪૫-૧૬ વી. રી. ૪૧૪.

૭૫—એક સગીર તરફથી તેના વાલી-એ ટ ને ગીરો ખત લખી આપ્યું તેમાં એ-

વો મચકુર લખેલો છે કે તે સગીરની મીલ-
કતનું જે અમુક દેવું છે તે ટ એ આપવું
અને તે રકમ પાછી વસુલ આપવાને આ
ગીરો લખી આપવામાં આવ્યું છે તે લેવામાં
ક નું પણ દેવું હતું પણ તે ટ એ આપ્યું
નહીં તેથી ક એ હુકમનામું મેળવ્યું અને તે
સગીરના વાલીએ વસુલ આપ્યું તેથી તે વા-
લી તરફથી ક ના હુકમનામાની વસુલ આ-
પેલી રકમ લેવાને ટ ઉપર દાવો કરવામાં આ-
વ્યો. તેમાં ટ એ તકરાર કરી છે કે સગીર
પાકી વયનો થાય અને તે દેવું નાકબુલ કરે
તો ક તરફથી અગર સગીરના વાલી તર-
ફથી મને જવાબ દેવામાં આવે એ પ્રમાણે
ગીરો કરી આપતી વખતે મુખજુગ્યાનીનો ક-
રાર થએલો છે. જલ્લા કોર્ટ આ તકરારની
પુછીમાં જે પુરાવ હતો તે નામંજુર કર્યો, એ-
વા કારણથી કે પુરાવ આકટની કા. ૯૨
પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક નથી. તેમાં ઈ-
રાવ્યું છે જે આ પુરાવ દાખલ કરવા લાયક
છે. ઈ. સો. રી. ૭ મદ્રાસ. ૧૯.

૭૬—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧
લાની કા. ૯૨ પ્રમાણે કરાર વીશે મુખજુગ્યા-
નીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી કારણ
કે તે પટાની ખીજી કલમના ઠરાવ વીરૂદ્ધ છે.
ઈ. સો. રી. ૧૧ મુંબાઈ ૬૪૪.

૭૭—અમુક તારીખે માલ ખરીદ કર-
વો તથા વેચાણ આપવો એવો કરાર થએલો
તેની રૂઢીએ કરેલા દાવામાં પ્રતીવાદીએ એ-
થી તકરાર કરી કે તે કરાર સરતી છે અને
ખજાકારોએ તે રૂ આપવાને અગર લેવાને ઇ-
રાદો રાખ્યો નથી માટે તે રદ જાતલ છે.
તેમાં ઈરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીએ જે જવાબ
આપેલો છે તે સાબેત કરવાને મુખજુગ્યાનીનો
પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ઈ. સો. રી.
૧૨ મુંબાઈ ૫૮૫.

૭૮—ઠરાવેલું છે કે એકઝીક્યુટરોએ
ભાગીદારીમાંનો એક આની હીરસો લેતાં જ-
કો એવો જે પુરાવ છે તે લખેલી ફારગતીથી
વીરૂદ્ધ છે માટે તે પુરાવમાં લેઈ શકાતો નથી.
ઈ. સો. રી. ૧૨ મુંબાઈ ૩૩૫.

૭૯—દાવો લખેલા કરારની રૂઢીએ કર-
વામાં આવેલો છે પરંતુ વાદી તે સાબેત કરી
શક્યો નથી અને મુખજુગ્યાનીનો જે કરાર
દાવાની અરજીમાં બતાવેલો નથી તેમ પ્રતી-
વાદીએ કબુલ કર્યો નથી. તે મુખજુગ્યાનીનો
કરાર ઉપરથી જે હુકમનામું કરવામાં આવેલું
છે તે બરોબર નથી. ઈ. સો. રી. ૧૪ કલ-
કતા. ૪૨૦.

૮૦—એક હક્કતાબંધી સાનખતની રૂ-
ઢીએ દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ
એવો જવાબ આપ્યો છે કે તે ખત લખી
આપતી વખતે મુખજુગ્યાનીથી એવો કરાર
થએલો છે કે તે હક્કતાને બદલે ખતનું લેહેણ
સાંનવાળી મીલકતના ભાગના ભાડામાંથી વ-
સુલ થાય ત્યાં સુધી તે ભાગવાળી મીલકત
ખત લખાવી લેનારે પોતાના કબજામાં રાખ-
વી અને આ કરાર પ્રમાણે વાદીએ તે જમીનનો
કબજો લીધો અને તેણે લેહેણી તમામ રકમ
વસુલ કરેલી છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે સદરહુ
મુખજુગ્યાનીનો કરારથી અસલ કરારમાં કાંઈ
કંપેશ થતું નથી અથવા તફાવત પડતો નથી
પરંતુ તે હક્કતા કેવી રીતે વસુલ આપવા તે-
ના સાબિત વીશે ઠરાવ કરેલો છે માટે તે
મુખજુગ્યાનીનો કરાર પુરાવમાં દાખલ કરવા
લાયક છે. ઈ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૩૯૨
તથા ૨૪૯.

૮૧—મુખજુગ્યાનીનો પુરાવ અનુમાન
રદ કરવાને દાખલ કરવા વીશે જે નીયમ
છે અને જે અનુમાન ઇંગ્લાંડમાં થએલાં
ઠરાવો ઉપર થાય છે તે જાણતમાં તે નીયમ

જે કામમાં આ દેશમાં મુખજીઆનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી તે કામમાં ચાલુ નથી. ઇ. સ. રી. ૧૫ કલકતા ૮૩.

૮૨—એક લખેલો કરાર કરીને એ એ તેમાં એવો મચકુર લખેલો છે કે એક હુકમનામાની બમ્બવણીમાં મીલકત વેચાએલી તેમાં બ તરફથી એ માગણી કરી હતી અને તેની તરફથી અનામત રકમ કોર્ટમાં બરી હતી અને બાકીની રકમ બ એ બરેલી છે તેથી તે મીલકત બ ના નામ ઉપર ચલાવી આપવાને હું કમુલ કરું છું. પછી બ એ આ પાસેથી તે મીલકત લેવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ પ્રમાણે એ એ તે મીલકત પોતાને માટે ખરીદ કરી છે અને બ ની તરફથી બેનામી ખરીદ કરી નથી. એમ સાબેત કરવાને બ ને હરકત થતી નથી. ઇ. સ. રી. ૧૧ મ-દ્રાસ ૨૧૩.

૮૩—પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ માં આવા દસ્તાવેજના પક્ષકારોની વચ્ચેમાં એવા શબ્દો છે તે એક બાજુ તરફ અને બીજી બાજુ તરફ જે સખસો કરાર કરે અગર મીલકતની વ્યવસ્થા કરે તે સખસો સબંધી છે અને કરારની ર્ધએ પક્ષકારોનો અરસપરસ સબંધ હોય તે સબંધી દસ્તાવેજના ફક્ત એક બાજુના પક્ષકારોની વચ્ચેમાં જે સવાલ ઉત્પન્ન થાય તેને લાગુ થતા નથી. તે શબ્દોથી બે સખસો કે જેના લાભમાં વેચાણ ખત લખી આપવામાં આવ્યું હોય તેમાંના એકે બીજા ઉપર દાવો કરેલો હોય તો તે દાવામાં પ્રતિવાદી તે મીલકત ખરીદ કરવામાં ખરી રીતે નથી અને નામનો છે અને વાદી એકલાનો તે વેચાણ ખતવાળી મીલકત ઉપર હક્ક છે એમ મુખજીઆનીના પુરાવથી સાબેત કરવાને હરકત થતી નથી.

ઇ. સ. રી. ૧૦ અંદલાબાદ ૪૨૧.

૨.

રીતી પુરાવની વ્યવસ્થા કરવાની.

૧—જે રીતીએ પુરાવની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે તેનો વીચાર કરવામાં આવેલો છે. ૩ ખં. લા. રી. ૧૦૮, ૧૧ વી. રી. ૪૮૨ ૩ ખં. લા. રી. ૩૩૨

૨—તકરાર શીવાયની કદ વાત છે, તેનો વીચાર કરવો અને મન્યુષ્યની બાબતની જે સાધારણ રીતી અને ટેવ છે તે પ્રમાણે એક બીજા વીરુદ્ધ પુરાવમાં કીયો પુરાવ છે. તેનો તપાસ કરવા તે કરતાં વધારે નીર્ભય નીયમ જે કામમાં એક અગર બીજા બાજુ તરફ જુદા સોગન અને કપટ હોય તે કામમાં કાંઈ પણ નથી. ૫ વી. રી. ૨૬, ૧ મુસં ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૬.

૩—પુરાવનુ થોઅં વજન કરવું જોઈએ અને દેશી લોકોની સાહેદી ઉપર સામાન્ય રીતે વીશ્વાસ રહેતો નથી તે ઉપરથી તે રદ સમજવો નહીં જોઈએ, તેમ જુદા સોગનને પુષ્ટી કરવાને કાંઈ ખરાં કારણ ના હોયતો, તે વીશેનો વધારે દોશ કાઢાડવો નહીં જોઈએ. ૧૭ વી. રી. ૧ ૧૪ મુસં ઇં. અપીલ્સ ૩૪૬.

૪—અમુક વ્યવહારના લાભમાં સંભવિતપણુ હોય ત્યારે હિંદુસ્થાનમાં પુરાવ સામાન્ય રીતે ખરો નથી હોતો તે કારણથી તે વ્યવહાર વીરુદ્ધ ધારવાને કાંઈ કારણ થતુ નથી. ૪ વી. રી. ૧૨૮-૭ મુસં ઇં. અપીલ્સ ૧૪૮.

૫—દેશી મુકરદમાનો આધાર જુદા પાયા ઉપર હોય છે અને તેના એક ભાગની પુષ્ટીમાં જુદો પુરાવ હોય છે તેથી તે અવસ્થે કરીને જુદા અને અપ્રમાણીક થતો નથી. ૭ વી. રી. ૧૩, ૧૧ મુસં ઇં. અ. ૧૭૭-૯ વી. રી. ૪૩૯, ૧૭ વી. રી. ૧, ૧૪ મુસં ઇં. અપીલ્સ. ૩૪૬.

૬—એકાદા ન્યાયાધીશના ફેસલાઓ ઘણી સંખ્યા બરેલા જોવામાં આવેલા હોય તે પુરાવનું વજન કરી હકીકત ખાતર નીચેય કરે તો તે નીચેય ખુદી રીતે ભુલ બરેલો જણાતો ના હોય તો હકીકતની ખાતરના ફેસલામાં હાથ ધાલવો નહી એવો જે પ્રીવીફોર્સીલે નીચમ દરાવેલો છે તે નીચમ પ્રમાણે હાયકોર્ટ આલે નહી તો તે ખરોખર નથી. આ દેશમાં દેશી પુરાવ ઘણુ કરીને જુદો હોય છે માટે પ્રીવીફોર્સીલે જે ખીજે નીચમ દરાવ્યો છે કે કામનું સંભવીતપણુ જોવું તે નીચમ પ્રમાણે આલવું તે ખરોખર અને નીર્ભય છે. ૧૧ વી. રી. ૩૪૫.

૭—જે કામમાં હકીકતનો પુરાવ ખસ હોય ત્યારે વધારે પુરાવ પણ આપી શકે તો એવી તે પુરાવ વીશે કાંઈ હરકત લેઈ શકાતી નથી. ૧ વી. રી. ૨૫-૬ મુર ઇંડિયન અપીલ્સ. ૫૦૬.

૮—કામમાં પુરાવ ખસ ના હોય તો પણ જે પ્રતીવાદી તે ખસ છે એમ કળુલ કરતો હોય તો જડજ તે પુરાવ ઉપરથી યોગ્ય રીતે તે કામનો ફેસલો કરી શકે છે. ૧૨ વી. રી. ૨૪૪-૧૯ વી. રી. ૨૪૮.

૯—જે કામમાં જડજે પુરાવની યાદદાસ્ત કરેલી હોય તેમાં અને સાક્ષીઓની લીધેલો જુખાનીઓમાં તફાવત હોય તો તે જુખાનીઓ પ્રમાણે કોર્ટ આલવું જોઈએ. ૧૫ વી. રી. ૩૭૫-૯ જ. લો. રી. ૨૭૪.

૧૦—ન્યારે પુરાવમાં દસ્તાવેજ રજુ કરવામાં આવે ત્યારે તે દાખલ કરવા લાયક છે કે નહી એ વીશે કોર્ટ પ્રથમ ખાતરી કરવી જોઈએ. જે તે ઉપરથી પક્ષકારોની વચ્ચે કાંઈ પુરાવ થતો ના હોય તો તે એકદમ રદ કરવો જોઈએ. દાખલ કરવાલાયક એકાદો દસ્તાવેજ હોય અને તે વીશે પુરાવ-

ની જરૂર હોય તો કામમાં તે વીશે પુરાવ લેવાની સરત સાથે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે એમ લખવું જોઈએ કારણ કે તે પુરાવ આપવામાં ના આવે તો કામમાંથી તે દસ્તાવેજ દુર કરવાને સામે પક્ષકાર કોર્ટને અરજ કરી શકે છે. ૧૫, વી. રી. ૪૯૦.

૧૧—વાદીએ દસ્તાવેજ પુરાવ આપેલો હોય તે પ્રથમના દાવામાં વાદી પક્ષકાર હતો પણ તેમાં રજુ કરેલો નથી તેટલાજ કારણથી તે નામંજુર થઈ શકતો નથી. ૯ વી. રી. ૩૮૦.

૧૨—જુદો જનાવેલો દસ્તાવેજ એક દાવાનો પક્ષકાર રજુ કરે તેથી એક બાજુ તરફથી જે પુરાવ ચુનરવામાં આવેલો હોય તે તમામની તપાસ કરીને ધર્યુવાળી ખાતરના સાચાપણુ વીશે નીચુય કરવો એવી જે કોર્ટની ફરજ છે તે દૂર થતી નથી. ૨ વી. રી. ૧૩, ૩ વી. રી. ૫૭, ૧૯ વી. રી. ૧૦૭, ૨ વી. રી. ૯૯, ૩ વી. રી. ૧૪૯.

૧૩—એકાદા દસ્તાવેજના ઉપર કામનો આધાર હોય અને તે દસ્તાવેજમાં ફેરફાર થએલો જણાતો હોય તો તે દસ્તાવેજ ઉપરના સાક્ષીઓથી તથા ખીજા પુરાવથી એમ સામેત થાય કે તે ફેરફાર સહી કરતા પહેલાં થએલો છે ત્યાંસુધી તે દસ્તાવેજ પુરાવમાં દાખલ કરવો નહીં જોઈએ અથવા તે ઉપરથી વર્તવું નહીં જોઈએ. ૫ વી. રી. ૫૩, ૧ મુર ઇંડિયન અપીલ્સ ૪૨૦.

૧૪—લેખી દસ્તાવેજોનો ફક્ત કળજે થએલો હોય પણ તે કળજે કેવી રીતે મેળવેલો એ વીશે ઘણો સંતોષકારક પુરાવ ના હોય તો કામમાં તેથી ખીજા વીરૂદ્ધ હકીકત હોય તે ઉપર વધારે વજન રાખવાનું છે એમ પ્રીવીફોર્સીલે દરાવ્યું છે. ૨ વી. રી. ૧.

૧૫—નીચેની અપીલકોર્ટને દાવો કર-

તા પહેલાં બાર વરસની અંદર ખરી રીતનો કળને હતો એવું વાદીએ સાબેત કરેલું છે કે નહીં એ મુદ્દા વીશે તપાસ કરવાને હાય-કોર્ટે ફરગાવ્યું હોય અને કોર્ટે તે પુરાવની વ્યવસ્થા કરતાં એવું અવલોકન કર્યું હોય કે ખાનગી દસ્તાવેજો તથા સાક્ષીઓ અગત્યના નથી અને સેહેલાઈથી મેળવેલા છે. માટે અમે તે ઉપર આધાર રાખતા નથી માટે યોગ્ય કળ-બમાંથી જરૂરી કાગળો આવેલા છે તેમાં સેહેલાઈથી ફેરફાર થાય તેવું છે માટે તે બ-રસો રાખવા લાયક નથી એમ કરી તે રદ કર્યો હોય તો હાયકોર્ટે એક કાગળમાં કાગ પાછું મોકલીને ફરાવ કર્યો છે કે પુરાવની વ્યવસ્થા કરવાની આ ઘણી અઘરીત રીતી છે. જે કોર્ટે અમુક સાક્ષીઓ ઉપર બરસો રાખ્યો ના હોય અથવા અમુક દસ્તાવેજો દાખલ કરવાને ના કહી હોય તો તે દસ્તાવેજો વીશે ના કહેવાના કારણે તથા અમુક સાક્ષીઓને નહી ગાનવાના કારણે કોર્ટે બતાવવા નેમ્દએ અને મોઢમ રીતે સાક્ષીઓ તથા દસ્તાવેજો બાબતના કારણે બતાવવા નહીં નેમ્દએ. ૧ બંગાળા લો. રી. ૧૯ તથા ૨૫, ૧૦ વી. રી. ૨૫૬.

૧૬—પ્રતીવાદીઓએ વાદીનું ઘર લુટે-લું તેથી જે નુકશાન થયેલું તે લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. અસલકોર્ટે બે સાક્ષીઓની સાહેદી ઉપરથી વાદીના લાભમાં હુકમનામું કર્યું. તેમાંના કેટલાક પ્રતીવાદીઓએ અપીલ કરવાથી આમાંની સદર દીવાની અદાલતના જરૂરેએ ફરાવ્યું છે કે તે લુટ્યાની હકીકત સાબેત થઈ નથી માટે લમામ પ્રતીવાદીઓ ઉપરથી દાવો કાઢી નાંખવામાં આવે છે. તેમાં પ્રીવીફોંસીલે ફરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીઓ-એ પોતાના પુરાવથી ચુંદામાંથી નીકળી જવાને કાસીસ કરી નથી અને તોહોગતની પુઠીમાં

જે પુરાવ છે તે વીરૂદ્ધ કાંઈ પુરાવ નથી. માટે અસલ કોર્ટનું હુકમનામું રદ થઈ શકતું નથી. ૩ બંગાળા લો. રી. ૪૪.

રીપોર્ટો અમીનો તથા બીજા અમલ-દારોના.

૧૭—સ્થાનીક તપાસના વળન બાબત યોગ્ય અમલદારે રીપોર્ટ કરેલો હોય તે પુરાવ છે ૬ બંગ. લો. રી. ૬૭૭-૧૫ વી. રી. ૨૦-૧૩ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૬૦૭-૧૭વી. રી. ૪૭૨-૧૯ વી. રી. ૨૧૩.

૧૮—સ્થાનીક તપાસ વીશે કરેલા રી-પોર્ટોથી વીરૂદ્ધ પડવાને કારણે સારાં કારણો ના હોય તો હાંદુસ્તાન ગાંહેલીકોર્ટે અને ઇંગ્લાંડમાં પ્રીવીફોંસીલ પછી હદના સ્નાયોની વ્યવસ્થા કરવામાં તે રીપોર્ટો ઉપર ઘણું વળન આવે છે અને તે પ્રમાણે તેમને ચાલવાનુ છે. ૧૪ મુ-ર ઇંડીયન અપીલ્સ ૪૫૩-૧૭વી. રી. ૨૮૫, ૧૯ વી. રી. ૩૬૧.

૧૯—જે કામમાં નીચેની કોર્ટે સ્થાનીક તપાસ કરવાનો હુકમ કરેલો હોય અને તેથી અમીને પુરાવ લીધો હોય અને રીપોર્ટ કર્યો હોય તો અમીને કરેલું રીટર્નું સને ૧૮૫૯ના આક્ટ ૮ ની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે કાયદેસર પુરાવ થાય છે માટે તે પીચારમાં લેવાને અ-પીલકોર્ટ ના કહે તો તે વ્યાજબી નથી. ૧૨વી. રી. ૧૩૬-૨૪ વી. રી. ૩૪૨.

૨૦—કોર્ટના અમીનને દીવાની કાયદા પ્રમાણે કમીશનર નીમવામાં આવેલો હોય તો જે બાબતમાં નીમેલો હોય તે બાબતમાં તે-નો રીપોર્ટ ફક્ત પુરાવ થાય છે માટે કોઈ બીજી બાબત ઉપર રીપોર્ટ કરવાને તે પસંદ કરે તો તે કાંઈ કાયદેસર પુરાવ નથી. ૧૪ વી. રી. ૪૯૩-૨૪ વી. રી. ૨૦૮.

૨૧—દિવાની કાયદાની કા. ૧૮૦ પ્રમા-ણે સ્થાનીક તપાસ કરવાનો હુકમ કરવામાં

આવેશો હોય અને તે ' કરતી વખતે સામા પક્ષકારે હરકત લીધી ના હોય તો કમીશનરનો રીપોર્ટ પુરાવ તરીકે કોર્ટ વ્યાજબી રાહે ગણી શકે છે અને તેમણે લીધેલી જુગાનીયો તે કામના કાગળોનો ભાગ છે. ૧૫ વી. રી. ૨૬૧.

૨૨—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૦ ની ડ્રા. ૭૩ પ્રમાણે અમીનનો રીપોર્ટ તે પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે માટે કાયદેસર રીતે તેની રૂબરૂ ફેસલો થઈ શકે છે. ૧ વા. વ્યવ્રાંત ૧૬૫.

૨૩—સ્થાનિક તપાસ વીશે અમીને રીપોર્ટ કરેશો હોય તે ઉપર કોર્ટ બરસો રાખ્યો હોય અને બીજા પૂર્વતરી પુરાવ સીવાય તે પુક્ત ગણવામાં આવ્યો હોય તો તેના આધારથી હુકમનાસુ કરવાને તે યસ પુરાવ છે. ૬ વી. રી. ૫૧.

૨૪—અમીનના રીપોર્ટને મદદ કરવાને કાંઈ ખાસ દસ્તાવેજો ના હોય તોપણ તે રીપોર્ટ પુરાવ છે. ૨ વી. રી. ૨૭૮.

૨૫—માપણી કરવાને સારૂ મુખજુગાનનીનો પુરાવ લેવો જોઈએ અગર અમીનનો રીપોર્ટ કાયદેસર પુરાવ થવાને તે રીપોર્ટ સાથે જુગાનીયો જોડવી જોઈએ એવી જરૂર છે. ૭ વી. રી. ૪૩.

૨૬—સીવીલ અમીનનો રીપોર્ટ તથા તેમણે લીધેલી જુગાનીયો સને ૧૮૫૯ના આ. ૮ ની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે. ૮ વી. રી. ૨૬૭-૨૨ વી. રી. ૩૫૦-૯ વી. રી. ૬૦૧.

૨૭—સીવીલ અમીનનો રીપોર્ટ તથા તેમણે લીધેલી પક્ષકારો તથા સાક્ષીઓની જુગાનીયો વીચારમાં લેવી જોઈએ. પછી કોર્ટ ખોટી રીતે પોતાનો કુલ અખત્યાર વાપરી તે અમીનને વધારે અખત્યાર આપ્યો હોય તે-

ની ચીંતા નહી. ૯ વી. રી. ૫૯૬.

૨૮—એક અમીનને સ્થાનિક તપાસ કરવાને નીમવામાં આવેશો તેથી તેમણે કેટલાક સાક્ષીઓ તપાસેલા પછુ તે બાકીના સાક્ષીઓ તપાસી શકાય નહીં અથવા તપાસ પુરો કરીને રીપોર્ટ વાઢીએ જરૂરીઆત અર્થ નહીં આપવાથી લખી શક્યા નહીં. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અમીનના રીપોર્ટ સીવાયની સાક્ષીઓની જુગાનીયો પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬ બં. સો. રી. ૭૦-૧૪ વી. રી. ૩૯૭-૧૩ વી. રી. ૪૧૨.

૨૯—એક અમીનને સ્થાનિક તપાસ કરવાને નીમેલા તેથી તેમણે બેઠા બાજુના કેટલાક સાક્ષીઓની જુગાનીયો સોગન ઉપર લીધી અને તે પછી વધારે ખાતરી કરવાને જે સખસોને સોગન ઉપર જુગાની આપવાને ધર્મ પ્રમાણે હરકત હતી તેઓનું કહેવું લખી લીધું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તેમનો રીપોર્ટ તથા અસલ સોગન ઉપર લીધેલી જુગાનીયો દીવાની કાયદાની કા. ૨૮૦ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૦ વી. રી. ૩૧૨.

૩૦—અમીનનો રીપોર્ટ તથા તેમણે લીધેલો પુરાવ તે કામમાં પુરાવ છે માટે અમીનની રૂબરૂ પુરાવ લેવો જોઈએ અને તકરારી બાબતની તબવીબ કરવાને તે બાબત અમીન તરફ સોંકલવી જોઈએ એમ પક્ષકારો કરાર કરે તો તેમાં કાંઈ કાયદેસર હરકત નથી. ૨ બં. સો. રી. ૩.

૩૧—કામમાં લીધેલો પુરાવ બીલકુલ નહીં ગણ્યારતાં ફક્ત અમીનના રીપોર્ટ તથા નકશા ઉપર કોર્ટ પોતાના ફેસલાનો આધાર રાખે તો તે કાયદાની ભુલ છે. ૨૪ વી. રી. ૩૩૮.

૩૨—સાંચ વધારે લેવાના દાવામાં પ્રતિવાદીએ પોતાની અપીલના કારણોમાં એવી

હરકત લીધી કે જે ગામમાં માહારી જમીન છે તે ગામનો દર પરગણાના દર કરતાં કમી છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે અમીને નજીકમાં કાંઈ સાંભળવાને લીધે પ્રતીવાદીઓના સાક્ષીઓને માનેલા નથી તે અમીનનો રીપોર્ટ જ-ડજ લે તે લેવાનો હકક નથી. ૧૨ વી. રી. ૧૩૮.

૩૩—કમ્પુલતથી અમીનનો નકશો પુરાવમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અને તે સાચો છે એમ બેઠ પક્ષકારોએ કમ્પુલ કર્યું હોય તો તે નકશાના ખુલાસા તરીકે અમીનનો રીપોર્ટ જોવાને કાર્ટનો હકક છે ૧૭ વી. રી. ૫૨૨.

૩૪—જમીન ઓળખવાને તથા તેની સ્થિતિ જાણતો ખુલાસો કરવાને અમીનનો રીપોર્ટ ગમે તેટલો કામતી હોય તોપણ ત-કરારી જમીનનો કબજો આગળ કાનો હતો તે સબંધી સવાલોનો નીર્ણય કરવાને તે રી-પોર્ટ તે કાંઈ કામનો નથી. વી. રી. ૩૯.

૩૫—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે કબજા જાણત અમીને લીધેલો પુરાવ લક્ષમાં લેવાને તથા તે ઉપર અબીપ્રાય બતાવવાને જડજ બંધાય છે ૮ વી. રી. ૨૮૭.

૩૬—અમીનનો રીપોર્ટ કબજે સાબેત કરવાને બસ નથી એમ ઠરાવેલું છે. ૮ વી. રી. ૪૬૪.

૩૭—એક જંગલગરી પટામાં એવો ઠરાવ હતો કે જંગલની જમીનનું માપ કેટલું વાવેતર થએલું છે તે માપીને નક્કી કરવું જોઈએ અને તે પેટાની રીઈએ ૧૨૮૩-૧૨૮૪-૧૨૮૫ અને ૧૨૮૬ ની સાલની સાંચ લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં તે માપણીના ફક્ત પુરાવમાં પ્ર-થમ સને ૧૮૫૯ માં થએલા દાવામાં અમીને

કરેલો રીપોર્ટ છે પણ તેનું ખરાપણું આ દાવામાં સાબેત થએલું નથી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે રીપોર્ટ પુરાવમાં દાખલ કરવા લા-યક નથી. ૧૨ કલકત્તા લો. રી. ૫૦.

૩૮—વહેંચણુ કરવાના પ્રેસીડીંગમાં અમીનનો રીપોર્ટ તે સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે ન્યાયની રૂઠું પ્રે-સીડીંગ છે માટે સાધારણ દાવામાં અમીનનો રીપોર્ટ જોવો ગણવામાં આવે છે તેવો તે ગણવો જોઈએ. તે રીપોર્ટ અને જુખાનીયોમાં દાવામાં પુરાવ તરીકે માનવી જોઈએ. તે રી-પોર્ટથી કાર્ટ બંધાએલી નથી. પણ જે જરૂર હોય તો વધારે તપાસ કરવી જોઈએ અને શુ-દ્ધ ખુદીથી બોલાવેલા સાક્ષીઓને તપાસવા જોઈએ. ૧૭ વી. રી. ૨૭૦.

૩૯—એક પેટા નુકડીના હીવાની અ-મીનને હકુમત ના હોય તો તેમનું પ્રેસીડીંગ કાયદેસર પ્રેસીડીંગ અથવા કાયદેસર પુરાવ થઈ શકતો નથી. ૧૦ વી. રી. ૧૫૩.

૪૦—સને ૧૮૧૪ ના કાયદા ૧ પ્રમા-ણે નીમેલા અમલદારોના રીપોર્ટો જે અસલ કાર્ટમાં પુરાવ લીધેલ હોય અને અપીલ કાર્ટમાં તે વીશે હરકત લીધી ના હોય તો અ-મુક હકીકતથી તે કમ્પુલ થઈ શકે છે. ૯ વી. રી. ૮૬.

૪૧—સને ૧૮૧૭ ના મદ્રાસ ના કા-યદા ૭ પ્રમાણે કામ ચલાવતા કલેક્ટરે કરેલા રીપોર્ટોમાં પક્ષકારોના ખાનગી હક બાબત અબીપ્રાય બતાવેલા હોય તો તે ન્યાયની રૂ-ઘના આધાર તરીકે ગણવાના નથી. પરંતુ તે સરકારી અમલદારના રીપોર્ટો તેમણે પોતાનું કામ કરવાની દરમીઆનમાં કાયદાના આધાર-થી કરેલા હોય છે માટે તે ઉપરથી સરકારી પ્રેસીડીંગની તથા છતિસગીરી હકીકતની બા-બતમાં ધણુ વીચારમાં લેવા લાયક છે. અને

વળી તે બાબતમાં પક્ષકારોની વત્તણુંક અને ફત્તનો ખુલાસો કરવામાં અને તેની રીઠએ સરકારનું પ્રોસીડીંગ થએલું હોય છે તે બાબતમાં તે લગતા છે. ૧ ઇંડીયન અપીલ્સ. ૨૦૯.

૪૨—સ્પેશીયલ કમીશનરનો રીપોર્ટ પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી એમ ઠરાવેલું છે કારણ કે પુરાવ આકટના જો કોઈ ઠરાવથી તે દાખલ કરવા લાયક થાય તેવા ફાઇલ ઠરાવમાં તેનો સમાવેશ થતો નથી. ૨૨ વી. રી. ૨૩૧.

૪૩—ન્યાયની રીઠના ફેસલાની બાબતમાં રીપોર્ટ કરવાને સાર સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ ની કા. ૧૮૦ ના હેતુ પ્રમાણે મોજો દારનો રીપોર્ટ તે યોગ્ય અમલદારનો રીપોર્ટ નથી તે દીવાની કોર્ટ લક્ષમાં લેઈ શકે નહીં. ૧૩ વી. રી. ૧૧૩.

૪૪—મુનસફે સ્થાનીક તપાસ કરી રીપોર્ટ કરેલો હોય તેમાં લખેલી હકીકત અથવા વીચારની બાબતમાં તે વાસ્તવિક રીતે ભુલ ભરેલો છે એમ બતાવવામાં ના આવે તો તે રીપોર્ટમાં લખેલી હકીકત બાબત પુરાવ તરીકે ઘણું જ નબળું રાખવું જોઈએ. ૩ વી. રી. ૨૧૯.

૪૫—ઠરાવેલું છે કે મુનસફે કરેલી તપાસનો પરીણામ પુરાવ આકટની વાખ્યા પ્રમાણે પુરાવ નથી તોપણ તે બાબત કોર્ટની રૂબરૂ હતી માટે તે વીચારમાં લીધેલી હોવી જોઈએ. વળી ઠરાવેલું છે કે મુનસફે પોતાની તપાસનો પરીણામ લખવો જોઈએ. ૬. લો. રી. ૯ કલકતા. ૬૬૩-૧૨ કલકતા લો. રી. ૪૯૧.

૪૬—સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ ની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે તકરારી મીલકતની સ્થિતિ તપાસવાને નાજરને નીમેલા તેથી જો કે સને ૧૮૫૬ના આકટ ૧૨ પ્રમાણે નીમાઓલા તે અમીન નથી. તોપણ તે નાજરનો રીપોર્ટ પુરાવામાં

દાખલ કરવા લાયક છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાતું ૧૭૧.

૪૭—દિવાની કાયદાની કા. ૧૮૦ પ્રમાણે સીરસ્તેદારનો રીપોર્ટ તે કોર્ટમાં કમીશનર નીમેલો છે એ હકીકત ધ્યાનમાં રાખતાં કાયદેસર પુરાવ નથી. ૮ વી. રી. ૩૩૧.

૪૮—જ્યાં મુખી એમ બતાવવામાં આવે નહીં કે સ્થાનીક તપાસ કરવાને સીવીલ કોર્ટનો અગીન આવી શકે તેવું નહીં હતું. ત્યાં મુખી સ્થાનીક તપાસ કરીને સીરસ્તેદારે રીપોર્ટ કરેલો હોય તે કાયદેસર પુરાવ થઈ શકતો નથી. ૧૨ વી. રી. ૨૦૯.

રીવાજ કુટુંબનો.

૪૯—કુટુંબનો રીવાજ સાબિત કરવાને એક દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં વાદીઓએ દાવાની અરજીમાં બતાવ્યા પ્રમાણે કુટુંબનો રીવાજ છે એવા મતકુરનો એક દસ્તાવેજ તથા વિરૂધ્ધ ચાલતું નહીં એવો કરાર પુરાવામાં રજુ કર્યો. તે દસ્તાવેજ વાદીઓએ આ દાવો કરતા પહેલાં લખી આપવામાં આવ્યો હતો અને વળી આ દાવો દાખલ કર્યા પછી એક વાદી મરણ પામેલો છે. તેણે તથા દાવાની અરજીમાં ક. લા પ્રમાણે કુટુંબના ઘણા માણસોએ લખી આપેલાં છે પરંતુ તેમાં પ્રતિવાદી પક્ષકાર નથી તેમાં ઠરાવેલું છે કે જો કે વાદીઓને સાક્ષી તરીકે બોલાવી શકાય છે તો પણ વાદીઓની તરફથી પુરાવ તરીકે તે દસ્તાવેજ દાખલ કરવા લાયક છે પરંતુ પ્રતિવાદીના વિરૂધ્ધ જોવો રીવાજ કહેવામાં આવેલો છે તેવો સાબિત થવો જોઈએ. ૧૦ ખંગાળા લો. રી. ૨૬૩.

સ.

સાક્ષી.

૧—એક રાજ પાસેથી સનદ મળેલી તેની રીઠએ જમીનનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો તેમાં વાદીએ તે સનદના સાચાપણ

આખત પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ આવ્યો અને તે રાખને તે સામેત કરવાને સમન્સ કરી બોલાવ્યા. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદી રાખએ પોતાની હકીકત સાથે કોર્ટમાં આવવાની ના કહી તેથી વાદીને પુરાવ મળ્યુંત યએલો છે એમ નીચેની કોર્ટ વીચારેલું છે તે બરાબર છે અને વાદીનો પુરાવ રદ કરવાનો તે રાખ ઉપર બોળે છે. ૮ વી. રી. ૪૫૩

સાક્ષી દીવાની કામમાં.

સાક્ષીઓને સોગન અગર પ્રતીજ્ઞા આપવી તે.

૧—ઇંગ્લાંડના દેવળનો કોષ અંગલુત આયબજ ઉપર સોગન લેવા વીરૂદ્ધ ખરા દીલથી હરકત લેતો હોય અને પ્રતીજ્ઞા આપવામાં આવે તો તેમને બંધનકાર્ક છે એમ કરવાને ખુશી હોય તો પણ હીંદુસ્તાનની ન્યાયની કોર્ટમાં તેને સોગન આપવાને કાયદાએ માફી કરી નથી. ૨ મદ્રાસ ૨૪૬.

૨—એકાદો મુસલમાન સાક્ષી એમ કહે કે સામાન્ય રીતે સોગન લેવાને મને હરકત નથી. પરંતુ મને અમુક રોગ યએલો છે અને તેથી છુટો થઈને હું ચોખ્ખો થઉ ત્યાં સુધી કોરાનના સોગન ખાવાને હું લાયક નથી. તો તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે સાક્ષીને રીતસર સોગન આપવા જોઈએ અગર બીલકુંલ નહી આપવા જોઈએ. ૧ મદ્રાસ. ૯૯.

૩—સને ૧૮૭૩ ના સોગનના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૬ પ્રમાણે કોઈ સખસે સોગન અગર પ્રતીજ્ઞા સીવાય સાક્ષી આપવાની નથી. અને જો કે તે આક્ટની કલમ ૧૩ નો ઠરાવ છે તો પણ આઠ અગર નવ વરસના છોકરાની સાહેદી સોગન અગર પ્રતીજ્ઞા સીવાય સલાહકાર રીતે લખી લીધેલી હોય તો પણ તે દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. લા. રી. ૧૦ અદલાખાદ ૨૦૭

૪—સાક્ષી આપવાને લાયક છે કે કેમ તે

૧૭

સ્વાલનો નીર્ણય કરવામાં પુરાવ આક્ટની કલમ ૧૧૮ પ્રમાણે કોર્ટે એવી તપાસ કરવાની નથી કે તે સાક્ષીનો બરસો ધર્મ ઉપર કેવો છે અગર આ દુનીઆમાં અગર આવતી દુનીઆમાં જુઠાપણના પરીણામ વીશે તેની કેવી માહેતી છે. કોર્ટે એટલું નક્કી કરવાનું છે કે તે પોતાની અકલની તથા સમજની લાયકાઈથી અમુક પ્રસંગે જે તેણે જોએલું અગર સાંભળેલું હોય તેનો ખરાબર હેવાલ તે આપી શકે તેવો છે કે નહી અને તે વીશે જેમ અને તેમ સરસમાં સરસ રીતે કોર્ટે નક્કી કરવાનું છે. જો નાહાની વયનો અગર ધણી ઉમરે પોહાયેલો ગાણસ આ વીશે ખાતરી કરી શકે તો તે સાક્ષી તરીકે લાયક છે એમ સામેત થાય છે. ઈ લો. રી. ૧૧ અદલાખાદ ૧૮૩.

સાક્ષી તપાસવા.

૫—કીયા સાક્ષીઓ તપાસવા એ વીશે નક્કી કરવાનું કામ કોર્ટનું નથી. પક્ષકારોએ પોતપોતાના સાક્ષીઓ પસંદ કરવાના છે અને પક્ષકારો જે સાક્ષીઓ આપે તે કોર્ટે તપાસવાના છે માટે સાક્ષીઓ તપાસવાને અથવા યોગ્ય વખતે સાક્ષીઓની તપાસ થાય તે સાક્ષીઓ હાજર રહે તે બાબત જરૂરીઆત ઈલાજ લેવાને તેઓ કંચુર કરે તો તે પક્ષકારનો વાંક છે. ૬ વી. રી. ૨૩૧-૧૩ વી. રી. ૧૮૫.

૬—દાવાના દરેક પક્ષકારના જે સાક્ષીને બોલાવવાની મરજી હોય અને તપાસ વખતે રજુ કરવાને તે તૈયાર હોય તો તે કોર્ટે સાંભળવા જોઈએ. ૮ વી. રી. ૩૬૪ તથા ૫૦૫-૧૭ વી. રી. ૧૭૨.

૭—સામાન્ય નીયમ પ્રમાણે પક્ષકાર જે સાક્ષીઓ લાવ્યો હોય તે તમામ તપાસવા જોઈએ. પરંતુ જ્યારે રપેશીયલ અપીલમાં એવી હરકત લેવામાં આવે કે નીચેની કોર્ટે અમુક સાક્ષીઓ તપાસવા છોડી દીધા છે તો

એમ બતાવવું જોઈએ કે તે સાક્ષીઓની સા-
હેદી કામને અગત્યની છે. ૬ વી. રી. ૩૨૪.

૮—અમુક પુરાવ ગુમરવાને અને લાગ
આપ્યો નહી હોતો એટલી તકરાર કાંઈ પક્ષકાર
કરે તો તે સાબેત કરવાને તે પક્ષકારે એમ
બતાવવું જોઈએ કે તેણે સાક્ષીઓ અગર ખી-
જે પુરાવ ગુમરવા માંડ્યો હતો પણ તે ના-
મંજુર કરવામાં આવ્યો છે. ૧૧ વી. રી. ૨૪૮
તથા ૨૮૯.

૯—સાક્ષીઓની ધ્યાદમાં એક સાક્ષીનું
નામ વાદીએ બતાવેલું ના હોય અને તે સા-
ક્ષીને યોગ્ય વખતે રજુ કરવામાં આવે અને
તેને તપાસવાને કહેવામાં આવે તો તે બરો-
બર નથી. ૧૨ વી. રી. ૪૫૫.

૧૦—હુમસો વ્કરવાથી નુકશાન લેવાના
દાવામાં સાક્ષીઓ તપાસવાને નીચેની અપીલ-
કોર્ટ ના કહેલી એકું રપેશીયલ અપીલમાં કા-
રણ બતાવ્યું હોય તો તે કારણ સાબેત કરવાને
એવી મતલબના આશીરવીટ રજુ કરેલાં છે
કે વકીલે મુખજુબાનીથી સાક્ષીઓ તપાસવા-
ને અરજ કરી હતી પણ જડજે ના કહી હ-
તી તે બસ નથી. ૧૪ વી. રી. ૧૯.

૧૧—અપીલમાં જુડીસીયલ કમીટીએ
ઠરાવ્યું છે કે જે સાક્ષીઓ આપવા માંડેલા તે
કોર્ટ તપાસેલા નથી તે ગેરસીરસ્તે છે માટે
આવી હકીકતથી કામના ચુલુદોશ ઉપર ફેસ-
લો થઈ શકતો નથી. ૨ સુર ઇંડીયન અપી-
લસ. ૪૨૪-૬ વી. રી. ૪૬.

૧૨—વાદીના કેટલાક સાક્ષીઓ લીધા
વીના તે સાક્ષીઓને જવાને નીચેની કોર્ટ
પરવાનગી આપી તેથી વાદીએ એવી હરકત
લીધી કે માહારા જેટલા સાક્ષીઓ લેવામાં
આવ્યા છે તેટલા સાક્ષીઓ કરતાં પ્રતીવા-
દીના વધારે સાક્ષીઓ લેવા નહી જોઈએ તે
ઉપરથી પ્રતીવાદીના કેટલાક સાક્ષીઓ નહી

લેતાં તેમને કોર્ટમાંથી જવાને પરવાનગી આપી
આ કામ હાઇકોર્ટની રજૂ આવતાં તમામ
સાક્ષીઓ લેધને નવો ફેસલો કરવાને કામ
પાછું મોકલવામાં આવ્યું. ૧૨ વી. રી. ૨૨૯.

૧૩—પ્રતીવાદીઓ એક વેપારના બા-
ગીયાઓ છે તેથી તેમની પાસેથી હીસાબના
લેહેણી બાકી લેવાને પાંચ દાવા કરવામાં
આવ્યા હતા. તેમાં ચાર કામોમાં કેટલાક
સાક્ષીઓ તપાસવામાં આવ્યા પણ તેમાંના
એક કામમાં વાદી પક્ષકાર નહી હોતો. પણ
વાદીની અરજ ઉપરથી તે કામમાં લીધેલો
પુરાવ આ કામમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો.
પછી સાક્ષીઓને રજા આપી. ત્યાર પછી બે
દીવસ પછી વાદીએ કાંઈ કારણ નહી બતા-
વતાં તે સાક્ષીઓ ફરી તપાસવાને અરજ
કરી તે નામંજુર કરવામાં આવી. તેમાં ઠરા-
વ્યું છે કે તે સાક્ષીઓ તપાસવાને કાંઈ નવું
કારણ બતાવ્યું નથી માટે તે અરજ નામંજુર
કરી છે તે વ્યાજબી છે. ૧૫ વી. રી. ૩૪૮.

૧૪—એક ડીપોઝી કલેક્ટરે દાવો કા-
હાડી નાંખેલો પરંતુ કાયદેસર ફેસલો લખતાં
પહેલાં તે મરણ પામ્યો તેથી તે મરનારની
જગોએ થએલા અધીકારીને તે કામની તપાસ
કરવાને નીચેની અપીલકોર્ટ સોંપ્યું તેથી તે
અધીકારીએ કામમાં જે પુરાવ દાખલ હતો
તે ઉપરથી એકે પક્ષકારની હરકત વીના ફે-
સલો આપ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પક્ષકારોએ
અરજ કરેલી ના હોય તો સાક્ષીઓ લેવાને
અગર વધારે પુરાવ લેવાને તે ખીજા ડીપોઝી
કલેક્ટરની ફરજ નથી. ૧૩ વી. રી. ૭૬.

૧૫—વાદીની તરફથી એકાદો સાક્ષી
તપાસવામાં આવેલો હોય તો તે સાક્ષીની
તપાસ પુરી થતી વખતે પ્રતીવાદીએ કોર્ટની
પરવાનગી લીધી ના હોય તો પ્રતીવાદી તે

સાક્ષીને પોતાના સાક્ષી તરીકે ફરીથી બોલાવી શકતો નથી. ૨ ઇંગ્લીયન જ્યુરીઑટ ૧૬૦.

૧૬—દાવા ચલાવાને જે સખસો હોય તે સખસોની કમફુશીયારીને લીધે કોર્ટની નજરમાં એમ આવે કે સાક્ષી યોગ્ય રીતે તપાસવામાં આવ્યા નથી તો સાક્ષીઓ તપાસવાને કાયદા પ્રમાણે જે કોર્ટને અખત્યાર છે તે કોર્ટ વાપરવો જોઈએ. ૧ બં. લો. રી. ૨૦-૧૦ વી. રી. ૨૮૦.

૧૭—તાળાની કોર્ટમાં અધરીત રીતે પુરાવ લેવામાં આવે છે અને તે રીતે આ કામમાં લેવામાં આવ્યો છે એ વીશે વીચાર બતાવવામાં આવેલો છે. ઇ. લો. રી. ૪ અ. હાબાદ. ૨૪૯.

૧૮—પ્રતીવાદીનો વફીલ ગએલો હોય અને તેની તરફથી બીજને કોઇ વફીલ કામ કરતો ના હોય અને પ્રતીવાદીની ગેરહાજરીમાં વાદીનો અગત્યનો સાક્ષી તપાસવામાં આવે તો તે એવું ગેરસીરરતે છે કે જે તે વીશે યોગ્ય વખતે હરકત લેવામાં આવે તો તે પુરાવ દાખલ થઈ શકતો નથી. પરંતુ તપાસમાં હરકત લેવામાં આવી ના હોય તો જુડીસીયલ કમીટીએ કરાવ્યું છે કે તે હરકત ધણી મોડી છે માટે તે ચાલી શકતી નથી. ૬ મુર ઇંગ્લીયન અપીલ્સ. ૨૩૨.

૧૯—પક્ષકારને સાક્ષી તપાસવાને તપાસ તેની ઉલટ તપાસ કરવાને લાગ આપવામાં આવ્યો ના હોય અગર તે લીધેલા સાક્ષીઓની સાહેદી નવા પુરાવથી રદ કરવાને લાગ આપવામાં આવ્યો ના હોય તો બ્યાંસુધી તે લીધેલા સાક્ષીની સાહેદીનો ઉપયોગ કરવાને તે પક્ષકાર કબુલ કરે નહી ત્યાંસુધી તે કાયદેસર રીતે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૯ વી. રી. ૫૮૭.

૨૦—એક સરખા લગતા સ્વાલોના સાક્ષીઓને ઉલટાવવા બાબત પુરાવ મંગાવવાના

હકની જે નીચમથી હદ બાંધવામાં આવેલી છે તે નીચમથી મુખ્ય તકરારી બાબત વીશે જે હકીકતના પુરાવથી યોગ્ય અનુમાન થઇ શકે તેવું ના હોય તેવો પુરાવ બાતલ થાય છે. ૬ મુખાઇ ૯૩.

૨૧—કારણ ઉપર સોગનખાઈ પ્રતીવાદી જુબાની આપે તો તેમને બંધનકાર્ક છે એવો વાદીએ આધાર રાખેલો હોય અને પ્રતિવાદીને તે પ્રમાણે નહી તપાસતાં હમેશની રીતી પ્રમાણે તપાસવામાં આવે તો તેથી દાવા સાબેત થતો નથી. તેમાં કરાવ્યું છે કે બીજ સાક્ષીઓ તપાસવાને વાદીને પરવાનગી આપવામાં આવી છે તે બરાબર નથી. ૧૦ વી. રી. ૨૮૪.

૨૨—પ્રતીવાદીને જે તપાસતાં પ્રતીવાદી જે હકીકત કહે તે નહી જેવી હોય અને દેખીતી જુદી હોય તો પછી પ્રતીવાદી જે કહે તેથી વાદીબંધાએલો છે એમ વાદીએ કબુલ કરેલું હોય તો પછુ વાદી તેથી બંધાઇ શકતો નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૧૦.

૨૩—પ્રતીવાદીએ વાદીના ઉપર સાક્ષી તરીકે સમન્સ કરવાને નીચલી અપીલકોર્ટ પાસે માગ્યુ હોય અને તે જુબાની આપે તે પ્રમાણે ચાલવાને કબુલ કર્યું હોય તેમ છતાં વાદીને તપાસવો નહી જોઇએ એવી તે અરજ કરે તો વાદીની ફકત જુબાની ઉપરથી પ્રતીવાદી બંધનમાં આવવો નહી જોઇએ પછુ કામમાં જે બીજને પુરાવ હોય તે પછુ વીચારમાં લેવો જોઈએ. ૧૩ વી. રી. ૧૦૮.

ઉલટ તપાસ.

૨૪—કોર્ટ જે સાક્ષીને બોલાવેલો હોય તેની ઉલટ તપાસ દાવાનો હરકોઇ પક્ષકાર કરી શકે છે અને દાવાના પક્ષકારને ઉલટ તપાસ કરવાનો લાગ આપેલો ના હોય તો તે સાક્ષીની સાહેદી દાખલ કરવા લાયક નથી. ૩

બં. લો. રી. ૧૪૫-૧૧ વી. રી. ૪૬૮-૧૧ વી.
રી. ૧૧૦-૧૬ વી. રી. ૨૫૭.

૨૫—એક સહપ્રતીવાદીનું હીત જુદું બતાવવામાં આવ્યું હોય તો તે પ્રતીવાદી બીજા પ્રતીવાદીની ઉલટ તપાસ કરી શકે છે. ૧ મદ્રાસ. ૪૫૬.

૨૬—અસલ કોર્ટ વાદીના લાભમાં એક તરફી હુકમનામું કરેલું પણ તે કામની ફરી સુનાવણી કરવામાં આવી ત્યારે વાદીના સાક્ષીઓને બોલાવવામાં આવ્યા નહીં તેથી તેમની ઉલટ તપાસ કરવાને પ્રતીવાદીને લાગ મળ્યો નહીં હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે અસલ કોર્ટ વાદીના સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા નોંધતા હતા અને પ્રતીવાદીને તેઓની ઉલટ તપાસ કરવાને લાગ આપવો નોંધતો હતો, ૩ બં. લો. રી. ૨૭૩-૧૨ વી. રી. ૧૩૦.

૨૭—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૮ ની કા. ૧૧૦ પ્રમાણે પ્રતીવાદીને હાજર થવાને હુકમ કરવામાં આવેલો પણ તે હાજર થયો નહીં તોપણ જડને તેના વીરુદ્ધ એકદમ ફેસ-લો નહીં આપતાં વાદીના સાક્ષીઓને બોલાવ્યા અને હેમની ઉલટ તપાસ કરવાને પ્રતીવાદીના વકીલને પરવાનગી આપી નહીં. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીના વકીલને વાદીના સાક્ષીઓને ઉલટ તપાસ કરવાને જડને પરવાનગી આપવી નોંધતી હતી. ૨ બં. લો. રી. ૧૨.

૨૮—દાવાનો એકાદો પક્ષકાર પોતાની મેજે સાહેદી આપવાને તૈયાર થાય તેમ છતાં ઉલટ તપાસમાં જે સ્વાક્ષે પુછવામાં આવે તેના જવાબો કાયદેસર કારણ વીના દેવાને ના કહે તો તેની વ્યવસ્થા દીવાની કાયદાની કલમ ૧૬૯ પ્રમાણે ચાલવી નોંધએ. કાયદેસર કારણ વીના એવા શબ્દો છે તેનો હેતુ સાહેદી આપવાની ના કહેવાને વ્યાજબી રાહ કાયદા પ્રમાણે જે કારણ હોય તે છે. ૧ વાંચપ્રાંત. ૧૬૨.

પુરાવાનો વીચાર તથા વજન.

૨૯—સાક્ષીઓ ઉપર ભરૂંસો રાખવાની જે બાબત તે તદન અસલ કોર્ટને માટે અને રેગ્યુલર અપીલ સાંભળનારી કોર્ટને માટે છે. જે તે કોર્ટની એવી ખાતરી થાય કે સાક્ષીઓ માનવા લાયક નથી તો તેઓએ કરેલો ઠરાવ રેપેશીયલ અપીલમાં હાયકોર્ટ રદ કરી શકતી નથી. પછી કામનો સામાન્ય રીતે વીચાર કરતાં હાયકોર્ટની તબક્કામાં એમ આવે કે જે અમે તે કામ અસલ તપાસેલું હોત તો જુદો નીચે યાત તેની ચીંતા નહીં. ૧૦ વી. રી. ૩૬૫.

૩૦—એકજ હકીકત બાબત કેટલાક સાક્ષીઓની સાહેદી માનવા લાયક છે કે નહીં તે તપાસવાના હેતુથી પુરાવ તપાસવામાં એમ જોવાની જરૂર છે કે તેઓ તેના તે શબ્દો બોલેલા છે કે નહીં અગર વાસ્તવિક રીતે તેઓ મળતા આવે છે કે નહીં અને ઝીણી ઝીણી બાબતોમાં તેઓ મળતા આવે છે કે નહીં તે જોવાનું નથી. પણ વાસ્તવિક રીતે તેઓ મળતા આવે છે અને જરૂર વીનાની વીગતમાં તફાવત પડેલો છે એમ જે સાક્ષીઓ સાચું બોલવાને ઈરાદો દાખે છે અને અમુક વાત કહેવાને શીખવેલા નથી હોતા એમ હમેશાં તેઓના બોલવામાં માલમ પડે છે તે જોવાનું છે. માર્સ ૪૩૬-૯ સુર ઇન્ડિયન અપીલ્સ. ૯૬.

૩૧—એકાદો પક્ષકાર પોતાની તરફથી સાક્ષી આપે તો સાક્ષીની સાહેદીથી તે બંધાએલો નથી પણ તે પક્ષકારની સાચી હકીકતથી તે જુદી સાહેદી આપે તો કામમાં અદિશી ઉત્પન્ન થાય છે માટે તે હકીકત સાબિત કરવાને ધણેજ ૨૫૭૮ પુરાવ હોવાની જરૂર છે. ૧૦ વી. રી. ૪૬૯.

૩૨—એકાદો કામમાં હકીકત બાબત

એક સાક્ષી સાહેદી આપે અને તે હકીકત તેની સાહેદી વીરૂદ્ધ માન્ય પડે તો તેથી અવશ્યે કરીને એમ થતું નથી કે કામના ખીજા ભાગ બાબત તે સાક્ષીએ જે કહ્યું હોય તે તદ્દન નહીં માનવું જોઈએ. પણ કામની જુદી જુદી હકીકત બાબત જે સાક્ષીઓ ફક્ત અબીપ્રાય આપતા ના હોય પરંતુ વાદીએ ખતાવેલી હકીકત સાબિત કરવાને કોર્ટમાં તે આવેલા હોય અને તે કામ મુદ્દાની બાબતમાં જુદું છે એમ ખતાવવામાં આવે તો કામના હરકાઈ અમુક સ્વાધ વીશે તેઓની સાહેદી ઉપર વધારે ભરંસો રાખી શકાતો નથી. ૧૮ વી. રી. ૫૨૩.

૩૩—જે એવો નીયમ છે કે વાદીએ સરસમાં સરસ પુરાવ આપવો જોઈએ તેમ છતાં વાદી ધણા અગત્યના સાક્ષીઓ રજૂ કરવાને કસુર કરે તો બાકીના સાક્ષીઓની સાહેદીનું વજન અને કાયદેસર અસર તે નીયમના કારણથી જડને વ્યાજખી રાહે છોડી દેવું નહીં જોઈએ. ૧૪ વી. રી. ૪૮૨.

૩૪—એકાદા કામની પુષ્ટીમાં આનેલા પુરાવનું વજન કરવામાં જો તે પુરાવ શકે ભરેલો હોય તો વાદી શા હેતુથી દાવો કરવાને લક્ષ્યાએલો છે તે હેતુ યોગ્ય રીતે વીચારમાં લેવો જોઈએ. ૩ વાવ્યપ્રાંત. ૩૦૩.

૩૫—પુરાવની ખુજ કરવામાં જે સખસ સોગન ઉપર એવી સાહેદી આપતો હોય કે અમુક વાતચીત થએલી છે તો તેની સાહેદી ઉપર તે વાતચીત થએલી નથી એવું કહેનારની સાક્ષી કરતાં વધારે વજન રાખવું જોઈએ. ૬ વી. રી. ૫૫-૩ મુર ઇંડિયન અપીલ્સ. ૩૪૭.

૩૬—કોઇ સાક્ષી વાદીનો નોકર હોય અગર વાદી ઉપર આધાર રાખનાર હોય તો તેથીજ તેની સાહેદી માનવા લાયક થતી નથી

એમ ખનતું નથી. ૧૪ વી. રી. ૨૩.

૩૭—તેના તેજ પ્રતીવાદી ઉપર ફ્રાન્દારી કામમાં સાપરખ વીશ્વાસવાત બાબત અમુક સાક્ષીઓને તત્કાલવામાં આવેલા પણ તેઓના ઉપર ભરંસો રાખવામાં અવ્યો નહીં હોતો. એટલાજ કારણથી પ્રતીવાદીએ તે સાક્ષીઓની સાહેદી દીવાની દાવામાં આપેલી તે સાહેદી ઉપર જડને શક રાખેલો છે તે બરાબર નથી. ૧૩ વી. રી. ૨૨૬.

૩૮—એકાદા સખસને જુદા સોગન બાબત સખ થએલી હોય અગર ફ્રાન્દારી ગુનાનો ગુન્હેગાર ઠરેલો હોય તેવા સખસની સાહેદી ઉપર જેમ ખીજા સખસોની સાહેદી ઉપર ભરંસો રહે તેવો ભરંસો રહી શકતો નથી. ૨ વાવ્યપ્રાંત ૯૭.

૩૯—વાતચીતમાં શી હકીકત બનેલી તે વીશે તક્ષવત પડે તો તેથી જુદા જુદા સાક્ષીઓનું કહેવું નહીં માનવાને કારણ થતું નથી. ૩ બં. સો. રી. ૩૩૨.

૪૦—લખેલી હકીકતમાં જે ખીના ખતાવેલી હોય એવી રીતે કે અમુક સખસ માહારો કદો દુરમન છે પણ તે વીશે કાંઇ પુરાવ ના હોય તો જો ખતાવવું તે સખસની સાક્ષી નહીં માનવાને બસ થતું નથી. ૯ બં. સો. રી. ૨૧૫-૧૭ વી. રી. ૫૫૦.

૪૧—પંદવીવાળા દેશીઓને ન્યાયની કોર્ટમાં સાક્ષી તરીકે હાજર થવાને જે હરકત છે તેથી કામમાં સરસમાં સરસ પુરાવ ગુજરવો જોઈએ એ નીયમ નરમ પડવા દેવો નહીં જોઈએ. ૧ ઇંડિયન જ્યુરીઑટ. ૬૩ માર્સ ૧૭૬, ૧ હે. ૩૭૯-૨ વી. રી. ૬૩-૮ વી. રી. ૪૫૩-૧૮ વી. રી. ૪૫.

૪૨—ન્યાયની રૂઢના કામમાં સાક્ષીઓએ જે સાહેદી આપી હોય તે બાબતના તુકશાન વીશે તે સાક્ષીઓ ઉપર દાવો ચાલી શકતો

નથી. જે તેઓએ જુદી સાહેદી આપી હોય તો જુદા સોગન બાબત તેમના ઉપર કામ ચલાવવું જોઈએ. ૧૧ બ્. સો. રી. ૩૨૧-૧૭ વી. રી. ૨૮૩.

૪૩—એકાદા મુકરદમામાં એકાદો સખસ પક્ષકાર ના હોય પણ તેમાં તેણે જુઆની આપેલી હોય તો પાછળથી કરેલા દાવામાં જે તે પ્રતીવાદી હોય તો તેના વીરુદ્ધ તથા તેની તરફથી દાવો રાખનારાઓ વીરુદ્ધ અથવા તેની પાસેથી ખરીદ કરનાર વીરુદ્ધ તે જુઆની પુરાવ થાય છે. પછી તે હયાત હોય અને તેને સાક્ષી તરીકે બોલાવેલો ના હોય તેની ચીંત્તા નહીં. પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ (સને ૧૮૭૨ નો આકટ ૧ સો.) આની જુઆનીને લાગુ થતી નથી. પરંતુ કમુલતો બાબતની કલમો પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક છે. પછી પ્રથમના કામમાં જે હકીકત હોય તેથી હાલની હકીકત જુદી છે એમ ખતાવવામાં આવે તોપણ તેની ચીંત્તા નહીં. વેચાણના ખીલમાં કહેલી હકીકત તે ખીલના પક્ષકારો વીરુદ્ધ પુરાવ થાય છે. ૧૪ બંગાળા સો. રી. ૩-૨૧ વી. રી. ૪૧૪.

૪૪—હ ન તા' ૧૬ મે સને ૧૮૫૪ ને રોજ ફરજન મુક્યા વગર પણ વિધવા વ ને મુકીને મરણ પામ્યો. તા' ૧૯ મે સને ૧૮૫૬ ને રોજ હ ન એ લખી આપેલું અનુમતી પત્ર કહેવામાં આવેલું છે તે પ્રમાણે સ ને દત્ત લીધો. ર ન કે જે હ ન નો કાકો થતો હતો તે તા' ૬ જુલાઈ સન ૧૮૫૫ ના રોજ એક વીધવા મ ને મુકી મરણ પામ્યો અને તેણે તે વીધવાને એક અનુમતી પત્ર લખી આપેલું હતું. અને તે દસ્તાવેજના ઠરાવ પ્રમાણે દત્ત લીધેલા દીકરાની નાહાની વયમાં ગીલકતનો વહીવટ કરવાની હતી સ ને દત્ત લીધા પછી મ એ

હ ને દત્ત લીધો. ર ન ના મરણ પછી હ ન ની વીધવા તથા સ ની દત્ત લેનાર મા તરીકે ત એ હ ને નહીં એમ ગણીને ર ન ની વીધવા તરીકે મ ઉપર દાવો કર્યો. હ મરણ પામ્યો. તેથી મ એ ન ને તા' ૪ અપ્રેલ સને ૧૮૬૪ ના રોજ દત્ત લીધો. તેથી ન ની મા અને વાલી તરીકે મ એ સ નું દત્ત-વીધાન રદ કરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવમાં આવ્યું કે અમુક સાક્ષીઓની સાહેદી સ નું દત્તવીધાન સામેત કરવાના પ્રથમના વ ના દાવામાં તપાસવામાં આવેલા છે તેમની જુઆનીઓ સને ૧૮૭૨ ના આકટ ૧ લા ની કલમ ૩૩ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧૨ બંગાળા સો. રી. ૧-૨૩ વી. રી. ૪૨.

૪૫—ધનસાક્ષી ર્થએ નહીં એવું જે કાગ ચાલેલું હોય તેમાં લીધેલા સાક્ષીની સાહેદી જે તે સાક્ષી મરણ પામેલો હોય તો પણ પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે યોગ્ય કોર્ટની રૂબરૂ ફરી તપાસમાં ઉપયોગમાં લેઈ શકાતી નથી. ૪. સો. રી. ૩ મદ્રાસ ૪૮.

૪૬—માહાવ્યથાના કામમાં ગાલ્વરેટની રૂબરૂ સાક્ષીઓ લેવામાં આવેલા તેમાં જે સાક્ષીઓ હતા તેમાંના એકની સાક્ષી ફરીઆદી તરફથી લેવામાં આવેલી હતી અને તે સાક્ષી જેના ઉપર હુમલો કરવામાં આવેલો હતો તેજ હતો. કેદીઓને તપાસ થવા સાથે કમીટ કરવામાં આવ્યા. પછી સદરહુ સખસ થએલી ઇજ્જતી મરણ પામ્યો. સેશન જડજની રૂબરૂ તપાસ ચાલતાં માહાવ્યથાના આરોપની સાથે ખુન અને શીક્ષણ મનુષ્ય વધની સાથે આરોપો વધારવામાં આવ્યા. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે મરનારની સાક્ષી સેશનની તપાસમાં સદરહુ આરોપો વધારેલા છે તોપણ પુરાવ આકટની કલમ ૩૨ ની રકમ ૧ અથવા કલમ ૩૩ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક છે. ૪.

ભો. રી. ૭ કલકતા ૪૨.

૪૭—એક કેદીના ઉપર જંજીઆરમાં ખુન કર્યાનો આરોપ રાખવામાં આવેલો હતો તેથી ઇંગ્લેન્ડ સરકારના કૌનસલે મુંબાઈની હાઈકોર્ટમાં તપાસ થવા સાથે તે કેદીને મોકલ્યો હતો. મુંબાઈમાં સાક્ષીઓને હાજર રાખવાને તે કૌનસલ ફરજ પાડી શકતા નહીં હતા. પરંતુ તેમણે જે તપાસ કરેલી તેમાં જે જુ-આનીઓ લીધેલી તે જુઆનીઓ હાઈકોર્ટ તરફ મોકલેલી હતી. આ સાક્ષીઓની ગેરહાજરીમાં મુંબાઈમાં તપાસમાં પુરાવમાં તે જુઆનીઓ રજૂ કરવામાં આવી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે જંજીઆરમાં ઇંગ્લેન્ડ સરકાર કૌનસલને તે જુઆનીઓ લેવાનો અખત્યાર હતો. સખખ પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે તે તપાસમાં તે જુઆનીઓ દાખલ કરવા લાયક છે. ઈ. ભો. રી. ૩ મુંબાઈ ૩૩૪.

૪૮—એક સખસે જુઆની આપેલી તેમાં કોર્ટમાં અમુક અરજી આપેલી છે તે વાત સોગન ઉપર ધનકાર કરી હતી પણ તે જુઆની પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી કારણ કે તે સાક્ષીને કોર્ટમાં રજૂ કરી શકાતો હતો. પરંતુ જે પક્ષકારોએ સદરૂઢ જુઆની આપત તકરાર કરેલી છે તે પક્ષકારોએ તેને રજૂ કર્યો નથી. ૨૩ વી. રી. ૩૪૩.

૪૯—ગેરહાજર સાક્ષીની જુઆની જ્યારે કેદીને ઉલટ તપાસ કરવાનો લાગ મળેલો હોય ત્યારે જ ફક્ત પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક છે. ૨૧ વી. રી. ૧૨.

૫૦—પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે ગેરહાજર સાક્ષીની જુઆની દાખલ કરવામાં આવે ત્યારે તે દાખલ કરવાનું કારણ સંપૂર્ણ અને સ્પષ્ટ રીતે એવી રીતે બતાવવું

જેમણે કે જેથી તે દાખલ કરવાને યોગ્યતા બાબત હાઈકોર્ટ સમજી શકે. આ કામમાં એક ગેરહાજર સાક્ષીની જુઆની અધીત રીતે દાખલ કરવામાં આવેલી એવું હાઈકોર્ટના વિચારમાં આવેલું કારણ કે, સાધારણ સંભાળ તથા સાધારણ રીતે ધણજ કર્યા છતાં તે સાક્ષી રજૂ થઈ શક્યો નથી એવું બતાવવાને કંઈ નથી. કલમ ૩૩ પ્રમાણે જુઆની દાખલ કરવાને સાથે તોહોમતવાળાને ખરી રીતે તે સખસની ઉલટ તપાસ કરવાને લાગ હતો એમ હોવું જોઈએ. ૨૦ વી. રી. ૬૯.

૫૧—પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે પ્રથમના કામમાં સાક્ષીઓએ આપેલી જુઆનીઓ સેસન જડજે દાખલ કરી શકે તે પહેલાં એમ જણાવવું જોઈએ કે કોર્ટની નજરમાં ગેરવ્યાજબી વાર, અથવા ફરજ થયા વીના તે સાક્ષીઓથી હાજર થઈ શકાય તેવું નથી. માટે તે પ્રમાંજે કાંઈ ખાસ હકીકત ના હોય તો તે સાક્ષીઓને હાજર કરવાને સાથે આવતાં સેસન સુધી તે કામ બંધ રાખવું જોઈએ. ૨૧ વી. રી. ૫૬.

૫૨—પીનલકોડની કલમ ૪૧૧ પ્રમાણેના ગુન્હાના કામમાં પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે જે મીલકત બાબત તોહોમતવાળા ઉપર આરોપ રાખવામાં આવેલો તે મીલકતના માલેકની તથા તેની ઝોરતની તજવીજ ચાલતાની દરમીઆનમાં કમીશનથી સાક્ષી લેવાએલી તે તોહોમતવાળા વિરુદ્ધ સેસન કોર્ટ ઉપયોગમાં લીધી અને વળી તે સખસોના નોકરની સાક્ષી જે તજવીજમાં લેવામાં આવેલી તથા ફો. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કલમ ૫૦૩ પ્રમાણે સેસન જડજે કાહાડેલા કમીશનથી તપાસ ચાલતાની દરમીઆનમાં તે મીલકતના માલેકની જુઆની લીધેલી તે પુ-

રાવમાં દાખલ કરવામાં આવી શેશન જડને તે પુરાવ એવા કારણથી દાખલ થયા હતા કે ૩૫૦૦) ખરચ થયા સીવાય તે સાક્ષીઓ હાજર થઈ શકે તેવું નથી અને તે રકમ ગેરવ્યાજબી છે અને તેઓની સાહેદી તોહોમતવાળાની જાત સંબંધી નથી. પરંતુ જે મીલકત બાબત તેહિમતવાળા ઉપર આરોપ રાખવામાં આવેલો છે તે મીલકત ઓળખવાની બાબતનો છે. તેમાં ડરાવવામાં આવ્યું કે સેસન જડને તે પુરાવ અષ્ટીત રીતે દાખલ કરેલો છે. સાક્ષીઓને અગવડ હોય તો તે પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ પ્રમાણે કાંઈ કારણ નથી, અને ઓળખવા વીશેનો સવાલ ધણોજ અગત્યનો છે, અને જે સાક્ષીઓની સાહેદીઓ બાબતનો સવાલ છે તે પણ ધણો અગત્યનો છે, કારણ કે તે ઉપર તમામ કામનો આધાર છે અને ખરચના સવાલ બાબતમાં તે રકમ ગેરવ્યાજબી છે એમ ગણી શકાય નથી. કારણ કે તમામ કામનો આધાર તે સાક્ષીઓના પુરાવ ઉપર છે અને કમીશનથી જે સાક્ષીઓ બેવાયા છે તેમને તોહોમતવાળાએ ઉલટ તપાસ કરેલી નથી, તેમ તોહોમતવાળાની સ્થિતિ જોતાં તે તેઓની ઉલટ તપાસ કરવાને ગોઠવણ કરી શકે તેવું નથી. ઇ. લા. રી. ૬ અલ્હાબાદ ૨૨૪.

સાક્ષીઓની જુખાની.

૫૩—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧ લાની ક. ૧૩૨ તે સને ૧૮૭૩ ના સોગનના આકટ ૧૦ ની ક. ૧૪ સાથે વાંચતાં ગુન્હો થાય તેવા જવાબ દેવાને સાક્ષીને ફરજ પડે છે પણ તે જવાબથી જુડી સાહેદી આપ્યા બાબતની ફરીઆદ સીવાય સીધી અગર આડી રીતે તેના જવાબથી તે ગુન્હોગાર થતો હોય તો તે ગુન્હાની ફાજદારી ફરીઆદમાંથી સદરકુ કલમ ૧૩૨ ના વીશેશ ડરાવ પ્રમાણે

તેવું રક્ષણ થાય છે. બ્યારે ગુન્હો બને તેવા સવાલનો જવાબ દેવાને તે સાક્ષી માફ માગે અને તેની અરજ નામંજુર કરવામાં આવે ત્યારેજ તેવું રક્ષણ થાય છે એમ નથી. પણ સદરકુ વીશેશ ડરાવના હેતુ પ્રમાણે જવાબ દેવાને તેને ફરજ પાડવામાં આવે ત્યારે પણ રક્ષણ થાય છે. ઇ. લા. રી. ૧૨ મુંબાઇ ૪૪૦.

સાક્ષીનું કહેવું.

૫૪—અચાવ તરફના એક સાક્ષીએ એવું કહેલું કે ફરીઆદ તરફનો અમુક એક સાક્ષી અમુક વખતે અમુક જગાએ હતો અને તેથી તે સાક્ષી જે કહે છે કે હું તે વખતે બીજી જગાએ હતો અને મેં તોહોમતવાળાને જોયા હતા તે બની શકે તેવું નથી તો તે કહેવું યોગ્ય રીતે તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૫૪૧ તે ફરીઆદ તરફના સાક્ષીને તે બાબત ઉલટ તપાસ કરેલી ના હોય તેની ચીંતા નહીં. ૧૧ મુંબાઇ ૧૬૬.

સાક્ષી આપવાને નાલાયકાઇ.

૫૫—પુરાવ આકટની કલમ ૩૩ માં સાક્ષી આપવાને નાલાયકાઇ બતાવેલી છે તે કાયમ નાલાયકાઇ હોવાની જરૂર નથી. ઇ. લા. રી. ૬ કલકત્તા ૭૭૪-૮ કલકત્તા લા. રી. ૧૨૪.

૫૬—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧ લાની કા. ૫૩ માં સાક્ષી આપવાની લાયકાઇ એવા શબ્દો છે તે કાયમ નાલાયકાઇ છે અને થોડી મુદતને માટે નથી. માટે જ્યારે સાક્ષી આપવાને એકાદો સાક્ષી નાલાયક છે એવું સાબેત થાય ત્યારે તેની જુખાની દાખલ કરવા વીશે કોર્ટનો કુલ અખત્યાર નથી. પરંતુ સાક્ષી અકસ્માત રીતે અથવા થોડી મુદતના કારણને માટે જો તે ગેરહાજર હોય તો હકીકત પ્રમાણે વધારે વાર અગર ખર્ચ સીવાય તે હાજર થઈ શકતો નથી એવું કોર્ટને જરૂર

બાજી માત્રમ પ્રકે તે કાર્ટનો તે કુલ અખત્યાર છે. ૪ કલકતા. લો. રી. ૫૦૪.

સગપણુ બાખતનો પુરાવ.

૫૭—એક કુટુંબના મરનાર ગોરે તે કુટુંબના અંગભુતોના સગપણુ બાખત હકીકત કહેલી તે પુરાવ આકટની કલમ ૩૨ ની રકમ ૫ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ થઈ શકે છે. ૪ કલકતા. લો. રી. ૧૭૩.

૫૮—સગપણુના સ્વાલ બાખત આસલ કાર્ટે ફેસલો કરેલો તે અપીલ કાર્ટે ફેરવેલો અને તે અપીલકાર્ટના ફેસલોનો આધાર તે કુટુંબના અમુક અંગભુતોનો રાખેલો એક સુખત્યાર હતો તે મરણ પામેલો છે. પણ તેણે પોતાની હયાતીમાં પ્રથમ સેટલમેન્ટનું કામ ચલાવેલું તેમાં કહેલી હકીકત ઉપર છે. આ ફેસલો ઉપરી કાર્ટે બીજી અપીલમાં ફેરવેલો એવા કારણથી કે સને ૧૮૭૨ ના આકટ ૧ લા ની કલમ ૩૨ ની રકમ ૫ પ્રમાણે તે સખસને તે સ્વાલ બાખત ખાસ માહેતી હતી તે પ્રમાણે તેનો સગારા થતો નથી. માટે સદરહુ તેની કહેલી હકીકત પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે કહેવું દાખલ કરવા લાયક નથી. કારણ કે તે સુખત્યાર તરીકે હતો એટલું જ ફક્ત તેને તે વીશે જાણવાને સાધન હતું અને તે કાંઈ કુટુંબનો અંગભુત નહીં હતો તેમ તે કુટુંબ સાથે તેને કાંઈ ધારો સંબંધ નહીં હતો તેમ તે કુટુંબની હકીકત વીશે જાણવાને કાંઈ ખાસ સાધન તેને નહીં હતું. વળી ઠરાવેલું છે કે તે સખસને તે જાણવાને બીજું સાધન હતું કે નહીં એ વીશેનો પુરાવ લેવાને કામ પાછું મોકલવાની બીજી અપીલકાર્ટે નાકહી છે તે બરોગર છે. ઈ. લો. રી. ૧૨ કલકતા. ૨૧૯-૧૨ ઇંડિયન અપીલસ. ૧૮૩.

૫૯—એક પ્રામીસરોનોટની ર્ઈના દાવા-
૧૮

માં પ્રતીવાદીનો જવાબ ફક્ત નાહાની વધ બાખતનો હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે પ્રતીવાદીનો બાપ આ દાવાનું કામ ચાલતા પહેલાં મરણ પામેલો છે તેણે પોતાના દીકરાની ઉગર એક સાક્ષીને કહેલીતો તે કહેવું તે પ્રતીવાદીના જવાબની પુષ્ટીમાં તેનો ઉમરના પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. લો. રી. ૧૩ કલકતા ૪૨.

૬૦—સ્થાવર મીલકતનો કબજો લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદીએ પુરાવમાં જન્મઅક્ષર રજૂ કર્યા એવું કહીને કે તે મને મારી માએ આપેલા છે અને મારા કુટુંબના અંગભુતોએ તે જોએલા છે અને મારા લગ્ન વખતે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલો છે પરંતુ તે જન્મઅક્ષર અથવા તેમાં તેનું નામ લખ્યા બાખતનું લખાણ કોણે લખેલું છે તે કહી શક્યો નહીં. તેમાં ઠરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની કલમ ૩૨ ની રકમ ૬ પ્રમાણે તે જન્મઅક્ષર પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા ૬૧૩.

૬૧—પક્ષકારોના કુટુંબની જુદી યએલી શાખામાં કોઇ નહીં રહેવાથી તે શાખાની મીલકતની વહેંચણું કરાધવાને દાવો કરવામાં આવેલો હતો. આ પક્ષકારોને આદ્ય સંતાનના નીયમ લાગુ હતા. કાર્ટે પ્રતીવાદીઓ વીરુદ્ધ એક લખેલો કરાર રદ કરેલો તે પક્ષકારો એક સરખી પાયરીના સગપણુવાળા છે તે સાબેત કરવાને વાદીએ પુરાવમાં આપ્યો. અને તેમાં વેહેંચણુનો અમલ કરવા લાયક છે એમ કમુલ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે વંશાવળીના પુરાવ તરીકે તે લખેલો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. સખબ વાદીનો હુકમનામું મેળવવાનો હક છે. ઇ. લો. રી. ૧૦ મદ્રાસ ૩૬૨.

૬૨—સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧

લાની કલમ ૩૨ ની રકમ જે પક્ષકારોએ દા-
વો ચાલતાની દરમીયાનમાં સાગાવાળાઓએ
ખતાવેલાં પેહેડીનામાં રજુ કરેલાં તે ઈનકાર
કરેલાં તેવા ઈનકાર કરનાર જીતવાળા પક્ષકાર-
ોને લાગુ પતી નથી. ઇ. લો. રી. ૯ અલ્લા-
ખદ ૪૬૭.

સાર્વજનિક હક્ક.

૬૩—પુરાવ આકટની કલમ ૧૩ માં જે
હક્ક ખતાવેલો છે તે ફક્ત સાર્વજનિક હક્ક ન-
થી. ૨૩ વી. રી. ૩૧૧.

સાક્ષીનો હક્ક.

૬૪—દિવાની કાયદાના બાળ ૩૯ પ્ર-
માણે એક પ્રીમીસરી નોટની રૂઈએ સમાલકાજ
કોર્ટ બાબત દાવો કરવામાં આવેલો હોય તે
નોટ માં તથા તેના દીકરા બ એ લખી આ-
પેલી છે એમ કહેવામાં આવેલું છે. તે દાવામાં
ખચાવ કરવાની પરવાનગી મળવાને બ એ
આફીડેવીટ ફાઇલ કરેલા છે અને તે રજુ લેઈને
પોતાની દરમીયાન તપાસમાં પુરાવ આપેલો છે.
પછી બ એ પોતાના આપની તે પ્રીમીસરી-
નોટ ઉપર સહી જુદી ખતાવેલી તે વીશે ત-
પાસ ચાલી તેમાં બ ની આફીડેવીટ તથા જુ-
બાની જે સમાલકાજ કોર્ટ લાયક દાવામાં લેવા-
માં આવેલી તે બ વીરુદ્ધ પુરાવમાં દાખલ
કરવામાં આવી. તેમાં ચીફ જસ્ટીસ ટરનર સા-
હેબે તથા જસ્ટીસ ઈન્સ અને જસ્ટીસ કીડ-
સક્ષી સાહેબોએ ઠરાવેલું છે કે તે આફીડેવીટ
અને જુબાની યોગ્ય રીતે દાખલ કરેલી છે.
જે કાગમાં તોહામતવાળાએ સોગન ઉપર પો-
તાની ખુશીથી કોર્ટ તરફથી કાંઈ ફરજ પા-
ડ્યા વીના કોર્ટની રૂચર હકીકત કહેલી હોય
અને જે તે લગતી હકીકત હોય તો ફાજદારી
આરોપના તપાસમાં તેના વીરુદ્ધ ઉપયોગમાં
ભેઈ શકાય છે. જે સાક્ષીની મરજી પોતાના
જવાબ પાછળથી ફાજદારી આરોપમાં પોતાના

વીરુદ્ધ ઉપયોગમાં લેવાય નહીં એમ રાખતો
હોય તો તે જવાબ દેવાને તેને હરકત લેવી
જોઈએ તોપણ જે તે જવાબ લગતો હોય
અને તે હરકત તદ્દન ઉપયોગી નથી એમ તે
પ્રયત્નથી જાણતો હોય તો તેને તે જવાબ દે-
વાની ફરજ છે માટે તે રદ કરવી જોઈએ.
ઈ. લો. રી. ૩ ગ્રંદ્રાસ ૨૭૧.

૬૫—સાક્ષીએ પોતાની યાદદાસ્ત તાજી
કરવી. વાદીએ જુદા જુદા સખસો ઉપર કેટ-
લાક દાવા ખતોની રૂઈએ કરેલા તે કામો
દાવાની અરજીઓ તથા કાગળો આગથી નાશ
પાડેલા હતા તે દાવા ફરી દાખલ કરવામાં
આવ્યા અને દાવાની અરજીઓની કુપલીકેટ
નક્કો ફાઇલ કરવામાં આવી તેમાં ખતોનો
મચકુર કે જે ઉપરથી દાવો કરવામાં આવેલો
તે વાદીના ચુમાસ્તાઓએ ખત લખી આપ-
નારના નામોનું તથા શી બાબત ખત લખી
આપવામાં આવેલું તથા કેટલી રકમ લેહેણી
છે તથા તે ઉપર સાક્ષીઓ કરનારના નામોનું
રજીસ્ટર રાખેલું તે ઉપરથી ખતાવવામાં આ-
વેલો હતો. આ રજીસ્ટર ઉપરથી કુપલીકેટ
દાવાની અરજીઓ તૈયાર કરવામાં આવેલી
હતી. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે જે કે તે
રજીસ્ટર ખતોના મચકુરને ખીન્ન દરજ્જાનો
પુરાવ નથી તોપણ પુરાવ આકટની કલમ
૧૫૯ પ્રમાણે સાક્ષી પોતાની યાદદાસ્ત તાજી
કરવાને તે જોઈ શકે છે. ઇ. લો. રી. ૫ ક-
લકતા ૩૫૩ ઇ. લો. રી. ૧૦ મું. ૧૮૫.

હ.

હકકનો પુરાવ.

૧—કેટલાંક વરસોના કળખ તથા ભોગ-
વટાનો પુરાવ હોય અને તે બાબત જવાબ
દેવામાં ના આવે તો તે પુરાવ હકકનો મન્-
ખુત પુરાવ છે વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાત્ર
૨૪૩-૧ આગ્રા ૨૬૦, ૧ આગ્રા ૪૭-૯ વી. રી.

૧૬૯-૧૧ વી. રી. ૩૪૭-૧૭ વી. રી. ૮.

૨-હક્કનો કાંઈક પુરાવ થવાને લાંબી મુદતના કળખની જરૂર નથી. ૯ વી. રી. ૧૨૦.

૩-કળખે એ હક્કનો પુરાવ છે. માટે જો વાદી એમ સાબેત કરે કે ગાહારો કળખે હતો અને તેમાં પ્રતીવાદીએ જાજરાઈથી હરકત કરી છે તો તેથી પ્રથમ દર્શનીક રીતે વાદીનો હક્ક થાય છે. ગાટે તે પ્રતીવાદીએ ૨૬ કરવાનો છે. ૧૨ વી. રી. ૧૪૬.

૪-જે કામમાં કળખે લાંબી મુદતનો હોય અને તેના રૂપ ઉપરથી હક્ક થતો હોય તે સીવાયના કામમાં તે ફક્ત હક્કનો પુરાવ છે તે ફક્ત એટલાજ કારણથી કે તે કળખને હરકત થએલી નથી. અને તેથી ખરા હક્ક અને સ્થતંત્ર માલેકપણા વીશે જે અનુમાન થાય તે કરતાં કાંઈ વધારે નથી. ગાટે આ નીયમ જે કામમાં વાદી વેચાણખતની રૂઈએ પોતાનો હક્ક ખતાવતો હોય અને કળખ ઉપર પણ આધાર રાખતો હોય પણ તે કળખે સાબેત કરી શક્યો ના હોય તોપણ કળખે સાબેત છે એમ દરાવેલું હોય તે કામને લાગુ થાય છે. ૪. લો. રી. ૬ મુજાબ ૨૧૫ ૪. લો. રી. ૮ મુજાબ ૩૭૧.

૫-જે કામમાં ખીન હરકતે કળખે હોય અને તે જ્યારી હોય તો ખરા માલેક વીરૂદ્ધ કળખ અને ભોગવટાનો પુરાવ એ હક્કનો પુરાવ છે. ૬ વી. રી. ૮૨-૨ આગ્રા. ૩૦૯.

૬-લાંબી મુદતનો કળખે હોય પણ તે રજ આપવાથી થએલો હોય તો તે કળખે દારને તેથી કાંઈ હક્ક ગણતો નથી. ૩ આગ્રા ૨૬૧ તથા ૨૭૧-૨ વાવ્યપ્રાંત ૧૦૮.

૭-તકરારી જમીન ઉપર કોઈ રહેતું નહીં હતું અને તે પડતર હતી અને તેના ઉપર કોઈ સખસે માલેકપણાનાં કૃત્યો કરેલાં હોય એમ સાબેત થઈ શકતું ના હોય તો

મુદતના સવાલનો નીર્ણય કરવાને વારંવાર એવી જરૂર છે કે કળખનો કાંઈક પુરાવ હોય અને તેની સાથે નજીકની જમીન પણ કોઈ કોઈ વખત કળખમાં હતી એ ખાખતના પુરાવ સાથે હક્ક ખાખતનો પુરાવ હોય તે ઉપર આધાર રાખવાનો છે. અને આવી હકીકતથી જે પક્ષકારનો હક્ક હોય તેનો કળખે પણ છે એમ કોર્ટને વ્યાખ્યાની રાહે અનુમાન કરવાનું છે. પરંતુ જ્યારે જમીનનું રોકાણ કરવામાં આવેલું હોય ત્યારે મુદતના કારણસર હક્કના સવાલથી કળખના સવાલની જુદી વ્યવસ્થા કરવાની છે કારણ કે એકાદા સખસનો હક્ક હોય તોપણ તે હક્કને ખાર વરસના કળખથી હરકત થએલી હોય છે. ૪. લો. રી. ૩ કલકત્તા ૭૬૮-૨ ૪. લો. રી. ૩૬૪.

૮-જે એકખીન વીરૂદ્ધ પક્ષકારો ખાર વરસનો કળખે સાબેત કરવાને મેહેનત કરતા હતા અને તેઓનો પુરાવ એક ખીન વીરૂદ્ધ હતો. અને તે એકે ખાખતનો નીચ્ચકારક નહીં હતો. તેમાં દરાવ્યું છે કે હક્કખાખતનો કળખે છે એમ અનુમાન થતું નેષ્ટએ. ૪. લો. રી. ૧૨ કલકત્તા ૩૮.

૯-ખીન હરકતે લાંબી મુદતનો કળખે હોય તો તે હક્ક વીશે પ્રથમ દર્શનીક રીતે પુસ્ત પુરાવ છે અને કળખથી જે નીર્ણયતા થાય છે તે નળખી પડવી નહીં જોઈએ. ૨. આગ્રા ૧૯૫.

૧૦-ખાર વરસ કરતાં વધારે મુદતનો ફક્ત કળખે હોય તો તેથી મુકરરી હક્કને પુરાવ થતો નથી. ૨ બં. લો. રી. ૮.

૧૧-જે પક્ષકારો સેટલમેંટ કરાવવાને માગતા હોય અને તેઓ કાયદા પ્રમાણે ચાલેલા ના હોય તો લાંબી મુદતનો કળખે હોવાથી સેટલમેંટ કરાવવાનો હક્ક થતો નથી. ૧૪

વી. રી. ૩૭૮.

૧૨—મીલકતના કળમના દાવામાં વાદીએ પ્રથમના બાર વરસના કળમ ઉપર આધાર રાખ્યો અને પોતાના હક્ક વીશે કંઈ પુરાવ આપ્યો નહીં. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે જે મીલકતનો કળમ લેવાને માગેલું છે તે મીલકત પ્રથમ બાર વરસ સુધી વાદીના કળમમાં હતી. તેથી તેને ક્ષીર તેને પોતાનો હક્ક સામેત કરવાનો બોલો છે તે ખસતો નથી. ૩ બં. લા. રી. ૪૪-૧૧ વી. રી. ૪૪૭.

૧૩—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૫૯ ના આ. ૧૦ પ્રમાણે અમુક જમીનની ચડેલી સાંચ લેવાના દાવામાં કલમ ૭૭ પ્રમાણે **બ** ને પક્ષકાર કરવામાં આવેલો, પરંતુ દાવો કરનાર **અ** નું હુકમનામું થયું હતું અને **બ** પાસેથી કળમને છોડાવેલો હતો તેથી **બ** એ તે જમીન ઉપર પોતાનો હક્ક દરખાસવાને તથા કળમને લેવાને દીવાની કોર્ટમાં **બ** એ **અ** ઉપર દાવો કર્યો. એવું જીને કે તેમાં મારી લાખીરજ અને દેવત્ર જમીન છે તેથી **બ** ના બાર વરસના કળમનો પુરાવ છે તે ખસે છે માટે તેનું હુકમનામું કરનામાં આવેલું છે. ૧ બં. લા. રી. ૧-૧૦ વી. રી. ૬૧.

૧૪—થોડી મુદત ઉપર વાદીએ હક્ક મેળવેલો તેની રૂઢિએ વારી કળમને લેવાને માગે છે તો તેને વેચનારનો હક્ક અસલ કેવો હતો તે સામેત કરવાની હમેશાં જરૂર નથી. જ્યારે હક્ક ખાગતનો નીશ્ચયકારક પુરાવ મળી શકતો ના હોય ત્યારે વેચનારની તરફનો બીન હરકતે કળમને હતો એ હકીકત ધણા કામોમાં હક્કનો પુરાવ થાય છે. પ્રતીવાદીના કળમની સ્થાવર મીલકત લેવાના દાવામાં વાદી ફક્ત એમ જતાવે કે માહારો હક્ક થયેલો છે તો તેથી સાધારણ રીતે વાદી જીતી શકતો નથી. ૧૨ વી. રી. ૩૧૫.

૧૫—સને ૧૮૫૯ ના આક્ટ ૧૪ ની

કા. ૧૧ સીવાય કળમથી હક્ક ઉત્પન્ન થયો છે એવો વીચાર કરવામાં ઠરાવેલું છે કે સાંચ વરસ કે તેથી વધારે મુદતનો કળમને હોવાથી તે કળમદારનો હક્ક ઉત્પન્ન થાય છે. અને તે હક્ક વીશે દુનીઆમાં કોઈ સખસ હરકત લેઈ શકતો નથી અગર રદ કરી શકતો નથી અને મુદતના આક્ટ પ્રમાણે જોઈતી હરકોઈ મુદતનો કળમને તે હક્ક માટે ખસ છે અને તે ખરા માલિક વીરૂદ્ધ પણ ખસ થાય છે અને પ્રથમ ગમે તેટલી ટુંકી મુદતનો કળમને હોય તોપણ તેથી ફક્ત અપકૃત્ય કરનાર વીરૂદ્ધ હક્ક પાય છે. ૮ વી. રી. ૩૮૬.

૧૬—માલિક તરીકેના લાંબી મુદતનો કળમને હોય તો તે ખસ છે એમ હાઇકોર્ટ ઠરાવેલું છે. ૪ બં. લા. રી. ૨૧.

૧૭—કામમાં જે પુરાવ છે તે ઉપરથી ઠરાવ્યું છે કે પ્રતીવાદીઓનો આગળની જુની તારીખના ગીરોખતની રૂઢિએ જે હક્ક છે તે પ્રતીવાદીના લાંબી મુદતના કળમથી મંજૂર થાય છે. માટે કળમ ખાગતનો વાદીનો દાવો કાઢાડી નાખેલો છે તે ખરોખર છે. ૨ બં. લા. રી. ૮૫-૧૧ વી. રી. ૩૫.

૧૮—ઠરાવેલું છે કે જે કે વાદીઓ પોતાના હક્કના દસ્તાવેજો સામેત કરી શક્યા નથી તોપણ દાવો કરતા પહેલાં જે ત્રણ વરસ ઉપર તેઓનો કળમને ગએલો તે પહેલાં લાંબી મુદતનો તેઓનો કળમને હતો એ ખાગત મુખજુમીનીના પુરાવથી સામેત થવાથી તેઓનો હક્ક સામેત થાય છે. ૩ બં. લા. રી. ૧૦૯.

૧૯—ઠરાવેલું છે કે વાદીનો કળમને ત્રીસ વરસ કરતાં વધારે મુદતનો નથી તો તેથી સને ૧૮૨૭ ના કાયદા ૫ ની કલમ ૧ પ્રમાણે માલિકનો હક્ક થતો નથી અને તે કાયદો નક્કી બોગવરનો છે તે સને ૧૮૫૯ ના આ. ૧૪ થી રદ થયેલો નથી. પ્રથમના મુદતના

આકટ પ્રમાણે વીરૂદ્ધ બાર વરસનો કબજો થવાથી હક્ક બંધ થયા સીવાય દાવો ચાલી શકતો નથી. માટે એકાદા માલિકનો બાર વરસ કરતાં વધારે મુદત સુધી કબજો ગએલો હોય અને તેને તે કબજો વખતે પાછો ગજો તો પાછી વીરૂદ્ધ જે સખસનો કબજો થએલો હોય તે સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે છ માસની અંદર દાવો કરે નહીં તો માલિકનો કબજો છોડવવાના દાવામાં તે નીબજી થયો નોઈએ. તો પણ સને ૧૮૭૧ ના આકટ ૯ ની ક. ૨૬ નો હેતુ ફક્ત ઇલાજ બંધ કરવાનો છે એટલુંજ નહીં પણ અસલ માલિક વીરૂદ્ધ બાસ વરસનો કબજો થાય તો તે માલિકનો હક્ક પણ બંધ થાય છે. ઇ. લો. રી. ૧ મુ'બાઇ ૫૯૨.

૨૦—કબજોનો સ્વાલ હક્કના માલિકના કામોમાં હક્કના સ્વાલ ઉપર આધાર રાખે છે. ૧૪ વી. રી. ૧૦૮.

૨૧—ઇનામ આપ્યાનો કાંઈ પુરાવ નથી અને જે જમીન ઉપર ઈમારતો છે તે જમીનનો જમીનદારનો હક્ક કબુલ કર્યા સીવાય અગર તેને કાંઈ બાકુ આપ્યા સીવાય બાર વરસ કરતાં વધારે મુદત સુધી કબજામાં હોય તો તે ઇમારતોનો માલિક પ્રથમ દર્શનીક રીતે તે જમીન ઉપર હક્કદાર છે અને તે ઈમારતવાળી જમીન કાયમ ઠરાવવામાં હાલની જમીનની અંદર છે તેથી વ્યાજબી રાહ જમીનદારે તે જમીન પાછી લેવાનો હક્ક રાખેલો છે એમ અનુમાન થતું નથી. ૭ વાચ્યપ્રાંત ૨૧૮.

૨૨—એક પ્રીનસીપલ સદરઅમીને મુનસફનો ઠરાવ ફેરાગીને અમુક જમીન ઉપરનો દાવો કાઢાડી નાંખ્યો, એવા કારણથી કે ફક્ત મુખ્યગુલાનીનો પુરાવ છે અને તેની પુછીમાં કાંઈ દસ્તાવેજી પુરાવ નથી માટે તે જમીન ખેડે એકાદા સખસનો હક્ક ઠરાવવાને તે મુ-

ખ્યગુલાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. અપીલમાં હાયકોર્ટે પ્રીનસીપલ સદરઅમીનનો ઠરાવ ફેરવ્યો અને ઠરાવ્યું છે કે જે મુખ્યગુલાનીનો પુરાવ માનવામાં આવતો હોય તો હક્ક સાબેત કરવાને તેનો દસ્તાવેજી પુરાવ છે તેવેજ તે મુખ્યગુલાનીનો પુરાવ છે. ૧ ખં. લો. રી. ૧૬-૧૦ વી. રી. ૨૧૭.

૨૩—દસ્તાવેજોના સામાપણાના મામલોમાં હોઈદસ્તાનમાં પુરાવ તરીકે જે અનુમાન થાય છે તે ધણું નબળું થાય છે પરંતુ એમ ઠરાવવું નહીં જોઈએ કે તે દસ્તાવેજી જુદા બનાવેલા છે એવું અનુમાન થાય માટે બ્યારે સુમારે સેંકડો વરસ ઉપરના મુળ વ્યાજબી હક્કના ધણા દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવે તો હક્ક અને તે અનુસરતો કબજો અપીલના પ્રતીવાદીનો શરૂ હક્ક થયો તે વખતે સને ૧૮૩૩ માં વેચાણ સેવાશી હતો. એ હકીકતથી કાયમ થાય છે. સખબ આવા પુરાવના વજનના વીરૂદ્ધ ધણો મજબુત બાહારનો અસંભવીત પુરાવ હોવો જોઈએ. ૩ વી. રી. ૫-૧૦ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૩૦૫.

૨૪—કલેક્ટરે કલકત્તામાં જમીનનો પટો આપેલો તેથી હક્ક થતો નથી. પરંતુ સ્થાનીક ઉપજના કાયદા પ્રમાણે ફક્ત કબજાનો પુરાવ છે. ૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ ૩૦૫.

૨૫—એક પક્ષકાર પોતાના હક્કની પુછીમાં જે દસ્તાવેજો જુદા બનાવેલા એમ સાબેત થએલા તે પુરાવમાં રજૂ કરે પણ તેની સાથે બીજાને પુરાવ તેણે ગુમરેલો હોય અને તે વીશે કાંઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ના હોય અને તે જુદા બનાવેલા દસ્તાવેજો કોર્ટ ના મંજૂર કરે તો તે વખતે વાંધા વગરનો બીજાને પુરાવ વીચારમાં લેવો જોઈએ અને જે તે વીશે ખાતરી થાય તો તે ઉપરથી નીર્ણય કરવો જોઈએ. ૧૦ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૧૫૧.

૨૬—વાદી અને પ્રતીવાદી અમુક જમીન એક જંગલમાંથી સુધારીને ધણા વરસથી અમારા કબજામાં છે અને તે જમીન બાબત દરેક સરકાર પાસેથી પટા કરાવી લીધો છે એવો તેઓ દાવો રાખે છે તે જમીનનો કબજો લેવાના દાવામાં કબજો નક્કી કરવાની હકીકતમાં પેઠા સીવાય વાદીને હુકમનામું કરાવવાનો હક્ક થવાને વાદીના પટામાં તે જમીન આવેલી છે એવી ફક્ત હકીકત બસ નથી. ૧૫ વી. રી. ૪૫

૨૭—સાધારણ રીતે હક્કની સાથે કબજો રહે છે એવું જે અનુમાન થાય છે તે જો વીરૂદ્ધ સ્પષ્ટ પુરાવ હોય તો કાગતું નથી. પરંતુ જે કામમાં એક બાબત તરફ કબજાનો મજબુત પુરાવ હોય પણ તે પુરાવ વીરૂદ્ધ બીજી બાબત તરફથી દેખીતો મજબુત પુરાવ હોય તો પ્રીવીઝાસીસે ઠરાવ્યું છે કે જે બાબતના પુરાવની વજન કરવાને કાગતની હકીકત ઉપરથી તે અનુમાન ઉપર લક્ષ રાખી શકાય છે માટે તે અનુમાનની મદદથી જે બાબતનો કબજો હોય તે બાબતની હકીકત સાચી છે ને કબજા વગરના પક્ષકારની હકીકત સાચી નથી એવું વધારે મજબુત સંભવિતપણું છે. ૨૦ વી. રી. ૨૫

૨૮—જંગલની જમીનના કબજાના હક્ક બાબત જે કાગમાં લકરાર હોય અને એમાંથી એકે પક્ષકાર તકરારી જમીન ઉપર ગાંધેકપણાનાં કૃત્ય કર્યાનો કાંઈ પુરાવ આપેલો ના હોય તો કોર્ટ હક્કના પુરાવની મદદ લેઈ શકે છે અને એવું અનુમાન કરી શકે છે કે જે પક્ષકારનો હક્ક સાબેત થએલો છે તે પક્ષકારનો કબજો પણ છે. ૫ ક. લો. રી. ૪૮૧.

૨૯—ઠરાવ્યું છે કે જે સખસના કબજામાં હક્કના દસ્તાવેજો અને ભાડાની પોહોચ્યો હોય તે સખસના તેવા મજબુત પુરાવ વીરૂદ્ધ કાંઈ પણ ના હોય તો તે સખસના તરફ જોઈએ. ૧૯ વી. રી. ૧૬૨.

૩૦—વાદી પોતાનો હક્ક ઠરાવવાને દાવો કરે તો અને તે દાવાવાળી મીલકત પ્રતીવાદીના કબજામાં હોય પણ વાદીએ પોતાના સાબના હક્કના દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા હોય તો વાદીનો હક્ક સાબેત કરવાને પ્રતીવાદીને શીર મોજો છે ૬ બં. લો. રી. ૧૪૪.

૩૧—ખીન હરકતે અને ખીન તકરારે લાંબી મુદતનો કબજો હોય તો તે હક્કનો પ્રથમ દર્શનીક જોઈતો પુરાવ થાય છે પણ તે કબજો દત્તવીધાનની રૂઢી છે એમ કબુલ કરવામાં આવ્યું હોય અને દત્તવીધાન નીબૂળ ગએલું હોય તો તે કબજો કાંઈ કામનો નથી. ૫ વી. રી. ૬૯.

૩૨—સો વરસ સુધી બ્યારી બાડુ આપવામાં આવેલું હોય તો તે બાડુઆતનો ગીરાસી હક્ક છે એવું અનુમાન થાય છે. ૭ બં. લો. રી. ૨૧૧.

૩૩—માલદી હક્ક હુકમનામાથી કાયમ થએલો હોય તો પાછળથી તે મીલકતનો કબજો જે થાય તે એકલા હુકમનામાથી નથી. પણ અસલ હક્કથી પણ છે. ૨ વાવ્યપ્રાંત ૪૫૯.

૩૪—જમીનના કબજેદાર તરીકે એકાદ સખસનું નામ કલેક્ટરના દફતરમાં દાખલ કરેલું હોય તેથી અવશ્યે કરીને તે સખસનો હક્ક સાબેત થતો નથી. અગર કોઈ બીજા સખસનો હક્ક નીબૂળ થતો નથી. કલેક્ટરનું દફતર મેહસુલના કારણસર રાખવામાં આવે છે અને હક્કના કારણસર રાખવામાં આવતું નથી. ૬. લો. રી. વાલ્યુમ ૧૩ પાનું. ૭૫.

૩૫—ઠરાવેલું છે કે જરીફનો નકસો કે જે વખતે જરીફ થએલો હોય છે તે વખતે કબજાનો પુરાવ થઈ શકે છે અને તે હક્કનો પુરાવ પણ થઈ શકે છે પણ તે પુક્ત પુરાવ છે કે નહીં એ વીરો દરેક કામની હકીકત ઉપરથી નીર્ણય કરવાનું છે. વળી ઠરાવેલું છે કે જે ન-

કંશા ઉપરથી એમ જણાય છે કે જે જમીનના ભાગ વીશે વાદીનું હુકમનામું કરી આપવામાં આવ્યું છે તે વાદીની જગોએ આગળ થઇ ગ. એના સખસના કળમમાં બેઉ જરફિ વખતે હતી એટલે સુગારે વીસ વરસને અંતરે તે બે જરફિ થએલી છે માટે તે હુકમનો પુરાવ થઇ શકે છે. સળખ નીચેની કોર્ટનું હુકમનામું જરોજર છે. ઈ. સો. રી. ૧૫ કલકતા-૩૫૩. હુકમનામાં ફેસલાઓ અને પ્રોસીડીંગો પ્રથમના દાવાઓમાં થએલાં તે.

૧—મુખત્યાર કોર્ટનું કરેલું હુકમનામું જ્યાંસુધી તે હુકમનામા વીરૂદ્ધ એમ જતાવવામાં આવે નહીં કે તે કપટથી અગર જડજને ખોટું સગળવીને મેળવવામાં આવેલું છે ત્યાંસુધી તે જળવાન છે અને પક્ષકારોને બંધનકારક છે. ૬ વી. રી. ૨૧૫.

૨—પ્રથમના દાવામાં વાદી તથા પ્રતીવાદીએ આક્ષેપા પ્રોસીડીંગના જુદા જુદા ભાગો રજૂ કરેલા છે અને તેની ર્થએ તકરાર કરેલી છે તો તે તમામ પ્રોસીડીંગ પુરાવતરીકે ગણવાને કોર્ટ બંધાએલી છે. અમુક પુર્ણ લખી આપ્યાનો સ્વાલ દાવામાં ઈસ્તુને લગતો ના હોય તો તે લખી આપ્યા વીશે દીવાની કોર્ટ ઠરાવ કર્યો હોય તો તે જાળત નીચ્ચકારક પુરાવ નથી. ૧૨ વી. રી. ૮૭.

૩—પ્રથમ હુકમનામું થએલું તેનો પાછળના દાવામાં પુરાવ તરીકે કવો અસર થાય છે તે જતાવવામાં આવેલું છે. ઈ. લા. રી. ૧૦ કલકતા ૮૯.

૪—અમુક દસ્તાવેજ લાંબી મુદતની તારીખનો છે અને તેથી તે ઉપરના સાક્ષીઓ અથવા હુમેશની રીતી પ્રમાણે પુરાવ મળવો અશક્ય છે એવું જતાવવાને જડજ પ્રથમનો ઠરાવ ઉપયોગમાં લેઈ શકે છે. ૧૧ વી. રી. ૩૦૯.

૫—એક ચરની સ્થિતી જાળત આઠ આની ભાગની તકરાર હતી તે વખતે પ્રથમ ઠરાવ થએલો તો તે ઠરાવ તે બે કે પીઝ ની. મેં ભાગ જાળતની તકરારના દાવામાં મળ્યુંત પુરાવ થાય છે. તોપણ તેથી કાંઈ પ્રતીબંધ થતો નથી. ૫ વી. રી. ૨૮૨.

૬—સને ૧૮૫૯ ના ઓ. ૧૪ ની કા. ૧૫ પ્રમાણે કળમ જાળતનું હુકમનામું તે જોટલી મુદત કળમે ગએલો હોય તેટલી મુદતની દરમીયાન ઉપજ પ્રતીવાદી પાસેથી લેવાનો વાદીનો હક્ક છે એ વીશે પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થાય છે. ૨ બં. લા. રી. ૬૭-૧૧ વી. રી. ૮૩.

૭—ચોલી સાંથની પછી લેવાના દાવામાં દાવાવાળી સાંથની મુદત પછીના વરસોની સાંથ લેવાને પ્રતીવાદી ઉપર સંક્ષેપ રીતે દાવા કરેલા તેમાં થએલાં હુકમનામાં તે લેહેણી સાંથ જાળતનો કાંઈ પુરાવ નથી. પરંતુ ત્યાર પછીના વરસની સાંથના દાવાની પુછીમાં તે હુકમનામું પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે. માર્સ. ૫૫૮—૨ છે. ૬૬૪.

૮—એક પ્રથમના દાવામાં એકે તે સાંથ આપવાની છે એવું હુકમનામું થએલું માટે જ્યાં સુધી તે સાંથમાં ફેરફાર થયો છે એ વીશેના પુરાવથી તે રદ થાય નહીં ત્યાંસુધી તે સાંથનો પુરાવ છે. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાતુ ૬૫-૨૫ વી. રી. ૧૦.

૯—નીચેની બેઉ કોર્ટમાં વાદી જીતેલો હતો અને વાદીએ જે હુકમનામું મેળવેલું હતું તે હાઇકોર્ટ ફેરવેલું છે. ફક્ત એટલા કારણથી કે નીચેની અપીલકોર્ટ અમુક જાળત પક્ષકારોની તકરાર રદ કરી ઠરાવ કર્યાવીના જે દાદ અપવામાં આવી છે તે મળવાનો તેનો હક્ક થતો નથી. પછી તેજ પ્રતીવાદી ઉપર પાછળથી દાવો કરવામાં આવ્યો તે જુદી રીતે ધડવામાં

આવેલો હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પ્રથમના દાવામાં જે પ્રેસીડીંગ આવેલું તેજ ઉપયોગમાં આવે તે સાર વાદી પુરાવમાં દાખલ કરી શકે છે. ૨૪ વી. રી. ૨૬૫. "

૧૦—પ્રથમના દાવામાં હાલના દાવાના તમામ પક્ષકારોની વચમાં એક સવાલની તપાસ કરવામાં આવેલી હતી અને તેમાં જે ઠરાવ કરવામાં આવેલો હતો તે જો કે હાલના દાવાના વાદી તથા પ્રતીવાદીઓ 'તે પ્રથમના દાવામાં સહપ્રતીવાદીઓ હતા તો પણ પુરાવ આકટની કા. ૧૩ પ્રમાણે આ દાવામાં પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે.' ૨૨ વી. રી. ૪૫૭.

૧૧—હાઇકોર્ટનો જે એવો ઠરાવ છે કે અમુક હુકમનામાં ફક્ત પૈસા બાબતનું હુકમનામું છે અને તેમાં કાંઈ હક્કસંબંધ નથી. તે ઠરાવ નીચેની અપીલકોર્ટનો જે ઠરાવ તેજ હુકમનામાંથી બીજી જગીન વેચાવવામાં આવેલી તે જગીન બાબત બંદુબા પક્ષકારોની વચ્ચેના બીજા દાવામાં થએલો અને તે અપીલકોર્ટનો ઠરાવ સંપૂર્ણ અગલમાં ગણી શકાતો હોય તેને બંધનકારક યતો નથી. પછી તે હાઇકોર્ટનો ઠરાવ પાછળથી થએલો હોય તેની ચીંતાબનહી. ૨૫ વી. રી. ૧૧૧.

૧૨—એક કુટુંબના અંગભુતોની વચમાં ભીલકતની વહેંચણુ તે ભીલકત ધણું કરીને તેઓની છે એ વીશેનો જે કે પુરાવ થાય છે તોપણ વહેંચણુ પ્રમાણે કોઇ ત્રીજા પક્ષકારનો કળને થએલો ના હોય તો, તે ત્રીજા પક્ષકારની વીરધ કાંઈ પુરાવ નથી. ૨૧ વી. રી. ૧૪૫.

૧૩—ઠરાવેલું છે કે પક્ષકારોની વચ્ચે જમીનના માલિક અને સાંચે રાખનારનો હક્ક છે કે નહીં એ વીશેનો નીર્ણય કરવામાં કલેક્ટરની કોર્ટમાં પ્રથમ અસલ તપાસ કર.

વામાં આવેલો તેમાં જે સાક્ષીઓને તપાસીને ઉલટ તપાસ હાલના પ્રતીવાદીની તરફથી કરેલી તે સાક્ષીઓની સાહેદી જોવાને દીવાની કોર્ટનો હક્ક છે. ૨૩ વી. રી. ૪૨૬.

૧૪—જે દાવામાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર ના હોય તે દાવામાં આવેલી જુબાનીઓની નકલો જે કાગમાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર હોય તે કામમાં પુરાવ તરીકે ગણી શકાતી નથી. ૮ વી. રી. ૫૦૯.

૧૫—સાંચની ચડેલી બાકીની કચ્છલત બાબતનું હુકમનામું બંધનવાને હુકમનામાંના દેણદારને જોલાવેલો હોય તો તે સાંચ બાબતનું હુકમનામું તે સાંચ બાબત પુરાવ છે. ૨૦ વી. રી. ૨૭૩ તથા ૪૬૬-૨૪ વી. રી. ૪૪૭-૨૧ વી. રી. ૩૩.

૧૬—પ્રતીવાદીના કળમાં લાખીરાજ તરીકેની જગીન હોય તો તે જગીન ઉપર આધાર ઠરાવવાનો વાદીનો હક્ક હાઈકોર્ટના હુકમનામાંથી ઠરાવેલો હોય અને તે હાયકોર્ટનું હુકમનામું મુદત ગયાના કારણથી બંધનવા લાયક ના હોય તોપણ તે હુકમનામું હક્કના સવાલ બાબત પક્ષકારોની વચ્ચે બંધનકારક ઠરાવ છે. ૮ વી. રી. ૨૮૮.

૧૭—પ્રતીવાદીના ઉપર કરેલા દાવામાં અમુક દરની સાંચ આપવાને તે જવાબદાર છે એમ સાબેત કરવાને સાંચ બાબતનું હુકમનામું જે કે ત્રણ વરસ સુધી બંધનવા ના હોય અને તેથી મુદતના કાયદાની તેને હરકત હોય તોપણ તે પુરાવ તરીકે છે. ૧૪ બંબાળા લો. રી. ૩૭૦-૨૩ વી. રી. ૧૨૮.

૧૮—સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૧૦ પ્રમાણેના એક દાવામાં વચ્ચમાં આવનાર પ્રતીવાદી ઉપર સાંચ બાબતનું હુકમનામું કરવામાં આવેલું અને તે ત્રણ વરસ કરતાં વધારે મુદત સુધી બંધનવા વીના રહેલું હોય તે

પછી પાછળના દાવામાં તે હુકમનાગાની મુદત પછી શુદ્ધ બુદ્ધિથી પ્રા. ને સાંચ મળી નથી એવું બતાવવાને પુરાવ તરીકે દાખલ કરી શકાતુ નથી. ૧૪ બંગાળા સો. રી. ૩૭૧ ૧૦ વી. રી. ૨૧૫.

૧૬—કાયદા પ્રમાણે ઠરાવેલી મુદતની અંદર એકાદુ એક તરફી હુકમનામું બળવેલું ના હોય તો તે અગત્યમાં રહેતુ નથી. અને જે પક્ષકારે તે હુકમનામું મેળવ્યું હોય તે પક્ષકારે મુદત ગયા સુધી પણ તે હુકમનામાથી ઠરાવેલી સ્થિતિ કરતાં જુદી સ્થિતિ કબુલ કરેલી હોય તો પાછળથી હરફાઈ વખતે તે પોતાના હક્કના પુરાવમાં તે હુકમનામા ઉપર આધાર રાખી શકતો નથી. તેમ તેવા પુરાવ તરીકે કોર્ટો કબુલ કરી શકતી નથી. આમ્રા સને ૧૮૭૪ પાનું ૭૮.

૨૦—કાંઈ કપટ અગર ગેરસીરસ્તે થયા વીના એક તરફી હુકમનામું થએલું હોય તો જેમ તકરારી કાગમાં થએલું હુકમનામું બંધનકારક થાય તેમ તે પણ બંધનકારક થાય છે. માટે જો કે તે બળવવાની મુદત ગએલી હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ થઈ શકે છે. ઈ. સો. રી. ૩ કલકતા ૩૮૩-૧ કલકતા સો. રી. ૫૮૫.

૨૧—એકાદો ફેસલો એક તરફી થએલો હોય અને તે પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવ્યો હોય તો તે ફક્ત એક તરફી થએલો છે તે કારણથી નામંજુર થઈ શકતો નથી. ૧૦ વી. રી. ૨૫૭-૧૯ વી. રી. ૨૧૩.

૨૨—એકાદુ એકતરફી હુકમનામું થએલું હોય તેમાં જે સખસ પક્ષકાર ના હોય તેના હક્ક વીરૂદ્ધ નીશ્ચેકારક પુરાવ ગણી શકાતો નથી. ૨૪ વી. રી. ૪૩૧.

૨૩—સાંચના દાવામાં હુકમનામું એકતરફી કરવામાં આવેલું હોય તેથી જમીનના માલિક અને સાંચે રાખનારનો જે વાદી તથા

પ્રતીવાદી વચ્ચેનો સબંધ તે સબંધના પુરાવ તરીકે વળનમાં કોઈ ફગી થતુ નથી. પરંતુ સાંચે રાખનારને તે કામમાં નોટીસ આપેલી બોલે અને તે હુકમનામું જે ફેસલા ઉપરથી લખવામાં આવેલું હોય તે ફેસલા સીવાય પુરાવમાં ફાઈલ થઈ શકે છે. ૧૨ વી. રી. ૪૭૩.

૨૪—એક કાગમાં એકતરફી તપાસ થએલી અને તેમાં દાવામાં જે જનરલ ધર્યુ હતો તે સીવાય હકીકતનો કાંઈ બીજો ધર્યુ કહાડવામાં આવેલો નહીં હતો. તો જે હુકમનામું પુરાવ તરીકે ગણવામાં આવેલું છે તે હુકમનામું કરતી વખતે હુકમનાગાની રકમ વાદી તે પ્રતીવાદી પાસે માગતો હતો એવો ફક્ત પુરાવ થાય છે ૨૩ વી. રી. ૧૪૫.

૨૫—એક હુકમનામૌની રૂબરૂ જો કે કાંઈ વસુલ કરવામાં આવેલું ના હોય તો પણ તે હુકમનામું પુરાવ થાય છે. અપીલ આલતાની દરમીઆનમાં પણ જ્યારે એક તરફી હુકમનામું પૂરાકમાં રજુ કરવામાં આવે તો તેનું વળન ગણવાને પણ કોર્ટ બંધાએલી છે. ૨૪ વી. રી. ૨૫૪.

૨૬—એક તરફી સંક્ષેપ રીતે થએલા હુકમનામાં તે સાંસના દર બાબત કોઈ પુરાવ થતાં નથી. વીકલી રીપોર્ટ સને ૧૮૬૪ પાનું ૧૦૭-૭ વી. રી. ૧૯૪.

૨૭—એક તરફી હુકમનામું તે પાછળના મુદતની સાંચ બાબત બીજા દાવામાં પ્રતીવાદી તેટલીજ આપે એ વીશે નીશ્ચયકારક પુરાવ થતો નથી. ઈ. સો. રી. ૭ કલકતા ૨૩૮ કલકતા સો. રી. ૨૫૭.

૨૮—હુકમનામાં તથા પ્રેસીડીંગો કે જેમાં પ્રતીવાદીઓ પક્ષકારો નહીં હતા તે તેમના વીરૂદ્ધ પુરાવ તરીકે દાખલ થઈ શકતા નથી. ૧ વી. રી. ૮૮-૮ વી. રી. ૪૨૨ તથા ૪૨૬-૯ વી. રી. ૯૧ તથા ૧૨૫-૧૦ વી. રી. ૧૧૨

તથા ૪૭૭-૧૧ વી. રી. ૧૧૩-૧૭ વી. રી. ૧૫૧-૨૦ વી. રી. ૪૫૮-૨૨ વી. રી. ૫૩૮-૨૫ વી. રી. ૫૭.

૨૯—એક કામગીરી ફેસલો થએલો હોય તેમાં જે સખસપક્ષકાર ના હોય તે સખસનુ હીત તે ફેસલાવાળા પક્ષકારોના સરખુ હોય તોપણ તે સખસ વીરુદ્ધ તે ફેસલો બસ પુરાવ નથી. ૧ વી. રી. ૨૭૦.

૩૦—પ્રથમના દાવામાં જે ફેસલા થએલા તે પુરાવ તરીકે દાખલ કરવાને તથા આદેશની કોર્ટમાં સખતાઇથી તે લાગુ કરવાને જે ઇંગ્લેન્ડ નીયમ છે તે સાર્વજનિક હક્ક સખંધની બાબતો સીવાય પ્રથમના દાવામાં થએલો ઠરાવ દાખલ કરવા લાયક થવાને તે ઠરાવ તેના તેજ પક્ષકારી વચ્ચે અથવા જે પક્ષકારોની વચ્ચે તેવો દાવો રાખતા હોય તેઓની વચ્ચે થવો જોઇએ. એ વીશે વીચાર બતાવવામાં આવેલો છે. ૬ વી. રી. ૨૩૨.

૩૧—દાવાની તેની તેજ બાબત સખંધી તેના તેજ પ્રતીવાદીઓ ઉપર પ્રથમના દાવામાં થએલો ફેસલો તે જો કે પાછળથી બીજા પક્ષકારોએ તેના ઉપર કરેલા દાવામાં નીશ્ચયકારક પુરાવ નથી તોપણ પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ પુરાવ થાય છે. ૬ બું. લો. રી. ૬૯-૧૪ વી. રી. ૨૦૧.

૩૨—પક્ષકારોની વચ્ચે થએલો ફેસલો જો તે ફેસલાના પક્ષકારોની વચ્ચે પુરાવમાં લેઇ શકાય છે લેગ ત્રાહીત સખસના લાભમાં પણ તે પુરાવમાં લેઈ શકાય છે. તે પણ તે નીશ્ચયકારક રીતે નહી પણ લેના ઉપર જેટલુ બજન રાખી શકાવુ હોય તેટલુ બજન રાખવાને તે લેઇ શકાય છે. ૧૬ વી. રી. ૧૧૨.

૩૩—બેમાંથી એક પક્ષકાર હુકમનામાં બેગવેલાં હોય અને તેમાં બીજો પક્ષકાર તે પક્ષકાર ના હોય અથવા રેવન્યુ અધીકારીના

પ્રોસીડીંગમાં તે પ્રમાણે થએલું હોય તો તે હુકમનામાં અથવા પ્રોસીડીંગ ને કે બંધનકારક નથી તોપણ કોર્ટને યોગ્ય લાગે તેવું તે ઉપર બજન રાખવાને પુરાવ તરીકે મણુવા જોઇએ. ૧૭ વી. રી. ૧૯૪.

૩૪—ઠરાવેલું છે કે દાવાની અરજીમાં અમુક હકીકત કહેલી અને વાદીના સાક્ષીઓએ સાહેદી આપેલી તેમાં જે દેખીતો તફાવત પડેલો તેથી તે પુરાવ મુનસફે રદ ગણેલો છે. પણ તે તફાવતનો ખુલાસો કરવાને બીજા પક્ષકારોની વચ્ચે થએલા એક હુકમનામાંનો સમોર્ડીન્ટ જડજો ઉપયોગ કર્યો છે તે કેવળ બ્યાજબી છે. ૧૭ વી. રી. ૫૫૮.

૩૫—અમુક ગીલકત એક સખસ કે જે વાદીના હુકમનામાંનો દેણદાર છે તેની છે એવું ઠરાવવાને દાવો કર્યો. તેમાં પ્રતીવાદીઓએ તકરાર કરી છે કે તે ગીલકત બીજા સખસની હતી અને તે બીજા સખસ ઉપરના હુકમનામાંની બજનવણીમાં અમે ખરીદ કરેલી છે. નીચેની અખીલકોર્ટના અભીપ્રાયમાં આવ્યું કે સદરહુ વાદીના વારસોએ તે ગીલકત વાદીની છે અવું ઠરાવવાને દાવો કરેલો તે કાઢાડી નાંખવામાં આવેલો છે માટે તે આધારથી પ્રતીવાદીના લાભમાં ઠરાવ કરવામાં આવે છે. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે હુકમનામું કે જેમાં વાદીઓ પક્ષકાર નહી હતા તે વાદીઓને બંધનકારક થઈ શકતું નથી. ૧૨ વી. રી. ૨૧

૩૬—એક ગીલકતના હીરસાના ખરીદદારો તરીકે પ્રતીવાદીઓના કબજામાં જે જમીન હતી તે જમીનની સાંથનો પોતાનો હીરસો લેવાને વાદીઓએ દાવો કર્યો. પ્રતીવાદીઓએ તે કબજાનો ધનકાર કરી તે ગીલકતના બીજા એક સહહીરસેદારે તેજ પ્રતીવાદીઓ ઉપર તે જમીનની સાંથ લેવાને પ્રથમ દાવો કર્યો હતો અને તે દાવામાં હાલના વાદી

તથા તે ગીતકતના બીજા સહ હીરસેદારને સહપ્રતીવાદીઓ કરવામાં આવેલા હતા. અને તેમાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે હાલના પ્રતીવાદીઓનો કળ્લે છે. અને તે કામના વાદીનો સાંચમાં જે હીરસે છે તે આપવાને તે પ્રતીવાદીઓ જવાબદાર છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે પ્રથમના દાવામાં થએલું હુકમનામું હાલના દાવામાં દાખલ કરવા લાયક પુરાવ નથી ઈ. લો. રી. ૧૩ કલકત્તા. ૩૫૨.

૩૭—ઠરાવેલું છે કે હકીકત તથા જવાબ આપવામાં આવેલો છે તે ઉપર લક્ષ રાખતાં અમુક જમીન માલ અગર લાખીરાજ છે એવું જતાવવાને નહીં પરંતુ દાવાવાવાળી જમીન સંબંધી સાંચ આપત દાવો કરવામાં આવેલો છે તે જરોજર છે તે જતાવવાને અમુક હુકમનામાં પૂરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૧ ક. લો. રી. ૫૨૮.

૩૮—ઠરાવેલું છે કે જે દાવામાં હુકમનામાં મેળવેલાં છે તે દાવામાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર નહીં હોતો અને જેમના ઉપર તે હુકમનામાં થએલાં છે તેગની તરફથી તે પ્રતીવાદ દાવો રાખતો નહીં હોતો માટે તેના વીરધ્વી આ દાવામાં પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. લો. રી. ૧૧ કલકત્તા. ૫૬૨.

૩૯—પ્રથમ શુદ્ધ બુદ્ધિથી એક દાવો કરવામાં આવેલો તેમાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર નહીં હોતો અને વાદીની દત્તક કરેલી હકીકત ઈશ્યુમાં હતી. અને તે ઈશ્યુનો નીકાલ તેના લાભમાં કરેલો હતો, તેમાં ઠરાવેલું છે કે આ કામમાં દત્તવીધાનનો પુરાવ જે છે તે પ્રતીવાદીની તરફથી વધારે સારો પુરાવ ના હોય તો તે જરોજર છે. ૨ વી. રી. ૧૬૭.

૪૦—એક હુકમનામાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર નહીં હોતો. તોપણ તે હુકમનામું તેના વીરધ્વી પ્રતિબંધ તરીકે નહીં તોપણ તેથી વા-

દીના કુટુંબના કેટલાક અંગજીનોની રૂબરૂ વાદીનું દત્તવીધાન સામેત થએલું છે માટે વધારે વજન કરવા લાયક રીતે તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૨૦ હુ. ૪૭૨.

૪૧—અમુક પાગોડાના દૂરથીઓએ તે પાગોડા તરફથી પ્રતીવાદી કે જે તે પાગોડાનો વહીવટદાર હતો તેની પાસેથી છ ગામ લેવાને દાવો કરેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે એક બીજો દાવો કે જેમાં પ્રથમના વહીવટદારના પીતરાઈ બાઈએ કેટલાંક ગામોની વહેંચણી કરવાને માંગેલું હતું અને તે ગામોમાં દાવાવાળા ગામોમાંના કેટલાંક આવી ગયાં હતાં. અને તેમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે વહીવટદાર વહીવટદાર હતો અને મુલેક નહીં હોતો તે તે ઠરાવ સાર્વજનિક હકના ઠરાવ ઉપર છે. માટે તે ફેસલો પ્રતીવાદી વીરધ્વી દાખલ કરવા લાયક છે. ૭ મદ્રાસ ૩૦૬.

૪૨—અમુક જમીન ઉપર અમુક હુકમ ઠરાવવાને દાવો કરવામાં આવેલો તે વાદીએ તે જમીન આપતના દીવાની કોર્ટના કેટલાક ઠરાવો રજુ કર્યા પરંતુ નીચેની અપીલકોર્ટ પુરાવ તરીકે તે નામંજુર કર્યા એવાં કારણથી કે તેમાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર નહીં હોતો તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે દાખના પ્રોસીડીંગોનો સને ૧૮૭૨ ના પૂરાવ આકટની કા. ૧૩ માં હરકોષ વ્યવહાર એવા શબ્દો છે તેના હેતુમાં સમાસ થાય છે અને કલમ ૪૩ પ્રમાણે નીશ્ચિકારક રીતે નહીં પણ કોર્ટને પોતાની નજરમાં યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે વજન રાખવાને પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૨૨ વી. રી. ૩૬૫-૨૪ વી. રી. ૪૭૦.

૪૩—એક સમાધાન થએલું તે પ્રમાણે ફેસલો આપવામાં આવેલો તેમાં ઠરાવેલું છે કે જે કે તે ફેસલો સાધારણ રૂપના હુકમનામાં તરીકે નથી તો પણ તે એવા વ્યવહાર

(૧૪૮)

પુરાવાના એકટનુ ડાઇજેસ્ટ.

(હુકમનામાં ફેસલાઓ અને પ્રોસીડીંગો પ્રથમના દાવામાં થએલાં તે.)

રતુ લખાણુ છે કે જેથી પક્ષકારોનો હક કયુમ કરવામાં આવ્યો છે માટે સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧ લાગી કલમ ૧૩ પ્રમાણે તે લગતી હકીકત તરીકેનો પુરાવ છે ૨૩ વી. રી. ૬૬૨.

૪૪—જે કાગમાં વેચાણના કબાલા તથા દાવાની અરજીમાં જમીનના ખુંટ ખતાવેલા હોય તે ઉપરથી જે જમીન સમ્બંધી પ્રથમ દરાવ થએલા હોય તે જમીન ઓળખાતી હોય તો તે પ્રથમના દરાવથી જે સખસો બંધાએલા હોય તે સખસોના કાયદેસર વારસ વકીલ હાજના તે જમીનના કળજેદારો ના હોય તોપણ પુરાવ આકટની કા. ૧૩ પ્રમાણે દાવામાં અરજીની પુછીમાં તે દરાવ પુરાવ તરીકે વર્ગ્યારમાં લેવા લાયક થાય છે. ૨૫ વી. રી. ૧૮૦.

૪૫—પુરાવ આકટની કા. ૧૩ પ્રમાણે રસ્તાના જકાતના કાગળો તથા વેચાણુ અત તે પુરાવ છે. તેમજ એકાદા હુકમનામાંમાં અમુક સખસ પક્ષકાર ના હોય તેના વીરુદ્ધ પણ તે પુરાવ ગણી શકાય છે. ૨૩ વી. રી. ૨૪૩.

૪૬—પ્રથમના ફેસલા તથા હુકમનામાંમાં અમુક હક તથા રીવાજ બાબત દરાવ કરવામાં આવેલો હતો તે સને ૧૮૭૨ ના ૧ લા આકટની કા. ૧૩ પ્રમાણે પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે. ૨૦ વી. રી. ૩૪૫.

૪૭—દરાવેલું છે કે જે કે હાઈકોર્ટનો ફેસલો આ કાગના પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ બંધન-કાર્ક અને આખરનો પુરાવ નથી તો પણ તકરારના નીચમ પ્રમાણે વાદીને પ્રથમ દર્શનીક હકીકત ખતાવવાને બસ થાય છે માટે તે પ્રતીવાદીને ૨૬ કરવાનો છે. ૧૧ વી. રી. ૧૧૮.

૪૮—એક જમીનના કળજના દાવામાં

પ્રતીવાદીએ ખોતાના કળજનુ રૂપ ખતાવવાને એક દાવો કે જેમાં વાદી અથવા તેની જગાએ પુર્વે થઇ ગએલો સખસ પક્ષકાર નહી હતો તેમાં તેણે હુકમનામુ મેળવેલુ તે પુરાવમાં આવ્યું. તેમાં દરાવેલું છે કે તે ફેસલો પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ઈ. સો. રી. ૧૧ કલકતા. ૭૪૫.

૪૯—અમુક જમીનનો ખાસ કળજો લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો. એવું કહીને કે પ્રતીવાદીએ કળજો આપવાને અથવા સાંચ આપવાને ના કહેલી છે. તેમાં એક હુકમનામાંથી દાવાવાળી જમીન સાંચ આપવાને જવાબદાર છે એવુ હુકમનામુ કરેલુ તે પુરાવમાં રતુ કર્યું. તે હુકમનામુ લીલાગમાંથી ખરીદ કરનારે પ્રતીવાદીઓ ઉપર મેળવેલુ હતુ પરંતુ વાદીએ તે ખરીદદારની મારફતે તે હક બાબતનો દાવો રાખ્યો નહી હતો. અને તે ખરીદદારને પ્રવેશ કરનાર તરીકે તેનો કળજો છાગવવામાં આવ્યો હતો. તેમાં દરાવવામાં આવ્યું છે કે ઇ. સો. રી. ૬ કલકતા ૧૭૧ નો દરાવ આ કાગને લાગુ થાયછે અને તે હુકમનામુ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. જે કે ૧૧ ક. સો. રી. ૫૨૮ ના ફેસલામાં એવું દરાવેલુ છે કે અમુક કામોમાં પક્ષકારોની વચ્ચે નહી થએલા ફેસલા પુરાવમાં લેઇ શકાય છે. તો પણ તેમાં એમ દરાવેલુ નથી કે તે ફેસલાઓ હકીકતના નીશ્ચયકારક પુરાવ તરીકે ગણી શકાય. ઇ. સો. રી. ૧૨ કલકતા. ૨૦૭.

૫૦—વાદીએ અમુક દુકાનનુ બાકુ લેવા દાવો કર્યો. એવુ કહીને કે દર વરસનુ બાકુ રૂ ૨૫૦ છે. પ્રતીવાદીએ તકરાર કરી છે કે તે ફકત રૂ ૬૦ છે. પ્રતીવાદી અને વાદીના બાઇઓ ધંધામાં ભાગીદારો છે અને વાદીએ ખોતાના બાઇની સાહેદી ઉપર તથા તે બાગી-

દારીની પહેડીના ચોપડા તે બાધએ લખેલા છે. તેમાં લખેલી રકમો ઉપર આધાર રાખ્યો છે. તે રકમોનું ખરાપણ સાબિત કરવાને પ્રતીવાદીએ વાદીના બાધ ઉપર રૂ. ૨૫૦) હુકમના બાડના લેવા દાવો કરેલો તેમાં થએલો ફેસલો વાદીએ પુરાવમાં યુક્તરેલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે ફેસલો આ દાવામાં પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લા. ૩ સુ. ૩ નો ઠરાવ જુદો ઠરાવેલો છે. ઇ. લા. રી. ૧૦ સુ. ૪૩૯.

૫૧—ઠરાવેલું છે કે અમદાવાદીયાર વીગરે જેવો રીવાજ સાબિત કરવાને પીઝી પક્ષકારો વચ્ચેના પ્રથમના ફેસલાઓ થએલા તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. પરંતુ તે નીશ્ચયકારક પુરાવ તરીકે ગણવા નહીં જોઈએ. ૨ આમ્રા. ૧૨૦.

૫૨—ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૫૧ ની સાલનું હુકમનામું છે તે હાલના જે પ્રતીવાદીઓ પ્રથમના દાવામાં પક્ષકારો નહીં હતા તેમાં થએલું છે માટે તે પ્રતીવાદીઓ વીરુદ્ધ તે રીવાજ છે અને બળવાન છે તે બાબતમાં તે મજબુત પુરાવ છે. ૨ મદ્રાસ. ૧.

૫૩—એક કબજા બાબતના દાવામાં જે સુદહેનામાં પ્રતીવાદી પક્ષકાર નહીં હતા તે સુદહેનામાં નકલ વાદીએ રજુ કરી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે કરારની રૂબરૂ કાંઈ હક સંબંધ પ્રતીવાદી વીરુદ્ધ ઠરાવી શકાતો નથી, તો પણ તે સુદહેનામાં રૂબરૂ કાંઈ જે હુકમ કરેલો છે તેથી તેવો પુરાવ થાય છે કે વાદીને કબજે મળેલો હતો. ૧૫ વી. રી. ૨૬૧.

૫૪—ચંડલા સરકાર મેહેસુલ બાબત બીલામમાંથી ખરીદ કરનાર કસ્ટર કરનાર માલેકનો હક બાબત થતો નથી. અને તેવા માલેક અને ત્રીજા પક્ષકારની વચ્ચે તે જમીન સંબંધી જે પ્રેસીડીંગ આવેલું હોય તે

પાછળથી બીલામમાંથી ખરીદ કરનાર તે માલેક ઉપર દાવો કરે તેમાં પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લા. રી. ૧૨ કલકતા ૮૨.

૫૫—અમુક જમીનમાં પ્રતીવાદીઓના વડીલનો મુકરરી હક જમ કરાવવાને અમુક હુકમનામાં વાળાઓએ માગેલું તે કામમાં આવેલું પ્રેસીડીંગ સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટ ૧ લાની કા. ૧૩ પ્રમાણે લગતો પુરાવ છે. ૨૪ વી. રી. ૨૮૪.

૫૬—સાંચ લેવાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ જમીનના માપ વીશે તકરાર કરી એવી રીતે ૧૮ ઇંચના હાથથી માપ ગણવું નહીં જોઈએ અને ૨૧^૧/_૪ ઇંચના હાથના માપથી તે જમીનનું માપ ગણવું જોઈએ. જમીનદારે પીઝ સાંચે રાખનારાઓ ઉપર તેજ પ્રગણ્યામાં દાવા કરેલા તેમાંના ૧૮ ઇંચના હાથનું માપ પુરાવમાં ગણવામાં આવેલું હતું અને તે પ્રમાણે હુકમનામાં થએલાં હતાં. તેમાં ઠરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૧૩ પ્રમાણે તે હુકમનામાં પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. કારણ કે તે ઉપરથી જે કામોમાં રીવાજ વીશે દાવો રાખવામાં આવેલો તે રીવાજના અમુક દાખલાનો પુરાવ થાય છે. ઇ. લા. રી. ૧૫ કલકતા ૨૩૩.

૫૭—એક મંદીરના દરવાજાએ અમુક ગામે મધેની જમીનના માલેક પાસેથી તે મંદીરનો જે હક મેહેસુલ થએલો કેહેવામાં આવેલો છે તે હકનાં નાણાં લેવાને દાવો કરવામાં આવેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે આવજ હકની રૂબરૂ તે મંદીરના દરવાજાના માલમાં પીઝ સખસો ઉપરના દાવામાં જે ફેસલા થએલા છે તે પુરાવ આકટની કલમ ૧૩ પ્રમાણે તે દાવાવાળા હકના દાખલા તરીકે લગતા પુરાવના છે. વળી ઠરાવેલું છે કે તે ફેસલાઓ પુરાવ આકટની કલમ ૪૨ પ્રમાણે સાર્વજનિક

નીક પ્રકારની બાબત સમજીના લગતા છે. ઇ. સો. રી. ૧૨ ગ્રાસ. ૯.

હીસાબ તથા હીસાબના ચોપડા.

૧—હમેશાની કામ કરવાની રીતી પ્રમાણે રીતસર ચોપડા રાખવામાં આવેલા છે એમ સાબેત થાય તો તે ચોપડા પત્તંતરી પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે અને તે કાંઈ સ્વતંત્ર પુરાવ નથી. ૨ આગ્રા ૩૦૮.

૨—લેણદારના ચોપડા લેણેણું સાબેત કરવાને જો કાંઈ બીજો પુરાવ ના હોય તો લેણદાર વીરૂધ્ધ દાખલ કરવા લાયક નથી. કારણ કે સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કા. ૪૩ પ્રમાણે તે ચોપડામાંની રકમો પ્રત્યંતરી પુરાવ તરીકે દાખલ થઈ શકે છે. ગાર્સ ૨૧૬-૧ છે. ૫૬૯.

૩—જેમ જેમ બ્યહવાર થતો જાય તેમ તેમ તે ચોપડામાં લખવામાં આવે છે એવા જે ચોપડા હોય તેજ ફક્ત પુરાવ આક્ટની કલમ ૩૪ ના હેતુ પ્રમાણે કામ કરવાની રીતીમાં રીતસર રાખેલા ગણાય છે. ઇ. સો. રી. ૪ મુંગાઈ ૫૭૬.

૪—એક પક્ષકાર ફક્ત પોતાના હીસાબના ચોપડા રજુ કરે તેથી બીજા સખસને બંધનમાં લાવી શકતો નથી. જે સખસની અમુક હકીકતના સાચાપણાની માહિતી હોય તે સખસે હીસાબના ચોપડા લખેલા ના હોય તેમ તેના લખાવવાથી કાંઈએ લખેલા ના હોય તોપણ હમેશાંની કામ કરવાની રીતી પ્રમાણે જો તે રીતસર રાખેલા હોય તો સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧ લાની કા. ૩૪ પ્રમાણે અને કલમ ૩૨ ની રકમ ૨ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. હીસાબના ચોપડા હમેશાંની કામ કરવાની રીતી પ્રમાણે રીતસર રાખેલો એમ સાબેત થએલું ના હોય પરંતુ

એક કટ્ટાકટરોની પેહેડી તરફથી તે પેહેડીના નોકરે અથવા તે કારણસર નીમેલાં એન્ટે રાખેલા છે એમ સાબેત થએલું હોય તો તે પેહેડી વીરૂધ્ધ કબુલતો તરીકે લગતા છે. ઇ. સો. રી. ૧ મુંગાઈ ૬૧૦.

૫—બ એ અ ને દર અઠવાડીયે અથવા પખવાડીએ હીસાબના ચોપડા લખવાને અ ને રાખેલો અને તે લખવાને જરૂરીયાત હકીકત મુખબુખાનીથી અગ્નવા છુટાં રીપણ ઉપરથી બ આપતો હતો. તેમાં દરાખું છે કે અ એ પ્રથમ જે હકીકત લખેલી કહેલી છે તે તીશે અ વીરૂધ્ધ બતાવવાને પુરાવ આક્ટની કા. ૧૪૫ પ્રમાણે તે ચોપડામાં લખેલી રકમો પુરાવ થઈ શકતી નથી. તે હકીકત ખરી રીતે બ એ લખેલી છે અને અ એ લખી નથી કારણ કે બ ના કહેવા પ્રમાણે અ એ લખેલી છે. ઇ. સો. રી. ૪ મું. ૫૭૬.

૬—પુરાવ આક્ટની કા. ૩૪ પ્રમાણે રીતસર રાખેલા હીસાબના ચોપડા તે કલમમાં બતાવ્યા પ્રમાણે લગતા છે. પરંતુ અમુક બાબત સમજી તેમાં કાંઈ લખણ ના હોય તો અમુક અતુર્ગાન ઉત્તપન કરવાને તે ચોપડા લગતો પુરાવ થતો નથી. ઇ. સો. રી. ૧૦ કલકતા ૧૦૨૪.

૭—દરાખું છે કે હીસાબના ચોપડામાં જમે બાબુએ કે ઉધાર બાબુએ જે રકમો લખેલી હોય તે સેહેણા બાબત અગર વસુલ બાબત કાંઈ નીમ્મેકારક પુરાવ નથી. જડજ વાદીના ચોપડાની તમામ રકમો જોવાને અને તેમાં જે સાચી હોય તે માનવાને અને કાંઈ રકમ તે જુડી માનતા હોય તો તે નહી માનવાને બંધાએલા છે. ૩ બં. સો. રી. ૧૩૫-૧૧ વી. રી. ૫૨૫.

૮—અ ના વારસ વકીલે હીસાબ લેવાને દાવો કરેલો તેમાં મરનાર અ ને પ્રતી-

વાદીએ જે હીસાબ આપેલો તેની નકલ રજુ કરવામાં આવી છે તેમાં રૂ૫૦૦૦) ની રકમ તે મરનારે પ્રતીવાદીને આપેલી તે દાખલ છે અને પ્રતીવાદીએ તે મરનારને માટે કંપનીનો કાગળ ખરીદ કરેલો છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે હીસાબનો કાગળ પૂરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. પરંતુ એક સીદ્દિની સાક્ષી આપવામાં આવેલી છે તેમાં તેણે કહ્યું છે કે પ્રતીવાદી સાથે મરનારનો જે હીસાબ હતો તે તે કાગળમાં ખરેખર ખતાવેલો છે એમ મરનારે અને કહેલું હતું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે પુરાવ દાખલ કરવા લાયક છે અને આ પુરાવની સાથે મરનારે પોતાના હીતવીર રકમ લખેલી છે તે તરીકે તે કાગળ દાખલ કરવા લાયક છે. ૨ ઇંગ્લિશન જ્યુરીશ્ન્ટ ૫૪.

૯—બેચનારના નીર્ણયપણાને માટે વી-શેશે કરાને એક હાયચીફા બુક રાખવામાં આવેલી છે અને કાંઈ કપટ છે નહીં માટે તેને ખંધનકારક ગણવી જોઈએ. ૧ ઇંગ્લિશન જ્યુરીશ્ન્ટ ૩૫૮.

૧૦—ઠરાવ્યું છે કે જે કે વાદીના ચોપડા અને ઈનરપેક્ટરનો રીપોર્ટ નીશ્ચયકારક પુરાવ નથી તેપણુ પ્રતીવાદીની કબુલતથી તથા તે હીસાબના ખરાપણા બાબત વાંધા લેવાને તેણે કાંઈ પુરાવ આપ્યો નથી તેથી સખત પુરાવ લેવાની જરૂર રહેતી નથી તેથી તે તકરારી રકમો વીશે સંતોષકારક પુરાવ થાય છે. ૬ મુર ઇંગ્લિશન અપીલ્સ ૮૮.

૧૧—એક કારખાનાના વહીવટદારે તે કારખાનાના હીસાબના ચોપડા રીતસર સોગન ખાધ રજુ કર્યા છે તો તે ભાડુ વસુલ આપ્યા બાબતનો કાયદેસર પુરાવ છે. ૨ વી. રી. ૭૫.

૧૨—કારખાનાના ચોપડા વસુલ આપ્યા સંબંધી કાંઈ સ્વતંત્ર અસહ પુરાવ નથી. ૨૩ વી. રી. ૨૭.

૧૩—જે મીલકત ઉપરનો હકક ધનકાર

કરવામાં આવ્યો હોય તે હકક સાબેત કરવાને પાપમેશ હીસાબમાં રકમ લખેલી હોય તે બસ પુરાવ નથી. ઈ. લો. રી. ૭ મદ્રાસ ૨૮૭.

૧૪—વાહીએ અમુક હીસાબ ઉપર આધાર રાખેલો છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે વખતે વખતે તે હીસાબ વહીવટના કારણસર તૈયાર કરેલો છે અને ચોખ્ખ કબજામાંથી તે રજુ થયેલો છે અને બીજી રીતે તે સાચો છે એમ ખૂંટ રીતે સાબેત થયેલું છે માટે તે આપરના પુરાવ તરીકે તે દાખલ કરવા લાયક છે. સાર્વજનિક હકક સાબેત કરવાને અને નહીં સાબેત કરવાને આપરનો જે પુરાવ છે તેમાં કાંઈ ભેદ ગણી શકાતો નથી. ઇ. લો. રી. ૯ મદ્રાસ ૨૮૫.

૧૫—અ અને કંપનીએ તથા બ અને કંપનીએ મળ્યારો અરીજનો વેહેપાર કર્યો. અ અને કંપનીને જુદી જુદી જગોએ જે એન્ટો વેચાણ તથા ખરીદ કરતા હતા તેમને નાણાં મોકલવાનાં હતાં. તેઓએ બ અને કંપની ઉપર મળેલી રકમો મળેરે આપીને જે નાણાં મોકલવામાં કહેવામાં આવ્યાં છે તે બાબત બ અને કંપની ઉપર દાવો કર્યો. તેમાં અ અને કંપનીને ધંધો કરવાની જગોએ નાણાં આવેલાં હતાં અને તે કંપનીના દરેક જગોએ જે ચોપડા છે તેમાં લખેલી રકમોથી તે પુખ્તી થાય છે એવો પુરાવ છે પરંતુ આ લખેલી રકમો સીવાય એન્ટોને નાણાં આપ્યાનો કાંઈ પુરાવ નથી. બીજી જગોએ નાણાં મોકલેલાં તે બાબત ફક્ત અ અને કંપનીના જે જગોએથી મોકલેલાં તે જગોના ચોપડા પુરાવ છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ પાછલા દાવા બાબત કોઈ પુરાવ નથી અને પહેલા દાવા બાબત જે કે પુરાવ બસ જણાતો નથી તેપણુ તે કામ પાણુ મોકલવામાં આવતું નથી. આ કારણ કે આ દાવા સીવાય પણ અપીલવાળા વીરુદ્ધ બાકી છે. ૪ બં. લો. રી. ૩૧-૧૩ વી. રી. ૩૬-૧૩ મુર ઇંગ્લિશન અપીલ્સ ૩૬૫.

૧૬—એક સરાફની પેહરીએ અમુક રકમો આવેલી છે કે નહીં એ વીશેનો સ્પષ્ટ ઈસ્તુ છે તો તે પેહરીના ચોપડા વધારેમાં વધારે પત્તંતરી પુરાવ છે માટે તે સરાફ મોઢગ એમ કહે કે માદારા ચોપડા સાચી રીતે રાખેલા છે તો તેથી તેને શીર ને પુરાવનો બોળે છે તે જો વીશેદી કરીને વધારે સારો પુરાવ રજુ કરવાનું તેને સાધન હોય તો ખસેડવાને ખસ નથી. ૨૩ વી. રી. ૩૯૦

૧૭—મરનારની પાસે મરતી વખતે વાદીની બાકી લેહેણી હતી તે લેવાને તેના વારસો ઉપર એક સરાફ દાવો કરેલો છે તો હીંદુસ્તાનના માદાજનોના કાયમ થએલા રીવાજ પ્રમાણે તે સરાફના ચોપડામાં તે રકમો લખેલી હોય તે આ દાવો સાબિત કરવાને ખસ પુરાવ નથી. માટે બે વીશે સખત પુરાવ હોવાની જરૂર છે. ૧ મુર ઇંડીયન અપીલ્સ. ૪૩૨.

૧૮—એક હીસાબ થપા વીનાનો હતો અને નાણું લેવાને દાવો કરવામાં આવ્યો. તેમાં વાદીએ દાવાની અરજ સાથે એક ઇઆદ ફાઈલ કરી હતી તે ઉપરથી દાવાવાળી રકમ સમજી શકતી નહીં હતી. વાદીયણે પોતાની જુગ્યાનીમાં તે ઇઆદનો ખુલાસો કરવાને બીજી ઇઆદ રજુ કરી તે પ્રતીવાદીની સહીવાળી હતી તે પ્રતીવાદીએ કમુલ કરી. પરંતુ જે મુદત બાબત દાવો કરેલો હતો તે મુદત પહેલાંની બાબતની તે ઇઆદ હતી. તેમાં ઠરાવું છે કે આ બીજી ઇઆદ તે અસલ બતાવેલા દાવાના કારણને પુટી કરવાને કાંઈક પુરાવ થાય છે. ૧૪ વી. રી. ૨૪.

૧૯—હીસાબની બાકી ઉપર એક ખેડુતે સહી કરેલી હોય અને તે નાણું વસુલ આપવાનો બંધન તરીકે પુરાવ ગણવાના મતલબની હોય તો પશુ સને ૧૮૭૯ ના આક્ટ

૧૭ ની કા. ૫૬ પ્રમાણે ગામના રજૂખારે તે લખેલી ના હોય અગર તેની નીચેબાની નીચે લખ્યાએલી ના હોય અને તે ઉપર તેણે સાહદી કરી ના હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ થઈ શકતી નથી. ઈ. સો. રી. ૬ મું. ૭૨૯.

હીસાબ વેચાણનો.

૧—કલકત્તામાં અ એ વ ની મારફતે લંડન ક ઉપર પોતાના હીસાબે તથા જોખમે માલ વેચવાને મોકલ્યો. વ એ તે ઉપર અ ને નાણું ધીર્ય. તે માલ ક એ લંડનમાં વેચ્યો તેથી તે વેચાણનો હીસાબ વ ને કલકત્તા મોકલ્યો. તેથી જોખમે આવેલી રકમ મળે આપતાં સદરહુ ધીરેલી રકમનું બાકી લેહેણું લેવાને વ એ અ ઉપર દાવો કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું કે વેચાણમાંથી જે રકમ ઉપજેલી તે વીશે તે વેચાણનો હીસાબ પ્રથમ દર્શનીક રીતે નીચે કારક છે માટે તે હીસાબ જુદો છે એવું બતાવવાની અ ની મરજી હોયતો તે વીશેનો બોળે અ ને શીર છે ૨ ઇંડીયન જ્યુરીસ્ટ. ૫

૨—પરરાબ્યના બજારમાં માલ વેચવાને સારૂ મોકલવામાં આવેલો હોયતો પરદેશના જે સખસોની સાથે કાગળ પત્રનો વ્યવહાર હોય તે સખસો જે વેચાણનો હીસાબ મોકલે તે માલના વેચાણમાંથી શું ઉપજ્યું તે વીશે પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ સમજવો એવો તે માલ મોકલનાર તરફથી ગરમીત કરાર થાય છે. ૬ મું. ૩૯.

૩—અમુક માલ વાહાણ ઉપર ચડાવવામાં આવેલો તે પ્રતીવાદીના હીસાબે વાદીએ એ મોકલ્યો છે એમ વાદીએ એ ગણેલું હતું. તેથી પ્રતીવાદી પાસે બાકી લેહેણું લેવાને વાદીએ એ દાવો કર્યો. તેમાં વાદીએ એ પ્રતીવાદીને વેચાણનો હીસાબ મોકલેલો તે માલ વેચાણ કરવાથી જે રકમ ઉપજેલી તે વીશેનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થાય છે એવું ઠરાવેલું છે. ૫ બંગાળા. સો. રી. ૬૧૯

પુરાવાનું ફોજદારી ડાઈજેસ્ટ.

સને ૧૮૬૨ થી તે સને ૧૮૯૦ સુધી.

એક ગુન્હો થયો છે તે સાબેત કરવાને બીજા ગુન્હાનો પુરાવ દાખલ કરવો.

૧—પુરાવ આકટની કલમ ૧૧ નો અર્થ ધણોળ બોલોજો નહી કરવો જોઈએ પ-થુ તે આકટની કલમ ૫૪ પ્રમાણે તેનો અસર મર્યાદા સાથે થાય છે માટે તે પ્રમાણે અર્થ કરતાં જે એક ગુન્હો નીચે પુર્વક કાયદેસર રીતે સાબેત થએલો ના હોય તે સંબંધ વી-નાનો બીજો ગુન્હો સાબેત કરવાને કલમ ૧૧ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. માટે એક તોહોગતવાળાના કબજામાં કેટલાક દસ્તાવેજો જુદા બતાવેલા છે એવો અદેશો પડવાથી તેણે તોહોગતવાળો બીજો જુદો દ-સ્તાવેજ બતાવેલો છે એવું સાબેત કરવાને તે પુરાવ થતા નથી. ૧૧ મુઆઇ ૯૦-ઈ. લો. રી. ૫ કલકતા. ૨૮૭.

માજસ્ટ્રેટ.

૧—મદ્રાસ ઈલાકામાં ગાગનો મુનસફ તે સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આકટની કલમ ૨૬ ના હેતુ પ્રમાણે માજસ્ટ્રેટ છે. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૫.

કબુલત (ફોજદારી કામમાં.)

૧—ચેરી બાબત તથા ચેરીનો માલ બદલનતથી રાખ્યા બાબત એક કેદી ઉપર આરોપ રાખવામાં આવ્યો હતો. પ્રોસીયુટર ટ્રેનમાં મુસાફરી કરીને કલકતે જતો હતો તે

ફરમીઆનમાં તેને પોતાની મીલકત યુગ થઈ માલમ પડ્યું. તેથી તે યુગ થઈ માલમ પ-ડયા પછી તે પેલેસે રેશને ટ્રેન ઉભી રહી ત્યાં રેલવે પોલીસ ઇનસ્પેક્ટરને પોતાનો માલ ગયા બાબતની હકીકત કહી તે વખતે કેદી હાજર નહી હતો. આ હકીકત પુરાવમાં ગુન્-રવામાં આવી છે અને પુરાવ આકટની કલમ ૮ ના ડ્રૉટાંત (ક) પ્રમાણે દાખલ કરવામાં આવી છે. વળી જે ટ્રાન્સેપ્ટએ તે કેદીને પ-કેસો તે ટ્રાન્સેપ્ટેશનની રૂબરૂ તે કેદીએ એવી હકીકત કહેલી કે કેટલીક મીલકત મને આ-પવામાં આવેલી છે અને બાકીની મેં ખરીદ કરેલી છે તે કહેવું પુરાવમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું અને તે દાખલ કરવામાં આવ્યું. અને કોર્ટે કબુલત અને ફોજદારી કામમાં કબુલત એમાં પુરાવ આકટમાં બેઠ છે એવું બતાવેલું છે. ૧૦ બેંગાળા મો. રી. ૨.

૨—કેદી ઉપર બુધ્ધીપુર્વક માહાવ્ય-થા કરવાનો આરોપ રાખવામાં આવેલો અને તે કેદીની રૂબરૂમાં જે સખસને ઈન્જ થએલી તે સખસે ગુન્હો થયા પછી તરત ત્રીજા સ-ખસને હકીકત કહેલી તેટલો ફક્ત તે કેદી વીરુદ્ધ પુરાવ હતો. તે કેદીએ જે વખતે તે હકીકત કહી તે વખતે ફરીઆદવાળું કૃત્ય ક-રવાની વાત ઇનકાર કરી નથી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે પુરાવ આકટની કલમ ૬ અને ૮ ના ડ્રૉટાંત (ગ) પ્રમાણે તે પુરાવ દાખલ ક-રવા લાયક છે. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા ૩૦૨.

પોલીસ અમલદારે કહેલી હકીકત.

૧—એક પોલીસ અમલદાર જુદી જુદી

જગોએ જઇને જુદા જુદા સખસો પાસેથી
ખાતની એકી કરે અને પછી તે પોલીસ
અમલદાર કોર્ટની રૂબરૂ કહેતો તે સને ૧૮૭૨
મા પુરાવ આકટ ૧ લાગુ પડતો ૩૨ ની ર-
કમ ૮ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક
નથી. તે રકમનો હેતુ એવો છે કે કેટલાક
સખસો એકલા થઇને એક સરખી હકીકત ક-
હે અને તે કહેતી વખતે તેઓની સગજ
અગર લાગણી તેઓ ખતાવે તો તે હકીકત
તે સાક્ષીઓ ફરીથી ખતાવી શકે છે અને તે
પુરાવ છે. ૨૩ વી. રી. ૩૫.

પોલીસ અમલદારોની રૂબરૂ કહેલી હકીકતો.

૧—પોલીસ અમલદારોના કળમમાં કે-
દીઓ હોય તે દરમીઆનમાં તેમની રૂબરૂ
કેદીઓએ જે કબુલતો કરેલી હોય તે પુરાવ-
માં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૩ વી. રી. ૨૧.

૨—કાંઈ હકીકત જણાવવાને અગર કે-
બુલ કરવાને તો હોમતવાળાને લલચાવવા સારૂ
પોલીસ અમલદાર અધીત રીતે અને કાયદા
વીરૂધ્ધ કાંઈ કૃત્ય કરે તે બરોબર નથી. માટે
આવી કબુલત ઉપરથી કાંઈ હકીકત જણાવવામાં
આવી હોય તો તે વીશે તેની સાહેદીનો કાંઈ
જાગ કાયદેસર રીતે દાખલ કરવા લાયક ન-
થી. ૮ વી. રી. ૧૩

૩—પોલીસ સગમતીને તથા છુટા ક-
રવાનું વચન આપીને કેદી પાસે કાંઈ કબુલત
કરાવે તો તે કબુલત પુરાવમાં દાખલ કરવી
નહી જોઇએ કારણ કે તે ફો. કા. ચ. રીતીના
કાયદાની કલમ ૧૪૬ ના ઠરાવ વીરૂધ્ધ છે તો
પણ તે કબુલત કેદી વીરૂધ્ધ વાપરતાં પહેલાં
સદરકુ કાયદાની કલમ ૧૫૦ પ્રમાણે પોલીસ
અમલદારની જુગાની લેવી જોઇએ. ૯ વી.
રી. ૧૬.

૪—ગઢ એ એક સરકારી પ્રાગીસરી-
નોટ જુદા ખત્રાવટના શેરાવાળી બંગાળા બે-
ઠમાં રજુ કરી તેથી તેને પકડવામાં આવ્યે.
પોલીસ કોન્સ્ટેબલે ન ને પુછ્યું કે તું ગઢ
ને જોળ્યો છે કે નહી. ત્યારે તેણે જવાબ
આપ્યો કે તે એક સાધારણ માણસ છે એમ
હું જોળ્યું પછી તે કોન્સ્ટેબલે ન ને પુ-
છ્યું કે સદરકુ નોટ વીશે તારા જણવામાં
છે કે નહીં. તેના જવાબમાં ન એ કહ્યું કે હું
કાંઈ જણવતો નથી. કાંઈ ધમકી કે લાલચ
તેને આપવામાં આવી નહી હતી તેમ કાંઈ
સાવધાની પણ ખતાવવામાં આવેલી નહી હ-
તી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પોલીસના સ્વાધીનતા
જવાબમાં ન એ જે હકીકત કહેલી છે તે દા-
ખલ કરવા લાયક છે. પછી ન ને સીરામપુરના
ડીપોટી માજીસ્ટ્રેટ ર ની રૂબરૂ રજુ કરવામાં
આવ્યો અને તે માજીસ્ટ્રેટ કાંઈ જુગાની લે-
તા પહેલાં ન ને કહ્યું કે તારા ઉપર ચોરેલી
પ્રોમેસરી નોટનો આરોપ રાખવામાં આવ્યો
છે માટે તારે જે કાંઈ કહેવાનું હોય તે કહેવું
તેનો જવાબ ન એ હાકારમાં દીધો તેથી મા-
જીસ્ટ્રેટ ર એ તેને કાંઈ સાવધાની ખતાવ્યા
સીવાય પુછ્યું કે કેવી રીતે અગર ક્યાંથી તે તે
નોટ મેળવી છે અને જીમ્ સ્વામી પુછ્યા. તે-
ના જવાબ લખી લેવામાં આવ્યા. પાછો ન ને
ર ની રૂબરૂ રજુ કર્યો અને તેને પુછ્યું કે
જે પ્રોમેસરીનોટ રજુ કરવામાં આવી છે તે
લેકમાં લેઇ જવાને તે ગઢ ને આપેલી છે કે
નહીં. ર એ ન ને કહ્યું કે આ સ્વાલનો જ-
વાબ દેવાને તું બંધાએલો નથી પણ જો તું જ-
વાબ દઇશ તો તે લખી લેવામાં આવશે અને
જો તું જવાબ દેવાને હરકત લેઇશ તો તે પ-
ણ નોંધવામાં આવશે. ર એ ન ને તપાસ
થવા સારૂ હાઈકોર્ટમાં કમીટ કર્યો. તેમાં ઠરા-
વ્યું છે કે ર એ બંગાળાના જરટીસ બોલ

ધીપીસ અગર માછરૂંડ તરીકે કામ કરેલું હોય પણ તેમના સ્વાદનો ન એ જે જવાબ આપેલો છે તે દાખલ કરવા લાયક છે. ૧ જી. લો. રી. ૧૫-૧૫ વી. રી. ૭૨.

૫—પોલીસના કમળમાં એકાદો સખસ હોય અને તેણે જે હકીકત કહી હોય તે હકીકત માછરૂંડના હોદ્દાવાળા સખસની રૂબરૂ ખુશીથી તે કહે નો તે સખસની વીરુદ્ધ પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં લેઈ શકાય છે. ૨૪ વી. રી. ૩૩.

૬—તોહોમતવાળાની ઉપર એક ઓરતનું ખુન કર્યાનો આરોપ રાખવામાં આવ્યો હતો અને તે તોહોમતવાળાએ પોલીસના ઇન્સપેક્ટરની રૂબરૂ કબુલત આપી તેના એક ભાગમાં એવી હકીકત કહેલી હતી કે તે મરનાર ઓરતના દાગીના છુપાવેલા છે અને તે પાતની ઉપરથી તે દાગીના જડેલા હતા. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પુરાવ આકટની કા. ૨૭ પ્રમાણે તોહોમતવાળાની જે કબુલત ઉપરથી મરનાર ઓરતને માર માર્યો અને તેથી તેણીનું મોત થયું અને ફરી રીતે તે દાગીના તેના કમળમાં આવ્યા એ બીરોનું વર્ણન કરેલું છે તે દાગીના જડ્યા તે હકીકત સાથે સંબંધ રાખનારી રૂબરૂ રીતે છે. માટે તે તોહોમતવાળા વીરુદ્ધ સાબેત થઈ શકે છે. ૧૯ વી. રી ૫૨.

૭—તોહોમતવાળાની ઉપર પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપ્યાનું તોહોમત રાખવામાં આવ્યું છે તેમાં પોલીસ અમલદારની રૂબરૂ તેણે જે હકીકત કહેલી તે ઇનકાર કરેલી છે તેથી પોલીસ અમલદારને તપાસવામાં આવ્યો છે અને તેની કહેલી હકીકતના બે કાગળો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૧૯ પ્રમાણે તે કા-

ગળો પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી માટે પોલીસ ઇન્સપેક્ટરની રૂબરૂ તોહોમતવાળાએ જે ખરી સીતે કહેલું તે વીરો પુરાવ આપવો જોઈતો હતો. ૬ કલકતા લો. રી. ૪૭.

૮—ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૧૯ પ્રમાણે પોલીસ અમલદારની રૂબરૂ તપાસની અંદર કહેલી હકીકત લખી લેવાને તે અમલદારને બંધન નથી તેમ તે કલમથી કે પુરાવ આકટની કલમ ૯૨ થી આવી હકીકતનો મુખ્ય જુગ્યાનીનો પુરાવ દાખલ કરવા લાયક થતો નથી એમ નથી. જે તે હકીકત લખી લેવામાં આવી હોય તો તે પુરાવ તરીકે અગર કામના કાગળોના ભાગ તરીકે ગણી શકાય છે. પરંતુ પુરાવ આકટની કલમ ૧૫૯ પ્રમાણે યાદદસ્ત તાજ કરવાના કારણસર તે વાપરી શકાય છે ૧૨ મુંબાઈ ૧૨૦.

૯—તોહોમતવાળાએ પોલીસ અમલદારના કમળની અંદર પોતે હોય તે દરમીઆનમાં ઉરકોઈ ગુન્હા પામ્યા જે કાંઈ હકીકત મીલકત રજૂ કરવા સંબંધી અગર જડવા સંબંધી કહેલી હોય તે દરેક હકીકત પુરાવ આકટની કલમ ૨૭ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક નથી. જે ફક્ત હકીકત ઉપરથી મીલકતનો તરત પત્તો લાગે તેવું હોય તે પત્તો લાગવા સંબંધીમાંજ તે હકીકત યોગ્ય રીતે દાખલ કરવા લાયક છે. જે કાંઈ હકીકત માલગ પડેલી હોય તે ગમે તે પ્રકારની હોય પણ તે કામને લગતી હોવી જોઈએ અને તેની તથા કહેલી હકીકતની વચ્ચમાં એવો સંબંધ હોવો જોઈએ કે તે હકીકતથી મીલકતનો પત્તો લાગેલો હોય ત્યારે તે હકીકત દાખલ કરવા લાયક છે. બીજી હકીકતો જે સંબંધ રાખતા હોય તે પુરાવ થાય છે પરંતુ જરૂર કરીને અથવા પ્રતક્ષ રીતે જે હકીકત-

નો પત્તા લાગેલો હોય તે સાથે સબંધ રાખનાર તે ના હોય તો તે દાખલ કરવા લાયક નથી. એકાદો સાક્ષી એમ કહે કે માદારી ૩૫૩ અમુક નકશો થર્મીસો છે પણ જો એમ કહેતો ના હોય કે માદારા નજીવા પ્રમાણે તે નકશો ખરો છે તો તે નકસો પુરાવામાં દાખલ કરવાને પુકત કારણ બનતું નથી. ૧૧ મુઆઇ ૨૪૨.

૧૦—તોહોમતવાળાએ પોતાના ઉપર ચાલેલા કામમાં જે મીલકત હોય તે મીલકતના માલેકપણા બાબત હકીકત કહેલી હોય તે જો કે સને ૧૮૮૨ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૫૨૩ પ્રમાણે મીલકતના માલેકપણા બાબત માજિસ્ટ્રેટ જે તપાસ કરે તેમાં પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક છે તોપણ તેમના ઉપર તોહોમતવાળા ગુન્હાની તપાસમાં તે પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. લો. રી. ૯ મુઆઇ ૧૩૧.

૧૧—ઝાકાઇરી કરીને અમુક નાણાં મેળવવામાં આવેલાં છે એવું ધારવાના સાધનની ખોટી રીતની માહિતીની કયુલત ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૫૦ પ્રમાણે પુરાવ કરવાને એમ જતાવવું જોઈએ કે તે કયુલત તે નાણાંનો ખર્ચ લાગતા પહેલાં થએલી હોવી જોઈએ. ૧૭ વી. રી. ૫૦

૧૨—એક કોર્ટમાં એક કેદીએ પોતાની પાસે પોલીસવાળો કોઇ સખસ નથી એમ સમજીને અને પોલીસવાળો નજીક છે એવો કાંઇ અસર થયા વીના હકીકત કહેલી હોય પણ તે પોલીસવાળાએ સાંભળી હોય તો તે દાખલ કરવા લાયક નથી એ કાયદેસર નથી. ૭ વી. રી. ૫૬.

૧૩—પોલીસ અમલદારની ૩૫૩ તોહોમતવાળાએ જે હકીકત કહેલી હોય તે તોહોમતવાળા વીરુદ્ધ તે હકીકત પુરાવામાં

દાખલ કરવા લાયક છે અને તે દાખલ કરવા લાયક નથી એવા દાખલા બતાવવામાં આવેલા છે. ઈ. લો. રી. ૧૫ કલકતા ૫૮૯.

૧૪—પોલીસ અમલદારના કબજામાં તોહોમતવાળો હોય તેની પાસેથી મળેલી હકીકત તે કયુલત હોય કીંવા નહીં પણ તે દાખલ કરવાની અવમાસ એવી છે કે પુરાવ આલ્ટની કલમ ૨૭ પ્રમાણે તે બાતની ઉપરથી હકીકત માલમ પડેલી છે કે નહીં અને તેમાંની કેટલો બાતની ઉપરથી તરત હકીકત માલમ પડેલી છે અને તે લગતી હકીકત છે તે જોવાનું છે ઈ. લો. રી. ૧૨ મદ્રાસ ૧૫૩.

સાક્ષી ફોજદારી કામમાં.

જે સખસ સાક્ષી આપવા લાયક છે તે.

૧—જડજ લાયક સાક્ષી છે માટે સરકારી નોકર તરીકે તે કામ કરતા હોય અને તેમણે ફરીઆદ કરેલી હોય અને પોતાની ૩૫૩ કામની તપાસ ચાલતી હોય તેમાં પણ તે સાક્ષી આપી શકે છે પરંતુ તોહોમતવાળી બાબતમાં તેમનું જતીકુ અગર નાણું સબંધી હીત હોવું નહીં જોઈએ. સખસ જે પુરાવામાં પોતાની સાહેદી પણ આવી ગએલી હોય તે પુરાવાની ન્યાયની રીતની વ્યવસ્થા કરવાને તેમને અટકાવ થતો નથી. ૬ બં. લો. રી. ૧૫-૧૩ વી. રી. ૬૦-૭ વી. રી. ૧૯૦.

૨—૨ ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૪૮૮ ના ઠરાવ પ્રમાણે ખરા માગ્યાની તકરાર વીશે ચાલેલું પ્રેસીડીંગ તે પુરાવ આલ્ટની કા. ૧૨૦ ના હેતુ પ્રમાણે દીવાની પ્રેસીડીંગ છે માટે જે સખસ ઉપર આરોપ રાખવાને માગવામાં આવેલું છે તે પોતાની તરફથી સાક્ષી થવાને લાયક છે. ઈ. લો. રી. ૧૬ કલકતા. ૭૮૧.

૩—તપાસ ચાલતાની દરમિયાનમાં સ-

પોર્સિન્ટ માશ્ચરેટ કામ કમીટ કરનાર હોય અને તેમણે તોહોમતવાળાની તપાસ લીધી હોય તે વીશે સેશન્સ જડજની નજરમાં એમ આવે કે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૩૪૬ ના ઠરાવ પ્રમાણે સંપૂર્ણ રીતે આલવામાં આવ્યું નથી તેથી તે કમીટ કરનાર માશ્ચરેટના ઉપર સગન્સ કરી તેની એવી સાહેદી લે કે તોહોમતવાળાની જે હકીકત લખી લીધેલી છે તે તોહોમતવાળાએ યોગ્ય રીતે કહેલી છે. આ પ્રમાણે આ કામમાં બનેલું તેથી જુલ્લા માશ્ચરેટ સેશન્સ જડજના આ પ્રોસીડીંગ વીશે હરકત લીધી અને એવી તકરાર કરી કે તે કાયદા વીરુદ્ધ છે. તેથી સેશન્સ જડજે એવો સ્વાલ પુછ્યો કે અમારું તે પ્રોસીડીંગ કાયદા વીરુદ્ધ છે કે નહીં. તેમાં હાઇકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ લા ની કા. ૧૨૧ થી જે હક્ક આપેલો છે તે સાક્ષીનો હક્ક છે એટલે જડજ અગર માશ્ચરેટને સ્વાલ પુછવામાં આવે તો તેમનો પણ હક્ક છે. માટે જે તે હક્ક તે છોડી દે અગર તેના સ્વાલનો જવાબ દેવાને તે હરકત લે નહીં તો તે હક્ક બતાવવાને બીજો કોઇ સખસ હાથ નથી. તેથી આ રેફરંસ તથા હરકત સપોર્સિન્ટ માશ્ચરેટ કરેલી નથી. પણ જુલ્લા માશ્ચરેટ હરકત લેખને તે રેફરંસ કરેલું છે. સગળ સદરહુ પ્રમાણે જવાબ દેવો જોઈએ. ઈ. લો. રી. ૩ અલ્ફાબાદ. ૫૭૩.

૪—એક કામમાં તોહોમતવાળા ઉપર ગેરકાયદે મંડળીના અંગબુતો તરીકેનું તોહોમત રાખવામાં આવેલું અને તે તોહોમતવાળાને પકડવાને ડીપોટી માશ્ચરેટ ખરી રીતે ભાગ લીધો હતો અને તે તોહોમતવાળાની તપાસ તે ડીપોટી માશ્ચરેટ કરેલી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે ડીપોટી માશ્ચરેટના પોતાના જવાબમાં જે હકીકત આવેલી અને જે વીશે પો-

તે સાક્ષી આવી શકે તે હકીકત બની શકે તેટલી તોહોમતવાળાને કહેવાને તે બંધાએલો હતો અને આવી સ્થિતિમાં જે કેદીના વીચારમાં દુરસ્ત લાગે તો તે જડજ કે જેમની સાહેદી લખી લેવી જોઈએ અને કામમાં દાખલ કરવી જોઈએ તેમની ઉક્ત તપાસ કરવાનો તે કેદીનો હક્ક હતો. તોપણ આ કામમાં ડીપોટી માશ્ચરેટ આ કામ તપાસવાની ના કહી હોત અને બીજા કોઇ જડજે તે તપાસવું જોઈએ એવી માગણી કરી હોત તો તે બરોબર હતું. ૨૦ વી. રી. ૭૬.

૫—જે કામમાં કાયદા અને હકીકતનો ઇનસાફ કરનાર એક માશ્ચરેટ જ હોય તો તે કામમાં તે માશ્ચરેટ સાક્ષી થઈ શકતા નથી. ઈ. લો. રી. ૨ કલકતા. ૪૦૫.

૬—જે માશ્ચરેટના ઠરાવો ઉપર અપીલ થયેલી હોય અગર પોલીસ અમલદારો તરીકે ફરીઆદ ચલાવવાને જે માશ્ચરેટ રોકાએલા હોય તે માશ્ચરેટ જે કોર્ટ કેદીની તપાસ કરતી હોય તે કોર્ટના બેચ ઉપર આવીને જેસે અગર કોર્ટમાં ખાનગી વાત કરે એ દુરસ્ત નથી. જે અપીલ કોર્ટની નજરમાં એમ આવે કે જે માશ્ચરેટ તોહોમતવાળાને ગુન્હેગાર ઠરાવેલો છે તે માશ્ચરેટ પાસેથી કામ સંબંધી કાંઈ હકીકત નક્કી કરવાની છે તો કોર્ટ સાધારણ સાક્ષીને તપાસવામાં આવે તે પ્રમાણે તે માશ્ચરેટની સોગન અગર પ્રતીજ્ઞા ઉપર જુલાની લેવી જોઈએ. ૮ મુંબાઇ ૧૨૬.

૭—ડીપોટી માશ્ચરેટ એક અરજદારના કામની તપાસ કરેલી અને તે અરજદાર તરફથી ડીપોટી માશ્ચરેટની સાહેદી લેવાની હાઇકોર્ટે આ કામમાં પરવાનગી આપેલી છે. ૧૬ વી. રી. ૪૯.

૮—કેદીને મારી આપવામાં તેની સાક્ષી

તરીકે જુઘાની લેતાં પહેલાં કેવી રીતે કાગ ચલાવવું તેનો આ કામમાં વીચાર કરવામાં આવેલો છે. કેટલાક કેદીઓના ઉપર એકઠાં તોહોમત રાખવામાં આવેલાં હોય પણ તેઓનું એક સરખું હીત ના હોય તો તેમાંના એકાદા કેદીની સાક્ષી બીજા કેદીના લાભમાં અગર તેના વીરૂદ્ધ લેઈ શકાય છે. ૬ વી. રી. ૯૧.

૯—એકજ વ્યહવારમાં ઘએલા જુદા જુદા ગુન્હા બાબત બે કેદીઓની એકઠી તપાસ થએલી હોય તો એક કેદીની સાક્ષી બીજા વીરૂદ્ધ લેવી તે અધીત અને કાયદા વીરૂદ્ધ છે. ૫ ક. લો. રી. ૫૭૪.

૧૦—તોહોમતવાળાની સાથે એક સખસને પોલીસે પકડીને 'માછએટની રૂયર રજુ કર્યો તેને જે કે માછએટે છોડી દીધો ના હોય તોપણ તે તોહોમતવાળા વીરૂદ્ધ સાક્ષી આપવાને લાયક છે પરંતુ તોહોમતવાળાની સાથે તે સખસ ઉપર તોહોમત રાખેલું નહીં જોઈએ. ૫ મુચાર્ડ ૧.

૧૧—એકાદા સખસ ઉપર એવું તોહોમત રાખવામાં આવ્યું હોય કે તેણે એક સ્ત્રી સાથે વ્યભીચાર કરેલો છે તો તે સખસ તે સ્ત્રીને પોતાની તરફથી સાક્ષી તરીકે બોલાવી શકે છે. ૬ વી. રી. ૯૨.

સાક્ષીને સોગન અથવા પ્રતીજ્ઞા આપવી.

૧૨—સાક્ષીને સોગન ઉપર અગર પ્રતીજ્ઞા ઉપર તપાસી શકાય છે. પરંતુ તેને સોગન અને પ્રતીજ્ઞા બેઉ એક વખતે આપી શકાતા નથી. ફાજદારી કામ ચ. રી. ના કા. ની કલમ ૧૯૯ પ્રમાણે જે ઈઆદ લખી લેવાની છે તે હમેશાં જુઘાનીયોની સાથે જોડી જોઈએ. ૧૩ વી. રી. ૧૭.

સાક્ષીની તપાસ.

૧૩—ફા. કા. ચ. રી. ના કા. ની કલમ

૩૬૨ થી ફરીઆદ તરફથી જે સાક્ષીઓ ઉપર સખસ કરાવેલો હોય તે સાક્ષીઓની તપાસ છોડી દેવાને માછએટને કુલ અખત્યાર આપેલો નથી. ઇ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ ૩૨૯.

૧૪—એક માછએટની રૂયર તપાસ ચાલતી હતી તે માછએટે ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓ તપાસ્યા સીવાય એક સખસ ઉપર કુલ સોગનનો આરોપ રાખી તેને સેશન્સ કમીટ કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે કમીટ કરવું કાયદા વીરૂદ્ધ છે. ઈ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ ૨૨૭ ૭ વી. રી. ૪૫ તથા ૪૭.

૧૫—જે કામમાં એમ બતાવેલું ના હોય કે સેશન્સ જડજે જે સાક્ષીઓ તપાસેલા છે તે સીવાય બીજા સાક્ષીઓને પણ તપાસવાના હતા તે કામમાં ફા. કા. ચ. રી. ના કા. ની કલમ ૩૬૩ પ્રમાણે સેશન્સ જડજના પ્રાસીડીંગમાં કોર્ટ હાથ ધાલવાની નાં કહેલી છે. ૧૨ વી. રી. ૭૩.

૧૬—પુરાવ આપવો કે નહીં આપવો એ કેદી અગર તેના કૌંસલની નજરમાં યોગ્ય લાગે તેવી તેમને છુટ છે માટે તે પુરાવ આપવો કે નહીં તો તેથી તેના વીરૂદ્ધ કાંઈ અનુમાન થતું નથી. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા ૧૪૦, ૧૩ ક. લો. રી. ૩૫૮.

૧૭—ફરીઆદની સાથે સબંધ રાખનારા વ્યહવાર જોડેનો સબંધ જે સાક્ષીઓ સામેત કરી શકે તેવું હોય અને જેઓ અગત્યની હકીકત આપી શકે તેવું હોય તેવા તમામ સાક્ષીઓને બોલાવવાની ફરીઆદ તરફથી પ્રથમ દર્શનીક ફરજ છે માટે પુકત કારણ બતાવ્યા સીવાય તેવા સાક્ષીઓને બોલાવેલા ના હોય તો ફરીઆદ વીરૂદ્ધ કોર્ટ યોગ્ય રીતે અનુમાન કરી શકે છે. આવા સાક્ષીઓને ફરીઆદ ચલાવનાર નહીં બોલાવતાં જે કારણથી બચે છે તે કારણ એવું

હોય છે કે જે તેઓને બોલાવવામાં આવે તો તેઓ સાચુ બોલશે નહીં એવુ બ્યાનખી રાહે માનવામાં છે તેજ ફક્ત છે. તોહોમતવાળા વીરૂધ્ધ આવુ અનુમાન થઇ શકતુ નથી. ઈ. લો. રી. ૮ કલકતા ૧૨૧. ૧૦ ક. લો. રી ૧૫૧.

૧૮—ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓ કેટલાક કોર્ટમાં રજુ કરવામાં આવ્યા નહીં તે વીશે સેશન્સ જડજે પુક્ત કારણ તરીકે એવુ બતાવેલું છે કે જે બોલીસ અગલદારના હવાલામાં ફરીઆદ તરફનુ કામ છે તેની સ્પષ્ટ મરજી વીરૂધ્ધ કમીટ કરનાર ગાજુસ્ટ્રેટે તે સાક્ષીઓને તપાસેલા છે તેમાં કચબું છે કે સેશન કોર્ટમાં તે સાક્ષીઓ નહીં રજુ કરવાને આ કાંઈ બળવાન કારણ નથી. ફરીઆદ તરફનુ કામ ચલાવવામાં જે સખસો હકીકત બજે છે એમ કહેવામાં હોય અગર બજવામાં હોય તે તમામ સખસોને કોર્ટની રજૂ રજુ કરી તપાસવા જોઈએ. ઇ. લો. ૧૦ કલકતા ૧૦૭૦.

૧૯—સેશન્સ કોર્ટની રજૂની તપાસમાં ફરીઆદ તરફથી અગત્યના જે સાક્ષીઓ તે કોર્ટમાં મોકલવામાં આવ્યા હોય તેમને બોલાવી તપાસવાની પબ્લીક પ્રાસીક્યુટરની ફરજ છે. પણ જે સાક્ષી સાચુ બોલશે નહીં અગર તેની સાહેદીથી જે વાતની પુષ્ટી કરવાની છે તે વાતની પુષ્ટી તે કરશે નહીં એવુ પબ્લીક પ્રાસીક્યુટરના અભીપ્રાયમાં આવે તો તે સાક્ષીને બોલાવવાને પબ્લીક પ્રાસીક્યુટર બંધાએલા નથી. પરંતુ તે સાક્ષીઓને નહીં બોલાવવાનું આ કારણ છે એમ તેમજ કોર્ટને સમજાવતું જોઈએ અને તોહોમતવાળાની નજરમાં આવે તો તે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરે એમ પબ્લીક પ્રાસીક્યુટરે તૈયારી બતાવવી જોઈએ. માટે આવો ખુલાસો આપેલો ના હોય અથવા પ્રોસીડીંગ જોતાં દેખીતાં ખીજાં

બ્યાનખી કારણ ના હોય તો તે સાક્ષીઓ નહીં રજુ કરવાથી ફરીઆદ તરફના કામ વીરૂધ્ધ અનુમાનો કરવાં જોઈએ. ઇ. લો. રી. ૭ અલ્હાબાદ ૮૦૪૦.

૨૦—સને ૧૮૭૭ ના આક્ટ ૪ ની કલમ ૮૭ ના ખુલાસા ૨ માં ફરીઆદ તરફનુ કામ તાજુ કરતું બતાવેલું છે તે અસલ જે ફરીઆદમાંથી તોહોમતવાળાને છોડી દીધો હોય તે બ્યારી રાખવાનુ નથી. ફરીઆદ તરફનું કામ તાજુ કરવામાં આવે તો જે સાક્ષીઓ ઉપર ફરીઆદ તરફથી આધાર રાખવાનો ઇરાદો હોય તે તમામ સાક્ષીઓને માજુસ્ટ્રેટની રજૂ તપાસવા જોઈએ. અને તેમાંના કોઈને અસલ ફરીઆદની વખતે તપાસેલા હોય તો પણ તેમને ફરીથી તપાસવા જોઈએ. ઈ. લો. રી. ૫ કલકતા ૧૨૧-૪ કલકતા લા. રી. ૩૦૫.

૨૧—કેદીએ પોતાનો બચાવ આપ્યા પછી કેદીની બતાવેલી નક્કી હકીકત ઉલટાવવાં જે સાક્ષી ના હોય તે સાક્ષીને બચાવ આપ્યા પછી ફરીઆદ તરફથી તપાસવાની પરવાનગી આપવામાં આવે તો તે ગેરસીરસ્તે છે. ૩ વાવ્યપ્રાંત ૨૭૧-૧૩ વી. રી. ૩૬.

૨૨—પણ આવો સાક્ષી કેવી સાહેદી આપવાનો છે તેની કેદીને સંપુર્ણ બજર હોય અને કેદીએ તે સાહેદીની સાક્ષીને ઈસારો આપીને પોતાનો બચાવ આપ્યો હોય તો ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૪૩૯ ઉપર નજર રાખતાં ગુન્હાની સાબેતાનો હરાવ રદ કરવાને હાઇકોર્ટ ના કહે છે. ૧૩ વી. રી. ૩૬.

૨૩—ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કા. ૩૭૨ પ્રમાણે ફરીઆદ તરફનુ કામ પુરૂ થયા પછી કેદીનો બચાવ માગવો જોઈએ અને તેને પુરાવ આપવાને ફરમાવતુ જોઈએ. માટે કેદીએ પોતાનો બચાવ આપ્યા પછી ફરીઆદ તરફનો એક સાક્ષી બોલાવવામાં આવેલો અને તે

સાક્ષીની સાહેદી સળધી કાંઈ પુરાવ આપવાને કેદીને કાંઈ લાગ મળ્યો નહી હતો. માટે હા-
ધકાટે ગુન્હાની સામેતીનો ઠરાવ રદ કરી નવી
તપાસ કરવાનો હુકમ કરેલો છે. ૧૩. વી.
રી. ૧૫.

૨૪—ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કા.
૩૭૨ પ્રમાણે ફરીઆદ તરફનું કામ પુર થાય
બેઠકે તોહોમતવાળાને તેનો પુરાવ ગુન્હાવાને
હાથે જોઈએ અને તે વખતે કેદી પોતાના બ-
ચાવમાં કીયા સાક્ષીઓને તપાસવાની મરજી
રાખે છે તે નક્કી કરવાની સેશન્સકોર્ટની ફરજ
છે. ૧૨ વી. રી. ૨૨.

૨૫—કેટલાક કેદીઓની એકજ વખતે
તપાસ કરવામાં આવેલી તેમાંના એકને તારા
કાંઈ સાક્ષીઓ છે કે નહી એવું પુછવામાં આ-
વેલું નહી અને બીજાઓને પુછેલું હતું. પણ તે
એકને પુછેલું નહી અને તેને સીક્ષાનો હુકમ
કરેલો તે કોર્ટે રદ કરેલો છે. ૧૦ વી. રી. ૭.

૨૬—સને ૧૮૬૧ ના આક્ટ ૨૫ ના
બાબ ૨૫ પ્રમાણેના જે કામેને કલમ ૨૬૬
લાગુ થાય છે અને કલમ ૨૫૨ લાગુ થતી ન-
થી તે કામેમાં તોહોમતવાળાને તેના સાક્ષીઓ
રજી કરવાને હાથે માંજીએટને ફરજ નથી પ-
ણ કલમ ૨૬૬ તે કલમ ૨૬૨ સાથે વાંચતાં
જે સાક્ષીઓ ખુશીથી આવે તો તે સાંભળવાને
તે બંધાએલા છે. ૭ બં. લા. રી. ૫૬૮.

૨૭—એકાદો સળસ સાક્ષી તરીકે કોર્ટ-
ની રજા હોય તો કાયદામાં ફરગાવ્યા પ્રમાણે
તેની સાક્ષી લખી લેવી જોઈએ પણ જે તે સા-
ક્ષી ના હોય અને સાક્ષી તરીકે તપાસેલો નાહોય
તો તેણે કાંઈ હકીકત કહેલી છે તે ખતાવવાને
જરૂરને હક નથી. ૮ વી. રી. ૧૧.

૨૮—તોહોમતવાળાની ગેરહાજરીમાં બ-
ચાવ તરફનો સાક્ષી લેઈને સીક્ષાનો હુકમ
કરવામાં આવે તો તે કાયદા વીરૂધ્ધ છે. ૧

બં. લો. રી. ૮—૭ વી. રી. ૪૫.

૨૯—તોહોમતવાળાની ગેરહાજરીમાં સા-
ક્ષીને તપાસવામાં આવે તો ગુન્હાની સામેતી-
નો ઠરાવ થાય છે. ૨ વાળ્યપ્રાંત. ૪૯—૭ વી.
રી. ૪૫—૩ મદ્રાસ. ૩૪—૮ વી. રી. ૧૭—૧૧
વી. રી. ૨૨ તથા ૪૫—૨૪ વી. રી. ૭૬—
૨૫ વી. રી. ૧૪

૩૦—બ્યારે તોહોમતવાળાને પકડવામાં
આવેલો ત્યારે ફરીઆદ તરફના સાક્ષીની સા-
હેદી ફો. કા. ચ. રી ના કાયદાની કલમ ૧૬૪
પ્રમાણે તોહોમતવાળાની રજા લેવી જોઈએ.
૮ વી. રી. ૭૪.

૩૧—સને ૧૮૭૨ ના ફો. કા. ચ. રી.
ના કાયદાની કલમ ૩૨૭ પ્રમાણે ફરીઆદ ત-
રફના સાક્ષી તોહોમતવાળાની રજા લેવા જો-
ઈએ. ૨૨ વી. રી. ૩૩.

૩૨—વારંટના કામમાં ફરીઆદી તથા
કેટલાક સાક્ષીઓની સાહેદી ફરીઆદ તરફથી
તોહોમતવાળાની ગેરહાજરીમાં લેવામાં આવે
તો તે ગેરસીરસતે નથી. તોહોમતવાળાનો એ-
વો હક છે કે તેના ઉપર તોહોમત રાખ્યા
પછી ફરીઆદી તથા લેવાએલા સાક્ષીઓની
ઉલટ તપાસ કરવાને તે તેઓને ફરીથી બો-
લાવે. ૨૧ વી. રી. ૬૧.

૩૩—સને ૧૮૭૨ના ફો. કા. ચ. રી. ના
કાયદાની કલમ ૩૨૭ પ્રમાણે નાસતાં ફરતા
તોહોમતવાળાની ગેરહાજરીમાં સાક્ષીઓની
ગુનાની લેવાને પરવાનગી આપેલી છે. તે સ-
દરહુ કાયદો થતા પહેલાં જે ગુનાની લેવામાં
આવેલી હોય તેને લાગુ થતી નથી. ૨૧ વી.
રી. ૧૨.

૩૪—ઠરાવેલું છે કે તોહોમતવાળાની
ગેરહાજરીમાં સાક્ષીઓને સોગન ઉપર માછરૂ-
ટ તપાસેલા છે તે ખરાબ નથી. ૬. લો.
રી. ૬ કલકતા, ૭૭૪—૮ ક. રી. ૧૨૪

૩૫—કેસવેલું છે કે તોહોમતવાળાની તપાસ થએલી છે અને તેણે તકરાર કરેલી છે માટે કમીટ કરવાનો હુકમ ૨૬ થઈ શકતો નથી. ૧૨ ક. સો. રી. ૧૨૦.

૩૬—દરેક સેશન-સની તપાસમાં કોર્ટની ૩૫૩ કામ ગમે તેટલી વખત આવે તોપણ જાણે તે કામ નવું આવેલું હોય અને સાક્ષીઓ પ્રથમ તપાસેલા ના હોય તે પ્રમાણે સાક્ષીઓ ફરીથી તપાસવા જોઈએ. પ્રથમની તપાસમાં સાક્ષીને તેની જુગ્યાની વાંચી ખતાવવામાં આવે તે સાક્ષીની તપાસ તોહોમત વાળાની ૩૫૩ કરી એમ થતું નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનું. ૧-૧૩ અને ૩૮-૨ વાળ્ય. પ્રાંત. ૧૦૦-૨૨ વી. રી. ૩૮-૧૩ વી. રી ૪૦

૩૭—ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૮૮ નો ઈરાદો કામની તપાસ કરવાની કોર્ટ કમીટ કરનાર માણસે સાક્ષીની લખી લીધેલી જુગ્યાની વચ્ચે અને પુરાવ તરીકે પોતાની ૩૫૩ ઉપયોગમાં લે એવો નથી. ઇ. સો. રી. ૭ અદલાબાદ ૮૬૨.

૩૮—જેવો સાક્ષી સાંભળેલી વાત સાહેદીમાં કહે તેવોજ તેને કોર્ટ બંધકરવો જોઈએ. ૭ વી. રી. ૨૫ તથા ૨.

૩૯—સામા પક્ષકારને કોઈ દસ્તાવેજ તપાસવાને પરવાનગી આપવામાં આવે તથા સાક્ષીની યાદદાસ્ત તાજી કરવાને પરવાનગી આપવામાં આવે તેના ત્રણ કારણો છે. પહેલું કે તમામ હકીકત સાક્ષીને યાદ આવે તેના સંપૂર્ણ ફાયદો થાય જીજી કે અધીટત દસ્તાવેજોનો ઉપયોગ થતો બંધ થાય અને ત્રીજી કે તેની મુખજુગ્યાનીની સાહેદીનો તેની લખેલી હકીકત સાથે મુકાબલો થાય. ઇ. સો. રી. ૮ કલકતા ૭૩૯-૧૨ ક. સો. રી. ૨૩૩.

૪૦—પોલીસ અમલદારે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૧૯ પ્રમાણે જે

સખસોને તપાસેલા હોય જોગની લખી લીધેલી હકીકત તે પોલીસ અમલદાર સાહેદી આપતાં પોતાની યાદદાસ્ત તાજી કરવાને જોઈ શકે છે. પણ તે લખેલી હકીકતો કાંઈ પુરાવ થતી નથી. ઇ. સો. રી. ૯ કલકતા ૪૫૫, ૧૧ ક. સો. રી. ૫૬૯.

૪૧—ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૧૯ પ્રમાણે પોલીસ અમલદારે લખી લીધેલી તપાસ તે અમલદાર સાક્ષી આપે તે વખતે પોતાની યાદદાસ્ત તાજી કરવાને જોવી જોઈએ એવો આગ્રહ કરવાનો કેદીનો હક નથી. ઇ. સો. રી. ૮ કલકતા ૧૫૪, ૧૦ ક. સો. રી. ૫૧.

૪૨—જે દાકતરની સાક્ષી માણસેટની ૩૫૩ લેવાએલી હોય તે દાકતરને બોલાવીને તપાસવાને સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની ક. ૩૨૩ થી સેશન્સ જડજને અટકાવ થતો નથી. ઇ. સો. રી. ૯ કલકતા ૪૫૫, ૧૧ ક. સો. રી. ૫૬૯.

૪૩—જ્યારે કેદી સ્પષ્ટ બચાવ આપે અને તે સાબેત કરવાને સાક્ષીઓ બોલાવે અને તે સાક્ષીઓ કેદીના લાભમાં અમે કાંઈ જાણતા નથી એમ કહેવાને તેમને કાઢાડી મુકવાને બદલે કેદીનું કહેવું કાંઈ સાચું છે કે નહીં એ વીશે નક્કી કરવાને જડજે થોડાક વીગતવાર સવાલ કરવા જોઈએ. ૧૧ વી. રી. ૯.

કોર્ટે સાક્ષીને તપાસવો તે.

૪૪—સેસન કોર્ટની ૩૫૩ની તપાસમાં સાક્ષીની મુખ્ય તપાસ ફરીઆદ તરફની પુરી થઈ એટલે જે બાબત ઉપર નક્કી અને ચોખ્ખી રીતે ઉલટ તપાસ કરવાથી તે થઈ શકશે એમ જડજે જાણેલું હોવું જોઈએ. તે બાબત ઉપર લંબાણથી સાક્ષીઓને જડજે સવાલ કર્યા. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે

આ પ્રમાણે કામ ચલાવવાની રીતી છે તે જો-
રશીરસ્તે છે. અને પુરાવ આકટની કલમ
૧૩૮ ના ઠરાવ વીરૂદ્ધ છે. આમાંથી અગ-
ત્યનો સવાલ અગર સત્તાલો બેગાંથી એકે
આજુનો વકીલ છોડી દે નહીં ત્યાં સુધી સા-
ક્ષીઓને તપાસવા એ કોર્ટનું કામ નથી. અને
કોર્ટે સદરહુ અર્કિટની કલમ ૧૩૮ માં ઠરાવ્યા
પ્રમાણે સાક્ષીઓની વ્યવસ્થા કરવાને સામાન્ય
નીયમ તરીકે વકીલોને માટે રાખવું જોઈએ.
ધ. લો. રી. ૬ કલકતા ૨૭૯, ૭ ક. લો.
રી. ૩૮૫.

ઉલટ તપાસ.

૪૫—કમીટ કરનાર માજિસ્ટ્રેટ ફરી-
આદ તરફના જે સીક્ષ્ણો લીધેલા હોય પણ
પ્રાસીક્યુટરે તપાસ વર્ષતે જે સાહેદીની સા-
ક્ષી છોડી દીધેલી હોય તેવા તમામ સાક્ષી-
ઓની ઉલટ તપાસ કરવાને લાગ મળવા
સાર તોહમતવાળો જે અરજ કરે તોજડજે
તે લાગ આપવો જોઈએ. ૫ મુ'બાઇ ૮૫.

૪૬—ફરીઆદ તરફથી તોહમતવાળા
વીરૂદ્ધ જે સાક્ષીઓ બોલાવવામાં આવ્યા
હોય તે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવાનો હક્ક
તોહમતવાળાનો છે. પણ તોહમતવાળાઓમાંનો
એક તોહમતવાળો પોતાવી તરફથી જે સા-
ક્ષીનો પુરાવ આપે અગર આપી શકે તેવું
હોય તે સાક્ષીનો ઉપયોગ કરવાને પોતે મરજી
રાખે તો હોય તો તેણે પોતાના સાક્ષી તરીકે
તેને બોલાવવો જોઈએ. ૧૨ વી. રી. ૭૫.

૪૭—ફરીઆદ તરફના સાક્ષી ઉપર
સગન્સ કરવામાં આવે પણ તેને બોલાવવામાં
ના આવે તેમ પણ બચાવ તરફથી ઉલટ ત-
પાસ કરવાનો જે હક્ક છે તે હક્કનો તે અમલ
કરી શકે તે કારણસર સાક્ષીને રજુ કરવા
જોઈએ. અને તે સાક્ષીને પુરાવ આકટની
કલમ ૧૬૫ પ્રમાણે કોર્ટ બોલાવી તપાસે તો

તેની ઉલટ તપાસ કરવાને કોર્ટને પરવાનગી
આપવી જોઈએ. ઈ. લો. રી. ૫ કલકતા
૬૧૪, ૫ કલકતા લો. રી. ૩૬૪.

૪૮—માજિસ્ટ્રેટની રૂબરૂ જે હકીકત
એકાદા સાક્ષીએ કહેલી હોય તેથી જુદી હ-
કીકત ફક્ત સેસન્સની તપાસમાં પણ કહે તો
તે અવશ્યે કરીને વીરૂદ્ધ સાક્ષી થતો નથી.
તમામ હકીકત એક બીજા વીરૂદ્ધ કહેવામાં
આવે તેથી તે સાક્ષી આ બાજુ કે સામી
બાજુનો વીરૂદ્ધ સાક્ષી છે એવું યોગ્ય રીતે
અનુમાન કરવાનું નથી. પરંતુ તે સાક્ષીની
સાહેદીને બીજા સંતોશકારક પુરાવથી પુષ્ટી
ના થાય તો તેને માનવો નહીં જોઈએ. ધ.
લો. રી. ૧૩ કલકતા ૫૩.

૪૯—વધદકના ઘંઘાના હોદ્દાથી તે સા-
ક્ષીને બોલાવવામાં આવેલો હોય તેની તોહા-
મતવાળાએ ઉલટ તપાસ કરવા વીશે માહા-
રાણી વીરૂદ્ધ ધશનદતના કામમાં ઠરાવેલું છે.
૬ બં. લો. રી. ૮૮, ૧૫ વી. રી. ૩૪.

૫૦—બચાવ તરફથી સાક્ષીઓએ જો-
ઈંટ માજિસ્ટ્રેટની રૂબરૂ જે હકીકત સંબંધી
કહેલું તે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવાને
ડીપોઝી માજિસ્ટ્રેટની રૂબરૂ ફરીઆદીના વકી-
લને છુટ છે. એમ ઠરાવેલું છે. અને પ્રથમ જે
હકીકત તેઓએ કહેલી હોય અને તે બખી
લેવામાં આવી હોય તે તેમને બતાવ્યા સી-
વાય પણ તે પ્રથમની હકીકત બાબત તે
વકીલ ઉલટ તપાસ કરી શકે છે. ૧૫ વી.
રી. ૨૩.

૫૧—સેસન્સ કોર્ટની રૂબરૂ જે સાક્ષી-
ની મુખ્ય તપાસ ચાલતી હોય તેનું લક્ષ મા-
જિસ્ટ્રેટની રૂબરૂ પોતે આપેલી જુબાની ઉપર
સેસન્સ કોર્ટે દેવરાવવું નહીં જોઈએ. તે સા-
ક્ષીએ પ્રથમ જે હકીકત કહેલી હોય અને
તે બખી લીધેલી હોય તે બાબત સને ૧૮૫૫

ના આકટ ૨ ની ક. ૨૩ પ્રમાણે તેની ઉલટ તપાસ થઇ શકે છે અને તે વખતે તેને ઉલટાવવાને સારૂ પ્રથમની હકીકતના જે માણે ઉપયોગમાં લેવાના હોય તે બાગો ઉપર તેનું લક્ષ ખેંચવું જોઈએ. ૧૩ વી. રી. ૧૮.

૫૨—જે સાક્ષીએ મુખ્ય તપાસમાં કાંઈ હકીકત કહી હોય તે સાક્ષીને ઉલટ તપાસમાં તે હકીકતની સાથે જોડાએલી સરત બતાવવાને અમર તે દુરસ્ત કરવાને પરવાનગી આપવી જોઈએ. ૧૮ વી. રી. ૫૭.

૫૩—તોહોમતવાળાને તોહોમત વાંચી બતાવવામાં આવ્યું તેથી તોહોમતવાળાએ પોતાનો બચાવ આપ્યો. અને માણસે ફરીઆદ તરફના જે સાક્ષીઓ હાજર હતા તેની ઉલટ તપાસ કરવાને તોહોમતવાળાને ફરમાવ્યું પરંતુ બચાવ તરફના જે સાક્ષીઓ હાજર નહી હતા તેમને તપાસવામાં આવે ત્યાં સુધી ફરીઆદના સદરહુ સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવાને તોહોમતવાળાએ ના કહી પછી માણસે ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓને જવા દીધા અને બચાવ તરફના સાક્ષીઓ રજુ કરવાને તપાસ થાંધ રાખી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે બચાવ તરફના સાક્ષીઓ તપાસવાને ઠરાવેલા દીવમે ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવાને તેઓના ઉપર સમન્સ કરાવવાનો તેઓનો હક્ક નથી. વળી ઠરાવેલું છે કે બચાવ તરફના સાક્ષીઓ તપાસ્યા પછી મુખ્ય જુઆનીનો અને દસ્તાવેજી પુરાવ કબજામાં દાખલ કરવાને માણસેટને અખત્યાર છે. ઈ. સો. રી. ૨ અલ્હાબાદ ૨૫૩.

૫૪—સેસન્સ કોર્ટની રજૂઆત તપાસમાં કેદીના અટર્નીએ એવી સુચના કોર્ટને કરી કે તપાસ જલદી ચાલે તે સારૂ માણસેટની રજૂઆત સાક્ષીઓની લેવાએલી ફેટલીક જુઆનીઓ વાંચવી જોઈએ. અને તે સાક્ષી-

ઓની ઉલટ તપાસ કરવાને મને પરવાનગી આપવી જોઈએ. આ રીતી સરકારી પ્રાસી-ક્યુટરે અને કોર્ટે કબુલ કરી તેમાં ઠરાવ્યું છે કે કામ ચલાવવાની આ રીતી કામદા વીરુદ્ધ છે પણ કાંઈ ગેરબનસાફ થએલો નથી માટે નવી તપાસ કરવી નહી જોઈએ. જે એવો નીયમ છે કે જે સાક્ષીને પક્ષદારોએ તપાસેલો હોય અગર તપાસવાને ના કહી હેલ્થ અને કોર્ટે તપાસેલો હોય તો તે સાક્ષીની ઉલટ તપાસ કોર્ટની પરવાનગી વીના પક્ષદારો કરી શકતા નથી. તે નીયમ હકીકત જે સાક્ષી કહે તે બાબતમાં અથવા તેને માનવાને જલગતી હકીકત હકીકતની બાબતમાં તેની ઉલટ તપાસ કરવાને ધરાદો હોય કીંવા નહીં તેને પણ એક સરખી રીતે લાગુ થાય છે. ૧૧ મુઆઇ ૧૬૬.

૫૫—તોહોમત ધડવામાં આવેલું હોય અને તોહોમતવાળાને બચાવ માગેલો હોય તોપણ પ્રાસીક્યુટરના સાક્ષીઓને સને ૧૮૭૨ ના ફો. કા. અ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૧૮ પ્રમાણે ઉલટ તપાસ કરવાને સારૂ ફરીથી બોલાવવાનો હક્ક છે. ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓને જે ફરીથી બોલાવવાનો હક્ક છે તે સદરહુ કાયદાની કલમ ૩૬૨ પ્રમાણે સાક્ષી ઉપર સમન્સ કરવાને તોહોમતવાળો અરજ કરે તેથી ધણો જુદો છે. ૧૮ વી. રી. ૫૩.

૫૬—તોહોમત ફરમાવતા પહેલાં જે સાક્ષીને ઉલટ તપાસ કરવાની તોહોમતવાળાને માણસેટ પરવાનગી આપેલી હોય તે સાક્ષીને ફો. કા. અ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૫૨ પ્રમાણે ફરીથી બોલાવી તેની ઉલટ તપાસ કરવાને તોહોમતવાળાને માણસેટ નાં કહી શકતા નથી. ૧૭ વી. રી. ૫૧-૨૫ વી. રી. ૩૨.

૫૭—તોહોમત લખ્યા પછી અને

બચાવ તરફના સાક્ષીઓ તપસ્યા પછી વા-
રંટના કાર્મોની તપાસમાં ફરીઆદ તરફના
સાક્ષીઓની તોહોમતવાળો ફરીથી બોલાવી
ઉલટ તપાસ કરી શકે છે. ઈ. ભો. રી. ૪
મદ્રાસ ૧૩૦.

૫૮—સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની
કલમ ૨૧૮ પ્રમાણે તોહોમતવાળો પોતાના
બચાવમાં રોકાએલો હોય તે દરમીઆનમાં
અને પોતાની તપાસ પુરી થાય તે પહેલાં
ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવી
તેમની ઉલટ તપાસ કરે એવો તોહોમતવા-
ળાનો હક્ક છે- ૬ વાચ્યપ્રાંત ૨૭૦—૨૧ વી.
રી. ૨૯-૬ વાચ્યપ્રાંત ૨૮૪.

૫૯—માજસ્ટ્રેટની રૂબરૂ આરંભની
તપાસમાં સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવામાં
તોહોમતવાળાને પરવાનગી આપવી જોઈએ.
પરંતુ તોહોમતવાળી બાબતમાં તોહોમતવા-
ળાને તપાસવો કે નહીં એ વીશે માજસ્ટ્રેટનો
તદન કુલ અખત્યાર છે. માટે બ્યારે કેંઈ
વીરૂદ્ધ ફેજદારી આરોપ બાબત કાંઈ ચોગ્ય
હકીકત માલમ પડતી ના હોય તો તે કુલ
અખત્યાર બાપરવો નહીં જોઈએ. ૧૦ વી.
રી. ૨૫.

૬૦—ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની
કલમ ૨૧૭ અને ૨૧૮ એકઠી વાંચતાં એમ
જણાય છે કે જો તોહોમતવાળાની મરજી
ફરીઆદ તરફની સાક્ષીઓને ફરીથી બોલા-
વીને ઉલટ તપાસ કરવાની હોય તો તે મરજી
જે વખતે તોહોમત તેને વાંચી બતાવવામાં
આવે અને તેને બચાવ આપવાનું ફરમાવ-
વામાં આવે તે વખતે બતાવવાની છે અને
ત્યાર પછી સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવવાનો
કુલ અખત્યાર માજસ્ટ્રેટનો છે. તેથી તોહો-
મતવાળાનો તે સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવવા-

નો આપહ કરવાનો હક્ક નથી. ઈ. ભો. રી.
૭ કલકતા ૨૮-૮ ક. ભો. રી. ૩૨૫

૬૧—ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓની
ઉલટ તપાસ કરવાનો એક નીયમ તરીકે
ચોગ્ય અને સુગમ વખત તોહોમતવાળાનો
બચાવ શરૂ થાય તે વખત છે. પરંતુ બચા-
વનું કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં હરકોઈ
વખતે કોર્ટની નજરમાં ચોગ્ય લાગે તો ફરી-
આદ તરફના સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવી
ઉલટ તપાસ કરવાની તોહોમતવાળાને
પરવાનગી આપે એવો કોર્ટનો કુલ અખત્યાર
છે. ૨૨ વી. રી. ૪૪.

૬૨—કરાવેલું છે કે ફરીઆદ તરફના
સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવવાનો તોહોમતવા-
ળાનો હમેશાં હક્ક છે અને તે હક્ક બ્યારે
તે છોડી દે ત્યારેજ અંધ પડે છે. ૨૫ વી.
રી. ૪૮.

૬૩—ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓની
ઉલટ તપાસ થતાંની દરમીઆનમાં અને કા.
૨૮૯ પ્રમાણે તોહોમતવાળાનો ધરાદો પુ-
રાવ મુજરવાનો હોય તો તે પુરાવ આપવાનું
તેને કહેતાં પહેલાં તોહોમતવાળો કાંઈ દસ્તા-
વેજ પુરાવ આપે તો તેથી ફરીઆદ તરફથી
જવાબ દેવાનો હક્ક થતો નથી. ઈ. ભો. રી.
૧૦ કલકતા ૧૦૨૪ ના ઈરાવ પ્રમાણે ચા-
લવામાં આવ્યું છે. શેશન્સ કોર્ટની રૂબરૂની
તપાસમાં ફરીઆદ તરફથી કમીટ કરનાર મા-
જસ્ટ્રેટની રૂબરૂ બોલાવેલા તમામ સાક્ષીઓ
ઉલટ તપાસ કરવાને સાફ રજુ કરવાને અ-
ધન નથી. જે સક્ષી ઉપર કોર્ટ ખરી રીતે
બંદૂસો રાખી શકતા ના હોય તે સાક્ષીને
કોર્ટ બોલાવવો નહીં જોઈએ. ઇ. ભો. રી.
૧૪ કલકતા ૨૪૫.

પુરાવનો વીચાર તથા વજન.

૬૪—જે કામમાં પુરાવનો એક

ભાગ માનવામાં આવેલો ના હોય અને તે ખાખત સાક્ષીઓએ જુઠા સોગન ખાધા છે એવું વીચારમાં આવેલું હોય તો તે સાક્ષીઓનું બોલવાનો ખીન્ને ભાગ કબુલ કરીને કેદીને ગુન્હેગાર ઠરાવવો એ નીર્ભય નથી. ઈ. સો. રી. ૧૪ કલકતા ૧૬૪.

૬૫—એક સાક્ષીની સાહેદી ને બંદોસો રાખવા લાયક હોય તો તે હકીકત સામેત કરવાને ખસ છે. ૩૧ વી. રી. ૧૯૪-૧૮ વી. રી. ૩૪૧-૧૦ વી. રી. ૨૩૬.

૬૬—સાક્ષીઓની સાહેદીમાં જે તક્ષવત પડેલો હોય તે સાક્ષીઓએ વધારે અક્કલ વાપરી હોત તો તે તક્ષવત પડત નહીં એટલા કારણથી તે સાહેદી કંઈ થોડી હરકત કારક છે એમ નથી. ૧૧ મુંબાઈ ૧૪૬.

૬૭—જે પુરાવ ઉપરથી શરૂઆતમાં કેદીઓની સાધારણ ખોટી વર્તણૂકનું અનુમાન થતું હોય તે પુરાવાનું વજન જડજ યોગ્ય રીતે કરી શકતા નથી. ૭ વી. રી. ૧૦૩.

૬૮—જુઠી સાહેદી આપ્યાના તોહોમતવાળા કેદીની તપાસમાં કેટલાક સાક્ષીઓની સાહેદીથી જે હકીકત સામેત થએલી તે સેશન્સ જડજે એવા કારણથી નામંજુર કરી કે દાકતરે એવો અભીપ્રાય આપેલો છે કે સાક્ષીઓએ પોતાની જુગ્યાનીમાં જે લખાવેલું છે તે સાચું હોય શકતું નથી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે દાકતર અગર અકકલવાળા સાક્ષીઓ ફક્ત કલ્પના કરે અને તેથી નકકી રીતે જે હકીકત સામેત થએલી હોય તે બીરૂઠ થતું હોય તો તે ઉપર આધાર રાખીને કામની તપાસ કરવી એ યોગ્ય રસ્તો નથી. ૧૧ વી. રી. ૨૫.

૬૯—ઠરાવેલું છે કે માજીસ્ટ્રેટ ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓ તપાસવાને બદલે સુસલગાન પક્ષકારોની તપાસમાં જે સાક્ષીઓ

ની મુખ્ય તપાસ થએલી તે તપાસની નકકી સાક્ષીઓને ફરીથી તપાસવા વીના બખેડાવાળા હીંદુઓની તપાસમાં રજુ કરાવેલી છે તે એરસીરસ્તે છે. પરંતુ તે વીશેની હરકત ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૫૩૭ અને સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧ લાની કલમ ૧૬૭ થી રહેતી નથી. કારણ કે કંઈ એરછનસાફ થએલો છે અગર તોહોમતવાળાને વાસ્તવીક રીતે હરકત થએલી છે એમ ખતાવવામાં આવ્યું નથી અને ઉલટ તપાસમાં જે હકીકત નીકળી છે તે ગુન્હો સામેત ઠરાવવાને ખસ છે. ઇ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ. ૬૦૨.

વધદકી પુરાવ.

૧—ફા. કા. ચં. ના. કાયદાની કલમ ૩૨૩ પ્રમાણે વધદ સાક્ષીની જુગ્યાની લેવામાં આવી હોય અને તે ઉપર યોગ્ય સહી કરી હોય તો તે હરકાઈ ફ્રાજદારી તપાસમાં પુરાવામાં આપી શકાય છે પરંતુ કંઈ તોહોમતવાળાની વીરૂઠ તે દાખલ થઈ શકે તે સાફ તોહોમતવાળા સખસની રૂખમાં તે તપાસ થવી જોઈએ. ઈ. સો. રી. ૮ કલકતા ૭૩૯-૧૨—કલકતા સો. રી. ૨૩૩.

૨—જે વધજે જે સખસના મોતની તજવીજ આલતી હોય તે સખસની લાશ જોઈને તપાસેલી હોય તે વધદની સાક્ષી દાખલ કરવા લાયક છે પ્રથમ એવું સામેત કરવાને કે કેવા પ્રકારની ઈજ્જ થએલી તેના જોવામાં આવેલી છે. અને ખીજુ કે તે ઇજ્જ કેવી રીતે થઈ અને મોતનું કેવું કારણ છે એ વીશે પ્રવીણ સખસના અધીકાર તરીકે તે પુરાવ થાય છે. જે વધદે લાસ જોએલી ના હોય તો તે ફક્ત પ્રવીણ સખસ તરીકે અભીપ્રાય આપી શકે છે. વધદે લાસ તપાસનાં જે રીપોર્ટ કરેલો હોય તે જોઈને તે પોતાની યાદદાસ્ત તાજ કરી શ-

કે છે પણ તે રીપોર્ટ પુરાવ તરીકે ગણી શકા-
તો નથી. અને તેમાંથી કાંઈ હકીકત લેઈ
શકાતી નથી. ઇ. સો. રી. ૯ કસકતા ૪૫૫-
૧૧ કસકતા સો. રી. ૫૬૫.

૩—વધવ ખાતાના તાખાના અમલદારે
રીપોર્ટ કરેલો હોય તેની સાથે એમ બતાવ-
વામાં આવેલું છે કે તેમના ઉપરીનો અભી-
પ્રાય મળતો છે તો તે રીપોર્ટનો મતલબ ફો.
કા. ચ. રી. ના કાયદાની કસમ ૩૬૮ પ્રમા-
ણે પુરાવમાં વાંચી શકાતો નથી. ૧૧ વી. રી. ૨

૪—વધવ ખાતાના અમલદારે કાગળ
ખખી અભીપ્રાય બતાવેલો હોય તો તે કાગ-
ળ ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કસમ ૩૬૮
અને ૩૭૦ પ્રમાણે પુરાવ નથી. ૧૨ વી. રી. ૨૫

૫—કમીટ કરનારે માહિતી લીધેલી
દાકતરની જુગાની સેશનકોર્ટની રખરની તપા-
સમાં પુરાવમાં આપતું પહેલાં માહિતીના
કામના કાગળો ઉપરથી એમ જણાવતું જો-
ઈએ અગર સાક્ષીઓથી એમ સાબેત થતું
જોઈએ કે તોહમતવાળાની રખર તે સેવામાં
આવી છે અને તે ઉપર સહી થએલી છે પણ
સને ૧૮૭૩ ના પુરાવ આક્ટ ૧ લાની કા.
૧૧૪ ના ડ્રટાંત (ધ) પ્રમાણે તે પ્રમાણે થ-
એલું છે. એમ ફક્ત અનુમાન કરવું નહીં જો-
ઈએ. ઇ. સો. રી. ૯ અલ્હાબાદ ૭૨૦.

૬—જે લાસની તપાસ કરવાની હોય
તે લાસ જે દાકતરે જોએલી ના હોય પરંતુ
તેને જે દાકતરે લાસ જોઈને અભીપ્રાય આપ-
ધેલો હોય અને મોતનું કારણ પોતાના વીચા-
રમાં આવેલું તે બતાવેલું હોય તે દાકતરને
પુછી કરવાને બોલાવેલો હોય તો તે પ્રવીણ
સખસ તરીકે પોતાના અભીપ્રાયની સાહેદી
આપવાને લાયક છે. આવો અભીપ્રાય જે લે-
વો તે લાસ તપાસતી વખતે જે ચીન્હ
જેવામાં આવેલાં હોય તે ચીન્હ તેને

બતાવવાને મોતનું શું કારણ છે તે બતાવતો
તેનો અભીપ્રાય પુછવો જોઈએ. ઇ. સો. રી.
૧૫ કસકતા ૫૮૯.

૭—પુરાવ આક્ટની કસમ ૮૦ પ્રમાણે
એવું અનુમાન થતું નથી કે કમીટ કરનાર
માહિતી દાકતરની સાક્ષી તરીકે જે જુગાની
લીધી છે તે તોહમતવાળાની રખરમાં લીધેલી
છે અને તે ઉપર સહી થએલી છે કે જેથી
ફાજદારી કામ ચલાવવાની રીતીના કાયદાની
કસમ ૫૦૯ પ્રમાણે સેશનકોર્ટની રખરની ત-
પાસમાં તે જુગાની પુરાવમાં દાખલ કરવા
લાયક થાય. ઇ. સો. રી. ૧૦ અલ્હાબાદ ૧૭૪.

તોહમતવાળાની તપાસ અને તે- મની કહેલી હકીકત.

૧—તોહમતવાળા સખસોની કહેલી હ-
કીકત ફક્ત તે કહેનાર પક્ષકારોની વીરુદ્ધ ઉ-
પયોગમાં લેઈ શકાય છે. અને ખીજાઓની વી-
રુદ્ધ પ્રત્યંતરી પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં લેઈ
શકાતી નથી. ૨ વાળ્યપ્રાંત. ૩૩૬.

૨—કેદીઓની ફક્ત કહેલી હકીકત પુ-
રાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. તેમ માહિ-
તીની રખર લીધેલી જુગાનીયો તેજ સાક્ષી-
ઓએ સેશનકોર્ટની રખર આપેલી જુગાની-
યોમાં તેમની સાક્ષી ઉલટાવવાના કારણસર તે
દાખલ કરવાની ના હોય તો તે પુરાવમાં દા-
ખલ કરવા લાયક નથી. ૭ વી. રી. ૧૦૮.

૩—જોઈંટ માહિતીને સને ૧૮૬૯ ના
આક્ટ ૮ પ્રમાણે કેદીઓની કબુલત લેવા-
ને ખાસ અખત્યાર આપેલો ના હોય તોપણ
સદર પેટા દુકડીના ઇનચાર્જ જોઈંટ માહિ-
તીની રખર આપેલી કબુલત પુરાવમાં દા-
ખલ કરવા લાયક છે. ખાનગી સખસની રખર
આપેલી કબુલત જો તે સખસથી સાબેત
થાય તો તે કેદી વીરુદ્ધ પુરાવ થઈ શકે છે.

૧૩ વી. રી. ૬૯

૪—કેટલાક સાક્ષીઓની રૂબરૂ ધણીએ એમ કયુલ કર્યું હોય કે મેં મારી જોરતને લાત મારી હતી અને તે માર્યા પછી તે ગરબ પામેલી છે તો તે કયુલત તે ધણીના વીરુદ્ધ પ્રતક્ષ પુરાવ છે. ૮ વી. રી. ૨૯.

૫—માફીના વચનથી કહેલી હકીકત કે-દી વીરુદ્ધ કાંઈ પણ પુરાવ નથી. ૮ વી. રી. ૫૩

૬—એક ગુન્હાના તોહમતવાળા સખસને માફી આપવા માંડી અને તેની સરતો તે-લે કયુલ કરી તેને તપાસતાં તેણે ગુન્હાની હકીકત વીગતવાર કહી અને કેદીનુ નામ સો-બતીમાં કહ્યું પછી તેણે તે પોતાનું કહેવું પાછું ખેંચી લીધું. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે કહેલી હકીકત તે કેદી વીરુદ્ધ ઉપયોગમાં લેઈ શકા-તી નથી. ૫ વાચ્યપ્રાંત. ૨૧૭.

૭—ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૭૪૭ પ્રમાણે જો કાયદેસર માફી આપવામાં આવેલી ના હોય તો માલ્સ્ટ્રેટ તે તોહમતવાળાને સાક્ષી તરીકે ગણવાને મુખત્યાર નથી. આવા સખસને જે સાહેદી આપેલી હોય અને તે સખસને ફક્ત સેશનકોર્ટને તે તપાસવા લાયક ગુન્હાના કામમાં માફી મળેલી ના હોય તો તે સાહેદો લગતી હકીકત નથી. ઇ. સો. રી. ૧ મુંબાઈ. ૬૧૦.

૮—અમુક ગુન્હાઓ કે જેમાંનો એક ફક્ત સેશનકોર્ટને તપાસવા લાયક નથી તેમ છતાં તે ગુન્હાઓ સાથે સંબંધ રાખનાર એક સખસ ધારવામાં હતો તેને માફી આપવામાં આવી અને તેને સાક્ષી તરીકે કામમાં તપાસવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે એવા સખસને આપેલી માફી તે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૩૪૭ પ્રમાણે નથી. માટે તેને કાયદેસર રીતે સોગત ઉપર તપાસી શકાતો ન-થી અને તેથી સાહેદી પુરાવમાં લખાઈ કરવા

લાયક નથી. ઇ. સો. રી. ૨ ચ. ૨૬૦.

૯—એકાદા સખસે જુબાની આપેલી હોય તે પાછળના કામમાં તે જુબાની આપનાર તેજ સખસ હતો એમ પ્રથમ સાબેત થયા વીના તેના વીરુદ્ધ પુરાવમાં લખાઈ કરવા લાયક નથી. એક તોહમતવાળાને માફી આપવામાં આવેલી અને તેની સાહેદી માલ્સ્ટ્રેટ લખી લીધી હતી ત્યાર પછી તે માફી રદ કરવામાં આવી, પછી ખીજા તોહમતવાળાઓની સાથે સેશન જડજની રૂબરૂ તેની પણ તપાસ કરવામાં આવી તેમાં માલ્સ્ટ્રેટની રૂબરૂ જુબાની આપનાર તેજ સખસ હતો એ વીશેના કાંઈ પણ પુરાવ વીના તેના વીરુદ્ધ તેનો ઉપયોગ ફરમામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે જુબાની પુરાવમાં લખાઈ કરવા લાયક નથી. ઇ. સો. રી. ૧૧ કલકત્તા ૫૮૦.

૧૦—જે કામમાં એકાદા સખસને સં-રંતી માફી આપેલી તે સખસ જો સરતો પ્રમાણે ચક્ષેલો નથી એવું સેશન જડજની ન-જરમાં આવેલું તે કામમાં ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૧૧ પ્રમાણે સેશન જ-ડજને આપેલો અખત્યાર વાપરતાં જે કેદીઓના કામમાં તેણે સાહેદી આપેલી હોય તે કે-દીઓની સાથે તે સખસની તપાસ કરવી નહી જોઈએ. ૧૪ વી. રી. ૧૦.

૧૧—સને ૧૮૮૨ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૩૭ માં બતાવેલા પ્ર-કારના કામોમાં જે માલ્સ્ટ્રેટ આરંભની તપાસ કરતા હોય તે માલ્સ્ટ્રેટ તોહમતવાળાને માફી આપવાને અગર તેને સાક્ષી તરીકે તપાસવાને મુખત્યાર નથી. માટે તોહમતવાળાએ આવી તપાસની અંદર જે હકીકત કહેલી હોય તે લાગતી હકીકત નથી. ઇ. સો. રી. ૧૦ મું-બાઈ ૧૯૦.

૧૨—ચોરીનું તોહમત અ તથા બ ઉપર રાખવામાં આવેલું પણ અ ના ઉપર ફક્ત પ્રોસેસ કાઢાડવામાં આવ્યું હતું અને તેથી તેની તપાસ ચાલતાં જ ને પકડાએલો નહીં હતો તેને તોહમતવાળા તરફથી સાક્ષીમાં રજુ કરવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તેની સાહેદી પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૦ કલકતા સો. રી. ૫૫૩.

૧૩—તોહમતવાળાની તપાસ કરતાં તોહમતવાળાએ જુગાની જે ભાષામાં આપી હોય તે ભાષામાં અને બની શકે ત્યાંસુધી તેના ખોસેલા શબ્દોમાં લખી લેવી જોઈએ. ૨૪ વી. રી. ૫૪.

૧૪—કેદીએ પોતાની જુગાની હાંદુસ્તાનીમાં આપેલી પણ માછરૂટે તે ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લીધેલી હતી અને તે જુગાનીની નીચે તે સાક્ષીને વાંચી બતાવવામાં આવેલી છે અને તે સાચી છે એમ તેણે કબુલ કરેલું છે એનું લખેલું છે તે જ કે તદ્દન સંતોષકારક નથી. કારણ કે હાંદુસ્તાનીમાં કેદીએ જે કહેલું અને જે સખસે તે ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લીધેલું તેને સાક્ષી તરીકે તપાસવામાં આવ્યો નથી તોપણ ફો. કા. મ. રી. બા કાયદાના ઠરાવ પ્રમાણે તે જુગાની બરોબર છે એમ ગણી દાખલ કરવામાં આવેલી છે અને તે કાયદાની કલમ ૮૦ પ્રમાણે જુગાનીની નીચે જે લખવામાં આવેલું છે તે જુગાનીમાં બતાવેલી હકીકતના પુરાવ તરીકે અને તેથી તે તરજુઓ સાચી છે એમ કટકોક પુરાવ થાય છે. ૨૨ વી. રી. ૨

૧૫—જુગા સોગનના કાગળમાં તોહમતવાળાને દીવાની કોર્ટ પોતાની રજૂ તપાસતાં જે સાહેદી તેણે આપેલી હોય તેની નોંધ તે કોર્ટ કરેલી ના હોય અને જે તે સાહેદી જે ભાષામાં તે કોર્ટમાં આપવામાં આવી હોય તે ભાષામાં લખી લેવામાં આવી હોય તો

તેથી તે જુગાનીઓ રદ થતી નથી. ૬ વી. રી. ૬૯.

૧૬—જુગા સાહેદી આપ્યાના કામમાં માછરૂટેની રજૂ તોહમતવાળાએ જે કહેલું તે સાબેત કરવાને તેમનું લખેલું ઇંગ્લેન્ડ પ્રોસીડીંગ રજુ કરવામાં આવેલું છે તે કાગળ જે ભાષામાં તોહમતવાળાએ જુગાની આપેલી અગર જે ભાષા તે સમજતો હતો તે ભાષામાં તેને સમજાવવામાં આવ્યો નથી. તેમ ફો. કા. ની કલમ ૩૩૯ પ્રમાણે તોહમતવાળાની રજૂ તે વાંચવામાં આવેલો નથી તેમાં ઠરાવેલું છે કે સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧ ની કલમ ૯૧ પ્રમાણે માછરૂટે પોતાની રજૂ કેદીએ જે કહેલું તે ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લીધેલું તે કાયદેસર પુરાવ નથી. જુગા સોગનના આરોપોનો આધાર જે સખસના ઉપર આરોપ રાખવામાં આવેલો હોય તે સખસે જે શબ્દો વાપર્યા હોય તે બરોબર શબ્દો ઉપર સખતાધારી રહેવો જોઈએ અને જે પુરાવ ઉપરથી તે શબ્દો બરોબર નીકળતા ના હોય તે પુરાવ ઉપરથી જ ગુન્હાની સાબેતીનો ઠરાવ કરવો તે નીર્ભય નથી. ૨૩ વી. રી. ૨૮.

૧૭—ન્યાયની રજૂ કામમાં સને ૧૮૭૭ નાં દીવાની કાયદા ૧૦ની કલમ ૧૮૨ તથા ૧૮૩ પ્રમાણે ચાલવામાં આવ્યું ના હોય તો તે રીતી વીરુદ્ધ થાય છે અને તેથી તેવી જુગાનીની રજૂ જુગા સાહેદી આપ્યાના આરોપ બાબત તોહમતવાળાની જુગાની પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક રહેતી નથી અને સને ૧૮૭૨ ના પુરાવ આક્ટ ૧ લા ની કલમ ૯૧ પ્રમાણે તે જુગાની બાબત બીજી કોર્ટ પુરાવ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઈ. સો. રી. ૬ કલકતા. ૭૬૨-૮ કલકતા. સો. રી. ૨૬૨.

૧૮—ફો. કા. મ. રી. ના કાયદાની ક

લમ ૩૬૬ પ્રમાણે કમીટ કરનાર અમલદારની રૂબરૂ કેદીએ આપેલી જુગ્યાનીતો તે કેદીના વીરૂધ્ધ ઉપયોગ કરતા પહેલાં તે કાયદાની કલમ ૨૦૫ પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ અને તે કમીટ કરનાર અમલદારે તે જુગ્યાની ઉપર પોતાની સંપૂર્ણ સહી કરવી જોઈએ. ૧૫ વી. રી. ૮૩.

૧૯—જ્યારે માજીસ્ટ્રેટે કેદીને તપાસેલો હોય ત્યારે કેદીએ તપાસમાં કહેલી હકીકત સંપૂર્ણ રીતે એવી રીતે લખવામાં આવી ના હોય કે જેથી ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૦૫ પ્રમાણે સ્વાલો તેમાં આવી જાય તો કલમ ૩૬૬ પ્રમાણે બીજા પુરાવ સીવાય સેશન કોર્ટની રૂબરૂ તપાસમાં તે જુગ્યાની પુરાવમાં આપી શકાતી નથી. ૨ મુખ્યાર્થ. ૪૧૯—૪૨૧ તથા ૪૨૨.

૨૦—એકાદા માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ કેદીએ હકીકત કહેલી હોય અને તે ઉપર માજીસ્ટ્રેટે સહી કરેલી હોય તોપણ ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૦૫ માં દરાવ્યા પ્રમાણે તેમાં સર્ટિફિકેટ ના હોય તો તે હકીકત તે કાયદાની કલમ ૩૬૬ ના હેતુ પ્રમાણે તે તપાસનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ થતો નથી અને જો માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ કેદીએ હકીકત કહેલી છે એવું બતાવવાને જો બીજા પુરાવ આપવામાં આવે નહીં તો સેશનમાં તે હકીકત પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧૪ વી. રી. ૧૦.

૨૧—એક ડીપોઝીટી માજીસ્ટ્રેટે ડાકાઘડીના આરોપની તપાસ કરવાને કેટલાક કેદીઓને કમીટ કરેલા હતા. તેમાંના કેટલાક કેદીઓને તેડી પોલીસ માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ કબુલતો આપેલી હતી પરંતુ તે માજીસ્ટ્રેટે કેદીની તપાસ લખી લીધી નહીં હતી અગર ફા. કા. ચ. રી. ના કા. ની કલમ ૨૦૫

પ્રમાણે તે ઉપર તેમજો સહી કરી નહીં હતી તેથી ડીપોઝીટી માજીસ્ટ્રેટે કેદીઓની કરેલી તપાસ પુરાવમાં દાખલ કરવાને તથા ડીપોઝીટી માજીસ્ટ્રેટ ઉપર સ્પન્સ કરીને તે બાબતમાં તેની સાહેલી લેવાને તપાસ બંધ રાખવાને સેશન જડજો ના કહી. તેમાં દરાવ્યું છે કે તે કેદીઓની તપાસ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૩ બં. લો. રી. ૫૯-૧૨ વી. રી. ૪૪.

૨૨—તોહમતવાળાની તપાસ માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ થએલી હોય તે સેશન કોર્ટમાં કાયદેસર પુરાવ કરવાને તે ઉપર માજીસ્ટ્રેટની સહી કરતાં કાંઈક વધારે હોવાની જરૂર છે. ફા. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કા. ૨૦૫ પ્રમાણે માજીસ્ટ્રેટના હાથથી એટલે તેમની સહીવાળું સર્ટિફિકેટ હોવું જોઈએ. ૪ વાબ્યપ્રાંત ૧૬—૭ વી. રી. ૪૯—૧૫ વી. રી. ૬૩.

૨૩—માજીસ્ટ્રેટની સહી તે આવી તપાસની બાબતમાં પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે અને તે પ્રોસીડીંગ રીતીપૂર્વક છે એમ અનુમાન કરવાનું છે. ૧૧ વી. રી. ૪૯—૭ બં. લો. રી. ૬૭—૨ મુખ્યાર્થ ૧૩૧.

૨૪—સાક્ષીની વધારે તપાસ શા કારણથી ચાલેલી નહીં તે ઉપર માજીસ્ટ્રેટની સહી હોય તો તે સહી તે હકીકતનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે અને તે જ્યુરીની રૂબરૂ રજુ થઈ શકે છે. ૧૨ વી. રી. ૫૧.

૨૫—માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ તોહમતવાળાની તપાસ થએલી હોય તે પાછળથી સેશનકોર્ટમાં થએલી તપાસમાં પુરાવમાં વાંચવામાં આવે તો તે તમાગ તપાસ વાંચવી જોઈએ. ૫ ગદ્રાસ ૪.

૨૬—માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ કરેલી કબુલતો વાંચી બતાવવાને અને તે કબુલતો

દાખલ કરવાને કાંઈ હરકત છે કે નહીં એવું કેદીઓને પુછવાને સેશન જડજને જરૂર નથી. માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ કેદીઓની તપાસ થએલી હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ કરવાની છે અને માજીસ્ટ્રેટની સહી તે હકીકત વીરોના પ્રથમ દર્શનીક પુરાવ છે ૧૪ વી. રી. ૯

૨૭—ઈ. સો. રી. ૮ કલકતા ૬૧૮ ના ફેસલાના આધારથી ઠરાવેલું છે કે સ્વાલ તથા જવાબો લખી લેવામાં આવેલા નથી તેથી તોહોમતવાળાને હરકત થએલી નથી. સબજ સને ૧૮૮૨ ના આકટ ૧૦ ની કા. ૫૩૩ પ્રમાણે પુરાવ લેવાની જડજને જરૂર નથી. માટે કમ્યુલતની રૂબરૂ ગુન્હાની સામેતીનો ઠરાવ કરેલો છે તે મંજુર રાખવો જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૧૪૦ કલકતા ૫૩૯.

૨૮—તોહોમતવાળો પેરામાં હોતો તે વખતે કલકતામાં પોલીસની રૂબરૂ તપાસ ચાલતાની દરમીઆનમાં એક માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ મેં મારા બાપનું ખુન હરેલું છે એવી તેણે કમ્યુલત આપી. તોહોમતવાળો ઇંગ્લેન્ડમાં બોલતો હતો અને સમજતો હતો. અને માજીસ્ટ્રેટે તેને ઇંગ્લેન્ડમાં સૂવાલ પુછ્યા અને તેના જવાબ કટલીક વખતે ઇંગ્લેન્ડમાં આપ્યા અને કટલીક વખત અંગાળીમાં આપ્યા. જ્યારે ઇંગ્લેન્ડમાં આપવામાં આવ્યા ત્યારે તે ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લેવામાં આવ્યા હતા અને અંગાળીમાં આપવામાં આવેલા ત્યારે પણ ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લેવામાં આવ્યા પણ તે ઇંગ્લેન્ડમાં તેને વાંચી બતાવવામાં આવેલા અને તેણે કમ્યુલ કરેલું છે કે જે મેં કહેલું તેનો અર્થ છે અને તેણે માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ તે કમ્યુલત ઉપર સહી કરેલી છે અને હમેશાંની રીતી પ્રમાણે માજીસ્ટ્રેટે તે કમ્યુલત સાથે સર્ટીફિકેટ જોડેલું છે. આ કમ્યુલત લેવામાં માજીસ્ટ્રેટ ફા. કા. ચ. રી. ના કા. કલમ ૧૬૪ અને ૩૬૪ પ્રમાણે

ચાલે છે. પુરાવ આકટની કલમ ૮૦ પ્રમાણે તે કમ્યુલત દાખલ કર્યા પછી થએલી તપાસમાં માજીસ્ટ્રેટને સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં આવ્યા છે તેથી તેમણે જે બાબમાં કમ્યુલત લીધેલી અને જે રીતે તે લખી લેવામાં આવેલી તે ઉપર બતાવેલી હકીકત પ્રમાણે પોતાની જુગાનીમાં લખાવેલું છે. તેમાં અંગાળીમાં જવાબ આપવામાં આવેલા પણ તે ઇંગ્લેન્ડમાં લખી લેવામાં આવેલા તેથી તે કમ્યુલત દાખલ કરવા લાયક નથી કે કેમ એ વીશે કુલબેચને પુછતાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પોલીસની તપાસ ચાલતાની દરમીઆનમાં જે હકીકત લખી લેવામાં આવી હોય તેને સદરહુ કલમ ૧૬૪ લાગુ થતી નથી તોપણ ઠરાવેલું છે કે માજીસ્ટ્રેટની સાહેદી લેધને પુરાવ આકટની કા. ૨૬ પ્રમાણે તે કમ્યુલત દાખલ કરેલી છે તે બરાબર છે. ઇ. સો. રી. ૧૫ કલકતા ૫૯૫.

સોબતી.

૨૯—શોબતી સાક્ષીઓની સાહેદી અગત્યની વીગત બાબત પ્રત્યંતરી પુરાવની જરૂર છે એ વીશે વીચાર બતાવેલા છે. ઇ. સો. રી. ૯ અલહાબાદ ૫૨૩.

ગુન્હાની સામેતીના ઠરાવો પ્રથમ થએલા તે.

૩૦—ગુન્હાની સામેતીના ઠરાવો પ્રથમ થએલા હોય તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૫૭ વી. રી. ૭—૮ વી. રી. ૧૧. ઘણીખાસ હકીકત હોવા સીવાય જો કેદી ચોરોના ગુન્હાનો ગુન્હેગાર હરેલો હોય તો કટલી સીક્ષા કરવી તેનો નીર્ણય કરવાને પ્રથમના ગુન્હાની સામેતીના ઠરાવો ઉપયોગમાં લેવાનો યોગ્ય હેતુ છે. ૬ ઓ. સો. રી. ૧૫—૧૫ વી. રી. ૫૩ તથા ૫૨.

૩૧—પુરાવ આકટની કલમ ૫૪ પ્રમાણે

તમામ કામોમાં ગુન્હાની સામેતોનો ઠરાવ પ્ર-
થમ થએલો હોય તે તોહોમતવાળા વીરૂદ્ધ
પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયકછે. ઇ. લો. ૧૧.
૧૪ કલકતા ૭૨૧.

મરણ વખતે કહેલી હકીકતો.

૩૨—તમામ દેાજદારી કામોમાં મરણ
વખતે કહેલી હકીકત પુરાવમાં દાખલ કરવા
લાયક છે પરંતુ તે દાખલ કરવાને જે અરતો
છે તે સરતો પ્રમાણે ચાલેલું હોયું જોઈએ અ-
ને જે સખસને ઈજ્જત થએલી હોય તે સખ-
સના મોતનીજ ફક્ત બાબત તપાસ ચાલતી
હોય તેવાજ કામોમાં તે ફક્ત દાખલ કરવી
લાયકછે એમ નથી તે હકીકત કહેતી વખતે
મરનાર સખસની હાલત વીશેનો પુરાવ હોવો
જોઈએ. મરણ વખતે કહેલી હકીકત લખી
લેનાર માજીસ્ટ્રેટ મરણ નજીક આવેલું છે તે
વખતમાં તે સખસની જે માહિતી અગર મા-
ન્યું હોય તેને લગતા સ્વાલનો જવાબ લખી
લેવો જોઈએ. ૩ વાળ્યપ્રાંત ૨૧૨.

૩૩—મરનાર સખસે અમુક હકીકત
ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૭૧ પ્ર-
માણે મરતી વખતે કહેલી હકીકત તરીકે ક-
હેલીછે તે પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક છે કે
નહી તેનો નીર્ણય કરવામાં તે હકીકત કહેનાર
પોતાનું મરણ નજીક આવી પોહોચેલું છે એ
વી ધારતી પોતે માનતો હતો કે નહીં એ
બાબત ઉપર સેશન જડજે લક્ષ આપવું
જોઈએ. આવી હકીકત વીશે જે સખસો પો-
તાની જાતીકી માહેતી ઉપરથી બોલી શકતા
ના હોય તે સખસોની સાહેદી દાખલ કરવી
નહી જોઈએ અને તેવી હકીકત કહેનાર મ-
રનાર સખસના ખુનના આરોપનો તોહોમત-
વાળો ગુન્હેગાર છે કે નહી તેનો નીર્ણય કર-
વામાં જે તારીખે તે ખુન થએલું હોય તે તા-
રીખે જે હકીકત બનેલી હોય તે હકીકતનોજ

કોઈ તપાસ કરવો જોઈએ. ૧૦ વી. રી. ૧૧.

૩૪—મરણ વખતનું કહેવું પુરાવમાં દા-
ખલ થઇ શકે તે કહેલાં એમ સ્પષ્ટ માલમ
પડેલું હોયું જોઈએ કે જે સખસે તે હકીકત
કહેલી છે તે કહેતી વખતે એમ જાણતો હ-
તો અથવા માનતો હતો કે હું મરું છું અથવા
માહારે મરવાનો સંભવ છે. માજીસ્ટ્રેટના કા-
મો ઉપરથી સેશન જડજના જોવામાં એમ
આવે કે અમુક કહેલી હકીકત મરણ વખતે
કહેલી છે એવું સામેત થઇ શકે તેવો પુરાવ
છે તો તેમણે તે પુરાવ મંગાવવો જોઈએ. જે
કામોમાં મરણ વખતે કહેલી હકીકત હોય તે
તમામ કામોમાં તે હકીકત વીશે માજીસ્ટ્રેટ
ફરીઆદીને તપાસવો જોઈએ અને સ્વાલ અને
જવાબ જે તેની તપાસમાં થાય તે લખી લે-
વા જોઈએ. ૧૫ વી. રી. ૧૧.

૩૫—મરનાર પોતાના પડોસીયોની ત-
થા હેડકોન્સ્ટેબલની રૂબરૂ ખુનના કામમાં
કહેલી હકીકત સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ લા
ની કલમ ૩૨ ની રકમ ૧ પ્રમાણે પુરાવમાં
દાખલ કરવા લાયકછે. તે કલમમાં ઠરાવેલું છે
કે જે સખસે તે હકીકત કહેલી હોય તે કહે-
તી વખતે તે મરણની આશામાં હોય કીંવા
નહીં તોપણ તે હકીકત લગતી હકીકત છે.
૧૯ વી. રી. ૪૪.

૩૬—એકલા માજીસ્ટ્રેટ કમીટ કરનાર
ના હોય પણ તેમની રૂબરૂ પ્રતીજ્ઞા ઉપર મ-
રનાર સખસે કહેલી હકીકત લખેલી હોય અને
તે ઉપર તેમણે સહી કરેલી હોય પણ મર-
નારે તે હકીકત કહેલી છે એ વીશે કાયદેસર
પુરાવ ના હોય તો તે પુરાવમાં દાખલ કર-
વા લાયક નથી. ૧૧ મું. ૨૪૭.

૩૭—મરનારની મરતી વખતની હકી-
કત તોહોમતવાળાની રૂબરૂ લેવી જોઈએ અને
જો તે પ્રમાણે લેવામાં આવી ના હોય તો

તે કહેલી હકીકત સામેત કરવાને તે વીશેનું લખત સામેત થઇ શકતુ નથી. તે હકીકત ને સખસે સાંભળી હોય, તેનાથી સાધારણ રીતે સામેત થઈ શકે છે અને તે લખતનો ઉપયોગ તે સાક્ષીની યાદદારત તાજી કરવાને થઇ શકે છે. ઇ. સો. રી. ૮ કલકતા ૨૧૧-૧૦ કલકતા લે. રી. ૧૧.

૩૮—તોહોમતવાળા ઉપર શીક્ષણીય મનુષ્ય વધનો આરોપ રાખવામાં આવેલો તેમાં એવો સવાલ હતો કે મરનારને મારવા ગયાથી તે મરણ પામેલો છે કે નહી. તેમાં ઠરાવેલું છે કે મરનારે ને એવી હકીકત કહેલી છે કે મને તોહોમતવાળાએ મારેલો હતો તે કહેવું તે કહેતી વખતે તે મારવાથી આવો નાશવંત અસર થશે એમ તે મરનાર સમજતો હતો એ વીશેના પુરાવ સીવાય પુરાવ આકટની કલમ ૩૨ પ્રમાણે દાખલ કરવા લાયક છે. ૬ કલકતા લે. રી. ૨૭૮.

૩૯—એક ખુનાના આત્મપત્રની તપાસમાં એમ માન્ય પડ્યું કે મરનાર ઓરતને તેના મરતા પહેલાં થોડીવાર ઉપર સીને કેવી રીતે ઈજા થઇ અને માર મારવામાં આવેલો તે વીશે જુદાં જુદા સખસોએ પુછેલું પણ તે વખતે તે બોલી શકે તેવું નહી હતું પણ તે સમજમાં અને આળાથી મતાવી શકે તેવી હતી તેથી મરનારને ને સવાલો પુછવામાં આવેલા અને તેણીએ જવાબમાં જે આળા ખતાવેલા તે સામેત કરવાને ફરીઆદ તરફથી પુરાવ આપવામાં આવેલો છે. તેમાં ઠરાવેલું છે કે તે સવાલો તથા આળાનો એકઠો વીચાર કરતાં પુરાવ આકટની કા. ૩૨ ના હેતુ પ્રમાણે તે ઓરતે પોતાના મરણ વીશે મુખ-જુખાનીથી હકીકત કહેલી છે એમ મોખ્યરીતે મણી શકાય છે માટે તે કલમ પ્રમાણે તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ઇ. સો. રી. ૭ અદલાખાદ ૩૮૫.

૪૦—મરનાર સખસનું મરતી વખતનું કહેવું તે બળાત્કાર સંભોગના તોહોમતમાં પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૬ વી. રી. ૭૫.

૪૧—મરનાર સખસનું મરતી વખતનું કહેવું દાખલ કરવા લાયક છે માટે તે સેશનના કાગળોના ભાગ તરીકે ગણવું જોઈએ. ૯ વી. રી. ૨-૧૧ વી. રી. ૨.

ચોરાએલી મીલકત.

૪૨—જુખાની આપનાર શાક્ષીઓની નજરે ને ચીજો આવેલી ના હોય તે બાબતમાં આવે તે તે તોહોમતવાળા વીરુદ્ધ તે ચીજો તોહોમતવાળાના કબજામાં હતી એવો પુરાવ થતો નથી. ૮ વી. રી. ૧૬.

૪૩—ચોરેલી મીલકત રાખ્યાનો અગર લીધાનો ચુન્હો બનવાને તોહોમતવાળાના કબજામાં તે મીલકત આવી તે પહેલો તોહોમતવાળા સીવાય બીજા કોઈ સખસના કબજામાં તે મીલકત હતી એવો કાંઈક પુરાવ હોવો જોઈએ. ઇ. સો. રી. ૧૫ કલકતા પાનું. ૫૧૧.

ફરી તપાસ.

પુરાવ તથા સાક્ષીઓ.

૧—જે કામમાં કાયદા પ્રમાણે અપીલ ચાલતી નહ હોય તે કામમાં ઘણા ખાસ કારણ સીવાય હાઈકોર્ટ ફરી તપાસની કોર્ટ તરીકે અપીલ કોર્ટનો અખત્યાર વાપરતા નથી. પણ જે કામમાં ખાસકારણો હોય જેમકે ચુન્હાની સામેતીના ઠરાવને કોઈ રીતે પુઠી થતી ના હોય તે. ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૪૩૯ પ્રમાણે હાઈકોર્ટ કુલ અખત્યાર વાપરે છે અને ચુન્હાની સામેતીનો ઠરાવ તથા શીક્ષાનો હુકમ ફેરવે છે. ઇ. સો. રી. ૮ મુંબાઈ ૧૯૭-૨૫ વી. રી. ૧૦ ૩ ખં. સો. રી. ૫૦-૧૨ વી. રી. ૪૦. ઇ. સો. રી. ૬ અદલાખાદ ૯૮. ૪ મુંબાઈ ૨૫.

૨—પુરાવનું વળન કરવામાં તથા તેની તપાસ કરવામાં ધણી ગડબડ થએલી હોય તો હાઇકોર્ટ જુના કાયદા પ્રમાણે જો કામમાં હાથ ધાસતા હતા. ઇ. સો. રી. ૨ અલ્હાબાદ ૩૩૬. પણ ફક્ત પુરાવની યુજ કરવામાં ચુક થએલી હોય તો હાઇકોર્ટ તેમાં હાથ ધાસતી નથી. ૧૧ મુંબઈ ૧૨૫ ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ ૩૮-૫ મદ્રાસ ૧૦.

૩—જો હાઇકોર્ટને એવો નીશ્ચે થાય કે માજીસ્ટ્રેટ કાયદા વીરૂદ્ધ અને અધીતરીતે પુરાવનું કમી વળન કરેલું છે તો ફરી તપાસમાં ફક્ત હાઇકોર્ટ હાથ ધાસે છે. ઇ. સો. રી. ૫ અલ્હાબાદ ૧૬૧.

૪—જો પુરાવ ઉપરથી સને ૧૮૭૨ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૫૨૧ પ્રમાણે માજીસ્ટ્રેટ એમ ઠરાવે કે કામ આગળ ચલાવવાનું નથી તો તે પુરાવનો વીચાર ફરી તપાસની કોર્ટ તરીકે હાઇકોર્ટ કરતા નથી. ૧ કલકત્તા સો. રી. ૪૮૬.

૫—એક ખીજ વીરૂદ્ધ પુરાવ હોય તે ઉપર આધાર રાખનાર હકીકતના સ્વાલોનો જડને વીચાર કરી પોતાનો અભીપ્રાય આપ્યો હોય તો તેવા કામો ફરી તપાસમાં જોવાનાં નથી. ૨૦ વી. રી. ૪૦-૧૫ વી. રી. ૮૬.

૬—એકાદા માજીસ્ટ્રેટ સાક્ષીઓ સાંભળેલા હોય અને ખીજ માજીસ્ટ્રેટ સાક્ષીઓ સાંભળ્યા ના હોય તેમની વચ્ચેમાં પુરાવના સ્વાલ વીશે જુદા જુદા અભીપ્રાય થાય તો તે કારણ ફરી તપાસનો અખત્યાર વાપરવાને હાઇકોર્ટને થાય છે એમ થતું નથી. ૨૩ વી. રી. ૬૪-૨૪ વી. રી. ૬૦-૨૫ વી. રી. ૬૧-૧૮ વી. રી. ૩.

૭—ધણે અગત્યનો પુરાવ તોહોમતવાળાએ આપવા માંડ્યો હોય પણ તે સેવામાં આવ્યો ના હોય તેથી તોહોમતવાળાને હરકત

થએલી છે એમ ઠરાવવામાં આવે તો સને ૧૮૭૨ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૯૭ પ્રમાણે હાઇકોર્ટને હાથ ધાસવાનું કારણ થતું હતું. ૨૪ બી. રી. ૬૦.

૮—ફરીઆદ તરફનો જો પુરાવ સેશન જડજની રૂબરૂ રજુ થઈ શકે તેવો હતો તે તમામ રજુ કરવામાં આવ્યેજ નથી. તેથી હાઇકોર્ટને ફરી તપાસ કરવાનું કારણ થતું નથી. ફો. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કલમ ૨૯૭ માં અગત્યની ચુક એવા શબ્દોછે તેમાં પુરાવની યુજમાં ચુક થએલી હોય તેનો સમાસ થતો નથી. તે કલમ ૨૯૭ ની રકમ ૧ પ્રમાણે જુદાની સામેતીના ઠરાવ ઉપર અપીલ કરવામાં આવેલી હોય તે સીવાય હાઇકોર્ટ હકીકતનો ઠરાવ ૨૬ ફરી શકતા નથી. ઇ. સો. રી. ૨ મદ્રાસ ૩૮.

૯—અચાવ તરફના એક સાક્ષીએ એવું કહેલું કે ફરીઆદ તરફનો એક સાક્ષી અમુક વખતે અને અમુક જગોએ નહીં હતો તેથી તે ફરીઆદ તરફનો સાક્ષી જે એમ કહેછે કે ખીજ જગોએ હતું હતો અને તોહોમતવાળાને મેં જોયા હતા એમ બની શકતું નથી એવું અચાવ તરફના સાક્ષીએ કહેલું દાખલ કર્યા પછી જ્યુરી પાસેથી ખેંચી લેવામાં આવ્યું તે માં હાઇકોર્ટ ફરી તપાસ કરવાનો હુકમ કરેલો છે. ૧૧ મુંબઈ ૧૬૬.

૧૦—પુરાવનો ખોટો વીચાર કરવો તે સને ૧૮૬૧ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કા. ૪૨૬ અને ૪૩૬ના હેતુ પ્રમાણે ખામી અગર ગેરસીરસ્તે થાય છે. ૭વી. રી. ૭.

૧૧—જ્યારે અપીલકોર્ટની નજરમાં એમ આવેકે કાયદા વીરૂદ્ધ પુરાવ દાખલ કરેલોછે ત્યારે તે કોર્ટે એમ વીચારવું જોઈએ કે તેવા પુરાવથી જ્યુરીના મનમાં હરકતકારક અસર થાય તેવું સંભવ છે કે નહીં અને

તેવો સંભવ છે એમ જો કોર્ટના અભીપ્રાયમાં આવે તો જાણે તે કામની તપાસ સેશન જડજે આસેસરોની મદદ સાથે કરેલી છે એમ કોર્ટને ગણવાનું છે. ૧૬ મુંબાઈ ૪૭.

૧૨—સને ૧૮૭૨ ના ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૪૯ પ્રમાણે જે કામમાં સેશન જડજને એવો નીર્ણય કરવો પડે કે માથુજોની રૂબરૂ આરંભની તપાસમાં લેવાએલી જુગાનીઓ સેશનકોર્ટની રૂબરૂની સુનાવણીમાં પુરાવ ગણવી કે નહીં તે તેમાં હાઈકોર્ટ અપીલમાં ફરી વીચાર કરી શકે છે. ૧૧ મુંબાઈ ૨૬૧.

૧૩—સને ૧૮૬૧ ના ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૦૫ પ્રમાણે કેદીની તપાસ સંપૂર્ણરીતે માથુજો લખી લીધી ના હોય અને તેથી તે પુરાવમાં દાખલ કરવા હાથક ના હોય પણ ગુન્હાની સામેતીના દરાવની પુટ્ટીમાં જોઈતો ખીજો પુરાવ હોય તો તે કેદીની તપાસ સેશનકોર્ટ દાખલ કરી હોય તો તેથી ફરી તપાસમાં તે કામની તપાસ રદ કરવાને કારણે ખનતુ નથી. ૨ મુંબાઈ ૪૧૯ તથા ૪૨૧ અને ૪૨૨.

૧૪—જે કામમાં માથુજો પુરાવ ઇંગ્રેજીમાં લખી લીધો હોય પરંતુ તે પુરાવ વાળી જુગાની સાક્ષી જે ભાષા સમજતો હોય તે ભાષામાં વાંચી જતાવી છે એવો તે નીચે શેરો કરેલો ના હોય તો તેથી તો હોમતવાળાને અગત્યની રીતે હરકત થાય છે માટે કોર્ટ તેમાં હાથ ધાલે છે. ૮ વી. રી. ૬૩

૧૫—સને ૧૮૬૧ ના ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદા પ્રમાણે જમીનની તકરાર શરૂ થએલી પણ સને ૧૮૭૨ ના કાયદા પ્રમાણે તે બ્યારી હતી. અને તે કાયદાની કલમ ૩૩૪ અને નીચેની કલમોમાં દરાવ્યા પ્રમાણે પુરાવ લખી લેવામાં આવેલો નહીં તેથી ફરી

તપાસમાં કોર્ટ હુકમ રદ કરેલો છે. ૨૦ વી. રી. ૧૪.

• ૧૬—દરાવવામાં આવ્યું છે કે આસીરટ એન્ટની તરફથી તોહોમતવાળાને હરકત થાય અને ગેરઈનસાફ થાય એવી ચુક અને ગેરસીરસ્તે થએલું ના હોય તો ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૪૨૬ અને ૪૩૬ પ્રમાણે ગુન્હાની સામેતીનો દરાવ ફેરવવામાં આવે તે ગેરોગર નથી. ૬ મદ્રાસ ૪૫.

૧૭—અચાવ પુરા થયા પછી ફરીઆદ તરફનો એક સાક્ષી તપાસવામાં આવેલો છે મળ્યું તે જાણતની કેદીને નોટીસ આપેલી હતી. તેથી કેદીને પોતાના અચાવમાં હરકત થએલી નથી. માટે હાઈકોર્ટ તે કામમાં હાથ ધાલવાને ના કહેલી છે. ૧૩ વી. રી. ૩૬ તથા ૧૫.

૧૮—ફરીઆદીને તપાસમાં આવેલો ના હોય અને તેની તપાસ લખી લેવામાં આવી ના હોય તો તેથી જ્યાં સુધી એમ જણાય નહીં કે ફરી તપાસ કરવાથી જુદો પરીણામ થાય તેવું છે ત્યાં સુધી હલકા કામોમાં હાઈકોર્ટ હાથ ધાલે તેવું ગેરસીરસ્તે થતું નથી. ૧૭ વી. રી. ૩૭.

૧૯—એક કામમાં માથુજો તોહોમતવાળા ગુન્હેગાર નથી એમ દરાવતાં પહેલાં ફરીઆદીના તમામ સાક્ષીઓ તપાસેલા નહીં તેથી કોર્ટે ફરી તપાસમાં તે કામની વ્યવસ્થા કરેલી છે. ૨૪ વી. રી. ૬૨-૧૩ વી. રી. ૩૫

૨૦—તોહોમતવાળા સાથે તેના સાક્ષીઓ હાજર નહીં હતા તેમ છતાં તોહોમતવાળાએ તે સાક્ષીઓ ઉપર સમન્સ કરવાને માથુજોને અરજ કરી નથી તો તેથી તોહોમતવાળાને હરકત થએલી નથી એમ દરાવેલું છે માટે ફરી તપાસમાં હાઈકોર્ટ હાથ ધાલતા નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૫.

૨૧—ઠરાવેલું છે. કે સને ૧૮૬૧ ના ફો. કા. ચ. રી ના કા. ૩૬૬ પ્રમાણે તપાસ બંધ રાખવી કે નહીં અગર કોઈ સાક્ષીને સમન્સ કાઢાડવો કે નહીં એ વીશેનો કુલ અખત્યાર જડજનો તદ્દલ છે માટે હાયકોર્ટ ફરી તપાસની કોર્ટ તરીકે હાય ધાવતા નથી. અગર નવી તપાસ કરતા નથી. ૩ બં. લો. રી. ૫૯-૧૨ વી. રી. ૪૪.

૨૨—પ્રથમની તપાસમાં સાક્ષીઓએ સાહેદી આપેલી તે પાછળની તપાસમાં તે સાક્ષીઓને ફરી તપાસવાને બદલે સદરહુ સાહેદીનો પુરાવ કેદીઓની રૂપરૂ અરજ ઉપરથી વાંચી બતાવવામાં આવ્યો અને તે ઉપયોગમાં લીધો માટે હાઈકોર્ટ કામ ચલાવવાની રીતીમાં કેદીઓને હરકત થાય તેવું ગેરસીરસ્તે થયેલું નથી એમ ઠરાવીને હાય ધાવવાની ના કહેલી છે. ૧૩ વી. રી. ૪૦.

૨૩—જે સાક્ષીઓની જુગ્યાનીઓ માલુસ્ટ્રે લીધેલી તે સાક્ષીઓને ઉક્ત તપાસ કરવાને જડજે તોહોમતવાળાને પરવાનગી આપી નહીં પણ તે પૂરાવ તપાસમાં છોડી દેવામાં આવ્યો હતો માટે ફરી તપાસ કરવાનું કારણ થતું નથી. ૫ મું. ૮૫.

૨૪—ફરીઅદ્દ તરફના સાક્ષીઓની ઉક્ત તપાસ કરવાના કારણસર તે સાક્ષીઓને ફરી બોલાવવાને ડીપોઝી માલુસ્ટ્રે ના કહેલી છે તો હાયકોર્ટ પોતાનો નીજેબાની અને ફરી તપાસ કરવાના સામાન્ય અખત્યાર પ્રમાણે તુરત દુરસ્ત કરી શકે છે. ૧૯ વી. રી. ૫૩.

૨૫—જે કામમાં એમ માલમ પડે કે ફરીઆદીની જુગ્યાની સોગનઉપર લેવામાં આવી નથી અગર માલુસ્ટ્રેટની રૂબરૂ થએલી નથી અને તે જુગ્યાનીમાં તોહોમત અથવા કોઈ પ્રકારના પુરાવ વીશે કહેલું નથી. તો હાયકોર્ટ પોતાનો ફરી તપાસનો અખત્યાર વાપરી જુ-

દ્દાની સામેતીનો ઠંરાવ કરે છે. ૨૦ વી. રી. ૫૫

પુરાવનો બોલે.

સુલેહ રાખવાના મુચરકા.

૧—જે સંખસે સમન્સ કાઢાવેલા હોય તે સખસને સીર પ્રતીવાદી સુલેનો ભંગ કરે એવો સંભવ છે એમ સામેત કરવાનો બોલે છે. ૪ બં. લો. રી. ૪૬-૧૨ વી. રી. ૬૦.

જુઠા પુરાવ.

૧—એકાદા સખસને તપાસવામાં આવે તે દરમીઆનમાં તેની કહેલી હકીકત ઉપરથી તેને જુન્હેગાર ઠરાવવામાં આવે તે પહેલાં એમ જોવું જોઈએ કે તેણે તે કહેલી હકીકત જાણી બુજીને કહેલી છે અને તે લખી લેવામાં આવી છે અને તે લખી લીધા પછી તેને તે બતાવવી જોઈએ અગર વંચાવવી જોઈએ અને તે તપાસ નીચે માલુસ્ટ્રેટની સહી જોઈએ અને તે સાથે તેમના હાથનું બંધેલું સર્ટીફિકેટ જોઈએ. ૭ વી. રી. ૪૯. ૨૩ વી. રી. ૨૮.

૨—જુઠી સાહેદી આપ્યાના કામમાં ખરો નીયમ એવો છે કે જે હકીકતનો પુરાવ સાચો માનવામાં આવે તે ઉપરથી ફક્ત એમ જણાતું હોય કે તે માનવા લાયક નથી એટલુંજ નહીં પણ તે અશક્ય છે તોજ તે ઉપરથી જુઠી સાહેદી બાબત જુન્હેગાર ઠરાવી શકાય છે. ૧૧ વી. રી. ૨૫.

૩—જે કામમાં પક્ષકાર જુઠી હકીકત કહે અને તે પ્રતીજ્ઞથી બંધાએલો હોય અને તે કહેવાથી પોતે જુન્હેગાર થતો હોય તો જુઠી સાહેદીના આરોપ વીશે તે વ્યાજબી રાહે આરોપ થઈ શકતો નથી. ૩ મદ્રાસ ૨૯.

૪—એકાદો સાક્ષી સાચું કહેવાને પ્રતીજ્ઞ ઉપર બંધાએલો હોય તો પણ જે બાબત વીશે તે પોતે જુન્હેગાર થાય તેવો

સંભવ હોય અને તેને તે વીશે તપાસવામાં આવે તો ગાજરેટ તેની સ્થિતિ તેને સગ-જાવવી જોઈએ કારણ કે તે પ્રમાણે કરવામાં ના આવે તો ગુન્હા ભરેલો "પરીણામ" થાય તેવી દેશતથી અને કાયદાની અંજાણતાથી ખરી હકીકત ઇનકાર કરવાને તે લક્ષ્યાય તો પણ આવી થિતવણી શીવાય તે જુઠી રીતે ઇનકાર કરે અને તેથી ઇરાદાપુર્વક જુઠી સાહેદી આપ્યાનો ગુન્હેગાર થાય તો તે ગુન્હા વીશે સખત શીક્ષા થવાને તે પાત્ર થતો નથી. ૨ કલકતા લો. રી. ૧૮૧.

૫—જુઠી સાહેદી આપ્યાની ફરીઆદ ઉપરથી ખોટા ઇરાદાની સામેતી હોવાની કાયદા પ્રમાણે જરૂર નથી. ઇરાદો સામેત થાય એટલે તે ખસ છે માટે જુઠું કહેવામાં આવ્યું હોય અને તે જુઠું છે એમ તોહોમ-તવાળો જાણતો હોય તો એવું અનુમાન કરવાનું છે કે તેણે ઇરાદાપુર્વક જુઠી સાહેદી આપી છે. ૪ વાલ્યપ્રાંત ૧૩૩.

૬—કલમ ૧૮૩ પ્રમાણે જુઠી સાહેદીના આરોપની પુષ્ટી કરવાને એમ જતાવવું જોઈએ કે તોહોમતવાળાએ પોતાના જાણવા પ્રમાણે અમુક જુઠી હકીકત ઇરાદાપુર્વક કહેલી છે. ૭ બં. લો. રી. ૬૬ ૧૬ વી. રી. ૪૭.

૭—જુઠી સાહેદી આપ્યાના કામમાં જે જુગાની કહેવામાં આવી હોય તેમાં જુઠી હકીકત છે એમ સામેત કરવાની જરૂર છે. ૭ વી. રી. ૧૩.

૮—ફા. કા. અ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૬૯ માં એવું કાંઈ નથી કે જેથી જે જડજ અપીલકોર્ટ તરીકે ખીરાજેલા ના હોય તે જડજને ખીજ કોર્ટની રૂબરૂ આપેલી સાહેદી બાજતના તોહોમતનું તપાસ કરવાને અસલ હકુચત મળે. જે કોર્ટની રૂબરૂ જુઠી સાહેદી આપવામાં આવી હોય તે કોર્ટ સીવાય ખીજ

કોર્ટ તે વીશે ફરીઆદ અલાવવાને હુકમ કરી શકતી નથી. જુઠી સાહેદીની ફરીઆદમાં અમુક હકીકત જુઠી કહેલી છે અને અમુક હકીકત જુઠી છે એવો પ્રતક્ષ પુરાવ હોવો જોઈએ. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૧૫.

૯—એક દીવસે શરૂઆતમાં સાક્ષી-એ સોગન ઉપર કહ્યું કે કોર્ટની રૂબરૂ જે કામે આજ આવશે તે તમામ કામેમાં હું સાચું કહીશ. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે સોગન આપતી વખતે તે કામેનાં નામ જતાવવામાં આવેલાં નહી હતાં અને તેજ દીવસે પાછળથી એક દાવો આદ્યો તેમાં તેને સોગન આપવામાં આવ્યા નહી હતા તોપણ તેણે તે દાવામાં જુઠી સાહેદી આપી માટે પીનલ કોડની કલમ ૧૮૩ પ્રમાણે તેને ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય છે. ૨ મદ્રાસ ૪૩.

૧૦—એક હીંદુ ખ્રીસ્તી થએલો હોય અને તેને બાઈબલના સોગન આપવામાં ના આવેતો તે પીનલકોડની કલમ ૧૮૩ પ્રમાણે વ્યાજબી રહે તેને ગુન્હેગાર ઠરાવી શકાય એમ નથી કારણ કે તેવા સોગન આપવામાં આવ્યા ના હોય તો તે સાચું કહેવાને કાયદે-સર બંધનમાં નથી. એકાદી દ્રોજદારી તપાસમાં એક સાક્ષીએ હકીકત કહેલી હોય તે સોગન અથવા ખ્રીસ્તી ઉપર કહેલી ના હોય તો પીનલકોડની કલમ ૧૮૯ ના હેતુ પ્રમાણે કહેલી હકીકત નથી. તેમ કલમ ૧૯૧ પ્રમાણે હકીકત કહેવાને તે સાક્ષી બંધાએલો નથી. ૪ મદ્રાસ. ૧૮૫.

૧૧—જે હકીકત કહેવામાં આવેલી હોય તે હકીકતનું અગત્યપણું ન્યાયની રૂબરૂ કામમાં જુઠી સાહેદી આપ્યાના ગુન્હાનો વાસ્તવીક ભાગ નથી અને પીનલકોડની કલમ ૧૮૧ અને ૧૮૩ પ્રમાણે જે તોહોમત રાખ-

વામાં આવેલું હોય તેમાં તે અગત્યપણું બતાવેલું ના હોય તો પણ જો ગુન્દાના મતલબ જોઈતી રીતે તેમાં બતાવેલા હોય તો તે બરબર છે. ૧ મદ્રાસ. ૪૮.

૧૨—ન્યાયની રૂઠું કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં જે હકીકત કેદીના જાણવામાં સાચી ના હોય તે સોગન ઉપર કહેવામાં આવે તો તેથી જુદા સોગન થાય છે. પછી-કોર્ટની, રૂબરૂ જે કામ હોય તેમાં તે હકીકત લગતી ના હોય તેની ચીંતા નહીં. ૧૯ વી. રી. ૬૯

૧૩—પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે તોહોમત ચાલી શકે તે સાર એમ સાબિત થવાની જરૂર છે કે તે ન્યાયની રૂઠું કામ હતું અને જે જુદી હકીકત કહેવામાં આવી છે તે સદરહુ કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં કહેવામાં આવી છે. ૧ બં. લો. રી. ૧૩-૧૦ વી. રી. ૩૭.

૧૪—સને ૧૮૮૨ ના ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૩૭ ના હેતુ પ્રમાણે જે કામો ના હોય તે કામોમાં તોહોમતવાળાને માફી આપવાને અગર તેને સાક્ષી તરીકે તપાસવાને આરંભની તપાસ કરવાને માજીસ્ટ્રેટ મુખત્યાર નથી. આવી તપાસની દરમીઆનમાં તોહોમતવાળાએ જે હકીકત કહેલી હોય તે લગતી નથી. અને જો તે પાછળથી ખેંચી લેવામાં આવી હોય તો તેના વીરુદ્ધ તેનો ઉપયોગ થતો નથી અથવા પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપ્યા બાબત તેના ઉપર ફરી-આદ ચાલવાને લાયક થતો નથી. ઈ. લો. રી. ૧૦ મુંબાઈ ૧૯૦.

૧૫—એક નનામો કાગળ આસીસ્ટન્ટ માજીસ્ટ્રેટ ઉપર લખેલો તેમાં કેટલાક સખસો ઉપર ખુનનો આરોપ રાખવામાં આવેલો હતો તેથી તે લખનારનો ખતો લગાડવાના હેતુથી

તે આસીસ્ટન્ટ માજીસ્ટ્રેટ તપાસ કરી પણ તે ખુનનો આરોપ ખરો છે કે નહીં એ કાંઈ જોવામાં આવ્યું નહીં હતું તો તે તપાસ એવી રીતનું ન્યાયની રૂઠું કામ નથી કે જેથી તેમાં જુદી સાહેદી આપવાથી પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે સીક્ષાને પાત્ર થાય. ફરીઆદની ફરીઆદની અરજી બાબત તપાસ કરવામાં આવે તે કાયદામાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે તપાસ છે સખખ તે ન્યાયની રૂઠું કામ છે માટે તેની તપાસ કરતાની દરમીઆનમાં ધુરાદાપુર્વક તે જુદી સાહેદી આપે તો પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે તે કાયદેસર રીતે તોહોમત રાખવા લાયક છે. ૪ વાલ્યખાંત ૬

૧૬—એક મુન્સફની રખરનો વાદી જડજની રખર આગ્રીને તેણે ફરીઆદ કરી કે મેં મુનસફને એમ જાહેર કરેલું હતું કે મારા સાક્ષીઓ હાજર છે તેમ છતાં તેમણે અધીત રીતે મારા સાક્ષીઓને તપાસવાને ના કહી અને મારા દાવો કાઢાડી નાખ્યો તેથી તે અરજદારને પ્રતીજ્ઞા ઉપર તપાસતાં તે હકીકત સાબિત થઈ નહીં તેથી જુદી સાહેદી આપ્યા બાબત તે અરજદાર ઉપર કામ ચલાવવાને હુકમ કર્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આવા કામમાં અરજદારને સોગન ઉપર તપાસવાને જડજને અખત્યાર નહીં હતો અને જે સાહેદી આપેલી છે તેથી જુદી સાહેદી આપ્યાની ફરીઆદ ચાલી શકતી નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાનુ ૧૫.

૧૭—કાયદેસર ધંધો કરનારાના આકટના ઠરાવ પ્રમાણે એક વકીલની વર્તણૂક વીરો તપાસ ચાલતાની દરમીઆનમાં પીનલકોડની કલમ ૧૮૧ પ્રમાણે ત્રણ સખસો ઉપર પ્રતીજ્ઞા ઉપર જુદી હકીકત કહ્યા બાબત તપાસ ચાલેલી તેમાં એક વકીલ પણ હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે તે વકીલને ગુન્હેગાર ઠરાવેલો છે

તે બરાબર નથી કારણ કે તેની હકીકત તે પ્રતીતિ ઉપર લેવામાં આવી છે તે દુરસ્ત નથી. વળી ઠરાવ્યું છે કે સદરહુ આકટ પ્રમાણે જે તજવીજ આલેલી હોય તે ન્યાયની રૂબરૂ કામ છે માટે તેમાં સાક્ષીઓએ પ્રતીતિ ઉપર જુદી હકીકત કહેલી હોય તો પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે તેમના ઉપર આરોપ રાખી તેની જુદી જુદી તપાસ કરવી જોઈએ. ઇ. લો. રી. ૬ મદ્રાસ. ૨૫૨.

૧૮—સને ૧૮૬૭ ના મુંબાઈના આકટ ૮ ની કલમ ૧૩ પ્રમાણે કામ ચલાવતાં એક પોલીસ પટેલની રૂબરૂ એક સખસે સોગન ઉપર જુદી હકીકત કહી તો તે પીનલકોડની કલમ ૧૯૧ ના હેતુ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપી થાય છે. અને તે કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે સીક્ષાને પાત્ર થાય છે. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૪૭૯.

૧૯—પીનલકોડની કલમ ૧૯૪ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપવામાં આવે તે ન્યાયની કોર્ટમાં આપેલી હોવી જોઈએ એવી જરૂર નથી. આવી હકીકત પોલીસ અમલદારની રૂબરૂ કહેવામાં આવી હોય તો પીનલકોડની કલમ ૧૧૮ વીચારમાં લેતાં કલમ ૧૯૧ માં વાખ્યા અતાવી છે તે પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપ્યાનો ગુન્હો થાય છે. ૨૦ વી. રી. ૪૧-૮ કલકતા લો. રી. ૨૩૬.

૨૦—સને ૧૮૮૨ ના આકટ ૧૦ ની કલમ ૧૬૧ પ્રમાણે તે કાયદાના બાબ ૧૪ મુજબ પોલીસ તપાસ કરતા હોય તે દરમિયાનમાં એકાદા સખસને તપાસવામાં આવે તે દરમિયાનમાં તેને જે સ્વાલો પૂછવામાં આવે તે તમામ સ્વાલોનો જવાબ સાચો આપવાને બંધાએલો છે માટે તેવો સખસ જાણીબુજીને જુદા જવાબ આપે તો પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે ન્યાયની રૂબરૂ કામમાં તેણે જુદી

હી સાહેદી આપ્યાનો ગુન્હો ક્યો થાય છે. ઇ. લો. રી. ૮ મુંબાઈ ૨૧૬.

૨૧—ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા ૧૨૧ ના કામના ઠરાવમાં કલમ ૧૬૧ ના ઠરાવથી ફેરવવામાં આવેલો છે માટે કોઈ સાક્ષી જે સ્વાલનો જવાબ દેવાને બંધાએલો હોય તે સ્વાલનો જવાબ પોલીસ અમલદારની રૂબરૂ જુદો દેતો તે ધરાદાપુર્વક જુદી સાહેદી આપ્યાનો ગુન્હોગાર થાય છે. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૪૭૫.

૨૨—માજસ્ટ્રેટની રૂબરૂ ન્યાયની રૂબરૂ કામમાં જુદી હકીકત કહેવામાં આવી હોય તો માજસ્ટ્રેટ પીનલકોડની કલમ ૧૮૧ પ્રમાણે તેને ગુન્હોગાર ઠરાવવો નહીં જોઈએ. પણ તે કાયદાની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે તેને સેશનમાં કમીટ કરવો જોઈએ. ૧૧ વી. રી. ૨૪.

૨૩—પીનલકોડની કલમ ૧૮૧ પ્રમાણે જે કે ગુન્હાનો તપાસ કલમ ૧૯૩ માં થતો હોય તોપણ ગુન્હાની સાબેતીનો ઠરાવ બરાબર છે. ૧૪ વી. રી. ૨૪.

૨૪—બગડેલા રટાંપની બાબતમાં અલાઈન્સ બાબત અરજીઓ કરવામાં આવે તેની તપાસ કરવાની તથા તે બાબત સોગન ઉપર સાહેદીઓ લેવાને અને તેવી અરજીઓ મંજૂર અગર નામંજૂર કરવાને કલેક્ટરને જ અખત્યાર છે અને બીજા કોઈને નથી. માટે એક સખસે સને ૧૮૭૯ ના આકટ ૧ લાના બાબ ૬ પ્રમાણે નાણાં પાછા મળવાને અરજ કરેલી અને કલેક્ટરે તે અરજ તપાસ કરવાને ડીપોટી કલેક્ટર તરફ મોકલી પણ અરજદારે જે સાક્ષીઓ રજુ કરેલા તેમને સોગમ આપવાને ડીપોટી કલેક્ટરનો હક્ક નહીં હોય. સખસ તે સાક્ષીઓની કહેલી હકીકત બાબત પીનલકોડની કલમ ૧૮૧

અગર ૧૯૩ પ્રમાણે કાંઈ આરોપ ચાલી શકતો નથી. ઇ. લો. રી. ૫ અલ્હાબાદ. ૧૭

૨૫—સને ૧૮૬૬ ના આકટ ૨૦ ના કારણસર કોઈ સખસને તપાસવાને સખરજીદ્વાર મુખત્યાર છે અને કોઈ પણ કામમાં અગર તે આકટ પ્રમાણેની તપાસમાં એકાદ અમલદારની રૂબરૂ તેવા સખસે ધરાદાપુર્વક જુદી હકીકત કહી હોય તો તે ફાળદારી ફરીઆદનો જવાબદાર થાય છે. ૬ વી. રી. ૮૧

૨૬—ઠરાવેલું છે કે રજીસ્ટર અમલદારે તપાસ કરેલી હોય તે દરમીઆનમાં તોહોમતવાળાએ સાહેદી આપેલી હોય તેમાં રજીસ્ટરનું કામ ચાલતાની દરમીઆનમાં તે અમલદારની રૂબરૂ અમુક હકીકત કહેલી હોય તો માજીસ્ટ્રેટને પોતાની મેળે તે તોહોમતવાળા ઉપર આરોપ રાખવાનો અખત્યાર નથી. ઇ. લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૬૦૪

૨૭—તોહોમતવાળાએ એક અરજી ઉપર સહી કરેલી નહીં હતી માટે તે અરજીમાં કહેલી હકીકત પીનલકોડની કલમ ૧૯૯ પ્રમાણે આરોપ રાખવાને અગર ગુન્હો સાબેત ઠરાવવાને આધાર થતી નથી. પરંતુ સોગન ઉપર જુગાની આપેલી હોત અને તેથી તેવી અરજીને પુષ્ટી કરેલી હોય અને તે જુદી હોય તો પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે વ્યાજબી રાહે આરોપ રહી શકે છે. ૭ કલકતા. લો. રી. ૫૩૬.

૨૮—એક વકીલે જીલ્લા મુનસફની કોર્ટમાં એક દીવાની દાવામાં પ્રતીવાદીની સહીનું વકીલાતના મુ પ્રતીવાદી તરફથી હાજર થવાને રજુ કર્યું. તે વકીલાતનામાં ગામના અધીકારીની રૂબરૂ તે લખી આપવામાં આવેલું છે અને તેમાં અધીકારીની સહી છે એવો મતલબ લખેલો હતો તેથી પીનલકોડની કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે તે વકીલને ગુન્હેગાર ઠરાવવામાં આવ્યો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ કામનો સદરજુ કલમમાં સ-

માસ થતો નથી તેથી તેને છુટવાનો હક છે. ૫ મદ્રાસ ૩૭૪

૨૯—દીવાની કોર્ટમાં અરજી ફાઇલ કરવામાં આવેલી તે ઉપર પ્રતીજ્ઞા કરવામાં આવી હતી અને તેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે જે સમાધાનનો દસ્તાવેજ કહેવામાં આવ્યો છે તે ઉપર અરજદારે સહી કરેલી નથી. તેથી તે પ્રતીજ્ઞાથી તે જુદી સાહેદી આપ્યા બાબત શીક્ષાને પાત્ર થતો નથી. આવી અરજીનો સમાસ સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ ની કા. રૂ. ૨૦ માં થતો નથી પણ તે આકટની કલમ ૧૧૯ માં થાય છે તેથી તે ઉપર પ્રતીજ્ઞા કરવાની જરૂર નથી. ૯ વી. રી. ૫૮

૩૦—સને ૧૮૬૫ ના આકટ ૨૧ ની કા. ૨૧ પ્રમાણે નવી તપાસ કરવાને એક સખસે અરજી કરી તે અરજી ઉપર દાવાની અરજી માફક પ્રતીજ્ઞા કરવામાં આવી હતી અને તેમાં જાણી પુછીને જુદી હકીકત મતાવેલી હતી. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે પીનલકોડની કલમ ૧૯૧ અગર ૧૯૨ પ્રમાણે તેણે ગુન્હો કર્યો નથી. ૨ બેલો. રી. ૧-૧૦ વી. રી. ૩૧

૩૧—એક સખસ દાવામાં લખેલી હકીકત આપે તો તેમાં સાચી હકીકત ખતાવવાને કાયદા પ્રમાણે તે બંધાએલો છે અને જે તે પોતાના જાણવા અગર માનવા પ્રમાણે જુદી હકીકત કહેતો તે પીનલકોડની કલમ ૧૯૧ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપ્યાનો ગુન્હેગાર થાય છે. ઇ. લો. રી. ૬ અલ્હાબાદ. ૬૨૬

૩૨—એકાદો સાક્ષી બીજાના નામથી જુદી જુગાની આપે તો તેના ઉપર કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે જુદી સાહેદી આપ્યાનો આરોપ રહેવો જોઈએ. અને પીનલકોડની કા. ૪૧૯ પ્રમાણે વેષ ધારણ કરીને દમાઇ કર્યાનો આરોપ તેના ઉપર રહી શકતો નથી. ૧ મુ. ૮૯

તપાસ તોહોમતવાળાની.

૧—માજસ્ટ્રેટની રૂબરૂ તપાસ ચાલતી હોય તેમાં તોહોમતવાળાની તપાસ કરવી કે નહીં એ માજસ્ટ્રેટના કુલ અખત્યાર ઉપર છે પરંતુ બ્યારે માજસ્ટ્રેટની એવી ખાતરી થાય કે ફરીઆદ હરથી જે પુરાવ ગુન્હાવામાં આવ્યો છે તે ઉપરથી તોહોમતવાળા ઉપર ફોજદારી આરોપ રાખવાને કાંઈ યોગ્ય હકીકત માલમ પડતી નથી તેમ છતાં માજસ્ટ્રેટ તોહોમતવાળાને તપાસે એ દુરસ્ત નથી. ૧ બ. લો. રી. ૧૬.

૨—ફો. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કા. ૨૦૨ પ્રમાણે તોહોમતવાળાને સ્વાલ પુછવાનો માજસ્ટ્રેટને અખત્યાર છે તે બીલકુલ હદ વીનાનો છે તોપણ તે કલમ પ્રમાણે જે તપાસ કરવામાં આવે તે શોધી કાઢાડવાના પ્રકારની થવી નહીં જોઈએ અને માજસ્ટ્રેટ તોહોમતવાળાને ખબર આપવી જોઈએ કે તે જતાં અપવાને બંધાએલો નથી. જો કે માજસ્ટ્રેટ તોહોમતવાળાને એમ ચેતાવવાને કસુર કરી હોય કે તારે જવાબ આપવાની જરૂર નથી તોપણ સદરહુ કા. પ્રમાણે પુછેલા સ્વાલોના જવાબો જે આપેલા હોય તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૬ વી. રી. ૨૧.

૩—ફોજદારી તપાસમાં તોહોમતવાળા જે કાંઈ હકીકત કહે અગર પોતાને તપાસ રાખવાની તૈયારી બતાવે તો કોર્ટ તે ના કહેવાને મુખત્યાર નથી. ૧૦ ક. લો. રી. ૫૪.

૪—તોહોમતવાળાને તપાસના સીવાય અગર તેના સાક્ષીઓને તપાસના સીવાય સેશન કમીટી તોહોમતવાળાને કરવામાં આવે તો તે કાયદા વીરુધ્ધ નથી, ૨ વી. રી. ૫૦.

૫—બ્યારે ફો. કા. ચ. રી. ના. બાબ ૧૫ પ્રમાણે કામમાં લખેલો ખયાલ આપેલો

હોય તો તોહોમતવાળાને તપાસીને જવાબ લખી લેવાને માજસ્ટ્રેટ બંધાએલો નથી. ૧૬ વી. રી. ૬૩.

૬—પ્રથમ દર્શનીક રીતે ગુન્હેગાર ઠરાવવાને કાયદેસર રીતે પુક્ત પુરાવ આપવામાં આવેલો ના હોય તો ગુન્હો થએલો તે વખતે અથવા તે અરસામાં તોહોમતવાળા કંઈ જાગેલો હોતો તે વીશેનો ખુલાસો આપવાને બંધાએલો નથી. ૭. લો. કો. ૧૦ કલકત્તા ૯૭૦.

૭—કેદીને તપાસવાને કાયદા પ્રમાણે જે કુલ અખત્યાર આપવામાં આવેલો છે તે તેની વીરુદ્ધના પુરાવ ઉપરથી જે હકીકત જણાતી હોય તે હકીકતનો ખુલાસો તે કેવી રીતે કરે છે તે નક્કી કરવાને વાપરવો જોઈએ અને તે પોતે ગુન્હેગાર થાય એવી હકીકત કહેવાને ફરજ પડે તે પ્રમાણે વાપરવો નહીં જોઈએ. ૧ મદ્રાસ ૧૯૯.

૮—ફો. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કા. ૨૫૦ પ્રમાણે કામ ચાલતાં હરકાદ વખતે કોર્ટ વખતે વખતે તોહોમતવાળાને તપાસી શકે છે પરંતુ તોહોમતવાળાની સખત ઉલટ તપાસ થાય એમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર નથી. કારણ કે તેના વીરુધ્ધ પુરાવ ઉપરથી જે હકીકત માલમ પડતી હોય તેનો ખુલાસો લેવાને કાયદા પ્રમાણે કુલ અખત્યાર આપવામાં આવેલો છે અને તે પોતે ગુન્હેગાર થાય તેવી હકીકત કહેવાને ફરજ પાડવાને નથી. ૧ કલકત્તા લો. રી. ૪૬૬.

૯—સેશન કોર્ટને તોહોમતવાળાને તપાસવાનો જે અખત્યાર આપેલો છે તેમાં તેની ઉલટ તપાસ કરવાનો હેતુ નથી તેમ કેટલાક શોધક સ્વાલો પુછીને તોહોમતવાળા પોતે ગુન્હેગાર થાય તેવી ફરજ પાડવાને જાગ કોસીસ કરી શકતા નથી, કારણ કે ફો. કા. ચ. રી. ના. કાયદાની કા. ૨૫૦ પ્રમાણે

(આધારના અંથો, ફોજદારી કોર્ટના પ્રેસીડીંગ, શીક્ષા દેશી, તપાસની નોંધ. પોલીસનો પુરાવ.

સાક્ષીઓએ જે હકીકત કહેલી હોય તેનો અગર ફરીઆદ તરફનું કામ બંધ થએ જે હકીકત કહેવામાં આવેલી હોય તેનો ખુલાસો લેવાને આવેલો છે. ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા ૯૬-૬ કલકતા લો. રી. ૫૨૧.

૧૦—ગુહી હકીકત તોહોમતવાળો પોતાને મોટે કહી પોતે ગુન્હેગાર થાય એવા ખુલાસા હેતુથી તેની કોર્ટ ઉપર તપાસ કરે તે જરૂર નથી. ૬ કલકતા. લો. રી. ૪૩૧.

૧૧—ફો. કા. અ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૪૬ પ્રમાણે જે ભાષામાં તોહોમતવાળાએ તપાસવામાં આવેલા હોય તે ભાષામાં તે તપાસ લખવાની છે તેમાં માછરોટ પોતાના હાથે લખી લેવાની જરૂર નથી પણ માછરોટની રૂબરૂ તપાસ ચાલવામાં આવી હતી અને તોહોમતવાળાએ કહેલું જરૂર લખી લીધેલું છે એનું માછરોટ સર્ટીફિકેટ જોડે તે બસ છે. ૨૦ વી. રી. ૫૦.

૧૨—ફો. કા. અ. રી. ના કાયદાની કલમ ૨૦૫ પ્રમાણે તેણે મતવાળાને પુછેલા દરેક સ્વાલ તથા તેણે દીધેલા દરેક જવાબ માછરોટ તપાસની અંદર બતાવવાની જરૂર નથી અને તેને તેનો વધારો કરવાને અથવા તેના જવાબનો ખુલાસો કરવાને છુટ છે તે તપાસની નીચે સહી કરવામાં આવી હોય એટલે બસ છે. પરંતુ શક હોય તો રીતીસર પ્રેસીડીંગ થએલું છે એમ સાબેત કરવાને મુખ્યગુનાની નો પુરાવ દાખલ કરવો જોઈએ. ૭ જં. લો. રી. ૬૨-૧૫ વી. રી. ૧૮.

૧૩—ફો. કા. અ. રી. ના કાયદાની કા. ૨૦૫ પ્રમાણેનું સર્ટીફિકેટ કોર્ટમાં ખીરાજનાર અધીકારીના હાથનું હોવું જોઈએ એમ જરૂર નથી. પરંતુ તેમની તે નીચે સહી હોય એટલે તે બસ છે. ૮ વી. રી. ૫૫-૭ વી. રી. ૪૯-૪ વાળ્ય પ્રાંત. ૧૬

૧૪—ન્યુરીની એવી ખાતરી થાય કે માછરોટ કરેલી સહી જરૂર છે તો પછી તે સહી બાબત સોગન સ્તેવાને માછરોટને બોલાવવાની જરૂર નથી. ૮ વી. રી. ૫૫.

આધારના અંથો.

૧—ટેલર સાહેબનું વધુક સખંધી ન્યાય-શાસ્ત્ર જેવું છે તેવી પ્રખ્યાત ટીકા તપાસ ચાલતાની દરમીયાનમાં જોઈ શકાય છે. ઈ. લો. રી. ૧૦ કલકતા ૧૪૦. પુરાવ આકટની કલમ ૫૭ ની હેઠી રકમ અને કલમ ૬૦ નો ૧ લો વીશેશ ઠરાવ છે તે પ્રમાણે પેહેલું ઉપર એકાએક ધા થાય તેથી કેવો અસર થવાનો સંભવ છે તે સંબંધી કોર્ટ ટેલર સાહેબનું વધુકશાસ્ત્ર ન્યાય સખંધી જોએલું હતું. ૧૨ કલકતા લો. રી. ૮૬.

ફોજદારી કોર્ટના પ્રેસીડીંગો.

૧—ફોજદારી તપાસનું પ્રેસીડીંગ બ્યારે સાબેત કરવાની જરૂર હોય ત્યારે તે રજુ કરીને સાબેત કરવું જોઈએ. ૮ અંબામ ૩૭.

શીક્ષા દેશી,

૧—સને ૧૮૫૫ ના ૨૦જ આકટની કલમ ૪૮ ફોજદારી તપાસને લાયક છે. દેશી શીક્ષાનો મુકાબલો થઈ શકે છે પણ તે અનીશ્રીત છે માટે તે ધણીજ સાવધગીરીથી કચલ કરવો જોઈએ. ૬ વી. રી. ૫.

તપાસની નોંધ.

૧—રજીસ્ટર કરનાર અમલદારની રૂબરૂ કરેલી તજવીજની નોંધ તે વખતે કદીએ જે કહેલું તે બાબતના પુરાવ તરીકે દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧૧ વી. રી. ૧૩.

પોલીસનો પુરાવ.

કાગળો અને રીપોર્ટો.

૧—જે પોલીસ અમલદાર એકાદ કા-

મની તપાસ કરે તે પોલીસ અમલદારને તપાસવો નહીં એવો રીવાજ છે તે બરાબર નથી. જે હકીકત તેની રૂબરૂ કહેવામાં આવી હોય તે તેની સાહેદીથી સ્પષ્ટ થઈ શકે છે અને સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કલમ ૩૧ પ્રમાણે માછેસ્ટ્રેટ અને સેશન જજની રૂબરૂ બીજી સક્ષીઓ તેજ બાબત જે સાહેદી આપે તે સાહેદીને પુછી કરવાને તે હકીકત દાખલ કરવા લાયક છે. ૧૧ વી. રી. ૨૫.

૨—તોહોમતવાળીના ઉપર પોતાના નાની વયના છોકરાનું ખુન કરવાની કાશીશનો આરોપ રાખવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ચીફ કોન્સ્ટેબલ તોહોમતવાળીના ઘરની જડતી લેવા ગયો હતો અને તે ચીફ કોન્સ્ટેબલે કહ્યું છે કે તોહોમતવાળી તે બાળકને મારી નાંખવાની હતી એવી મને ખબર મળી હતી. તો તે કહેવું તોહોમતવાળા વીરૂદ્ધ પુરાવ તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તે ધણું જ ખોટું છે. ૮ મુબાઇ ૧૬૪.

૩—ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૫૪ પ્રમાણે પોલીસની ડાયરીઓ પ્રત્યંતરી પુરાવ તરીકે દાખલ થઈ શકતી નથી. ૧૩ વી. રી. ૨૨.

૪—પોલીસની ડાયરીઓ વાસ્તવિક પુરાવ તરીકે કાયદેસર રીતે વાપરી શકાતી નથી અગર જ્યુરીની રૂબરૂ વાંચી શકાતી નથી. ૮ વી. રી. ૬૮.

૫—પોલીસ અમલદારની ડાયરીના અમુક ભાગો તેના વીરૂદ્ધ પુરાવ તરીકે ગણવામાં આવેલા હોય તો ફા. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૧૫૪ થી ડાયરીના બીજા જે ભાગો ઉપરથી તે પ્રમાણે વાપરેલો ભાગ સમજાવામાં આવેલો હોય તે બીજા ભાગો દાખલ કરવાને હરકત થતી નથી. ૮ વી.

રી. ૮૭.

૬—પોલીસના કાગળો પુરાવ તરીકે ન્યાયની રૂબરૂ ધ્યાનમાં લેવા નહીં જોઈએ. તેમ પુરાવ તપાસવાને તે જોવા પણ નહીં જોઈએ. ૮ વી. રી. ૩૫.

૭—પોલીસના રીપોર્ટો તે કરનાર અમલદારના વીરૂદ્ધ સીવાય પુરાવ નથી. ૬ વી. રી. ૨૨.

૮—પોલીસ સુપરટેન્ડેન્ટની ઓફીસમાંથી અસલ રીપોર્ટ તપાસવાને અને તે કેદી વીરૂદ્ધ પુરાવ કરવાને સેશન કોર્ટ મુખત્યાર મંથી. કોર્ટની રૂબરૂ સીવાય અને સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કલમ ૩૧ માં બતાવેલા બીજા અમલદારો સીવાય જે હકીકત કહેવામાં આવી હોય તે પુરાવની મદદમાં લેઈ શકાય છે. પરંતુ આવી હકીકતો જે સખસે તે લીધી હોય અગર લેતાં જે સખસે સાંભળી હોય તેનાથી સાબેત થઈ શકે છે. ૭ વી. રી. ૩૧.

૯—પોલીસ અમલદારે એવો રીપોર્ટ કર્યો હોય કે સુલેહનો ભંગ થવાનો સંભવ છે તો તે રીપોર્ટ સુલેહનો ભંગ થવાનો સંભવ થાય એવી તકરાર છે એમ સાબેત કરવાને કાયદેસર પુરાવ નથી. ૬ બં. લો. રી. ૧૪૮-૧૫ વી. રી. ૪૨-૩ બં. લો. રી. ૪-૧૧ વી. રી. ૪૬-૭ બં. લો. ૩૨૯-૯ બં. લો. રી. ૪૫ અને ૧૮ વી. રી. ૬૪.

રશવત કાયદા વીરૂદ્ધ.

૧—જે સખસ રશવત આપે તેની સાહેદી રશવત લેનારની વીરૂદ્ધ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૩ વી. રી. ૧૯.

૨—તોહોમતવાળાના ઉપર કાયદા વીરૂદ્ધ કે અને કંપની પાસેથી સને ૧૮૭૬ માં ત્રણ જુદી જુદી વખતે રશવત લીધાનો આ-

રોપ રાખવામાં આવ્યો હતો. સને ૧૮૭૬-૭૭ અને ૧૮૭૮ માં ક અને કંપની કામી-સરીએટના કંટ્રાક્ટરોનું કામ કરતા હતા અને તે હોગતવાળો કામીસરી ઓશીસનો વહીવટ-દાર હતો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આવાજપણ સબંધ વગરના કાયદા વીરૂદ્ધ ક અને કંપની પાસેથી સને ૧૮૭૭ અને ૭૮ માં રૂશવત લીધાના દાખલા તે પુરાવ આક્ટની કલમ ૫ થી તે ૧૩ સુધીના ઠરાવો પ્રમાણે તેના વીરૂદ્ધ દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા ૬૫૫-૮ કલકતા લો. રી. ૧૮૭.

ધણીધણીયાણી.

૧—જીલ્લાની અંદર ફાજદારી તપાસ-માં ઝોરતની સાહેબી તે તેણીના ધણીનાલા-બમાં અગર વીરૂદ્ધમાં અથવા તેની સાથે આ-રોપવાળા સખસના લાભમાં અગર વીરૂદ્ધમાં પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે એમ ઠરા-વેલું છે. ૬ વી. રી. ૨૧૭૭ મુ. ૫૦.

કરણોપકરણી પુરાવ.

૧—કરણોપકરણી પુરાવ દાખલ કરવાને મનાઈ કરેલી છે. ૭ વી. રી. ૨ તથા ૨૫.

દસકત.

૧—સેશન જજને કોર્ટ ન્યાય ખાતાના અધીકારીના દસકતની ખતર હોય કે ને અ-ધીકારીની રૂબરૂ હકીકત કહેવામાં આવી હોય તો તે દસકતની ખતર તે અગવહારની રૂબરૂ તે હકીકત કહાનો પુરાવ થતી નથી. ૧ બં. લો. રી. ૧૩.

૨—ક એ ર ના લાભમાં એક ગીરો ખત લખી આપેલું અને ર એ તે ગીરોના અવેજમાં નાણું ધીરવાને કબુલ કરેલું તેથી ર ના પડોશી ન એ સખરજીદારની રૂબરૂ ક ને ઓળખવામાં જુદી હકીકત કહી એવો

તેના ઉપર આરોપ રાખવામાં આવ્યો. તે જુદી હકીકતમાં એવું કહેવું હતું કે હું મારા પડોશી તરીકે ક ને ઓળખું. આ કામ ચા-લતા પહેલાં ર ખરણ પામ્યો તેથી ર એ એવી મતલબનું કહેલું કે ને એ મને કેટલીક હકીકત કહી છે તે કામ ચાલતાની દરમિયાન-માં સાબેત કરવાને માગવામાં આવ્યું હતું. અમુક નોંધ ન ના હાથની લખેલી છે તે જા-ખતમાં તેના ખીજા કાગળના કડકા ઉપર હર-ફ હતા તે સાબેત થએલા હતા. તે નોંધ સાથે મળતા હતા તે સીવાય ખીજો કાંઈ પુરાવ નહીં હતો. તેમાં ઠરાવેલું છે કે ત્રીજા પક્ષકારને ર એ ને હકીકત કહેલી છે તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી અને તે લગતી હકીકત ન-થી. અને સદરહ નોંધ પુરાવમાં દાખલ કરે-લી છે તે ખરોખર નથી. ઇ. લો. રી. ૧૦ ક-લકતા ૧૦૪૭.

સરકારી ગેઝીટ.

૧—હીંદુસ્તાનના ગેઝીટ અથવા કલક-તા ગેઝીટમાં સરહદ ઉપર ઇંગ્લેન્ડ સરકાર અને તોફાની મુસલમાનોની વચ્ચેમાં દુશ્મનાનીની યા-ગતોમાં સરકારી કાગળો હતા તેથી તે ગેઝી-ટ તે દુશ્મની ક્યારે શરૂ થઈ, બ્યારી રહી, અને ક્યારે તેનું છેવટ આવ્યું તેના પુરાવ ત-રીકે પુરાવમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે તે ખરોખર છે. તેમજ કલમ ૬ પ્રમાણે પંખખ સરકારના સેક્રેટરીનો હીંદુસ્તાન સરકારના સે-ક્રેટરી ઉપરનો છાપેલો કાગળ છે તે કોર્ટે પો-તાની મદદ સારૂ નોંધે છે તે ખરોખર છે. આ દસ્તાવેજો કેદીને સમજાવવા જોઈએ એવી જુ-ર નથી. જે કારણસર તે દાખલ કરવામાં આવ્યા હોય તે કારણનો તેથી ખુલાસો થતો હોય તો તેથી બસ છે. ૭ બં. લો. રી. ૬૩.
-૧૫ વી. રી. ૨૫.

કેમીકલ એકઝામીનર.

૧—સને ૧૮૬૧ ના આક્ટ ૨૫ ની કા. ૩૭૦ પ્રમાણે કેમીકલ એકઝામીનરના રી. પોર્ટ ઉપર તેજ અમલદારની સહી હોય તો ફાળવણી તપાસમાં તે પુરાવ છે. માટે તે અસલ રીપોર્ટ રજુ કરવો જોઈએ. ૬ ઓ. લો. રી. ૧૨૨-૧૫ વી. રી. ૪૯.

૨—કેમીકલ એકઝામીનરે સરકારને ક-રેલો રીપોર્ટ હોય તે ઉપરથી સુધારેલા ફાળ-દારી ક્રમ ચલાવવાની રીતીના કાયદાની કલમ ૩૮૦ અ ના હેતુ પ્રમાણે તમામ ફાળદારી કોર્ટો પુરાવ ગણી ચાલી શકે છે. ૬ મદ્રાસ ૧૧

૩—જે બાબત રસાયણશાસ્ત્ર પ્રમાણે તપાસ કરી રીપોર્ટ કરવાને મોકલેલી હોય તે બાબત એડીશનલ કેમીકલ એકઝામીનરના હા-થનો રીપોર્ટ હોય તે સને ૧૮૮૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૫૧૦ પ્રમાણે પુરાવમાં લેઈ શ-કાતો નથી. ૬. લો. રી. ૧૦ કલકત્તા ૧૦૨૬.

૪—સને ૧૮૨૭ ના કાયદા ૧૨ની કલમ પર તે સને ૧૮૬૭ ના મુંબાઈ આક્ટ ૮ થી રદ થયેલી છે માટે પંચનો રીપોર્ટ પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬ મુંબાઈ ૭૫

વર્તણુક.

૧—ખોટી ચાલનો પુરાવ જ્યુરીની ર-ખર રજુ કરવો નહીં જોઈએ પરંતુ સીક્ષાના હુકમ વીશે નીર્ણય કરવાને તે પુરાવ જડજને ફક્ત વીચારમાં લેવા જોઈએ. ૬ ઓ. લો. રી. ૧૦૮-૧૫ વી. રી. ૩૭-૮ વી. રી. ૧૧-૬ વી. રી. ૭૨-૭ વી. રી. ૭.

૨—તોહામતવાળો સારી ચાલનો નથી એવું ફરીઆદ તરફના સાક્ષીઓને કહેવાને પ-રવાનગી આપવી એ અધીત છે ૨ મું. ૧૩૧

૩—ચાલનો પુરાવ અને કેદીની પ્રથમની વર્તણુક તે કેદી વીરુદ્ધના તોહામતને હરકત

કરતા છે અને તે તોહામત બાબત લગતી હ-કીકતનો પ્રતક્ષ પુરાવ નથી માટે તે જ્યુરીની રખર રજુ કરવું નહીં જોઈએ. ૧૦ વી. રી. ૧૭

૪—જ્યુરીને સમજાવવામાં કેદીઓ પ્ર-થમ ખોટી વર્તણુકના હતા એમ સેશન જડજે જ્યુરીને કહેવું નહીં જોઈએ. જ્યારે કેદીઓને ગુન્હેગાર ઠરાવવામાં આવે ત્યારે તેમને શીક્ષા કરતી વખતે સેશન જડજ તે વીચારમાં લેઈ શકે છે. ૧૦ વી. રી. ૩૯.

૫—એક કેદીની બદલાનતથી ચોરેલો મા-લ કબજે રાખ્યાની તપાસ ચાલતી હતી તેમાં જડજે. જ્યુરીને એવું ફરમાવ્યું કે ચોરી બાબ-તના ગુન્હા પ્રથમ સાબેત થયેલા છે તે ઉપરથી તોહામતવાળાની ચાલ વીશે પુરાવ તરીકે અ-નુમાન યોગ્ય રીતે થઈ શકે છે માટે તે પ્રથમ-ની સાબેતીના ઠરાવોના પુરાવનો જ્યુરીએ વી-ચાર કરવો. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ ઉપરથી જ્યુરીને ખોટું સમજાવ્યું થાય છે કારણ કે પુરાવ આક્ટની કા. ૫૪ માં ઠરાવ્યું છે કે જેને કે તોહા-મતવાળા સખસને પ્રથમ ગુન્હેગાર ઠરાવેલો તે હકીકત લગતી છે તો પણ તેજ કલમમાં ઠ-રાવ્યું છે કે તેની ખોટી ચાલ હતી તે લગતી હકીકત નથી. માટે તે પુરાવ લગતો નથી અને દાખલ કરવા લાયક નથી. ૬ લો. રી. ૫ કલકત્તા ૭૬૮-૬ કલકત્તા લો. રી. ૨૧૯

જુગાનીયો.

૧—જડજે એવી નોંધ કરેલી હોય કે અમુક સાક્ષીઓએ પ્રથમના સાક્ષીઓની માફક જુગાની આપેલી છે તો તે નોંધ ફા. કામ ચલાવવાની રીતીના કાયદાની કલમ ૧૯૫ પ્રમાણે જોઈએ તેવી નથી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પાતુ ૧૮.

૨—જુડીશીયલ કમીશનરની ઝાપ્તીમાં એક રાઈટરે એવી મતલબની સાહેદી આપે-

લી કે જે દસ્તાવેજ મને બતાવવામાં આવેલો છે તે આસીસ્ટન્ટ કમીશનરની રૂબરૂ લીધેલી જુબાની છે તે પ્રતીક્ષા ઉપર યોગ્ય નમુનાથી લીધેલી જણાય છે અને તે ઉપર આસીસ્ટન્ટ કમીશનરની સહી છે તે કેદીએ યોગ્ય રીતે જુબાની આપેલી છે એ વીશેનો પુષ્ટ પુરાવ નથી. ૩ બં. લો. રી. ૩૬-૧૨ વી. રી. ૩૧

૩—માલ્ટ્રેટની રૂબરૂ લીધેલા સાક્ષીઓની જુબાનીયો અપીલમાં ઉપયોગ કરતા પહેલાં તે જુબાનીયોમાં અગર ખીજ જગ્યાએ એમ બતાવવું જોઈએ કે તે પુરાવ જે જે સાક્ષીઓને હતા તે તે સાક્ષીઓને વાંચી બતાવેલો છે અથવા સમજાવેલો છે. ૧૪ વી. રી. ૧૩.

૪—સોગન ઉપર સાક્ષીઓએ પ્રથમ જે હકીકત કહેલી હોય તે હકીકત પાછળની તપાસમાં પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં લેવા લાયક નથી. ૭ વી. રી. ૮

૫—પ્રથમના કામમાં એકાદ સાક્ષીએ જુબાની આપેલી હોય અને તેને પાછળના કામમાં તપાસવામાં આવે તો પ્રથમના કામમાં આપેલી જુબાની તે સાક્ષીને ઉલટાવવાની બાબત સીવાય પુરાવ તરીકે ઉપયોગમાં આવતી નથી. ૮ વી. રી. ૮૭.

૬—એક કેદીની તપાસમાં લીધેલો પુરાવ તે ખીજની તપાસમાં પુરાવ તરીકે દાખલ કરવામાં આવે તે બરોબર નથી. ૮ બં. લો. રી. ૨૧-૧૬ વી. રી. ૩૬

૭—પીનલકોડની કલમ ૧૫૪ પ્રમાણે એક ખીજ કામમાં કેદીઓ પક્ષકાર નહીં હતા. તેમાં લીધેલા પુરાવ ઉપરથી તે કેદીઓને ચુનહોગાર દરાવવામાં આવેલા હતા તેથી તે દરાવ રદ કરવામાં આવ્યો છે. ૬ બં. લો. રી. ૮૩, ૧૫ વી. રી. ૬

૮—માલ્ટ્રેટ એક ખીજ કામમાં સા-

ક્ષીઓએ આપેલી જુબાનીયો તેમને વંચાવીને તથા તે સાચી છે તેવા તેમને સોગન બંધારવાની પુર્રવમાં લીધી પરંતુ તે ખીજ કામમાં કેદી હાજર નહીં હતો. તેમાં દરાવ્યું છે કે તે જુબાનીયો કાયદા વીરૂધ્ધ લીધેલી છે માટે તે ઉપરથી તોહોમત આલી રોકતુ નથી. ૧ બં. લો. રી. ૩૬

૯—એક કામમાં તોહોમતવાળાનો સુલેહ રાખવાનો મુચરકો લેવામાં આવ્યો હતો તેમાં જે અમુક કામોમાં તોહોમતવાળાની ગેરકાયદે મંડળીના અંમજુત થયા બાબત તથા બખેડો થયા બાબતના આરોપની તપાસ ચાલેલી અને તેને નીરદોષ દરાવેલો તે કામોમાં લીધેલી સાક્ષીઓની જુબાનીયો આસીસ્ટન્ટ માલ્ટ્રેટ પુરાવમાં દાખલ કરી. તેમાં દરાવ્યું છે કે આસીસ્ટન્ટ માલ્ટ્રેટ આ પુરાવ દાખલ કરવો જોઈતો નહીં હતો. ૨૪ વી. રી. ૪

૧૦—પ્રથમની તપાસમાં કેદી ગેરહાજર હતો પણ તેમાં લીધેલા સાક્ષીઓનો પુરાવ સાક્ષીઓને વાંચી બતાવવામાં આવ્યો. અને તેમાં કહેલી હકીકત સાચી લખેલી છે એવું સાક્ષીઓએ કબુલ કર્યું એટલે તે પુરાવ દાખલ કરવામાં આવ્યો. તેમાં દરાવ્યું છે કે આ પ્રમાણેનું પ્રોસીડીંગ ગેરરીસ્તે અને કેદીને હરકતકરતા છે. માટે તે સાક્ષીઓને ફરીથી મુખજુબાનીથી તપાસવા જોઈતા હતા અને પછી પ્રથમની આપેલી જુબાનીયો તે તેમની આપેલી સાહેદીમાં વધારો કરવાને નહીં પરંતુ તેને પુષ્ટી કરવાને દાખલ થઈ શકે છે. ૩ બં. લો. રી. ૨૦-૧૨ વી. રી. ૩

૧૧—એક કામમાં રાખેલા મુખત્યારે સાધારણ હકીકત કહેલી તે સેશન જડને સાંભળી અને તેમના વીચારમાં આવ્યું કે માલ્ટ્રેટની કોર્ટમાં જે અમુક સાક્ષીઓ લેવાએલા છે તેમની જુબાનીયો ફો. કા. ચ. રી. ના

કાયદાની કલમ ૩૬૦ પ્રમાણે જોઈએ તેવી નથી. તેથી પુરાવ તરીકે તે જુઓનીયો દાખલ કરવાને તેમણે ના કહી અને આ સાક્ષીઓએ કહેલી હકીકત વીશે મુખજુઓનીનો પુરાવ આપવાની પરવાનગી આપવાને પણ ના કહી. આ જુઓની દાખલ કરવાને સરંકાર તરફથી કાંઈ હરકત લેવામાં આવી નથી. આખરે તો હોમતવાળાને ગુન્હેગાર ઠરાવીને તેમને સખત મજુરી સાથે કેદની સીક્ષા કરી. તેમાં અપીલમાં ઠસવું છે કે તે ગુન્હાની સામેતીનો ઠરાવ અને સીક્ષાનો હુકમ રદ કરવો જોઈએ. ઇ. રી. ૧૩ કલકતા. ૧૨૧.

૧૨—કલેક્ટરે કેદની લીધેલી સાહેદીનો માછરૂટની રૂબરૂ તેની તપાસ ચાલે તેમાં તેના વીરૂદ્ધ ઉપયોગમાં તે લેઈ શકાતી નથી. ૧૦ વી. રી. ૨૩.

૧૩—તોહોમતવાળાની રૂબરૂમાં કમીટ કરનાર માછરૂટની રૂબરૂ જોસાક્ષીઓની જુઓનીયો લેવામાં આવેલી તે સને ૧૮૬૧ ના ફાજદારી કામ ચલાવવાની રીતીના કાયદાની કલમ ૩૬૯ પ્રમાણે સેશનકોર્ટની રૂબરૂ પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૪ મદ્રાસ ૧૫

૧૪—સેશનકોર્ટની રૂબરૂ ચાલેલી તપાસમાં સાક્ષીઓએ આપેલી જુઓનીયોમાં તથા કમીટ કરનાર માછરૂટની રૂબરૂ તે સાક્ષીઓએ આપેલી જુઓનીયોમાં જે તકાવત હોય તે માછરૂટની રૂબરૂ આપેલી જુઓનીયો દાખલ કર્યા શીવાય જુરુરીને સેશન જડજળ ખતાવી શકે છે. ૬ કલકતા લો. રી. ૩૯૦.

૧૫—સેશન જડજળની રૂબરૂની તપાસમાં ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૬૯ પ્રમાણે એકાદી જુઓની પુરાવામાં દાખલ કરેલી હોય તો આ પ્રમાણે કરેલું છે અને તેથી તે જુઓની કાયદેસર પુરાવ થાય છે એ વીશે કાગળ કાગળોમાં સ્પષ્ટ સામેતી હોવી જોઈએ.

૭ વી. રી. ૧૧૪.

૧૬—જ્યારે દીવાની કોર્ટ સાર્વજનિક ન્યાય વીરૂદ્ધના કામોનો પોતે તપાસ પુરા કરવાને બદલે ફાજદારી ફરીઆદ ચલાવવાને ઠરાવ કરે અને માછરૂટની નજરમાં આવે તો તેમને કમીટ કરવા કે નહીં એમ માછરૂટની મરજી ઉપર રાખીને પ્રોસીડીંગ ફક્ત મોકલવા હોય તો જેમ અમુક કામોમાં ફો. કા. ચ. રી. ના કાયદાની કલમ ૩૬૯ પ્રમાણે માછરૂટની રૂબરૂ લેવાએલી જુઓનીયો પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક થાય છે તેમ દીવાની કોર્ટની રૂબરૂ લેવાએલી જુઓનીયો પુરાવામાં દાખલ કરવા લાયક નથી. પરંતુ સને ૧૮૫૫ ના આક્ટ ૨ ની કા. ૫૭ પ્રમાણે તે પુરાવ અધીત રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય તો પણ તે રીવાય પણ બ્યાન્જીરાહે ઠરાવ કરવાને પુષ્ટ પુરાવ હોય તો તે અધીત રીતે દાખલ કરવાથી સેશન જડજળે કરેલી સીક્ષાનો હુકમ ફેરવવાને કારણે થયું નથી. ૬ વી. રી. ૪૧

૧૭—કમીશન ઉપરથી લીધેલા સાક્ષીઓની સાહેદી તે સને ૧૮૭૫ ના આક્ટ ૧૦ ની કા. ૭૬ પ્રમાણે હાઇકોર્ટ કરેલા હુકમ ઉપરથી લીધેલી છે એમ ખતાવવામાં ના આવે અથવા પુરાવ આક્ટની કા. ૩૩ પ્રમાણે તે દાખલ કરવા લાયક ના હોય તો હાયકોર્ટની રૂબરૂ ચાલતી ફાજદારી તપાસમાં તે દાખલ કરવા લાયક નથી. ઇ. લો. રી. ૬ કા. ૫૩૨.

૧૮—તોહોમતવાળો નાશી ગએલો હોય અને તેની ગેરહાજરીમાં પુરાવ લેવાને ઈરાદે રાખવામાં આવે તો ફો. કા. ચ. રી. ના કા. ૫૬૧ ની કલમ ૫૧૨ પ્રમાણે તોહોમતવાળો નાશી ગએલો છે તે હકીકત ખતાવવી જોઈએ અને જુઓની દાખલ કરતા પહેલાં તે હકીકત વીશે તપાસ કરી સામેત થએલી હોવી જોઈએ. ઇ.

પુરાવાનું ફેસલો. (કાગળો, ફેસલો દીવાની દાવામાં.) (૧૯૭)

લો. રી. ૧૦ કલકતા. ૧૯૭૭

૧૯—દરીઆના વેપારી શીવાય બીજા સખસની જુગાની તે દરીઆના વેપારીના આ-કટ સને ૧૮૫૯ ના ૧ લાની કલમ ૧૧૧ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી. ૧. હાઇડ ૧૯૫

૨૦—એકાદો સાક્ષી યુજરી ગએલો છે તેની આપેલી જુગાની પુરાવ તરીકે વાંચવાને ખાએસ બતાવવામાં આવે તો પ્રથમ ને સામી બાજુ તે મરી ચાયાની ક્ષત કમુલ કરતા ના હોય અને તે જુગાની દાખલ કરવાને હરકત લેતા હોય તો તે મરણ પામેલો છે એમ સખત રીતે સાબેત થયું નેછએ. ૪ બં. લો. રી. ૫૦-૨૨ વી. રી. ૮૦

૨૧—જુગાનીયોના લખેલા રીપોર્ટો તે સને ૧૮૬૧ ના ફો. કા. ચ. રી. ના. કા. ની કલમ ૩૬૯ માં ઠરાવેલાં કામ સીવાય પુરાવ નથી. ૬ વી. રી. ૯૨

૨૨—જે દસ્તાવેજો દીવાની દાવામાં પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવેલા હોય તે દસ્તાવેજો ઉપર ફરીઆદ તરફથી જુડી સાહેબી આપ્યા બાબત આધાર રાખવામાં આવતો હોય તો તે પુરાવમ દાખલો થઈ શકે તે પેહેલાં ફેસલો કરી કોર્ટમાં સાબેત થવા નેછએ. ૯ વી. રી. ૫૮

૨૩—માજસ્ટ્રેટ મોકલેલાં કાગળોમાં જે દસ્તાવેજો હોય તે સેશન જડની રજૂ પુરાવ માં રજુ કરેલાં ના હોય તો પછી ને તે ફેસલો લાભના હોય તો તે નેછ શકે છે. ૧૦ બં. લો. રી. ૩૩૨

૨૪—પ્રથમની તપાસના કાગળો મંગાવીને તપાસવાને દીવાની કોર્ટોને અખત્યાર આપેલો છે તે બધીજ સવધગીરીથી વાપરવો નેછએ અને તે ફેસલો કરી પ્રોસીડીંગોને લાગુ થતો નથી. ૧૨ વી. રી. ૭૩

૨૫—ઠરાવેલું છે કે પુરાવ આકટની કા.

૩૩ પ્રમાણે અમુક જુગાનીયો પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક નથી કારણ કે પ્રથમ ને કામમાં સેવામાં આવેલી તેમાં કદી પક્ષકાર નહી હતો અને તેથી સાક્ષીઓની બિલક તપાસ કરવાને તેને લાગ મળેલો નહી હતો તો પછી ઠરાવેલું છે કે હકીકત પ્રમાણે સને ૧૮૭૪ માં સેશન કોર્ટની રજૂ આપેલી જુગાનીયો નહી પછી કમીટ રનાર માજસ્ટ્રેટની રજૂ આપેલી જુગાનીયો ફો. કા. ચ. રી. ના કા. ની કલમ ૫૨૨ પ્રમાણે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૬. લો. રી. ૮ અલ્હાબાદ ૬૭૨.

કાગળો.

૧—એકાદો સખસને પકડવામાં આવે ત્યાર પછી તેના ઘરમાંથી કાગળો બીગરે માલગ પડે અને તે પ્રથમથી હતા એમ સાબેત થાય તો તે પુરાવમાં દાખલ કરવા લાયક છે. ૯ બંગાળે ભો. રી. ૩૬-૧૭૦ વી. રી. ૧૫

ફેસલો દીવાની દાવામાં.

૧—ખત લખી આપનારના ઉપર અ એ દાવો કરેલો તેથી કોર્ટ પોતના ફેસલામાં મળેલા કારણોથી ફેસલું કે તે લખી આપનારાઓની સહીએ સાચી નથી. તેથી અ ના ઉપર જુડો દસ્તાવેજ બતાવ્યાના આરોપની ફરીઆદ ચલાવવાને ફરગાવ્યું જ્યુરીની રજૂ અ ની તપાસ ચાલી તેમાં ફરીઆદ તરફથી આ ફેસલો પુરાવમાં રજુ કરવામાં આવ્યો અને તે ના મચકુર વીશે સેશન જડને જ્યુરીને સમજવતાં ટીકા કરેલી છે. તેમાં ઠરાવ્યું છે કે આ ફેસલો ગેરકાયદે દાખલ કરેલો છે. ૬. લો. રી. ૬ કલકતા ૨૪૭-૭ કલકતા લો. રી. ૭૪.

